T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Doktora Tezi

DÎNÎ-TASAVVÛFÎ ŞİİRLER MECMUASI (İBB KÜTÜPHANESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI NO: K.000351) İNCELEME-METİN-DİZİN

Ahmet KARA
15936305

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Diyarbakır 2019

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Doktora Tezi

DÎNÎ-TASAVVÛFÎ ŞİİRLER MECMUASI (İBB KÜTÜPHANESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI NO: K.000351) İNCELEME-METİN-DİZİN

Ahmet KARA
15936305

Danışman
Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Diyarbakır 2019

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

13/12/2019

Ahmet KARA

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Ahmet KARA tarafından yapılan "Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Üye : Doç. Dr. Mehmet Korkut ÇEÇEN

Üye : Doç. Dr. Sıtkı NAZİK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Uğurlu ARSLAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdulsamet ÖZMEN

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 13/12/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../01/2020

Prof. Dr. Nazım HASIRCI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

ÖN SÖZ

Günümüzde neredeyse her kütüphanede pek çok örneğine rastlanılan şiir mecmuaları edebiyat tarihimizin önemli kaynaklarındandır. Şiir mecmuaları çoğu zaman mürettibinin beğendiği şairlerin şiirlerini kaydettiği eserlerdir. Bu yönüyle hem derleyenin edebî zevkini hem de dönemin estetik anlayışını göstermesi bakımından değerlidir. Mecmualar, kimi zaman bir şairin divanı veya diğer manzum eserleri tertip edilirken doğru ve sağlam bir tenkitli metin kurmak için başvurulacak önemli kaynaklar arasına da girebilmektedir. Çünkü bir şairin hiçbir kaynakta bulunmayan bir şiirine bu mecmualarda karşılaşmak mümkündür.

Mecmualar derleme eserler olduğu için karşımıza neyin çıkacağı belirsizdir. Ancak bir mecmuanın içerisine girilip incelendiğinde muhtevası anlaşılacaktır. Her ne kadar mecmualar gelenek içerisinde şiir ve edebiyatla ilgili malzemelerden meydana gelse de tarih, coğrafya, tıp, din gibi farklı alanların konusuna girebilecek malzemeleri de içermektedir. Mürettipler genellikle derleme yöntemiyle meydana getirdikleri mecmualarına başkasından duydukları, sözlü gelenekte işittikleri şiirleri kaydederken bazı hatalar olabilir. Şiiri eksik, yanlış veya karıştırarak yazıya aktarabilecekleri gibi şiirlerin müelliflerini de yanlış aktarabilirler. Bunun yanında birçok mecmuanın derleyeninin belirsizliği, bu derleme eserleri kaydedenlerin nasıl bir bilgi ve birikime sahip olduklarının bilinmemesi gibi sebeplerle mecmualar bize her zaman güvenilir bilgiler verememektedir. Fakat mecmualar içerdikleri bilgilerden dolayı değerli eserlerdir. Kütüphanelerin önemli koleksiyonlarından olan mecmualarla ilgili yapılan çalışmalar artmaya başlamıştır.

Kültürümüz ve edebiyat tarihimizin önemli kaynaklarından olan mecmualar elbette araştırılma yapılması gereken değerli eserlerdendir. Biz de bu bilgiler doğrultusunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi (Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351) kayıtlı şiir mecmuasını tez konumuz olarak belirledik. Tezimizin giriş bölümünde mecmuanın tanımı yapılarak mecmualar ve

Türk İslâm Edebiyatının gelişimi hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Birinci bölümde incelenen şiir mecmuası hakkında teknik bilgiler aktarılmış, mecmuanın mürettibi, mecmuadaki şiirlerin nazım şekilleri, vezinleri ve hece ölçüleri değerlendirilmiştir. Daha sonra mürettibin şiirler için seçtiği başlıklar incelenip mecmuanın muhtevası ve değerlendirilmesi kısmına geçilmiştir. Bu bölümde şiirler üç başlık altında incelenmiştir. Bu başlıklar dînî-tasavvûfî nazım şekliyle yazılan şiirler, halk edebiyatı nazım şekliyle yazılan şiirler ve dîvân edebiyatı nazım şekliyle yazılan şiirler olarak gruplandırılarak mecmua bu başlıklar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Şairlerin şiirleri ve elde edilen bilgiler bu incelemelere göre aktarılmıştır. İkinci bölümde ise transkripsiyon alfabesi kullanılmayıp sadece uzatma harfleri gösterilerek metin Latin alfabesine aktarılmıştır.

Üzerinde çalışma yaptığımız bu mecmuada çoğunlukla Aziz Mahmûd Hüdâyî, Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Eşrefoğlu Rûmî, Kaygusuz Abdal ve Kâtibî'ye ait ilâhîler daha sonra Âşık Ömer ve Gevherî başta olmak üzere Kâtibî, Meftûnî gibi âşıklara ait türküler bulunup ayrıca dîvân edebiyatı şiir örnekleriyle birçok şâire ait şiirler de yer almaktadır. Mecmuada Aziz Mahmûd Hüdayî, Yûnus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Kâtibî, Âşık Ömer ve Kâtibî'nin dîvânlarında olmayan şiirler tespit edilmiştir. Meftûnî mahlasını kullanan II. Mustafâ'nın dışında kaynaklarda ismi geçmeyen Meftûnî isimli bir aşığa ait türküler ve şarkılar bulunmaktadır. Ayrıca Nâbî ve Sultan Murad Han'a ait dîvânlarında olmayan gazeller de vardır.

Tez çalışmam boyunca büyük bir sabırla bana destek veren, dualarını esirgemeyen, her türlü sıkıntıma katlanan aile fertlerime teşekkür ediyorum. Âşık Ömer Divan'ını temin etmemde bana yardımcı olan ve eseri bana gönderen sayın Prof. Dr. Orhan YAVUZ hocama, değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi M. Uğurlu ARSLAN ve Dr. Öğr. Üyesi Abdülsamet ÖZMEN'e, bunun yanında başta Prof. Dr. Adnan KARAİSMAİLOĞLU olmak üzere şimdiye kadar bana emeği geçen hocalarıma can u gönülden teşekkür ederim. Ayrıca bu uzun süreçte desteğini esirgemeyen, düşünceleriyle tezime yön veren çok kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a teşekkürü borç bilirim.

Ahmet KARA
Diyarbakır 2019

ÖZET

Tezimize konu olan eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351 numarada kayıtlı şiir mecmuasıdır. Tür olarak "mecmua-yı eş'âr u devvâvîn"dir. 14, 15, 16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış toplam 240 şaire ait 1984 manzum metni barındıran mecmua bu yüzyıllarda yaşayan şairlerin şiirleriyle ilgili zengin bir malzemeyi ihtiva etmektedir. Tezimiz, öncelikle bu mecmua metninin ortaya konulması ve mecmuayla ilgili inceleme ve değerlendirmeler üzerine kurulmuştur.

Elde edilen şiir mecmuasının incelenerek metnin günümüz alfabesine aktarılması sağlanıp, şairlerin mevcut dîvânlarında olmayan şiirlerinin tespit edilmesi tezimizin amacıdır. Tezimizde giriş kısmında mecmualar hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Daha sonra çalışmamıza konu olan mecmua tanıtılmış, mürettibi, nazım şekli, şair tercihleri, ölçü vb. yönlerden değerlendirilmiştir. Şekil özelliklerinin ardından mecmuanın muhtevası ortaya konulmuştur. Mecmuanın muhtevası değerlendirilirken içerisindeki manzum metinler konularına göre başlıklara ayrılarak gerekli incelemeler yapılmıştır. Bu başlıklar dînî-tasavvûfî nazım şekilleriyle yazılmış olan metinler, halk edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış olan metinler ve dîvân edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış olan metinler şeklinde sıralanmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda yukarıda başlık halinde verilen manzum metinlere ait şiirleri olan şairlerin dîvânları incelenerek mecmuada olup dîvânlarında olmayan yahut dîvânlarında olup mecmuada bulunmayan manzumeler tespit edilerek bunlarla ilgili bilgiler inceleme kısmında aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Mecmua, Dînî-Tasavvûfî Şiir, İlâhî, Türkü, Gazel

ABSTRACT

The subject of our thesis is the poetry journal registered in Istanbul Metropolitan Municipality Library Ataturk Library Manuscript K.000351. As a species, "mecmua-yı eş'âr u devvâvîn ". The Mecmua, which contains 1984 verse texts belonging to 240 poets who lived in the 14th, 15th, 16th, 17th and 18th centuries, contains a rich material about the poets of these centuries. Our thesis is based primarily on the presentation of this journal text and the examinations and evaluations about the journal.

The aim of our thesis is to determine the poems of poets that are not in their present divans by examining the obtained poetry magazine and transferring the text to today's Turkish. In the introductory part of our thesis, brief information about magazines is given. Then, the subject of the study was introduced to the magazine, the crew of the magazine, verse form, poet preferences, measure and so on., shape features were evaluated. After the features of the figure, the content of the magazine was revealed. The texts of the verse in which the content of the magazine is evaluated are divided into titles according to their subjects and necessary investigations are made. These titles are listed as in the form of texts written in Sufi-Religious verse forms, texts written in verse forms of folk literature, and texts written in verse forms of Divan literature. As a result of the examinations, the poems of the poets who have poems belonging to the verse texts given as the title above were examined and the texts about the poems which are not in the divine or which are not in the mecmua, are determined and the information about them is given in the examination section.

Keywords

Mecmua, Dînî-Tasavvûfî Poetry, Divine, Türkü, Gazel

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **III**
ÖZET ..... **V**
ABSTRACT ..... **VI**
İÇİNDEKİLER ..... **VII**
GİRİŞ **1**
1. MECMUA **1**
2. TÜRK İSLÂM EDEBİYATININ GELİŞİMİ **3**

BİRİNCİ BÖLÜM

İBB ATATÜRK KÜTÜPHANESİ NO: K.000351'DE KAYITLI ŞİİR MECMUASI

1.1. MECMUANIN MÜRETTİBİ **10**
1.2. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN NAZIM ŞEKİLLERİ **12**
1.3. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN VEZİNLERİ **12**
1.3.1. Mecmuada Aruz Vezniyle Yazılmış Olan Şiirler 12
1.3.2. Mecmuada Hece Vezniyle Yazılmış Olan Şiirler 13
1.4. MECMUADAKİ ŞİİRLER İÇİN MÜRETTİBİN TERCİH ETTİĞİ BAŞLIKLAR **14**
1.5. FARSÇA ŞİİRLER **15**

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUANIN MUHTEVASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. DÎNÎ-TASAVVÛFÎ NAZIM ŞEKİLLERİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER **17**
2.1.1. İlâhîler 17
2.1.1.1. Mecmuada Olup Dîvânlarda Olmayan İlâhîler 19
2.1.1.2. Mecmuada Farklı Dîvânlarda Farklı Olan İlâhîler 36
2.1.2. Semâ'îler 46

2.2. HALK EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER 49
2.2.1. Türküler 49
2.3. DÎVÂN EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER 101
2.3.1. Kasîdeler 102
2.3.2. Gazeller 102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

SONUÇ 1108
EKLER 1110
DİZİN 1118
KAYNAKÇA 1126

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
C.	Cilt
DİB.	Diyânet İşleri Başkanlığı
G	Gazel
h.	Hicri Tarih
haz.	Hazırlayan
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
K.	Kasîde
Kt.	Kıt‘a
m.	Miladi Tarih
No.	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDEA	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK	Türk Tarik Kurumu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
Yay.	Yayınları, Yayın evi

GİRİŞ

1. MECMUA

Mecmua, Arapça "cem" kökünden gelmekte olan bir kelimedir. Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamında kullanılan mastardan yapılmış olan "mecmû" ise toplanmış, derilmiş anlamında olup bu kelimenin müennesine ise "mecmu'a" denilmektedir. Terim anlamı olarak da seçilmiş şiir, münşe'at, güfte gibi eserlerin toplanarak bir araya getirildiği eserlere verilen genel bir isimdir. Başka bir ifadeyle, aynı veya farklı türlerden seçilmiş çeşitli boyutlardaki metinlerin ve risâlelerin ortak adıdır.

Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar ya da şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki çok farklı ilgi alanlarını içeren konulardan seçilmiş nesir ya da şiirlerden oluşan derleme metinlerdir. Bu gelenek içerisinde ortaya konulan eserlerin en belirgin özelliği ve ortak noktası derleme yapılarak oluşturulmuş olmalarıdır. Bu derleme çalışması, mürettip tarafından onun kişisel ilgi alanı ve beğenilerine göre gökbiliminden coğrafyaya, dinî bilimlerden tarihe, edebiyattan tıp bilimine kadar birbirinden çok farklı bilim dalları ya da ilgi alanlarına ait sözlü veya yazılı gelenekte dolaşımda olan birikim içerisinde ortaya çıkar. Bu derleme eserler kimi zaman uzun yıllar alır hatta tek bir mürettibin ömrünün yetmeyip sonraki kuşaklara devredildiği durumlar da olabilir. Eser son şeklini aldıktan sonra da yüzyıllar boyunca okuyucular tarafından yapılan eklemelerle değişiklik gösterebilir.

Klasik edebiyat döneminde, içinde seçme şiir ve yazıların yer aldığı, elle yazılmış defterlere verilen isim olan mecmuaların edebiyatımız içindeki ilk antolojiler ve seçki kitapları olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte türkü, mani, destan, fıkra, dua, hutbe gibi yazanı belli olmayan anonim türleri içeren mecmualar Türk halk edebiyatı içinde cönk şeklinde adlandırılmaktadır. Mecmuaların İslam medeniyetinde ilk ortaya çıkışı, Hz. Peygamber'in hadislerin yazımına izin

vermesiyle birlikte başlayıp Sahâbîler, kendilerine verilen iznin ardından bizzat Hz. Peygamber'den duydukları hadis-i şerifleri kendi seçim ve değerlendirmeleri doğrultusunda bir araya getirerek derlemişlerdir. Mecmuaların ilk aşamada bir not defteri şeklinde ortaya çıktığı söylenilebilir. Bu not defterlerine ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhîler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugazlar, muammalar, ilaç tarifleri, faydalı bilgiler, notlar, tarihî belgeler kaydedilerek zaman içinde düzenli ve tertibli bir hal alan bu kayıtlar ayrı bir kitap hüviyetini kazanmıştır.

İslam medeniyeti ve edebiyatı için önemli kaynaklar haline gelen mecmualar çok farklı türlerde yazılmış metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşabileceği gibi tek bir türden seçilen metinlerin derlenmesiyle de oluşabilir. Mecmuaların genel özellikleri ve muhtevalarına göre tasnif çalışmaları yapılmıştır. Şiirlerin toplanmasından oluşan *mecmû'a-i eş'âr*, farklı şairlere ait kasîdelerin toplandığı *mecmû'atü'l-kasâ'id*, gazellerin bir araya getirildiği *mecmû'a-i gazeliyât*, nazirelerin bir araya getirildiği *mecmû'atü'n-nezâ'ir*, na'tlerin bir araya getirilmesiyle oluşan *mecmû'a-i nu'ût*, rubailerle oluşturulan *mecmû'a-i rubâiyât*, terkîb-i bendleri bir araya getiren *mecmû'a-i terkîb-i bend*, tercî-i bendlerden oluşan *mecmû'a-i tercî-i bend* birçok beytin bir araya getirilmesiyle oluşan *mecmû'a-i ebyât* ve birçok şairin dîvânına yer verilen *mecmû'atü'd-devâvîn* gibi klasik Türk şiirindeki türler ve nazım şekilleriyle derlenmiş çeşitli mecmualar bulunmaktadır. Yine farklı isimlere ait risaleleri toplayan *mecmû'atü'r-resâ'il,* hadislerin toplandığı *mecmû'atü'l-ehâdis,* fetvâların toplandığı *mecmû'atü'l-fetâvâ*, dualaların toplandığı *mecmû'atü'l-ed'iye*, tarihe ilişkin manzumeleri içeren *mecmû'a-i tevârîh*, hutbelerin toplandığı *mecmû'atü'l-huteb*, bâtınî ve gizli ilimlerden bahseden *mecmû'atü'l-havâss, mecmû'a-i cifr, mecmû'a-i ilm-i nücûm* vb. mecmualar, hikâyelerin toplandığı *mecmû'a-i hikâyât,* Türk mûsikîsine ait güfte ve notaların bir araya getirildiği *mecmû'a-i mûsikî, mecmû'a-i ilâhiyât* vb. mecmualar, zikir ve virdlerin toplandığı *mecmû'a-i zikr ü evrâd*, hadis ve tefsir ilmiyle ilgili bilgilerin nakledildiği *mecmû'a-i menkûlât* mecmuaların diğer bir kısmıdır.

Mecmualar üzerine şimdiye dek birçok makale, tez çalışması, mecmuaların tarihsel gelişimi, şekil ve muhteva özellikleri hakkında değerlendirme yapıldığı ayrıca mecmuaların tasnifiyle alakalı çalışmalar konusunda da bilgiler ve incelemeler

verildiği için bu konulara burada değinmeyip bu yapılan çalışmaların kaynakça kısmında belirtilmesi uygun görülmüştür.[1]

2. TÜRK İSLÂM EDEBİYATININ GELİŞİMİ

İslâm öncesi Türk edebiyatı yazılı ve sözlü olarak gelişmiştir. Sözlü kültür olarak çok daha eski zamanlara dayandığı düşünülen Türk edebiyatı yazılı metinleri 8. yüzyılın ilk yarısında dikilen Orhon Kitabeleriyle başlamaktadır. Uygur dönemi de İslâm öncesi Türk edebiyatına ait birçok eserin bulunduğu bir dönemdir. Türklerin kabul ettiği en eski din Şamanizm'dir, doğaya tapma, doğaüstü güçlere inanma temeline dayanan bu inanç sisteminde şaman ya da kam bu dinin rehberidir. Bu şamanların şair de olması sebebiyle onların söylediği bu şiirler İslâm öncesi Türk edebiyatının ilk sözlü-edebî eserleridir. Bu eserlere destan, sagu, koşuk ve sav isimleri verilmiştir. Alp Er Tunga, Oğuz Kağan, Bozkurt ve Ergenekon bu dönemde ortaya çıkmış bazı Türk destanlarının isimleridir.

8. yüzyıldan itibaren İslâm'ı kabul etmeye başlayan Türkler Karahanlılar döneminde İslâm Dîni'ni resmen kabul etmişlerdir. Bu nedenle tarihte varlığı bilinen ilk Müslüman Türk Devleti Karahanlı Devleti olup İslâm kültürü etkisinde gelişen Türk edebiyatının elde bulunan en eski örneklerinin de bu döneme âit olduğu düşünülmektedir. Bu dönemde Kur'ân Sûrelerini Türkçe tefsir eden ve yorumlayan tefsir kitaplarının yazıldığı bilinmektedir. Bu dönem tefsir kitaplarında çoğunlukla Arapça metnin altında Türkçe çeviri (satır arası tercüme) şeklindedir. Ancak, Karahanlı dönemi Türkçesiyle (Hâkâniye ve Doğu lehçesi) yazılmış varlıkları bilinen en ünlü eserler Kutadgu Bilig, Dîvânü Lügâti't-Türk ve Atebetü'l-Hakâyık'tır.

---

[1] Bkz., Atabey Kılıç, **"Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler"**, 1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003), Hzl. Ahmet Günşen, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yay. Nu:1, Kırşehir 2004, s. 331-345; Mehmet Gürbüz, **"Biyografik Değer Bakımında Şiir Mecmuaları"**, Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Grafiker Yay., Ankara 2011, s. 315-328; Atabey Kılıç, **"Mecmûa Tasnifine Dâir"**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı , haz.Hatice Aynur vd., Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 77-96; Hanife Koncu, Müjgân Çakır, **"Şairleri yetiştiren bir kaynak olarak mecmua"**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 117-134; Fatih Köksal, **"Şiir mecmualarının önemi ve 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi' (MESTAP)",** Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 409-431; Cemal Kurnaz, Yaşar Aydemir, **"Mecmualara Sorulması Gereken Sorular"**, Turkish Studies, Volume 8/1, s. 51-64, 2013; Ahmet Tanyıldız, **"Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında"**, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C: V, s. 21, s. 224-239, 2012.

İslâm öncesi sözlü edebiyat, daha sonraki dönemde Âşık Edebiyatı veya Halk Edebiyatı'nın oluşmasına kaynaklık etttiği görülmektedir. Şaman şâirin söylediği Sagu, Ağıt ve Mersiyelere ilham vermektedir. Koşuklar ise, Koşma, Türkü ve Şarkı gibi edebî eserlerin öncüleri olarak kabul edilebilir. Manzum olarak söylenen atasözleri ve hikmetli söz anlamına gelen savlar ise, hikmetli söyleyişi, mesel ve irsâl-i mesel sanatını etkilediğinden söz edilebilir. Türk dili ve edebiyatı, Türklerin İslâmiyet'i kabul etnesiyle birlikte gelişmiştir. Bu gelişme içerisinde İslâm öncesi Türk edebiyatı da İslâm'la birlikte yoğrularak dil, hece vezni ve dörtlüklerle oluşan nazım şekilleri ve kafiye anlayışıyla ilerlemiştir. Bu üslûb, Türk İslâm Edebiyatı içinde Halk Edebiyatı, Âşık Edebiyatı ve Tekke Edebiyatı gibi alanlarda işlenerek zenginleştirilmiştir.

"Türkler arasında İslâm'ın yayılmasına, buralarda faaliyet gösteren gönüllü dervişlerin önemli katkılarının olduğu bilinmektedir. Nitekim tasavvuf, İslâm'ı benimseyen Türk boyları arasında, eski Türk inanç ve gelenekleriyle paralellik arz eden metafizik tasavvurlarla kısa zamanda benimsenmiştir. Dervişler bölgeyi bir ağ gibi sarmış; Herat, Nişabur, Merv, Buhara, Fergana ve daha birçok yerde bu faaliyetlerini sürdürmüşlerdir."[2] 12. yüzyılda Türk bölgeleri tasavvuf ve tarikatların en fazla olduğu bölgeler arasında yer almıştır. İslâm dînini kabul eden halkların büyük bir kısmı, Baba ve Ata olarak bilinen dervişlere saygı gösterip onları dinlemişlerdir. İslâm öncesi rehber olarak kabul edilen Şamanların yerini alan Baba ve Ataların ilk temsilcileri Arslan Baba, Mansûr Ata, Korkut Ata, Çoban Ata, Süleymân Hakîm Ata, Ali, Zengî Ata ve Hoca Ahmed Yesevî'dir. Türk sûfîliğinin en önemli temsilcilerinden birisi Hoca Ahmed Yesevî'dir.

Başlangıçta sadece dinin, giderek tasavvufun etkisi ile meydana gelen ve büyük bir kısmı yazıya geçirilen Tekke edebiyatının doğuş dönemindeki ürünlerine dini-tasavvufi başlık altında ortak bir isimlendirme yapılabilir. "Bu şiirlerde hem hece hem aruz vezni, hem Türk hem de Arap-Acem şekilleri kullanılmıştır. Bu şiirler, kendilerine mahsus muayyen vezin ve şekil ayırmamışlar, fakat vezin ve şekilde ayrım yapmamak ve çok kere saz şiiri şekliyle divan şiiri veznini veya saz şiiri vezniyle divan şiiri şeklini birleştirmek suretiyle ayrı bir hususiyet

[2] Mehmet Fuat Köprülü, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, DİB Yay., Ankara 1993, s. 14.

kazanmışlardır. Bu durum estetik anlayış ve anane bakımından da aynıdır. Yani dini ve tasavvufi şiirlerde hem saz şiiri hem divan şiiri estetiğinden unsurlar bulunmaktadır."[3]

Anadolu'da 12. yüzyıldan itibaren ilk örneklerini vermeye başlayan Türk edebiyatının başlangıçta Mevlevilik ve Bektaşilik gibi iki farklı koldan gelişme ve yayılma imkânı bulduğu görülebilir. "Mevleviliğin daha kuruluşundan itibaren münevver zümreler ve yüksek idari çevrelerde doğup gelişmesinin yanında Bektaşi, Melami, Halveti tekkeler çevresinde geniş halk kitleleri için de sanat gayesi gütmeyen, sade, basit bir edebiyat gelişir ve Tekke edebiyatının ilk ürünleri verilir."[4]

Anadolu'da Mevlana Celaleddin-i Rumî, Sühreverdi, Fahreddîn-i Irâki, Ahi Evran, Evhadüddîn-i Kirmanî, Muhyiddin İbnü'l-Arabî, Sadreddin Konevi gibi âlimler ve mutasavvıflar Farsça ve Arapça yazdıkları eserlerle tasavvufi düşünceleri, okumuş çevrelerde yayarken Anadolu'ya gelen Yesevî dervişlerin de aynı düşünceleri halka ulaştırdıkları söylenebilir. Orta Asya'da Ahmed Yesevî ile başlayan tekke edebiyatı, 13. Ve 14. yüzyıllarda Anadolu'da büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Şiir, ilâhi, türkü ve destanlarla halkın estetik yeteneği de beslenmiştir. 13. yüzyılda Moğol saldırılarıyla yıpranan Selçuklu Devleti'nin yerini beylikler alırken, devletin resmi dil kabul ettiği Farsça'nın yerini beyliklerle birlikte yerli dil olan Türkçe almaya başlamıştır. Eserleri Farsça olmasına rağmen Mevlana Celaleddin-i Rumi bile Türkçe sözler, terkipler kullanmış, mülemma beytler ve şiirler ortaya koymuştur.

"Dil, vezin, nazım şekilleri ve husûsiyetleri, ifade tarzı bakımlarından Türk halk edebiyatının birçok unsurlarını almış olan Tekke edebiyatı doğrudan doğruya klasik İslam kültürüne bağlıdır. Yûnus Emre'nin sade Türkçe ile ifade ettiği fikirler, Mevlana'nın Farsça şiirlerindeki fıkirlerden başka bir şey değildir."[5] Tarikat mensuplarının, kendi görüşlerinin geniş halk kitlelerine ulaşıp öğretebilmesi için mümkün olduğu kadar sade bir dille halk edebiyatı ananelerine uygun eserler yazmaya gayret ettikleri görülmektedir. Her tarikatın edebi mahsullerinin,

[3] Vasfı Mahir Kocatürk, **Tekke Şiiri Antolojisi**, Edebiyat Yay., Ankara 1968, s. 3-4.
[4] Abdullah Uçman, **"Tekke Şiiri"**, Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri, II, İstanbul 1985, s. 12-13.
[5] Mehmet Fuat Köprülü, **Edebiyat Araştırmaları**, TTK Yay., Ankara 1986, s. 184.

kendilerine mahsus erkân ve adabı, kendi velilerinin menkıbelerini aktarırken tasavvufi yaşayışın memleketin bütün kesimlerinde daha kolay kabul görmesine yardımcı olduğu anlaşılabilir. Farklı halk kesimlerine yayılmış olan tekke edebiyatının bu eserlerinden başka bir de aruz ile ve klasik şiir kurallarına uygun olarak ortaya konulmuş eserleri de bulunmaktadır.

13. yüzyılda Oğuz Türkçesi'nin Anadolu'daki ilk şairlerinden biri sayabileceğimiz Ahmed Fakih, 14. yüzyılın ilk yarısında yaşayan Şeyyad Hamza ve bu yüzyılın en büyük mutasavvıf şairi Âşık Paşa'dır. Hayatı ve şahsiyeti şahsi yorumlara dayanan ve Bektaşî geleneğinde önemli bir yeri olan Abdal Musa'nın da 14. yüzyıl Türk sûfilerinden olup aynı yüzyılın ünlü tekke şairlerinden biri olan Kaygusuz Abdal'ın şeyhidir.

14. yüzyılda Anadolu'da Tekke edebiyatı Yûnus Emre'nin büyük etkisi altında olup Yûnus tarzı söyleyiş bu asırda ideal bir söyleyiştir. Hatta bizzat Yûnus'un ismini ve "Emre" unvanını kullanan şairler vardır. Birçok derviş onun söyleyişine hayranlık duyarak halk diliyle ve hece vezniyle ilahiler ortaya koymuşlarıdır. 13. yüzyılın sonları ile 14. yüzyılın ilk yarısında yaşayan Kaygusuz Abdal, Yûnus Emre'nin en önde gelen takipçisi ve tekke edebiyatının en mühim şahsiyetlerinden biridir. 14. yüzyılın ikinci yarısında doğu ve batı Anadolu'da büyük bir ün kazanan Nesîmî ile konusunu tasavvuftan alan klasik şiirin yüksek bir düzeye ulaştığı görülebilir. 13. yüzyılda Yûnus, 14. yüzyılda Nesîmî Türk şiirinin en büyük şahsiyetleridir.

15. yüzyıl başlarında Ahmed-i Dâî daha sonra Germiyanlı Şeyhî gelmektedir. Bu şâirden sonra yetişen ve kimi zaman onu da geçen Ahmed Paşa yer alır. Avnî (Fâtih), Adlî (II. Bayezid) ve Cem Sultan da bu yüzyılın şâir padişahlarıdır. Aruz vezniyle yazdıkları şiirlerin yanında hece veznini de kullanan ve şiirlerinde Yûnus Emre etkisi görülen diğer şâirlerimiz Hacı Bayram-ı Velî, Eşrefoğlu Rûmî ve İbrahim Tennûrî'dir. Bu yüzyılda yaşamış diğer mutasavvıf şâirlerimiz ise Akşemseddin, Kemal Ümmî, Emir Sultan ve Dede Ömer Rûşenî'dir.

15. yüzyılda hem siyasî hem de kültürel bakımdan gelişen toplumsal yapı, 16. yüzyılda çok güçlü padişahların yönetiminde büyüme ve gelişmesini sürdürerek

dünyanın en büyük devletlerinden biri haline geldiği görülmektedir. Bu yüzyılda Osmanlı tahtında II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman, Sultan II. Selim, Sultan III. Murad ve Sultan III. Mehmet bulunmuştur. "Bu yüzyıl özellikle Kanunî devri, Osmanlı Devleti'nin her bakımdan altın çağıdır. Bu yüzyılda askerî, mimarî ve kültürel alanda büyük gelişmeler yaşanmış, halkın kültür ve refah seviyesi yükselmiştir."[6]

Birkaçı dışında bütün Osmanlı padişahları, şiir ve edebiyatla ilgilenmişler ve Sultan II. Murad'dan başlayarak çoğu padişahın şiirleri bulunmaktadır. Fâtih Sultan Mehmed (Avnî), Sultan II. Bayezid (Adlî), Yavuz Sultan Selim (Selimî), Kanunî Sultan Süleyman (Muhibbî), Sultan II. Selim (Selimî), Sultan III. Murad (Muradî); şehzadelerden Sultan Cem, Sultan Korkut (Harîmi), Sultan Mustafa (Muhlisî), Sultan Mehmed, Sultan Bayezîd (Şâhi) oldukça tanınmış şairlerdir.

16. yüzyıl kasîde, gazel ve mesnevide parlak bir dönemdir. Türk şiirinin bu duruma gelinceye kadar üç asırlık bir deneme, uygulama ve gelişme sürecinden geçtiği anlaşılabilir. "Başlangıçta İran edebiyatının tesirinde gelişmeye başlayan Türk edebiyatı, 15. yüzyılda, bir yandan Çağatay edebî alanında Ali Şir Nevayî ile en parlak ve olgun devrini yaşarken, Anadolu'da da Şeyhî, Selmân, Camî ve Hafız gibi büyük İran şairlerinin hayalleri, mânâ ve mazmunlarını Türk şiirine tatbik etme çabasıyla, bundan sonra yüzyıllar boyu kullanılacak şiirin esaslarını tespit edip ortaya koyma gayreti içine girmiştir. 15. yüzyılın sonunda artık Türk şiiri, Anadolu'da da uzun bir süre geçirdiği denemelerle nazım şekilleri, aruz kalıpları, konuları, mazmunları belirlenmiş ve gelişmeye hazır bir hâle gelmiştir."[7]

Divan edebiyatı ve şiiri için 16. yüzyılın bir ihtişam dönemi ve bir altın çağı ölçüsünde olduğu söylenilebilir. Bu yüzyıl aynı zamanda Divan şairlerinin kendi hüviyetlerine kavuştukları bir yüzyıl olarak da adlandırılabilir. Bu yüzyılın önemli şâirleri, başta Âzerî lehçesiyle şiir yazmakla beraber, yüzyıllar boyunca bütün Türk ülkesinde tanınan, sevilen ve okunan, şiirdeki kudret ve şöhretleriyle yaşadıkları çağı aşan Fuzûlî ve gazelde ileri giden ve İstanbul Türkçesini genel bir şiir dili haline

[6] Mustafa İsen, Osman Horata, Tarihî Gelişim**, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yay., Ankara 2015, s. 108.
[7] İsen, Horata, Tarihî Gelişim**, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, s. 112.

getirerek yüzyıllar boyunca unutulmayan Bâkî olmak üzere, geniş hayal gücüne sahip olan Zâtî, aşk ve rindâne hayatın usta sözcüsü Hayâlî, sâde diliyle Nev'î, insan ruhunu tahlilde gerçekten başarılı olan tenkitçi ve terkîb-i bendleriyle isim yapmış olan Rûhî-i Bağdâdî bu yüzyılın önemli şâirleri olarak bilinmektedir. Taşlıcalı Yahyâ, Lâmi'î Çelebi, Kara Fazlı, Emrî, Figânî, Hayretî ve Hâkânî Mehmed bey bu yüzyılın diğer önemli şâirleridir. İbrahim Gülşenî, Ahmed Sârbân, Muhyiddin Üftâde, Pir Sultan Abdal, Şemseddin Sivâsî ve Kul Himmet de bu dönemin mutasavvıf şairlerindendir.

17. yüzyılda yaşamış olan kasîde ustası Nef'î, hikemiyât şâiri Nâbî, Şeyhu'l-İslâm Yahyâ, Nâilî, Neşâtî, Bahâî, Fehîm-i Kadîm, Sâbit ve Nâdirî ilk akla gelen şâirlerdir. Bu yüzyılda yaşamış önemli mutasavvıf şairler ise Aziz Mahmûd Hüdâyî, Ankaravî İsmail Efendi, Abdülmecid Sivâsî, Abdülahad Nûrî, Akkirmanlı Nakşî, Sarı Abdullah Efendi, Elmalılı Ümmî Sinan, Fenâyî, Sun'ullah Gaybî ve Niyâzi Mısrî'dir. 18. yüzyılın önemli şâirleri ise Nedîm, Şeyh Gâlib, Sünbülzâde Seyyid Vehbî, Nahîfî Süleymân, Koca Râgıb Paşa, Haşmet, Fıtnat Hanım, Esrâr Dede, Enderunlu Fâzıl ve Sürûrî'dir. Bu dönemin önemli mutasavvıf şairlerinden ikisi Bursalı İsmail Hakkı ve Erzurumlu İbrahim Hakkı'dır.

Eski edebiyatımızda tasavvufi deyişin büyük bir değeri vardır. Edebi sanatlara tutkun olan şairler, düşünce ve duygularını belirtirken tasavvuftan çok faydalanmışlardır. Yukarıda Türk islâm edebiyatının başlangıcından üzerinde inceleme yaptığımız mecmuanın tertip edildiği zamana kadar olan sürede edebiyatımızın gelişim süreci ve bu dönemlerde eserleriyle etkili olan önemli şâirler aktarılmıştır. Mecmuada da Yûnus Emre'den başlayarak yukarıda ismi geçen şâirlerin neredeyse hepsinin farklı türlerde şiirleri bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İBB ATATÜRK KÜTÜPHANESİ NO: K.000351'DE KAYITLI ŞİİR MECMUASI

İBB Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351'de kayıtlı şiir mecmuası H.1180/M.1766 yılında nesih hattıyla yazılmış ve beş yüz otuz yedi varaktan oluşmaktadır. Mecmua 20cmx32cm ölçülerindedir. Metnin orta kısımları 13 satırdan, kenar kısımları ise 23 ile 25 satırdan oluşmaktadır. Mecmuanın teknik olarak incelenmesi yapılırken elde edilen bilgiler sayfa sırasına göre aktarılmıştır.

Mecmuanın bazı sayfalarında okumayı güçleştiren bazen imkânsız hale getiren birtakım müşkiller bulunmaktadır. Nitekim 10a ve 19a sayfaları silik olup bazı kısımlar zorlukla okunabilmektedir. 39 a-b ve 40a'dan itibaren mürekkep veya kalem değişmiş olsa gerek ki, sonraki sayfalar biraz daha farklı görünmektedir. Ayrıca sayfalar ıslanmış ve mürekkep biraz dağılmıştır. 40b ve 41a'da aynı metin farklı kelimelerle tekrar yazılmıştır. 40b'deki sayfanın yazı şeklinin biraz farklı olduğu ve sayfanın metne sonradan yapıştırılıp eklendiği görülmektedir. 42b'den itibaren 47a'ya kadar sayfalarda ıslanıp kuruyan mürekkep yerleri bulunmaktadır. 61b'deki sayfada ıslanmış yerler ve 62a'da ise sayfaya yapılan yapıştırma işlemi sonucunda orta kısımda bazı kelimeler okunamamaktadır. 63a nolu sayfada ise orta kısım silik olduğu için zorlukla okunmakta, sayfanın kenar kısmı ise okunamamaktadır. 93a nolu sayfa da siliktir ve güçlükle okunmaktadır. 185b'den itibaren bazı kısımlarda harekeler kullanılmıştır. 246b numaralı sayfada metin tamamlanmış ve tarih düşülmüştür. Bu sayfanın altında metnin sağ tarafında 17 Rebiülevvel 1185/30 Haziran 1771 ve sol tarafında 25 Cumâdiyelulâ 1185/5 Eylül 1771 tarihleri bulunmaktadır. 247a nolu sayfada kenar kısımlarına birşey yazılmamış, 247b'de ise sayfa boştur. 248a ve 248b'nin de kenar kısımları boştur.

292a nolu sayfada ise ıslanıp silinmiş kısımlar bulunmaktadır. Yine 383b, 384a ve b sayfalarının kenar kısımlarının büyük bir bölümü boştur. 392b'den itibaren orta kısımda bulunan metinlerin başlık kısımları boş bırakılmıştır. 405a'dan itibaren kenar kısımlara metin yazılmamıştır. 428a nolu sayfaya kadar başlık kısımlarına birşey yazılmamıştır. 507b ve 517b nolu sayfalarda ıslanmış ve silik yerler olup, zorlukla okunan kısımlar vardır. 525b, 528a ve 529a nolu sayfaların kenar kısımlarına da şiir yazılmıştır. 529b ve 530a nolu sayfalar boştur. Mecmuanın sonundaki 537b nolu sayfanın sonunda sağ tarafta 1185/1771 tarihi düşülmüş ve sol tarafta ise "müteşekkirem sad hezâr" "yüzbinlerce kez teşekkür ederim" yazmaktadır.

Mecmua'da 1984 manzum metin bulunmaktadır. Bu manzum metinler sırasıyla ilâhî, türkü, gazel, müfred, beyt, kıt'a, rubâ'î, şarkı, semâ'î, lugaz, beste, müstezâd, kasîde, türkmânî, kalenderî, güfte, müseddes, tahmis, muhammes, murabba', resm, terci'bend, matla', varidât, mu'ammâ şeklindedir.

1.1. MECMUANIN MÜRETTİBİ

Mecmuada bulunan aşağıdaki 1181 numaralı Bâkî Efendi başlıklı şiirde geçen "Pürdür güher-i nazm ile mecmû'a-i Bâkî" mısraından hareketle mürettibin isminin Bâkî olduğunu söylemek mümkündür. 1184 numaralı şiirde ise Bâkî Efendi mecmuasını aşağıdaki sözleriyle övmektedir.

Seyr eden mecmû'amı seyr-i gülistân istemez
Belki hîçbir sebzezârı gül-i handân istemez

Bu beytiyle şair, mecmuasının güzelliğinin bir gül bahçesinden daha güzel olduğunu hatta mecmuayı seyr eden birinin başka bir şiir mecmuasını görmeye ihtiyacının kalmayacağını ifade etmektedir. Mürettib hakkında yaptığımız incelemelerde kendisiyle alakalı bir bilgiye ulaşamadık. Mecmuada geçen ve kendisine ait olduğu düşünülen şiirler şu şekildedir.

801
Kıt'a-yı Bâkî

1 Lutf edip ol şeh-i firişte-hisâl
Kuzular eylemiş kuluna atâ
Dâ'imâ kıl du'âyı ey Bâkî
Kuzular bağışlasın Mevlâ

1181

Bâkî Efendi

1 Âyîne gibi sâf gerek safha-i sîne
Gün gibi ziyâ göster ol rûy-i zemîne
Âyîne gibi herkese yüzü yermesin ol mâh
Bir bağrı yanık âşığın uğrar nefesine

Uşşâk edemez o kaddi mevzûnı der-âğûş
Açılmayıcak zahma gibi nice hazîne
Pürdür güher-i nazm ile mecmû'a-i Bâkî
Deryâ dil ü dânâdır ol sîne-i sefîne

1184

Ebyât

1 ***Seyr eden mecmû'amı seyr-i gülistân istemez***
Belki hîçbir sebze zârı gül-i handân istemez

Bu mecmû'a sâhibe olsun mübârek
Tâ murâdın versin Te'âlâ Allâh Tebârek

Hayra yazsın şerrini ânın kirâmân u kâtibin
Yazanı okuyanı dinleyeni hem sâhibin

50

Ferd Kıt'a

1 Bâkî'yâ kalma tehî âlem-i hayretde hemân
Her gelen kimse bu esrâr ile hayrân ancak
Bu cihân kimine kasr-ı tarab u ayş u safâ
Kiminin mihnetle başına zindân ancak

1.2. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN NAZIM ŞEKİLLERİ

Mecmuada yer alan nazım şekilleri çoğunlukla ilâhî, gazel ve türkülerden oluşmaktadır, bu ve daha az sayıda bulunan diğer nazım şekilleri aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Sıra No	Nazım Şekli	Sayısı
1	İlâhî	550
2	Gazel	315
3	Kaside	8
4	Terci‘bend	1
5	Rubâ‘î	37
6	Müseddes	5
7	Muhammes	4
8	Murabba‘	5
9	Müstezâd	16
10	Tahmis	5
11	Müfred/Ferd	140
12	Kıt‘a	38
13	Beyt	106
14	Semâ‘î	27
15	Türkü	316
16	Türkmânî	6
17	Kalenderî	6
18	Şarkî	71

1.3. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN VEZİNLERİ

Mecmuada bulunan manzumelerin bir bölümü aruz vezniyle diğer bir bölümü ise hece vezniyle yazılmış olan metinlerden oluşmaktadır.

1.3.1. Mecmuada Aruz Vezniyle Yazılmış Olan Şiirler

Mecmuada aruz vezniyle yazılan şiirlerin vezinleri ve bu şiirlerin vezinlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Sıra No	Bahirler	Vezinler	Şiir Sayısı
1	Remel	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün	600
2	Remel	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün	70
3	Remel	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün	14
4	Remel	Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün	3
5	Hafîf	Fe‘ilâtün Mefâ‘îlün Fe‘ilün	5
6	Hezec	Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün	110
7	Hezec	Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün	163
8	Hezec	Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün	166
9	Hezec	Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün	3
10	Muzari	Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün	33
11	Muzari	Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün Mef‘ûlü Fâ‘ilâtün	3
12	Muzarî	Müstef‘ilün Müstef‘ilün	10
13	Recez	Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün	12

1.3.2. Mecmuada Hece Vezniyle Yazılmış Olan Şiirler

Mecmuada hece vezniyle yazılan şiirlerin ölçüleri ve bu şiirlerin ölçülere göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

Sıra No	Hece Ölçüsü	Şiir Sayısı
1	5’li Hece	2
2	7’li Hece	23
3	8’li Hece	127
4	9’lu Hece	1
5	10’lu Hece	5
6	11’li Hece	204
7	12’li Hece	1
8	13’lü Hece	1
9	14’lü Hece	23
10	16’lı Hece	1

1.4. MECMUADAKİ ŞİİRLER İÇİN MÜRETTİBİN TERCİH ETTİĞİ BAŞLIKLAR

Mecmuada 1984 manzum metin bulunmaktadır. Mecmuadaki bu metinlerin bir kısmına herhangi bir başlık verilmezken çoğuna uygun bir başlık verilmiştir. Mürettibin mecmua'da yer alan şiirler için tercih ettiği başlıkları şu şekilde sınıflandırabiliriz. Mürettip şiirlerin bazılarında başlık olarak nazım şeklinin adını kullanmayı tercih etmiştir:

"İlâhî" (135), "Lugaz" (619), "Rubâ'î" (216), "Kıt'a" (34), "Türkî" (534), "Gazel" (1107), "Müstezâd" (247), "Ferd" (591) vb. gibi.

Şiirin şairinin adını taşıyan başlıklar, mecmuada bu kısmı oluşturan başlıklar sadece nazım şeklinden oluşturulan başlık sayısına göre daha fazladır:

"Nâilî Çelebi" (197), "Hayâtî" (205), "Rûhî" (320), "Cevrî" (335), "Âşık Ömer" (501), "Gevherî" (556) vb. gibi.

Mecmuada mürettibin en çok tercih ettiği şiirler bu başlıktadır, şiirin hem nazım şeklinin hem de şairinin adını taşıyan başlıklar yer almaktadır:

"İlâhî - Hüdâyî" (21), "İlâhî - Nakşî" (35), "İlâhî - Yûnus" (193), "İlâhî - Sultan Murad" (300), "İlâhî - Eşrefoğlu" (373), "İlâhî - Selîmî (521), "Muhammes-i Âşık Ömer" (600), "Türkî - Kâtibî" (670), "Âşık Ömer - Türkmânî" (730), "Şarkî - Âşık Ömer" (771), "Gazel-i Nef'î" (1026), "Gazel-i Celâlî" (1150), "Müstezâd-ı Semenî" (k-4), "Müseddes-i Bahâyî Sellemehullâh" (k-47), "Gazel-i Hâfız" (k-215), "Kıt'a-i Kemal Paşazâde" (k-313), "Vâridât-ı Hazret-i Nakşî Efendi" (k-379) vb. gibi.

Bazı şiirlerde şiirin yazılış sebebi başlık olarak kullanılmıştır; "Nakşînin Frenk Dilberine Çağırdığı Şarkı" (k-395), "Târîh-i Uşşâkîzâde Abdi Efendi Hazretlerinindir" (k-416), "Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Hazret-i Yahyâ Efendi" (k-449), "Berây-ı Halil Paşa Kaside-i Şerîf Sabri Efendi" (k-451), "Tahmis-i Kudsî Ber-Gazel-i Hayretî" (k-460), "Şâhidî'nin Âlem-i Seyehâtde Bursada Bakkal Dilberine Söylediği Şi'ridir" (k-478) vb. gibi.

Mecmuada yer alan bazı şiirlerin başlıklarında şiirin konusunun ve nazım türünün başlık olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır; "İlâhî - Avnî Münâcât" (7), "İlâhî - Hüdâyî Medh-i Rasül" (82), "Der Medh-i Rasül ve Çehâr Yâr-i Güzîn" (102), "Der Medh-i Kur'ân" (110), "Der Makâm-ı Acem Münâcât-ı İlâhî - Zâkirî" (149), "İlâhî - Hüdâyî Nasîhat" (231), "Târih-i Feth-i Kamaniçe" (k110) vb. gibi.

Mecmuada yukarıda örnekleriyle birlikte söz edilen başlıklar dışında yer alan şiirlerin 218 tanesi herhangi bir başlık konulmamış şiirlerden oluşmaktadır. Bu şiirler mürettip tarafından müellifi bilinmediği için mahlassız yazılmıştır. Bu sebepten dolayı bu şiirlerin müellifinin tesbiti büyük bir sıkıntı oluşturmaktadır.

1.5. FARSÇA ŞİİRLER

Mecmuada Farsça olarak birkaç şiir de bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Hâfız'ın gazelidir. Yalnız metinde gazelin sadece iki beyti yer almaktadır. Aşağıda bu gazelin tamamına yer verilmiştir.

Hafız'ın 255. Gazeli

یوسف گمگشته بازآید به کنعان غم مخور

کلبه احزان شود روزی گلستان غم مخور

ای دل غمدیده حالت به شود دل بد مکن

وین سر شوریده بازآید به سامان غم مخور

گر بهار عمر باشد باز بر تخت چمن

چتر گل در سر کشی ای مرغ خوشخوان غم مخور

دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نرفت

دایما یک سان نباشد حال دوران غم مخور

هان مشو نومید چون واقف نه‌ای از سر غیب

باشد اندر پرده بازی‌های پنهان غم مخور

ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی برکند

چون تو را نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور

در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم

سرزنش‌ها گر کند خار مغیلان غم مخور

گر چه منزل بس خطرناک است و مقصد بس بعید

هیچ راهی نیست کان را نیست پایان غم مخور

حال ما در فرقت جانان و ابرام رقیب

تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور[8]

Kaybolan Yusuf Kenan'a döner üzülme
Hüzünler kulübesi bir gülistan olur üzülme

Gamlı gönül, düzelir halin karamsar olma
Bu perişan başın huzûra erer üzülme

Ömrün bahârı olursa yine çimlerin tahtında
Ey güzel ötüşlü kuş, güller şemsiyen olur üzülme

Dünya iki gün muradımızca varsın dönmesin
Devranın hali daima aynı olmaz üzülme

[8] Muhammed Kavzînî, Kasım-ı Ğanî, **Dîvân-ı Hâfız**, Nesim-i Hayat Yay., Tahran 1379, s. 142-143.

Sakın ümitsiz olma, çünkü vâkıf değilsin gayb sırrına
Perde gerisinde gizli oyunlar vardır, üzülme

Yokluk seli varlığın temelini yıkarsa a gönül
Mademki kaptanın Nuh, tufan olur diye üzülme

Çölde Kâbe iştiyakıyla yürüyeceksen
Deve dikenleri seni iğnelerse üzülme

Menzil çok tehlikeli, maksat çok uzak olsa da
Sonu olmayan hîçbir yol yokdur üzülme

Yârden ayrı halimizi de yârin gözeticisinin inadını da
Halleri değiştiren Allâh hepsini bilir üzülme[9]

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUANIN MUHTEVASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. DÎNÎ-TASAVVÛFÎ NAZIM ŞEKİLLERİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER

Mecmuada dînî-tasavvûfî nazım şekilleriyle yazılmış olan manzum metinler mecmuanın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu metinler genellikle ilâhîler ve semâ'îlerdir.

2.1.1. İlâhîler

Mecmuada yer alan ilâhîler eserin geniş bir kısmını kapsamaktadır. İlâhîler içerik olarak daha çok münâcât, methiye ve nasihât-nâme konu türünde yazılmış olan örneklerden seçilmiştir. Mecmuâda eserin orta kısımlarında 540 ve kenar kısımlarında 10 olmak üzere toplam 550 ilâhî bulunmaktadır. Bu ilâhîlerin en büyük

[9] Hicabi Kırlangıç, **Hâfız Dîvânı**, Kapı Yay., İstanbul 2013, s. 256.

kısmını Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin yazmış olduğu ilâhiler oluşturmaktadır. Ardından Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Eşrefoğlu Rûmî, Kâtibi, Kaygusuz Abdal gibi şairlerin ilâhîleri yer almaktadır. Daha sonra Senâyî, Nûrî, Gafûrî, Meftûnî, Nakşî gibi daha az ilâhileri olan şairler gelmektedir. Bunların dışında birkaç ilâhîsi bulunan birçok şair yer almaktadır. Şairlerin listesi ve ilâhî sayısı şu şekildedir:

Sayı no	Şair Adı	İlâhî Sayısı
1	Aziz Mahmûd Hüdâyî	182
2	Yûnus Emre	49
3	Niyâzî-i Mısrî	26
4	Eşrefoğlu Rûmî	25
5	Kâtibî	18
6	Kaygusuz Abdal	14
7	Senâyî	11
8	Nûrî	10
9	Gafûrî	9
10	Şemsî	8
11	Muhyiddîn	7
12	Nakşî	7
13	Vahdetî	6
14	Zâkirî	5
15	Himmet	4
16	Muhyiddîn	4
17	Üftâde	4
18	Fethî	3
19	Hamdî	3
20	Hüsâmeddîn	3
21	Haşimî	3
22	Kemal Ümmî	3
23	Abdü'lhayyü	2
24	Dervîş Alî	2
25	Memi Can	2
26	Pîrî	2
27	Recâyî	2
28	Sadreddîn	2
29	Şeyh İbrâhim	2
30	Tâlibî	2
31	Adlî	1
32	Ak Şemseddîn	1

33	Azîz	1
34	Bahrî	1
35	Bayezid	1
36	Derûnî	1
37	Dervîş Osmân	1
38	Fenâyî	1
39	Halacoğlu	1
40	Hayreddîn	1
41	Kâzî	1
42	Kemal	1
43	Medhî	1
44	Meftûnî	1
45	Melâmî	1
46	Merdûd	1
47	Muhibbî	1
48	Muhyiddîn	1
49	Melâmî	1
50	Mustafâ	1
51	Nâzimî	1
52	Nizâmî	1
53	Sultan Murâd (Murâdî)	1
54	Şâir	1
55	Şeydâ	1
56	Tabîb	1
57	Tâlibî	1
58	Turâbî	1
59	Vehhâbî	1
60	Yakûb	1
61	Yahyâ	1

2.1.1.1. Mecmuada Olup Dîvânlarda Olmayan İlâhîler

Mecmuada ilâhîleri bulunan şairlerin dîvânlarında yapılan incelemelerde bu eserde yer alan ve şairlerin dîvânlarında bulunmayan ilâhîler aşağıda belirtilmiştir.

8b'de yer alan aşağıdaki ilâhî Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ezelden aşkla bizi yana kıldın
Hakîkat şem‘ına pervâne kıldın

6 Geçüp âhir bu kesret âlemden
Hüdâyî halveti sultâna kıldın

31b’de yer alan 70 numaralı Hüdâyî’ye ait ilâhîde 2. kıtada ve 3. kıtada bulunan aşağıdaki mısralar şaire ait basılı yahut matbu dîvânlarda bulunmamaktadır.

Ahvâlin ıslah eylesin
Tafsîl eder icmâlini

42b’de yer alan Yûnus mahlasıyla yazılmış olan ilâhî incelediğimiz Yûnus Emre’ye ait dîvânlarda bulunmamaktadır.

1 Bir gün senin defterini
Vereler bir eyyâm gelir
Kamu aklını başına
Düzeler bir eyyâm gelir

5 Yûnus Emrem eydür başdan
Ayırır seni kardaşdan
Ne etdin kurudan yaşdan
Sorarlar bir eyyâm gelir

43a’da yer alan Yûnus Emre’ye ait 97 numaralı ilâhîye Yûnus Emre dîvânlarında rastlanmamıştır.

1 Dökülür bedeninden hep günâhın
Namaz içün âbdest aldığın vakdin
Sabâh namazın kıldığın vakdin

7 Yûnus Emrem sen İslâm'ın yolun güt
Allâh emriyle Peygamberin kolun tut
Eşki Hakk'a ısmarla sıdkın bütün tut
Yönünü kıbleye döndüğün vakdin

Mecmuanın 61b varağında yer alan 134 numaralı Yûnus'a ait ilâhî Yûnus Emre dîvânlarında bulunmamaktadır ve 62a'dan itibaren başka bir ilâhî yer almaktadır.

1 İlm-i hikmetin içresin âlimü'llâhsın
Âsıya rahmet kılarsın rahîmü'llâhsın

Cümlenin rızkın verirsin minnetin yok kimseye
Gelmenin yok gitmenin yok bir mukîmü'llâhsın

3 Dergâhından kâfiri mahrûm edib göndermedin
Mahv-zede verdin murâdın sen hoş kerîmu'llâhsın

Dillerin teşbihisin sen güzellerin arzususun

67b'de yer 146 numaralı Yûnus adıyla yazılmış olan ilâhî incelediğimiz Yûnus Emre dîvânlarında yoktur.

1 Sana derim bâd-ı sabâ
Bana Mevlâ'dan haber ver
Olmasın imkân hebâ
Bana Mevlâ'dan haber ver

6 Yûnus Emre eyledi âhı
Göz yaşıyor günâhı
Sorsan güzel İlâhî

Bana Mevlâ'dan haber ver

78a'da bulunan 167 numaralı Yûnus'a ait ilâhî incelenen dîvânlarında yoktur.

1 Elhamdülillâh elhamdülillâh
Elhamdülillâhi'ş-şükrillâh
Allâh'ım Allâh sultânım Allâh
Dertlere dermân dermânım Allâh

9 Gör Yûnus ne der derdiyle Hû der
Virdimiz budur elhamdülillâh

80b'de bulunan Yûnus'a ait 172 numaralı ilâhînin başında bulunan ilk üç kıta incelenen Yûnus Emre dîvânlarında bulunmamaktadır.

Hakk lâ İlâhe illa'llâh
Lâ İlâhe illa'llâh
Meded mededhâyı meded
Lâ İlâhe illa'llâh

85b'de bulunan Dervîş Yûnus ismiyle yazılmış olan ilâhî incelenen Yûnus Emre divânlarında bulunmamaktadır.

1 Sana seni gerek ise
Dinle zikreyle Kur'ân'ı
Aklın sana yâr ise
Dinle zikreyle Kur'ân'ı

5 Dervîş Yûnus anla anda
Cân ayrılur kalur tende
Gerek ulu gerek bende
Dinle zikreyle Kur'ân'ı

87a'da bulunan 184 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhî incelenen Hüdâyî dîvânında bulunmamaktadır.

İlâhî lütf u rahmet kapısın aç
Bizi gayri kapıya etme muhtâc
Atânın zerresidir taht ile tâc
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

Bu düşmüş Hüdâyîye ol destgîri
Alan el dâ'imâ kaldır fakîri
Müyesser eyleyip hayr-ı kesîri
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

135b'de bulunan 295 numaralı ilâhîde başlıkta Yûnus ismi ve mahlas olarak da Hüdâyî ismi yazılmıştır fakat bu ilâhî her iki ismin de dîvânında yoktur.

Gönül ne hoş salınırsın
Va'de yeter dolanırsın
Bir gün gâfil bulunursun
Gel gönül dervîş olalım

Hüdâyî aklını başına devşir
Elini göğsüne kavuşdur
Dersini de okut bitir
Gel gönül dervîş olalım

150b'de bulunan 325 numaralı Adlî başlığıyla yazılmış olan ilâhî Adlî mahlasını da kullanmış olan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

Aşkın odu bağrım yakar
Dütenim göklere çıkar
Gözümden kanlı yaş akar
Hidâyet eyle Sultânım

5 Kullara fermân senindir
Derdlere dermân senindir
Adlî'ye ihsân senindir
Hidâyet eyle Sultânım

151b'de bulunan 327 numaralı Yûnus başlığıyla yazılmış ilâhî, eldeki Yûnus Emre'ye ait dîvânlarda bulunmamaktadır.

1 Çıkardı bizi nefs-i gümrâh
Gönülden edelim estağfirullâh
Hidâyet ere Hakk'dan ol hemrâh
Gönülden edelim estağfirullâh

İlâhî rahmetin deryâsı bî-had
Bizi âriflerinden eyle kıl ad
Cenâbına günâhı etmekıl sed
Gönülden edelim estağfirullâh

160a'da 347 numarayla yer alan Eşrefoğlu başlığıyla yazılmış olan ilâhî, incelenen Eşrefoğlu Rûmî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Müselmânım deyu dâ'im kılarsın da'vâ
Yalan müselmanlık mıdır sıdk muhabbet zât-ı uzzâya

İbâdet kılmadın Rûmî umarsın rahmet-i Rahmân
Bu bir bâtıl tasavvurdur uçar gönlün bu sevdâdan

161a'da bulunan 350 numaralı İlâhî -Yûnus Münâcât başlığıyla yazılmış olan ilâhî incelenen Yûnus Emre dîvânlarında yoktur.

1 Yâ Rabbi îmân ile gönder bizi
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu
Cennetde kevserinle kandır bizi
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Cehennemin yollarına bağlaya
Ümmetiçün katı katı ağlaya
Ümmetsiz burağa binmezin diye
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

163b'de bulunan 355 numaralı Yûnus başlıklı ilâhî incelenen Yûnus Emre dîvânlarında bulunmamaktadır.

1 Bu dünyâya niye geldi
Bilmeyenin vay hâline
Hakk'a lâyık bir amelde
Olmayanın vay hâline

Cânım bâkî kalmaz gelen
Eğer hakîkati bilen
Derviş Yûnus evkat alan
Almayanın vay hâline

167a'daki 360 numaralı Yûnus ismiyle yazılmış olan ilâhî incelenen Yûnus Emre divânlarında bulunmamaktadır.

1 Ne yatarsın şöyle gâfil
Sorular sorarsa gerek
Elli bin Hakk'a karşı
Ayağa durulsa gerek

Yûnus Emre'm eydür hele
Her kişi ettüğün bula
Mü'min olan güle güle
Cennete girse gerek

168b'de bulunan 364 numaralı Yûnus başlığıyla yazılmış olan ilâhî Yûnus Emre dîvânında bulunmamaktadır. Yapılan incelemelerde bu ilâhînin Yûnus Emre ya da Âşık Yûnus'tan birine ait olduğu düşünülmektedir. Mecmuada bu ilâhî mevcut

olan ilâhîye başka beytler eklenerek yazılmıştır. Mecmuada bulunan ilâhî belki de bu ilâhînin diğer kısımlarıdır. Mevcut ilâhî şu şekildedir.

İns ü cinni cümle yaradılmadan
Yoğ iken ol vara uğradım geldim
Mi'râcda Muhammed ben bile idim
Kandildeki nûra uğradım geldim

Evvel bahâr yaz ayında açıldım
Şimdi halkın arasından seçildim
Bıçkı ile ben başımdan biçildim
Servideki zâre uğradım geldim

Ben Ya'kûb'am Yûsuf'umu ararım
İner Yemen illerinden sorarım
Veyse'l Karânî'ye ben tâc örerim
Mansûr ile dâre uğradım geldim

Mansûr ile dârda Bağdâd'da idim
Mûsâ ile Tûr'da kelâmda idim
Bülbül ile gülde gülşende idim
İbrâhîm'le nâre uğradım geldim

Âşık Yûnus eydür behey âlimler
Birikdiler bir araya geldiler

Sen bu dersi kimden aldın dediler

Şeyhim Tapduk Emrem uğradım geldim

170a'da bulunan 367 numaralı Yûnus'a ait ilâhi incelenen dîvânlarında yer almamaktadır.

1 Âşıkların derdine dermân eyleyen sensin
Gösterip hûb cemâlin hayrân eyleyen sensin

6 Âşık Yûnus gel beri sever isen Allâh'ı
Arşdan dahı yukarı cevelân eyleyen sensin

172a'da bulunan 371 numaralı ilâhî incelenen Yûnus Emre dîvânlarında bulunmamaktadır.

1 Çok kişi Mevlâ'ya âşık oldular
Sen niçün ğâfil hayrân gezersin
Her gördüklerinden ibret aldılar
Sen niçün gâfil hayrân gezersin

Âşık olmak gerek dâ'im Rahmân'a
Boyun vermek gerek imdi fermâna
Çok kişiler verdi cânın kurbâna
Sen niçün gâfil hayrân gezersin

173b'de yer alan 374 numaralı ilâhî Yûnus başlığıyla yazılmıştır, ama bu ilâhî incelenen Yûnus Emre dîvânlarında bulunmamaktadır.

1 Şu ömrümüz gaflet ile
Gelir geçer neyleyelim
Dünyâ kervânı sarây imiş
Konan göçer neyleyelim

5 Eydür hey yazımız
Tamâm oldu yazarımız
Yârın anda defterimiz
Ol Hakk açar neyleyelim

174a'da 375 numaralı ilâhî mecmuada İlâhî - Nasihat-i Yûnus başlığıyla yazılmıştır, ama yapılan incelemelerde Yûnus'a ait böyle bir ilâhîye rastlanmamıştır.

1 Beş vakit namâz kılmayanın
Hakkında Allâh demiş
Çıksın yerimle göğümden
Gayrı Tanrı bulsun demiş

Bî-namaz uyana la'net
İner günden güne
Kara defter eline
Sol yanından gelsin demiş

175a'da 377 numaralı nasihat-ı Yûnus başlığıyla yazılmış olan ilâhî yapılan incelemelerde Yûnus Emre dîvânlarında ve başka çalışmalarda karşılaşılmamıştır.

1 Bire beş vakdi terk eden dîvâne
Azrâ'il gelince uslanmazsın sen
Ecel yitip mevt şarâbın içüben
Cânını vermeyince uslanmazsın sen

Yerin göğün arşın levhın kalemin
Tanrısı bir on sekiz bin âlemin
Yûnus eydür mahsuli kelâmın
Tamuya girmeyince uslanmazsın sen

197a'da 412 numaralı Kaygusuz Abdal'a ait ilâhî incelenen dîvânında bulunmamaktadır.

Hakk yoluna giden gelsün
Yolumuz vuslat yoludur
Hakk keremi vardır bunda
Bu yol hidâyet yoludur

Budur Kaygusuz dediği
Âlemin kaydın yediği
Muhammed mîrâs koduğu
Bu yol ol rahmet yoludur

232a'da bulunan 496 numaralı İlâhî - Meftûnî dîvânda bulunmamaktadır.

Ey meded ey fahr-ı âlem hem şefî'u'l-mezhebin
Nâzil oldu hakkına hem rahmete'lil'âlemîn

Hazretine etdiğim vird ü salâtı kıl kabûl
Es-salâtü ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'dü'l-emîn

304b'de bulunan 658 numaralı İlâhî - Türkî başlıklı ilâhî incelenen Kâtibî dîvânında yoktur.

Bir efendiye kul oldum
Yedi iklîmin şâhıdır
İns ü cinden haber aldım
Bu yeryüzünün mâhıdır

Cihânda Kâtibî yazmak
Okumak anlamak bilmek
Verilmez değme insâna
Bu bir sırrı elfîdir

305b'de bulunan 660 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Münkirin acı sözü gayetde geçdi cânıma
Çekdiğim gamdan şikâyet eylesem cânânıma

5 Kâtibi sabr edelim takdîr-i Hakk rûz-ı ezel
Mübtelâ yazmış adını defter-i dîvânına

306b'de bulunan 662 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bir sehî serv-i bülend kaşı kemân ruhları al
Dişleridir la'l ü mercân lebleri âb-ı zülâl
Yine sensin var ise dehr içre bir sâhib-i kemâl
Gelmedi mislin cihâna devr-i âdemden beri

4 Kâtibi bir bendedir var ise iz'ân yeter
Râzıdır derdile derdine dermân yeter
Ana bir ednâ kulundur deydiğin ihsân yeter
Gelmedi mislin cihâna devr-i âdemden beri

307b'de bulunan 664 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Muhammed'in dînindeyim
Bâğ-ı İrem'dir meskenim
Her dem mu'înim çâr yâr
Bir bülbülüm gülem hezâr

5 Kâtibî'yem bana ne gam
Derûnum içre dem-be-dem
Birdir yanımda medh u zem
Açılmada her dem bahâr

308a’da bulunan 664 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Mevlâm gurbetliğe saldı seyrimi
Giderim sevgili yârim elvedâ
Rûzigâre verdim ihtiyârımı
Giderim sevgili yârim elvedâ

5 Kâtibî der kıymetimiz bilinmez
Çeşmimizin kanlı yaşı silinmez
Ben gidicek sana kul mu bulunmaz
Giderim sevgili yârim elvedâ

309a’da bulunan 667 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Yüzünde harâmî benler seçilmiş
Var ise cân ister kulundan senin
Hüsnünün bahârı tâze açılmış
Emreyle derim kilkinden senin

5 Kâtibî kapında yabana atma
Lutf eyle yaşını sellere katma
Yâri bulmuşsun sen beni ağlatma
Amân felek amân elinden senin

323a’da bulunan 701 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Dâr-ı gamda beni bîmâr eyleyen karşımdadır
Gayrılar derdine tîmâr eyleyen karşımdadır
Her kaçan meclis-i mey olsa açılsa câm-ı cem
Ger kadeh öpse dudağın yetişir rahmına karşımdadır

İsmini yâd etmeğe ol dilberin doymaz yüzüm
Söylemek hâcet değil ârif olan anlar sözüm
Kâtibî mansûr gibi dâr-ı fenâ içre özüm
Zülfü sevdâsına ber-dâr eyleyen karşımdadır

323a'da bulunan 702 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Cümle halkı hâlik eden alsın felekden dâdımız
Aşk elinden gönüllere çakdı bezmi feryâdımız
Yek nazar kıldım senin kaşına kurbânım diye
Tîğ-ı uryân ile kasd eyler bize cellâdımız

324a'da bulunan 704 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Dilrubâlar içre gördüm bir perî seyrân eder
Nâz eder uşşâka meydân gezer devrân eder
Gâh ba'zı mübtelânın derdine dermân eder
Gâh olur ol bî-mürüvvet günde bin kan eder

Âfitâb görse cemâlin unutur devrânını
Baksa bir kez terk eder çarh-ı felek cevlânını
Kâtibî terk etme gözle ahd ile peymânını
Belki bir gün vasl ıydına seni kurbân eder

324b'de bulunan 705 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Ey gönül medh etdiğin gül yüzlü cânân kimdir
Salınan karşındaki serv-i hırâmân kimdir

Kâtibî der pâyına yüz sürdükçe gâh olur
Bendene rahm etdiren göğsünde îmânın mıdır

325a'da bulunan 706 numaralı Külliyyât-ı Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Dostlar firkatle cism-i gerçeğim bî-cândır
Hamdüllâh kim hele ihyâ eden sübhândır
İçmişim bezm-i elestden gözlerim mestândır
Bülbülüm bir gülistâna âdetim efgândır
Sanmayın fikrim hayâlim vuslat-ı cânândır
Hem tabîbim hastayım hem derd bana dermandır

Bir sedeftir Kâtibî der eksik olmaz kanına
Kim ki anlar bu remzi âferin iz'ânına
Kerimân ger yahşi her ne olsa kendi cânına
Yüz çevirmez kim gelirse şimdi aşk meydânına
Başını top eylemiş bir fâris-i meydândır
Hem gedâ hem şâh-ı gam hem başına sultândır

325b'de bulunan 707 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Bunca yıldır ey perî âlemde medhın yâd edem
Hîç demezsin mübtelânın hâtırînı şâd edem
Bin cefâya ben tahammül etmeğe mu'tâd edem
Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

Okuyup aşkın kitâbın Kâtibî buldum yerin
Böyle yazmış gerçek âşıklar derîğ etmez serin
Defter ü dîvâne sığmaz söylemezsin her birin
Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

327a'da bulunan 709 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Gam değildir bizden ayrı düşdü ise cânânımız
Terk eder mi cismini olmayınca cânımız
Şerha şerha etseler her yana aksa kanımız
Dönmeziz ikrârımızdan kesseler bir yanımız

5 Mest olur aşkın şarâbından gönül her dem-be-dem
Bir yana olsa cihân yanında birdir medh u zem
Kâtibî minnet Hudâ'ya ha ta'n-ı düşmendir ne gam
Başımız sağ eksik etmez rızkımız Sübhânımız

328b'de bulunan 711 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ma'lûm olsun ey mürüvvet ma'deni kân-ı kerem
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben
Hüsnüne tahsîn eder cennetdeki bâğ-ı irem
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben

5 Gözlerin la'l-i cevâhir leblerin âb-ı zülâl
Yüzünü görsem şehâ kalbimde hîç kalmaz melâl
Kâtibî der öldürürsen çün sana kanım helâl
Yûsufu'm kul olmuşum sen âlî şâna ben

329a'da bulunan 712 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bu dehr içre dolabın bülbülüm sen gülistânımsın
Adem bağında perverde olmuş gül fidanımsın
Ki ya'ni murg-ı şehbâzla bir âşiyânımsın
Ne şehbâz belki ömrüm hâsılı cân içre cânımsın

Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihanımsın

Kapında Kâtibî ednâdır amma gerçek âşıkdır
Anı zem eyleyen mülhed-i bî-dinler münâfıkdır
Olur olmaz har u nâdân seni sevmek ne lâyıkdır
Huzûrunda ne söylersem inan vallâh sâdıkdır
Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihanımsın

330b'de bulunan 714 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Birliğine ol Hudâ'nın yokdur inkârımız
Kılarız beş vakit namazı hayırdır efkârımız
Bülbüller gökde melekler işitirler zârımız
Bahçemizde açılır gül yaprağıdır hârımız

Hamdüllâh Kâtibî gafletden açıldı gözümüz
Anın içindir kemâle erdi her bir sözüm
Bilmek isterlerse kasr ü pâdişâhı da bizim
Hânemiz bâğ-ı canândır hûridir dildârımız

331b'de bulunan 715 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Ey felek bir kimsenin yüzüne gülsen bir zamân
Gün olur kim ağlatırsın komayıp nâm u nişân
Hilekârsın hîle âciz durur kevn ü mekân
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

Bu çarh elinden nice bir şiğvedesin
Hud bilirsin bî-vefâdır ya niçin kavgadasın

Nicesin bend eyledin sen başına azâdesin
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

332a'da bulunan 716 numaralı İlâhî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Pâdişâhım cennetin razvânı sensin meskenin
Bâğ-ı cennetdir müzeyyen hûri gılman dört yanın
Hâk u pâyın tûtiyâsıdır olan cân tenin
Pâdişâh-ı âlem arâ sultân İbrâhim senin
Bizi yokdan var eden bin eylesin her bir günün

Kâtibî bendende etsin hem du'ânın çağıdır
Hâk u pâyine yüzün süren melâlin dağıdır
Hem senin ednâ kulun hem karındaşın çerâğıdır
Pâdişâh-ı âlem arâ sultân İbrâhim senin
Bizi yokdan var eden bin eylesin her bir günün

2.1.1.2. Mecmuada Farklı Dîvânlarda Farklı Olan İlâhîler

Mecmuada bulunan ilâhîler arasında şairlerin dîvânlarından farklı olarak yazılmış olan ilâhîler hakkında yapılan incelemeler aşağıda aktarılmıştır.

68b'de bulunan 148 numaralı Yûnus'a ait ilâhî mecmuada dîvânındakinden farklı ifadelerle yazılmıştır.

1 Anmaz mısın sen şol güni gözün nesne görmez ola
Düşe sûretün topraga dilün haber virmez ola

Çün Azrâîl'i ne tuta assı kılmaz ana ata
Kimse döymez o heybete halkdan meded irmez ola

Gele sana cân alıcı dahı cân alur kılıcı

Aklunı başdan alıcı bir dem amân virmez ola

Evvel gele şol yuyucı ardınca şol su koyucı
İledüp kefen sarıcı bunlar hâlün bilmez ola

Oglan gider dânışmâna saladur dosta düşmâna
Sonra gelmek peşimâna sana assı kılmaz ola

Agaç ata bindüreler sinden yana göndereler
Yir altına indüreler kimse ayruk görmez ola

Üç güne dek oturalar hep işüni bitüreler
Ol dem dile getüreler ayruk kimse anmaz ola

Yûnus miskîn bu ögüdi sen sana virsen yig idi
Bu şimdiki mahlûkâta ögüt assı kılmaz ola

122a'da 267 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada ilk beyte başka bir mısra daha eklenmiştir.

Ehl-i tevhîd olmak istersen sivâya meyli kes

132a'da 286 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada son beyt farklı şekilde yazılmıştır.

Rahmetin sebkıle bulmuşdur kemâli sâbikûn
Bu Hüdâyî bendeni ilhâk et ol sâbıklara

163b'de 354 numaralı İlâhî -Yûnus başlığıyla yazılmış olan ilâhî aslında Şemseddin Sivâsî'ye aittir. Bu ilâhî mecmuada tamamen aynı olarak değil, bazı yerlerde farklı kelimeler kullanılarak yazılmıştır. İlâhînin aslı şu şekildedir.

Şemseddin Sivâsî

Ey gâfil uyan rıhlet-i nâgâhı unutma
Yol korkuludur korkusu çok râhı unutma

Hâlık'dan utan rızkını halkdan sakın umma
Bil rabbini er-rızku ‘alallâh’ı unutma

Göğsün gerüben câh-ı cihân ile salınma
Âhir yıkılıp düşeceğin çâhı unutma

Mağrûr oluben devlet-i dünyâya dayanma
Sakın yitirüp dînini Allâh’ı unutma

Bir oh demesine bugün aldanma cihânın
Sonunda anın derd ile bin âhı unutma

Ey çeşm-i hakâretle bakan merd-i fakîre
Ol fakr ile fahr eden ulu şâhı unutma

Güç etme gücün yetdiğine hâ gece gündüz
Nâgâh erişen âh-ı sehergâhı unutma

Bu dâr-ı gurûr içre bugün n’itsen elinde
Yarın varacağın ulu dergâhı unutma

Derbendine mevtin yolun uğrar er eğer geç
Ol geçmesi düşvâr güzergâhı unutma

Bu dâr-ı fenâ içre hevâ yolları çokdur
Şemsî yürü sen Hakk'a giden râhı unutma[10]

178a’da bulunan 383 numaralı Eşrefoğlu Rûmî’ye ait ilâhîde ikinci beyt yerinde farklı bir beyt yazılmıştır. İlâhîdeki asıl beyt şu şekildedir.

Denizler içerim susuz geçerim

[10] Recep Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Dîvânı**, Sivas Belediyesi Yay., Sivas 2015, s. 125

Beni kandurası umman bulunmaz

205a'da 431 numaralı İlâhî - Azîz başlıklı ilâhî Üsküdarlı Şeyh Abdülazîz el-Halvetî'ye aittir ve mecmuada aşağıdaki dörtlükler yerine farklı dörtlükler yazılmıştır.

Uçdun âh gönül uçdun
Deniz deryâlar geçdin
Gurbet ellere düşdün
N'oldun âh gönül n'oldun

Sordular pervâneye
Niçin yanarsın böyle
Dostdan haber mi gele
N'oldun âh gönül n'oldun

209b'de 443 numaralı Meftûnî mahlaslı Sultan 2. Mustafa Han'a ait ilâhîde mecmuada ilâhîye bir beyit daha eklenmiştir.

Yâ Hâlik-ı ferdü's-selâm olsun habîbine selâm
Budur hulûs üzre kelâm yessirlenâ hayre'l-umûr

229a'da 489 numaralı Nakşî'ye ait ilâhîde mecmuada aşağıdaki dörtlüklerin yerine farklı beytler yazılmıştır.

Kılsa tecellî ezel vuslata erişe er
Kâfire kılsa nazar mazhar-ı îmân olur

Mürşîdi hem kim görür hazreti Hakk'ı görür
İlm-i ledünnü okur sâhib-i irfân olur

235b'de 503 numaralı Niyâzî-i Mısrî'ye ait ilâhîde aşağıdaki beytler yerine başka beytler yazılmıştır.

Tâat bu imiş ancak, râhat bu imiş ancak
İzzet bu imiş ancak bu hizmete erince

Kesret idi bir oldu, sûret idi sır oldu
Zulmet idi nûr oldu bu âyete erince

Çün cân ile bir idik ebdân ile dağıldık
Âhir ki deme erdik bu vahdete erince

Bindörtyüz kanat açdım altıyüz dahı koşdum
Tâ onbeşe dek uçdum bu hâlete erince

Mecmuada bulunan ilâhîler üzerinde yukarıda belirtilen hususlar dışında yapılan inceleme ve düzenlemeler aşağıda belirtilmiştir.

2b'de yer alan 3 numaralı Hüdâyî mahlasıyla yazılmış olan ilâhî başlıkta Âşık Ömer olarak yazılmıştır.

7b'de bulunan 14 numaralı İlâhî – Hüdâyî Nasîhat başlıklı ilâhîde 8a'dan itibaren başka bir ilâhîye geçmektedir.

Hüdâyî'nin 9b'de bulunan 19 numaralı ilâhîsi 10a'dan itibaren başka bir ilâhî'ye geçmektedir. Hüdâyî'ye ait ilâhînin eksik olan kısımları dîvânından metne eklenmiştir.

19b'de bulunan 44 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler dîvânından metne eklenerek tamamlanmıştır.

21b ve 22a'da yer alan Hüdâyî'ye ait 49 numaralı ilâhînin verilen 5, 6 ve 7. kıtaları incelediğimiz mecmua ve diğer iki Hüdâyî dîvânında karışık olarak yazılmıştır.

28b'de yer alan 64 numaralı Hüdâyî başlıklı ilâhînin sonunda bulunan beytler mecmuada eksik olup metne eklenmiştir.

32b'de 72 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

34b'de bulunan Hüdâyî'ye ait 77 numaralı ilâhîde mecmuada olmayan dörtlükler metinde tamamlanmıştır.

86 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde 39a'dan itibaren başka bir ilâhîye geçilmektedir. Bu ilâhînin eksik olan kısımları metne eklenmiştir.

40a'nın sonunda yer alan ilâhinin devamı 40b'de yoktur. 40b sayfasında yazı şekli ve sayfa düzeni farklıdır. Bu sayfanın metine sonradan eklenildiği anlaşılmaktadır. 40b'de 41a'da yer alan ilâhi bazı yerlerinde farklı kelimeler kullanılarak tekrar yazılmıştır.

41b'de bulunan 91 numaralı Eşrefoğlu'na ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler tamamlanmıştır.

92 numaralı Eşrefoğlu ilâhîsinde mecmuada eksik olan dörtlükler metne eklenmiştir.

42a'da başlayan 93 numaralı Eşrefoğlu ilâhîsinde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

94 numaralı Eşrefoğlu ilâhîsinde mecmuada eksik olan mısra metne eklenmiştir.

88a'da yer alan 186 numaralı ilâhî Kaygusuz Abdal başlığıyla yazılmıştır ama bu ilâhî 16. yüzyılda yaşamış olan Ahmedî, Ahmed, Kaygusuz, Sârbân veya Şeyh Ahmed Sârbân adlarıyla bilinen Sârban Ahmed adlı şaire aittir.

91b'de bulunan 193 numaralı ilâhîye başlıkta ve mahlasta Yûnus ismi yazılmıştır fakat bu ilâhî Abdulahad Nûrî'ye aittir.

93a'daki 193 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlük tamamlanmıştır.

108a'da bulunan 229 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlükler metne eklenmiştir.

113a'da yer alan 244 numaralı ilâhî başlıkta Hüdâyî ismiyle yazılmıştır ama ilâhi Seyyid Nesîmî'ye aittir.

117b'de 256 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan ilk dörtlük metne eklenmiştir.

118a'da 258 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlük metinde tamamlanmıştır.

127a'da 277 numaralı Hüdâyî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan ilk dörtlük metne eklenmiştir.

142b'de 309 numaralı Yûnus Emre'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne yazılmıştır.

143b'de yer alan 312 numaralı Yûnus Emre'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlükler yazılmıştır.

155b'de bulunan 334 numaralı Yûnus'a ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

160b'de bulunan 348 numaralı Yûnus'a ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

164a'da bulunan 356 numaralı Eşrefoğlu Rûmî'ye ait ilâhînin mecmuada eksik olan dörtlükleri metne eklenmiştir.

169a'da bulunan 365 numaralı Eşrefoğlu Rûmî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

169b'de yer alan 366 numaralı Eşrefoğlu Rûmî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

171b'deki 370 numaralı Yûnus'a ait ilâhîde mecmuada eksik olan bazı beytler metne eklenmiştir.

173a’da yer alan 373 numaralı Eşrefoğlu Rûmî’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlükler metne eklenip tamamlanmıştır.

180a’da yer alan 387 numaralı Eşrefoğlu Rûmî’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beyt metne eklenerek tamamlanmıştır.

180a’da bulunan 388 numaralı ilâhî başlıkta Eşrefoğlu Rûmî ismiyle yazılmıştır ama mahlasta Muhyî ismi yer almaktadır.

182a’da 391 numaralı Eşrefoğlu Rûmî’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beyt metne eklenerek tamamlanmıştır.

184a’da 395 numaralı ilâhîde başlıkta ve mahlasta Kaygusuz ismine yer verilmiştir, fakat yapılan incelemede bu ilâhînin Hâşimî mahlaslı Emir Osman Efendi’ye ait olduğundan bahsedilmektedir.

184b’de 396 numaralı Eşrefoğlu Rûmî’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

185a’da 397 numaralı Eşrefoğlu Rûmî’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

187b’de 402 numaralı Yûnus Emre’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

190a’da 405 numaralı Yakub’a ait ilâhî Türkçe, Arapça ve Farsça olarak yazılmıştır.

208a’da 440 numaralı Niyâzî-i Mısrî’ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

215a’da yer alan 453 numaralı İlâhî - Niyâzî başlığıyla yazılmış olan ilâhî mecmuada hem eksik hem de Niyâzî’ye ait olduğu düşünülerek onun mahlasıyla kaleme alınmıştır fakat bu ilâhî Yûnus Emre’ye aittir. İlâhî’nin tamamı metne eklenerek tamamlanmıştır.

215b'de 455 numaralı Şemseddin Sivâsî'ye ait Şemsî mahlasıyla yazılmış olan ilâhîde mecmuada eksik olan beyt metne eklenmiştir.

216a'da 456 numaralı Bezcizâde Şeyh Mehmed Muhyiddin Efendi tarafından Muhyî mahlasıyla yazılmış olan ilâhî mecmuada eksiktir. Mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

218b'de 462 numaralı Niyâzî-i Mısrî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

220b'de 467 numaralı Şemseddin Sivâsî'ye ait ilâhîde mecmuada yazılmayan beyt metne eklenmiştir.

222b'de 471 numaralı Şemseddin Sivâsî'ye ait ilâhî, dîvânı üzerine Prof. Dr. Recep Toparlı tarafından yapılan çalışmada *Hocazâde Hilmî'nin Ziyâret-i Evliyâ isimli eseriyle Rıdvan Nafiz ve İsmail Hakkı tarafından yazılan Sivas Şehri isimli kitapta bulunan beyitler, üzerinde çalışma yaptığımız dört yazma nüshada bulunmamaktadır,* şeklinde ifade edilmektedir. Mecmuada ise bu ilâhî yapılan çalışmalara bir beyt ve bir mısra eklenmiş olarak bulunmaktadır.

224b'de 474 numaralı Niyâzî-i Mısrî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

226a ve 226b varaktaki varak numaraları bir sonraki varakta tekrar aynı şekilde yazılmıştır. İki varak aynı varak numaralarıyla numaralandırılmıştır.

226b'de 481 numaralı Niyâzî-i Mısrî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

229b'de 490 numaralı Eşrefoğlu Rûmî'ye ait ilâhîde mecmuada eksik olan dörtlükler metne yazılarak tamamlanmıştır.

232b'de 497 numaralı Şeyh Himmet Efendiye ait olan ilâhî mecmuada başlıkta ve mahlasta kime ait olduğu bilinmediğinden dolayı isim yazılmamıştır.

236a'da 505 numaralı Himmetzâde Abdullah Efendi'ye ait olan ilâhî başlıkta Lütfî ismiyle yazılmış ve ilâhîye bir dörtlük daha eklenmiştir.

238a'da 509 numaralı ilâhî mecmuada İlâhî - Pîrî başlığıyla yazılmıştır fakat bu ilâhînin Mısrî'ye ait olabileceği ve Kulalı Mustafa Nüzûlî'nin bu şiire tahmis yazdığından bahsedilmekte ve bu şiirin Niyâzî-i Mısrî'ye ait olup olmadığından emin olunamamaktadır. Mecmuada da büyük ihtimalle son beytte "Pîr-i aşkın" şeklinde başladığı ve beytin sonundaki "Mısrîyâ" yerine "Cismiyâ" yazılmasından mürettibin yanlış yazdığı düşünülebilir. Bu şiire yazılan tahmis şu şekildedir:

Güfte-i Mısrî Tahmîs-i Nüzûlî

1 Aşk-ı sultân ile rûhum muktedâlık eyledi
Câm-ı gülgûn ile yârım hoş sakâlık eyledi
Hubb-ı iman ile nûrum pîşvâlık eyledi
"Sırr-ı tevhidile sırrım âşinâlık eyledi
Bunu bana himmet-i pîrile Hâlık eyledi"

Gir tarîka lûtf edip ahde vefâ eyle gönül
Mustafâ'nın aşkına cânın fedâ eyle gönül
Kadrini bil bu yolun terk-i sivâ eyle gönül
"Merv-i Hakk'a sa'y edip kesb-i safâ eyle gönül
Nûr-ı Ka'be hac yolunda rûşenâlık eyledi"

Sır verip sır alıcak bir yâr-ı sâdık kalmadı
Mürşid-i kâmillerin hod kimse kadrin bilmedi
Şimdi gör kim Hakk yoluna doğru bir cân gelmedi
"Aşk-ı Hakk'dan gayrı yâra ol vefâdâr olmadı
Her kime yâr oldum ise bî-vefâlık eyledi"

Zînet-i dünya hevasında gezer nâdân iken
Kesret-i ummâna dalmış bir garîp bîgân iken
Anlamaz Hakk'ı misâl-i çar-pây hayvân iken
"Zulmet-i imkân içinde zâr u sergerdân iken
Çekdi nûr-ı kibriyâya reh-nümâlık eyledi"

5 Ey Nüzûlî lûtf u ihsan eyleyip ol kibriyâ

Âleme gönderdi bunca evliyâ ve enbiyâ
Her biri aşkıle halkı kıldı irşad bî-riyâ
"Pîr-i aşkın dâmenini koma elden Mısrîyâ
Öz atandan artık ol sana atalık eyledi"

244a'da 518 numaralı Muhyiddîn Üftâde'ye ait olan ilâhîde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

2.1.2. Semâ'îler

Semâ'î Arapça bir sözcük olup "bir kurala bağlı kalmadan işitilerek öğrenilen" anlamına gelmektedir. Semâ'iler hece ölçüsü ile ya da aruzun özel kalıbı ile yazılır. Saz şairleri genellikle hece ölçüsüyle semâ'î yazmışlardır. "Bu semâ'îler koşma şeklindedir. Koşmalardan farklı olarak hece sayısı 8'li kalıpla söylenir. Semâ'îlerde konu bakımından aşk, tabiat, ayrılık duygusu temaları işlenir. Koşmaya göre daha hafif, daha uçarı bir havası vardır."[11] Mecmuada toplam 27 adet semâ'î bulunmaktadır. Bu semâ'îlerden şairleri belli olanlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Sayı no	Şair Adı	Semâ'î Sayısı
1	Âşık Ömer	7
2	Gevherî	2
3	Kâtibî	2
4	Fedâyî	1
5	Meftûnî	1
6	Muhibbî	1
7	Osman	1

Şairleri belli olmayan semâ'îlerden birkaçı şu şekildedir:

139

Semâ'î - Dü Makâm-ı Acem

Hep nâlene sad-nükte o tannâze değil mi
Dil gülşen-i hüsnünde bu âğâze değil mi

[11] Hikmet Dizdaroğlu, **Halk Şiirinde Türler**, TDK Yay., Ankara, 1969, s. 89.

Gül gibi ruhunda beni bî-serv-i sanavbersin

Bak istersen dâğ-ı dilim tâze değil mi

389

Semâ‘î - Hüseynî

Ol dilber-i nevreste-nihâlim küçücükdür

Der-zübde-i kâhile dil almakda tülekdir

Fehm eylemeden fenn-i vefâyı dahı ol meh

Hercâîlik ilminde sebk-i tâs-ı felekdir

404

Semâ‘î - Nühüft

Sözi cânlar bağışlar câna bir cânânımız vardır

Yüzi hurşîde benzer bir meh-i tâbânımız vardır

Elin ko sîne-i billûra ki rahm it âşıka zîrâ

Beyâz üzre bizimde pençe ber fermânımız vardır

773

Semâ‘î - Acem

Hoş-bû çemen dehrde sünbül gibi olmaz

Sünbül ne kadar olsa o kâkül gibi olmaz

Yok bencileyin la‘line cân virmede mâhir

Âşık çok olur goncaya bülbül gibi olmaz

Mecmua üzerinde yapılan incelemelerde şairlerin mecmuada eksik olan ya da şairlerin mevcut dîvânlarında bulunmayan semâ‘îleri tespit edilip aşağıda bunlar hakkında elde edilen bilgiler verilmiştir.

461b’de 1055 numaralı Kâtibi’ye ait semâ‘î mevcut şiirleri içinde bulunmamaktadır.

Yârim bana ikrâr verdi
Kavli yalanım gelmedi
Muhabbeti dilde imiş
Yüze gülenim gelmedi

Yârimin sohbeti hâli
Kadeh döner sağlı sollu
Derde düşmüş Kâtiboğlu
Dermân bulayım gelmedi

488a’da bulunan 1096 numaralı semâ‘î Meftûnî’ye aittir.

Sana derim iki gözüm
Dinle sözümü İsmâ’îl
Ârif isen bir nazar kıl
Ben kuluna bak İsmâ’îl

Katı nâziksin a cânım
Gel kamer yüzü mâhım
Der Meftûnî âh u zârım
Merhamet etsen İsmâ’îl

Kenar kısım 224a’da bulunan 482 numaralı Âşık Ömer’e ait semâ‘î mevcut dîvânı içinde bulunmamaktadır.

Cânım sen güzel o şehe

Sana bir ben gerek bir ben
Âşıkın gönlin almağa
Sana bir ben gerek bir ben

Ömer oturmuş tahtında
Bülbüller öter bakçasında
Beyâz gerdanın altında
Sana bir ben gerek bir ben

Kenar kısım 225b'de bulunan 484 numaralı Âşık Ömer'e ait semâ'î mevcut dîvânı içinde bulunmamaktadır.

Seherde bülbülü gördüm
Öter âheste âheste
Meğer o goncanın râzın
Açar âheste âheste

Bu Ömer yâd-ı hicrinden
Gözi yaşın şarâb itmiş
Oturmuş künc-i firkatte
İçer âheste âheste

2.2. HALK EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER

2.2.1. Türküler

Türkü teriminin kaynağı Türk sözcüğüdür. Türk sözcüğünün sonuna nispet eki eklenerek Türkî elde edilmiş, bu sözcük zamanla Türkü biçimine girmiştir. Üzerinde çalışma yapılan mecmuada metnin orta kısımlarında 216 ve kenar kısımlarında 100 olmak üzere toplam 316 türkü bulunmaktadır. Bu türkülerin ait olduğu şairler ya da âşıklar sırasıyla Âşık Ömer, Gevherî, Kâtibî ve Meftûnî'dir. Bunların dışında kime ait olduğu belli olmayan ya da birkaç adet türküsü bulunan

şairler de bulunmaktadır. Bu şairlerin isimleri ve mecmuada kaç adet türkülerinin yer aldığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sayı no	**Şair Adı**	**Türkü Sayısı**
1	Âşık Ömer	140
2	Gevherî	60
3	Kâtibî	35
4	Meftûnî	14
5	Kul Abdî	10
6	Mübtelâ	5
7	Osmân	5
8	Mustafâ	3
9	Öksüz Alî	3
10	Kul Ahmet	2
11	Muhammed Rıza	2
12	Alî	1
13	Âhî	1
14	Haydârî	1
15	Hadîkî	1
16	Kuloğlu	1
17	Levnî	1
18	Mansûr	1
19	Mecnûnî	1
20	Muhibbî	1
21	Râzî	1
22	Süleymân	1
23	Sürmeli	1
24	Za'îfî	1

Mecmua üzerinde yapılan incelemelerde şairlerin mecmuada eksik olan ya da şairlerin mevcut dîvânlarında bulunmayan şiirleri, türküleri tespit edilip aşağıda bunlar hakkında elde edilen bilgiler verilmiştir.

252a'da bulunan 530 numaralı Gevherî'ye ait türküde mecmuada bulunan aşağıdaki dörtlük dîvânında yoktur.

İntizârım yârin hüsn ü gülüne
Çokdan müştâk idim ince beline

Üç şeyi fedâ kıldım yârin yoluna
Biri serdir biri cândır biri mâl

262b'de 554 numaralı Gevherî'ye ait türküde mecmuada bulunan aşağıdaki dörtlük dîvânında yoktur.

Ağzı sedef incidendir dişlerin
Âşıkları cevr ü cefâ işlerin
Top top olmuş kirpiklerin kaşların
Şeş bölük siyah mıdır nedir bu

264a'da 558 numaralı türkü başlığıyla yazılmış olan türkü hem eksik hem de kime ait olduğu belli değildir. Bu türkü Âşık Ömer'e aittir ve mecmuada eksik olan kısımlar tamamlanarak metne eklenmiştir.

264b'de 560 numaralı Âşık Ömer'e ait türkü mecmuada dîvânındaki türküden farklı şekilde yazılmıştır.

265b'de 562 numaralı Gevherî'ye ait türkü mecmuada başlıkta ve mahlasta Gevherî ismi olmadan yani kime ait olduğu bilinmeden başlıkta türkü mahlas kısmında da Âşık ismiyle yazılmıştır. Ayrıca mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

266a'da 564 numaralı Gevherî'ye ait Türkmanî incelenen Gevherî dîvânında yoktur.

1 Nâz ile bağrımı ezdin
Gel bizim göle gel kuğum
Yeter gurbet ilde gezdin
Gel bizim göle gel kuğum

Adüvden kurtar serini
Gel cennet eyle yerini

Çok ağlatdın Gevherî'ni
Gel bizim göle gel kuğum

267a'da 568 numaralı Gevherî'ye ait türküde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

267b'de 570 numaralı Âşık Ömer'e ait türküde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenmiştir.

276a'da 590 numaralı Âşık Ömer'e ait türküde mecmuada ilk dörtlükten sonra dîvânından farklı dörtlükler yer almaktadır. Dîvânındaki dörtlükler aşağıda verilmiştir.

Feyz-i hem-dem eyledi aşk âlemin dânâları
Kûhsâra düşdü Ferhâd terk edip insânları
Tâ şeb-i hüsnün alil eyler cihân cihân bînâları
Rûyun âfâka bugün hurşîd-i âlem semlenir

Leşker-i nazmım bu meydân içre buldu çün küşâd
Vasf-ı lâ'linden niçe diller kalıpdır nâ-murâd
Tîğ-ı âhımdan hazer kıl ey rakîb-i dîv-zâd
Kâf-ı aşk içre gönül merdâne Rüstem semlenir

Hem-dem olup hâr ile gel verme dâmen kıl kerem
Gülüp açılma medet ey gonce-i bâğ-ı irem
Seg rakîbe yanılıp etsen tebessüm lâ-cerem
Bezm-i irfân içre ol dem gelir âdem semlenir

Defter-i ahvâlime olsa mahallî eylese
Derkenâr etse beni bârî teselli eylese
Hâlet-i vaslı-y-ıla bir kez tecellî eylese
Cezb eder Âşık Ömer elbetde sersem semlenir

277a'da 592 numaralı Âşık Ömer'e ait türkü incelenen divânında bulunmamaktadır.

Sıdka muhkem bağlayıp settâre serden geçdiler
Sundular eltîğ-ı âteşpâre serden geçdiler
Yürüdüler menba-ı küffâra serden geçdiler
Geçdiler alay alay ol yâre serden geçdiler

Anların Âşık Ömer olur du'âsı müstecâb
Zîrâ bir hûbca görünmez gözlerine resm-i hâb
Tâ olunca yaslanıp dîn uğruna taş u turâb
Yol bulur menzil-i dîdâda serden geçdiler

281a'da 601 numaralı Âşık Ömer'e ait şiir incelenen dîvânında bulunmamaktadır.

Ey dirîğâ mahrem olmuşdur benim derd-i anâ
Hâlim arz edip tabîbe kıl dedim bana devâ
Tuttu nabzım yüzüme bakdı dedi ey mübtelâ
Yâ sefer der yâ sabır yürü devâ dedi sana
Ben de sabra yok mecâl etdim vatânımdan sefer

282b'de 603 numaralı Âşık Ömer'e ait şiir araştırma yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

Giryeden zan etme göz kim gözlerim zâr incidir
Katre katre dökdüğüm eşki güher bâr incidir
Seyri ruhsârında yârin mest olup kalmakdayım
Bilmez mi kim âşık-ı dîdârı dîdâr-ı incidir

Ey Ömer goft-i bülend erbâb-ı şi'rin hâsıdır
Bed suhen tab'ın metâ'îna belâ makrâsıdır

Tîğ-i nazm kılarım aşkın bilen gavvâsıdır
Pes güzâr eyler sadeften dürri şuhuvâr incidir

286b'de 608 numaralı Âşık Ömer'e ait şiir inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Binmişim zevrâk-ı aşka engine salar beni
Dâğlara düşmem mukarrer çıkdı sahrâlar beni
Kıldılar dilden cüdâ ol sâçı leylâlar beni
Korkarım mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

4 Der ki bu Âşık Ömer dağlar duymaz âhımı
Çok çalışdım çâre yok hîç âhıma feryâdıma
Cevre mâ'il olmasın söyleyin güzeller şâhına
Korkarım mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

290a'da 614 numaralı Âşık Ömer'e ait şiir inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bir civân birbirini bin nâz ile eyler tırâş
Sanasın tîr-i kazâ kavs-i kûzahdır göz ü kaş

Mir'at-i vechinde gördüm Rûm'u ey mestiyâ
Nakra'i aşkımda erivericek yok bir ma'âş

292b'de 624 numaralı Âşık Ömer'e ait şiir incelenen dîvânında bulunmamaktadır.

1 Gönül cânâ seni gâyet sor ahvâli nice olsun
Sana her kim ihânetle bakarsa bağrı tuç olsun

5 Bu Ömer der ki ahd olsun seni tenhâda bulursam

Tutup dudacığın emmek benim boynuma borç olsun

310b'de bulunan 672 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Kudreti gâlibtir âl-i Osmânın
Düşmana belî demez kulları
Kanı bunlardadır yolun erkânın
İstediği yere erer elleri

Kâtibî perver desem üstâdın
Her dem du'âcısıyız Hân Murâd'ın
Pâdişâhım azâd eyle Bağdâd'ın
Gözümüze hayâl oldu çölleri

311b'de bulunan 674 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Hünkârımız Hân Murâd'ın
Devletinde safâ bizim
Vefâsın ummâ zor yâdın
Makbulümüz cefâ bizim

5 Kâtibî eydür umârın
Hudâ göstere dîzârın
Şefî'ımız durur yârın
Muhammed Mustafâ bizim

312a'da bulunan 675 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Sanman kim etdiğim figân
Benim gonce dehânadır

Bir bülbülüm gonce dehân
Efgânıma bahânedir

Kâtibî cândan bezdiği
Özüne hayâlde gezdiği
Aşk dîvânına yazdığı
Sözleri âşıkânedir

312b'de bulunan 676 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Beni mesti harâb etdi
Mey-i mahbûb ile meclis
Ciğerimi kebâb eyler
Mey-i mahbûb ile meclis

5 Kâtibî hisse almışdır
İşi Mevlâ'ya kalmışdır
Ezelden ola gelmişdir
Mey-i mahbûb ile meclis

313a'da bulunan 677 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Çarh-ı felek devr-i âdemden beri
Böyle selvi böyle mahbûb gördün mü
Seyr edersin gülüp geçen dilberi
Benim yârim gibi güzel gördün mü

5 Kâtibî kendini koma gafletde
Yârdan ayrılırsın kaldın gurbetde
Gerek bu dünyâda gerek cennetde

Benim yârim gibi güzel gördün mü

313b'de bulunan 678 numaralı Türkî – Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Sorarlarsa hâlimizden
Bâğ-ı İrem kanımız var
Anlayan makâlimizden
Yâre fedâ cânımız var

İsmimiz geleli yâda
Kalmaz oldu küşâda
Kâtibî bây u gedâda
Defter-i dîvânımız var

314a'da bulunan 679 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Sezmediğim işler geldi başıma
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş
Asiyâblar döner çeşmim yaşına
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

5 Kâtibî cihânın tâc u kabâsı
Bir durur yanında şâl u abâsı
Cümle derd ehlinin Hızır İlyâsı
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

314a'da bulunan 680 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Pâdişâhım seni dâr-ı fenâda
Medh etmeğe kâdir diller mi vardır

Beş vakitte bu yalân dünyâda
Sana du‘â etmez eller mi vardır

Gonce nihâlidir cennet gülünün
Bir genci arslândır İslâm ilinin
Kâtibî du‘âcı ednâ kulunun
Başına gelmedik hâller mi vardır

314b’de bulunan 681 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Ol Hudâ’nın halk etdigi kullarda
Yokdur akrânı eşi hünkârın
Nice söylenmesin nâm-ı dillerde
Adl ü adaletdir işi hünkârın

Kâtibî pâyında bir kemter kimin
Devletde âlem oldular emîn
Bu sözüm işiten desinler emîn
Ömrü Nûh’a ersin başı hünkârın

315a’da bulunan 682 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Sa‘âdetli Sultân İbrâhîm Hânın
Düldül-i zamândır küçük alacası
Hastalara şifâ derde dermânın
Düldül-i zamândır küçük alacası

Kâtibî kendini atma yabana
Du‘â eyle Sultân İbrâhîm Hâna
Alî olduğuna budur nişâne
Devletli zamândır göçün alacası

315b'de bulunan 683 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Sa'âdetli mürüvvetli hünkâra
Müjde haberleri geldi uzaktan
Bu ana gelince yok iken çâre
İntikâm alındı şimdi Kazak'tan

Serdârı hem vekilleri yaşasın
Düşman ayağına yüzler düşesin
Kâtibî der Hünkâr'ım binler yaşasın
Her dem du'âm budur Cenâb-ı Hakk'dan

316a'da bulunan 684 numaralı Türkî – Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Îde erer cism-i cânım gördükçe
Yüzün güneş kaşın hilâldir perî
Her zamân izine yüzüm sürdükçe
Hâk u pâyın def'ı melâldır perî

Kâtibî erkâna yola gelmeyen
Gavvâs olmaz bahr-i aşka dalmayan
Zî kıymet gevhere sarrâf olmayan
Kıymetini bilmek muhâldir perî

316b'de bulunan 685 numaralı Türkî - Kâtibî incelenen Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Hünkârın bendini atlar içinde
Bir yağız dorudur atı şehbâzın
Sorarsa anın yaşı kaçında

Binecek eyyâmı günü şehbâzın

5 Kâtibî der ana binen bin yaşar
Heybetini gören düşmanlar şaşar
Her gün bir meddâhın diline düşer
Arşa çıkdı nâm u şânı şehbâzın

316b'de bulunan 686 numaralı Türkî – Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Be gönül haberin var mı seninde
Sevdiğin hercâî olmuş yeniden
And içip yemin eylerdi yanında
Engelden nasîhat almış yeniden

5 Kâtibî bahârım yazım yitirdim
Geçen demleri hâtıra getirdim
Eski derdim ile hasta yatırdım
Meğer katı hazân gelmiş yeniden

318a'da bulunan 689 numaralı Türkî – Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bülbül vâz geldi gülünden
Gönül vakdi hazân oldu
Kurtuldu hârın dilinden
Gönül vakdi hazân oldu

Gitdi yazlar geldi kışlar
Hudâ'dandır bu işler
Kâtibî feryâda başlar
Gönül vakdi hazân oldu

319a'da bulunan 691 numaralı Türkî – Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Yeşil donlu melek senin elinden
Şikâyet edeyim yoksula beye

Kâtibî hayâlin aslen biliriz
Biz ikrârımızdan dönmez ölürüz
Her kande gidersen seni buluruz
Pervâz urup çıkarsanda semâya

319a'da bulunan 692 numaralı Türkî – Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Melâmet olduğum halk-ı cihâna
Tali'imden midir benden mi bilmem
Söylesem derdimi gelmez beyâna
Tali'imden midir benden mi bilmem

Kâtibî bu sevdâ dahı muhabbet
Hakk'ın elindedir bâkî mürüvvet
Çekdiğim sitemler derd ü meşakkat
Tali'imden midir benden mi bilmem

319b'de bulunan 693 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Benim gibi aşk oduna
Yanar var mı gelsin beri
Şeklini ma'bûduna
Tanar var mı gelsin beri

Kâtibî cism-i ayânına
Kanım yazılmış zâtına
Benim gibi aşk atına
Binen var mı gelsin beri

320b'de bulunan 695 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Hakk nasîb etse gâzîler
Ber-murâd olsun sizinle
Gönlümüz rahmânı özler
Anıda bulsun sizinle

Kâtibî terk et mecâzı
Hudâ'yla eyle niyâzı
Cümle cemâ'at namâzı
Ka'be'de kılsak sizinle

321a'da bulunan 696 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Gönül ol Habîbullâh'ı seversin
Muhammed'ten gayrısını sevme gel
Bir Alî'nin hayâlini kurarsın
Sakın zülfikâra dokundurma el

Kâtibî visâl-i yâre ere dem
Hakk'ın sevdiğini ben de severim
Sanma yanlış hayâli kovarım
Belki bir cân sevdim misli bî-bedel

321b'de bulunan 697 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

İşde gider olduk sizden
Kalamadı Bağdâd ili
Melâmetnâme sûzerîn
Alındı Bağdât çölleri

Ağlar idin edip âh u vah
Donunu giyerdin siyâh
Kâtibî gibi bir meddâh
Bulundu Bağdât çölleri

322a'da bulunan 698 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Aşkın derdiyle dîvâne
Olduğunu bilmez gönül
Düşüp berr ü beyâbâna
Kaldığını bilmez gönül

Ne pîrden nasîhat alır
Ne bir dem insâfa gelir
Kâtibî der bir gün ölür
Bildiğini bilmez gönül

322b'de bulunan 699 numaralı Türkî - Kâtibî inceleme yapılan Kâtibî dîvânında bulunmamaktadır.

Ben âşık olaldan beri başıma
Yüz bin derd ü belâ nece iş geldi
Kimse rahm etmedi akan yaşıma
Benim ağladığım ele hoş geldi

Kış ile yaz bu aşk neydiğin bildin
Dünyâ şatranc misâl haberin aldın

Kâtibî kendini yokla mat oldun
Ecel yetdi ruh evinden kuş geldi

330a'da bulunan 713 numaralı Türkî - Kâtibî'nin makta beyti dîvânında eksiktir ama mecmuada bulunmaktadır.

347b'de bulunan 754 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ol tabîbem etmedi derdime dermân akçesiz
Merhem edip yaremi sarmadı bir ân akçesiz
Bu zamânın dilberinde yokmuş asla vefâ
Çok aradım bulmadım bir taze yâran akçesiz

Bilmedin ben âşık oldum bir vefâsız dilbere
Meyl edermiş ol dahı sûfî gibi sîm ü zere
Hep güzeller dediler yazık bu Âşık Ömer'e
Bakmadı hîç yüzüme zülf-i perişân akçesiz

349a'da bulunan 758 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Gece gündüz intizârım bir murâda ermedim
Yandı bağrım yandı cismim bir safânı sürmedim
Çok güzeller seyrederim sencileyin görmedim
Ne belâdır senin aşkın beni mecnûn eyledi

Misk-i anberden münevver dâ'imâ devrimiz kokar
Lebleri cûş edince gönlümün tahtın yakar
Der ki Ömer gözlerimden yaş yerine kan akar
Ne belâdır senin aşkın beni mecnûn eyledi

351a’da bulunan 762 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Dilberâ kâküllerin boynuma salıb
Yüzüm okşar bu sîneme el çalar
Bir adüv bize dostu çok görüp
Kâbil olsa gözlerime mil çalar

Der Gevherî harapdır bu emek
Hasretinden günümüz geçmek gerek
Gayet yalancıdır helâk u felek
Beş on gündür ağzımıza bal çalar

356a’da bulunan 771 numaralı Şarkî - Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bin türlü nâz ile ey kaşı kemân
Dîvâne gönlümü alıp neylersin
Murâdım yanında olmakdır hemân
Bu dâğ-ı hicrana salıp neylersin

5 Âşık Ömer düşdü garib diyâra
Gönül verdi bir gamzesi sehhâra
Yürü yâr olasın rûy-i ağyâre
Aşinâ kıymetin bulup neylersin

360a’da bulunan 777 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Efendim rûz u şeb âh u karalar hep senինçündür
Derûnı her seherlerde senâlar hep senինçündür
Adâvetler hâsıl etdim adüvlerle ğâibâne
Rakîb-i nâsezâlarla ezâlar hep senինçündür

Nedendir ey Ömer bilmem sana gamdan selâmet yok
Tâ kıyâmet haşr olunca bu sevdâya nihâyet yok
Gönül nedir şikâyetler benim sende kabâhat yok
Yine aşkın ile türkü selâlar hep senincündür

361a'da bulunan 778 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü mecmuada Âşık Ömer dîvânındaki şiirden farklı kelimelerle yazılmıştır.

361b'de bulunan 779 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Aşk elinden hastayım dermâna minnet olmasın
Kulun oldum çün senin fermâna minnet olmasın
Yâ İlâhî ver murâdım nâdana minnet olmasın
Cümlenin ma'bûdu sensin gayra minnet olmasın

Dertlerin dermânı sensin sendedir ey pâdişâh
Eğer senden lutf olursa def olur senden günâh
Rûz u şeb feryâd u efgân eylerim sensin atâh
Bu Ömer'e ver murâdın nâmerde minnet olmasın

362a'da bulunan 780 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Sev beni ey bî-vefâ yâr gayra minnet olmasın
Çek beni zülfün teline dâra minnet olmasın
Çünkü benden yüz çevirdin ey güzeller serveri
Senden özge gayrısın sevmeğe minnet olmasın

Bir murâd aldım cihânda dil-i nâdân söylerim
Dil yarası ben de çokdur kimseye söylemezim

Ahdi bütün kalbi sâdık yâri ben de gözlerim
Bu Ömere ver murâdın gayra minnet olmasın

363a'da bulunan 782 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Cân u dilden her gören hayrân olur dilber sana
Aşk ile her rûz u şeb kurbân olur dilber sana
Bu melâhat birle câbâsın kalender isen
Gayretinden gül sunup sûzân olur dilber sana

4 Bâğ-ı hüsnün ey tabîb bir levni handân etsin
Yok nazîrin ey güzel sen hubların sultânısın
Dahı bî-çârenin her derdine dermânı sensin
Lutfun olsa bir gece mihmân olur dilber sana

364a'da bulunan 783 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Yâ İlâhî bir vefâsız yâre minnet olmasın
Millete hançer çekip ağyâre minnet olmasın
Âşıkım cânı dilimden pek sever cânım seni

El bulur âlem bulur inkâre minnet olmasın
Bir gül için gülistân hâre minnet olmasın

365a'da bulunan 785 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Gönlümün eğlencesin gördüm bugün mestâneyim
Gayetile seyrine erdim bugün mestâneyim
Andelîbler eder nâle şâne karşı her seher
Ben anın handânını dirdim bugün mestâneyim

4 Der Ömer mağrûr olma cihânda güzel çok olur
Kaşları yayın kurunca kirpiklerin ok olur
Bari ağyârile görsem aklım anda yok olur
Nâçarımdan bir selâm verdim bugün mestâneyim

368a'da bulunan 792 numaralı türkü Âşık Ömer yada Gevherî dîvânında bulunmamaktadır fakat bu türkünün mecmuada mürettibin genellikle bu şairlerin şiirlerini sırasıyla yazdığı için iki şairden birine ait olduğu düşünülmektedir.

1 Atma kipriğin okunu günde bin kan olmasın
Hışm-ile bakma cihân başıma zindân olmasın
Sen bircevri melek isen sıdk-ıle severim seni
Dost bana tenhâda buluş yanında insân olmasın

4 Mahdum giyer her dem hûri donunu
Her kaçan yüzüne baksam vird eder sübhânını
Bir kere sevdim desen açar hüsnün bâğını
Ol benim medh etdiğim cennetde razvân olmasın

372b'de bulunan 800 numaralı Âşık Ömer başlıklı türküde bulunan bir dörtlük inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

Mâ'il oldum bir güzelin âşık-ı şeydâsına
İşde aşıkım diye işaret eder üstâzına
Bileğine karar olmaz usturasına
Yol-ile erkân-ile heza tırâş eyler beni

374a'da bulunan 804 numaralı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır fakat bu türkünün mecmuada mürettibin genellikle bu şairin şiirlerini sırasıyla yazdığı için Âşık Ömer'e ait olduğu düşünülmektedir.

1 Bu sevdâyı çeke çeke yâr çekemez oldum
Çaresi bulunmayıcak derde dûş oldum
Uzun boylu gülfidanım aldın gönlümü

4 Kasd edip pek çağırdım işitmez ünümü
Selâm verir diye sana döndüm yönümü
Yâr murâdın eyle murâd et ya beni
Uzun boylu gülfidanım aldın gönlümü

378a'da bulunan 815 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Âleme sultân eylemiş ol ğanî settâr seni
Hûb cemâlin görenlerin titrer tende cânı
Ağa … hışm eyleme helak etdin beni
Tâ kıyâmet haşr olunca severim paşam seni

3 Âleme Sultân eylemiş gözile kaşlar seni
Çok şükür olsun Hudâ'ya dinmez İslâm dîni
Der Gevherî Mevlâm gene uryân eyledi beni
Tâ kıyâmet haşr olunca severim dilber seni

380a'da bulunan 824 numaralı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bârekallâh hûb yaratmış kudretinden Zülcelâl
Bir bakışda aklım aldı bakınca kaş-ı hilâl
Bedr olmuş mâha benzer lebleri âb-ı zülâl
Çok türlü nakş yazılmış yüzüne Âlî'm senin

5 Vücûdum şehri tutuşdu gel sevindir el-amân
Hep âlem arz edince hışm eder kaşı kemân

Ey Ömer sabr edelim böyle kalmaz bu zamân
Her ne dersen kâ'il oldum cevrine Âlî'm senin

385a'da bulunan 838 numaralı şarkı başlıklı şiir inceleme yapılan Âşık Ömer yada Gevherî dîvânında bulunmamaktadır fakat bu şiirin mecmuada mürettibin genellikle bu şairlerin şiirlerini sırasıyla yazdığı için iki şairden birine ait olduğu düşünülmektedir.

1 Bakın dostlar felek bana neşledi
Bağ-ı firkat ciğerciğim haşladı
Ben ağlarım yâr gülmeye başladı
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

5 Benim yârim küçücükden fidandır
Ayağı basdığı yerler kademdir
Benim yârim bana küsmüş nedendir
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

385b'de bulunan 839 numaralı Gevherî'ye ait şiirin devamında 386a'dan itibaren başka bir şiire geçmektedir ve bu şiir inceleme yapılan Gevherî ya da Âşık Ömer'in dîvânlarında olmayıp mecmuada mürettibin genellikle bu şairlerin şiirlerini sırasıyla yazdığı için bu iki şairden birine ait olduğu düşünülmektedir.

1 Ecel ömrüm varı bâd-ı sabâh olmadan
Koklayayım goncegülceğizin solmadan
Yâ Rab sen kısmet eyle ben kuluna ölmeden
Ağlarım kankı diyâra gitdi efendim benim
Bu kadar çok kısmetimiz gitdi efendim benim

4 Hakîkatli yâr elde iken bilmezdi kıymeti

Yerde girân evliyâlar etsin bana himmeti
Yârim ile gitdi dostlar bir perînin lezzeti
Ağlarım kankı diyâra gitdi efendim benim
Bu kadar çok kısmetimiz gitdi efendim benim

386b'de bulunan 840 numaralı şarkı başlıklı şiir inceleme yapılan Âşık Ömer ya da Gevherî dîvânında bulunmamaktadır fakat mecmuada mürettibin genellikle bu şairlerin şiirlerini sırasıyla yazdığı için bu şiirin iki şairden birine ait olduğu düşünülmektedir.

1 Felek yâd etdi yârimden
Ayırdı tatlı cânımdan
Ricam budur ki sultânımdan
Misâfirem elan dâğlar

4 Gidem aşkın firâkına
Gitdim kızılbaş ayağına
Ben mi bu nâra yakına
Hilâl oldum bilen dâğlar

387b'de bulunan 842 numaralı Şarkı başlıklı Gevherî'ye ait olan şiirde mecmuada Gevherî'nin mahlasının olduğu son dörtlük eksiktir. Bu dörtlük metne eklenerek tamamlanmıştır.

388a'da bulunan 843 numaralı Gevherî başlıklı şiirde mecmuada Gevherî dîvânında olmayan bir dörtlük daha vardır.

Seyrine uymaz imiş evsâfın
Hîç cefâdan gayrı yokdur iltâfın
Çünkü müslümânsın kanı insâfın
Bî-insâfı dildârsın Hakk'dan bulasın

389a'da bulunan 844 numaralı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Her kadem basdıkça dilber râhı tir tir titretir
Şu'lesi şems-i kamerdir mâh-ı tir tir titretir
Pertevi nûrun ziyâsı cem u ruhsârı
Her gün üftâde-i billâh tir tir titretir

4 İsteyen gelsin hüner alsın Ömer'den bî-âlem
Her ne hünerde bî-âlemdir anda imlâyı kalem
Burc u nazmım seyr özünle çekmişim derd ü elem
Bunca mâhir şâ'ir her gâhî tir tir titretir

389b'de bulunan 845 numaralı şarkı başlıklı şiir inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır ve mecmuada mürettibin genellikle bu şairin şiirlerini sırasıyla yazdığı için ona ait olduğu düşünülmektedir.

1 Behey elâ gözlü dilber
Bulunmaz ne var âlemde
Dünyâda sırrım sağ olsun
Bulunmaz ne var âlemde

5 Bahçelerde biter haş haş
Yar kokusu gelir bir hoş
Karşına dersem on beş
Bulunmaz ne var âlemde

390b'de bulunan 847 numaralı şarkı başlıklı şiir inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır ve mecmuada mürettibin genellikle bu şairin şiirlerini sırasıyla yazdığı için ona ait olduğu düşünülmektedir.

1 Nasîbler verici Ğanî Hudâ'dır
Hudâ'dan isterim sevdiğim seni

Hak Muhammed cümlesinden uludur
Ben Hakk'dan isterim sevdiğim seni

4 Ben dertli hem-dem hem uyumazam
Allâh'tan isterim hîç gam yemezem
Ölünceseverim bârî komazam
Hudâ'dan isterim sevdiğim seni

391b'de bulunan 848 numaralı başlıksız şiir inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır ve mecmuada mürettibin genellikle bu şairin şiirlerini sırasıyla yazdığı için ona ait olduğu düşünülmektedir.

1 Gönlümü alıp beni şeydâ eyleyen
İnce belli güzel esmer bal mıdır
Bu illerden beni cüdâ eyleyen
İnce belli güzel esmer bal mıdır

5 Şâh-ı kalemdir kipriğin
Himmete çağırır kaşın
İnce belli güzel esmer bal mıdır

392b'de bulunan 850 numaralı başlıksız şiir inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır ve mecmuada mürettibin genellikle bu şairin şiirlerini sırasıyla yazdığı için ona ait olduğu düşünülmektedir.

1 Dünün nısfı geçdi kande varayım
Gelmedi sevdiğim hercâî oldu
Suçum nedir hele ben de bileyim
Çıkmadı sevdiğim hercâî oldu

4 Destursuz devlet bağçesine girilmez
Yâr-i fer-i cân kullar hergiz bulunmaz

Yedi sâ‘at geçdi yârim görünmez
Çıkmadı sevdiğim hercâî oldu

393b’de bulunan 852 numaralı Âşık Ömer başlıklı şiirde mecmuada Âşık Ömer dîvânında olmayan bir dörtlük daha vardır.

Yine geldi bu yerlerin çağları
Aceb Mevlâ’m … ağları
Yeşil yaprak gelip basdı dâğları
Ulu yollar bel olduğu zamândır

406b’de bulunan 891 numaralı başlıksız şiir inceleme yapılan Âşık Ömer ya da Gevherî dîvânında bulunmamaktadır fakat mecmuada mürettibin genellikle bu şairlerin şiirlerini sırasıyla yazdığı için bu şiirin iki şairden birine ait olduğu düşünülmektedir.

1 Seyr ederken ben yârimin bakması
Elim sundum ayvâ ile nâre ben
Bakdı gönlüm şehrin vîrân eyledi
Ansızın uğradım ah u zâre ben

4 Yâre urmuş yâr üstüne yâralar
Çekip hançerini boğmam yaralar
Kogiyem ak üstüne karalar
Aceb sorun ne suç etdim yâre ben

407a’da bulunan 892 numaralı başlıksız şiir inceleme yapılan Âşık Ömer ya da Gevherî dîvânında bulunmamaktadır fakat mecmuada mürettibin genellikle bu şairlerin şiirlerini sırasıyla yazdığı için bu şiirin iki şairden birine ait olduğu düşünülmektedir.

1 Taşkın Tunam Muhammed’i seversin

Hüseynim'i güzel Hasan bâlımı
Çağırdığın dâhi pîri seversin
Süleymân'ımı güzel Ahmed bâlımı

4 Üstüne Osmanlı köprü kursun
Talâsiler yüzüne tabanca ursun
Doğru söyle sende nigâri seversen
Süleymân'ımı güzel Muhammed bâlımı

460a'da bulunan 1053 numaralı türkü Kâtibi'ye aittir ve inceleme yapılan mevcut şiirleri arasında bulunmamaktadır.

1 Evvel Allâh âhir Allâh okunan ezanı gör
Der kulların azizallâh titreşir hezârı gör
Kıyâs etme benim diye sâhib-i karârı gör
Var aklın başına düşür pür-gamın kazânı gör

Kiminin hakkı ye'si kiminin hakkı değil
Felekdir çarh-ı döndüre sanma ki sâkî değil
Der Kâtibî yalan dünyâ kimseye bâkî değil
Yarın ol mahşer gününde cüretimiz anı gör

467a'da bulunan 1064 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

1 Ey gönül derd ile yan yârimden ayrıldım yine
Ey gözüm kan ağla dildârımdan ayrıldım yine

5 Meftûnî pâ mâl kıldı yine devrân beni
Kim gurbet elde gam-hârımdan ayrıldım yine

468b'de bulunan 1067 numaralı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

Geldi küffâr bağladı hep cümle varım der Budim
Ser çekip burç-ı eflâka çıkdı ahım der Budim
Cenk edip düşman ile oldu semâhımdır Budim
Gelmeyen feryâdıma çeksin günâhım der Budim

Ey Ömer bilmeyen bilmez söyleşir efsânemi
Kılmamış İslâm için Mevlâm döğünmüş danemi
Sene bin doksan yedide zabt edip cebhânemi
Nasib oldu düşmanlara zırh u silâhım der Budim

473a'da bulunan 1074 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Kara gözlüm sana gönlüm düşmüşdür
Alamam gönlümü bilmem nice olur
Mecnûn olup akılcığım şaşmışdır
Alamam gönlümü bilmem nece olur

Umarım gül yüzlüm ahdine durur
Hercâî değildir hakiki yârdır
Meftûnî karşında bir gedâ kuldur
Alamam gönlümü bilmem nice olur
Bilemem bu derdin sabrı ne olur

474a'da bulunan 1076 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Efendim hışm ile bir kelâm etdi
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım
Ben sana küsmüşüm söylemem şimdi
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

Korkarım araya düşman girmesin
Rakîbin sözüne dostum uymasın
Meftûnî sultânıma geçmesin
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

477a'da bulunan 1080 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Hakk Te'âlâ bir güzel halk etmiş amma meyli yok
Hâk i pâye yüz sürüp varan kuluna cevri çok
Merhamet kılıp gedâya bir nazar kılması yok
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

Merhamet kıl ben kuluna ey Ğani-yi perverdigar
Lutf u ihsânınla şâd et ben kulun senden umar
Âciz-i Meftûnî zârı ber-murâd eyle ne var
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

477b'de bulunan 1081 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Ben bugün seyrâna çıkdım şâdmân oldum gene
Şol güzeller arasında yârimi görem gene
Lutf ile kıldı tebessüm ber-murâd oldum gene
Sen hatâdan sakla yâ Rabbi ol gül handânımı

Gel gönül sen ağlama kim sevdiğin bir tânedir
Gelmemiş misli cihâna ak gülün merdânedir
Sen güzeller şâhısın medhın eder Meftûnî der
Sen hatâdan sakla yâ Rab şol benim mahbûbımı

479b'de bulunan 1083 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

A sultânım kaçma benden
Hîç cân ayrılır mı tenden
Mevlâm ayırmasın senden
Yavrum şîvekar çeşmi gamzekâr

Deryâlarda gezer mâhî
Sensin güzellerin şâhı
Meftûnî ederse âhı
Yavrum şîvekâr çeşmi gamze kar

480b'de bulunan 1084 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Be gaziler yol gözüktü bana
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

Meftûni'ye inâyet ğanî Hudâ'dan
Sakla îmânımız hıfz et şeytandan
Şefâ'at mahşerde Habîbullâh'dan
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

484b'de bulunan 1090 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Ak gerdanda siyah benler yaraşır
Kudret nazargâhı mıdır nedir bu
Bakılmaz yüzüne gözler kamaşır
Şemsi kamer mâhı mıdır nedir bu

Meftûnî der gel çıkalım dâğlara
Konar bülbül ol kırmızı güllere
Kandil kandil olmuş ağar göklere
Âşıkların âhı mıdır nedir bu

485b'de bulunan 1091 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Be hey güzellerin şâhı sana yalvarmağa geldim
Bugün sıdk ile billâhi sana yalvarmağa geldim

Şu sende arzum kalsın mı bana adüvler gelsin mi
Meftûni kulun olsun mu sana yalvarmağa geldim

486a'da bulunan 1092 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Elâ gözlerine kurban olduğum
İncinmişsin gibi bana sevdiğim
Yok mudur göğsünde dînin îmânın
İncinmişsin gibi bana sevdiğim

A benim şâhinim yürü doğanım
Meftûnî'sin cân-ı dilden severim
Hûbların serdârı serv-i revânım
İncinmişsin gibi bana sevdiğim

486b'de bulunan 1093 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Ganî Mevlâm gurbet ile dalarsa
Aşayım gideyim İsmâ'il diye
Ferhat'leyin kaza kaza dâğları
Delin gideyim İsmâ'il diye

Gülüm dallarında bülbül öterse
Meftûnî eydür gülüm biterse
Ah dostlar şu yerlerde va'dem biterse
Öleyim gideyim İsmâ'il diye

487a'da bulunan 1094 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Becânım özenip hüsnün gülüne
Durıcak çağların şimdidir senin
Kul olup bağlayup karşunda dîvân
Durıcak çağların şimdidir senin

Meftûnî'nin gönlün aldın reng ile
Ol komaz sevdiğini alır ceng ile
Çözüp düğmelerin soyup bend ile
Sarıcak çağların şimdidir senin

488b'de bulunan 1097 numaralı türkü'de mahlas bulunmamaktadır ama Meftûnî'ye ait olabilir.

Bülbül oldum gülistânda şakıram
Dost bâğında biten gül neme yetmir
Süleymânım kuş dilini okuram
Bana ta'lîm olan dil neme yetmir

Budala sırrını kimseye demez
Tevekkül mâlını ortaya komaz
Kişi kısmetinden ziyâde yemez
Bana kısmet olan mâl neme yetmir

489a'da bulunan 1098 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Kişi yâr cânibinden cüdâ düşmek ne güç
Göz göre rûh-ı revânından cüdâ düşmek ne güç

Âşığa dilberden ayrılmak ne müşkil Meftûnî
Bendeye şâh-ı cihânından cüdâ düşmek ne güç

489b'de bulunan 1099 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Bilsem yine cânımdan ayıran beni kimdir
Göz göre revânımdan ayıran beni kimdir

Ok gibi atıb Meftûnî'yi yine yabana
Ol kaşı kemânımdan ayıran beni kimdir

490a'da bulunan 1100 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Bana ey dil yine ol dildâr incinmiş gibi
Bülbülüne ol yüzü gülzâr incinmiş gibi

Su gibi düş ayağına macerânı eyle arz
Meftûnî ol serhoş-ı reftâr incinmiş gibi

490b'de bulunan 1101 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Bu lezzet-i güftâr ile billâh kim sevmez seni
Bu hâlet-i reftâr ile billâh kim sevmez seni

Bu Meftûnî'yi bî-nevâ gördükde dil verdi sana
İnsâf edicek server billâh kim sevmez seni

491a'da bulunan 1102 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Yine istikbâle çık ey cân ki cânım gelir
Yine pâk et cân ki ey dil ki mihmânım gelir

Gözlerin aydın yine ey Meftûnî senin bugün
Ol ayağı toprağı kuhl-i Sıfâhânım gelir

491b'de bulunan 1103 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Şu gelen nazla ol serv-i hırâmân ancak
Şu gelen şiveyle ol gül-i handân ancak

Görüp âşüfte beni nâz ile dildâr dedi
Meftûnî yine bugün vâlihu hayran ancak

492a'da bulunan 1104 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Hamdü lillâh dostlar ben cânımı gördüm yine
Cân u dil eğlencesi cânânımı gördüm yine

Sohbet-i cânândan halâs ey Meftûnî
Hamdü lillâh ehl-i dil yârânımı gördüm yine

492b'de bulunan 1105 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Ben senin sâdık kulunum Allâh hakkıçün ömrüm
Eşiğin terk etmezem Allâh hakkıçün ömrüm

Cevr ile bakma gönlüne Meftûnî bî-çârenin
Ka'be'dir vallâh Beytullâh hakkıçün ömrüm

492b'de bulunan 1106 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Yâ Rab varıp bir dahı ol yâri görem mi
Âvâre dil eğlencesi dildârı görem mi

Yâşı gözümün eylemeden âlemi deryâ
Ey Meftûnî kan ağlayı vâridârı görem mi

494b'de bulunan 1109 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

İntizârın derûnumu yaksın mı
İştiyâkın cigerciğim delsin mi
Yoksa hasret kıyâmete kalsun mı
Ölmeden bir gece girsen koynuma

Güzellikde birsin iki değilsin
Olur olmazlara lâyık değilsin
Meftûnî bendene lutf et şâd olsun
Dola ak kolların sen bir boynuma

495a'da bulunan 1110 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Bir hercâî yâre gönül düşürdüm
Mecnûn olup akılcığım şaşırdım
Çeşmim yâşın sel sel olup taşırdım
Akan çeşmim yaşlarını sil benim

A sultânım bana meylin yok mudur
Kulun sevmek efendime âr mıdır
Meftûnî'ye bu dert âhir ölümdür
Gel a cânım cenazeme sen benim

497a'da bulunan 1113 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Ey efendim ben kulunu hatırdan dûr eyleme
Ağlatıp ben bendeni kalbimi mahzûn eyleme
Ben senin sâdık kulunum gayriye meyl eyleme
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

Gel efendim kıyma bana oldu vücûdum nazîf
Zerrece yokdur mecâlim olmuşum gâyet ra‘îf
Derdine olmazsa tımâr sana Meftûnî hayf
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

498a’da bulunan 1114 numaralı şarkı Meftûnî’ye aittir.

Sen güzeller şâhı sultânımı anıp ağlarım ben
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben
Keremler kanısın ömrüm bana lutf et nazar eyle
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

Lutf edip bir kez tebessüm hem tekellüm eyle kamerim
Sen güzeller şâhı sultânım efendimsin ömrüm
Dertli Meftûnî’ne şâd eyle cemâlinle benim yüzüm
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

502a’da bulunan 1119 numaralı şarkı Meftûnî’ye aittir.

Pâdişâhım gel bana hüsnünü göster ölmeden ömrüm
Gel bana kıyma efendim ben murâda ermeden ömrüm
Alma yâ Rabbi cânımı ben yârimi sarmadan eyvâh
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvâh

Bu vücûdum şerha şerha oldu yâremde sızlar
Derdime etmezse dermân bana dostlarda hayflar
Gel yeter cevr etdigin ömrüm Meftûnî’yede yazıklar
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvâh

503b’de bulunan 1125 numaralı şarkı Meftûnî’ye aittir.

Gâfilin dûş oldu ömrüm hûb cemâlin gözüme

Gamzen oku kâr eyledi ey efendim özüme
Bir bakışda gönlüm aldın inan vallâh sözüme
Ey efendim bir müşerref olmağa cân arzular

A sultânım sen bildin hâl ü ahvâlim benim
Gün-be-gün sâ‘at-be-sâ‘at sararıp solar tenim
Meftûnî bendene bir kez kıl terahhum a cânım
Ey efendim bir müşerref olmağa cân arzular

504a’da bulunan 1126 numaralı şarkı Meftûnî’ye aittir.

Hîçbir dermân bulamazam bu yüreğim yâresine
Bu dert beni gayri alur hîç bilmezem çaresi ne
Bu ahvâlim dostlar varın söylen ânın dâyesine
Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

Bilsem aceb şivekârım bana hakîkatli midir
Gel doğrusun söyle zerrece meylin var mıdır
Mecnûnu Meftûnî kulun sevmek a yavrum âr mıdır
Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

505a’da bulunan 1127 numaralı türkü Meftûnî’ye aittir.

Gel efendim ben kulunu haktan ref eyle sen
Hâk ile yeksân olup oldu ğubâr bu sîm-ten
Bu vücûdum şehrini ma‘mûr edemem gayrı ben
Kalb-i vîrânımı ma‘mûr eyle sultânım benim

Cümle hasb-i hâlimi bir bir ayân etdim sana
Eyle sıdk ile terahhum gel efendim sen bana
Ölmeden Meftûnî kulun lutf u ihsân et ana
Kalbimi lutfunla ma‘mûr eyle sultânım benim

508b'de bulunan 1133 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

İşde gider oldum paşam âh gurbet illere
Çeşmim yaşı dönüp paşam âh hemân sellere
Senin aşkın beni dûdum âh koydu yollara
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
Ayrılık ayrılık yamân âh yakdı bağrımı

Bilir misin bana yavrum âh etdigin işi
Böyle cefâlar kuzum âh eder mi kişi
Meftûnî bendeniz paşam âh dökdü yaşı
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
Ayrılık ayrılık paşam âh yakdı bağrımı

511a'da bulunan 1135 numaralı şarkı Meftûnî'ye aittir.

Güzelsin bir nev-cevânsın
Kulun dîvâne edersin
Beni firkatle yakarsın
Aceb hâletdir bu sevdâ

Meftûnî bir güzel sevdi
Derûnun âteşin yürüdü
Murâdın Hakk'dan diledi
Aceb hâletdir bu sevda

511b'de bulunan 1136 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Felekden bin türlü yetimler gördüm
Şu cihâna geldim ömrüm bir dem gülmedim
Efendim derdime dermân bulmadım

Bana dermân yârin zülfü telinden

Alnıma böyle çalınmış kalem ezelden
Vefâ kılmaz imiş ömrüm değme güzelden
Gâfil olma sakın Meftûnî ecelden
Benim ağladığım hercâî güzel elinden

515b'de bulunan 1141 numaralı türkü Meftûnî'ye aittir.

Benim âh u enînimden halâyıklar bizâr olup
Figânım artmada ömrüm gözüm yaşla kan dolup
Bu derd bende iken yavrum sıhhatimde gümân olup
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

Bu ne çarh-ı felek derler döner aksine aksine
Kemâletden bî-habersin sarıl var bir mürşidine
Bu Meftûnî kulun dâ'im tazarru'su Hudâ'sına
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

516b'de bulunan 1142 numaralı semâ'î'nin devamında 517a'dan itibaren başka bir türküye geçmektedir.

518b'de bulunan 1145 numaralı türküde Gevherî'nin isminin geçtiği bir türkü var iken devamında 519a'dan itibaren Mübtelâ isimli bir şaire ait başka bir türküye geçmektedir.

527b'de bulunan 1160 numaralı türkü 528a'dan itibaren başka bir türküye geçmektedir.

Kenar kısım 227b'de bulunan 487 numaralı türkü inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

Dilberâ kıl merhâmet

Şeydâ gönül gamlanmasun
Hâtırım kılma perişân
Süveydeler nemlenmesün

5 Âteş-i firkate yakma âşık
Şermedeni sâye gibi
Yerlere çalma garîb efgendeni
Hâk-i pâyından cüdâ itme
Bu Ömer bendeni
Pâdişâhım âlem içre
Adımız kemlenmesün

Kenar kısım 229b'de bulunan 489 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bir dörtlük eksiktir. Eksik kısım dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 231b'de bulunan 492 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bir dörtlük eksiktir. Eksik kısım dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 234b'de bulunan 496 numaralı Müstezâd-ı Ömer başlıklı şiirde mecmuada birkaç kıta eksiktir. Eksik kısım dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 235b'de bulunan 497 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır fakat türkü içerisinde Âşık Ömer ismi geçmemektedir. Buna rağmen dîvânında bulunan türkülerle aynı tarzda yazıldığı için Âşık Ömer'e ait olma ihtimali yüksektir.

1 Zâr-ı aşkım sevdiğim dilde nihân itmek de güç
Bende-i dildâr olup sırr-ı ayân itmek de güç
Sonra hicr-i yâr ile âh ü figân itmek de güç
Bekleyüp gûşe-i vahdeti mekân itmek de güç
Göz göre kendümi seyyâh-ı cihân itmek de güç

4 Veh bîm-i meylim kesilmez bî-vefâdan hâr çok

Velî emri yok âhir fettânın çâresi yok
Fârig olmam haşre dek dildeki nâre çâre yok
Kâmet-i cevr-i nahl ile kemân itmek de güç
Şemâtet-i a'dâya terk-i diyâr itmek de güç

Kenar kısım 237a'da bulunan 499 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan Gevherî dîvânında bulunmamaktadır.

Seherde açılmış gonca gül gibi
Hâtırın şâd olsun gel efendim gel
Gönlümüz perîşân kâküller gibi
Gamdan âzâd olsun gel efendim gel

Şöyle meftûnundur dil ü cân perî
Bir nigâha füruht eyledim seri
Bâzâr-ı aşkında bugün Gevherî
Kulun âzâd olsun gel efendim gel

Kenar kısım 238b'de bulunan 501 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

Gayreti aşkınla cânâna tüvân olsam gerek
Nâ-tüvân idüp vücûdum lâ-mekân olsam gerek
Lâ-mekân olup cihânda bî-karâr olsam gerek
Gün gibi aşkınla âhir râygân olsam gerek

Kâmrân efkenden olmakdır senin ey nev-civân
Ey civân-ı uşşâka nesne gösterir bu çeşm ü cân
Cân fedâdır bu Ömer vakt ola bu ber-zamân
Ber-zamân ile cihânda bî-nişân olsam gerek

Kenar kısım 240b'de bulunan 503 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Defter-i uşşâk içinde adımız mastûrdur
Bu perîşân gönlümüz yâr zülfüne mansûrdur
Kimseler ta'n itmesün aşk ile sermest olduğum
Dinle zâhid âşıkın rüsvâylığı meşhurdur

5 Dil-rübâlar çekdirirler uşşâka sen çekme emek
Ol sa'âdetdir anı fehm eylemez her bir eşek
Gevheri yârdan hamâkatdır şikâyet eylemek
Ki cefâ-yı dilberân âşıklara ma'zûrdur

Kenar kısım 245a'da bulunan 508 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bir dörtlük eksik olup dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 249b'de bulunan 514 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bâde içdikce şehâ rûyın senin gül güllenür
Bu derûn-ı dil-güşâmız zâr ider bülbüllenür
Dest-i pâkinle sanup peymânede izâz eyle
Sâkî sana geldikçe nâz ider gülgüllenür

4 Niçe fâriğ olayım ben sen güzelden sevdiğim
Bâ-husûs senden mürüvvetler sezelden sevdiğim
Bu Ömer Ferhâdın olmuşdur ezelden sevdiğim
Leb-i şîrîninle lezzet var senin mül müllenür

Kenar kısım 256b'de bulunan 525 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Sînem üzre adedi yokdur dağların
Yâr elinden yaralıdır bu sîne
Çarh-ı felek beni saldı dağların
Bulmaz yine dumanına bu sîne

5 Ömer deyü anayım aklım yitürdüm
Mihnet köşesinde haste yaturdum
Elif kaddim bugün Kâfa yetürdüm
Gayrısını irgür nice bu sîne

Kenar kısım 258a'da bulunan 527 numaralı Gevherî Tekerlemesi başlıklı şiirde mecmuada dîvânında olmayan dörtlükler bulunmaktadır.

Kenar kısım 261a'da bulunan 530 numaralı Gevherî başlıklı şiirde mecmuada bir dörtlük eksik olup dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 261a'da bulunan 532 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Sevdiğim Hakk beytine azm eyledik bu çağ ile
Hakk mu'înin ola düşmenler önünden dağıla
Anda sen mihr-i âlem sancâğı ile gitmede
Bunda ben leşkerin pâyına alam kolçağ ile

4 Gam değil Âşık Ömer itsem yakalar çâk çâk
Büsbütün dünyâ yanar ümmetim bir âh-ı sûz-nâk
Anda sen nûş eyle âb-ı Zemzemi ey nesl-i pâk
Bunda ben nûş eyleyem zehrin senin bardağ ile

Kenar kısım 263a'da bulunan 533 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bir dörtlük eksik olup dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 267a'da bulunan 539 numaralı Âşık Ömer'e ait türkü mecmuada mahlas kısmında Ömer ismi yazılmadan Gevherî başlığıyla yazılmıştır. Metinde bu hatalar düzeltilerek metne eklenmiştir.

Kenar kısım 267b'de bulunan 540 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ey gönül gel geç bu sevdâdan dimez miydim sana
Mübtelâ ile yâr olan eyler rakîble cidâl
Fârig ol gel bunca gavgâdan dimez miydim sana

5 Gösterirdi evvelâ semt-i hakikatler sana
Zerre denlü gitmez idi bî-vefâlıkdan bana
Ey Ömer gör kim dilekler geçmedi sonra ana
Gel ferâgat itme Esmâdan dimez miydim sana

Kenar kısım 269b'de bulunan 542 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Aklım aldı bir tıflı nev-reste zâ'im dilberi
Sanki bir sad-berg-i ra'nâ ruhlarının ahmeri
Yek temâşâ idicek ol vech-i pâk-i enveri
Yeryüzüne indi sandım âsumânın ülkeri

5 Ey gönül seyyâh olursun görmek içün anı sen
Arz-ı İstanbulda seyret ol gül-i handânı sen
Rub-ı meskûnı dolaşsın böyle bir cânânı sen
Arasan belki bulunmaz ey Ömer bahr ü beri

Kenar kısım 271a'da bulunan 544 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bunca zamândır melîl gezerim
Lütf eyle efendim kıl küşâd beni
Hâk-i dalâletde zelil gezerim
Fikr-i hem-dem itdi müşkilât beni

4 Gevherî du‘âcı haşre dek sana
Senin yek nazarın irişür ana
Kendi garîb kim şefkat it bana
Bana da nazar kıl eyle şâd beni

Kenar kısım 282a’da bulunan 578 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Nedendir bu kinâyetler bana hergün benim cânım
Ne ola kaşınla çeşminle işâretler benim cânım
Ben gibi bir belâ-keş bağrı yanık âşıkın var mı
Nedir ağyâr-ı dûna ol ri‘âyetler benim cânım

5 Senin hüsnüne bakdıkca öğünsün neylesün Ömer
Belâlar âşıkındandır ne çâre eylesün Ömer
Elimden ölmek dilerse söylesün dimişsin Ömer
Sana yüz bin kerre benden icâzetler benim cânım

Kenar kısım 282b’de bulunan 579 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Meh-cebînim âdemi hayrân ider kaşın gözün
Sad-hezârân âşıkı seyrân ider kaşın gözün
Ebrûvânın kavsine alup müjen oklarını
Sîne-i sad-pâremi nişân ider kaşın gözün

4 Sen melek-sîmâ güzelle âşinâlık var iken
Ben de mâdâm aşkın ile mübtelâlık var iken
Sen bu ahlâkla ahsen-likâlık var iken
Bu Ömer bî-çâreyi uryân ider kaşın gözün

Kenar kısım 286b'de yer alan 585 numaralı Gevherî'ye ait türküde mecmuada bir dörtlük eksik olup dîvânından alınıp metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 287b'de bulunan 586 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Mest ider ehlin dilber harâmî gözlerin
Gûyiyâ nûş eylemişdir cür'a-i câmı gözlerin
Acabâ her gördüğüne âşinâ mı gözlerin
Yohsa bilmem kasdı evvelde bana mı gözlerin

4 Yetmiş iki dahı otuz on ile ismin senin
Gül gibi reyhâna mâlik lâ cerem hüsnün senin
Der ki bu Âşık Ömer her kim ise hasmın senin
Gelür anların hakkından ol harâmî gözlerin

Kenar kısım 289a'da bulunan 588 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ey gönül bu gözlerimden dertlerim akmakdadır
Katre katre dâne dâne gûşe gûşe âb u âb
Nâr-ı hasret her mahal bu sînemi yakmakdadır
Sine sine döne döne semt ü semt ü bâb u bâb

5 Açma râzın kimseye olmak istersen esen
Açar isen çâre nedir çâre dâ'im aç dehen
Bahr-i kitâb it ey Ömer bu sözlerini sağken

Cild ü cild cüz ü cüz harf ü harf bâb u bâb

Kenar kısım 295a'da yer alan 596 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü mecmuada bir dörtlük eksik olup dîvânından alınıp metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 296a'da bulunan 597 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır. Bu sayfada eksik olan şiirin 3. ve 4. dörtlükleri mecmuada 316b nolu varakta bulunmaktadır.

1 Va'degâhı beklerim ey gül'izâr ahşama dek
Bülbül-âsâ eyledim âh ile zâr ahşama dek
Hey diriğâ va'd-i vaslın meğer ferdâ imiş
Hasret ile oldı aşkım cûy-bâr ahşama dek

4 Baht-ı nâşâdım açılsun eyle bârî feth-i bâb
Bir inâyet kıl gözümden yeter akdı kanlı âb
Âşık Ömer ol kamer-tal'at çözer açmaz nikâb
İdelim biz dahı kavl-i karâr ahşama dek

Kenar kısım 317b'de bulunan 633 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Cefâ fenninde ey mehrû dilber rehberin kimdir
Ne burcun mâhısın cânâ tulû'-ı mâderin kimdir
Dimâğ eyler mu'attar ki misk-i anberin kimdir
Kamu âlem sana mâ'il senin ya dilberin kimdir

4 Civânâ kalb-i mahzûnım senin gibi ferâhım yok
Gülşen-i hüsnüne bülbül olaldan gayrı âhım yok
Gönül tahtında ey mehrû senden özge şâhım yok
Senin Ömer'inden gayrı kapunda çâkerin kimdir

Kenar kısım 320a'da bulunan 636 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Felek âhir cüdâ itdi beni ol nev-civânımdan
Bu firgat dâğa dâğ urdu usandım cism ü cânımdan
Giceler râhat itmez halk benim âh u figânımdan
Siyâh oldı bu çarh-ı laciverd âh-ı duhânımdan

4 Ömer meddâh-ı dildâr ol aceb nâzik-edâdır bu
Safâ mey-i aşk ile tahsîl olur âh nidâdır bu
Bize ta'n eyleme zâhid bir ilhâm-ı Hudâdır bu
Sudûr eyler bu vâdîler benim vird-i zebânımdan

Kenar kısım 321a'da bulunan 637 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ey dilâ ben yeniden bir dilberi sevsem gerek
Taht-ı aşkında melek-sîmâ perî sevsem gerek
Sâdıkhâne sıdk ile meftûnı olsam dilberin
Çeşmine olmuş mülemmâ anberi sevsem gerek

5 Yüz yigirmi sekiz didim bana isim sây ola
Sınıf olunca korkarım ki halk içinde şây ola
Bir kelâmın dinleyenin serden aklı zây ola
Şöyle tûtî-lisân Âşık Ömeri sevsem gerek

Kenar kısım 324b'de bulunan 643 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Vechin üzre sâye salmış ey sanem gîsû mıdır

Eyleyen cânı mu‘attar zülf-i anber-bû mıdır
Gamzen üzre mukavves şekli ol tarz-külâh
Dilberâ kavs-i kazâ mıdır siyeh ebrû mıdır

4 Dir ki bu Âşık Ömer olduk yine aşkınla şâd
Âşık-ı dil-haste dâ’im ola lütfun ile yâd
Dest-i insâf eylemiş sedd-i girîbânın küşâd
Görinen sînende sîm âyîne mi pehlû mıdır

Kenar kısım 325b’de bulunan 644 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır. Ayrıca mecmuada da son dörtlüğün sadace bir mısrası vardır.

1 Yine bugün bir köhne vîrânenin ma‘mûrıyım
Hâne-i gamhânesinin şîr-i engûrıyım
Ne Süleymâna Süleymânın ne kemter mûrıyım
Dîv câdû gamzeni gördüm anın meshûrıyım

5 Nâle serd oldığı içün ey Ömer bülbüllerin

Kenar kısım 333b’de bulunan 659 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır. Ayrıca bu türkünün sonunda 334b nolu varak başında 335b’de 661 numaralı Âşık Ömer başlıklı türküye ait olduğu düşünülen iki mısra yer almaktadır.

1 Yokdur âgâhım niçün ey meh-likâ küsdün bana
Suçumı bildir de öldür dilberâ küsdün bana
Gayrı cürmüm yok derûnî âşıkım Mevlâ bilür
Etmek içün bendene nâz u cefâ küsdün bana

4 Gevherî bir söz yeter âlemde irfân olana

Minnet itme ehl-i dil beyhûde nâdân olana
Barışalım kin düşer mi hem müselmân olana
Söyle lutf it neyledim cânım bana küsdün bana

Kenar kısım 334b'de bulunan 660 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Nihan bir gûşeden bir dilber oldı çün ayân
Gâlibâ oldı muhabbet hem derûnımdan beyân
Gâfil olma ey gönül aşk u muhabbet bir belâ
Târumâr oldı başımdan cümle aklım bil hemân

4 Ey Ömer mecnûn gibi gavgâya uğratdın başın
Âb-ı ceyhûn gibi akar iki gözünden yaşın
Zevkini elden uçurdın zehr-i mâr oldı eşk
Boynuma kanın senin billâh ey kaşı kemân

Kenar kısım 339a'da bulunan 669 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü mecmuada Nedîmî başlığıyla yazılmıştır.

Kenar kısım 348a'da bulunan 685 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada eksik olan mısralar metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 357a'da bulunan 695 numaralı Âşık Ömer başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ehl-i aşkın cünbüşi kudret-i misâlinden gelür
Kudrete nâ'il olan genc-i nihâlinden gelür
Genc-i aşka kim ki mahremdir visâlinden gelür
Vasl-ı yârin cezbesi nûr-ı cemâlinden gelür
Nûr-ı Ahmed'dir bu hikmet-i bî-zevâlinden gelür
Zevâle irmez dem-â-dem pîr-i kemâlinden gelür

5 Hayâli fehm eyleyenler şüphesiz rindân olur
Rindân odur câm-ı elesti nûş idüp mestândır
Mest olup ayn-ı nazar-ı menzil-i sultândır
Menzil-i âlîde ey Âşık Ömer hakkâ nedir
Hakk bilen hak söyledi gayb bir gümândan gelür
Gayb-ı ni‘met mümkinâtın zü’l-celâlden gelür

Kenar kısım 364b’de bulunan 704 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada eksik olan dörtlük metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 365a’da bulunan 705 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Cihâna bir gelenlerdendir efendim
Kulınım kemâli hoş kemâli billûr
Göricek cemâlin kendim yitirdim
Cezb ider âşıkı hem yana billûr

4 Gevherî der sarılmanın mahall ü çağı
Andelîbe gonca güldür yanağı
Harîde benzetdim sînesi ağı
Billâhi anın her yeri billûr

Kenar kısım 366a’da bulunan 706 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bulunan bir dörtlük inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

3 Cemâlin gülşeni bir Bâğ-ı İrem
Hakk kılmışdır sana herhalde kerem
Edebilmem senin vasfın korkaram
Resm-i kevser olan sahbâ kendidir

Kenar kısım 366b'de bulunan 707 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bulunan bir dörtlük inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

4 Gönül verdim meded bir gözleri meste
Cân za'îfdir şimdi vücûdım haste
Cânım ta böyle âşıkım bezm-i eleste
Devr-i felekde bulmuşum sel sele

Kenar kısım 367b'de bulunan 708 numaralı Gevherî başlıklı türküde mecmuada bulunan bir dörtlük inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

2 Bilmiş ol ki seni sana komayuz
Saklarız sırrını yâda dimeyüz
Öperüz kocaruz korkmayuz
Sıra ile murâda irmez miyüz

Kenar kısım 374a'da bulunan 718 numaralı Âşık Ömer başlıklı türküde mecmuada bulunan iki dize ve bir dörtlük inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

2 Tâ kıyâmet haşr olunca ben seni unutmazım
Beddu'â bilmem güzel Mevlâya saldım ben seni

3 Bir zamân sakınır idim çeşm-i düşmenden seni
Şimdi eller sakınurlar efendim benden seni
Ber-murâd olmak dilerken nâ-murâd itdin beni
Beddu'â bilmem güzel Mevlâya saldım ben seni

Kenar kısım 375a'da bulunan 719 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Yâr seninçün bir güzel mehpâre derler öylesin

Her görenler sînesin çâk itmeyüp yâ neylesin
Mürg-i gönlüm dâm-ı aşkında kalupdur bend ile
Yâr açılur bahtını bir gün sabr-ı Eyyûb eylesin

4 Ser-te-ser aşkınla cânâ devr ider bahr ü beri
Rûy-ı gül hüsn-i mücessem olsa dahı benleri
Bir güzel sevgim gören hakkâ disünler Gevherî
Her gören tahsîn idüp dillerde medhin eylesin

Kenar kısım 375b'de bulunan 720 numaralı Gevherî başlıklı türkü inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Ey melek-hilkat sana gayrı cinân olmaz bedel
Dişleri dürr-i aden olmuş dehân olmaz bedel
Sendedir sun'-ı Hudâ hem sendedir ayn-ı kamer
Sen cemâl-i âfitâba dilberân olmaz bedel

4 Gevherî medhinde âcizdir civânım âleme
Güft ü gûdur söylenür dillerde şinâsım âleme
Sen tulû itsen meh-i şâh-ı cihânım âleme
Misk-i Tatar bûy-ı gül anber-feşân olmaz bedel

Kenar kısım 379a'da bulunan 730 numaralı Lugaz-ı Ferec başlıklı Âşık Ömer'e ait şiirde mecmuada eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

2.3. DÎVÂN EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİYLE YAZILMIŞ OLAN ŞİİRLER

Dîvân edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış olan şiirlerin türleri kasîde, gazel, rubâ'i, müfred'dir. Mecmuada 8 adet kaside, 315 adet gazel, 36 adet rubâ'î ve 140 adet müfred bulunmaktadır.

2.3.1. Kasîdeler

Kasîde, "niyet etmek, kastetmek, yönelmek" manalarında "k-s-d" kökünden gelen Arapça bir kelimedir. Belli bir amaç için, bir maksada dayanılarak yapılan işi bildirir. Edebiyat terimi olarak kaside Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında kullanılan yaygın nazım şekillerinden biridir. Arap Edebiyatında ortaya çıkmış, Fars Edebiyatında bazı değişikliklerle gelişmiş ve oradan Türk Edebiyatına geçmiştir. Mecmuada 8 adet kaside bulunmaktadır. Mecmuada bulunan kasidelerin başlıkları şu şekildedir. Sabri Efendinin kasidelerinde başlıklarında kim için yazıldığı da belirtilmiştir. Kaside-i Şerîf-i Sabri Efendi Berây-ı Ganîzâde Efendi, Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Hazret-i Yahyâ Efendi, Berây-ı Halil Paşa Kaside-i Şerîf Sabri Efendi, Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Kapudân Paşa, Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Ali Paşa, Kaside-i Cemâl-i Halvetî. Hâkî Medh-i Kur'ân Kasîde, Kasîde-i Medh-i Emîr Sultân. Aşağıdaki tabloda kasidelerin kime ait olduğu ve hangi şairin kaç adet kasidesinin olduğu tablo şeklinde belirtilmiştir.

Sayı no	Şair Adı	Kasîde Sayısı
1	Sabri Efendi	5
2	Cemâl-i Halvetî	1
3	Hâkî	1
4	Senâyî	1

2.3.2. Gazeller

Gazel kelimesi sözlükte "kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek" anlamına gelir. Türk edebiyatına gazel 13. yüzyılda İran'dan Fars edebiyatı yoluyla geçmiştir. Molla Câmî, Örfî-i Şîrâzî ve Sâib-i Tebrîzî Türk edebiyatını da etkileyen büyük gazel şairleridir. Anadolu edebiyatı sahasında yazılan ilk gazellerde daha çok dinî, ahlâkî ve tasavvufî konuların işlendiği görülmektedir. "14. yüzyıldan başlayarak Kadı Burhâneddin, Nesîmî ve Ahmedî ile gelişmesini sürdüren gazel türü 15. yüzyılda Şeyhî, Ahmed Paşa, Necâtî ve Çağatay edebiyatında da Ali Şîr Nevâî ile mükemmellik kazanmıştır. Zâtî, Hayâlî Bey, Nev'î, Rûhî-yi Bağdâdî 16. yüzyılın tanınmış gazel şairleridir. Bu yüzyılda Anadolu'da Bâkî, Âzerî alanında Fuzûlî gazeli doruğuna eriştirmiştir. 17. yüzyıla gelindiğinde gazel, Nâilî'nin

öncülüğünü yaptığı sebk-i Hindî üslûbuyla yeni bir incelik ve zarafet kazanır. Bu yüzyılın sonunda Nâbî gazele fikrî bir ağırlık kazandırmıştır. 18. yüzyılda Nedîm rindliği ve coşkunluğu, Şeyh Galib inceliği, duyarlılığı ve Mevlevîlik neşesiyle büyük gazel şairleri olmuşlardır."[12]

Mecmuada 270 adet şairleri belli olan gazel ve 45 adet şairi yazılmamış ya da eksik gazel bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda şairler ve gazel sayıları verilmiştir.

Sayı no	Şair Adı	Gazel Sayısı
1	Nâbî	29
2	Rûhî	18
3	Âşık Ömer (Adlî)	16
4	Bâkî	15
5	Nef'î	14
6	Cevrî	9
7	Tal'atî	9
8	Sabrî	7
9	Fuzulî	5
10	Âlî	4
11	İshak	4
12	Kabûlî	4
13	Nigâhî	4
14	Yahyâ	4
15	Cehdî-i Üsküdârî	3
16	Edhem-i Bağdâdî	3
17	Emrî	3
18	Fâyizî	3
19	Feyzî	3
20	Hayretî	3
21	Nâ'ilî	3
22	Vecdî	3
23	Celâlî	2
24	Fehîm	2
25	Feyzî Çelebi	2
26	Hâletî	2
27	Hayâlî	2
28	İshak Efendi	2
29	İsmetî	2
30	Kakinzâde Ahmed Bey	2
31	Mehmed	2
32	Nahîfî	2
33	Nazmî	2

[12] Haluk İpekten, **TDVİA**, İstanbul, c. 13, s. 440.

34	Nev‘î	2
35	Sâbit	2
36	Sultan Murâd	2
37	Tayyibî Efendi	2
38	Ümmîdî	2
39	Vehbî	2
40	Veysî	2
41	Âhî	1
42	Abdî	1
43	Abdî Paşa	1
44	Ahmed-i Dâî	1
45	Aklî	1
46	Atâyî	1
47	Dervîş	1
48	Figânî	1
49	Gafûrî	1
50	Gayretî	1
51	Gâzî Paşa	1
52	Hacı Mahmûd Bağdâdî	1
53	Hâfız	1
54	Hâkânî	1
55	Halîlî	1
56	Hayâtî	1
57	Hayderî	1
58	Hüseyin Bağdâdî	1
59	Hüsrev-i Rûmî	1
60	İffetî Efendi	1
61	Kemal Paşazâde	1
62	Lâmi	1
63	Mahfî	1
64	Mâhir	1
65	Makâlî	1
66	Medîhî	1
67	Meşâmî	1
68	Mir Hüseyin	1
69	Muhlisî Efendi	1
70	Murtezâ Nazmi-zâde	1
71	Münif	1
72	Monlâ Kıyâmî	1
73	Nâdirî	1
74	Nâzikî	1
75	Nesîmî	1
76	Nigârî	1
77	Nizâmî	1
78	Osmanoğlu	1
79	Râgıb Efendi	1

80	Refîkî	1
81	Resmî	1
82	Riyazî	1
83	Rızâyî	1
84	Sa‘dî	1
85	Seyfî	1
86	Sinânî	1
87	Sipâhî	1
88	Siyâkî	1
89	Sun‘î	1
90	Şâhidî	1
91	Şefi‘î	1
92	Şeyhî Çelebi	1
93	Şerif Efendi	1
94	Şermî	1
95	Şuhûdî	1
96	Tab‘î	1
97	Ulvî	1
98	Uzletî	1
99	Vahdetî Çelebi	1
100	Vahîdî	1
101	Vechî	1
102	Visâlî	1
103	Vezir-i Âzam Hafız Ahmed Paşa	1
104	Zekeriyyâ	1

Gazellerle ilgili mecmuada eksik olan ya da şairlerin dîvânlarında olmayan şiirler aşağıda belirtilmiş ve gerekli açıklamalar yapılmıştır.

253a’da 533 numaralı Fuzûlî’ye ait gazelde aşağıdaki beyt mecmuada yazılmamıştır.

Bîmâr tenim nergis-i mestin eleminden
Hûnin ciğerim lâ’l-i dür-efşânın içindir

367a’da bulunan 788 numaralı Âşık Ömer başlıklı gazel inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Terahhum et kemân ebrû dil-i nâşâde yâ sultânım
Visâlin yok dola mehrû fenâ dünyâda sultânım

Ömer ger lutfuna erse yüzünü pâyine sürse

Dil-i şeydâ yüzün görse düşer feryâda sultânım

367b'de bulunan 790 numaralı Kalenderî Adlî başlıklı gazel inceleme yapılan Âşık Ömer dîvânında bulunmamaktadır.

1 Gam yeme ey dil-i ra'nâ gül-ü ra'nâ küçücükdür
Katlan büyüsün ruhlar-ı zîbâ küçücükdür

5 Derse eğer Adlî'ninsevdiği kimdir
Bir kendi beyaz gözleri şehlâ küçücükdür

405a'da bulunan 887 numaralı Bâki başlıklı gazel mecmuada eksik olarak yazılmıştır. Eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

410b'de bulunan 900 numaralı Bâki başlıklı gazel mecmuada eksik olarak yazılmıştır. Eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısımlarda 1b'de bulunan Nâbî'ye ait gazelde bir beyt mecmuada eksiktir. Eksik olan beyt metne eklenmiştir.

Kenar kısımlarda 2b'de bulunan 3 numaralı Nâbî'ye ait gazelde son beytin ikinci mısrası 3a'da farklı bir şiire geçtiği için eksiktir ve bu mısra metinde tamamlanmıştır.

Kenar kısımlarda 4b'de bulunan 6 numaralı Müstezâd-ı Hayretî başlıklı şiirde 5a'dan itibaren başka bir şiire geçmektedir.

Kenar kısım 7b'de bulunan 10 numaralı Bâkî'ye ait gazelde bir beyt eksik olup bu beyt metne eklenmiştir ayrıca 8a'nın başında başka bir şiire ait olan bir mısra bulunmaktadır.

Kenar kısım 34b'de bulunan 77 numaralı Gazel-i Rûhî başlıklı gazel 35a'dan itibaren başka bir şiire geçmektedir.

Kenar kısım 44a'da bulunan 94 numaralı Nâbî'ye ait gazel inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Dil-i sad-pâre-i tîğ-ı gam-ı hicrân gördüm
Nüshayı münhani eczâyı perişân gördüm

Âleme bahş-ı neşât eylerken ey Nâbî
Sağar-ı bezmi bile hâlde giryân gördüm

Kenar kısım 53b'de bulunan 113 numaralı Nâbî'ye ait Târîh-i Burunsuz başlıklı gazelde mecmuada bazı beytler eksiktir. Eksik olan beytler metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 58a'da 122 numaralı Nâbî Efendi başlıklı gazel inceleme yapılan Nâbî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Bir kerre iltifâtın ile hurrem olmadık
Bigâne denlü sohbetine mahrem olmadık

Nâbi-i haste-dilde giribân mı var meğer
Cevrinle çâk-hurde-i dest-i gam olmadık

Kenar kısım 60b'de 127 numaralı Nâbî başlıklı gazel inceleme yapılan Nâbî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Getürmem yâdıma hicrân ma'zûr olduğum yerdir
Benim hasretle bezm-i yârdan dûr olduğum yerdir

5 Birdir şeb-i hicrânda kurbümden hazer eyle benim Nâbî
Ki şâh-ı aşkdan fermâna me'mûr olduğum yerdir

Kenar kısım 61b'de 131 numaralı Nâbî Efendi başlıklı gazel mecmuada eksik yazılmış olup metinde eksik kısımlar tamamlanmıştır ayrıca şiirin sonunda mecmuada 62a sayfasının başında başka bir şiire ait mısra bulunmaktadır.

Kenar kısım 81b'de 199 numaralı Nâ'ilî Çelebi'ye ait gazelde mecmuada eksik olan beyt metne eklenmiştir.

Kenar kısım 86a'da 207 numaralı Âhî'ye ait gazelde mecmuada eksik olan beyt metne eklenmiştir.

Kenar kısım 88a'da 215 numaralı Gazel-i Hâfız başlıklı gazel İranlı şair Hâfız'a aittir ve farsçadır.

Kenar kısım 88b'de 220 numaralı Bâkî'ye ait gazel mecmuada Rubâ'î başlığıyla yazılmıştır ayrıca bazı beytler iki defa yazılmıştır bu yüzden tekrarlanan beytler metinde çıkarılmıştır.

Kenar kısım 91b'de 235 numaralı Bâkî'ye ait gazel mecmuada Rubâ'î başlığıyla yazılmıştır ve bazı beytler eksiktir. Eksik olan beytler metne eklenmiştir.

Kenar kısım 93b'de 242 numaralı Hayretî'ye ait gazel mecmuada eksik olup eksik olan beytler metne eklenmiştir.

Kenar kısım 126b'de 339 numaralı Nefî'ye ait gazelin devamında mecmuada aynı başlık altında Nefî'nin başka bir gazeli daha bulunmaktadır.

Kenar kısım 129b'de 344 numaralı Nefî'ye ait gazel mecmuada beytler karışık olarak yazılmıştır, metinde dîvânındaki şekliyle düzenlenmiştir.

Kenar kısım 142a'da 356 numaralı Fuzulî başlıklı gazelde başka gazellere ait iki farklı şiir ve Fuzulî'ye ait mecmuada eksik olarak yazılmış bir gazel bulunmaktadır, eksik olan bu gazel metinde inceleme yapılan dîvânından tamamlanmıştır fakat diğer eksik iki gazel Fuzulî dîvânında bulunmamaktadır ve bu şaire ait olup olmadığı belli değildir.

Kenar kısım 148a'da bulunan 367 numaralı Bâkî'ye ait gazelde mecmuada bir beyt eksik olup bu beyt metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 151b'de bulunan 374 numaralı Rûhî'ye ait gazelde mecmuada eksik olan beytler metne eklenmiştir.

Kenar kısım 180a'da bulunan 444 numaralı Gazel başlıklı şiirde 180b nolu sayfaya geçtiği zaman başka bir gazelle devam etmektedir.

Kenar kısım 210a'da bulunan 457 numaralı Yahyâ Efendi başlıklı gazelde mecmuada Yahyâ Efendi'nin dîvânında olmayan bir beyt maktâ beyti yerine yazılmıştır. Eksik olan maktâ beyti metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 214a'da bulunan 464 numaralı Vezir-i Âzam Hafız Ahmed Paşa başlıklı gazelde bu gazel bittikten sonra 214b nolu sayfaya geçtiği zaman başka bir gazelle devam etmektedir ve bu gazelin kime ait olduğu belirtilmemiştir.

Kenar kısım 219a'da bulunan 468 numaralı Merhum Sultan Murâd başlıklı gazel Sultan Murâd inceleme yapılan dîvânında bulunmamaktadır.

1 Kalbimin kalbinde bildim sırr-ı server var imiş
Zeyn ider âlemleri bir nûr-ı enver var imiş

6 Ey Murâdî merd olandır anlayan güftârını
Yâre varınca nice cây-ı ademler var imiş

Kenar kısım 279b'de yer alan 570 numaralı Gazel-i Nâbî başlıklı şiir mecmuada sadece iki beytinin olmasından dolayı kıt'a olarak başlık atılmıştır. Eksik olan beytler ve başlığı gazel olarak değiştirilip metne eklenerek tamamlanmıştır.

Kenar kısım 294a'da bulunan 594 numaralı Nev'î başlıklı gazelde mecmuada bir beyt eksik olup bu beyt dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 299a'da bulunan 603 numaralı Bâkî başlıklı gazelde mecmuada bir beyt ekip olup dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 304a'da bulunan 609 numaralı Nâbî Efendi başlıklı gazel inceleme yapılan Nâbî dîvânında bulunmamaktadır.

1 Lütf ile hâsir-i bed-hâha nedâmet gelmez
Telh olan mîveye sükkerle halâvet gelmez

Ne kadar olsada pâmâl-i zihâm ey Nâbî
Eyleyen kûy-ı dilârâda ikâmet gelmez

Kenar kısım 316a'da bulunan 629 numaralı Bâkî başlıklı gazelde mecmuada eksik olan beytler olup bu beytler dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 326b'de bulunan 645 numaralı Bâkî başlıklı gazelde mecmuada eksik olan bir beyt olup bu beyt dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 345b'de bulunan 681 numaralı Emrî başlıklı gazelde mecmuada eksik olan bir beyt olup bu beyt dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

Kenar kısım 381b'de bulunan 733 numaralı Fuzulî başlıklı gazel mecmuada beste başlığıyla yazılmış ve eksiktir. Bu beytler dîvânından alınarak metne eklenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

Metin Tespitiyle İlgili Bazı Açıklamalar

1. Metin tespitinde, bilimsel metin neşri çalışmalarında kullanılan transkripsiyon sistemi yerine metnin çok kapsamlı olmasından dolayı sadece uzatma işareti gösterilmiştir.

2. Mecmua'da bulunan şiirler bilimsel neşirlerle ve ulaşabildiğimiz divanlarla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görülen farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

3. Şiirlerin vezinleri başlıkların hemen altında gösterilmiştir.

4. Mecmua'daki şiirlerin sıralanmasında mürettibin tasnif ve sıralama tercihlerine dikkat edilmiştir. Mecmua'da yanlış birleştirilen ve eksik olan yaprakların olduğu kısımlardaki beytler ve şiirler ilgili kısma taşınmıştır.

5. Tez metnindeki rakamlar ve şiirlerin başında yer alan vezinler tarafımızdan ilave edilmiştir.

6. Mecmuadaki şiirler metne aktarılırken mecmuada eksik olan şiirler şairlerin divanlarından alınarak metne eklenmiştir. Metne eklenen bu kısımlar italik olarak yazılmıştır.

7. Mecmuada olup da şairlerin divanlarında olmayan şiirler ise muhtevanın incelenmesi kısmında varak numarasına göre sırayla aktarılmıştır.

8. Farsça isim ve hal kökleriyle yapılan birleşik kelimeler kısa çizgiyle ayırarak yazıldı. Çok kullanıldıkları için günümüz Türkçesinde yadırganmayanlar bitişik yazıldı: nûr-efşân, cihân-ârâ, âlem-bîn, dildâr gibi.

9. Bir ön edatla bir ismin birleşmesi sonucu oluşan kelimeler kısa çizgiyle yazıldı. Ancak bunlardan sürekli kullanılıp kaynaşanlar ise kısa çizgi olmadan yazıldı: ez-cümle, nâ-sezâ, nâdân, nâgehân, berbâd, bîdâr gibi.

10. Birleşik isim ve sıfatlar arasına kısa çizgi (-) konulmuş, Türkçeleşmiş olanlarda lüzum görülmemiştir.

1

Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

[1b]1 Açma hüsnün perde vechin nümâyân olmasın
Hâl-i âşık kara zülfün gibi talân olmasın
Mübtelâ-yı derd-i aşkın olduğum fehm eyledin
Demedin rahm edeyim bî-çâre nâlân olmasın

Nev-bahâr oldu yine düşdü zemîne jâleler
Serviler saf bağladı açıldı güller lâleler
Andelîbler şakıdı ayyûka çıkdı nâleler
Goncalar yâ neylesin çâk-i girîbân olmasın

Şeş cihâtı hükm edib görsen bütün âfâkı sen
Çün bilirsin bu fenâ dehre değilsin bâkî sen
Şehsuvârım pâymâl etme dil-i uşşâkı sen
Destin al üftâdeler hâk ile yeksân olmasın

[2a] Hâtırına kimsenin verme elem kim kâl ile
Beyt-i Hakk’dır yıkma bir dahı yapılmaz mâl ile
Bu güzergâh-ı fenâdan geçegör bir hâl ile
Kimse senden incinip hâtır-perîşân olmasın

5 Bu mu‘ammâdan Ömer ismini çıkar bir dilberin
Arayıp semtiyle bulmak isteyen yerli yerin
Tarh edip ser hânesin kim ikisini harflerin
Böyle yazın ismini sırrı da ayân olmasın

2

Âşık Ömer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Yâ İlâhî lutf ile ihsânı senden isterim

Her ne isterse derûnum anı senden isterim
Akıl erişmez sun'ına sensin Hakîm-i lâ-yezâl
Derdimi sensin veren dermânı senden isterim

[2b] Her sıfat hükmündedir sensin salan her işlere
Demi her sa'at âlemsin olan cümbüşlere
Dest-gîr ol dâr-ı hicrânda kalan düşmüşlere
Derdimi sensin veren dermânı senden isterim

Acırdı hâlimi görse bana derdâ bugün
Ayş u işret demleri oldu bana rü'yâ bugün
Çok mudur lutfunla kılsan kulunu ihyâ bugün
Derdimi sensin veren dermânı senden isterim

Ağlayıp Âşık Ömer feryâda geldi yâ Celîl
Hâtır-ı mahzûn şikeste çâresiz mahzûn melîl
Bin bir adın hürmet içün koma gurbetde zelîl
Derdimi sensin veren dermânı senden isterim

3

Hüdâyî

8'li Hece Ölçüsü

[3a]1 Senin her sun'una yâ Rab
Bakılsa özüne hikmetdir

Hudâyâ bir avuç hâkin
Sana lâyık nesi ola
Anı tekmîl eden ancak
Yine senden inâyetdir

Resûlün sünnetin tutmak
Hakîkat yoluna gitmek
Cenâb-ı Hazrete yetmek

Ne devlet ne sa‘âdetdir

Hüdâyî’ye hidâyet et
Seninle tâ seni bula
Her işinde asıl olan yâ Rab
Çu tevfîk-i hidâyetdir

4

İlâhî - Tâlibî

5’li Hece Ölçüsü

1 Yandım kül oldum
Aşk mîzânında
Kokar gül oldum
Aşk mîzânında

Gül idim soldum
Nûr ile doldum
Bilmezem noldum
Aşk mîzânında

Hakk aşkı geldi
Benliğim aldı
Bir armı kaldı
Aşk mîzânında

Bî-hoş olmuşum
Med-hûş olmuşum
Serhoş olmuşum
Aşk mîzânında

[3b]5 Ağlarım gülmem
Gözlerim silmem
Nolduğum bilmem

Aşk mîzânında

Talib de hayran
Aşkla sûzân
Olmuşum hayran
Aşk mîzânında

5

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Gelin ey dostân isteyelim sıdk ile Mevlâyı
Evliyâ ve‘l-matluba tâlib[13] koyalım gayri sevdâyı

Hakîkat üzre eşyâyı görüp bilmek nasîb ola
Mecâzî mevce bakmayıp bulalım asl-ı deryâyı

Rızânı Tûrına varan cemâlî nûrunu gören
Hıtâbı zevkine eren nider özge temâşâyı

Şular kim ehl-i kâl oldu seni bilmek muhâl oldı
Meğer aklı ukkâl[14] oldı kodu hayretde dânâyı

5 Geçip varlık hicâbından varan vahdet sarâyına
İrişir *Kâbe kavseyn*e[15] bulur sırr-ı *Ev ednâ’*yı[16]

[4a] Hüdâyî’ye bu yollarda ibadet[17] rehber olursa
Olur maksûduna vâsıl bulur lâbüd müsemmâyı

6

İlâhî - Hüdâyî

[13] Olup ol matlaba tâlib, Hasan Kamil Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, DİB Yay., Ankara 2016, s.48.
[14] İkâl, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.48.
[15] en-Necm 53/9.
[16] en-Necm 53/9.
[17] Hidâyet, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.48.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Rûz u şeb yeter denî dünyâyı gör
Ânı halk eden Ganî Mevlâyı gör
Âkıl isen maksad-ı aksâyı gör
Ko sivâyı matlab-ı a‘lâyı gör

Ahvel olup bire iki bakmagıl
Kendini şirk âteşine yakmagıl
Gaflet ile her yanına bakmagıl[18]
Ko sivâyı matlab-ı a‘lâyı gör

Kıl hazer bâtıl tarîka gitmeden
Bâkiyi fânî metâ‘a satmadan
Key sakın tazyî‘-i evkât etmeden
Ko sivâyı matlab-ı a‘lâyı gör

Nefse kalbin gâlib olması güzel
Hakk’a rûhun tâlib olması güzel
Sırrî ahfâya râgıb olması güzel
Ko sivâyı matlab-ı a‘lâyı gör

5 Ey Hüdâyî dîde-î Hakk ile bak
Şerh eder tevhîd-i Hakk’ı her varak
Mekteb-î irfândan aldınsa sebak
Ko sivâyı matlab-ı a‘lâyı gör

7

İlâhî - Avnî Münâcât

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

[4b]1 Yâ İlâhî sana geldim kabûl eyle sen beni
Günâhıma tevbe kıldım kabûl eyle sen beni

Enbiyâlar hürmet içün sığınıram yâ İlâhi
Mustafâ’nın hürmet içün kabûl eyle sen beni

[18] Akmagıl, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.49.

Ebu Bekir Sıddîk içün bendeni redd eyleme
Ol Ömer'in adlî içün kabûl eyle sen beni

Sâhibül-hayâ dinledi müsemmâyı âmâle
Hayâ-yı Osman Hakk içün kabûl eyle sen beni

5 Ferd dinledi yerde gökde velîdi sırrı vahdete
Ol Alî'nin hürmet içün kabûl eyle sen beni

Kerbelâda şehîdin ol imâmı ol Hümâm
Onlara kurban olayım kabûl eyle sen beni

Avnî eydür âsiyem bin ma'sıyetdir işlerim
Yol içinde yoldan izdim kabûl eyle sen beni

[5a] Âşık bülbül gibi ötüp dost gözünden diye gör

Doğru yola giden erler sırâtı bunda geçerler
Bilmez isen bu yolu ger var bir yoluna suna gör

Hılle'yi bunda biçerler kevseri bunda içerler
Cenneti bunda açarlar durma kapunı ona gör

Ölmezden evvel ölüben kalbin nûruyla dolu ben
Hakk'ı Hudâ'yı bula ben bâkî hayata ere gör

8

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Sevdâ-yı sivâdan geç
Gel Hû diyelim Hû[19] Hû
Bir meşreb-i sâfî iç
Gel Hû diyelim Hû Hû

Ko keşfü kerâmâtı
Geç cümle makâmâtı
Kasd et bula gör zâtı
Gel Hû diyelim Hû Hû

İskât-ı kabûl[20] eyle

[19] Yâ, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.63.

İfnâ-yı vücûd eyle
Hakkânî şühûd eyle
Gel Hû diyelim Hû Hû

Sâlik bula ümîdi
Zerre bula hurşîdi
Bulmağa bu tevhîdi
Gel Hû diyelim Hû Hû

Sırrına Hüdâyî yâr
Israrın ide izhâr
Ey derde eden tîmâr
Gel Hû diyelim Hû Hû

9

İlâhî - Hüdâyî

7'li Hece Ölçüsü

[5b] Gelin şükr eyleyelim
Dertlere dermân gelsin
Hakk'ı zikr eyleyelim
Cânlara cânân gelsin

Varımız hâk edelim
Yakalar çâk edelim
Kalbümüz pâk edelim
Tahtına sultân gelsin

Terk eyle cümle varı
Koma elden ikrârı
Mahvet şekk ü inkârı
Yerine îmân gelsin

Bakma yalan dünyâya
Akma kuru sevdâya
Yalvar Ganî Mevlâ'ya
Lutfile asân[21] gelsin

Var lâfın[22] eyle zâ'il
Ola gör Hakk'a vâsıl
Geç katreden[23] ey gâfil

[20] Kuyûd, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.63.
[21] İhsân, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.64.
[22] Varlığın, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.64.

Bahr ile ummân gelsin

Ta‘alluk defterin sür[24]
Mâsivâyı dilden sür
Hakk’ı anla bile gör
İlm ile irfân gelsin

Hüdâyî aç gözünü
Pâk eyle kendüzünü
[6a] Hakk’a döndür yüzünü
Her işin âsân gelsin

10

İlâhî - Hüdâyî

7’li Hece Ölçüsü

1 Adımı dostdan yana
Atalım şimden gerü
Lâ-mekân illerine
Gidelim şimden gerü

Koyup gayrı sevdâyı
İsteyelim Mevlâ’yı
Bu yalancı dünyâyı
N’idelim şimden gerü

Hakk kelâmın gûş idüp
Deryâ gibi cûş idüp
Câm-ı aşkın nûş idüp
Yudalım şimden gerü

Her kim ister dîdârı
Terk eder cümle varı
Hân-ı vasl-ı dildârı
Tadalım şimden gerü

5 Ey Hüdâyî cânânı
İste bulsun cân anı
Geçüp[25] ahd ü peymânı
Güdelim şimden gerü

11

[23] Karadan, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.64.
[24] Dür, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.64.
[25] Geçen, Mustafa Tatçı, Musa Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, H. Yay., İstanbul 2017, s.65.

İlâhî - Hüdâyî Medh

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

[6b]1 Bizi insân iden sensin
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi
Kemâl ihsân iden sensin
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Cihânı eyleyüp peydâ
Bize etdin[26] vücûd i‘tâ
Hem etdin aşk ile ihyâ
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Bu zâtı kanda bulurduk
Sıfâtı kanda bulurduk
Hayâtı kanda bulurduk
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

İbâdı eyleyip îcâd
Kulûbu eyleyip âbâd
Edersin kendine irşâd
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

5 Senindir kuvvet ü kudret
Arada gayrıler âlet
Bulunmaz lutfuna gayet
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Hüdâyî’ye hüdâ geldi
Cenâbından atâ geldi
Muhabbetden safâ geldi
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

12

İlâhî - Hüdâyî Medh

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

[7a]1 Musahhar emrine hep cümle eşyâ
Senindir kul senindir hükm Efendi
Elin altındadır dünyâ vü ukbâ
Senindir kul senindir hükm Efendi

Ne istersen edersin kudretin var

[26] Kıldın, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.67.

Her işde nice nice hikmetin var
Esirgersin usâtı rahmetin var
Senindir kul senindir hükm Efendi

Kiminin derdine tîmâr edersin
Kimine âteşi gülzâr edersin
Kimini Mustafâ Muhtâr edersin
Senindir kul senindir hükm Efendi

Kanı Eyyûb gibi sabra tâkat
Yâ İsmâ'îlveş kurbâna cür'et
Meğer kim edesin fazlınla rahmet
Senindir kavl senindir hüküm Efendi

5 Usâta rahmet ü gufrân eden Sen
Gönüller derdine dermân eden Sen
Hüdâyî'ye atâ ihsân eden Sen
Senindir kul senindir hükm Efendi

13

İlâhî - Hüdâyî

7'li Hece Ölçüsü

1 *Neyleyeyim dünyâyı*
Bana Allâh'ım gerek
Gerekmez mâsivâyı
Bana Allâh'ım[27] gerek

Ehl-i dünyâ dünyâda
Ehl-i ukbâ ukbâda
Her biri bir sevdâda
Bana Allâh'ım gerek

[7b] Dertli dermânın ister
Kullar Sultânın ister
Âşık cânânın ister
Bana Allâh'ım[28] gerek

Fânî devlet gerekmez
Dürlü zînet gerekmez
Hakk'sız cennet gerekmez
Bana Allâh'ım gerek

[27] Sultânım, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.139.
[28] Sübhanım, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.139.

5 Mecnûn ister Leylâ'yı
Vâmık ister[29] Azrâyı
N'idem gayrı sevdâyı
Bana Allâh'ım gerek

Bülbül güle karşı zâr
Pervâneyi yakmış nâr
Her kulun bir derdi var
Bana Allâh'ım gerek

Beyhûde hevâyı ko
Hakk'ı bula gör yâ hû
Hüdâyî'nin sözü bu
Bana Allâh'ım gerek

14

İlâhî - Hüdâyî Nasîhat

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yalancı dünyâya aldanma yâ hû
Bu derûnun dağlıyor dîvân eğlenmez
İki kapulı bir vîrânedir bu
Bunda konan göçer mihmân eğlenmez

Bakma bunun karasına ağına
Meyil virme bostânına bağına
Benzer hemân oğlan oyuncağına
Bunda aklı olan insân eğlenmez

Doğrusuna gide gör bu yolların
Gece gör sarpını yüce yolların
Dünyâ zindânıdır mü'min kulların
Zindânda olan hodişân eğlenmez

[8a] Gizlenüp *Küntü kenz*[30] olan
Ayn olup beyâna gelen
Âleme pür nûr salan
Ben ol vech-i sübhâneyem

[29] Özler, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.140.

[30]"Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halaktü'l-halka li ya'rifûnî", "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyûti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kârî, el-Esrârü'l-Merfû'a, s. 273]

5 Sanma kim ben cândayım
Ne cihân ne cânândayım
Cümleden gizli kandeyim
Bir murg-ı lâ-mekâniyem

Beni benden alan oldur
Anı beni kalan oldur
Alan oldur veren oldur
Hemân ben bir nişânıyam

Kaldım baş ile câna
Yok oldum geldim cihâna
Pirim nişân urdu bana
Bî-nişânın nişânıyam

15

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Cemî tâlibin matlûbu Allâh
Bizi sen matlab-ı a'lâya irgür
Kamu âşıkların mahbûbu Allâh
Bizi sen maksad-ı aksâya irgür

Habîbin gör gönül şân-ı bülendin
Ki artırmaz garîb-i müst-mendin
Salıp meydâna şol himmet semendin
Niyâzın Hazret-i Mevlâ'ya irgür

[8b] Nukûşa bakma Nakkâş'a nazar et
Mehâlikdir sanemlerden hazer et
Ko esmâyı müsemmâya güzer et
Vücûdun[31] zirve-i ulyâya nazar et

Bulan birdir pâk-ı bî-nazîri[32]
Ganîden fark ider lâ-büd fakîri
Efendi eyleme sûret esîri
Geçiver sûretden ma'nâya nazar et[33]

5 Hüdâyî'yi erişdir feth-i bâba
Varalım Hazret-i *Ni'me'l-me'âba*[34]

[31] Şühûdun, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.98.
[32] Bulan bu dürr-i pâk-i bî-nazîri, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.98.
[33] Geçir sûretden ü ma'nâya irgür, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.98.

Geçir zerrâtdan irgür âfitâba
Efendi katreden deryâya irgür

16

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ezelden aşkla bizi yana kıldın
Hakîkat şem‘ına pervâne kıldın

Tenezzül eyleyüp vahdet ilinden
Bu kesret âlemin seyrâne kıldın

Geçüp fermânıyla bunca avâlim
Gezerken âlemi insâna kıldın

Fenâ buldu vücûd-ı fânî mutlak
Bırakdın katre-i ummâna kıldın

5 Nemiz ola Hudâyâ sana lâyık
Hemân bir lutf ile ihsâna kıldın

Geçüp âhir bu kesret âlemden
Hüdâyî halveti sultâna kıldın

17

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[9a]1 Cenâb-ı pâkine lâyık amel yok
Yine âhir kerem Mevlâ senindir
Nesi var kulun eksiklikden artık
Yine lutfu kerem Mevlâ senindir

Buyurur “lâ tekilnî”[35] Fahr-i Âlem
Bizi ısmarlamagıl nefse bir dem
Hem a‘lemsin hem erhamsın hem ekrem
Yine âhir kerem Mevlâ senindir

Usâtı rahmetin zeyli bürürken
Kapına ağlayıb yüzler sürerken

---

[34] Âl-i İmrân, 3/14.

[35] “Allâhümme rahmeteke ercû felâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin, ve aslih lî şe'nî kullihi, Lâ ilâhe illâ ente.”,“ Allâh'ım! Senin rahmetini ümit ediyorum; ne olur, göz açıp kapamak kadar olsun beni nefsime bırakma, bütün işlerimi sen düzletip düzenle! Senden başka ilah yoktur.” (Ebu Davud, Edeb, 101).

Kime yalvaralar yâ Sen dururken
Yine lutfu kerem Mevlâ senindir

Uyar gafletden aç gönül gözünü
Cenâbından yana döndür yüzünü
Koma âşıkların algıl özünü
Yine lutfu kerem Mevlâ senindir

5 Hüdâyî'ye nasîb et feth-i bâbı
Cemâlinden götür lutf et nikâbı
Gider zulmânî nûrânî hicâbı
Yine lutf u kerem Mevlâ senindir

18

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bizi varlık hicâbından halâs et
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı
[9b] Kerem kıl bâde-nûş-ı bezm-i hâs et
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Münevver eyleyip nûr-ı şerî'at
Sırât-ı müstakîm olsun tarîkat
İhâta eylesin bahr-ı hakîkat
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Tarîkat potasında nefsi kâl et
Bu kâl içinde koma ehl-i hâl et
Esirge lâyık-ı bezm-i visâl et
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

Geçir âşıkların savt u sadâdan
Güzer kılsın cemî'-i mâsivâdan
Hayât ersin ana bûy-ı bekâdan
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

5 Esirge bu Hüdâyî derd-mendi
Ki zîrâ mahz-ı fazlına dayandı
Sarây-ı vahdete irgür efendi
Meded ey pâdişâhlar pâdişâhı

19

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İbâdın dâ'imâ işi kusûr ü sehv ü zilletdir
Senin ihsânına lâyık efendi fazl u rahmetdir

Cihânı var eden sensin yoğu izhâr eden sensin
[10a] Hicab ile olur ol zâhid değişür vasla hod her hârı

Senin her sun'una yâ Rab bakılsa özge hikmetdir

Hudâyâ bir avuç hâkin sana lâyık nesi ola
Anı tekmîl eden ancak yine senden inâyetdir

Resûl'ün sünnetin tutmak hakîkat yoluna gitmek
Sarây-ı vahdete yitmek ne devlet ne saâdetdir

Hüdâyî'ye hidâyet et seninle tâ seni bula
Her işde asl olan yâ Rab çün tevfîk ü hidâyetdir

Bilse âşık visâl nâr içre cennet koyup isteye nârı
Sırr-ı zâtın şu'ûrını gör kim cümleden ârî cümleden nârı

Vücûdun ola … var iken kahrı mâlı nehârı
Âlem içre bu cümle mevcûdât kabza veren tendedir varı
Gele ey nûrı söyleme sır et yeter ehadın bu sırrı settârı

20

İlâhî - Himmet

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'lün

1 Vakt-i seherde açılır perde
Düşdüğüm yerdedir mayil

Düşmüşem kaldır minnetim oldur
Ağlarım güldür dermân sendedir

Nefs-i zâlimi gözle hâlimi
Dutdum elimi ihsân sendedir

Benim bî-çâre kaldım avâre
Yürek pür yâna dermân sendedir

5 Dervîş Himmet çâre vuslat
Derd-i firkate dermân sendedir

21

İlâhî - Hüdâyî

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fa’lün

[10b]1 İstemez gönlüm fânî dünyâyı
Sensin Allâh’ım istediğim sen[36]
Neylesin âşık gayrı sevdâyı
Sensin Allâh’ım istediğim sen

Aşk-ı Şîrîn'e cân verir Ferhâd
Leylâ yâdına Kays eder feryâd
Seni arzûlar âşık-ı nâ-şâd[37]
Sensin Allâh’ım istediğim sen

Vird içün bülbül derd[38] ile nâlân
Oldu pervâne şem ile sûzân
Âşıkın sensin derdine dermân
Sensin Allâh’ım istediğim sen

Âşıkın aşkı kudretinledir
Sâdıkın sıdkı rahmetinledir
Cennetin zevki vuslatınladır
Sensin Allâh’ım istediğim sen

5 Bu Hüdâyî'de sabra tâkat yok
Tapuna lâyık bir ibâdet yok
Sen bilirsin hod arza hâcet yok[39]
Sensin Allâh’ım istediğim sen

22

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Ey derdime dermânım
Rahm et dil-i müştâka
Cân tahtına sultânım
Baksan nola uşşâka

[11a] Bülbül oluben öten
Cân oynayuben üten
Aşkın eteğin tutan
Çâk etmeye mi yaka

[36] Sensin ey Mevlâ matlab-ı a'lâ, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.262.
[37] bu dil-i nâ-şâd, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.262.
[38] Aşk, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.262.
[39] Sana kullukdan özge izzet yok, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.262.

İhsânını küllî et
Bizi mütesellî et
Lutf ile tecellî et
Kahrın koma kim yaka

Sîb aşlayıcak bîde
Evvelki resim gide
Bâkî ki zuhûr ede
Fânî eriyip aka

Hüdâyî'ye yol soran
Vahdet iline eren
Dostun dîdârın[40] gören
Gayra ola mı baka

23

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

11'li Hece

Kapından gayra muhtâc olmayalım
Sen yaratdın yine sen yardım eyle
Hân-ı vasla doyur aç olmayalım
Sen yaratdın yine sen yardım eyle[41]

Gülşende bülbülü zâr eden sensin
Düşmeni şâd[42] edip yâr eden sensin
Âlemleri yokdan var eden sensin
Sen yaratdın Mevlâ sen yardım eyle

[11b] Cânıma cânânı kimden umayın
Derdime dermânı kimden umayın
Lutf ile ihsânı kimden umayın
Sen yaratdın yine sen yardım eyle

Sensiz bir kişinin işi bitmedi
Kimse buyruksuz gelip gitmedi
Halk edicek kimse yardım etmedi
Sen yaratdın yine sen yardım eyle

Bilmeyenler gayrın nef'i var sandı

[40] Bir kere yüzün gören, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**,s.219.
[41] Sen yaratdın yine sen kerem eyle, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.219.
[42] Dost, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.219.

Bilicek gayra bakmakdan usandı
Sen esirge Hüdâyî-i derd-mendi
Sen yaratdın yine sen yardım eyle

24

İlâhî - Hüdâyî Makâm-ı Nevâ Münâcât

8'li Hece

1 Cümle hicâblardan geçir
Rabb'im meded Mevlâ'm meded
Vaslın şarâbından içir
Rabb'im meded Mevlâ'm meded

Aşkın ile doldur bizi
Çok ağladık güldür bizi
Tut elimiz kaldır bizi
Rabb'im meded Mevlâ'm meded

Olmayıcak senden kerem
Yol varamazız bir kadem
Budur sözümüz dem-be-dem
Rabb'im meded Mevlâ'm meded

[12a] Keşf olup ef'âl ü sıfât
Kılsın tecellî nûr-ı Zât
Tâ bulavuz bâkî hayât
Rabb'im meded Mevlâ'm meded

5 Senden eğer te'yîd ola
Her hâlimiz tevhîd ola
Göster cemâlin ıyd ola
Rabb'im meded Mevlâ'm meded

Bir âşık erişse sana
Ol ıyd-ı ekberdir ana
Budur murâdım önden sona
Rabb'im meded Mevlâ'm meded

Feth et bize bu mu'ammâyı
Tâ bulavuz müsemmâyı
Erişsin zevka Hüdâyî
Rabbi'm meded Mevlâ'm meded

25

İlâhî - Muhyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Geldin geri gidersin
Elvedâ yâ şehr-i Ramazan
Bizi garîp eder misin
Elvedâ yâ şehr-i Ramazan

Varup dergâha ağlama
Dertlü yüze kim dağlama
Bizden şikâyet eyleme
Elvedâ yâ şehr-i Ramazan

[12b] Çokdur bizim isyânımız
Ma'zûr ola noksânımız
Hem bir aylık mihmânımız
Elvedâ yâ şehr-i Ramazan

Muhyî eydür bilemedik
Sana izzet kılamadık
Ne tez geçdin duyamadık
Elvedâ yâ şehr-i Ramazan

26

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

11'li Hece

1 Da'vet eyle bizi lutf et kapuna
Sen esirge kerem eyle yâ Mevlâ
Nice bir hasret olavuz tapuna
Sen esirge kerem eyle yâ Mevlâ

Neye iltür bilmezem bu hâl bizi
Kendi kendimize koma al bizi
Aşkın şevkın deryâsına sal bizi
Sen esirge kerem eyle yâ Mevlâ

Hicâblardan geçir sana varalım
El kavuşup dîvânına duralım
Arş-ı maksûda yüzümüz sürelim
Sen esirge kerem eyle yâ Mevlâ

Nefsimizle biz bir iş edemeziz
Senden yana bir adım atamazız
Vaslın hânın zevk edip tadamazız
Sen esirge kerem eyle yâ Mevlâ

27

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

[13a]1 Geh perde-i envâr ile kendözini pinhân eden
Geh *Küntü kenz*[43]esrârını âlemlere i'lân eden

Eyyûb'a dermân eyleyip Ya'kûb'u nâlân eyleyip
Kul eylemişken Yûsuf'u Mısr iline sultân eden

Tûr'a tecellî eyleyip diller tesellî eyleyip
Musâ'ya deyip len terân[44] ol vech ile ihsân eden

Varıp sarây-ı vahdete seyr etmeğe sırr-ı Habîb
Mi'râca da'vet eyleyip eltâf-ı bî-pâyân eden

28

İlâhî - Hüdâyî

7'li Hece Ölçüsü

1 Allâhumme yâ Hâdî[45]
Âsân eyle yolumuz
Sehhil ubûre'l-vâdî[46]
Tîz geçir tut elimiz

Esip mahabbet yeli
Vecde getirsin dili
[13b] Söylesin cân bülbüli
Handân olsun gülümüz

Varlık defterini dür
Benliği aradan sür
Vahdet-i zâta irgür
Gider kîl ü kâlimiz

Ya Rab fazl u cûd eyle
Kemâl-i şühûd eyle
Hakkânî vücûd eyle
Islâh eyle hâlimiz

[43] "Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halaktü'l-halka li ya'rifûnî", "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyûti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kârî, el-Esrârü'l-Merfû'a, s. 273]
[44] El-A'raf 7/143.
[45] Ey doğru yolu gösteren Allâh'ım.
[46] Vâdiden kolayca geçir bizi.

Dergâhına sürüp yüz
Kelâmın işitevüz
Cemâlini görsevüz
Vasla erse hâlimiz[47]

Hüdâyî der yâ Mevlâ
Ente'l-aliyyu'l-a'lâ[48]
Gencîne-i *Ev-ednâ*[49]
Olsun re's ü mâlimiz

29

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îIün Fe'ûlün

Yeter oldun fenâ bağında nâlân
Yürü bülbül yürü dost illerine
Edip tâvûs-ı kudsîlerle cevlân[50]
Yürü bülbül yürü dost illerine

Gülün rengine aldanma geçe gör
Bu kesret murg-zârından uça gör
[14a] Varıp vahdet şarâbından içe gör
Yürü bülbül yürü dost illerine

Gülü sanma ki derdine devâdır
Sivâ hubbu çün beyhûde hevâdır
Ko gayrı maksad-ı aksâ Hudâ'dır
Yürü bülbül yürü dost illerine

Görüp pervâneyi andan sebak al
Göyündür nâr-ı aşka per ile bâl
Mecâzı ko hakîkat bahrına dal
Yürü bülbül yürü dost illerine

Gönül verme Hüdâyî kâinâta
Geçip fânîden er bâkî hayâta
Safâ bul gark olup envâr-ı zâta
Yürü bülbül yürü dost illerine

30

İlâhî - Hüdâyî

[47] Elimiz, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.122.
[48] Sensin yüce ve en yüce olan.
[49] en-Necm 53/9.
[50] Seyrân, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.219.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Aşk-ı ma'şûku edelden ihtiyâr
Aşk ile hoş zindedir şeydâ gönül
Yerde gökde eylemez oldu karâr
Bir kapıya bendedir şeydâ gönül

Ey Hudâvend-i Kerîm ü Müste'ân
Hâ'il olmaz dillere kevn ü mekân
Sensiz eğlenmez kulûb-ı âşıkân
Sen bilirsin kandedir şeydâ gönül

Cânib-i matlûba per ü bâl açar
Tâir-i kudsî gibi dün ü gün uçar
[14b] Dil Hüdâyî Arş ü Kürsî'den geçer
Sanmagıl kim bundadır şeydâ gönül

31

İlâhî - Hüdâyî

11'li Hece

1 Açıver lutf eyle doğru yolunu
Allâh'ım Allâh'ım güzel Allâh'ım
Sensin esirgeyen âşık kulunu
Allâh'ım Allâh'ım güzel Allâh'ım

Nice bir dünyâdan usanmayalım
Nice bir gafletden uyanmayalım
İr gör sana hasretle yanmayalım
Allâh'ım Allâh'ım güzel Allâh'ım

Ger bizde yoğ ise sana liyâkat
Fazlınla ey Mevlâ eyle inâyet
Hüdâyî kulunda kalmadı tâkat
Allâh'ım Allâh'ım güzel Allâh'ım

32

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey gülleri handân edip bülbülleri nâlân eden
Gâh hûb cemâlin gösterip gâh gizleyip pinhân eden

Sen semme vechu'llâh[51] dedin hem Zâhir ü Bâtın adın
Gâh gösterip gâh gizledin aklı odur hayrân eden

[51] "Yönünüzü ne tarafa dönerseniz Allâh'ın yüzü oradadır" ayetinden alınmıştır. Bkz. El-Bakara, 2/115.

[15a] Etmez senin âşıkların mülk-i Süleymân'a nazar
Ancak cemâlin nûrudur cânlarına dermân eden

Kimini saldın Kâ'be'ye kimi Arş'ın eder tavâf
Uşşâka vaslın kıl atâ ey nutfeyi insân eden[52]

5 Eyle Hüdâyî'ye atâ cûdunla Hakkânî vücûd
Ey nutfeyi insân edip ey katreyi ummân eden

33

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sehv ile olduysa günâh
Kuldan nidem senden kerem
Ey lutfu bî-had pâdişâh
Kuldan nidem senden kerem

Gönlüm evin seyrân eden
Âşıkları hayrân eden
Ey kendüyü pinhân eden
Kuldan nidem senden kerem

Müzniblere gufrân senin
Mücrimlere ihsân senin
Derdlilere dermân senin
Kuldan nidem senden kerem

Âşıkları bîmâr eden
Sâdıkları tîmâr eden
Ey cânı yokdan var eden
Kuldan nidem senden kerem

[15b] 5 Müstağrak iken vuslata
Düşdü Hüdâyî firkate
Yine Sen irgür vahdete
Kuldan nidem senden kerem

34

İlâhî - Hüdâyî

Fa'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Şol nefes emrin ile fânî cihândan gidicek

[52] Ey herkese ihsân eden, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 75

Sen kerem eyle İlâhî bize ol demde meded
Gülşen-i cennete cân bülbülü rıhlet[53] edicek
Sen kerem eyle İlâhî bize ol demde meded

Ger kerem ere cenâbından eyâ Rabb-i Kerîm
Gelmeye yanımıza tard ola şeytân-ı racîm
Pâk ü tâhir olalım Hazrete bâ-kalb-i selîm
Sen kerem eyle İlâhî bize ol demde meded

Bir zamân ola fenâ bula semâvât ile arz
Ne iyi kala ne kem kala ne hod tûl ile arz
[16a] Şimdiden etdi Hüdâyî tapuna hâlini arz
Sen inâyet et Efendi bize ol demde meded

35

İlâhî - Nakşî

10'lu Hece Ölçüsü

1 Âleme aşkın oldu çün peydâ
Olalım dâ'im âşık-ı şeydâ
Zât-ı bî-çûnın vâhid-i murâd
Olalım dâ'im âşık-ı şeydâ

Kabz-ı lutfunla cânı nûr eyle
Kalbi vîrânım pür sürûr eyle
Nûr-ı aşkınla cismi tûr eyle
Olalım dâ'im âşık-ı şeydâ

Rûz-ı mahşerde Nakşî-yi zârı
Eyleyüp mağfur ol günahkârı
Göster ol demde ana dîdârı
Olalım dâ'im âşık-ı şeydâ

36

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bülbül ki âşiyân-ı kadîmi koyup gelir
Gülden meğer ki bûy-ı mahabbet duyup gelir

Güller gülâb-i hubb-i ezel yâdına dilâ
Odlara yakılıp kamudan el yuyup gelir

Bâd-ı hazândan aldı fenâ bûy-ı zevkini

[53] Pervâz, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 89.

Eşcâr dürlü dürlü libâsın soyup gelir

[16b] Gûş eyleyip vücûdun zenb-i kelâmını
Pervâne nâr-ı aşk ile varın yuyup gelir

5 Çünki Hüdâyî mahv ola nefsin ru'ûneti
Ol kalbe kalb rûha o sırra uyup gelir

37

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fa'lün

1 Sayd ederken hümâ-yı irfânı
Uçdu ol şâhbâz-ı sultânî
Yûsuf'u çâha atdı ihvânı
Kodu hasretde Pîr-i Ken'ân'ı
Neyledin Mustafâ'yı ey fânî
Kande gitdi Muhammed'im kanı

Terk edip bu sarây-ı vîrânı
Belki cümle sivâ-yı Sübhânî
Arzu etdi O vech-i[54] Rahmânı
Katreden geçdi buldu ummânı
Neyledin Mustafâ'yı ey fânî
Kande gitdi Muhammed'im kanı

Tan mıdır bülbül etse efgânı
Zayi etdi ol verd-i handânı
Nola ger dökse gözlerim kanı
Görmez oldu ol mâh-ı tabânı
Neyledin Mustafâ'yı ey fânî
Kande gitdi Muhammed'im kanı[55]

38

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

[17a]1 Ey Vâhid ü Ferd ü Ahad[56]
Senden meded senden meded
Ey *Lem yekun küfven Ahad*[57]
Senden meded senden meded

[54] Yüce, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.264.
[55] Oğulları Mustafa ve Mehmed'in vebâ salgını sebebiyle peşpeşe vefatları üzerine yazılmıştır.
[56] Samed, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s94.
[57] El-İhlâs, 112/4.

Zulmânî nûrânî hicâb
Açılsın olsun feth-i bâb
Ref'et cemâlinden nikâb
Senden meded senden meded

Ey katreyi ummân eden
Ey nutfeyi insân eden
Ey derdlere dermân eden
Senden meded senden meded

Kurtarmayınca Yaradan
Dil kurtulur mu yaradan
Döndürme yüz bî-çâreden
Senden meded senden meded

5 Yâ Rab Hüdâyî derd-mend
Âvâre kaldı müst-mend
Vaslından olsun behre-mend
Senden meded senden meded

39

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece

1 Gâh olur ol dost cemâli
Gönlümüze düşe gelir
Anın içün aşk deryâsı
Kaynayuban cûşa gelir

[17b] Gâh olur lutfu yüzünden
Gösterir envâr-ı cemâl
Gâh olur celâl perdesi
Her yanadan üşe gelir

Ketb olup ahvâl-i âlem
Kâne mâ kân ceffe'l-kalem[58]
Yâ nic'etsin ibni Âdem[59]
Yazılan hod başa gelir

Bu dediğim tevhîd-i sırf
Muktezâ-yı makâm-ı cem

[58]"Olacak olan oldu. (Kader) kaleminin mürekkebi kurudu" mealindeki hadisten alınmıştır. Bkz. Müslim, Kader, 8; Buhârî, Kader, 2.
[59] benî-Âdem, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.77.

Lîk farka nazır olup
Buyruk tutmak hoşa gelir

Cem ile farkı fark eyle
Kâmil ola gör Hüdâyî
Ancak birine bakarsan
Başa çok endîşe gelir

40

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

11'li Hece

Bağışlagıl kullarının günâhın
Ey Allâh'ım el senindir kul senin
Rahmeylegil işidip âh u vâhın
Ey Allâh'ım el senindir kul senin

Kimi hayrân ise kimi ayıkdır
Kimi hayvân ise kimi âşıkdır
Kimi yalan ise kimi sâdıkdır
Ey Allâh'ım el senindir kul senin

[18a] Kimin dîvânına karşı dursunlar
Kimin eşiğine yüzler sürsünler
Mevlâların koyup kande varsınlar
Ey Allâh'ım el senindir kul senin

Kimi Mecnûn ise kimi âkildir
Kimi nâkıs ise kimi kâmildir
Kimi mahcûb ise kimi vâsıldır
Ey Allâh'ım el senindir kul senin

Hüdâyî'nin her günâhın bağışla
Ol kemlik etdiyse sen iylik işle
İhsân eyle lâkin etme sağışla
Ey Allâh'ım el senindir kul senin

41

İlâhî - Hüdâyî

7'li Hece

Bilir var mı bu yolu
Kandedir[60] dost ili
Söyle ey cân bülbülü

[60] Kandedürür, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.78.

Kandedir dost ili

Ey Sâdıklar âşıklar
Ey derd ile yanıklar
Dün ü gün uyanıklar
Kandedir dost ili

Bunda iken biliniz
Sonra ermez eliniz
Arayuban bulunuz
Kandedir dost ili

Ağyârını süre gör
Dost dîdârın göre gör
[18b] Bir bilire sora gör
Kandedir dost ili

5 Hüdâyî'yi bildin mi
Maksûdunu[61] buldun mu
Aşkın ile doldun mu
Kandedir dost ili

42

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nice bir hicr âteşine yanalım
Yâ Resûla'llâh şefâ'at eylegil
Kevser-i vahdetden içip kanalım
Yâ Habîba'llâh şefâ'at eylegil

Zenbini fânî vücûdun yumağa
Hân-ı bî-pâyân-ı vasla doymağa
Sırr-ı ev-ednâ'yı bilip duymağa
Yâ Resûla'llâh şefâ'at eylegil

Mürşidim pîrimsin ey kan-ı kerem
Pes tapundan gayrı kime yüz uram
Umarım ki arş-ı maksûda erem
Yâ Habîba'llâh şefâ'at eylegil

43

İlâhî - Hüdâyî[62]

[61] Arayuben, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.263.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hâzin-i esrâr-ı lâhût ol ki sultânlık budur
Kenz-i lâ-yefnâya mâlik ol beğim hânlık budur

[19a] Tavk-ı tâ'at bağlayıp ifrît-i nefsin boynuna
Âsaf-ı akla ri'âyet kıl Süleymânlık budur

Âdem-i kalb olduğuna mazhar-ı envâr-ı Hakk[63]
Secde-i şükr eylemezsen ayn-ı şeytânlık budur

Sidre-i irfân-ı Hakk'ın müntehâsın bulmağa
Âlem-i vahdetde cevlân et ki insânlık budur

5 *Kâbe kavseyn*'in[64]Hüdâyî fehm edip cem'iyyetin
Vâsıl ol sırr-ı *Ev edná*'ya müselmânlık budur

44

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gel berü ey derde dermân isteyen
Câna bakmaz vasl-ı cânân isteyen

Mâsivâ esnâmını eyler şikest
Kat eder zünnârı îmân isteyen

Kulluk eder sıdk ile Mevlâ'sına
Cân ü dil tahtında sultân isteyen

Fânî varlıkdan geçip bulur hayât
Katre-yi kor bahr-i ummân isteyen

[19b]5 Milk-i bâkî isteyen kor fânîyi
Küllüğe bakmaz gülistân isteyen

Bâl açar tavûs-ı kudsîler gibi
Lâ-mekân mülkünde cevlân isteyen

Hizmete bel bağlayıp eyler niyâz
Bâb-ı Hakk'dan lutf u ihsân isteyen

---

[62] Bu şiir, Kanûnî Sultan Süleyman'a nazire olarak yazılmıştır.
[63] Kalb-i Âdem mazhar-ı envâr-ı Hak olduğuna, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.95.
[64] En-Necm, 53/9.

Mâsivâ nâsûtuna kılmaz nazar
Âlem-i lâhûtu seyrân isteyen

Verseler almaz Süleymân mülkünü
Ey Hüdâyî vech-i Rahmân isteyen

45

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cânları hasret oduna yandırır
Ayrılık âh ayrılık vâh ayrılık
Lezzetinden âlemin usandırır
Ayrılık âh ayrılık vâh ayrılık

Görmez eyler ağlamakdan gözleri
Hem sarardır soldurur gül yüzleri
Karanu eyler nice gündüzleri
Ayrılık âh ayrılık vâh ayrılık

Ayrılık olur safâ yoluna sed
Nâr-ı hicre yakmagıl yâ Rab meded
Tamu odundan eşed durur eşed
Ayrılık âh ayrılık vâh ayrılık

Yandırıp pervâneyi sûzân eden
Bülbül-i şûrîdeyi nâlân eden
Dilleri ma'mûr iken vîrân eden
Ayrılık âh ayrılık vâh ayrılık

46

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece Ölçüsü

[20a]1 Taze taze dost gülleri
Açılsın asla solmasın
Dün gün ötsün bülbülleri
Aşkı artıp eksilmesin

Balıklar deryâda arar
Odlara düşmesün Semender
Ne oddan ne sudan döner
Kimseler âşık olmasın

Olma Hakk'dan gayra bende
Salmagıl kendini bende

Düşme dünyâya inende
Sakın yüzüne gülmesin

Kâmiller yolunu izle
Ma'şûkun rızâsın gözle
Sırrını nâşîden gizle
Hâlini kimse bilmesin

Ezel bezmindeki sâkî
Aceb mest etdi uşşâkı
Bula gör bir yâr-ı bâkî
Hîç bir nefes ayrılmasın

Derûnun aşk ile dolsun
Fikrin u zikrin hem ol olsun
Tâlib matlûbunu bulsun
Hîç arzû yeri kalmasın

Hüdâyî eyleyip sücûd
Bula gör Hakkânî vücûd
[20b] Ol kadar olsun lutf u cûd
Kim ana gâyet olmasın

47

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Fenâ bulup hayât-ı alam şu dem kim aşk-ı yârimden
Mahabbet isteyen gelsin haber sorsun mezarımdan

Nesîm-i rûh-ı Rahman'dan nefes ererse ger câna
Bahâristân ola âlem safâ-yı nev-bahârımdan

Fenâ-ender-fenâ buldu vücûdum mülkü ser-tâ-ser
Görünür bir beden kaldı hemân ancak hisârımdan

Geçip dünyâ vü ukbâyı erem vahdet sarâyına
Fakîre ger kerem ere[65] Ganî Perverdigâr'ımdan

5 Cemâl-i[66] pâkine lâyık Hüdâyî'nin nesi ola
Meğer kim armağan iltem kemâl-i iftikârımdan

48

[65] Olsa, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.184.
[66] Cenâb-ı, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, 184.

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece

[21a]1 Ağlamak göründü gönül
Ağlayalım senin ile
İnlemek göründü gönül
İnleyelim senin ile

Âdem ü Havvâ cennetden
Ayrı düşdüler ni'metden
Biz dahı derd ü hasretden
Ağlayalım senin ile[67]

Kanı bu denlü enbiyâ
Kanı Muhammed Mustafâ
Çünki gitdi elden safâ
Ağlayalım senin ile

Erişince Hakk'dan ihsân
Derdine olunca dermân
Bunu da hoş gör bir zamân
Ağlayalım senin ile

5 Aşkın oldu âşikâre
Bakma cinânın hûruna
Aldanmağıl kusûruna
Ağlayalım senin ile

Yüzümüz sürelim hâke
Âhımız çıksın eflâke
Tâ erince zât-ı pâke
Ağlayalım senin ile

Kaldı Hüdâyî âvâre
Tâ olunca derde çâre
[21b] Erince vahdet nûruna
Ağlayalım senin ile

49

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece

1 Fikriniz nedir kardaşlar

[67] Âh edelim senin ile, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.223.

Nic’olur bizim hâlimiz
Hakk tarîkinde yoldaşlar
Nic’olur bizim hâlimiz

Tâ'at ü uzlet bizde yok
Celvet ü halvet bizde yok
Şevk ü mahabbet bizde yok
Nic’olur bizim hâlimiz

Aldı bizi hemm-i dünyâ
Unutuldu dâr-ı ukbâ
Ger kerem etmezse Mevlâ
Nic’olur bizim hâlimiz

Derd-mend insân gör n’ider
Muttasıl dünyâyı cem ider
Âhir bunda koyup gider
Nic’olur bizim hâlimiz

5 Dünyâyı muhkem tutarlar
Dîni yabana atarlar
Cenneti yoğa satarlar
Nic’olur bizim hâlimiz

Âkil isen eğer yâ hû
Mâsivâdan var elin yu
[22a] Aldadı halkı bir câdû
Nic’olur bizim hâlimiz

Kimisi bulduğun kapar
Kimi doğru yoldan sapar
Nefsi hevâsına tapar
Nic’olur bizim hâlimiz

Âdet ü bid'at nice bir
Zînet ü şöhret nice bir
Kuru germiyyet nice bir
Nic’olur bizim hâlimiz

Yohsa kabre girilmez mi
Hakk katına varılmaz mı
Soru hesâp sorulmaz mı

Nic’olur bizim hâlimiz

Sırat köprüsün geçmeden
Dost illerine uçmadan
Kevser şarâbın içmeden
Nic’olur bizim hâlimiz

Hüdâyî gözün aç gözün
Hakk'a tapşıra gör özün
Eğer Hakk olmazsa sözün
Nic’olur bizim hâlimiz

50

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Arz-ı dîdâr eyledikçe şâhid-i gülzâr-ı Hû
Şevk ile bülbüller eyler nağme-i ezkâr-ı Hû

[22b] Sâki-i bezm-i ezelden nûş edip câm-ı safâ
Mest eder âşıkları ol cür'a-i âsâr-ı Hû

Zevk-i dâ’im neş'e-i külliyyeden verir nişân
Kimde kim zâhir ola keyfiyyet-i esrâr-ı Hû

Levh-i dilden zulmet-i şirk ü hevâyı mahv eder
Pâk eder mir'ât-ı kalbi saykal-ı envâr-ı Hû

Refrefidir râh-ı Hakk'da ol Hüdâyî âşıkın
Kar eder ebvâb-ı gaybı lâ-cerem tekrâr-ı Hû

51

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Eyle bize a'tâ-yı aşk
Çeksin bizi senden yana
Bu urve-i vüskâ-yı aşk

Kimde kim aşk ede karâr
Varlığını eyler nisâr
Komaz kişide ihtiyâr
Aklın alır sevdâ-yı aşk

Aşkın ayân oldu ayân

Doldu zemîn ü âsumân
Cânlarda yapdı âşiyân
Sayd eyledi ankâ-yı aşk

Çün aşk erişdi bülbüle
Arz-ı niyâz etdi güle
Âfâka düşdü gulgule
Fâş oldu hûy ü hây-ı aşk

5 Aşk iledir şevk u sürûr
Aşk iledir zevk u huzûr
[23a] Bu kâinât etdi zuhûr
Mevc urdu çün deryâ-yı aşk

Aşk ile zinde her melek
Aşk ile devr eder felek
Ayılmaya tâ haşre dek
Kim nûş ede sahbâ-yı aşk

Aşkın nola olsa ayân
Çün aşk u meşk olmaz nihân
Bir zerrece gelmez cihân
Vâsi' durur sahrâ-yı aşk

Budur Hudâyî'den[68] haber
Koma vücûdundan eser
Pervâneye eyle nazar
Cân terkidir ednâ-yı aşk

Bulan fenâ-ender-fenâ
Bulur Hüdâyî ol bekâ
Olmağa nefy-i mâsivâ
Fetvâ verir Monlâ-yı aşk

52

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece

1 Koyup Sidre vü Tûbâ'yı
Gönlüm seni özler seni
Gerekmez gayrı sevdâyı
Gönlüm[69] seni özler seni

[68] Budur yakîn bil ki, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.100.

Bülbüller ister gülistân
Pervâne şem'-i şebistân
[23b] Âşık seni ister hemân
Gönlüm seni özler seni

Hüsrev Şîrîn'in meftûnu
Kays ise Leylî Mecnûn'u
Ne onu ister ne bunu
Gönlüm[70] seni özler seni

Gerçi cennet de güzeldir
Lîk hüsnün bî-bedeldir
Kısmet-i rûz-ı ezeldir
Gönlüm seni özler seni

5 Gayra bakmaz âşık gözü
Sana doğrulmuşdur özü
Budur Hüdâyî'nin sözü
Cânım seni özler[71] seni

53

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

1 Ezelden aşk ile biz yana geldik
Hakîkat şem'ine pervâne geldik

Tenezzül eyleyip vahdet ilinden
Bu kesret âlemin seyrâna geldik

Geçip fermân ile bunca avâlim
Gezerken âlem-i insâna geldik

Fenâ buldu vücûd-ı fânî mutlak
Bırakdık katreyi ummâna geldik

5 Geçip âhir bu kesret âleminden
Hüdâyî halvet-i sultâna geldik

[24a] Nemiz ola Hudâ'yâ sana lâyık

---

[69] Cânım, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.269
[70] Cânım, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.269
[71] İster, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.269.

Hemân bir lutf ile ihsâna geldik

Umarız irevüz bâkî hayâta
Civâr-ı Hazret-i Rahmân'a geldik

54

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Hüseynî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Seherden açılan güller nedendir
Öten şûrîde bülbüller nedendir
Benefşelerle sünbüller nedendir
Ağızda söyleyen diller nedendir

Bakanlar kudret-i perverdigâra
Görenler sun'-ı Hakk'ı âşikâre
Nazar et ibret ile nev-bahâra
Akan sular esen yeller nedendir

Safâyı kande buldu kalb-i insân
Ziyâyı kanden aldı mâh-ı tâbân
Semârı kande buldu bâğ u bostân
Gülistânda biten güller nedendir

Kamusu Kâdir-i mutlak işidir
Bu sırrı anlayan ârif kişidir
Neden göz görüben kulak işidir
Ayak yürür tutar eller nedendir

5 Nedendir dâr-ı dünyâ dâr-ı ukbâ
Nedendir mâh u hûrşîd ü süreyyâ
Nedendir berr ü bahr u kûh u sahrâ
Aceb bu yollar u beller nedendir

[24b] Kimi olmuş visâl-i Hakk'a lâyık
Kiminin dîde-i kalbi uyanık
Kimi nûr-ı cemâl-i Hakk'a âşık
Bu hây u hûy-ı gulguller nedendir

Kimisi aşk ile nâlân olurlar
Kimisi gül gibi handân olurlar
Kimi bende kimi sultân olurlar
Bu sultân ile bu kullar nedendir

Kamu ervâh elest bezmine yitdi
Hitâb-ı Hakk'ı hep cümle işitdi
Yâ niçün her biri bir yola gitdi
Hudâ birdir bu çok yollar nedendir

Kamunun aslı hod Âdem'le Havvâ
Ya niçün ba'zı ednâ ba'zı a'lâ
Hüdâyî kanden oldu bunca eşyâ
Bu âlemlerle bu iller nedendir

55

İlâhî - Hüdâyî

11'li Hece

1 Dölenmez gönül senden ayrığa
Var ise sevdiğim sendedir sende
Hîç avunmaz oldu aza ve çoğa
Var ise sevdiğim sendedir sende

Şu âşık kim aşkın dolusun içdi
Kendiden el yuyup gayrıdan geçdi
Gönül murgu eski yuvadan uçdu
Var ise sevdiğim sendedir sende

[25a] Dîvâne gönlüme bilmezem n'oldu
Kendüyü yitirip hayretde kaldı
Aranıp aranıp bulunmaz oldu
Var ise gönlüm sendedir sende

Doymaz oldu yürek hasret-i yâre
Derd ile kalmışım şöyle âvâre
Bunu bildim ki yok gayrıdan çâre
Var ise gönlüm sendedir sende

5 Gerçek âşık olan cândan el siler
Vahdet sarâyına erişmek diler
Hüdâyî çokdan ol yollarda yeler
Deli gönlüm meger sendedir sende

56

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Zevk-i dünyâya mahabbet nice bir
Lezzet-i fânîye rağbet nice bir
Nice bir âdet ü bid'at nice bir

Nefs-i şirrîre itâ'at nice bir
Mâye-i ömrü izâ'at nice bir

Nice bir ömr-i azîz ola telef
K'olımaz cümle cihân ana halef
Cevheri yere urup alma hazef
Nefs-i şirrîre itâ'at nice bir
Mâye-i ömrü izâ'at nice bir

Ger Hüdâyî'den alırsan haberi
Vere gör Hakk yoluna cân ü seri
[25b] Kalmasın zenb-i vücûdun eseri
Nefs-i şirrîre itâ'at nice bir
Mâye-i ömrü izâ'at nice bir

57

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Olmayıcak senden atâ
Kul neylesin yâ Rabbenâ
Dâ'im işi sehv ü hatâ
Kul neylesin yâ Rabbenâ

İster seni cân bülbülü
Lâkin erişmez akl eli
Ger açıvermezsen yolu
Kul neylesin yâ Rabbenâ

Kim gamda kim râhatdadır
Âlem buna hayretdedir
Hep kabza-i kudretdedir
Kul neylesin yâ Rabbenâ

Kim ki ezel dedi *belâ*[72]
Andan ırag oldu belâ
Allâhü yef'al mâ-yeşâ[73]
Kul neylesin yâ Rabbenâ

5 Hakk anlamak merd işidir
Sığmaz akıl nerd işidir
Çün Sâni-i ferd işidir

[72] El-Araf, 7/172.
[73] "Allâh dilediğini yapar.", Âl-i İmrân, 3/40.

Kul neylesin yâ Rabbenâ

[26a] Ente'l-Kerîmü'l-müste'ân
Ente'r-Raûfu küllü ân[74]
İhsânına kaldık hemân
Kul neylesin yâ Rabbenâ

Uçsa kafesden andelîb
Koma Hüdâyî'yi garîb
Gülşen-i vaslın eyle nasîb
Kul neylesin yâ Rabbenâ

58

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece

1 Sensin Evvel sensin Âhir
Varlık senin buyruk senin
Sensin Bâtın sensin Zâhir
Varlık Senin buyruk Senin

Ger orada ger burada
İrgüren sensin murâda
Gayrın nesi var arada
Varlık senin buyruk senin

Kime kim etdin inâyet
Ol oldu ehl-i sa'âdet
Bir oldu gâyet bidâyet
Varlık senin buyruk senin

Kimi sultândır kimi kul[75]
Âhir bir yere çıkar yol
Reddin red kabûlün kabûl
Varlık senin buyruk senin

[26b] 5 Hüdâyî olıcak takdîr
Kâr eylemez ana tedbîr
Ente'l-Alîm ente'l-Habîr[76]
Varlık senin buyruk senin

[74] Sensin Kerim, Sensin yardımına sığınılan,
Sensin re'fet ve şefkat sâhibi her ân.
[75] Eğer sultândır eğer kul, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.143.
[76] Sensin Alîm, Sensin Habîr.

59

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bir aşk-ı pâk ihsân ede
Ol Kâdir ü Hayy ü Vedûd
Hubb-ı sivâ dilden gide
Cânım ede Hakk'ı şühûd

Mevlâ tecellî eyleye
Diller tesellî eyleye
İhsân-ı küllî eyleye
Zâhir ola envâr-ı cûd

Gel enfüs ü âfâka bak
Hakk'ı bulan uşşâka bak
Bir âlem-i ıtlâka bak
Gitsin izâfât u kuyûd

Âriflere irfân gerek
Âşıklara cânân gerek
Sâdıklara burhân gerek
Verne zi da'vâhâ çi sûd[77]

5 Koyup Hüdâyî cân ü ten
Vahdet diyârına giden
Fânî vücûdu terk eden
Bulmaz mı Hakkânî vücûd

60

İlâhî - Mısrî

10'lu Hece Ölçüsü

[27a]1 Bulan özünü gören yüzünü
Bir yüzü rahman görmek demek

Her şâm seher udlara yaz
Hem benzi solar ağlar gülemez

Vuslatda olan hayretde kalan
Akılın diyen kendin bulamaz

Âşık ola gör sâdık ola gör

[77] Değilse iddialarından ne fayda vardır?

Cehd eylemeyen menzil alamaz

Meftûn olalı mecnûn olalı
Bu Mısrî dahı akla gelemez

61

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Derûnun ser-te-ser aşk ile dolsun
Dil ü cân matlab-ı a'lâyı bulsun
Vücûdun mülkü ko Allâh'ın olsun
Sarây-ı sırrına sultân ola Hakk

Ko kibr ü ucbu nefsin hâk edegör
Enâniyyet hicâbın çâk edegör
Derûnun mâsivâdan pâk edegör
Sarây-ı kalbine mihmân ola Hakk

Edegör rûz u şeb kat'-ı menâzil
Olunca Kâ'be-i a'mâle vâsıl
Şuhûdunda olıcak kişi kâmil
Ana hem dîn ü hem îmân ola Hakk

Tarîk olup sana râh-ı hidâyet
Olursa rehberin fahr-ı Risâlet
[27b] Tecellî ede ger nûr-ı hüviyyet
Senin her derdine dermân ola Hakk

Hüdâyî mazhar-ı envâr-ı Hakk ol
Ko gayrı tâlib-i dîdâr-ı Hakk ol
Yürü var mahzen-i esrâr-ı Hakk ol
Ki her bir katre-i ummân ola Hakk

62

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hâb-ı gafletden uyar uyanayın
Mâsivâdan cümleten usanayın
Gaflet[78] ile nice bir dîvâneyin
Şerbet-i vaslın içir uslanayın

Pâdişâhâ sen bilirsin sâdıkı

[78] Firkat, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.105.

Sen bilirsin bezm-i vasla lâyıkı
Hüsnüne pervâne etdin âşıkı
Ger murâdın yakmak yanayın

Mâsivâdan el çek ey âşık kesil
Fikrin ü zikrin ol[79] olsun muttasıl
Ol kadar hayretde olsun cân ü dil
Kande bakarsam efendim sanayın

İsteyicek bir fakîri ol Ganî
Eyler esrâr-ı ma'ârif mahzeni
Bâtınım etdi hakâyık hirmeni
Zâhirâ gerçi bir ednâ dâneyin

5 Koma yâ Rabbi Hüdâyî yirine[80]
Bakma noksanın bininde birine
[28a] Ger irâdet vârid ise pîrine[81]
Kevser-i vahdetden içir kanayın

63

İlâhî - Kaygusuz

7'li Hece Ölçüsü

1 Bu yol hak olduğuna
Muhammed şahidimiz

… had hazır dedi
Bu yolda Hakk hâzır dedi
Cürm yüzümüz kâdir dedi
Ol Hâlik'dir şâhidimiz

İbrâhîm nebimi bunu söylesin
Hazırdır beyân eyleyen
Ahmed'dir bunu Hakk'dan duyan
Ol şefkattedir şâhidimiz

Bu yolda olan bâkî dedi
Anlar buldu Hakk'ı dedi
… dedi
Ol Hâlikdir şâhidimiz

[79] Evvel, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.190.
[80] Yerine, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.191.
[81] Yerine, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.191.

Gaygusuz eydür arayasın
Gelene yol gösteresin
Gizli beyân isterisen
Muhabbetdir şâhidimiz

64

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Râh-ı Hakk'da kolayına gitdin
Âh nefsim seni nic'eyleyeyin
[28b] Onmadıklıkda gâyete yetdin
Âh nefsim seni nic'eyleyeyin

Nice bir kibr ü ucb u hıkd u azb[82]
Nice bir hubb-ı câh u hubb-ı zeheb
Sana uslanmak ola mı ki aceb
Âh[83] nefsim seni nic'eyleyeyin

Kasd et ihlâsa vü riyâyı bırak
Kendi hazzın ko Hakk rızâsına bak
Yaradan usladır seni ancak
Âh nefsim seni nic'eyleyeyin

Bırakıb bu hevâ vü tezvîri
Kerem et ko bu su-i tedbîri
Gözlemek yeğ değil mi takdîri
Âh nefsim seni nic'eyleyeyin

Hâb-ı gafletden aç gözünü uyan
Devlete erdi emr-i Hakk'a uyan[84]
Olma hod-bîn gör Hudâ'yı hemân
Âh nefsim seni nic'eyleyeyin

Doğru yola Hudâ hidâyet ede
Vardır ümmîdimiz inâyet ede
Ehl-i İslâm u ehl-i tâ'at ede
Hay nefsim seni nic'eyleyeyin

Mutma'inne olup rızâya eriş

[82] Hased, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s,118.
[83] Hay, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.118.
[84] Devlete erdi enbiyâya uyan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.118.; Devlete battı enbiyâya uyan, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.194.

Yürü marziyye ol safâya eriş
Terk edip fânîyi bekâya eriş
Hây nefsim seni nic'eyleyeyin

65

İlâhî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ben bu mülke seyre geldim
Bir sûret-i insâniyem
Eger aslım sorar isen
Ben ol veçh-i rahmâniyem

[29a] Tâ kim acâyib gör senin
Mahbûbı sende bulasın
Bir ulu bahra dalasın
Bulmayasın anda kenar

Bir olasın ol Bir ile
Var olasın ol Var ile
Kalmayasın ağyâr ile
Bulmayasın anda eser

Her yakadan gele nidâ
Yâ tâlibi benun Hudâ
Hâsıl durur önden sona
Budur hakîkatden haber

66

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

7'li Hece

1 Kulların oda yakma
Kerem eyle yâ Mevlâ
Eksikliğine[85] bakma
Kerem eyle yâ Mevlâ

Birer eksikli kuldur
İhsânın ile doldur
Senin rahmetin boldur
Kerem eyle yâ Mevlâ

Tutalım kul le'îmdir
Efendisi Kerîm'dir

[85] Eksiklerine, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.120.

Adın Rahmân Rahîm'dir
Kerem eyle yâ Mevlâ

[29b] Yoluna tevfîk eyle
Fazlını refîk eyle
Rahmete garîk eyle
Kerem eyle yâ Mevlâ

Hâlimize a'lemsin
Afv edersin ekremsin
Anamızdan[86] erhamsın
Kerem eyle yâ Mevlâ

Çünki insân eyledin
Bunca ihsân eyledin
Ehl-i îmân eyledin
Kerem eyle yâ Mevlâ

İhsânını tetmîm et
Yollarını ta'lîm et
Gufrânını ta'mîm et
Kerem eyle yâ Mevlâ

Derdli âşıklar içün
Yolda sâdıklar içün
Bağrı yanıklar içün
Kerem eyle yâ Mevlâ

Kutb-ı evliyâ içün
Sadr-ı asfiyâ içün
Muhammed-i[87] Enbiyâ içün
Kerem eyle yâ Mevlâ

Dâ'im sebâtın içün
Bunca sıfâtın içün
[30a] Şol güzel zâtın içün
Kerem eyle yâ Mevlâ

Hüdâyî'ye ihsân et
Rahmet ile gufrân et

[86] Atamızdan, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.270.
[87] Fahr-i. Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.270.

Her işini âsân et
Kerem eyle yâ Mevlâ

67

İlâhî - Nakşî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir nazar kıl hâlim asân ola cümlesiyle
Ey meded ey fahr-ı âlem şâh-ı sultânu'r-resûl

Bâğ-ı gülzârdır ve nemden açılsın taze gül
Ey meded ey fahr-ı âlem şâh-ı sultânı'r-resûl

Na't-ı pâkında dedi levlâk Rabbe'l-âlemîn
Eyledi zât-ı şerîfin muktedâyı mürselîn

Sana ümmet oldu cümle evvelîn âhirîn
Ey meded ey fahr-ı âlem şâh-ı sultânu'r-resûl

5 Nakşî ğam hârı derdin dili eyle yâr
[30b] Eyle ol bî-çârene zevk-i visâlin ile şâd

Nâr-ı aşkın rûz ı şeb bulsun derûnumdan yâr
Ey meded ey fahr-ı âlem şâh-ı sultânu'r-resûl

68

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Karîn-i bezm-i hâs eyle
Meded senden Kerîm Allâh
Alâyıkdan halâs eyle
Meded senden Kerîm Allâh

Ta'alluk defterini dür
Gönülden[88] gayra meylü sür
Sarây-ı vahdete irgür
Meded senden Kerîm Allâh

Sana varmağa yok çârem
Onulmaz kaldı uş yârem
Meğer derd ile yalvaram
Meded senden Kerîm Allâh

[88] Yürekden, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 154.

Kesip[89] dünyâ ve ukbâdan
Geçir ednâ vü a‘lâdan
Doyur sırr-ı *Ev-ednâ*’dan[90]
Meded senden Kerîm Allâh

5 Vücûdum cümle yok olsun
Fenâ-ender-fenâ bulsun[91]
[31a] Bekâ içre bekâ bulsun
Meded senden Kerîm[92] Allâh

Olup razvâna[93] mâlik
Görünsün küllü şey hâlik[94]
Erişsin matlaba sâlik
Meded senden Kerîm Allâh

Ta‘ayyün lâ ta‘ayyünden
Münezzehsin Hudâ’yâ Sen
Yine Sensin Seni bilen
Meded senden Kerîm[95] Allâh

69

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dilin zikr eyler Allâh'ı niçün kalbin olur gâfil
Hudâ her yerde hâzırken nedendir arada hâ'il

Tecellî etse envâr-ı kelâm-ı *Semme vechu'llâh*[96]
Yanardı cümle mevcûdat olurdu perdeler zâ'il

Olan bu neş'e-i dünyâda *Mutû*[97] râhına sâlik
Olupdur *Küllü şey'in hâlikün*[98] sırrı ana hâsıl

Şu kim vahdet şarâbın hazm ede bezm-i şerî'atda
[31b] Tarîkatda odur kâmil hakîkatda odur vâsıl

---

[89] Geçip, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.154.
[90] En-Necm, 53/9.
[91] Gelsin, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 154.
[92] Rahîm, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 154.
[93] Rıdvânına, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 154.
[94] El-Kasas, 28/88.
[95] Rahîm, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 155.
[96] “Yönünüzü ne tarafa dönerseniz Allâh’ın yüzü oradadır” ayetinden alınmıştır. Bkz. El-Bakara, 2/115.
[97] “Ölmeden önce ölün” hadisinden iktibastır. Bkz. Keşfü’l-hafâ, II, 291, h. 2669.
[98] “Allâh’ın zât-ı pâki hâriç her şey yok olacaktır.” El-Kasas, 28/88.

70

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Tahkîk eder tasdîkini
Îmâna ermek isteyen
Bulur hayât iklîmini
İrfâna ermek isteyen

Cânına çok cebr eylesin
Eyyûb-veş sabr eylesin
Ahvâlin ıslah eylesin
Îmâna ermek isteyen

Tafsîl eder icmâlini
İrfâna ermek isteyen
Cismin ana kabr eylesin
Dermâna ermek isteyen

Kullukda hoş zahmet çeker
Derd ü belâ mihnet çeker
Yûsuf gibi firkat çeker
Ken'ân'a ermek isteyen

5 Cânın bu yolda hâk eder
Varlık hicâbın çâk eder
Kalbi sarâyın pâk eder
Sultâna ermek isteyen

Geçip cümle kamudan[99]
Bulur fenâ-ender-fenâ
[32a] Bin kerre cân eyler fedâ
Cânân'a ermek isteyen

Her kim dilerse bula yâr
Varlığını eyler nisâr
Cânın verir İsmâ'il var
Kurbâna ermek isteyen

Ol Mecma'u'l-bahreyn olur
Mûsâ ile Hızr'ı bulur[100]

[99] Geçip kamudan mutlaka, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 153.

Her katrede deryâ bulur
Ummâna ermek isteyen

71

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mef âîlün

1 Muhît-i bahr-ı tevhîdi bulup ummân-ı bî-sâhil
Vücûdun katresin mahv et eğer oldunsa ehl-i dil

Şeb-i firkatdeki kesret hayâl-i zıldır aldanma
Sarâyı ko ser-â-pâ[101] sarây-ı sırra ol vâsıl

Mecâza bakma ey sâlik hakîkî matlaba azm et
Ki zîrâ zıll-ı zâ'ildir[102] ikâmet eylemez âkil

Temevvüc eyleyen deryâya bak emvâca aldanma
[32b] Güneş tâbında çok[103] şebnem bilirsin kim olur zâ'il

5 Sarâyî vahdete gör[104] kim ana mâni değil kesret
Ola mı âfitâba hîç vücûdu zerrenin hâ'il

72

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtun Fâ'ilün

1 Ey gönüller derdine dermân eden
Bir onulmaz derde tuş[105] oldum meded
Nutfe-i nâ-çîze cân ihsân eden
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Âsitânın hastaya dârü'ş-şifâ
Şerbet-i vaslın kamu derde devâ
Çâre et kim kaldım uş ben mübtelâ
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Gâh yerim pervâne gibi oldu nâr
Eyledim bülbül gibi gâh âh u zâr
Bir mekânda etmedi gönlüm karâr
Bir onulmaz derde tuş oldum meded[106]

---

[100] Bilir, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 153.
[101] Serânı ko ser-â-pâ (bak), Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.133.; Serâbı ko sarâya bak, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.155.
[102] zâ'ilde, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 156.
[103] Çün, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.156.
[104] Hüdâyî vahdete bak, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, 156.
[105] Dûş, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.80.

Nâr-ı firkatde biraz oldum harîk
Bahr-i hayretde biraz oldum garîk
Âkıbet girdâba erişdi[107] tarîk
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Tâkatim tak oldu büküldü belim
Geldi erişdi kafadan[108] uş ölüm
Tut elim lutfeyle açıver yolum
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Ne fenâ bâğından uçdu andelîb
Ne bekâ bûyundan erişdi nasîb
[33a] Vâdi-i hayretde kaldım ben garîb
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Ne erişdi câna sağlıkdan sürûr
Ne makâm-ı râhat olmuşdur kubûr
Hîç bir hâl ile bulmadım huzûr
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Zâtın envârın yeter etdin nihân
Zulmet-i hayretde kaldı akl u cân
Derdinin dermânı vaslındır hemân
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

Taşı gevher toprağı insân eden
Zerre gün[109] katreyi ummân eden
Ey kamu müşkilleri âsân eden
Bir onulmaz derde tuş oldum meded

73

İlâhî - Hüdâyî der Medh-i Resûl

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Ne Vâhidsin[110] nazîrin yok İlâhî
Ne sultânsın vezîrin yok İlâhî

Sıfâtın tâmdır ey zât-ı bî-çûn

[106] Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 80.
[107] Düşürdü, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.80.
[108] Kazâdan, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.80.
[109] Kevn, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.81.
[110] Sübhân'sın, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.272.

Te'âlâ şânüke ammâ yekûlûn[111]

Şükür kim *Küntü kenz*[112]esrârın[113] açdın
Ol[114] kenzin zübdesin insâna saçdın

Hem etdin ana tahmîl-i emânet
Ola tâ bâde-nûş-ı bezm-i vahdet

Hiyânetden yine sen sakla yâ Rab
Cehâletden yine sen sakla yâ Rab

[33b] Anın hakkı ki etdin ana i'tâ
Makâm-ı *Kâbe kavseyni Ev-ednâ*[115]

74

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Acem

11'li Hece

Tevhîd ile olur her derde dermân
Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler
Tevhîd ile olur her müşkil âsân
Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler

Gönülden pâsını silmek dilersen
Bilmediklerini bilmek dilersen
Eğer Hakk'ı sende bulmak dilersen
Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler

Âleme ibret gözüyle bakanlar
Çerâğın nûr-ı Mevlâ'dan yakanlar
Yerden gökden geçip Arş'a çıkanlar
Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler

Aldanma key sakın bu kâinâta
Geç ak[116] u karadan bak nûr-ı zâta
Ermek ister isen bâkî hayâta
Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler

Bulmak ister isen eğer Hudâ'yı

[111] "Senin şânın onların söylediklerinden yücedir." El-İsrâ, 17/43.
[112] "Ben gizli bir hazineydim" rivâyetinden iktibastır. Bkz. Keşf'ül-hafâ, II, 132, h. 2016.
[113] Ebvâbın, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.272.
[114] O, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.272.
[115] En-Necm, 53/9.
[116] Ağ, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.49.

Ehl-i tevhîde hizmet et Hüdâyî
Yola çeken oldur bay u gedâyı
Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler[117]

75

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

[34a] 1 Ey pâdişâh-ı bî-vezîr
İhsân cenâbından senin
Ey bî-şebîh ü bî-nazîr
İhsân cenâbından senin

Her şey'e sen verdin vücûd
Cümle sana eyler sücûd
Cânım seni eyler[118] şuhûd
İhsân cenâbından senin

Kapındaki bî-çâreler
Koyup ya kande varalar
Ayruk kime yalvaralar
İhsân cenâbından senin

Her emri tedbîr eyleyen
Eşyâya te'sîr eyleyen
Cân ü teni bir eyleyen
İhsân cenâbından senin

5 Sana[119] Hüdâyî ey Kerîm
İster sırât-ı müstakîm
Sensin çün Rahmân ü Rahîm
İhsân cenâbından senin

76

İlâhî - Medh-i Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâre şol bulsa bu nazm-ı nümâ
Na't-ı Peygamber ile ferr u behâ

Hilye-i pîr anı cemâl-i ma'nî
Sûret arâyi kemâl-i ma'nâ

[117] Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı üzerine yapılan çalışmalarda bu ilâhî, Hüdâyî'nin ilk yazdığı ilâhî kabul edilir. Bu yüzden yazma ve matbû dîvânlar genelde bu şiir ile başlar.
[118] Kılsın, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 139.
[119] Senden, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.139.

[34b] Cevher yine hüsn-i ezel
Pertev-i nûr Hudâ azze ve celle

Ziynet efzâyi sarâyı imkân
Revnak efrûz revak-ı dil-i cân

Ser u bî sâye-i bostân u cûd
Nakş-ı pîrâne-i eyvân u cûd

Ahmed-i Mürsel-i mahbub-ı Hudâ
Ki oldur bî-bedel u bî-hemtâ

Yoğ idi ana melâhatde adîl
Ana emlah bu sure oldu delîl

Kendü hüsnünden eyidüp ana nasîb
Eyledi Hakk anı kendüye habîb

Sıfatı oldu sıfât-ı dil cân
Hilyesi merz-i bakâyi îmân

Levh-i evsâfına tâ rûz-ı kıyâm
Ola pîrâye tahiyyât u selâm

77

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlün

Gayrıyı gönülden sür
Lutf et meded Allâh'ım
Maksûduma sen irgür
Lutf et meded Allâh'ım

Envâr-ı şerî'atdan
Etvâr-ı tarîkatdan
Esrâr-ı hakîkatdan
Lutf et meded Allâh'ım

Her şâm ü seher zârem
Kalmadı dahı çârem
Ayruk kime yalvaram
Lutf et meded Allâh'ım

Aşkınla içim doldur
Çok ağlamışım güldür
Ben düşmüşü sen kaldır
Lutf et meded Allâh'ım

5 *Cân ile olup âşık*
Yolunda olan[120] *sâdık*
Kıl vuslatına lâyık
Lutf et meded Allâh'ım

Her yana akın saldım[121]
Âhir kapına geldim[122]
Gâyet de zebûn oldum[123]
Lutf et meded Allâh'ım

78
İlâhî - Hüdâyî
11'li Hece

[35a] 1 Dost ile etdiğin ahdi unutma
Gel gönül dost illerine gidelim
Sakın bu vîrân evde vatan tutma
Gel gönül dost illerine gidelim

Kudretimiz yetdiğince eşelim
Pervâz urup yüce beller aşalım
Senin ile dost iline düşelim
Gel gönül dost illerine gidelim

Cânân ilin varıp görmek dilersen
Hayât iklîmine ermek dilersen
Solmaz gülşen gülün dermek dilersen
Gönül gel dost illerine gidelim

Dostdan yana kanad büküp[124] uçalım
Ag u karaya bakmayıp geçelim
Hızır gibi âb-ı hayât içelim
Gel gönül dost illerine gidelim

[120] Olam, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.161.
[121] Hüdâyî akın saldı, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.161.
[122] Geldi, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.161.
[123] Oldu, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.161.
[124] Bulup, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.162.

5 Hakk'dan Hüdâyî'ye ihsân olurdu
Her vech ile yollar âsân olurdu
Onulmaz derdine dermân olurdu[125]
Gel gönül dost illerine gidelim

79

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Nûr-ı Hakk'a baka bir gün ola ebsâr-ı kulûb
[35b] Umarız lutf u inâyet ede Mevlâ-yı Kerîm
Nefehât-ı keremi bir gün ola ede hubûb
Umarız lutf u inâyet ede Mevlâ-yı Kerîm

Pür-hevâ nefsin elinden n'idelim neyleyelim
Hakk bilir hâlimizi hod yâ kime[126] söyleyelim
Geliniz imdi ulular yolunu soylayalım
Umarız lutf u inâyet ede Mevlâ-yı Kerîm

Nefs ü şeytâna zebûn eylemeye kullarını
Âşık u sâdıka âsân getire yollarını
Vara bülbülleri seyrân ede dost illerini
Umarız lutf u inâyet ede Mevlâ-yı Kerîm

Mülkü ko mâlike bak leyl ü nehâr eden O'dur
Cem-i ezdâd edüben unsurı çâr eden O'dur
[36a] Âteşi gülşen edip düşmeni yâr eden O'dur
Umarız lutf u inâyet ede Mevlâ-yı Kerîm

5 Mahz-ı fazlınla[127] esirgerse Hüdâyî'ye yeter
Nazar-ı lutfu ile kârı onar işi biter
Zâkiri zikr eder ol zikr eden envâra batar
Umarız lutf u inâyet ede Mevlâ-yı Kerîm

80

İlâhî - Hüdâyî der Medh-i Şehr-i Ramazan

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nûr ile doldu yine kevn ü mekân
Geldi hoş lutf ile şehr-i Ramazân
Zeyn olup açıldı ebvâb-ı cinân
Geldi hoş lutf ile şehr-i Ramazân

[125] Zerresi gün gibi rahşân olurdu, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.162.
[126] Kime ne, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.48.
[127] Fazl ile, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.48; fazlıyla, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.163.

Zikr-i tesbîhi vü tehlîli güzel
Hem namâzı vü terâvîhi güzel[128]
Zav-i kandîl[129] ü mesâbîhi güzel
Geldi hoş lutf ile şehr-i Ramazân

Anda Kur'ân-ı azîm etdi nüzûl
Şehr-i ümmet[130] buyurur ana Resûl
Tâlib-i Hakk'a nasîb ola vusûl
Geldi hoş lutf ile şehr-i Ramazân

[36b] Şer-i pâki başa hoş tâc edelim
Sünnet-i Ahmed'i minhâc edelim
Âlem-i ma'nâya mi'râc edelim
Geldi hoş lutf ile şehr-i Ramazân

5 Mâsivâ hubbun aradan süregör
Zât-ı bî-çûne Hüdâyî eregör
Bezm-i vahdetde safâlar süregör
Geldi lutf ile mübârek Ramazân

81

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ere mi âşık cemâlin nûruna
Rahmetin gufrânı ayıdır senin
Vara mı sâdık visâli Tûr'una
Rahmetin gufrânı[131] ayıdır senin

Ma'siyetden kulların sâ'im ola
Tâ'atında her biri kâ'im ola
Iyd-ı vaslın umarız dâ'im ola
Rahmetin gufrânı[132] ayıdır senin

Kadr-i vaslın kim ede mi'râcını
Urunur lâ-büd sa'âdet tâcını
Sen esirge kulların muhtâcını
Rahmetin gufrânı ayıdır senin

[128] Savm u tâatı terâvîhi güzel, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.197.
[129] Hem kanâdîl, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.197.
[130] Rahmet, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.198.
[131] Lutf ile ihsânın, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.50.
[132] Rahmet ü ihsânın, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.50.

Ger cenâbından atâ ihsân ola
Cân ü diller derdine dermân ola
Zerreler gün katreler ummân ola
Rahmetin gufrânı ayıdır senin

[37a] 5 Ger Hüdâyî fazlına ola karîn
Kadre erişir ana yeter hemîn
Kıl inâyet kıl hidâyet yâ mu'în
Rahmetin gufrânı ayıdır senin

82

İlâhî - Hüdâyî der Medh-i Resûl

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Kudûmun rahmet ü zevk ü safâdır yâ Resûla'llâh
Zuhûrun derd-i uşşâka devâdır yâ Resûla'llâh

Nebî idin dahı Âdem dururken mâ'i tîn[133] içre
İmâm-ı enbiyâ olsan revâdır yâ Resûla'llâh

Kemâli zümre-i kümmel senin nûrunla bulmuşdur[134]
Vücûdun mazhar-ı tamm-ı Hudâ'dır yâ Resûla'llâh

Seninle erdiler zâta dahı envâ-ı lezzâta
İşin erbâb-ı hâcâta atâdır yâ Resûla'llâh

5 Hüdâyî'ye şefâ'at kıl eğer zâhir eğer bâtın
Kapuna intisâb etmiş gedâdır yâ Resûla'llâh

83

İlâhî - Hüdâyî-yi Münâcât

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

[37b] 1 Nefs ü şeytâna zebûn etme bizi
Kerem et hey ulu Mevlâ kerem et
Tâlib-i fânîye dûn etme bizi
Kerem et hey ulu Mevlâ kerem et

Avn-i Rabbânî refîk olmayıcak
Bir adım yer varamaz tâlib-i Hakk
Zu'afâya nazar-ı lutf ile bak
Kerem et hey ulu Mevlâ kerem et

[133] Mâ'i tıyn, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.221.
[134] Olmuşdur, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.221.

Yer ü gök çekmediği haml-i kebîr
Götürür anı bu insân-ı alîl[135]
Kuvvet ihsân edip ol yolda delîl[136]
Kerem et hey ulu Mevlâ kerem et

Mâsivâya bakuban kalmayalım
Tâ hevâ vü hevese dalmayalım
Zâga şâhbâz-ı dili salmayalım
Kerem et hey ulu Mevlâ kerem et

5 Nice bir mâni ola hubb-ı sivâ
Ola nûrunla münevver fukarâ
Vaslını eyle Hüdâyî'ye atâ
Kerem et hey ulu Mevlâ kerem et

84

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Nevâ Münâcât

Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 Bize bizden olan yakîn ü karîb
Koma firkat elinde bizi garîb
[38a] Kereminden visâlin eyle nasîb
Meded eyle[137] yâ enîs-i[138] küll-i garîb

Çün emîn eyledin emânetine
Yine sen lâyık eyle hizmetine
Mazhar et rahmet ü inâyetine
Meded eyle yâ enîs-i küll-i garîb

Dest-gîr olmaz isen ey Rahmân
Azdırır bizi nefs ile şeytân
Sen esirge bizi efendim[139] hemân
Meded eyle yâ enîs-i küll-i garîb

Enbiyâ gördüğü atâlar içün
Evliyâ sürdüğü safâlar içün
Ehl-i derde olan devâlar içün
Meded eyle yâ enîs-i küll-i garîb

[135] Sağîr, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.63; hakîr, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.54.
[136] Yardım eyle ana ey Rabb-ı kadîr, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.63.
[137] Et, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 55.
[138] Enîse, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.55.
[139] Yine Efendi, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.55.

5 Gerçi hoşdur efendi sabr-ı cemîl
Zu'âfâda velî bizâ'a kalîl
Kerem et kalmasın Hüdâyî alîl
Meded eyle yâ enîs-i küll-i garîb

85

İlâhî - Niyâzî Seyyid Hüseyin

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

1 Cürmüyle isyân zulmüyle tuğyân
Cümle yeksân kaldı rahmân
Afvıyla gufrân lutfuyla ihsân
Dertlere dermân eylesin yâ Rab

Nefsimiz azdı gaflete daldı
Aklımız şaşdı hayrete vardı
[38b] Cümle mücrimle kapına geldi
Bunlara imdâd eylesin yâ Rab

Rahmetin çokdur nihâyet yokdur
Doğru varana kapun açıkdır
Mü'minler içün nazarın hakdır
Onlara ihsân eylesin yâ Rab

Seyyid Hüseyin'i hem halvetinin
Niyâzı senden avn-i nusretdir
Dost müjde idüp ile himmeti
Bizlere imdâd eylesin yâ Rab

86

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece

1 Ermeğe vahdet nûruna
Şirki aradan süre gör
Salma bu günü yarına
Menzile evvel vara[140] gör

Gül gibi yakan çâk eyle
Aşk ile varın hâk eyle
Su gibi yolun pâk eyle
Dost dîdârını göre gör

Âşık olan mü'min ölmez

[140] Ere, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.56.

Müşrik hod kendüyi bilmez
Âhir bunda kimse kalmaz
Yükün evvelden ıra gör

[39a] *Sâdıklar yolunu tutup*
Hakk'ın dergâhına yitüp
Âşık bülbül gibi ötüp
Dost güllerinden dere gör

5 *Doğru yola giden erler*
Sırâtı bunda geçerler
Bilmez isen bu yolu ger
Var bir bilire sora gör

Hulleyi bunda biçerler
Kevseri bunda içerler
Cenneti bunda açarlar
Durma kapıyı ura gör

Ölmezden önden ölüben
Kalbin nûr ile doluban
Hakk'ı Hüdâyî buluban
Bâkî hayâta ire gör

Yoluna virmek cân-ı safâdır
Bizi îmân ile hatm et İlâhî
Habîbinden umarız sözü şefâ'at
Bu denlü eyledi cürm ü hıyânet

Âleti îmân ile olduğu sâ'at
Bizi îmân ile hatm et İlâhî

87
İlâhî - Seyyid Hüseyin
8'li Hece

1 Gör ne verdi bize Celîl
Lâ İlâhe illallâhu Hû
Kendi mülküne delîl
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Dînimize yetse lâzım
Ola ihyâ kamular Hû

Mü’min ola ne bulalım
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Tanrı’ya ne lâzım kuldan
Zikrini komasın dilden
Diyelim cân-ı gönülden
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Nesne yokdur elimizde
Anca budur yolumuzda
Gece gündüz yolumuzda
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Nesne yokdur hâlimizde
Anca budur hâlimizde
[39b] Yer yer kamerde hâlimizde
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Kendin bilen Hakk’a uyar
Anı seven câna kıyar
Kendimize son demde yâr
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Bizcileyin günahkâra
Elleri boş yüzleri kara
Ondan bizi kim çıkara
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Bu dünyâya gelen noldu
Kimi ağladı kimi güldü
Cehd güne geldi
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Gelin olmayalım küstâh
Diyelim sıdk ile Allâh
Cenneti açmağa miftâh
Lâ İlâhe illallâhu Hû

Seyyid Hüseyin ne der bakın
Bir gün gelir emr-i Hakk’ın
Hemân durman bunu okun
Lâ İlâhe illallâhu Hû

88

İlâhî - Şemsî

8'li Hece

1 Ne yatarsın be-hey gâfil
Doğru gel âh u zâr ile
[40a] Çün dünyâ mülküne geldin
Duruş bir hoşça kâr eyle

Vücûdun âlî ma'denden
Sakın kim eyleme zâyi
İde gör pîşe nev-hîd
Vücûdun pây-i mâl eyle

Sakın kim olmagıl emin
Ecel ardında tâlibdir
Seni sayd etmeden zinhar
Ömürler kıl işgâl bir eyle

Nice bir nefsine kulsun
Güzel aç rengini akla
Nice bir gayra bulaglara
Efendin anla âmir eyle

5 Kasâvat kalmış kalbin
Hû eylesün eyle kandur
Oku âyât-ı azâmı
Anla hoş bahâr eyle

Bu dünyâ lezzeti Şemsî
Dimağın eylemiş muhil
Anı ma'cûn-ı zikr eyle
Gece ve gündüz tımâr eyle

89

İlâhî

1 Ölmüş cânlar olup hay
Zikr eyleyelim biz Allâh'ı

[40b]1 Bimanlarla musâhip olma ey gül yüzlü yâr
Lâ dimezem sensin kamudan ihtiyâr

Velâyetdir cemâlin seyri ey dilber bana
Hidâyet bulmuşam âlemde oldum bahtiyâr
Ne lazımdır ki bana senden cudâ olmak ayar
Melâmet vermesün ayrı kılup perverdigâr

Layık mı la'li lebinden dûr olalım ey serv-i kad
Kerametdir cemâlin ey habîb-i gül'izâr
Kıyâmet zâhirdir kıyâfetinden ey perî
Felâketler koparma aklım olur târumâr

Ganî kıldı cemâlin her du âlemde beni
İnâyet vakdidir lutf u rahîm kıl ey nigâr
Zâhir oldu kudret-i Hakk nûr cemâlinden senin
Tânkadr bu kula cümle enhâr u bahâr

Ziya verdi nûr-ı cemâlin âsitân-ı gönlümde
Sâfîlerle safâ etdim olup cemiyyet kibâr
Şehâdet eyledi ey mâh cemâlin nûru bî hazef
Selâmet bulmuşdı âşıklar anınla leyl ü nehar

Zelallik şerbetinden içdi âşıklar senin
Rahm idüp red eyleme sen bağından ey Nevbahâr
Zelîl kılma zünûbumla hazretinden yâ Habîb
Delâlet kıl visâline aşkım oldu bî-şomâr

Hayâl-i vuslat idüp pek hayâl eyler gönül
Hayâ idüp hilâfından oldu ihtisâr
Cemâlin cennetü'l-me'vâ durur âşık-ı sâdıka
Sevâb ehline olmuş gülşen bâğ u bahâr

Terk-i dünyâ güle âşıkam gör hâlimi ey habîb
Bekâ muradımdır benim kılma beni şermsâr
Ellerinden ihâfe eder ınâdık sâbit olan
Himmetle seyr eder her lahzada bin türlü kâr

Yâr olunca böyle sâdık olmalıdır
Kim doğuran anaya rahmet etsün Kirdgâr

[41a]1 Bimanlarla musâhip olma ey gül yüzlü yâr
Lâ dimezem sensin kamudan ihtiyâr

Velâyetde cemâlin seyri ey dilber bana

Hidâyet bulmuşam ben de oldum bahtiyâr
Ne lazımdır bana senden cudâ olmak ayar
Melâmet vermesün ayrı kalup perverdigâr

Le‘ab veler nola terkin melâmet ey serv-i kad
Kerâmetdir cemâlin ey habîb-i gül‘izâr
Kıyâmet zâhirdir kâmetinden ey perî
Felâketler koparma aklım olur târumâr

Ganî kıldı cemâlin her du âlemde beni
İnâyet vakdidir lutf edip kıl ey nigâr
Zuhûr oldu tecellâsı cemâlin aynı
Tânkadr bu kula cümle enhâr u bahâr

Ziya verdi cemâlin nûru her du âlemde
Safâ kesb etdi andan cümle sağâr u kibâr
Şehâdet eylerim hakdır cemâlin bî-hilâf
Sâcid olmuşamdır ben ana leyl ü nehâr

5 Zelallik şerbetinden içdi âşıklar kamu
Rahm eyle bize sen yâ Resûlü kerd ü kâr
Zelîl eyledi zenûbum hazretinden yâ Habîb
Delâlet kıl bize kim bulalım dârü’l-bevâr

Hayâl-i vuslat idüp pek hayâl eyler gönül
Hayât bulmuşam kim aşkım oldu bî-şomâr
Cemâlin cennetü’l-me’vâ durur âşıklara
Sevâb ehline olmuş gülşen bâğ u bahâr

Te‘âlallâh cemâline âşıkdan kıl bizi
Bekâullâh muradımdır benim leyl ü nehâr
Ellerinden ırak olmaz sâdık-ı kemâl
Himmetle seyr eder her lahzada bin türlü kâr

90

Gozîde Bir Beyt-i Ra‘nâ

1 Yekûlüne leyli bi’l-ırak merîzatün
Feyâleytenî küntü’t-tabîbi el-müdâyâ
Leylâ ırakda hasta olmuş diyorlar
Ne olurdu ki ana ilâç için tabîb ben olaydım

91

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[41b]1 Âşıka derdi anın besdir gerekmez dü cihân
Bülbülün maksûdu güldür bâğ u bustân istemez

Neylesin n'etsin sarâyı pâdişâhı isteyen
Hûrîye kılmaz nazar cennat-ı rıdvan istemez

Bir nice derttir ki düşdü câna derman istemez
Artdırır günden güne derdine noksan istemez

Kangı başda kim anın sevdâsı yokdur ko anı
Zağdır ol murdara gitsin sükkeristan istemez

Kangı cânda kim anın aşkı odu yanmaz müdâm
Sor nâ-cânsızdır ol bicân ki cân istemez[141]

Şol gönül ki aşkı nûr ile münevver olmadı
Kaldı nefsi zulmetinde âb-ı hayvân istemez

5 Derdin artır sen ey Eşrefoğlu Rûmî ârı ko
Derd ile rüsvay olan âlemde pinhân istemez

92
İlâhî - Eşrefoğlu
8'li Hece Ölçüsü

1 Câna cefâ kıl yâ vâki
Senden hem ol hem bu hoş
Yâ derdin gündüz yâ devâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş

Câna cefâ kıl ya vefâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş
Ya derdin gönder ya devâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş

Hoşdur bana senden gelen
Ya hil'atdır yâhût kefen
Ya taze gül yâhût diken
Senden hem ol hoş hem bu hoş

Hâlimi bir dem soragel

[141]Ta ebed cânsızdır ol bicân ki cânân istemez, Mustafa Tatçı, **Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı**, DİB Yay., Ankara 2014, s.73.

Diler isen bağrımı del
Ey lutfu hem kahrı güzel
Senden hem ol hoş hem bu hoş

Ya bâğ u ya bostân ola
Ya ben ü ya zindân ola
Ya vaslu ya hicrân ola
Senden hem ol hoş hem bu hoş

Gelse celâlinden cefâ
Yâhût cemâlinden vefâ
İkisi de câna safâ
Senden hem ol hoş hem bu hoş

Gâhî nûş u gâhî nîşdir
Gâhî merhem gâhî rîşdir
Eşrefzâde hem dervîşdir
Senden hem ol hoş hem bu hoş

93

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[42a] *Ey aceb bilsem nedir yâ Rab bu derdin çaresi*
Gün gün artar hîç onulmaz yüreğinin yaresi

Yüreğimin yaresine hîç tabîb kılmaz ilaç
Ey aceb var mı dahı benim gibi bî-çâresi

Çâresi bî-çârelikdir yine bu derdin hemân
Çün bela burcundadır âşıkların seyyâresi

Gözü yaşlı bağrı başlı yüreği delik delik
Olmuşam âlem içinde aşkının âvâresi

Her kim inler bu belâdan varsın ol âşık değil
Görsün ol bîr neyler ana dünyânın mekkâresi

Dünyâyı mekkâreye her kim dolaşdı tâ ebed
Gitmedi gitmeyiser anın yüzünün karası

Her kimin gönlünde zerre denli dünyâ hubbu var
Anı mahrûm etdi bilsin nefsinin emmâresi

Dost yoluna âşıkı ger kılsalar yüz bin pâre
Dostu Allâh dost[142]deyü çağıra her bir pâresi

Eşrefoğlu Rûmi bu derde giriftâr olalı
Düşdü bu deryâya kim yokdur anın kenaresi

94

İlâhî - Eşrefoğlu

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ey Allâh'ım beni senden ayırma
Beni senin dîdârından[143] ayırma

Seni sevmek benim dînim îmânım
İlâhî dîni îmândan ayırma

Sararuben[144] solup döndüm hazâna
İlâhî hazânımı daldan ayırma

Şeyhim güldür ben anın yaprağıyam
İlahi yaprağım gülden ayırma

[42b] Ben ol dost bahçesinin bülbülüyem
İlâhî bülbülüm gülden ayırma

5 Balığın cânını suda dediler
İlâhî balığım sudan ayırma

Eşrefoğlu Rûmî kemter kulundur senin
İlâhî kulunum senden ayırma

95

Nasîhat-ı Yûnus der Makâm-ı Nevâ

8'li Hece Ölçüsü

1 Bir gün senin defterini
Vereler bir eyyâm gelir
Kamu aklını başına
Düzeler bir eyyâm gelir

Tevhîde avundur sözünü
Mevlâ'ya doğrulat özünü
Ak tene kefen bezini

[142]Dönmeye Dost Dost, Tatçı, **Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı**, s.153.
[143] Cemâlinden, Tatçı, **Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı**, s.149.
[144] Sararıp, Tatçı, **Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı**, s.150.

Sararlar bir eyyâm gelir

Azrâ'il alır cânını
Unutdurur her sânını
Kara toprağa tenini
Koyarlar bir eyyâm gelir

Tenha kabrinde kalıcak
Amellerin arz olıncak
Mahşer yerine yalıncak
Sürerler bir eyyâm gelir

Yûnus Emre'm eydür başdan
Ayırır seni kardaşdan
Ne etdin kurudan yaşdan
Sorarlar bir eyyâm gelir

96

İlâhî - Münâcât

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[43a] Meded kıl derdime dermânım Allâh
Ki sensin cânıma cânânım Allâh

Tımâr eyle bana ben dertlü oldum
Erişdir derdime dermânım Allâh

Yüzüm karasına bakma İlâhî
Bağışla suçumu gufrânım Allâh

Kara gökçeler zârî kılarım
İşit zârımı afğânım Allâh

Kamu mahlûk sana yalvarıp eydür
Dilinde her biri sübhânım Allâh

Îmân ile göçür yâ Rab kulunu
Bu dünyâdan geçincik cânım Allâh

97

Nasîhat-ı Yûnus

11'li Hece

Dökülür bedeninden hep günâhın
Namaz içün âbdest aldığın vakdin
Sabâh namazın kıldığın vakdin

Kâim ol namazı terk etme sakın
Tâ ki olasın îmânın bütün
Allâh kulum der Muhammed ümmeti
Öğle namazın kıldığın vakdin

Gökyüzüne iner hızrı melekler
Meleklere müştâk olur felekler
Anda kabûl olur cânım dilekler
İkindü namazın kıldığın vakdin

[43b] Cennetin şehri Hakk kendü bezer
Girmişler mü'minler içinde gezer
Kirâmen kâtibin sevâbın yazar
Akşam namazın kıldığın vakdin

5 Namaz imiş mü'minlerin durağı
Dûn ü gün soyumuz çerağı
Allâh bilir yakın olur ırağı
Yatsı namazını kıldığın vakdin

Nefsine uyanlar olur melâmet
Namazı kılanlar olur selâmet
Âyete'l-kürsî okuda andan yat
Başını yastığa koyduğu vakdin

Yûnus Emre'm sen İslâm'ın yolun güt
Allâh emriyle Peygamberin kolun tut
Eşki Hakk'a ısmarla sıdkın bütün tut
Yönünü kıbleye döndüğün vakdin

98

Nûrî der Medh-i Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Senden doğmuşdur Muhammed Mustafâ
Merhabâ senden geldi ol şefâ'at menba'î

Senden olmuşdur bu âlem pür-safâ
Merhabâ ey mâh-ı mevlûd merhabâ

Senden zâhirdir ol nûrun matla'ı
Sensin eltâfı Hudâ'nın mecma'ı

Cehl ile erişsin iki halkı cihân
Küfrüyle dolmuş iki kevn i mekân

[44a] 5 Nûr-ı îmân senden olmuşdur ayân
Her gecen kim sende mevlûd okunur

Sanasın uşşâka ol gün ıyd olur
Hîç gönüllerde kasâvet mi kalur

Merhabâ ey mâh-ı mevlûd merhabâ
Gör ne sultân olur ol hayru'l-beşer

Hizmetinde Cebrâ'il âteş çeker
Şak eder aşkınla sıdkımız

Merhabâ ey mâh-ı mevlûd merhabâ
Ol vücûda illet olan şehâz

10 Anın içün Hakk'a etdikde niyâz
Umarım nâr içre bir mü'mîn komaz

Ol habîbi kim Hudâ'sını medh ede
Kim bile kadrin anın bu dünyâda

Ana vassâf olmadı Nûrî nide
Merhabâ ey mâh-ı mevlûd merhabâ

99

Şeyh Muhyiddîn

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Cânımda benim aşkı cüdâ olalı peydâ
Mahvoldu derûnumda benim varsa bu sevdâ
Sayyâd murâdım edelden beni saydâ
Oldu bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

Su gibi revân oldu diler kim bula yârı
Derdine devâlar ide Allâh kıla yârânı
Terk etdi bugün aşkla nâmus u hârı
Anı aldı bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

Dil zevrakını zevkle deryâlara saldı
Gavvâs oluben aşkla aşk bahrine çıkdı
[44b] Bu dürri cevâhir sözünün kanını buldu

Oldu bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

Cânân ilenün cânlarının cânı Muhammed
Sultânın ilenün cânlarının cânı Muhammed
Ben dertlüye kılsın diye dermânı Muhammed
Oldu bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

Dâ'im okuyup cân u dilim na't-ı Muhammed
Gâyetde safâ verdi be-gülşen-i Muhammed
Kaleminde terakki eder key aşk-ı Muhammed
Oldu bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

Derd ehli bilür aşk-ı hakîkî belâdır
Her türlü belâ cevr ü cefâ îş ı refâdır
Fehmetdi hemân derdine çün dârü'ş-şifâdır
Oldu bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

Muhyiddîn uyar meclis-i tevhîdde hoş olur
Bülbül gibi gülşende idüp nağmesi ağâz
Çün aşk-ı İlâhî'de sana keşf olıcak râz
Oldu bu gönül şevkıyla bülbül-i şeydâ

100

Der Medh-i Resûlullâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Cümlenin maksûdusun sen cân-ı cânân Mustafâ
Bu gönüllerdir dînin derdine dermân Mustafâ

Ey gün nûrundan oldu ey felekler mahsarı
[45a] Saçı sünbül yüzü güneş alnı tâbân Mustafâ

İlm hilmin kanısın sen *Küntü kenzen*[145] gevherî
İndi gökden senin için nûr-ı Kur'ân Mustafâ

Hakk Te'âlâ senin için pâre döndür âlemi
Kul olupdur cümle sana şâh-ı sultân Mustafâ

Sekiz uçmak senin için şöyle durmuş muntazır
Uş gelir duyup sevinir hûrî versin Mustafâ

101

[145]"Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halaktü'l-halka li ya'rifûnî", "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyûti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kârî, el-Esrârü'l-Merfû'a, s. 273]

Vehhâbî der Medh-i Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hamdu li'llâh çok şükür cânımda nihân Mustafâ
Cümle âlem halkına lutfuyla ihsân Mustafâ

Halk-ı âlem medhinin zikrine âcizdir senin
Şüphesiz Hakk'dan gelen âbâtı Kur'ân Mustafâ

Mücrimim çokdur günâhım kıl şefâ'at lutf edip
[45b] Âsi vü bî-çârenin derdine dermân Mustafâ

Mu'cizânın zümresinden eyledin meşku'l-kamer
Küntü kenzin sırrısın mâh-ı tâbân Mustafâ

5 Rengine boyadı ruhum şâhidim tevhîd-i nât
Ârifin nutku içinde âb-ı hayvân Mustafâ

Ma'na yüzünden salavât verdiler işitdi cân
Enbiyâ vü evliyâ sadrında îmân Mustafâ

Nice seni medh eylesin miskin Vehhâbi vechini
Ta'bîrin gelmez dile mihr-i dırahşân Mustafâ

102

Der-Medh-i Resûl ve Çehâr Yâr-i Güzîn

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ol hemân fahrinin ihsânına kurbân olayım
Tâ ki levlâk okunan şânına kurbân olayım
Ol binler şâh-ı sultânına kurbân olayım
[46a] Cibrîl ermedi cevelânına kurbân olayım
Ben onun mu'cizi izhârına kurbân olayım

103

Medh-i Ebû Bekir

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şehi sıddîk-ı Ahmed ve hem bâb değil mi Sıddîk
Çeşme-i rahmet çün havâ âb değil mi Sıddîk
Haremi mahremi mihrâbı değil mi Sıddîk
Ekremi efsâli ashâb değil mi Sıddîk
Ben anın sıdk ile İslâm'ına kurbân olayın

Ol değil mi harem-i Ka'be'de Sadîk-ı safâ
O değil mi kılan ol taht-ı hılâfetde vefâ
Ol değil mi ki belâ günü bile çekdi cefâ

Ol değil mi yâr-ı ğâr edindi anı Mustafâ
Ben anın ahdiyle peymânına kurbân olayın

104

Der-Medh-i Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[46b] 1 Dîn-i İslâm çeküp bağrına basdı Ömer'i
Sanasın şems-i ziyâ bedre batırdı kameri
Bitdi bostân-ı letâfetde sa'âdet semeri
Vecde getirdi safâ bâd-ı sabâdan seheri
Ben anın ahdiyle peymânına kurbân olayın

Destinden zen alıp içmedi câm-ı Ömer
Urdu şeytan-ı laînin bağrına nârı Ömer
Leyle-i kadre yatırdı ıyd-ı eyyâm-ı Ömer
Gün gibi halka ayân eyledi İslâm'ı Ömer
Ben anın İslâm'ına îmânına kurbân olayın

105

Der-Medh-i Osmân

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bî-aded lutfu ve hidâyet kılıp ol nûr-ı hüdâ
İki kez etmedi mi Hazret-i Osmânı atâ
Egnine hıl'atı hak boynuna nûr oldu ridâ
Olsa bu cânım anın yoluna şevkıyla fedâ
Ben anın Hazret-i Osmân'ına kurbân olayın

Kadr-i âlidir anın lutf eyle şâmil idi bişân
Bağlayın tasmasının nûruna gark oldu cinân
Mecma'ül-furkân idi … câmi'-i Kur'ân revân
Mushâf üstünde şehîd oldu virüp teşne cân
Ben anın revân olan kanına kurbân olayın

[47a]

Zülfikâr sahibi ol sâhib-i Düldül mü değil
Gülşen-i bağ-ı nübüvvetde ol bir gül mü değil
Gülşeni tahkîk eltâf ile dolu mu değil
İki gülzâr iki bülbül iki sünbül mü değil
Ben anın sünbül ve reyhânına kurbân olayın

106

Der-Medh-i Resûlullâh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Habîb-i Hakk Muhammed Mustafâ'dır
Anın sırrı Aliyyü'l-Murtazâdır

Hasan'dır ehl-i aşkın şehriyârı
Şeh-i âlem Hüseyin-i Kerbelâ'dır

Ibâd u Bakır ve Ca'fer muhakkak
İmâm u evliyâ ve etkıyâdır
Dilâ Mûsâ Kâzım'dan … sel
Rızâ-yı Hakk alâ Mûsâ rızâdır

Muhammed Müttekî ile Takî'den
Hasan sır Asker hulk-ı hüdâdır
Mücerred Vahdetî fazl-ı Hudâ'dır
Yezîdin cânına bin kerre la'net
Anı her kim sevdi yüzü karadır

[47b]

107

Der-Medh-i Alî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İbni Ammi ki Alî bin Ebû Tâlib idi
Esedullâh idi a'dâi dîne gâlib idi
Hazret-i Fâtıma'ya sahib idi râgıb idi
Kutb idi hutbet-i ahlak ile hatîb idi
Ben anın ilmi ile irfânına kurbân olayın

[48a] Muhammed Mehdî sâhib-i zamân kim

108

Mustafâ Fermâyid Münâcât

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1 İlâhî zü'l-Celâl Allâh bana ilm u fesâhat ver
Ki andan sonra her dâ'im ol ilm ile ibâdet ver

Gönülden kudretin şevkın dün ü gün eyle nâkıs
Kemâlini ma'lum et bana andan sa'âdet ver

Kamu halk içre mefhûmum ziyâde eyle ilm ile
Müşerref eyleyip cânı bu gönlüme işâret ver

Kelâmı ilm-i Rabbânî selâmı rûh-ı Rahmânı
Yetişdir lutfu sübhânî kamu halka salât ver

5 Dilimde ismi zâtını gönülde hem sıfâtını
Za'îfem ol hayâtını bu hüsne istimâlet ver

[48b] Beni sakla cehâletden kamu küfrü delâletden
Dahı kurtar melâletden cemâlinden alâmet ver

Celâlin hürmeti Hakk'ı cemâlin eyle erzânî
Dimâğa câna sen yâ Rab her isminden semâ'at ver

Ol Âdem-i safiyu'llâh nebî Nuh-ı Necîyu'llâh
Hem İbrâhîm Halîlu'llâh du'âsından delâlet ver

Bu dünyânın cefâsından dahı zevk u sefâsından
Geçir gönlüm vefâsından hevâsından ferâgat ver

10 Hevâ-yı zevk-i dünyâdan beni men eylegil yâ Rabb
İken muhtâc halk etme gece ve gündüz kanâ'at ver

Karardı gönlümün şevki bu dünyâda anın zevki
Son ucu mihnetin fevkı olur bir sâ'at ver

Eyyâm anam karındaşam benim her ân ve hâldâşım
[49a] Dahı âhirde yoldâşım kılup dîn ü diyânet ver

Muhammed Mustafâ nûrun gönlünde eylegil rûşen
Bî-çâre Mustafâ'nın gönlüne nûr-ı hidâyet ver

109

Yûnus Fermayed

14'lü Hece Ölçüsü

1 Dervîş eydür ey çiçek yine kanden gelürsin
Çiçek eydür ey dervîş yazın Allâh yâredür
Dervîş eydür ey çiçek kışını kande kışlarsın
Çiçek eydür ey dervîş toprak anam şâridür

Dervîş eydür ey çiçek sizde ölüm var mıdır
Çiçek eydür ey dervîş ölümsüz yer var mıdır
Dervîş eydür ey çiçek sizde âdem var mıdır
Çiçek eydür ey dervîş âdem binde birdir

Dervîş eydür ey çiçek gül müdür sultânınız
[49b] Çiçek eydür ey dervîş gül Muhammed teridir
Dervîş eydür ey çiçek rengi kanden alırsın
Çiçek eydür ey dervîş ay ile gün nûrudur

Dervîş eydür ey çiçek boynun neden eğridir

Çiçek eydür ey dervîş kalbim Hakk'a doğrudur
Dervîş eydür ey çiçek benzin neden sarıdır
Çiçek eydür ey dervîş âhım dağlar eritir

Dervîş eydür ey çiçek atan anan var mıdır
Çiçek eydür ey dervîş bu ne aceb sorudur
Dervîş eydür ey çiçek sen Tamu'yı gördün mü
Çiçek eydür ey dervîş ol zâlimler yeridir

Dervîş eydür ey çiçek sen cenneti gördün mü
Çiçek eydür ey dervîş ol mü'minler yeridir
[50a] Dervîş eydür ey çiçek sen Ka'be'yi gördün mü
Çiçek eydür ey dervîş Ka'be Allâh evidir

Dervîş eydür ey çiçek katına girsem nola
Çiçek eydür ey dervîş kokla beni geri dur
Dervîş eydür ey çiçek sen Yûnus'u gördün mü
Çiçek eydür ey dervîş Yûnus kırklar biridir

110

Der-Medh-i Kur'ân

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gün gibi âlemlere verdi ziyâ
Hamd edelim restine âlemin
Nûr-ı ma'ânîsi olup lâ-yuhâ
Çünkü bilindi okunup fâtiha

Âb-ı rahmetiyle yıka cürmümüzü
Geçirip nûrun ile nârından
Koma ey lutfu çok bizi sefere
Destgîr ola sûre-i Bakara

Cân u dilden çekilse ism-i Celâl
Rahm eder kullarına ol zü'l-Celâl
Eritir şüphe yok demir ursa
Her okundu gece Âyete'l-kürsî

[50b] İsteyin her zamân emîn olmak
Sâ'atden sıyaha varmak
Okunsun Amener-Resûl'ü hemân
Der kifâyet eydür Resûl-i cihân

Kelîmün kavmi ile oldu gâlib

Helâk oldu gidip Fir‘avn hemân
Halâs et bizi bahr-i ma‘siyetden
Okundu çün bülendî Âl-i imrân

Kullarıdır anın anâs-ı ricâl
Göz yumup gaflet etme oku fi‘l-hâl
Hizmetindedir anın subh u mesâ
Ne güzel sûre-i latîfe-i Nisâ

Çünkü eydür feyz-i amîmi zuhûr
Hân İlâhî’den olmayın dûr
Ehl-i me‘âsîden umar âide
Çünkü görüldü na‘îm-i mâide

Halk eden ol cem‘ı in‘âmı
Hasedinden adüv oldu gör hâli
Dâimâ şânı kullara in‘âm
Çok okundu hulûs ile in‘âmı

Keremler eyleye ihsânlar eyleye
Umarız mükemmeli eyleye
Bu vech üzre cinânda ide
Müyesser Hudâ-yı zü‘l-eltâf

10 Erişdi lutf-ı İlâhî görüldü hüzn-i a‘râf
Ganimetle edip iğtitâm etmezem lâf
[51a] Dahı ulûm-ı İlâhiyle müfehhim kaçalar
İdi müyesser vü müte‘âl

Erişdi fazl-ı İlâhî göründü ezel
İ‘tirâf edin hatâmızı yâ Müte‘âl
Hep eyledin cân u dilden istiğfâr
Sen kabûl eyle yâ Kirdgâr

Rabbenâ tevbe cümle cûya
Çünki okundu sûre-i Tevbe

111

Hayreddîn

14’lü Hece Ölçüsü

1 Sen bû eyledin ol ile göçersin Burak ile
Ey cân kuşu kafesten uçarsın Burak ile

Kuşangıl ez himmetin dile nefsin etin
Sen bu ecel şerbetin içersin Burak ile

İsrâfil sûrı ura mahlûkâtı özü dura
Sırât köprüsün göre geçersin Burak ile

Çün göreler ol yeri benzerleri ol asârı
Sen ol kevn ya fecrü geçersin Burak ile

[51b] 5 Terk eyle kîr u kîni tâ‘at kıl dün ü günü
Geçdi ömrün ekini biçersin Burak ile

Hayreddîn bu ma‘nîden âkiller olur hayrân
Bir gün fânî dünyâdan göçersin Burak ile

112

Seyyid Buhârî Hazreti

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cezbe-i Hakk olmayınca neylesin şeyhim bana
Hakk Te‘âlâ vermeyince neylesin şeyhim bana

Dâimâ hırs u hevâdır işim vü gücüm benim
Ben hevâdan geçince neylesin şeyhim bana

Vizrimiz çok özrümüz yok bir bölük âsileriz
Hakk Te‘âlâ etmeyince neylesin şeyhim bana

Burka‘î hüsnün için bize tecellî eylegil
Sen tecellî etmeyince neylesin şeyhim bana

[52a] 5 Tâc-ı izzet dâd-ı Hakk’dır başı devletli gir
Başında devlet olmayınca neylesin şeyhim bana

Ey velâyet ma‘deni Seyyid Buhârî Hazreti
Sen inâyet etmeyince neylesin şeyhim bana

Hakk tecellî kılmaya dil hânesi hâlî gerek
Hâne-i halvet olmayınca neylesin şeyhim bana

113

İlahî A‘lâ Nasîhat

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ecel câmın içresin âhiri kâr
Gerek ağla gerekse gülsen anı yâr

Göçersin bu odun hârı nâçâr
Gönül verme bu fânî mülke zinhâr

Kanı benim diyenler bu cihânı
Yatarlar toprak altında nihân
Anılmaz hîçbirisinin adı sanı
Gönül verme bu fânî mülke zinhâr

Ecel geldi başın ağrısı bahâne
Eder tebdîl ayânını nihâne
Neler geldi neler gitdi cihâna
Gönül verme bu fânî mülke zinhâr

[52b] Atânı ananı öldürdü devrân
Billûrdan aldı her bir hışmla cân
Bulamazsın bu derde sende dermân
Gönül verme bu fânî mülke zinhâr

5 Kime verdi bir içim su zamân
İçer sonra kanını kana kana
Sevenler uğra diler hun ziyâde
Gönül verme bu fânî mülke zinhâr

Ne gam olduysa derde giriftâr
Umarım hazretden ide dîdâr
Bu çerhı düzen elbet gine bozar
Gönül verme bu fânî mülke zinhâr

114

Şeyh İbrâhim Medh-i Resûl

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Âyâ cân mülkünün şâh-ı Muhammed
Bize sen doğru kıl râh-ı Muhammed
Eğer himmet kılarsan cümle halka
Bulamaz kimse gumrâh-ı Muhammed

Du âlemde senin gibi kimesne
Bulmadı şehanşâh-ı Muhammed
Yine her demde dersin tâ irfân
Ya kim bile sırr-ı Allâh Muhammed

Muhammed'dir Muhammed'dir Muhammed'dir
Bilin ol uludur gâhî Muhammed

Ki virdi kâm varlığını verdi
Bırakdı melekûtı câhı Muhammed

[53a] Nazar kılmadı cennât ile hûre
Kodu râhı ve hem-râhı Muhammed
Kamu mahlûk ol arada idi
Hakk'ın oldu nazargâhı Muhammed

5 Ey âşık cânı sen andan ayırma
Ki olupdur yolun agâhi Muhammed

115

Kemal Ümmî Fermâyid

8'li Hece Ölçüsü

1 Bir evliyâ eydür bana
Tez gel hacı bîzârımsın
Seni gerek ise …
Tez gel hacı bırahsın

Eğer güzel görür ise
Aklın başında yâr ise
Maksûd murâd dîdâr ise
Tez gel hacı bırahsın

Olmasın senin kemânın
Oddan azad ol cânın
Elin altına kıl ânın
Tez gel hacı bırahsın

Dervîşleri beğayetde
Dâim zühd ile tâ'atte
Yokdur yakın velâyetde
Tez gel hacı bırahsın

5 Sırât köprüsün geçmeğe
Şaraban tahûr içmeye
[53b] Cennete böyle uçmaya
Tez gel hacı bırahsın

Yüzün gören sor vermek
Mürşid-i kâmil yermek
Şimdi kutbudur Rûmun
Tez gel hacı bırahsın

Kemal Ümmî eydür size
Kulak urun iş bu söze
Bir âvâz geldiği yine
Tez gel hacı bırahsın

116

İlahî - Bayezid

14'lü Hece

1 Şu'le verir keyfini gördüm ol dağ içinde
Beni okur katına vardım ol dağ içinde
Bir düşün döşemişler nûruyla bezemişler
Ne kim olmuş olıcak gördüm ol dağ içinde

Arşı asdım yanıma levhi aldım elime
Okudum hatlarını yazdım ol dağ içinde
Âdem etdim eğrü ve beş âdemden ana rû
[54a] Onsekiz bin âlemi gördüm ol dağ içinde

Yer oluben anladım gök oluben gülmedim
Sular gibi çağladım akdım ol dağ içinde
Okut sana Bayezidi'nin var ise gizli tûr
Mûsâleyin tecellî kıl sen ol dağ içinde

117

İlahî - Yûnus Seykâl

7'li Hece

1 Benim ol aşkı döker bahrı
Denizler hayrân bana
Deryâ benim katremdir
Aşk oldu seyrân bana

Çün dosta gider yolum
… erişdi elim
Aşkdan söyler bu dilim
Ne kul ne sultân bana

Şerî'at ehli ırâk
Eremez bu menzile
Ben kuşdilin bilirim
Söyler Süleymân bana

Yok iken bu bârgâh
Sen var idin pâdişâh

[54b] Ah bu aşk elinden ah
Derdi oldu dermân bana

5 Yûnus bu halk içinde
Eksikliğin Hakk bilir
Dîvâne olmuş çağırır
Dervîşlik bihşân bana

118

Kaygusuz Medh-i Resûl

8'li Hece Ölçüsü

1 Ezeli kâlû belâdan
Kurbanıyam cân Ahmed'in
Yoluna cân kılam fedâ
Kulınam sultân Ahmed'in

Bendesi olmuşum cândan
Bulmuşam derde dermândan
Her dem gelir geçer benden
Kulınam sultân Ahmed'in

Bana fedâ kıldı özün
Sır içinde gördüm yüzün
Benim ile söyler sözün
Dilim süryân cân Ahmed'in

Her dem benim ile olur
İnleyip zârı kılar
Benim ile alır verir
Elim cân Ahmed'in

5 Gaygusuz bakma varına
Düşe gör dost diyârına
[55a] Yandım tecellî nârına
Nûrıyam süryânı Ahmed'in

119

İlahî - Zâkirî

8'li Hece Ölçüsü

1 Yâ Rabbi mahşer yerine
Ne yüzüyle varayım ben
Dostun Muhammed yüzüne
Ne vecihle göreyim ben

Benim cürmüm günâhım çok
Değil rahmetinden artık
Senden gayrı yaradan yok
Ya kime yalvarayım ben

Senden olmazsa inâyet
Dostun kılmazsa şefâ‘at
Neden lâyık bana ceset
Pes bir yüzü karayım ben

Hakk bana su’âl ederse
Aklım başımdan giderse
Kulum nice etdin derse
Ne cevap vereyim ben

Zâkirî ey gum-râhına
Sen hidayet kıl râhına
Gece gündüz dergâhına
Kara yüzüm süreyim ben

120

İlahî - Hakîkî der Makâm-ı Hüseynî

11’li Hece Ölçüsü

[55b] Ah gönül neylersin sen bu cihânı
Kala sanma bu mülk sana fânî

Ne alıp gidersin dünyâ ondan
Söner bir gün ömrün şamdanı

Kanı şol âleme sultân olanlar
Koyuben gitdiler nâm-ı nişânı

Varamadı … ibret alsın
Turâb etmiş nice sâhib-i Kur‘ân’ı

Melekler tâcını başından almış
Bozulmuş haymesinin sâyebânı

Hakîkî gâfil olma kıl hazır kim
Ecel bir gün erer vermez amânı

121

İlahî - Nûrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün

1 Dâr-ı hasretdir bu dünyâ
Ağla dâim dâr-ı zâr
Gözyaşıyla yazılır imiş
Mücrimleri perverdigâr

Varlığı benzer cihânın
Bir örümcegin ağına
Çu avâsıtı eyler anı
Bir nefesde târumâr

Pâdişâh-ı asr sende
Erişir bir gün ecel
Yeleverir mâlını mülkü
Kul halayık ne ki var

[56a] Bu dünyânın hâsılından
Bir iyi ad işle kıl
Tâdu âda anlasın
Haşr olunca rûzgâr

5 Yâ İlâhî geçdi ömür
Nûrî'nin isyânı ile
Kalmadı ayruk rücâsı
Fazlı nadan intizâr

122

Kaygusuz

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1 Evliyâdan gelen kelâm
Okunan Kur'ân değil mi
Görücek velînin her sözü
Sûre'-i Rahmân değil mi

Hakk sev ben yaratdığı
Kendine ayna etdiği
Tecellî zâtı etdiği
Sureti insan değil mi

Hakk haberin dinleyene
Cândan kabûl eyleyene
Hakk'ı bilip anlayana
Sözümüz burhân değil mi

Gerçek elini tutmayan
Gönlün ana yür gitmeyen
Hakk'ı bâtılı fark etmeyen
Câhil nâdân değil mi

[56b] 5 Ey Kaygusuz hâlin nola
Sende giregör bu yola
Hakk kerem edicek kula
Hakk kendin âyân değil mi

123

Nûrî

8'li Hece Ölçüsü

1 Ey tâlib-i vasl-ı Hudâ
Gel gidelim Hakk'dan yana
Ey âşık-ı nûr-ı Hudâ
Gel gidelim Hakk'dan yana

Gel aşkınla dinle beni
Hakk'a kulam cân teni
Mevlâ seni ister seni
Gel gidelim Hakk'dan yana

Açıldı vahdet gülleri
Feryâd eder bülbülleri
Göründü cânân illeri
Gel gidelim Hakk'dan yana

Ey murg-ı bâğ-ı lâ-mekân
Ey remz-i sırrı *Kün feyekün*[146]
Yerin değildir bu cihân
Gel gidelim Hakk'dan yana

5 Ey Nûrî gül-i aşkla yan
Ver yoluna baş ile cân
Hakk'ı bulur câna kıyan
Gel gidelim Hakk'dan yana

124

Der Makâm-ı Hüseynî der Medh-i Resûl Yûnus İlahî

11'li Hece

[57a] 1 Habîbine âşık oldum yâ Mevlâ

[146] Yasin 36/82.

Bana Mustafâ'nı göster göreyim
Kemâl-i lutfundan ihsân eyleyen
Bana Mustafâ'nı göster göreyim

Dergâhına yüz dutuben bulan
Ana ümmet ise sana kullara
Ashâpları … koymuş yollara
Koyan Mustafâ'nı göster göreyim

Ümmetleri kıl köprüden …
Bir yoliken zebâniler küfürden
Gâh sırât gâh mîzâna seğirten
Gelen Mustafâ'nı göster göreyim

Sırât üzre ümmeti bekleyen
Ümmet için yaşın yaşın ağlayan
Oğlun ümmetine kurbân eyleyen
Kıyan Mustafâ'nı göster göreyim

5 Yûnus eydür âşık isen tut gör sünneti
Sünneti tutanlar imiş ümmeti
Arş altında cem eyleyip ümmeti
Devrân-ı Mustafâ'nı göster göreyim

125

Kaygusuz Abdal

8'li Hece Ölçüsü

1 Pîr-i her sultân-ı evliya
Kerem etmiş Sübhân sana
[57b] Bir cânı sana ne nesnedir
Fedâ yüz cihân sana

Sen ol üçlerin birisin
İçlerinde … reyisin
Evliyânın rehberisin
Kamusu mihribân sana

Âlemsin ulû el-ebeddesin
Hakk Habîbine ashâbsın
Âleme kutbü'l-ektâbsın
Meşrık-ı mağrib yeksân sana

Sensin uşşâkın tâlibi

Kara ayağın turâbı
Senden umar feth-i bâbı
Muhtâc ehl-i irfân sana

Bî-aşka gönül daldun
Ma‘rifet kanını buldun
Kaygusuz gerçeğe erdin
Bütün dîn îmân sana

126

İlahî - Yûnus Nasîhat

8’li Hece Ölçüsü

Vaktinde hâzır olan
Ecel vardır gelir bir gün
Emânetdir sana cânın
Ecel vardır gelir bir gün

Nice nice geçer sende
Yedi deryâyı geçirsende
[58a] Pervâz urup uçursanda
Ölüm bulur seni bir gün

Çürür şol seni bilen diller
Tutmaz olur tutan eller
Sevinip kazandığın mâllar
Vârislere kalır bir gün

İşbu tevhîde gelmeyen
O gün nasîhat almayan
Elif’den be’yi bilmeyen
Okur kişi olur bir gün

Yûnus Emre bunu söyler
Dalıp aşk deryâsını boylar
Şol yüksek köşkler sarâylar
Virân olur kalır bir gün

127

İlahî - Hüdâyî Nasîhat

8’li Hece Ölçüsü

Bir pâdişâha kul ol kim
Mülkü zâil olmaz ola
Bir gülşene bülbül ol kim
Hîç sararıp solmaz ola

Kendin ummâna sala gör
Gavvâs oluben dala gör
Bir türlü cevher bula gör
Kimse anı bulmaz ola

Gerçek seven cânânını
Verir yoluna cânını
[58b] Derd odur ki dermânını
Hakk'dan gayrı bilmez ola

Gerçek olsa sâlik âşık
Görünür *küllü şey' hâlik*[147]
Bir mülke ola gör mâlik
Kimse elden almaz ola

5 Koyalım lâf ü güzâfı
Gel eyleyelim insâfı
Gönül ol vakt olur sâfî
K'ana keder gelmez ola

Sırrını keşf etme yâda
Verme hâsılını bâda
Bir dost edin kim dünyâda
Hîç senden ayrılmaz ola

Bülbül gibi[148] ötmek gerek
Güller gibi bitmek gerek
Bir âleme gitmek[149] gerek
Fenâ eli ermez ola

Zâhidlere uçmak gerek
Ârif Hakk'a uçmak gerek
Bir çeşmeden içmek gerek
İçenler ayılmaz ola

Bir kapıya mülâzım ol
Dün gün Hüdâyî kâ'im ol
Bir özge ilme âlim ol

[147] El-kasas 28/88.
[148] Ola, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.49.
[149] Yetmek, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.49.

Ki Melek anı bilmez ol

128

Der Makâm-ı Nevâ Nasîhat-ı İlahî - Zâkirî Sünbül

11'li Hece Ölçüsü

[59a] 1 Dil gaflet meyândan olmadın ayık
Bir amel işleyim elime lâyık
Bu ömrümün hesâbına mı ağlayım
Ya kabrin cevâbına mı ağlayım

Kıyâmet azâbına mı ağlayım
Hıyfa geçen ömre yazıklar yazık
Seferim var … için yok artık
Hıyfa geçen ömre yazıklar yazık

Hasret ile uram başıma taşlar
Zâyi oldu bunca yâr ile fâşlar
Hevâ eylendim çok fesâd işle
Hıyfa geçen ömre yazıklar yazık

Telef etdin bunca ay ile günü
Bulup bir şeyhi bileydim birini
Hebâya çürüttüm bu cânı teni
Hıyfa geçen ömre yazıklar yazık

5 Zâkirî işledin bunca şenâ'at
Her bir işin sonu elbet nedâmet
Gamıma irerse alsun hidâyet
Hıyfa geçen ömre yazıklar yazık

129

Münâcât-ı İlahî - Yûnus

16'lı hece ölçüsü

1 Yâ Rabbenâ Yâ Rabbenâ meded eyle kıyâmetde
[59b] Vağfirlenâ zünûbenâ[150] meded eyle kıyâmetde

Bu dünyâda yokdur vefâ gelen kişi çeker cefâ
Hakk'ın habîbi Mustafâ meded eyle kıyâmetde

Göklerde bülbüller şakır su'âl eder münker nekir
Ey Hazreti Ebû Bekir yardım eyle kıyâmetde

[150] Günahlarımızı affet.

Gökleri seyr eder kamer cemâlinden nûrlar taşar
Ey Hazretî cânım Ömer meded eyle kıyâmetde

Cemi melekdir âsumân Cebrâ‘il indirdi Kur‘ân
İki nûrun ümmeti Osmân meded eyle kıyâmetde

Bu dünyâda çokdur velî hepsine dedin belî
Allâh’ın arslanı Alî meded eyle kıyâmetde

Yaramız … nefsim şeytânın basır
Ey Hazreti İmâm Hüseyin meded eyle kıyâmetde

[60a] Ey Yûnus Emre’m gâfil yatma günâh deryâsına batma
Mü’minler anası Fâtıma meded eyle kıyâmetde

130

İlahî-yi Yûnus Nasîhat

8’li hece ölçüsü

Ey tâlib-i dünyâ olan
Tahsil edip nitsen gerek
Eğer isbatı şâh-ı cihânı
Bir gün konup gitsen gerek

Çeksek nice yıllar ta‘ab
Dünyâ senin farz eyle hep
Kabri anarmısın aceb
Toprak olup yastık gerek

Bî-çâre tâlib gaflete
İhmal edersen tâ‘ate
Ömrün ererse gâyete
Emri kaçun tutsan gerek

Bilmedin mi nefs ahvâlini
Tutdun mu meğer elini
Görüp kıyâmet hâlini
Her zevki unutsan gerek

Âdet etme tokluğu
Vahdetde ol küçüklüğü
Yoldaş edersen yokluğu
Dost eline yatsan gerek

131

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Bûselik

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[60b] 1 Câhidû fî'llâhi yâ ehle's-salâh
İnne umre'l-mer'i yemdî ke'r-riyâh

Cennet ehline gerek ilm ü amel
Lâ-cerem uçmağa lâzımdır cenâh

Yâ ibâda'llâhi kûmû va'budû
Ve'zkurûhu bi'l-guduvvi ve'r-revâh

Akla bakma er tecellî nûruna
Şem'a hâcet kalmaz oldukda sabâh

5 *Leyse'l-insânı illâ mâ se'â*[151]
Fe cehüd ve fi'llâh in …

Ey Hüdâyî'den nasîhat isteyen
Hakk'a kul ol bulmak istersen felâh

132

İlâhî - Yahyâ Nasîhat

8'li hece ölçüsü

1 Sen bu fânîden âkıbet
Bir gün ola göçesin gerek
Bu murg-ı cân pervâz edip
Tayrân olup uçasın gerek

Gel ömür beni etdin telef
Gör ne işledi bunda selef
Ger kendimi arpa alaf
Ne ekdin ise anı biçsen gerek

Bu sevdâdan çek elin
Gamdan halâs eyle cânın
[61a] Bir gün olur uğrar yolun
Bu köprüden geçsen gerek

Olmaz aşa etme heves
Geç fânîden kavgayı kes
Âhir bozulur bu kafes

[151]en-Necm 53/39.

Toprak olup yatsan gerek

Hesap ederler mâlını
Anda göresin hâlini
Şol defteri a‘mâlini
Okuyup açsan gerek

Yahyâ işin tûl emeli
Eyle ihlâs ile amel
Karşında der câm-ı ecel
Bir gün anı açsan gerek

133

Medh-i Âdem Nebî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Minnet eyleme ki bir vechi kemâl
Âdeme kaldı atâ hüsnü atâ

Şekli dünyâsı bî-misli nazîr
Eyledi levh-ı vücûda tasvîr

Kalem-i sana bedri‘l-eseri
Çekdi çün nakşı vücûdı beşeri

Verdi pirâye yed-i kudret ile
İndir yanında anı hikmet ile

Halk indi *ahsen-i takvîm*[152] üzre
Verdi ünvânı ta‘zîm üzre

[61b] Eyleyüp izzet ve şânın a‘lâ
Dedi hakkında anın keremenna

Âdeme verdi aceb …
Halku’llâh ala sûretihi

Geldi bu suretiyle çün Âdem
Etdiler secde melâyik oldem

Hem edip layık izzet bizzât
Vechini vechine kıldı mir’ât

[152]et-Tîn 95/4.

134

Yûnus İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İlm-i hikmetin içresin âlimü'llâhsın
Âsıya rahmet kılarsın rahîmü'llâhsın
Cümlenin rızkın verirsin minnetin yok kimseye
Gelmenin yok gitmenin yok bir mukîmü'llâhsın

Dergâhından kâfiri mahrûm edip göndermedin
Mahzude verdin murâdın sen hoş kerîmu'llâhsın

Dillerin teşbihisin sen güzellerin arzususun

[62a] Şeker sordum yüzüm …

Altın olukda kıldım ben namâzı
Çok etdin halka anda niyâzı
Bilir Allâh gönüllerdeki râzı
Erişdim … elhamdülillâh

135

İlâhî

8'li Hece Ölçüsü

1 Hakk yaz diyüben yazan
Kelâm sen misin evlâ mı
Kullar üzre nâzil olan
Kelâm sen misin evlâ mı

Kerem etmiş sana Sübhân
Her nesne emrine fermân
Şimdi derdlilere dermân
Kelâm sen misin evlâ mı

… sana devlet
Sendendir kullara vuslat
… du âleme rahmet
Kılan sen misin evvela

… olmuş pazarın
Sensin gösteren dîdârın
… hakkın nazârın
Salan sen misin evvela

… zâhir
Hem bâtın düşdün hem zâhir
[62b] Mazhar-i Hakk evvel ve âhir
Hemân sen misin evvela

Hazır ilmi ledünni bilen
Habîbin ile birlik bulan
Âlem üzre pertev salan
Duran sen misin evvela

136

Kaygusuz

8'li Hece Ölçüsü

Evliyâya eğri bakma
Kevn ü mekân elindedir
Mülke hükmün süren oldur
İki cihân elindedir

Sen anı şöyle sanırsın
Sencileyin bir âdemdir
Evliyânın sırrı vardır
Gizli ve ayân elindedir

Hakk anı bunda gönderir
Kullarını irşâd için
İstediği ıslâh eder
Kahr u ihsân elindedir

Hakk zâtıyla ve sıfatıyla
Tecellî eylemiş ana
Varlığı Hakk varlığıdır
Emr-i Sübhân elindedir

Kaygusuz eydür bu ilmi
Okudum anladım bildim
[63a] Şimdi bu âlemin hükmü
Kâmil insan elindedir

137

Kaygusuz

8'li Hece Ölçüsü

Yüce sultânlar sultânı
Sensin hemân derdim benim

Hasretin yakdı cânımı
Sensin hemân derdim benim

Pertevin aksini sal câna
Dopdolu alam cihâna
Derdinden olam divâne
Sensin hemân derdim benim

Hayâlin cânda bağlarım
Onunla gönlüm eğlerim
Gâh ağlarım gâh inlerim
Sensin hemân derdim benim

İnler gönül zâri kılar
Nerdedir sırrın kim bilir
Sana eren Hakk'ı bulur
Sensin hemân derdim benim

5 Kaygusuz kulunu şâd eyle
Onu ondan âzâd eyle
Senin ile âbâd eyle
Sensin hemân derdim benim

138

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[63b] 1 Hudâyâ cümle-i âlem
Sana âşık seni özler
Melek cin ü benî-Âdem
Sana âşık seni özler

Zemîn olmuş yolunda hâk
Eder deryâ yakalar çâk
Dün ü gün raks eder eflâk
Sana âşık seni özler

Seherde açılan güller
Öten şûrîde bülbüller
Benefşelerle sünbüller
Sana âşık seni özler

Eğer mihr ü eğer zerre
Eğer bahr ü eğer katre

Eğer Tûbâ eğer Sidre
Sana âşık seni özler

Eğer Hûrî eğer Gılmân
Eğer Mâlik eğer Rıdvân
Sekiz cennet yedi nîrân
Sana âşık seni özler

Eğer gâib eğer hâzır
Eğer bâtın eğer zâhir
Eğer mü'min eğer kâfir
Sana âşık seni özler

Kamunun matlabı birdir
Yâ niçün ba'zı kâfirdir
[64a] Aceb hâlât aceb sırdır
Sana âşık seni özler

Kimi geçer gider ilmez
Kimi bilir kimi bilmez
Kimine kapı açılmaz
Sana âşık seni özler

Eğer dâğlar eğer beller
Ayağa yüz süren yollar
Akan sular esen yeller
Sana âşık seni özler

Eğer Mecnûn eğer Leylâ
Eğer Vâmık eğer Azrâ
Eğer kûh u eğer sahrâ
Sana âşık seni özler

Eğer kâ’im eğer kâ’id
Eğer zâhid eğer âbid
Eğer râki eğer sâcid
Sana âşık seni özler

Eğer bâğ u eğer bostân
Eğer sünbül eğer reyhân
Efendi hep bahâristân
Sana âşık seni özler

Hüdâyî'ye erip hâlât
Visâlinden bula izzet[153]
Efendi cümle mevcûdât
Sana âşık seni özler

139

İlâhî - Münâcât

8'li Hece Ölçüsü

1 Ah sultânım sen var iken
Ya ben kime yalvarayım
Adın Gani settâr iken
Ya ben kime yalvarayım

Altımızda taşlar yatır
Üstümüzde otlar bitir
Yılan ciyân mekân tutar
Ya ben kime yalvarayım

Kapısı yok bacası yok
Gecesi yok gündüzü yok
Senden gayrı Yaradan yok
Ya ben kime yalvarayım

Kapısı yok açam bakam
Ocağı yok odlar yakam
Nice yıllar azâb çekem
Ya ben kime yalvarayım

[64b] 5 Od yılanı oynayıcak
Başda beyin kaynayıcak
Senden dermân olmayıcak
Ya ben kime yalvarayım

Dermân yürek yarasına
Bakma yüzüm karasına
Taş toprak arasına
Ya ben kime yalvarayım

140

İlâhî - Zeyne'l-'âbidin

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[153]Lezzât, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 65.

1 Aceb mekkâredir dünyâ
Bulurken elde nûr-ı âdem
Hatâdır meyl ana mahzâ
Der iken elde nûr-ı âdem

Aceb hayretdedir insân
Eğer dervîş eğer sultân
Turâb içre kamu yeksân
Yaturken elde nûr-ı âdem

Cihânın bula der hâl
Zühr âlûdedir bâli
Dosta ya düşmana mâlî
Kalurken elde nûr-ı âdem

Mukarrer emr-i Rabbânî
Gelüpdür külli min fânî
O günde nice sultânı
Alırken elde nûr-ı âdem

[65a] 5 Ne şâh ne gedâdır deyr
Bilmez hîç gizli sır
Ecel halka kamu bir bir
Gelürken elde nûr-ı âdem

Bu Zeynül-âbidîn anı
Bulurken bu cihân fânî
O günde niceler cânı
Alurken elde nûr-ı âdem

141

Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey zâhir ü pinhân olan
Âşık seni bulsa nola
Âlemlere sultân olan
Âşık[154] seni bulsa nola

Gökçek cemâlin gizleyen
Uşşâkı hayretde koyan
Ey *Semme vechu'llâh*[155] diyen

[154] Sâdık, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 17.

Âşık seni bulsa nola

Mi'râc'a edip da'veti
Veren Habîb'e vuslatı
Tâlibden alsan gafleti
Âşık seni bulsa nola

Kimin sıfâta irgüren
Kimini zâta irgüren
Cümle mevtâyı dirgören[156]
Âşık seni bulsa nola

[65b] 5 Eyle Hüdâyî'ye atâ
Geçir kamudan mutlakâ
Bulsun bekâ-ender-bekâ
Âşık[157] seni bulsa nola

142

İlâhî - Yûnus Medh-i Resûlullâh

8'li Hece Ölçüsü

1 Kâdir Allâh Cebrâ'il'e
Gelsin Muhammed demiş
Çekip ona Burak'ı
Binsin Muhammed demiş

Cebrâ'il Burak'ı yeder
Uçan kuşdan katı gider
Şol ilen dünyâ nedir
Gelsin Muhammed demiş

Yakın edem ırâkları
Kabûl kıldım dilekleri
Yeşil donlu melekleri
Görsün Muhammed demiş

Yaratmadan şol âlemi
Yeri göğü ve hem âdemi
Arşım üstünde kademi
Bassun Muhammed demiş

[155] El-Bakara, 2/115.
[156] Bakî hayâta irgüren, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 18.
[157] Sâdık, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.18.

Yedi göklerimi görsün
Hem arşımı seyrân kılsın
Hâle tonlarını giysin
Gelsin Muhammed demiş

[66a] Razvân cennetimi açsın
Türlü fevklere saçsın
Şerâben tahûrdan içsin
Gelsin Muhammed demiş

Yûnus Emre'm söyler fâşı
Akar gözlerinin yaşı
Cümle enbiyânın başı
Olsun Muhammed demiş

143
İlâhî - Yûnus
8'li Hece Ölçüsü

1 Derdin anıp âh eyleyen
Yûnus'a kalmadı dünyâ
Mekke'i bünyâd eyleyen
Halîl'e kalmadı dünyâ

Ol kuyuya atılan
Sonra köle diye satılan
Sonra sultân denilen
Yûsuf'a kalmadı dünyâ

Şol Yûsuf'u zari kılan
Kurtlar ile da'vâ kılan
Ağlamadan gözsüz olan
Yakûb'a kalmadı dünyâ

Kanı ol erenler sâdıkı
Tenini kurtlar yediği
Ol Hakk habîbim dediği
Eyyûb'e kalmadı dünyâ

[66b] 5 Kanı ol erenler kanı
Gerçek Veysel Karânî
İki cihânın sultânı
Resûl'e kalmadı dünyâ

Yûnus bu dünyadan usan
Yürü Hüseyni sağ isen
Hani Hüseyin ile Hasan
Onlara kalmadı dünyâ

144

İlâhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bana zâhirde etdin bunca ihsân
Müyesser eyledin mülkü Süleymân
Olup pür nûr aşkınla dil-i cân
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

Bana lutf eyleyip kılsan tecellî
Bu tâc-ı taht ile gelmez tesellî
Hudâ eyleyip ihsân-ı küllî
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

Be-hakkı âb-ı rûy-i Fahr-i âlem
Habîbi ekrem rahmân-ı a'zam
Be-sırrı terekkümi İbrâhîm Edhem
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

Bu fânî dünyânın yokdur mâni
Hayâl-i tul gider mülkü mâlı
Verip rûz-i cezâda kıldı âlî
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

[67a] 5 Kapında bir gedâyım pâdişâhâ
Be-hakkı sûre'i Yûnus ve Tâhâ
Bir abdî ednâ âsım ileyhe
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

Ricâle remâle yokdur i'timâdım
Değildir tâc-ı tahta istinâdım
Rızâ-yı pâkın olmuşdur murâdım
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

Kapında Ahmedî makbûl kulun et
Günâhın afv edip özrün kabûl et
Yolunda âkibet-i ehl-i sûl et
Beni kıl âlem-i ma'nîde sultân

145

İlâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ ol İbrâh3im Halîlu‘llâh makâmı misâli
Minberi a‘lâsının nakşına erişmez hârı
Geldi firkat neyleyem şimdengeri gitdi visâl
Doyamadım görmeye yâ Ka‘betu‘llâh ben seni

İner etrafında kandiller cihân pür nûr olur
Kûyuna yüz süren diller aceb mesrûr olur
Bencileyin âsîler anda nice mağfûr olur
Doyamadım görmeye yâ Ka‘betu‘llâh ben seni

Nakd-i gonce hüsn-ü bî hemtâna ey beyti Hudâ
İşitdim ki baş cân yoluna kılam fedâ
Âlemin sultânıdır eşiğine gelen gedâ
Doyamadım görmeye yâ Ka‘betu‘llâh ben seni

[67b] Ağlaya ağlaya âşıkların her köşede nihân eder
Kimi esir hicirde yüz sürüp efgân eder
… kimisi bağrın tutup büryân eder
Doyamadım görmeye yâ Ka‘betu‘llâh ben seni

5 Çevre yanında Harem kapına cennetdir hemân
Su içinde hûb mahbûb zamân
Sana âşık olduğunca varmış halk-ı cihân
Doyamadım görmeye yâ Ka‘betu‘llâh ben seni

Bir yanına âb-ı zemzem kim içer hâs ile âm
Ol mübarek suda yağma ederler ihtimâm
Bir nefer hâli dolanmaz böyledir her subh u şâm
Doyamadım görmeye yâ Ka‘betu‘llâh ben seni

146

Yûnus

8’li Hece Ölçüsü

1 Sana derim bâd-ı sabâ
Bana Mevlâ’dan haber ver
Olmasın imkân hebâ
Bana Mevlâ’dan haber ver

Seher vaktinde esersin
Âşığın bağrın kesersin
Dergâha kadem basarsın

Bana Mevlâ'dan haber ver

Bir dahı bunda gelirsin
Beni toprakda bulursun
Câna cefâlar veresin
Bana Mevlâ'dan haber ver

[68a] Uzak mıdır yollarınız
Bahâr mıdır illeriniz
Efgânda bülbülleriniz
Bana Mevlâ'dan haber ver

5 Her ne dersen ben edin
Dilersen böyle gideyin
Ben ölmeden işidin
Bana Mevlâ'dan haber ver

Yûnus Emre eyledi âhı
Göz yaşıyor günâhı
Sorsan güzel İlâhî
Bana Mevlâ'dan haber ver

147

İlâhî - Hüdâyî Medh-i Resûl

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Senin derdin kamu derde
Devâdır yâ Resûlallâh
Senin kapında intisab
Revâdır yâ Resûlallâh

Senin yüzün gören gözler
Ne ay ister ne yıldızlar
Yüzünü dûn gün gözler
Bakadır yâ Resûlallâh

Kudûmun rahmet ü zevki
Safâdır yâ Resûlallâh
Zuhûrun derd-i uşşâka
Devâdır yâ Resûlallâh

Nebî idin dahı Âdem
Dururken mâ' vü tîn içre
İmâm-ı enbiyâ olsan

Revâdır yâ Resûlallâh

Kemâli zümre-i kümmel
Senin nûrunla bulmuşdur
Vücûdun mazhar-ı tammı
Hudâ'dır yâ Resûlallâh

Seninle erdiler zâta
Dahı envâ'-ı lezzâta
İşin erbâb-ı hâcâta
Atâdır yâ Resûlallâh

Yüzünde sehl olur eller
Terinde dökülür güller
Senin aşkınla güller
Safâdır yâ Resûlallâh

Habîbsin pâdişâhlara
Tabîbsin derdi olanlara
[68b] Şefâ‘atin günâhlara
Şifâdır yâ Resûlallâh

Saldı Yûsuf Kenan’ı
İken ez nesne pinhân
Senin yoluna yüz bin cân
Fedâdır yâ Resûlallâh

Hüdâyî'ye şefâ'at kıl
Eğer zâhir eğer bâtın
Kapuna intisâb etmiş
Gedâdır yâ Resûlallâh

148

İlâhî - Yûnus

8’li Hece Ölçüsü

Anmaz mısın şol günü
Dilin haber vermez ola
Düşe sûretin toprağa
Güzel dahı görmez ola

Ol Azrâ’il gele kona
Yüz döndüre ata ana
Kimse diyemez heybetine

Hergiz emân vermez ola

Anda gele sorucu
Câna cefâlar kılıcı
Aklın başına derici
Göricek demi doymaz ola

Başın suzâna bandıralar
Bir senle göreler
Hoş dutuben endureler
Irâk kimse bilmez ola

5 Beni koyalar yerime
Toprak örteler tenime
[69a] Ben çağıram Sübhân'ıma
Onlar hâlimiz bilmez ola

Cihânda cümleden yokum
Hem efendimsin hem beyim
Asıl senden istediğim
Îmân ile Kur'ân ola

Söyle Yûnus bu öğüdü
Sen sana versen yiğidi
Şimdini zamânın halkı
Herkiz oku dalmaz ola

149

Der Makâm-ı Acem Münâcât-ı İlâhî - Zâkirî

11'li Hece Ölçüsü

1 Elimiz tutup gözümüz görürken
Senden gayra muhtâc eyleme bizi
Cân tende dilimiz zikrin ederken[158]
Senden gayra muhtâc eyleme bizi

Bencileyin âciz âsî düşküne
Emmâre kulun aklı yok şaşkına
Sevdiğin[159] dostun Muhammed aşığın[160]
Senden gayra muhtâc eyleme bizi

[158]Okurken, Süleymen Eroğlu, **Zâkirî Hasan Efendi ve Yayımlanmamış Şiirleri**, Turkish Studies, 9/12 Fall 2014, s. 245.
[159] Habibin, Eroğlu, **Zâkirî Hasan Efendi ve Yayımlanmamış Şiirleri**, s. 246.
[160] Aşkına, Eroğlu, **Zâkirî Hasan Efendi ve Yayımlanmamış Şiirleri**, s. 246.

Me‘âsî bahrından kıl bizi ihrâç
Bârân-ı rahmetin üstümüze saç
Yerde gökde ne var hep sana muhtâc
Senden gayra muhtâc eyleme bizi

Îkâzın kalb et doğru yola varalım
Emânetin îmân ile varalım[161]
[69b] Sen var iken ben kime yalvarayım
Senden gayra muhtâc eyleme bizi

5 Zâkirî sözün eyle muhtasar
Mî‘âd için nen var getir mahzar[162]
Olıcak emrinle ruhum muhtasar
Senden gayra muhtâc eyleme bizi

150

İlâhî - Dervîş

8’li Hece Ölçüsü

1 Görmez misin kevni ey
Devrân eder aşk elinden
Melekler arş-ı a‘lâyı
Cevelân eder aşk elinden

Maksûda eren dervîşler
Hakk’a aşkla ermişler
Mahbûbun başına kuşlar
Yuva yapdı aşk elinden

Aşkın dinmez feryâdı
Cemâli Hakk’dır murâdı
İşitmedin mi Ferhâd’ı
Dâğları deldi aşk yüzünden

Sen bu aşkı ne sanırsın
Düşdünse kara daş bulursun
Hazret-i Nesîmî derisin
Yüzdürüdür aşk yüzünden

5 Bırakıp rahat bahtını
Dile Hakk’ın zâtını

[161] Virelüm, Eroğlu, **Zâkirî Hasan Efendi ve Yayımlanmamış Şiirleri**, s. 246.
[162] Götür mâ-hazar, Eroğlu, **Zâkirî Hasan Efendi ve Yayımlanmamış Şiirleri**, s. 246.

[70a] İbrâhîm Edhem tahtını
Terk eyledi aşk yüzünden

Yâr elinden çok içmiş
Mest olup kendinden geçmiş
Dervîş bir derde düşmüş
Bülbül gibi aşk elinden

151

İlâhî

8'li Hece Ölçüsü

1 Her geçen tevhîd kurulsa
Melekler gelir tevhîde
Şevk alıp meclis kurulsa
Melekler gelir tevhîde

Yukarışuben cân atarlar
Her kande olsa yeterler
Kanadı kanada çatarlar
Melekler gelir tevhîde

Bedr-i aya benzer yüzleri
Hem sürmelenmiş gözleri
Arşa çıkar âvâzları
Melekler gelir tevhîde

… ben n'etmek gerek
Kur'ân nedir tutmak gerek
Doğru yola gitmek gerek
Melekler gelir tevhîde

152

İlâhî - Mısrî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

[70b] 1 Halk içre bir âyîneyüm herkes bakar bir ân görür
Her ne görür kendi yüzü ger yahşi ger yaman görür

Didi ulular "levn-i mâ levn-i inâ"dan şüphesiz
Kana boyanmış göz hemîn Nil ü Fırât'ı kan görür

Şol câhil ü nâdânı gör örter Hakk'ı inkâr ider
Kâmil olan kâmiller her bir sözün bürhân görür

Medh ile zemmi âlemün kıymetde bir hardal degül

Har oldur her kande ol buğdayı hod saman görür

Tutdı rikâbın ârifün nice selâtîn-i üvel
Kâmil olan sultânı gör dervîşi ol sultân görür

Dervîşe bakmaz iken ana bakan sultâna bak
Hammâm içinde dilberi görmez gözi külhân görür

Şol dilberün Mehdî adı sükker dürür halka tadı
Mısrî çeker bu mihneti ol rahat-ı Rahmân görür

153

Pend-i İlâhî - Nasîhat

8'li Hece Ölçüsü

Geç bu hevâdan ey gönül
Zikreyle dâ'im Allâh'ı

Yokdan yaradan ol Sübhân
Yok iken bu cümle cihân
[71a] Fırsat elde iken ey hân
Zikreyle dâ'im Allâh'ı

Görem dersen zîrâ anı
Cennetde hem gülzârını
Koma dilden ezkârını
Zikreyle dâ'im Allâh'ı

Terk eyle gel bu fenâyı
Kul ise iste Mevlâ'yı
Çıkar dilden mâsivâyı
Zikreyle dâ'im Allâh'ı

Bir gün gelir sana ecel
Takdir etmiş olalım yezel
Sana gerek olur amel
Zikreyle dâ'im Allâh'ı

Münker Nekir gelse gerek
Sana sû'al etse gerek
Ol dem Hâlik n'olsa gerek
Zikreyle dâ'im Allâh'ı

154

Medh-i Resûl İlâhî - Dervîş Yûnus

11’li Hece Ölçüsü

1 Cânım kurbân olsun senin yoluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed
Şefâ‘at eyle biz kemter kuluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Yidi kat gökleri seyrân eyleyen
Kürsînün üstünde cevlân eyleyen
[71b] Mi‘râcında ümmetini dileyen
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Mü’min olanların çokdur cefâsı
Ahiretde olur zevk u safâsı
Onsekiz bin âlemin Mustafâ'sı
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Dört çârıyâr onun gökçek yâridir
Onu seven günâhlardan beridir
On sekiz bin âlemin sultânıdır
Adı güzel kendi güzel Muhammed

5 Sen hak Peygambersin şeksüz gümânsız
Sana uymayanlar gider imânsız
Dervîş Yûnus neyler dünyâyı sensiz
Adı güzel kendi güzel Muhammed

155

Der-Medh-i Resûl İlâhî - Hüdâyî

7’li Hece Ölçüsü

1 Sadr-ı cemî mürselîn
Sensin yâ Resûlallâh
Rahmeten li’l-âlemîn
Sensin yâ Resûlallâh

Nûrun serrâc-ı vehhâc
Âlem sana muhtâc
Sâhib-i tâc u mi‘râc
Sensin yâ Resûlallâh

Âyîne-i Rahmânî
Nûr-ı pâk-i Sübhânî
Sırr-ı Seb‘u’l-mesânî
Sensin yâ Resûlallâh

Şâhidin *leyl-i İsrâ*[163]
Subhâne'l-lezi esrâ[164]
[72a] Mazhar-ı nûr-ı esmâ
Sensin yâ Resûlallâh

5 Ey menba'-ı lutf u cûd
Yerin makâm-ı Mahmûd
Yaradılmışdan maksûd
Sensin yâ Resûlallâh

Cânlar içinde cânân
Ma'den-i ilm ü irfân
Ceddim hem pîrim sultân
Sensin yâ Resûlallâh

İçen aşk-ı tevhîdi[165]
Bulan sırr-ı tefrîdi
Hüdâyî'nin ümmîdi
Sensin yâ Resûlallâh

156

İlâhî - Yûnus

11'li Hece Ölçüsü

1 Kanı bizden evvel gelen velîler
Bunu böyle buyurmuşlar velîler
Âb-ı kevser ırmağından dolular
İçeler cân-ı dilden tevhîd edenler

Tevhîd ile gönül gözü açıla
Varma Hakk'ın dîvânına suçıla
Sırât köprüsünü âsân vecihle
Geçer cân-ı dilden tevhîd edenler

Hûrîler yapışıp gelir eline
Aluben giderler cennet evine
[72b] Varıp anda âb-ı kevser gölüne
Dalar cân-ı dilden tevhîd edenler

Hakk'ı seven Hakk yoluna çalışır

[163] İsrâ 17/79.
[164] İsrâ 17/1.
[165] Açan râh-ı tevhidi, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.215.

Varıp anda Hakk destine buluşur
Gökyüzünde meleklere karuşur
Uçar cân-ı dilden tevhîd edenler

Yûnus eydür gelip geçen erenler
Sevin tevhîdi ele girmez bu demler
Sekiz cennet kapusını mü'minler
Açar cân-ı dilden tevhîd edenler

157

İlâhî - Dervîş

8'li Hece Ölçüsü

Kalk ey gâfil uyan
Oldu nihân işler ayân
Gelsün berü câna kıyan
Bir sırrı pinhân bulmuşum

İnsân isen gayret kanı
Sanmagil gâfil sen seni
Her yerde hâzır gör anı
Bir sırrı pinhân bulmuşum

Görmez gözün a'mâdır
Bil ma'bûdun Mevlâ'dır
Kâzım sana esmâdır
Bir sırrı pinhân bulmuşum

Gel zikreyle dilleri
Keşf olur yârin illeri
[73a] Dermek istersen gülleri
Bir bak sırrı pinhân bulmuşum

Mürşid elin aldım ele
Allâh diye girdim yola
Almaz cihânı bir pula
Bir sırrı pinhân bulmuşum

Dû elinde hissemiz
Aşkla işim kıssamız
Def oldu cümle gussamız
Bir sırrı pinhân bulmuşum

Dervîş aç cân gözün

Mahbûb eyle olsun özün
Hatim kıl bu sözün
Bir sırrı pinhân bulmuşum

158

Der Makâm-ı Nevâ Sünbüle İlâhî - Pîrî

8'li Hece Ölçüsü

1 Ey hevâ-yı nefse uyan
İnsâf kıl kork Allâh'dan
Kalk gafletden uyan
İnsâf kıl kork Allâh'dan

Kemî aklın ile zâil
Karındâş âkil isen âkil
Cânın almazdan Azrâil
İnsâf kıl kork Allâh'dan

Geç kezb u gıybet etmeden
Hem halka pinhân etmeden
[73b] Hem sakın îmânsız gitmeden
İnsâf kıl kork Allâh'dan

Hem alma halkı diline
Meşgul ol kendi hâline
Tevbe ile kim halka
İnsâf kıl kork Allâh'dan

5 Var otur âdillik ile
Şerri terk et hayrı işle
Hakk'a lâyık amel işle
İnsâf kıl kork Allâh'dan

Pîrî dâim Hakk'ı zikret
Verdiği ni'mete şükret
Azâbı an kabri fikret
İnsâf kıl kork Allâh'dan

159

İlâhî - Ebû Kâsım Münâcât

8'li Hece Ölçüsü

1 Sensin Ehad sensin Samed
Îmân ile gönder bizi
İhsânına yokdur aded
Îmân ile gönder bizi

Sensin Kerîm sensin Rahîm
Hâlimize sensin Alîm
Îmânımız ile teslîm
Îmân ile gönder bizi

Bu fânî evden göçcen
Bâkî sarâya yatcen
[74a] Ölüm şerbetin içicen
Îmân ile gönder bizi

Görine îmân ile
Günâhları afv eyle
İn‘âm ile ihsân ile
Îmân ile gönder bizi

5 Dilimizde Kur’ân ola
Gönlümüzde Rahmân ola
Meskenimiz âsân ola
Îmân ile gönder bizi

Rahmet eyle bu kullara
Günâhı çok yoksullara
Gidicek uzak yollara
Îmân ile gönder bizi

Ol vakit kim ilişir işe
Şeytân îmâna karışa
Umarız avnin erişe
Îmân ile gönder bizi

Biz kulların bî-çâreyüz
Hayrân ve hem âvâreyüz
Geldik sana yalvarayüz
Îmân ile gönder bizi

Sensin Ganî sensin Kerîm
Bu kullara sensin Rahîm
Afvet kerem kıl yâ Rahîm
Îmân ile gönder bizi

[74b] 10 Dertlilere dermân veren

Kâfirlere îmân veren
Ölmüşlere hem cân veren
Îmân ile gönder bizi

Gerçi işimdir hatâ
Sen eyle kıl afv-ı atâ
Rabbim bizi yakma oda
Îmân ile gönder bizi

Bu Kâsım'ı eder Hudâ
Lutfundan etme cüdâ
Bu kulları yakma oda
Îmân ile gönder bizi

160

Münâcât-ı İlâhî – Âşık Yûnus

8'li Hece Ölçüsü

1 Yâ Rabbî cennet evine
Girenlerden eyle bizi
Yâ Rabbî anda dîdârını
Görenlerden eyle bizi

Mahşerde halk ola hayrân
Çok çayırlar ola püryân
Arşın gölüne sende seyrân
Edenlerden eyle bizi

Bu dünyânın vefâsı yok
Ya aç olmuşlar yâhud tok
Terâzûda sevâbı çok
Gelenlerden eyle bizi

[75a] Mü'minler ere rahmete
Münâfıklarda mihnete
Sırâtı geçip cennete
Girenlerden eyle bizi

5 Mü'minlere rahmet ola
Münâfıklar mahrûm ola
Yûnus eydür doğru yola
Gidenlerden eyle bizi

161

İlâhî - Hüdâyî der Medh-i Resûl

Müstef'ilün Müstef' ilün

1 İki cihân sultânının
Doğduğu ay geldi yine
İlm ü ma‘ârif kânının
Doğduğu ay geldi yine

Gelsin şefâ‘at isteyen
Bulsun safâ anı seven
Ol sâhib-i hulk-ı hasen
Doğduğu ay geldi yine

Bedr-i dû-câ şems-i duhâ
Verd-i gülistân-ı Hudâ
Hakk'ın Habîbi Mustafâ
Doğduğu ay geldi yine

Bir âşık-ı sâdık kânı
Râhat bula cân ü teni
Sırr-ı hakîkat mahzeni
Doğduğu ay geldi yine

[75b] 5 Anı Hüdâyî kim sever
Matlûba bulmuşdur zafer
Fahr-i cihân Hayrü'l-beşer
Doğduğu ay geldi yine

162

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Irak

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Lutf eyleyip bir kez nazar
Eylese[166] ger sultânımız
Kürsî değil arşdan dahı
Âlî ola[167] unvânımız

Benlik aradan dûr ola
Zulmet gidip pür-nûr ola
Mahzûn gönül mesrûr ola
Ma'mûr ola vîrânımız

Vahdet şarâbın kim içe
Fânî alâyıkdan geçe

[166] Eylerse, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 16.
[167] Olur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 16.

Ger haşr ola nice nice
Ayılmaya mestânımız

Şevk ile bülbüller öte
Âvâzı âfâkı tuta
Her lahza taze gül bite
Hîç solmaya bostânımız

Cân şem'ine ere nidâ
Derdin veren Kâdir Hudâ
Ola Hüdâyî'ye atâ
Bir gün vere dermânımız

163

İlâhî - Yûnus

Müstef'ilün Müstef'ilün

[76a] Yüz bin cefâ kılsan bana
Senden yüzüm döndürmezem
Cânım dahı alurısan
Senden yüzüm döndürmezem

Sevdim seni bin cân ile
Kul olmışam Kur'ân ile
And içmişem Kur'ân ile[168]
Senden yüzüm döndürmezem

Îsâ'mısın Mûsâ'mısın
Yâ Yûsuf-ı Ken'ân'mısın
İllâ ki cânlar cânısın
Senden yüzüm döndürmezem

Her nereye dirsen varam[169]
Emr u göze fermân olam[170]
Âşıklara yokdur kalem
Senden yüzüm döndürmezem

Yûnus gerçek âşık ise[171]
Dost[172] yoluna sâdık ise

[168] Seni severem cânıla
Kul olmışam fermânıla
And içerem Kur'ân'ıla, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 205.
[169] Kiliseye dirsen girem, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s.205.
[170] Nakûs dahı dirsen çalam, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 205.
[171] İsem, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 206.

Hizmetine lâyık ise
Senden yüzüm döndürmezem

164

İlâhî - Hüdâyî

11'li Hece

1 Tevfîk eyle bizi doğru[173] yoluna
Efendim meded hey sultânım meded
[76b] Kereminden irgür vahdet iline
Efendim meded hey sultânım meded

Yardım eyle bize işbu yollarda
Tâ ki kalmayalım[174] yüce bellerde
Ayrılık güç imiş gurbet illerde
Efendim meded hey sultânım meded

Kimin kapısına yüzüm urayım
Kimin dîvânına el kavşurayım
Efendimi koyup kande varayım
Efendim meded hey sultânım meded

Kulun günâhından rahmetin çokdur
Doğrulup gelene kapın açıkdır
Kereminden mahrûm kalmışı yokdur
Efendim meded hey sultânım meded

5 Zerrece lutfunla günâhlar gider
Rahmetin deryâsı zenbi mahv eder
Sen kabûl etmezsen kim kabûl eder
Efendim meded hey sultânım meded

Gücümüz yetdikçe her yana yeldik
Âhir dermân senden olduğun bildik
Yüzümüz sürüyü kapına geldik
Efendim meded hey sultânım meded

Nice bir hicâbdan arınmayalım
İrgür sana yolda sürünmeyelim
Kâmillere bakıb yerinmeyelim

---

[172] Hak, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 206.
[173] Vuslat, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 36.
[174] Kalmayavuz, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 37.

Efendim meded hey sutânım meded

[77a] Kulun sana lâyık işi yoğımış
Hüdâyî'ye senin fazlın çoğımış
Yokdan var[175] eden zîrâ Senden gayrı yoğımış
Efendim meded hey sultânım meded

165

İlâhî - Nûrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî neylesün netsün
Gönül sensiz karâr etmez
Eğer dursa eğer gitse
Gönül sensiz karâr etmez

Cihân bağında bir sâ'at
Ne mümkündür ola rahat
Olur ise ravza'i cennet
Gönül sensiz karâr etmez

Nedir ol bâğ-ı bostânı
Nedir hûrîyle gılmânı
Firâkınla yanar cânı
Gönül sensiz karâr etmez

Murâdı sensin ey Mevlâ
Dilden gayrı yok aslâ
Olur ise mesken-i tûbâ
Gönül sensiz karâr etmez

5 Çün sensin Nûrî'nin yâri
Nedir ol gayrı efkârı
Söndürsün ol nâ-çârı
Gönül sensiz karâr etmez

166

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Du Gâh

8'li Hece Ölçüsü

[77b] 1 Gelin diyelim şevk ile
Lâ ilâhe illallâh
Aşk ile sıdk u zevk ile
Lâ ilâhe illallâh

[175] Sudur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 37.

Cehennemden âzâd eder
Dost yoluna irşâd eder
Gamgîn gönülleri şâd eder
Lâ ilâhe illallâh

Cennet onunla açılır
Mü'minlere nûr saçılır
Dost anınla[176] göçülür
Lâ ilâhe illallâh

Açılalım güller ile
Ötelim bülbüller ile
Diyelim pâk diller ile
Lâ ilâhe illallâh

5 Kanı bir kalbi uyanık
Kanı bir ciğeri yanık
Doğru yol isteyen âşık
Lâ ilâhe illallâh

Derdlilerin dermânıdır
Tesbîhlerin sultânıdır
Hakk'ın bize ihsânıdır
Lâ ilâhe illallâh

[78a] İster isen hayr-ı ezkâr
Durma hemân tevhîde var
Hüdâyî'ye yol soran yâr
Lâ ilâhe illallâh

167

İlâhî - Yûnus

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

1 Elhamdülillâh elhamdülillâh
Elhamdülillâhi'ş-şükrillâh
Allâhım Allâh sultânım Allâh
Dertlere dermân dermânım Allâh

Estağfirullâh min külli zünûb
Estağfirullâh vağfirliği zünûbî

[176] İllerine, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı,** s. 15.

Estağfirullâh kavlen ve kavle
Estağfirullâh sırran ve cehrâ

Estağfirullâh çokdur günâhım
Elhamdülillâh sensin İlâhı'm
Elhamdülillâh şükür yâ Rabb
Eyledin bizi şâkir yâ Rabb

Elhamdülillâh kuvvet senindir
Elhamdülillâh kudret senindir
Elhamdülillâh ni'met senindir
Elhamdülillâh kulun nesi var

5 Âşığın zikri ârifin fikri
Ni'metin şükrü elhamdülillâh
Gökler değildir geceler gündüz
Diyelim demeden elhamdülillâh

[78b] Virdi Muhammed severler ümmet
Mevlâ'ya minnet elhamdülillâh
Virdin itmâmı Allâh kelâmı
Cennet ta'âmı elhamdülillâh

Muhammed virdi okur virdi
Melekler sordu elhamdülillâh
Muhammed Hakk'dır sancağı okdur
Şüphemiz yokdur elhamdülillâh

Muhammed kuldur ashâbı bülbüldür
Cümlemiz kuldur elhamdülillâh
Göklerde kamer âleme doğar
Rahmetin yağar elhamdülillâh

Gör Yûnus ne der derdiyle Hû der
Virdimiz budur elhamdülillâh

168

İlâhî - Seyyid der Makâm-ı Du gâh der Medh-i Resûl

8'li Hece Ölçüsü

1 Beşâretdir Te'âlîden
Cihâna geldi Mustafâ
Hidâyet oldu a'lâdan
Cihâna geldi Mustafâ

Ol Allâh'ın sırrı idi
Dillerde söylenir idi
Nidâ eyledi münâdî
Cihâna geldi Mustafâ

Tahkîk evvel'ül-mü'minîndir
Sâdıku'l-va'di'l-emîndir
[79a] İslâm'a feyzi mübîndir
Cihâna geldi Mustafâ

Halâyık eden zikr ederler
Gönüllerde melekler söylediler
Muştuluk olsun dediler
Cihâna geldi Mustafâ

5 Birbirine secdegânî
Eyledi cümle rûhânî
Meşrık etdi razvânı
Cihâna geldi Mustafâ

Bedr-i nûrun hikmeti
Giderdi âlemler zulmetî
Ah eyledi iblis gitdi
Cihâna geldi Mustafâ

Haber verdi Cebrâ'il-i emîn
Bulundu semâ ile zemîn
Ol rahmete'l-âlemîn
Cihâna geldi Mustafâ

Oldur mü'minler serrâcı
Dertlü gönüller ilâcı
Mürşid ü ferr ü kamer tâcı
Cihâna geldi Mustafâ

Gâ'ib oldu Hızr-ı İlyâs
Erişdi âleme feyyâz
Hakk-ı tebârek eyledi râz
Cihâna geldi Mustafâ

[79b] 10 Seyyid nazar eylesin

Ma‘şûkunu medh eylesin
Cân u aklın mest eylesin
Cihâna geldi Mustafâ

169

İlâhî - Hüdâyî Medh-i Resûllullâh

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sultân-ı kevneyn doğduğu
Mâh-ı mübârekdir gelen
Âlem münevver olduğu
Mâh-ı mübârekdir gelen[177]

Dâ’im Hakk'ı zikr eylegil
İhsânını fikr eylegil
İn'âmına şükr eylegil
Mâh-ı mübârekdir gelen

Ma'mûr iken mülk-i beden
Kasd et kazan hulk-ı hasen
Ey Hakk'ı bulmak isteyen
Mâh-ı mübârekdir gelen

Geldi çün ol Hayrü'l-enâm
Oldu müşerref hâs u âm
Hakk’dan ana bin bin selâm
Mâh-ı mübârekdir gelen

5 Envâra er etvâra er
İrfana ve esrâra er
Kasd et Hüdâyî yâra er
Mâh-ı mübârekdir gelen

170

İlâhî - Dervîş Osmân Medh-i Resûl

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[80a] 1 Esîr-i nefs-i bed-kârem
Şefâ‘at yâ Resûlallâh
Ol âsî günâh-kârem
Şefâ‘at yâ Resûlallâh

Kapundur maksadı aksâ
Tapundur matlab-ı a‘lâ

[177] Ol mevlid ayıdır gelen, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 20.

Habîbi hazreti Mevlâ
Şefâ‘at yâ Resûlallâh

Risâlet tahtının şâhî
Sa‘âdet burcunun mâhî
Yola doğrult bu gum-râhî
Şefâ‘at yâ Resûlallâh

Bu nefs-i zâlime uydum
Ben beni tâmuya koydum
Ömrü nakdin yoka saydım
Şefâ‘at yâ Resûlallâh

Çu sensin enbiyâ cânî
Şefâ‘at bahrının kânî
Esirge Dervîş Osmânı
Şefâ‘at yâ Resûlallâh

171
ÂşıkYûnus
8’li Hece Ölçüsü

Bir garibem şu dünyâda
Gülme gülme ağla gönül
[80b] Derdin dahı çokdur senin
Gülme gülme ağla gönül

Dünyâ kime kıldı vefâ
Dâ’im işi cevr u cefâ
Kanı Muhammed Mustafâ
Gülme gülme ağla gönül

Ebû Bekir oldur velî
Oldu Peygamberin yârî
Ömer Osmân kanı Alî
Gülme gülme ağla gönül

Anlar cihâna geldiler
Hep gitdiler kalmadılar
Ağladılar gülmediler
Gülme gülme ağla gönül

Bir gün ola ecel ere
Bütün kulluğundan kala

Artık düşen turâb ola
Gülme gülme ağla gönül

Âşık Yûnus söyler sözün
Hemân Kur'ân bulur özün
Eğer kış eğer yazın
Gülme gülme ağla gönül

172

İlâhî - Yûnus

8'li Hece Ölçüsü

Hakk lâ İlâhe illallâh
Lâ İlâhe illallâh
Meded mededhâyı meded
Lâ İlâhe illallâh

[81a] Taşdı rahmet deryâsı
Gark oldu cümle âsî
Dört kitâbın ma'nâsı
Lâ İlâhe illallâh

Seyr eyledim afâkî
Gördüm nice müştâkî
Yâ dâ'im yâ bâkî
Der er ki müştâkı

Vardır dileyân nûrı
Dermâna erişince
Aşkla kulluk ile
Sultâna erişince

Sular gibi seyr eyle
Bir yerde karâr etme
Alçaklara ak yürü
Ummâna erişince

Eyyûb gibi sabr eyle
Ya'kûb gibi çok ağla
Yûsuf gibi sen dahı
Ken'ân'a erişince

Dâ'im hor hakîr ol
Şâyed Halîl olasın

İsmâ‘îl gibi sen dahı
Kurbâna erişince

Yûnus sen bu gevheri
Niçün verdin nâdâna
[81b] Bu yolda neler çekdin
Erkâna erişince

173

İlâhî - Münâcât

11'li Hece Ölçüsü

1 İlâhî dilerim senden habîbin
Muhammed Mustafâ hakkı
Îmân ile gönder bundan
Muhammed Mustafâ hakkı

İlâhî ente Sübhânî
Dilerim senden îmânı
Gör yoldaş eyle Kur'ân'ı
Muhammed Mustafâ hakkı

İnâyet kapusun açgıl
Bize rahmetin saçgıl
Bu gönlüm gözünü açgıl
Muhammed Mustafâ hakkı

Günâhım çok kime varam
Meğer kim sana yalvaram
Esirge günâhkârım
Muhammed Mustafâ hakkı

5 Bizi bâd etme rahmetden
Ayırmagıl Muhammed'den
Uyuruz külli bu gafletden
Muhammed Mustafâ hakkı

174

İlâhî - Hâfız

11'li Hece Ölçüsü

[82a] 1 Aşk-ı Mevlâ'dan safâlar kesb edip
Derd ile Hû derler âşıklar müdâm
Cânib-i ferru ilallâh gidip
Derd ile Hû derler âşıklar müdâm

Sa‘î ederler râh-ı Hakk’da cân ile
Ağlaşırlar hasret-i cânân ile
Cem olurlar bir yere ihvân ile
Derd ile Hû derler âşıklar müdâm

Hâfız hep mâsivâ beyhûdedir
Sırr-ı Hakk sanma güftügûdadır
Bildiler mahsûd-ı aslî Hûda’dır
Derd ile Hû derler âşıklar müdâm

175

Nûrî

8’li Hece Ölçüsü

1 Ölmezden evvel öldüler
Hakk yolunun âşıkları
Bâkî hayâtı buldular
Hakk yolunun âşıkları

Çün şâh-ı râha gitdiler
Vuslat iline yitdiler
Arş üzre seyrân etdiler
Hakk yolunun âşıkları

Deryâ-yı aşka girdiler
Dürr-i muhabbet dürdüler
Yârin cemâlin gördüler
Hakk yolunun âşıkları

[82b] Câh-ı cihânı kovdular
Bu dünyâ el yudular
Yetmez Allâh dediler
Hakk yolunun âşıkları

5 Ey Nûrî gel sen dahı var
Bu yolda kıl cânı nisâr
Elbetde bulur visâl-i yâr
Hakk yolunun âşıkları

176

İlâhî - Nûrî

Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Gönlümüz her ân sendedir yâ Rabb
Derdime dermân sendedir yâ Rabb
Rahmeti cânım câna cânânım

Sırr-ı pinhânım sendedir yâ Rabb

Âşığın kâmı vuslat encâmı
Diller ârâmı sendedir yâ Rabb
Aklı aradım ben de bulmadım
Şüphe kılmadım sendedir yâ Rabb

Kalbi yitirdim arayı geldim
Müttali oldum sendedir yâ Rabb
Cân kuşu uçdu cümleden geçdi
Ol yana kaçdı sendedir yâ Rabb

Nûrî bîçâre oldu pür yâre
Yâreye çâre sendedir yâ Rabb

177

İlâhî - Melâmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[83a] 1 Ey ki hezâr âferin bunca sultân olur
Kulu olan kişiler Hızr u Hakân olur

Ayağının tozuna sürme çeker gözüne
Nesne görür göz kim vallâhi hayrân olur

Besleme kıl teni ni'met püryân ile
Bir gün ola tenin tabuta büryân olur

Dinle sözüm ey dede sanma seni denîde
Nefs-i dûnun zapt eden dînde Süleymân olur

5 Şol kişi kim mâl bulur sanma devlet bulur
Devlet bulan kişi Allâh'ı bulan bulur

Terk edüben ayruğun tutarsın buyruğun
Taş demir mi … hükmüne fermân olur

Sen başka vir okut Allâh'ı …
[83b] Uslu sözüdür işit bunda ne yalan olur

Hâlik'ini isteyen nâ-halef olmuş değil
Halka gönül bağlayan sonra ki pişmân olur

Şerbetin katresin her kim içer cur'asın

Gönlü gözü doluben sînesi ummân olur

Sen mâlına tapmagil köşk ü sarây yapmagil
Şol derşup yapdığın son ucu vîrân olur

Her kim bugün dînde inanuben bu söze
Yoksul ise bayî olur kul ise âzâd olur

178

İlâhî - Eşrefoğlu Rûmî

7'li Hece Ölçüsü

Hep fesâd işlerime
Estağfirullâh tevbe
Yaman teşvişlerime
Estağfirullâh tevbe

Gözümün bakdığına
Gönlümün akdığına
[84a] Kulağım çakdığına
Estağfirullâh tevbe

Dilimin gıybetine
Nefsimin lezzetine
Hep âzâm lezzetine
Estağfirullâh tevbe

Bildim suçumu bildim
Döndüm Çalabım bildim
Geldim kapına geldim
Estağfirullâh tevbe

Benden suçumu sorma
Ayıbımı yüzüme urma
Mahrûm beni döndürme
Estağfirullâh tevbe

Settârü'l-uyûb sensin
Gaffâru'z-zünûb sensin
Fettâhu'l-kulûb sensin
Estağfirullâh tevbe

Nefs bendine tutuldum
Şeytâna esir oldum

Her hatâ kim ben kıldım
Estağfirullâh tevbe

Gerçi kim günâhım çok
Rahmetin dahı artuk
Âsîne kapun açık
Estağfirullâh tevbe

[84b] Tevbeyi tacîl edin
Gelin cennete gidin
Müminler dâ'im edin
Estağfirullâh tevbe

10 Eşrefoğlu Rûmî'nin
Şol çok günâhlarının
Kefâretidir anın
Estağfirullâh tevbe

Arzu yılanlarının
Cânları soktuğunun
Tiryâkî ol ağunun
Estağfirullâh tevbe

179

İlâhî - Yûnus

8'li Hece Ölçüsü

1 *Gönlüm düşdü bir sevdâya*
Gel gör beni aşk neyledi
Başımı verdim gavgâya
Gel gör beni aşk neyledi

Ben yürürüm yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne âkılem ne dîvâne
Gel gör beni aşk neyledi

Gâh eserim yeller gibi
Gâh dururum yollar[178] gibi
Gâh çağlarım seller gibi
Gel gör beni aşk neyledi

[178] Tozarım yerler, Mustafa Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, DİB Yay., Ankara 2016, s. 304.

Akarsu gibi çağlarım
Dertli yüreğim dâğlarım
Düşü göricek[179] ağlarım
Gel gör beni aşk neyledi

[85a] Ben yürürüm ilden ile
Dost sorarım dilden dile
Gurbetde hâlim kim bile
Gel gör beni aşk neyledi

5 Gurbet ilinde yürürem
Dostu düşmânı[180] görürem
Uyanıp Mecnûn oluram
Gel gör beni aşk neyledi

Benzim sarı gözlerim yaş
Bağrım pâre yüreğim taş
Hâlim bile dertli kardaş
Gel gör beni aşk neyledi

Yâ elim al kaldır beni
Ya vaslına erdir beni
Çok ağlatdın güldür beni
Gel gör beni aşk neyledi

Ben Yûnus-ı biçâreyim
Başdan ayağa pâreyim[181]
Dost ilinden âvâreyim
Gel gör beni aşk neyledi

180

İlâhî - Zâkirî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Deme rûyum siyâh hâlim tebâhdır
Efendim lutfu çok bir pâdişâhdır
Kul olan kulların işi günâhdır
Efendim lutfu çok bir pâdişâhdır

Ne ağlarsın be hey âsî günâhkâr
Sana tevbe gibi hüsn-i hasen var

[179] Şeyhim anuban, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 305.
[180] Düşümde, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 304.
[181] Yâreyim, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 305.

Gel istiğfâr eyle Mevlâ'na yalvar
Efendim lutfu çok bir pâdişâhdır

[85b] Efgân edip dökme gözünden yaşlar
Günâhdan kullar istiğfâre başlar
Günâhın afv edip suçun bağışlar
Efendim lutfu çok bir pâdişâhdır

Kimin eşiğine başım koyayım
Kimin karşısında dîvân durayım
Efendim var iken kime varayım
Efendim lutfu çok bir pâdişâhdır

5 Zâkirî âsînin çokdur günâhı
Bağışla lutf edip kâdir İlâhî
Ki sensin pâdişâhlar pâdişâhı
Efendim lutfu çok bir pâdişâhdır

181

İlâhî - Dervîş Yûnus

8'li Hece Ölçüsü

1 Sana seni gerek ise
Dinle zikreyle Kur'ân'ı
Aklın sana yâr ise
Dinle zikreyle Kur'ân'ı

Kur'ân'ı Allâh gönderdi
Cebrâ'il yere indirdi
Münkirler yüzün döndürdü
Dinle zikreyle Kur'ân'ı

Kur'ân'ı okuyanlar hakdır
Sevâbı deryâdan çokdur
Kâfirin îmânı yokdur
Dinle zikreyle Kur'ân'ı

[86a] Kur'ân günâhımız erir
Kirâmen kâtibin yazar
Görmek istersen eger
Dinle zikreyle Kur'ân'ı

5 Dervîş Yûnus anla anda
Cân ayrılur kalur tende

Gerek ulu gerek bende
Dinle zikreyle Kur’ân’ı

182

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Yeter tapdın mâl u câha
Gel Allâh’a gel Allâh’a
Eriş bir ulu dergâha
Gel Allâh’a gel Allâh’a

Bulsan dünyâyı yutarsın
Bin yıllık tedbîr edersin
Ahir koyup gidersin
Gel Allâh’a gel Allâh’a

Fânîden usanmaz mısın
Gafletden uyanmaz mısın
Tanrı’dan utanmaz mısın
Gel Allâh’a gel Allâh’a

Olmaz havâda uçarsın
Bir gün kon kadr göçersin
Bâb-ı Hakk’dan ne kaçarsın
Gel Allâh’a gel Allâh’a

[86b] 5 Yeri göğü tevhîd ide gör
Zerre gör hurşîde ire gör
Za‘afını te’dîb ide gör
Gel Allâh’a gel Allâh’a

Gerçi her hâlde A‘lem’dir
Afv ider Ekrem’dir
Bize bizden ol Erham’dır
Gel Allâh’a gel Allâh’a

Mâsivâ-yı cândan kesil
Kov her ne derse desin il
Hüdâyî’nin sözün hak bil
Gel Allâh’a gel Allâh’a

183

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Açıldı çün bezm-i elest
Devr eyledi peymânesi
Andan içenler oldu mest
Ayılmadı mestânesi

Ol bâdeden kim nûş eder
İçdiği dem serhoş eder
Deryâ gibi ol cûş eder
Esrük olur dîvânesi

Savm-ı sarâyı kim tutar
İyd-i visâle ol yiter
Bülbülen dâ'im öter
Gülşen olur kâşânesi

[87a] Bayrama ol âşık erer
Kim Hakk cemâlini görer
Dost bezminin zevkin sürer
Pür-nûr olur dil-hânesi

5 Aç gözünü hakkıyla bak
Oku Hüdâyî'den sebak
Kâmil olurmuş ehl-i Hak
Doğmazdan evvel anesi

184

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 İlâhî lutfu rahmet kapısın aç
Bizi gayri kapıya etme muhtâc
Atânın zerresidir taht ile tâc
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

Açılsın kullara ol ulu dergâh
Kulları gelsin müstakîm râh
Sana muhtâc iken her bende her şâh
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

Nebîlerde olan envâr-ı hakkat içün
Velîlerde olan esrâr-ı hakkat içün
Meşâyihde olan etvâr-ı hakkat içün
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

Cemâlin hazretinin muhtâc içün
Celâlin hazretinin heybet içün
Muhammed Mustafâ'nın hürmet içün
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

[87b] 5 Bu düşmüş Hüdâyî'ye ol destgîri
Alan el dâ'imâ kaldır fakîri
Müyesser eyleyip hayr-ı kesîri
Bizi gayri kapıya etme muhtâc

185

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Buyruk senin fermân senin
Derd ehline dermân senin
Müzniblere gufrân senin
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Lutf u kerem ihsân senin

Kullarına eyle nazar
Gitsin gönüllerden keder
Kalmaya darlıkdan[182] eser
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Lutf u kerem ihsân senin

Sensin bizi îcâd eden
Doğru yola irşâd eden
İhsânına mu'tâd eden
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Lutf u kerem ihsân senin

Ref'et cemâlinden nikâb
İhsânın olsun bî-hisâb
Zâ'il ola tâ kim hicâb
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Lutf u kerem ihsân senin

5 Ey Vâhid ü Ferd ü Ahad
Ey Kâdir ü Hayy ü Samed
Eyle Hüdâyî'ye meded
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

[182] Varlıkdan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 239.

Lutf u kerem ihsân senin

186

İlâhî - Kaygusuz (Ahmedî)

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'ilün

[88a] 1 Varımı ol dosta verdim hânümânım kalmadı
Cümlesinden el yudum pes du cihânım kalmadı

Çünkü fazl'ullâh irişdi çekdi beni kendine
Açıldı gönlüm gözü ayrık hümârım kalmadı

Çün fenâfillâh içre bizi ifnâ eyledin
Anınçündür benim nâm u nişânım kalmadı

Dost cemâli aksini saldı gönlüm iline
Anı göreliden beri sabr u kararım kalmadı

5 Ayn-ı tevhîd açılıp Hakka'l-yakîn bildim anı
Şirki sürdüm aradan şekk ü gümânım kalmadı

Evliyânın himmeti yakdı beni kâl eyledi
Sâfım buldum safâ ayrık yalanım kalmadı

[88b] Kaygusuz eydür İlâhî sana şükrüm budur
Hamdü lillâh aşkı Hakk'dan gayrı varım kalmadı

187

İlâhî - Kaygusuz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Yâ İlâhî derdini derdime dermân eyledin
Kendi aşkın sırrını hem munes cân eyledin

Âlem-i cismâni içre kalmış idim bî-basar
Pertev saldın bu gönlüm içre cevelân eyledin

Küntü kenzin[183] tîrine çün muharrem eyledin
Bizi kendi fazlı lutfun ile kendin i'lân eyledin

Çün tecellî cemâl etdin bize bizden yakîn
Hamdü lillâh sen beni kim kime mihmân eyledin

[183] "Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halaktü'l-halka li ya'rifûnî", "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyûti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kârî, el-Esrârü'l-Merfû'a, s. 273]

5 Şeş cihetden sana yol yok kimesne bulamaz
Sen geldin insân sûretine seni seyrân eyledin

[89a] Yaradılmış sana müstâk kande lîkin kim bulur
Gizledin sen seni gönül içre pinhân eyledin

Kaygusuz eydür İlâhî sana şükrüm budur
Bizi bizden kurtarıben sırr-ı sübhân eyledin

188

İlâhî - Âşık Yûnus

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey Pâdişâh-ı lem yezel döndüm yüzüm senden yana
İşbu yüzüm karasıyla vasl isterem senden yana

Yâ Rabbi sen dedin bana ben yakınım senden sana
Çün yakınsın benden bana görklü yüzün göster bana

Nice yakınsın sen bana hasrete müştâkım ben sana
Dün ü gün seni gözler gözüm görmezem kaldım tana

Her gelen oldur giden ol gösteren oldur gören ol
Ulvî vü süflî cümleten oldur ger bana görine

5 Sensin bu gözümde gören sensin dilimde söyleyen
[89b] Sensin beni var eyleyen sensin hemân öldüren sona

Âşık bu sırr-ı Hakk'dır bu dile gelmek yokdur
Bunu bilmesi zevkdir akl ı fehm irmez ana

189

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 İnâyetle nazar eyle kuluna
Meded senden inâyet ıssı Mevlâ
Hidâyet eylegil doğru yoluna
Meded senden inâyet ıssı Mevlâ

Za'îfin sabra asla tâkati yok
Dahı in'âma şükre sür'ati yok
Sana lâyık efendi hizmeti yok
Meded senden inâyet ıssı Mevlâ

Gönüller derdine dermân senindir

Kamu sultânlara fermân senindir
Efendi lutf ile ihsân senindir
Meded senden inâyet ıssı Mevlâ

Safâ ver kalbimizde kalmasın pâs
Olavuz tâ âferîn-i[184] meclîs-i hâs
Hakîkat bahrına sen eyle gavvâs
Meded senden inâyet ıssı Mevlâ

5 Hüdâyî'nin edip kalbini ta‘mîr
Yine sen eyle her emrini tedbîr
[90a] Cenâbından erişsin ana te'sîr
Meded[185] senden inâyet ıssı Mevlâ

190

İlâhî - Nûrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Müyesser eyledin aşkı
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi
Cemâlin vaslına şevkı
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Tecellîden bulup lezzet
Visâl eyledin da‘vet
Cemâlin bir ulu ni‘met
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Kimi zikrin ile nâtık
Kimi aşkın ile yânık
Kamu âlem sana âşık
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Benim gönlüm alan sensin
Beni şeydâ kılan sensin
Bana cânân olan sensin
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

5 Ezel bezminde yâd etdin
Kamuyu ber-murâd etdin
Nûrî kulu şâd etdin
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

[184] karîn-i, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 30.
[185] Kerem, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 30.

191

İlâhî - Zâkiri

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

[90b] 1 Fazlın ile yâ Rabbenâ kaldır koma bizden kesel
Hıfz eyle şeytân vermesün son demde îmâna halel

Hâlim nola nâgâh yâ Rabbenâ bana dirlerse bir gün irtihâl
Şûrîde hâl etdi beni kurb-ı ecel sû-î amel

Ömri azîzim ne idelim yok yerlere kıldım hebâ
Eli kodu yoldan beni nefs-i hevâ sayt u sedâ

Âhir nefesde zikrini eyleme dilimden cüdâ
Âşüfte hâl etdi beni kurb-ı ecel sû-î amel

5 Kendi kendime zulm edip oldum iblîsin hem-demi
Âb-ı lutfunla ağart yâ Rabbi yüzüm siyâhı

Hazretine nice varam yüzüm kara elim tehi
Âb-ı lutfunla ağart yâ Rabbi yüzüm siyâhı

Îkâz-ı kalbe yok çâre hâlim ne oldu isyânıyla
[91a] Ömrün çoğu ey Zâkiri geçmedi zikr-i Hakkıyla

Binde bir işim bitmedi gidem gibi noksânıyla
Şûrîde hâl etdi beni kurb-ı ecel sû-î amel

192

İlâhî - Zâkiri

10'lu Hece Ölçüsü

1 Nedir serverin yine mesrûrsun
Neyler bu sende beyhûde hande
Âhiret zâdın kıldın mı hâzır
Kuvvet ü kudret var iken tende
Rabbenâ bizden yok bize dermân
Son demde îmân ver bize sende

Hadden aşırdım cürm ü isyânı
Sorulur bir bir Hakk bizden anı
Suçu bildim kapına geldim
Sen kabûl eyle ben nâ-tevânı
Rabbenâ bizden yok bize dermân
Son demde îmân ver bize sende

Gözlerim giryân çekerim püryân
Suçumu eksem olurum hayran
Zâtına lâyık yok bir a‘mâlim
Ben fakîr kulum sen ğanî-yi Sübhân
Rabbenâ bizden yok bize dermân
Son demde îmân ver bize sende

[91b] Aldadı bizi nefs-i emmâre
Tâ‘at etmeğe kalmadı çâre
Olursa su’âl ben tehî deste
Ne cevâb vereyim ben yüzü kara
Rabbenâ bizden yok bize dermân
Son demde îmân ver bize sende

5 Zâkiri budur virdi zebânım
Her kaçan olsa muhtazar-ı cânım
Lutfunu rehber eyle yâ Rabbim
Şerr-i şeytândan satt-ı îmânım
Rabbenâ bizden yok bize dermân
Son demde îmân ver bize sende

193

İlâhî - Abdulahad Nûrî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Ey gönül dillerde sen efsâne oldun bilmedin
Başı açık esrik aceb dîvâne oldun bilmedin

Anmadın bezm-i elestin ahdini peymânını
Âşinâ-i Hakk iken bigâne oldun bilmedin

Rabbine nefsin seni gaflet ile âsî kılar
Kul iken Mevlâ ile hasmâne oldun bilmedin

[92a] Mâsivâ sûretler ile pûr edip için dışın
Ayn-ı Beytullâh iken puthâne oldun bilmedin

5 Nûrî irmez ise dostun visâli sırrına
Tutalım ilim ile sen bir dâna oldun bilmedin

194

İlâhî - Şeydâ Münâcât

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Ey asiyânın derdine olan tabîb

Kıl şefâ‘at cümlemize yâ Resûlallâh meded
Ka‘be’i vaslın bize eyle nasîp
Kıl şefâ‘at cümlemize yâ Resûlallâh meded

Cümleden taksîm-i feyze seni re’is etdi Hudâ
Rûyunu görenler eyler cânı yolunda fedâ
Eli boşdur kulun etme kapundan cüdâ
Kıl şefâ‘at cümlemize yâ Resûlallâh meded

[92b] Her tarafdan geldi uşşâk kapına yâ Resûl
Cümle aybını sır et anları etme melül
Sana ümmetdir kamusu hem Hudâ’ya cümle kul
Kıl şefâ‘at cümlemize yâ Resûlallâh meded

Hakk’ını etdin ziyâret çok sehâ etdin bize
Sır edüp cümle ayıbı urmadın yüzümüze
Lutfunu red eylemez Hakk bakmaya suçumuza
Kıl şefâ‘at cümlemize yâ Resûlallâh meded

5 Ravzana yol sordu Şeydâ ağlamakdan çâresi
Merhem urmazsan onulmaz yüreğinin yâresi
Şefâ‘at kılmaz isen bir kapu yok sararım yâresi
Kıl şefâ‘at cümlemize yâ Resûlallâh meded

195

İlâhî - Hüdâyî

5’li Hece Ölçüsü

[93a] 1 İsteyen yârin
Hâk eder varın
Bulsa dildârın
Saklar esrârın

Bakmayan câna
Erdi cânâna
Girdi meydâna
Terk edip ârın

Yâr elin tutdu
Birliğe yetdi
Dost ile etdi
Gizli bâzârın

Aşk ile dolan

Arayıp bulan
Nefsini bilen
Bildi Gaffâr'ın

5 Ârif ol ey dil
Ola gör kâmil
Ben diyen gâfil
Utanır yarın

Nâsı dinleme
Dostdan inleme
Gülden anlama
Bülbülün zârın

Gel Hüdâyîden
Al haber erken
Hakk'ı isteyen
Kovsun[186] inkârın

196
İlâhî - Hüdâyî
11'li Hece Ölçüsü

1 Yine gönlüm dost illerin özledi
O illere bir kez dahı varam mı
Dost dîdârın yeter bizden gizledi
Bir gün ola hûb cemâlin görem mi

Kulak tutan kişiler hak kelâma
Noksândan kurtulur[187] erer tamâma
Nebîler ile varıp dârü'selâma
Anda Hakk'ın dîvânın görem mi

Huccâc ile varıp Beytü'l-Harâm'a
Eşiğine yüzüm gözüm sürem mi

[93b] Mâsivâya meyli dilden yuyuban
Fahr-i âlem Mustafâ'ya uyuban
Kâbe kavseyn[188] ma'nâsından tuyuban
Aceb sırr-ı *Ev-ednâ*[189]'ya erem mi

[186] Kosun, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 62.
[187] Kurtulup, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 41.
[188] en-Necm 53/9.
[189] en-Necm 53/9.

Tevhîd ile îmânım kâmil ola
Firkat gidip cem'iyyet hâsıl ola
Sırrım vahdet iline vâsıl ola
Ara yerden ayrılığı sürem mi

Ey Hüdâyî dost'dan yana uçuban
Kana kana âb-ı hayât içüben
Hakk yol verip hicâbları geçüben
Aceb vahdet sarâyına irem mi[190]

197

İlâhî - Nizâmî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Kerîmâ e'âlî dergâha
Hemân ihsânına geldik
Ne çâre biz günâhkâra
Hemân ihsânına geldik

Senindir kuvvet ü kudret
Senindir heybet ü ızzet
Ne lâyık bize kerem et
Hemân ihsânına geldik

Helâk etdi bizi âdât
İhâta eyledi lâzât
Çu sensin kâzıyu'l-hâcât
Hemân ihsânına geldik

[94a] Bizi lutfundan âgâh et
Kerem-i nâsa hem-râh et
Dil-i cân mülküne şâh et
Hemân ihsânına geldik

Nizâmî'ye sa'âdet ver
Kamu ihvâna rahat ver
İbâdetden halâvet ver
Hemân ihsânına geldik

198

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Du-gâh Münâcât

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[190] girem mi, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 62.

1 Ey bu gönlüm şehrini bin lutf ile âbâd eden
On sekiz bin âlemi bir emr ile îcâd eden

Zât-ı bî-çûnun mekânlardan münezzehdir senin
Pes seni ya kande bulsun ağlayıp feryâd eden

Kasr-ı kurba irgürüp ihsâna mazhâr olmağa
Âşıka varlık cibâlin kesdirip Ferhâd eden

Kimseye ölmezden ön göstermeyip dîdârını
İrgürüp bâkî hayâta lîk sonra şâd eden

[94b] 5 Sen inâyet kıl hidâyet Hüdâyî kuluna[191]
Çün ki sensin her murâda irgürüp irşâd eden

199

İlâhî - Üftâde

8'li Hece Ölçüsü

1 Erden Hakk'a ermek gerek
Erenleri bulmak gerek

Bulmaz isen sen erenleri
Erişdi Hakk'a cânları
Bütün oldu îmânları
Cân-ı dilden sevmek gerek

Yüzlerini her kim gördü
Gönül iklîmine girdi
Murâdını anda buldu
Cân-ı dilden sevmek gerek

Dervîş-i derd-mend Üftâde
Hakk yolunda olmuş gedâ
Murâdını verdi Hudâ
Cân-ı dilden sevmek gerek

200

İlâhî - Üftâde

8'li Hece Ölçüsü

1 Ey âşıkân ey sâdıkân
İsterseniz dostdan haber
Bak kim vücûdun sihrine

[191] Sen inâyet sen hidâyet kıl Hüdâyî bendene, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 80.

Gayrıya kılmagil nazar

[95a] Aşkınla içim doldur
Çok ağlamışım güldür
Ben düşmüşü sen kaldır
Gayrıya kılmagil nazar

Derdinle olup âşık
Yolunda ölem sâdık
Kul visâline lâyık
Gayrıya kılmagil nazar

Her yana ekin saldım
Âhir kapına geldim
Gâyetde zebûn oldum
Lutfet meded Allâh'ım

201

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Islâh ediver hâli
Esirge inâyet et
Âsân ediver yolu
Esirge inâyet et

Sen sâbit ü kâ'imsin
Hem Bâki-i dâ'imsin
Ahvâlime âlimsin
Esirge inâyet et

Zikrin olıcak dilde
Sâlik kala mı belde
Bizi bu uzak yolda
Esirge inâyet et

Tâliblere kuvvet ver
Âşıklara kurbet ver
Sâdıklara vuslat ver
Esirge inâyet et

[95b] 5 Lutfunla Hüdâyî'den
Ger râzı olasın sen
Her hâli olur ahsen

Esirge inâyet et

202

İlâhî - Nûrî

Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Aşkınla cihân beste
Lutf eyle inâyet kıl
Derdinle bu cân haste
Lutf eyle inâyet kıl

Âşıklara ihsân et
Dertlilere dermân et
Vuslat yolun asân et
Lutf eyle inâyet kıl

Ey rahmeti çok Rahmân
Âlem gözüme zindân
Uçarsa kafesden cân
Lutf eyle inâyet kıl

Rahmân-ı Rahîm'imsin
Gufrân-ı Azîm'imsin
Sultân-ı Kerîm'imsin
Lutf eyle inâyet kıl

5 Bülbül gibi pür zârem
Dâ'im durub ağlaram
Dahı kime yalvaram
Lutf eyle inâyet kıl

[96a] Ey derdime dermânım
Kurbân yoluna cânım
Benim dahı sultânım
Lutf eyle inâyet kıl

Bî-çâreleri bâd et
Vîrânımı bâd et
Nûrî kulunu şâd et
Lutf eyle inâyet kıl

203

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Nefy etmeğe ağyârı

Tevhîd edegör tevhîd
Yoklukla bulup varı
Tevhîd edegör tevhîd

Fırsat ele girmişken
Menzilde oturmuşken
Nevbet sana gelmişken
Tevhîd edegör tevhîd

Şirki süregör gitsin
Sırrında safâ bitsin
Vahdet iline yitsin
Tevhîd edegör tevhîd

Gûş et sözü sâdıkdan
Geç fânî alâyıkdan
Duymağa hakâyıkdan
Tevhîd edegör tevhîd

[96b] 5 Bi-çâre Hüdâyî sen
Geç gayrıya bakmakdan
Zevk etmeğe cân ü ten
Tevhîd edegör tevhîd

204

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Cân terkini urmadan
Cânân eline girmez
Zünnârını kırmadan
Îmân eline girmez

Ey lâf urucu nâ-merd
Âhen döğülür mü serd
Olmadan esîr-i bend[192]
Dermân eline girmez

Su gibi arınmazsan
Yerlere sürünmezsen
Taşlar gibi urunmazsan
Ummân eline girmez

[192] Derd, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 27.

Nâz olur işi hûbun
Çokdur gamı mahbûbun
Sarpdır yolu matlûbun
Âsân eline girmez

Sen bu yolu bilmeden
Erkân edeb almadan
Sıdk ile kul olmadan
Sultân eline girmez

205

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[97a] Ârif ol âyîne-i insâna bak
Anda nûr-i[193] Hazret-i Rahmân'a bak

Ko harâbât ehlinin vîrânlığın
Anda mevdu kenz-i bî-pâyâna bak

Sûretinde Âdem'i halk eyleyen
Şibh ü misli olmayan sultân'a bak

Semme vechu'llâh[194]'ı fehm etdinse ger
Şeş cihetden bî-cihet cânân'a bak

Keşf olunca sırr-ı tahbîb-i Habîb
Terk-i Gılmân et yeter Vildân'a bak

Firkat ehline yeter kıldın nazar
Aç gözün vâsıl olan yârâna bak

Geç Hüdâyî sûreti ma'nâyı gör
Katreyi ko lücce-i ummâna bak

206

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

8'li Hece Ölçüsü

Çünkü maksûdumuz[195] sensin
Gayrın sevdâsını kaldır

[193] aks-i, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 109.
[194] "Yönünüzü ne tarafa dönerseniz Allâh'ın yüzü oradadır" ayetinden alınmıştır. Bkz. El-Bakara, 2/115.
[195] Murâdımız, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 99.

Pâk eyle gönül hânesin
Kendi aşkın ile doldur

Nice bir derd ile mihnet
Nice bir hasret ü firkat
Vaslına ver kâbiliyyet
Çok ağladık bizi güldür

[97b] İster seni cânım velî
Neylesin erişmez eli
El sanır âşıkı deli
Kimse bilmez bu ne hâldir

Eğer elinden geleydi
Çokdan maksûdun bulaydı
Bulmağa[196] lutfun olaydı
Çünkü bir bî-çâre kuldur

5 Hüdâyî derdinle yandı[197]
İki âlemden usandı[198]
Lutf et esirge efendi
Rahmet ü gufrânın boldur

207

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey nefsim olma ehl-i şer
İnsâfa gel insâfa gel
Kuru hevâ ise yeter
Fikrinde yok mudur ecel

Şunlar ki doğru gitmedi
Fermân-ı Hakk'ı tutmadı
Assı ziyân fark etmedi
Hayvân durur *bel hüm edal*[199]

Buyruğu yerine yetir
İhmâli ko işin bitir

[196] Nolaydı, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 111; yoluna, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 99.
[197] Gör Hüdâyî-i derdimendi, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 111.
[198] Kande baksa seni sandı, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 111.
[199] el-A'râf 7/179.

Hakk'a tamâm îmân getir
İhlâs ile eyle amel

[98a] Estağfiru'llâh el-‘azîm
Min külli mâ lâ-yestakîm
Ente'l-Kerîm ente'r-Rahîm
İgfir lenâ yevme'z-zelal

5 Ey Kâdir ü Ferd ü Ahad
Eyle Hüdâyî'ye meded
Nefs olmasın ortada sed
İhsânına eyle mahal

208

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey nefs yeter sehv ü zelel
İnsâfa gel insâfa gel
Terk eyleyip tûl-i emel
İnsâfa gel insâfa gel

Bu âdet ü bid‘at nedir
Bu şöhret ü zînet nedir
Bu kuru germiyyet nedir
İnsâfa gel insâfa gel

Bir gün eser bâd-ı ecel
Ten bâğına verir halel
İhlâs ile eyle amel
İnsâfa gel insâfa gel

İfsâdı ko ey nefs-i dûn
Kad dalle kavmün müfsidûn
Tâlibleri etme zebûn
İnsâfa gel insâfa gel

[98b] 5 Etme Hüdâyî'ye inâd
Fermâna eyle inkiyâd
Etmez misin Mevlâ'yı yâd
İnsâfa gel insâfa gel

209

İlâhî - Kaygusuz Medh-i Evliyâ

8’li Hece Ölçüsü

1 Erenler yedi mertebe
Cümlesinin hâli nedir
Her birinin hizmeti ne
Zikri ne ezkârı nedir

Feyzi bizden alırlar
Anınla makbûl olurlar
Ne işlerler ne kılarlar
Sıfatları kârı nedir

Yetmiş bin hicâbı geçen oldur
Dost perdesin açan oldur
Bu mülke göçen onlardır
Onların ahbârı nedir

Hak bâtın olan yek midir
Sırrı zâhir olan kimdir
Evvel âhir olan kimdir
Kendine esrârı nedir

5 Kaygusuz der bu cevâbın
Sû-i elini eden bilir
Bal demeğe bal bilinmez
Lezzetini beyân nedir

210

İlâhî - Medh-i Evliyâ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[99a] 1 Evliyâya ten gözüyle kim bakarsa serseri
Bî-basardır cânı yokdur ölüdür

Evliyâ cândır gönül cân gözüyle bakarlar
Zîra kim cânlı kişiler ölür değildir

Evliyâ bir cân gülüdür bülbül isen gel beri
Yoksa var git nisbet etme müşteri

Mürşidimiz evliyâdır tut eteğini sıdk ile
İlede Allâh'a seni göstere peygamberi

5 Evliyâya ermeyince kimse bilmez Hakk'ı
Yoksa kaldın dû cihânda şöyle âciz serseri

Evliyâyı sen sanırsın yeryüzünde bir âdem
Evliyânın sırrı vardır dû cihândan içeri

Evliyânın zâtı Hakk'dır vasfının evsâfı çok
Ya sanırsın anı eti kandır ya deri

Evliyânın kudretidir bu cihâna hükmeder
Sen sanırsın yer ü gökdür bu harc u haberi

On sekiz bin âlemi anın parmağında bir yüzük
Bilmediği yer mi vardır ala sûdan …

10 Söyleyin bir ben degülem söyledir vardır
Evliyânın kudreti var söyledir mermeri

Evliyânın kulları çok kemteri elvândır
Kemterînin kemterîdir kemterînin kemterî

211

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fa'lün

[99b] 1 Ey Hudâ i'tikâdı sen verdin
Emrine inkiyâdı sen verdin
Fazlına i'timâdı sen verdin
Bendene her murâdı sen verdin

Kande buldu bu cism ile cânı
Kanden aldı bu ilm ü irfânı
Kim eder bunca lutf u ihsânı
Bendene her murâdı sen verdin

Sen verirsin Hüdâyî'ye kurbet
Sensin eden îbâdını da'vet
Fazlın ile olur sana vuslat
Bendene her murâdı sen verdin

212

İlâhî - Hüdâyî

8'li Hece Ölçüsü

1 Aşka düşürdün kendüzün
Neyleyeyin gönül seni
Bir oldu gecen gündüzün
Neyleyeyin gönül seni

Düşeli aşkına yârin
Yerde gökde yok karârın
Gitdi elden ihtiyârın
Neyleyeyin gönül seni

Hakk ile her kim bilişdi
Vâdî-i hayrete düşdü
Aşk deryâsı başdan aşdı
Neyleyeyin gönül seni

[100a] Âşık olanlardan[200] dîdâra
Derd ile kaldı[201] âvâre
Döymez oldun intizâre
Neyleyeyin gönül seni

5 Aşkına[202] hoş oldu başın
Ma‘şûk ile oldu işin
Kalmadı gayrı teşvîşin
Neyleyeyin gönül seni

Bir gün Hakk’dan ihsân ola
Müşkillerin[203] âsân ola
Her derdiyle[204] dermân ola
Neyleyeyin gönül seni

Ma'şûkdan ericek kemend
Uşşâkı eyler kayd u bend
N'itsin Hüdâyî derd-mend
Neyleyeyin gönül seni

213

İlâhî - Tabîb

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ’ilün

1 Tâ‘atim yok gark-ı isyân olmuşum
Yâ Resûlallâh şefâ‘at eyle kıl
Kıl rahm bana hayrân olmuşum
Yâ Resûlallâh şefâ‘at eyle kıl

[200] Olaldan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 93.
[201] kaldın, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 93.
[202] ile, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 93.
[203] Her müşkil iş, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 93.
[204] derdine, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 93.

Eyledin sen şâhı Mevlâ çün Habîb
Cümle dertlere sen kıldın tabîb
Kimsem yokdur benim kaldım garîp
Yâ Resûlallâh şefâ‘at eyle kıl

[100b] Merhamet kıl bana ey mâh-ı münîr
Cürm ü isyân oldu nefsimde kesîr
Korkarım rûz-i cezâ olam hakîr
Yâ Resûlallâh şefâ‘at eyle kıl

Çün Tabîb arz eyledi ahvâlini
Kimse bilmez ol garîbin hâlini
Hakk Te‘âli afv ide ihsânını
Yâ Resûlallâh şefâ‘at eyle kıl

214

İlâhî - Hüdâyî

7’li Hece Ölçüsü

1 Buyruğun tut Rahmân'ın
Tevhîde gel tevhîde
Tâzelensin îmânın
Tevhîde gel tevhîde

Yaban yerlere bakma
Cânın odlara yakma
Her gördüğüne akma
Tevhîde gel tevhîde

Mâsivâdan gözün yum
Ne umarsan Hakk’dan um
Gitsin gönülden hümûm
Tevhîde gel tevhîde

Zâhirde kalan kişi
Güç etme âsân işi
Gider gayrı teşvîşi
Tevhîde gel tevhîde

[101a] 5 Şirki başdan savarsan
Hak bilmeğe iversen
Yaradanı seversen
Tevhîde gel tevhîde

Sen seni ne sanırsın
Fânîye dayanırsın
Hoş bir gün uyanırsın
Tevhîde gel tevhîde

Emri yerine getir
Erkenden işin[205] bitir
Sıdk ile îmân getir
Tevhîde gel tevhîde

Uyanı gör gafletden
Geç bu fânî lezzetden
İç kevseri vahdetden
Tevhîde gel tevhîde

Hüdâyî'yi gûş eyle
Şevke gelip cûş eyle
Bu Kevser'den nûş eyle
Tevhîde gel tevhîde

215
İlâhî - Hüdâyî
7'li Hece Ölçüsü

1 Gider şekk ü inkârı
Tevhîde gel tevhîde
Muhkem eyle ikrârı
Tevhîde gel tevhîde

[101b] Koyup kuru taklîdi
Cândan eyle tevhîdi
Bulmağa her ümîdi
Tevhîde gel tevhîde

Sûrete tapma sakın
Ma'nâ yüzüne bakın
Olmağa Hakk'a yakın
Tevhîde gel tevhîde

Sakın nefse inanma
Kendünü bildim sanma
Şirk âteşine yanma

[205] İhmâli ko iş, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 115.

Tevhîde gel tevhîde

5 Olmaz sevdâlardan geç
Mevti anar mısın hîç
Yolcu gider kalma geç
Tevhîde gel tevhîde

İster isen doğru yol
Bir efendiye kul ol
Bu kesretden vahdet bul
Tevhîde gel tevhîde

Olmasın nefsin hâ'il
Bâkî mülke ol vâsıl
Geç bu fânîden ey gâfil
Tevhîde gel tevhîde

Terk edip kibr ü kîni
İhyâ ede gör dîni
[102a] İste Hakk-ı yakîni
Tevhîde gel tevhîde

Hakk yolunu ararsan
Şirk âsârın sürersen
Hüdâyî'ye sorarsan
Tevhîde gel tevhîde

216

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'îlâtün Fâ'ilâtün Fa'ilün

1 Mâsivâ kaydından et bizi halâs
Kudrete gâyet yok Allâh'ım meded
Fazlın ile eyle ehl-i ihtisâs
Kudrete gâyet yok Allâh'ım meded

Sana âsân mahv ü isbât eylemek
Arş ü ferş arz ü semâvât eylemek
Nola olsa vâsıl-ı zât eylemek
Kudrete gâyet yok Allâh'ım meded

Pâdişâhâ lutf-ı bî-pâyân senin
Hem kamu derd ehline dermân senin

Hüdâyî bendene ihsân senin[206]
Fazlına gâyet yok Allâh'ım meded

217

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey Kâdir ü Hayy ü Ebed
Senden sana sığınırın
Ey Vâhid ü Ferd ü Ahad
Senden sana sığınırın

[102b] Varlık senindir ser-te-ser
Sen halk edersin hayr ü şer
Yok gayrıdan nef ü zarar
Senden sana sığınırın

Dedin sen *inne keydi metîn*[207]
Va'llâhü hayrü'l-mâkirîn[208]
Zabtındadır dünyâ vü dîn
Senden sana sığınırın

Yâ Rabbenâ izzet senin
Kesretdeki vahdet senin
Kudret senin kuvvet senin
Senden sana sığınırın

5 Göster Hüdâyî'ye cemâl
Men etmeyip dest-i celâl
Lutf et sarây-ı vasla sal
Senden sana sığınırın

218

İlâhî

8'li Hece Ölçüsü

1 Maksûd-ı cihâna geldin
Kişi Rabbi'n bilmek imiş
Rabbi'sin bilmeğe sebep
Evliyâsın bulmak imiş

Anınla olur devlet
Anı beyân kılar ebet

[206] Bu Hüdâyî bendene ihsân senin, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 118.
[207] el-Kalem 68/45.
[208] el-Enfal 8/27.

Hakk’a yalvarmağa gayet
Gerçeğe yalvarmak imiş

[103a] Bulmak değil imiş bilmek
Bilmek değil imiş bulmak
Evliyâya gönül vermek
Rabbi’ne boyanmak imiş

Olan aşkın pervânesi
Aşk oduna yanmak imiş

5 Bunlardır Hakk’ı bilen
Gayrı yalandır yalan
Dervîşlikden murâd olan
Külliyen yok olmak imiş

219

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Firkat cehennemden eşed
Mevlâ meded Mevlâ meded
Nefs olmasın ortada sed
Mevlâ meded Mevlâ meded

Bulsun gönül cem'iyyeti
Mahv eyle isneyniyyeti
Göster sarâyı[209] vahdeti
Mevlâ meded Mevlâ meded

Nefse azâb ise yeter
Bir lutfun ile işim biter
Eyle inâyetle nazar
Mevlâ meded Mevlâ meded

[103b] Açılsa ma'nâ gülleri
Şevk eylese bülbülleri
Görünse lâhût illeri
Mevlâ meded Allâh meded

5 Zâhir olup âsâr-ı cûd
Ersin kemâline şühûd

[209] Sivâyı, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 119.

Vergil Hüdâyî'ye vücûd
Mevlâ meded Mevlâ meded

220

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Münâdîler nidâ eyler
Gel Allâh'a gel Allâh'a
İşiden cân fedâ eyler
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Yeter dünyâya rağbet et
Yeter câha mahabbet et
Hakk'ı bulmağa himmet et
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Derûnundan edip âhı
Koma gâfil sehergâhı
İşit *Firrû ila'llâhı*[210]
Gel Allâh'a gel Allâh'a

İçip vahdet şarâbından
Ko gitsin aradan sen ben
Sakınma dostdan düşmen
Gel Allâh'a gel Allâh'a

[104a] 5 Beğim ölmezden evvel öl
Hayât-ı câvidânî bul
Ola gör bir kapıya kul
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Bülend et himmeti âşık
Ko isneyniyyeti âşık
Bula gör vahdeti âşık
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Mahabbet sâgarın nûş et
Beğim deryâ gibi cûş et
Hüdâyî'nin sözün gûş et
Gel Allâh'a gel Allâh'a

221

[210] ez-Zâriyât 51/50.

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İşitdinse nidâ-yı Hak
Gel Allâh'a gel Allâh'a
Edip varı fedâ-yı Hak
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Kul olmağı sa‘âdet bil
Kaçan kurtulmaz ey gâfil
Ola gör hazrete vâsıl
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Geçip fânî vücûdundan
Fedâ et Hakk'a cân ü ten
Kayır ahvâlini erken
Gel Allâh'a gel Allâh'a

[104b] Ni‘am gerçi elemden yeğ
Velî mün‘im ni‘amdan yeğ
Vücûd ey dil ademden yeğ
Gel Allâh'a gel Allâh'a

5 Bu mâl ü mülke aldanma
Cihân bâkî kala sanma
El için odlara yanma
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Beğim mâl ile iş bitmez
Kazandığın nene yitmez
Kimi gördün koyup gitmez
Gel Allâh'a gel Allâh'a

Cihân bir köhne câdûdur
Şu kim aldanmaz usludur
Hüdâyî'nin sözü budur
Gel Allâh'a gel Allâh'a

222

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Meded bu derde dermân eyle yâ Rab
Ey Allâh'ım sana lâyık keremdir
Sana varmağı âsân eyle yâ Rab

A sultânım sana lâyık keremdir

Hatâ eylerse ger bî-çâre kullar
Atâ et sen sevinsin cân ü diller
İnâyet et açılsın doğru yollar
Ey Allâh'ım sana lâyık keremdir

[105a] Hudâ'yâ ne sudûr ede âdemden
Safâ bite tohm-ı derd ü gamdan[211]
Meded kurtar Hüdâyî'yi elemden
A sultânım sana lâyık keremdir

223

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey tâlib-i dîdâr olan
Gel Hakk'a pervâz edelim
Ey aşkla[212] bîmâr olan
Gel Hakk'a pervâz edelim

Menzil uzakdır himmet et
Cân ile yolda hizmet et
Varın nisâr-ı Hazret et
Gel Hakk'a pervâz edelim

Emmâre bi's-sû'i bırak
Olma Hakk ehlinden ırak
Gör sıdk ile yola yerak
Gel Hakk'a pervâz edelim

Bir gün beğim gitsen gerek
Dünyâyı terk etsen gerek
Fikrin nedir nitsen gerek
Gel Hakk'a pervâz edelim

5 Şol kimse kim açdı gözün
Cânâna tapşırdı özün
Dinle Hüdâyî'nin sözün
Gel Hakk'a pervâz edelim

224

İlâhî - Hüdâyî

[211] Safâ mı bite tohm-ı derd ü gamdan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 128.
[212] derd ile, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 129.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[105b] 1 Tecellî-i cemâl ister
Gönül eğlenmez eğlenmez
Tesellî-i visâl ister
Gönül eğlenmez eğlenmez

Sivâ savmını kim dutdu
Visâlin ıydına yetdi
Cemâlin vasfın işitdi
Gönül eğlenmez eğlenmez

Ne dünyâda ne ukbâda
Gönül bir özge sevdâda
Dem-â-dem fikr-i Mevlâ'da
Gönül eğlenmez eğlenmez

Cihânı gezse ser-tâ-ser
Görünmez ana bahr ü ber
Meğer yâ Rab seni ister
Gönül eğlenmez eğlenmez

5 Şu cân kim buldu cânânı
N'ider mülk-i Süleymân'ı
Kodu hayretde aşk anı
Gönül eğlenmez eğlenmez

Ne halvetde ne celvetde
Ne kesretde ne vahdetde
Ne Tûbâ'da ne Cennet'de
Gönül eğlenmez eğlenmez

Cemâlin nûrunu gözler
Ana kâr eylemez sözler
Meğer Mevlâ seni özler
Gönül eğlenmez eğlenmez

Gönül vîrânesin yâ Rab
Kemâl-i fazlın ile yap
[106a] Edelden zâtını matlab
Gönül eğlenmez eğlenmez

Eğer dünyâ eğer ukbâ

Visâlinsiz kuru sevdâ
Hüdâyî n'itsin ey Mevlâ
Gönül eğlenmez eğlenmez

225

İlâhî - Hüdâyî

Mefû'lü Mefâ'îlün

1 Âşık ki ere maksûda
Cân bezl ede cânâna
Atsa özünü oda
Pervâneye pervâne

Dünyâda çeker her ferd
Hâlince belâ vü derd
Ol âşıka derler merd
Baş eğmeye nâdâna

Vaslın olalı matlab
Cân eğlenimez yâ Rab
Yap gönlüm evini yap
Şöyle koma vîrâne

Âşık sararıp soldu
Bin cân ile kul oldu
Âhir dileğin buldu
Bak Yûsuf-ı Ken'ân'a

5 Mûsâ gibi gel Tûr'a
Tâ kim eresin nûra
[106b] Merdâne bakan mûra
Erişdi Süleymân'a

226

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hümâ-yı dil karâr etmez
Aceb telvîni var ancak
Görenler Hakk cemâlini
Su gibi bî-karâr ancak

Tecellâ Rabbüne'l-Mennân
Lehû fî-külli yevmin şân
Rumûzu eyleyen iz‘ân
Ma‘ârif ehli yâr ancak

Olup dil derd ile şeydâ
Sivâyı görse nâ-peydâ
Hudâ etmek vücûd i‘tâ
Mahall-i iftihâr ancak

Görüp dostun cemâlini
Murâd edüben visâlini
Gider varlık cibâlini
Demirden kûhsâr ancak

Hüdâyî feyz-i akdesden
Nasîb alırsa cân ü ten
Olurdu her işin ahsen
Kamuya ol medâr ancak

227

İlâhî - Hüdâyî

11’li Hece Ölçüsü

[107a] Kesret emvâcına aldanır sanma
Vahdet deryâsına irüp[213] gelenler
Bir dahı fânîye nazar eylemez
Hakk'ın dîdârını görüp gelenler

Hakîkat servidir hîç hazân olmaz
Tâze gülden terdir sararıp solmaz
Ölmezden evvel[214] öldü bir dahı ölmez
Soruyu hisâbı verip gelenler

Zevk ile anlayıp sırr-ı vücûdu
Kemâline erişdirdi şuhûdu
Hakîkat üzre etmişdir sücûdu
Dergâh-ı Hakk'a yüz sürüp gelenler

Şol ki Hakk'a kuldur gayra kul olmaz
Âşık ma‘şûkdan gayra tapu kılmaz
Bâb-ı Hakk’dan özge bir kapı bilmez
Hakk'ın dîvânına durup gelenler

Her kim ki katreden bahre erişdi
Kapıdan bakarken sadra erişdi

[213] Girip, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 133
[214] Ön, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 133.

Hüdâyî şüphesiz kadre erişdi
Hakk'ın ihsânına erip gelenler

228

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

İçip câm-ı muhabbetden
Digil yâ Hû veyâ men Hû
Safâ sür bezm-i vahdetden
Digil yâ Hû veyâ men Hû

[107b] Kuru sevdâyı koy ey yâr
Olagör tâlib-i dîdâr
Diler isen bir gül-i bî-hâr
Digil yâ Hû veyâ men Hû

Nice bir zînet ü şöhret
Nice bir fânîye rağbet
Bula gör Hazret'e kurbet
Digil yâ Hû veyâ men Hû

Geçip sahrâ-yı âlemden
Güzer kıl arş-ı a‘zamdan
Halâs ol derd ile gamdan
Digil yâ Hû veyâ men Hû

Vücûdun kûh-ı elvendi
Geçer âşıklara bendi
Hüdâyî'den işit pendi
Digil yâ Hû veyâ men Hû

229

İlâhî - Hüdâyî

11’li Hece Ölçüsü

Bunda gelen eğer pîr ü civândır
Uryân gelip yine uryân giderler
Eğer gedâ eğer şâh-ı cihândır
Uryân gelip yine uryân giderler[215]

Beğenmeyen kişi bunda abâyı
Bir gün olur bu halkın hâk-pâyı
Soyarlar eğninden atlâs kabâyı

[215] Bunda uryân gelip uryân giderler, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı,** s. 136.

Uryân gelip yine uryân giderler

[108a] Sâdık kul ol gözle Mevlâ rızâsın
Terk eyle erken nefsin hevâdır
Komazlar kişinin fâhir libâsın
Uryân gelip yine uryân giderler

Olmaz sevdâdan geç ol Hakk'a tâlib
Maksûd ise eğer hayr-ı metâlib
Bunda kalır beğim mâl ü menâsıb
Uryân gelip yine uryân giderler

5 *Ko dünyâ fikrini tûl-i emeldir*
Seninle gidicek hüsn-i ameldir
Yollarda yük ağırlığı haleldir
Bunda uryân gelip uryân giderler

Aldanıp kalma bu fânî sarâya
Nazar eyle Muhammed Mustafâ'ya
Eğer dünyâya ger mülk-i bekâya
Uryân gelip yine uryân giderler

Yâ Rab Hüdâyî'ye eyle hidâyet
Kılmaya tâ senden gayrıya rağbet
Yetmez mi kişiye pend ü nasîhat
Bunda uryân gelip uryân giderler

230

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 Erişdir fazlın ile nûr-ı zâta
İnâyet eyle Sultân'ım inâyet
Erişsin cân ü dil bâkî hayâta
İnâyet eyle Sultân'ım inâyet

Şu kim sebk etdi senden ana hüsnâ
Sa‘âdetden ol aldı hazz-ı evfâ
Olalım vâsıl-ı matlûb-ı a'lâ
İnâyet eyle Sultân'ım inâyet

Koyup sırrım hevâ-yı mâsivâyı
Makâm olsun ana vahdet sarâyı
Hüdâyî anlayıp bilsin Hudâ’yı

İnâyet eyle Sultân'ım inâyet

231

İlâhî - Hüdâyî Nasîhat

7'li Hece Ölçüsü

1 Edeb yolun gözlemek[216]
Erkânı bilmek gerek
[108b] Hakk'ı bilmek isteyen
İnsânı bilmek gerek

Men arefe men aref
Kad arefe va'teref
Kul[217] isterse şeref
Sultân'ı bilmek gerek

Şekli[218] insân eyledi
Ehl-i îmân eyledi
Bunca ihsân eyledi
İhsânı bilmek gerek

Derddir âşıkın işi
Yokdur gayrı teşvîşi
Kur'ân'ı bilen kişi
Furkân'ı bilmek gerek

5 Mâsivâdan elin yu
Kandırmasın değme su
Hüdâyî katreyi ko
Ummânı bilmek gerek

232

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Alan sensin veren sensin kılan sen
Ne verdinse odur dahı nemiz var
Hakîkat üzre eşyayı[219] bilen sen
Ne verdinse odur dahı nemiz var

Tutan el ü ayak senden gelipdir
Gören göz ü kulak senden gelipdir

[216] Gözleyen, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 139.
[217] Kullar, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 140.
[218] Şeklin, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 140.
[219] Anlayıp, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 140.

[109a] Efendi dil dudak senden gelipdir
Ne verdinse odur dahı nemiz var

Hudâ'yâ biz bu zâtı kande bulduk
Yâ ef'âl ü sıfâtı kande bulduk
Fenâyı yâ sebâtı kande bulduk
Ne verdinse odur dahı nemiz var

Bizim ahvâlimiz ey Hayy u Kayyûm
Cenâb-ı pâkine hep cümle ma'lûm
Buyurdun oldu illâ kaldı ma'dûm
Ne verdinse odur dahı nemiz var

5 Hüdâyî'yi sen erişdir murâda
Senindir çünki hükm arz ü semâda
Efendi dahli yok gayrın arada
Ne verdinse odur dahı nemiz var

233

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Feûlün

1 Nola dîvânına karşı durursam
Kulun Efendiden gayrı kimi var
Ne var dergâhına yüzüm sürersem
Kulun Mevlâ'dan gayrı[220] kimi var

Cemî-i zenbim ey sultân-ı ekber
Bağışla *mâ-tekaddem mâ-teahher*[221]
Visâlin zevkini eyle müyesser
Kulun Efendiden gayrı kimi var

Lekad ebda'tenâ bi'l-kâfi ve'n-nûn
Te'âlâ şânüke ammâ yekülûn[222]
[109b] Yine sen eylegil ihsâna makrûn
Kulun Mevlâ'dan artık yâ kimi var

234

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Fe'ûlün Müstef'ilün Fe'ûlün

1 Miftâh-ı bâb-ı Hazret insân-ı kâmil ancak
Varlık hakkın[223] hakîkat gayrısı zâ'il ancak

[220] ayrı yâ, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 141.
[221] el-Fetih 48/2.
[222] Kaf ve nûn ile (kun/ol diyerek) bizleri yarattın. Söylenenlerin hepsinden uzaktır senin şânın

Ola anın hakîkî yohsa vücûdun zâil
Gayrıya vücûdun vermek bir vehm i bâtıl ancak[224]

Biri iki sananlar ahveldir vü hem a‘mâ
Tevhîdi bilmeyenler gâyet de câhil ancak

Zenb-i vücûdu mahv et eriş sarây-ı kurba
Cân ü tenin arada cânâna hâ'il ancak

5 İki cihânı âşık verir Hüdâyî yâre
Ol zevke ermeyenler cennâta kâ'il ancak

235

İlâhî - Hüdâyî

8’li Hece Ölçüsü

[110a] 1 Aşkın bu gönlüm şehrini
Gele gide yol eyledi
Dahı Âdem halk olmadan
Sen Sultân’a kul eyledi

Hakk'ındır kudret ü kuvvet
Hakk'ındır lutf u inâyet
Eyleyip bize hidâyet
İhsânını bol eyledi

Ol verdi cism ile cânı
Ol verdi ilm ü irfânı
Hüdâyî bunca ihsânı
Evvel âhir ol eyledi

236

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hakk'a kul olmak istersen
Edeb gözle edeb gözle
Murâdın bulmak istersen
Edeb gözle edeb gözle

Nedir bu kibr ü hıkd ü kîn
Utanmaz mısın ey miskin

---

[223] Anın, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 142.
[224] Mevcûd O'dur vucûdu ola anın hakîkî
Yohsa vücûd-ı zâ'il bir vehm-i bâtıl ancak, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 142.

Nice bir olasın hod-bîn
Edeb gözle edeb gözle

Rızâ'u'llâh murâd ise
Sakın aldanma telbîse
Nazar et hâl-i İblîse
Edeb gözle edeb gözle

[110b] Bu kibr ile riyâdan geç
Yürü olmaz hevâdan geç
Cemi-i mâsivâdan geç
Edeb gözle edeb gözle

5 Şu fâsid zu'munu terk it
Sırât-ı müstakîme git
Ulûlar menziline yit
Edeb gözle edeb gözle

Edeb erkân yolundan doy
Kalıp olma yabanda toy
Tarîk-i enbiyâya uy
Edeb gözle edeb gözle

Seni nefsin yabanda kor
Şeyâtîne karîn olur
Yürü var bir bilire sor
Edeb gözle edeb gözle

237

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey tâlib-i Mevlâ olan
Kulluk yolun gütmek gerek
Ey himmeti bâlâ olan[225]
Ey matlab-ı a'lâ gerek

Ednâyı terk etmek gerek
Gâlib olup hubb-ı vatan
Vahdet diyârına giden[226]
Sırr ile seyr etmek gerek

[225] Ey matlab-ı a'lâ olan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 151.
[226] Sığmaz oraya cân ü ten, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 151.

[111a] Mevlâ nazar etse kula
Tevfîk ede doğru yola
Her kim ki maksûdun bula
Şükrün anın etmek gerek

238

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Olupdur nefsimiz perde
Meded Mevlâ meded Mevlâ
Koma bizi ayaklarda
Meded Mevlâ meded Mevlâ

Onarmaz bizi nefs-i şûm
Bize kalırsa iş ma‘lûm
İnâyet eyle ey Kayyûm
Meded Mevlâ meded Mevlâ

Erişdi gâyete mihnet
Hudâyâ kalmadı tâkat
Senindir kudret ü kuvvet
Meded Mevlâ meded Mevlâ

Za‘îfiyüz isteriz kuvvet
Garîbiyüz umarız rahmet
Seninledir sana vuslat
Meded Mevlâ meded Mevlâ

5 Kulun işi cinâyetdir
Sana lâyık inâyetdir
Visâlin key sa'âdetdir
Meded Mevlâ meded Mevlâ

[111b] Zaîfi kuvvete irgür
Garîbi vuslata irgür
Sarây-ı vahdete irgür
Meded Mevlâ meded Mevlâ

Hüdâyî kulunun yâ Rab
İnâyet eyle gönlün yap
Tasarruf hod senindir hep
Meded Mevlâ meded Mevlâ

239

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

7'li Hece Ölçüsü

1 Âlemlerin sultânı
Meded senden meded hay
Derdlilerin dermânı
Meded senden meded hay

Mukârîn olan keme
Yaramaz eme seme
Nefsime ısmarlama
Meded senden meded hay

Lutfun keremin çokdur
Dâ'im kapın açıkdır
Fazlına gâyet yokdur
Meded senden meded hay

Görüp gözleyen sensin
Murâdlar veren sensin
Sana irgüren sensin
Meded senden meded hay

240

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[112a] 1 Ey gönül şol şâh-ı âlî-şânı gör
Nûr-i pâk-i Hazret-i Rahmân'ı gör

Zerrede Hurşîd-i âlem-tâba bak
Katrede şol bahr-i bî-pâyânı gör

Taşradan bakma vücûd iklîmine
Gir [227] sînede sultânı gör

Nice bir levs-i sivâda kalasın
Aç gözün vâsıl olan yârânı gör

5 Olma hod-bîn ü Hudâ-bîn ol beğim
Mahz-ı fazliyle olan ihsânı gör

241

İlâhî - Himmet

[227] serîr-i sinede, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 156.

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ne var derde düşdüm ise
Gönül senden dermân ister
Merkezimden şaşdım ise
Gönül senden gufrân ister

Fânî dünyâ kesretinden
Kurtuluş yok mihnetinden
Cenâb-ı Hakk hazretinden
Gönül senden ihsân ister

Muhkem tutup şerî‘atı
Tahsil edip tarîkati
Geçip cümle hakîkati
Gönül senden gufrân ister

Dervîş Himmet eydür yâri
Ben de bulaydım dildârı
Dil mülkünün şehriyârı
Gönül senden ihsân ister

242

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[112b] 1 Yakmasın âşıkları nâr-ı celâl
Yâ İlâhî sen inâyet eylegil
Her biri sâdıkların bulsun kemâl
Ya İlâhî sen inâyet eylegil

Kulların âcizdir[228] kudret senin
Kıl meded kim havl ile kuvvet senin
Cem-i cem‘e feth ile nusret senin
Yâ İlâhî sen inâyet eylegil

Gûş-ı câna ere lutfundan hitâb
Perdeler ref oluban gide hicâb
Çünki sana senden olur feth-i bâb
Yâ İlâhî sen inâyet eylegil

Hep senindir bunca ef‘âl ü sıfât
Zât-ı bî-çûnunda fânîdir zevât

[228] Âciz durur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 157.

Âlem-i vahdetde sen vergil sebât
Yâ İlâhî sen inâyet eylegil

5 Vâsıl ola sırrım ü cânım karîb
Tâ Hüdâyî kalmaya şöyle garîb
Âlem-i kesretde vahdet kıl nasîb
Yâ İlâhî sen inâyet eylegil

243

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

[113a] 1 Hakk'ı kor kendi hevâsına gider
Nefs elinden n'idelim neyleyelim
Muktezâsında ne dikkatler eder
Nefs elinden n'idelim neyleyelim

Sûret-i Hakk'da edip tezvîri
Aldadır nice civân u pîri
Hîç anar mı göre ki taksîri
Nefs elinden n'idelim neyleyelim

Etse teklîf-i Hüdâyi o kabûl
Olsa bin cân ile Mevlâ'sına kul
Açılırdı ana ebvâb-ı vusûl
Nefs elinden n'idelim neyleyelim

244

İlâhî - Seyyid Nesîmî

1 Durman yanalım âteşi aşka
Şu'le verelim âteşi aşka
Aşk eri ölmez sırdır anlamaz
Yanmayan bilmez âteşi aşka

Evvel aldandım pek kolay sandım
Kat be kat yandım âteşi aşka
Etdiğim figân zâr oldu âyân
Yanmakda bu cân âteşi aşka

Sînesi sûzân gözleri pür yân
Durma sende yan âteşi aşka
Seyyid Nesîmi terk eder asmı
Saldı bu cismi âteşi aşka

245

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Me'fâîlün Fe'ûlün

[113b] 1 Gülistânda gülü handân edüp[229] dost
Ana bülbülleri nâlân eden dost
Dilerse katreyi ummân eden dost
Kimini kul kimin sultân eden dost

Bakarsan âleme bir özge üslûb
Kimi tâlib olupdur kimi matlûb
Kimini ağladıp mânend-i Ya‘kûb
Kimini Yûsuf-ı Ken‘ân eden dost

Tılsım olup benî-Âdemde sûret
Konulmuş anda esrâr-ı hakîkat
Mukaddem gönderüp aşk-ı[230] mahabbet
Tecellî-i Cemâl ihsân eden dost

Habîb'e emrin ile hısn olup gâr
Halîl'e gülşen oldu şiddet-i nâr
Za'îfin eylesen derdine tîmâr
Ne var ey derdlere dermân eden dost

5 Şunu kim ede Mevlâ mazhar-ı zât
Hüdâyî bulsa tan mı nice lezzât
Cemâline edip insânı mir'ât
Kemâl-i hüsnünü seyrân eden dost

246

İlâhî - Kemâl

7’li Hece Ölçüsü

1 Anlamaz hey yârenler
Aceb derdim var benim
[114a] Mecnûn olmuş görenler
Aceb derdim var benim

Âşık olan âr eylemez
Derdi olan zâr eylemez
Hekimler tîmâr eylemez
Aceb derdim var benim

Deryânın mevci çağladı
Hasret yüreğim dağladı

[229] Eden, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 137.
[230] görünüp şevk ü, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 138.

Hâlimden bilen ağladı
Aceb derdim var benim

Yenilmez mevci deryânın
Âvâresiyim sûzânın
Derdine düşdüm Mevlâ'nın
Aceb derdim var benim

5 Kemâl eydür çu sende yine
İşde tutuşdum yine
Yârdan ayrı düşdüm yine
Aceb derdim var benim

247

İlâhî - Hüdâyî Medh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yoğiken âlemleri var eylemek
Hep senindir pâdişâhım hep senin
Bir tecellî ile izhâr eylemek
Hep senindir pâdişâhım hep senin

İstesen deryâ edersin katreyi
Kudretin hûrşîd eder hem[231] zerreyi
[114b] Cümle âlem senden alır behreyi
Hep senindir pâdişâhım hep senin

Ger nesîm-i rahmetin ede hübûb
Açılır ebvâb-ı cennât-ı kulûb
Zâhir ü bâtın eğer gayb-ı guyûb
Hep senindir pâdişâhım hep senin

248

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Fe'ûlün Müstef'ilün Fe'ûlün

1 Sermâye-i sa'âdet Hakk'dan inâyet ancak
Varlık tasarruf anın gayrısı âlet ancak

Mevlâ'dan olsa in'âm kuldan koparmış ikdâm
Nefs olmak ehl-i İslâm hayli kerâmet ancak

Aldanma kâl ü hâle er cennet-i visâle
Bâ'is kamu kemâle fazl ile rahmet ancak

[231] Her, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 138.

249

İlâhî - Hüdâyî Münâcât

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1 Medet et hey Kâdir Allâh
Derdlere dermân senindir
Kulun işi cürm ü günâh
Afv ile gufrân senindir

[115a] Hüsnünü vasf edicek gül
Ana âşık oldu bülbül
Çünki sensin muhît-i kül
Zâhir ü pinhân senindir

Bir kez etmekle tecellî
Buldu âlemler teselli
Dahı lutf umarız küllî
Lutf ile ihsân senindir

250

İlâhî - Hüdâyî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kimseler hüsnünü vasf eyleyemez
Zâtından güzeldir sevdiğim[232] Mevlâ
Hakk'dan gayrı Hakk'dan söz söyleyemez
Zâtından güzeldir rahmânım[233] Mevlâ

Eğer arş u ferş ü levh ü kalemdir
Eğer cinn ü melek benî-Âdemdir
Cümlesi reşha-i bahr-i keremdir
Zâtından güzeldir sevdiğim[234] Mevlâ

Âlemler mevcidir bahr-ı vücûdun
İnsândır zübdesi ol bahr[235]-i cûdun
Ayn-ı hakîkatle olsun şühûdun
Zâtından güzeldir sevdiğim[236] Mevlâ

Taglît ederse ger zâhirde kesret
Bâtın gözüyle bak görünür vahdet

[232] Sultânım, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.
[233] sultânım, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.
[234] sultânım, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.
[235] kenz, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.
[236] sultânım, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.

Hüsnündendir bunca âsâr-ı kudret
Zâtından güzeldir sevdiğim[237] Mevlâ

[115b] 5 Fırsat geçer aldanma kîl ü kâle
Yalvar Hakk'a eriş kasr-ı kemâle
Hüdâyî mazhar ol nûr-ı cemâle
Zâtından güzeldir sevdiğim[238] Mevlâ

251

İlâhî - Nûrî

11'li Hece Ölçüsü

1 Eser-i aşkın ile eshâre karşı
Öter bülbülleri gülzâre karşı

Cemâlin şu'lesinde tâbdârım
Yanar pervâneyim ol nâra karşı

Ne sabra tâkatim var görmez aynım
Ne görsem görünür envâre karşı

Yâr bakmaz aşkın dâr-ı aşkı
Tîmâr-ı dildârın dildâra karşı

5 Bu gün yâr olmayan aşkile yâre
Utanır yarın gaffâre karşı

Urur ikrâr ile inkârı münkir
Sanır inkâr ile ikrâre karşı

Gör ki Nûrî'yâ âşıkların
Neler ihsân eder ağyâra karşı

252

İlâhî - Hüdâyî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Sıdk ile gir yoluna dildârın
Bezl et ol matlaba cümle varın
Ârif ol görme yüzün ağyârın
Gör cemâlini kadîmi yârin

[116a] Zulmet-i gafleti dilden süregör
Aç gözün nûr-ı kadîmi göregör

[237] sultânım, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.
[238] sultânım, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 159.

Kasd edip Hakk-ı yakîne eregör
Tâ kemâle erişe ikrârın

Âkil ol hayr işi ta'cîl eyle
Evliyâ hâlini tahsîl eyle
Fânîyi bâkiye tebdîl eyle
Bî-hisâb assı ede bazârın

253

İlâhî

8'li Hece Ölçüsü

1 Hadden aşdı iştiyâkın
Yâ Resûl göster cemâlin
Yakdı beni iftirâkın
Yâ Resûl göster cemâlin

Beni bu hasret bu hicrân
Ahir öldüren devrân
Bârî teslim edem cân
Yâ Resûl göster cemâlin

Çün hayâl erdi câna
Nice bakayım cihâna
Yeter eyledin bahâne
Yâ Resûl göster cemâlin

Çün bahâr yine bu gül
Hürrem oldu nice bülbül
Yüzüne uram gül ü sünbül
Yâ Resûl göster cemâlin

5 Beni düşürdü bir derde
Nazar et kaldım âvâre
[116b] Nice bir arada perde
Yâ Resûl göster cemâlin

Ede gör zikrini anın
Hem dahı şükrünü anın
Tut elini şeyhi cânın
Yâ Habîb göster cemâlin

254

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nefse uyup râh-ı Hakk’dan taşra çıkmak yol mudur
Kibr ü ucb ile adın dervîş takmak yol mudur
Matlabın a‘lâyiken ednâya akmak yol mudur
Yâr-ı bâkî var iken ağyâra bakmak yol mudur

Nice bir olmaz hevâlar nice bir tûl-i emel
Gel beri şimdengeri ey derd-mend insâfa gel
Sâlike lâyık mıdır hîç Zeyd ü Amr ile cedel
Her tasarruf hod sen Hakk’ın halka bakmak yol mudur[239]

Çun[240] Hakk’ın kullarıdır küçük büyük erkek dişi
[117a] Hizmet-i Mevlâ'da olmakdır kul olanın işi
Anladın mı Rabb'ini hey kendini bilmez kişi
Hâzır iken Hâlik'ın etrâfa bakmak yol mudur

Dûr eder Hakk’dan seni hubb-ı sivâ kayd-ı alef
Gör ne vech ile sülûk etmiş bu yollarda selef
Nakd-i ömrü eyleme nefsin hevâsında telef
Vech-i bâkî var iken mahlûka bakmak yol mudur

5 Nice bir emmârelikde eyleye nefsin karâr
Gûş edip *fırrû ila'llâh'ı*[241]et ol yana firâr
Ko sivâyı sıdk ile gel eyle Hakk'a[242] i'tizâr
Her murâdı Hakk verir sen gayra bakmak yol mudur

255

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Yine nûr-ı tecellîden
Dil ü cânım ziyâ ister
[117b] Efendi zevk-i küllîden
Sarây-ı sır safâ ister

Açılsa âlem-i vahdet
Dürülse defter-i firkat
Olup dâ'im dem-i vuslat
Gönül lutf u atâ ister

[239] Her tasarruf hod Hakk’ın sen gayra bakmak yol mudur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 161.
[240] Hep, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 161.
[241] ez-Zâriyât 51/50.
[242] Hakk'a eyle, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 161.

Tecellî etse cânânım
Bulur rahat dil ü[243] cânım
İnâyet eyle sultânım
Fenâ ehli bekâ ister

256

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 *Zâhire bakdı gaflet ehli kişi*
Sana vuslat seninledir Mevlâ
Âşıkın mâsivâda neyler işi
Sana vuslat seninledir Mevlâ

Şol ki cândan sana ola âşık
Ol olur bezm-i vuslata lâyık
Senin ile bulur seni sâdık
Sana vuslat seninledir Mevlâ

Kimi sahrâya kimi dâğa düşer
Kimi beriyye kimi beller aşar
Göre görmezliği kişiye n'ider
Sana vuslat seninledir Mevlâ

Enbiyâ evliyâ vesîle imiş
Zirâ Hakk anlarınla bile imiş
Nefse kalırsa işi hîle imiş
Sana vuslat seninledir Mevlâ

257

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Feûlün

[118a] 1 Hevâ-yı nefse mağlûb olmasınlar
Uyar kullarını uyar İlâhî
Kalıp gafletde mahcûb olmasınlar
Uyar kullarını uyar İlâhî

Tecellî eylemezse nûr-ı vahdet
Seni koyup ederler gayra rağbet
Mu‘attal etdi halkı nevm-i gaflet
Uyar kullarını uyar İlâhî

Sivâ hubbu kulûb-ı nâsı aldı

[243] Tesellîler bulur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 162.

Sanasın her biri ummâna daldı
Cenâbından hemân ihsâna kaldı
Uyar kullarını uyar İlâhî

258

İlâhî - Hüdâyî Nasîhat

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Feûlün

1 Sakın emânete etme hıyânet
Bir gün ıssına tapşırsan gerekdir
Bâkî değil beğim bunda[244] ikâmet
Bir âleme dahı varsan gerekdir

Nice bir gafletden uyanmayasın
Dergâh-ı Hakk'a varam sanmayasın
Bir iş et kim sonra utanmayasın
Ne işlersen varıp görsen gerekdir

Altûndan hâs gönül çürümek neden
Efkâr-i fâside bürümek neden
Her bir zâga salıp yürümek neden
Bir gün şahbâzı uçursan gerekdir

[118b] Fermân erişecek yüce Hazret'den
Uyarırlar seni nevm-i gafletden
Götürüp ayağı bezm-i kesretden
Otâğı berzahda kursan gerekdir

5 Fânîde görmeyen resm-i sebâtı
Ölmezden ön ölüp buldu hayâtı
Yeter etdin ednâya iltifâtı
Bir âlî dîvânda dursan gerekdir

Hüdâyî âlemin yokdur sebâtı
Ölmezden ön ölen buldu hayâtı
Yeter etdin ednâya iltifâtı
Bu âlî dîvânda dursan gerekdir

259

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey gönül ayrı değilsin yârdan
Sırr-ı pâk-i Mustafâ Muhtârdan

[244] bunda beğim, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 166.

Mâsivâya bakma âşık ârif ol
Yâri istersen sakın ağyârdan

Varlığın bâr-ı girândır ey refîk
Âkil isen kurtul erken bârdan

Fânîyi tebdîl ede gör bakîye
Kaçma dervîş[245] assılı bâzârdan

Verd-i bî-hemtâyadır şevk u tarab
Bülbülün zârı değil gülzârdan

Gösterip kesretde vahdet sırrını
Bir aceb terkîb edipdir[246] çârdan

Kenz-i sır eşbâh ile mahfûz[247] olup
Gülşene havlu çekilmiş hârdan

260

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[119a] Kederler kalb-i uşşâkı
Nice bir huzûr[248] ede
Safâ câmın sun ey sâkî
Gönül kesb-i safâ[249] ede

Güneşden nûr alıp zerre
Ola kim bahr ola katre
Gidip usr er ile yüsre
Hudâ zulmâtı nûr ede

Vücûdun eyleyen ifnâ
Demişdir Rabbîye'l-a‘lâ
Kusûra bakma ey Mevlâ
Ademden ne sudûr ede

Geçilse vâdî-i mihnet

[245] ey dil, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 168.
[246] Olupdur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 169.
[247] Mahfûf, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 169.
[248] bî-huzûr, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 167.
[249] Sürûr, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 167.

Açılsa âlem-i râhat
Tamâm olup şeb-i firkat
Safâ subhu zuhûr ede

Kişi matlûbunu bulsa
Derûnu zevk ile dolsa
Kula Hakk'dan kerem olsa
Revâ mıdır gurûr ede

261

İlâhî - Hüdâyî

Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûlün Fe'ûl

Eyâ reh-nümây-ı gürûh-ı kirâm
Aleyke's-salâtü aleyke's-selâm

Seninle bulundu tarîk-i Hudâ
Seninle bilindi sıyâm ü kıyâm

[119b] Habîb-i Hudâ'sın sivâdan ne gam
Güneşden sakınsa aceb mi gamâm

Nice nâkıs etdi çün burhân taleb
O dem bedrin etdin işini tamâm

Hüdâyî garîbe şefâ'at meded
Sana çünkü Mahmûd olupdur makâm

262

İlâhî - Hüdâyî Medh-i Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey Resûl-i Mustafâ vü Müctebâ
V'ey Habîb-i Murtazâ vü Muktedâ

Küntü kenz[250]esrârının miftâhısın
Sırr[251]-ı pâkin mazhar-ı tâmm-ı Hudâ

Arş-ı a'zam cilve-gâh iken sana
Seyrine Sidre ola mı müntehâ

Lev denevtü[252]deyicek Rûhü'l-emîn

[250] "Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halaktü'l-halka li ya'rifûnî", "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyûti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kârî, el-Esrârü'l-Merfû'a, s. 273]
[251] Zat, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 169.

Sen revân oldun pes ey Hayrü'l-verâ

Bârgâh-ı vahdete erdin hemîn
Kaldı Mevlâ gitdi cümle mâ-sivâ

Böyle bir nûr etdi neslinden zuhûr
Tan mı İsmâîl ederse cân fedâ

Nola eylerse[253] Hüdâyî'ye nazar
Ceddim ü pîrimsin ey kân-ı atâ

263

İlâhî - Hüdâyî

11'li Hece Ölçüsü

Âşıklar sâdıklar işitmiş olun
Hakk'dan geldim yine Hakk'a giderim
[120a] Mevlâ'sından gayrı kimi var kulun
Hakk'dan geldim yine Hakk'a giderim

Tâvûs-ı kuds idim uçdum yuvadan
Yâd oldum bir iki gün âşinâlardan[254]
Âhir yine geçip cümle sivâdan
Hakk'dan geldim yine Hakk'a giderim

Bir özge âlemden geldim cihâna
Delîl olmak için sırr-ı nihâna
Ol dosta giderim[255] gitmem yabana
Hakk'dan geldim yine Hakk'a giderim

Bizi isteyen kişi Hakk ile olsun
Rûz-ı ezel ahdi[256] ri'âyet kılsın
Kul[257] efendisi yanında olsun[258]
Hakk'dan geldim yine Hakk'a giderim

Hüdâyî sûretâ bir kabza hâkem
Velî[259] ma'nâ yüzünde dürr-i pâkem

---

[252] "Lev denevtü ünmületen leharaktü" (buradan bir parmak dahi ileri geçersem yanarım)
[253] Eylersen, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 169.
[254] Âşinâdan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 178.
[255] Giderin, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 178.
[256] Ahdin, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 178.
[257] Kulun, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 179.
[258] Bulsun, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 179.
[259] Lîk, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 179.

Soyundum mâsivâdan sîne-çâkem
Hakk’dan geldim yine Hakk'a giderim

264

İlâhî - Hüdâyî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Terkîb olundu çünki hevâ hâk ü nâr ü âb
Hakk’a halîfe insân-ı kâmil oldu ana ref olup hicâb

Hullet ki nârı nûr ede berd ü selâm olur
[120b] Âşıkına[260] sâdık ola ana azb olur azâb

Bahr-i atâsı nehr ede haşa ki sâ'ili
Derd-i derûna şâfî iken lutf ile cevâb

Vaslın hevâsında[261] gezer âvâre ebr ü bâd
Pervâne şem‘-i aşkına eflâk ü âfitâb

5 Kesret tılısmı mâni olup genc-i vahdete
Hayretde kaldı [262] nice şeyh ü şâb

Ref‘et hicâbı lutf edip[263] enâniyyeti gider reh
Gayb-ı hakîkat açıla tâ ola feth-i bâb

Bâkî hayâta ermeğe ihsânın isteriz
Lutf et Hüdâyî bendene yâ Mâlike'r-rikâb

265

İlâhî - Hüdâyî Nasîhat

Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 Kula lâyık olan ibâdet imiş
Hizmet-i Hakk aceb sa'âdet imiş
[121a] Hâlet-i aşk özge halet imiş
Cümlenin başı bir[264] inâyet imiş

Enbiyânın şefâ‘ati ne güzel
Kâmilin hüsn-i himmeti ne güzel
Kula Hakk'ın inâyeti ne güzel
Cümlenin başı bir inâyet imiş

---

[260] Âşık ki, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 173.
[261] Hevâsına, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 174.
[262] hasret ile, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 174.
[263] Et, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 174.
[264] Cümleye asl olan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 175.

Hakk yolunda çalış kusûr etme
Nefs için kalbi bî-huzûr etme
Sakın a‘mâline gurûr etme
Cümlenin başı bir inâyet imiş

Zikr ü tevhîd eğer karînin ola
Umulur ki Hudâ mu‘înin ola
Bu kelâma beğim yakînin ola
Cümlenin başı bir inâyet imiş

5 Tîr[265]-i hayretde kalma ey gâfil
Rûz ü şeb sa‘y et olmağa kâmil
Cân ile dinle bu sözü hak bil
Cümlenin başı[266] bir inâyet imiş

İste nakkâşı nakşa aldanma
Kuru sûretle iş biter sanma
Cehl ile nâr-ı gaflete yanma
Cümlenin başı bir inâyet imiş

Hem-demi olsa tâlibin tevhîd
Olısardır iki cihânda sa‘îd
İşidirsen eğer kelâm-ı müfîd
Cümlenin başı bir inâyet imiş

[121b] Olıcak sâlike Hakk’dan inâyet[267]
Tîz olurmuş ol vâsıl-ı mutlak
Ma'rifet mektebinden oku sebak
Cümlenin başı bir inâyet imiş

Bulagör ey Hüdâyî Mevlâ'yı
Geç sivâdan ko gayrı sevdâyı
Dinle iz‘ân edin bu ma‘nâyı
Cümlenin başı bir inâyet imiş

266

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Sarardır tâze gülleri

[265] Tîh, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 176.
[266] Cümleye asl olan, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 176.
[267] inâyet-i Hak, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 176.

Ölüm diye ağlar var mı
İnler görüp bülbülleri
Gülüm diye ağlar var mı

Resûl'ün verdiği haber
Günden güne zuhûr eder
Tuttu dünyâyı ser-te-ser
Zulüm diye ağlar var mı

Hakk'ı cândan edip taleb
Tâ‘atta olup rûz u şeb
Aceb nice ola yâ Rab
Hâlim diye ağlar var mı

Bâde-i aşk içelim mi
Dost iline uçalım mı
Meded erip açalım mı
Yolum diye ağlar var mı

[122a] 5 Görüp ahd ü peymânını
Cân özleyip cânânını
Anıp eski mekânını
İlim diye ağlar var mı

Dost illerine vara mı
Bâde-i eşkine yüz süre mi
Dâmen-i vasla ere mi
Elem diye ağlar var mı

Bunca hicâbı hark eden
Vahdet-i zâta gark eden
Cem‘ıden sonra[268] fark eden
İlim diye ağlar var mı

267

İlâhî - Hüdâyî Nasîhat

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hakk’dan özge nesne yokdur gayrıdan ümmîdi kes
Ehl-i tevhîd olmak istersen sivâya meyli kes[269]
Aç gözün merdâne bak Allâh bes bâkî heves

[268] Gâh cem edip gâh, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 172.
[269] Bu mısra Hüdâyî’nin divanında yoktur.

Kande akl-ı kâsırın kande hayâl-i vasl-ı dost
Tayr[270]-i Ankâ'yı şikâr etmek ola mı bir meges

Mâye-i ömrü yeter ednâya harc et her zamân
[122b] Matlab-ı a'lâyı bulmak kasdın eyle her nefes

Ey hevâ-yı nefse düşmüş gaflet ehli derd-mend
Tut elin bir kâmilin bulmak dilersen dest-res

5 Bahr-ı ummânda[271] yedi deryâ değil bir katrece
Kande kaldı ey Hüdâyî Nil ü Ceyhûn u Ares

268

İlâhî - Niyâzî

7'li Hece Ölçüsü

1 Ey tarîkat erleri
Ey hakîkat pirleri
Bir nişan verin bana
Ol bî-nişan kandedir

Kandedir dostun eli
Kande açılır gülü
Dost bahçesi bülbülü
Gülü handân kandedir

Bildim ki cân tendedir
Ten hayli zindedir
Amma nidem bilmedim
Câna cânan kandedir

Niyâzî'ye yâr olan
Sırrında sultân olan
[123a] Dîn hem îmân olan
Ol bî-mekân kandedir

269

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Diller aceb hayrân olur
Esrâr-ı zikrullâh ile
Yollar beğim âsân olur
Âsâr-ı zikrullâh ile

[270] Mürg, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 184.
[271] İrfânda, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 185.

Nefsin hevâsından kesil
Zikr eyle Hakk'ı muttasıl
Saykallanır mir'ât-ı dil
Tekrâr-ı zikrullâh ile

Ger ister isen kurb-ı Hak
Al ehl-i irfândan sebak
Geldi zuhûra her varak
Eşcâr-ı zikrullâh ile

Ref oldu[272] zulmânî hicâb
Dilden giderdi ıztırâb
Yap yap gönül kasrını yap
Mi'mâr-ı zikrullâh ile

5 Zikri bulup habl-i metîn
Muhkem tutar ehl-i yakîn
Dâ'im eder i'lâ-yı dîn
İzhâr-i zikrullâh ile

[123b] İsterse ger kalbin safâ
Zikr eyle Hakk'ı dâ'imâ
Bîmâr olan bulur şifâ
Tîmâr-ı zikrullâh ile

Dilden kederler dûr olur
Mahzûn olan mesrûr olur
Zulmet Hüdâyî nûr olur
Envâr-ı zikrullâh ile

270

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Zulmet konağın geçe gör
Envâr-ı zikrullâh ile
Âb-ı hayâtı içe gör
Enhâr-ı zikrullâh ile

Ağyârı sürmek kasdın et
Maksûda ermek kasdın et

[272] Olsa, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 185.

Mahbûbu görmek kasdın et
Her bâr-ı zikrullâh ile

Derdin devâya erişe
Kalbin safâya erişe
Lutf u atâya erişe
İsâr-ı zikrullâh ile

Gâlib olup zikr-i Hudâ
Gitsin nazardan mâsivâ
Tabbü'l[273]-lisân ol dâ'imâ
Güftâr-ı zikrullâh ile

5 Sâdık ola ger aşk eri
Olur hakîkat mazharı
[124a] Nusret bulur dîn askeri
Serdâr-ı zikrullâh ile

Zikr ile mezkûra eriş
Geç hûriden nûr'a eriş
Bir kenz-i mestûra eriş
İzhâr-i zikrullâh ile

Kim ki ola sıdk ile kul
Mevlâ'sını unutmaz ol
Bulur Hüdâyî Hakk'a yol
İksâr-ı zikrullâh ile

271

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Handân olur ma'nâ gülü
Âsâr-ı zikrullâh ile
Şevke gelir cân bülbülü
Gülzâr-ı zikrullâh ile

Servi-aslı[274] cânân olur
Cân mekteb[275]-i irfân olur
Kalbin bahâristân olur
Ezkâr[276]-ı zikrullâh ile

[273] Ratbü'l, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 187.
[274] Asâ, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 188.
[275] Mazhar, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 188.

Kün zâkire'r-Rabbi'r-Rahîm
Hazâ sırâtün müstakîm[277]
Zâkir bulur bâkî na'îm
İksâr-ı zikrullâh ile

Tûbâ li-kavmin zâkirîn
Büşrâ bî-envâri'l-yakîn[278]
[124b] Kuvvet bulur ashâb-ı dîn
Ensâr-ı zikrullâh ile

5 Tevhîd ile ağyârı sür
Vahdet sarâyında otur
Hısn-ı dili hıfz ede gör
Dizdâr-ı zikrullâh ile

Kılma sivâya iltifât
Tâ kim tecellî ede zât
Dil-teşnesi bula[279] hayât
Enhâr-ı zikrullâh ile

Çün mevce geldi bahr-i cûd
Buldu bu âlemler vücûd
Hakk'ı Hüdâyî kıl şühûd
Envâr-ı zikrullâh ile

272

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Zâkir safâya erişir
Envâr-ı zikrullâh ile
Âşık[280] Hudâ'ya erişir
İksâr-ı zikrullâh ile

Zikri mükerrer ede gör
Bir Hacc-ı ekber ede gör
Kalbin mu‘attar ede gör
Attâr-ı zikrullâh ile

---

[276] Ezhâr, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 188.
[277] Yâsin 36/61.
[278] Ne mutlu zikreden topluluğa
Yakîn bilginin nurlarını mujdele onlara
[279] Bulur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 189.
[280] Tâlib, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 189.

Âşık olan cânânına
Girmiş fenâ meydânına
[125a] Ermiş Hakk'ın ihsânına
Âsâr-ı zikrullâh ile

Tasdîk ile îmâna er
Tahkîk ile irfâna er
Bir bahr-i bî-pâyâna er
Enhâr-ı zikrullâh ile

5 Açan hüviyyetden kapı
Zevk ile olmuş hande-rû
Zâhir olur izmâr-ı hû
İzhâr-ı zikrullâh ile

Kesretde vahdet bul beğim
Bâkî sa‘âdet bul beğim
Sırr-ı hakîkat bul beğim
Tekrâr-ı zikrullâh ile

Bel bağlayanlar hizmete
Tâlib olanlar vuslata
Ermiş Hüdâyî vahdete
Esrâr-ı zikrullâh ile

273

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tînet-i Âdem’de konmasa ezel[281] sevdâ-yı aşk
Cennet’i bir dâneye satmazdı ol dânâ-yı aşk

Kenz-i mahfîden zuhûra geldi eşya lâ-cerem
[125b] Bâd-ı Hubb ile temevvüc etdi çün deryâ-yı aşk

Tâlib-i dîdâr olup ayılmaya tâ haşre dek
Kim ki nûş ede ezel bezminde ger sahbâ-yı aşk

Aşk u meşk olmaz nihân anı bilir halk-ı cihân
Âşık-ı bî-çâreye mümkün müdür ihfâ-yı aşk

[281] Eğer, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 191.

5 Bülbülün hâlin bilenler gûş ederler nâlesin
Bir gül-i bî-hâr içindir bunca hûy ü hây-ı aşk

Aşk-ı Şîrîn oldu feryâdına Ferhâd'ın sebeb
Ey nice dânâyı Mecnûn eyledi Leylâ-yı aşk

Ey Hüdâyî hâlet-i aşkı ne bilsin her meges
Kulle-i Kâf-ı hakîkat mürgüdür Ankâ-yı aşk

274

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âşıkın maksûdu ol mahbûb-ı bî-hemtâ imiş
Himmeti gayet bülend ü matlabı bâlâ imiş

[126a] Kâf u nûn iklîmi ankâsın şikâr etse nola
Rûh-ı ârif şâhbâz-ı kâf-ı istiğnâ imiş

Nûr-ı pâk-ı Hakk'ı hak ile şuhûd et ey gönül
Bunda yârin görmeyen yarın dahı a‘mâ imiş

Gayra bakmaz dâ'imâ sırr-ı sarâyın pâk eder
Sâdıkın zîrâ murâdı Hazret-i Mevlâ imiş

5 *Kâbe kavseyn*[282]'i geçip eriş sarây-ı vahdete
Sırr-ı *Ev-ednâ*[283] Hüdâyî cümleden a‘lâ imiş

275

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yeter müstağrak-ı bezm-i elest ol
Gel ey derd ehlinin dermânı bülbül
Yeter ol câma[284] hayrân ü mest ol
Gel ey derd ehlinin dermânı bülbül

Mesîhâ gibi dem ur âşikâna
Hayât ersin anınla mürde câna
Vedâ etdin meğer iki cihâna
Gel ey derd ehlinin dermânı bülbül

[126b] Yeter dost meclisinde keşf-i râz et

[282] en-Necm 53/9.
[283] en-Necm 53/9.
[284] câm ile, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 180.

Kudümünle bizi gel ki[285] firâz et
Nevânı geh Irâk'ına[286] Hicâz et
Gel ey derd ehlinin dermânı bülbül

Görünmezsin bu çeşm-i hurde-bîne
Kadem basmaz mısın ayrık zemîne
Firâk oduna yeter yandı sîne
Gel ey derd ehlinin dermânı bülbül

5 Gerekmez zevkini bâğ-ı cinânın
Gülün[287] göster bize ol bî-nişânın
Umarlar hasta diller armağanın
Gel ey derd ehlinin dermânı bülbül

276

İlâhî - Hüdâyî

Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 Ey Aliyy ü Azîm olan Mevlâ
Ey Azîz ü Hakîm olan Mevlâ
Ey vücûdu Kadîm olan Mevlâ
Ey atâsı amîm olan Mevlâ
Ey cevâd ü Kerîm olan Mevlâ
Ey Ra'ûf ü Rahîm olan Mevlâ

Kulların kimi ehl-i tâ'atdir
Kimi[288] mazhar-ı inâyetdir
Kimi mest-i mey-i mahabbetdir
Sana lâyık efendi rahmetdir
Ey cevâd ü Kerîm olan Mevlâ
Ey Ra'ûf ü Rahîm olan Mevlâ

[127a] Âşık erişse ger Habîbe nola
Gül nasîb olsa andelîbe nola
Vatan anılsa bir garîbe nola
Hastalar varsalar tabîbe nola
Ey cevâd ü Kerîm olan Mevlâ
Ey Ra'ûf ü Rahîm olan Mevlâ

Nice bir ehl-i kîl ü kâl olalım

[285] gel ser, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 180.
[286] ü geh, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 180.
[287] Yolun, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 180.
[288] Kimisi, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 183.

Bedre irgür yeter hilâl olalım
Vâsıl-ı şems-i bî-zevâl olalım
Sâkin-i suffe-i kemâl olalım
Ey cevâd ü Kerîm olan Mevlâ
Ey Ra'ûf ü Rahîm olan Mevlâ

Şol ki etmez seni özünde talep
Bârid âhen döğüp çeker o ta‘ab
Varlık cümle[289] senindir hep
Sen esirge Hüdâyî'yi yâ Rab
Ey cevâd ü Kerîm olan Mevlâ
Ey Ra'ûf ü Rahîm olan Mevlâ

277

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Cân ü dilden Hâlik'i zikr edelim
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hakk bizi
Lutf-ı bî-pâyânına şükr edelim
Hoş sa'âdet ehli etmiş Hakk bizi

Ehl-i îmân ehl-i İslâm eyledi
Bunca lutf u bunca ihsân[290] eyledi
Fazl ü ihsânını itmâm eyledi
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hakk bizi

[127b] Etdi lutfundan Habîb'in ümmeti
Hem nasîb etdi sarây-ı vahdeti
Umarız envâ‘-ı feth ü nusreti
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hakk bizi

Yardım etdi çün inâyet askeri
Rehber oldu enbiyânın serveri
Eyledi bizi[291] hakîkat mazharı
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hakk bizi

Şems-i vahdetden erişdi sırr-ı nûr
Hâsıl oldu kalbe envâ-ı sürûr
Ey Hüdâyî ola gör abd-i şekûr
Hoş sa‘âdet ehli etmiş Hakk bizi

[289] Cümleten, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 184.
[290] in'âm, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 193.
[291] nûr-ı, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 193.

278

İlâhî - Hüdâyî

Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1 Fazl ü ihsânını tamâm ediver
Meded eyle meded İlâhî meded
İki âlemde ber-devâm ediver
Meded eyle meded İlâhî meded

Kulluğundur Efendi izzetimiz
Hizmet etmektedir sa‘âdetimiz
Sana lâyık kanı ibâdetimiz
Meded eyle meded İlâhî meded

Kereminden bizi edip îcâd
Mahz-ı fazlınla verdin isti‘dâd
Eyledin çünkü lutfuna mu‘tâd
Meded eyle meded İlâhî meded

[128a] Nice bir derd ile hazîn olalım
Nice bir hem-demi enîn olalım
Fazl ü ihsânına karîn olalım
Meded eyle meded İlâhî meded

5 Bir avuç hâki eyledin insân
Kudretinle zuhûra geldi cihân
Zu‘afâyı esirge ey Rahmân
Meded eyle meded İlâhî meded

Ey kamu hâlde[292] âlim ü dânâ
Lutfun ile olur fenâ vü bekâ
Bir efendi dahı yok ey Mevlâ
Meded eyle meded İlâhî meded

Nârı eyledin[293] Halîl'ine gül‘izâr
Dağ ü taş eyledi su üzre karâr
Kıl inâyet Hüdâyî'ye her bâr
Meded eyle meded İlâhî meded

279

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Nevâ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

[292] Hâle, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 182.
[293] Etdin, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 182.

1 Sakın dünyâya aldanma
Aç gözün gafletden uyan
Bunda kimse kalır sanma
Aç gözün gafletden uyan

Kanı Âdem kanı Havvâ
Kanı Muhammed Mustafâ
Bu fânîden umma vefâ
Aç gözün gafletden uyan

[128b] Taksîre istiğfâr eyle
İkrârını tekrâr eyle
Bir assılı bâzâr eyle
Aç gözün gafletden uyan

Bu devlete mağrûr olma
Fânî zevke mesrûr olma
Tâ‘at-ı Hakk’dan dûr olma
Aç gözün gafletden uyan

5 Nefsin aradan süre gör
Vahdet iline ere gör
Aklın başına dere gör
Aç gözün gafletden uyan

Şol ki oldu Hakk'a kul[294]
Ol insân-ı kâmil olur[295]
Geç sevdâlardan ey gâfil
Aç gözün gafletden uyan

Mâsivâdan yumup gözü
Dergâh-ı Hakk'a tut yüzü
Hüdâyî[296] gûş et sözü
Aç gözün gafletden uyan

280

İlâhî - Hüdâyî

8’li Hece Ölçüsü

1 Vâdî-i hayretde kalma
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

[294] Vâsıl, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 194.
[295] Ol oldu insân-ı kâmil, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 194.
[296] Hüdâyî'den gûş et sözü, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 194.

Bugünü yarına salma
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

[129a] Seni aldar bu dehr-i dûn
Nef eylemez mâl ü benûn
Nefs elinden[297] olma zebûn
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

Uyanıklardan ola gör
Hakk aşkı ile dola gör
İstediğini bula gör
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

Hüve'l-evvel hüve'l-âhir
Hüve'l-bâtın hüve'z-zâhir
Hakk'ı her yerde gör hâzır
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

5 Nice bir âdet ü bid‘at
Nice bir fânîye rağbet
Bula gör bir bâkî devlet
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

Varlığın yabana atıp
Kâmiller yolunu tutup
Geceyi gündüze katıp
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

Varan sarây-ı vahdete
Ermiş kemâl-i rif‘ate
Ger tâlib isen izzete
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

Sûreti ko ma‘nâya er
Bir kenz-i lâ-yefnâya er
[129b] Ol matlab-ı a‘lâya er
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

Âkil isen dervîş eğer
Durma çalış şâm u seher

[297] Elinde, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 195.

Hüdâyî'den gûş et haber
Vâsıl olmağa sa‘y eyle

281

İlâhî - Hüdâyî

11’li Hece Ölçüsü

1 Mevlâ kullarına etdi inâyet
El-hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh
Doğru yollarına etdi hidâyet
El-hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh

Bir avuç hâk iken insân eyledi
Ehl-i tevhîd ehl-i îmân eyledi
Nice lutf u nice ihsân eyledi
El-hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh

Hakk'ın ihsânını fikr eyle âşık
Envâ-i lutfunu zikr eyle âşık
Rûz u şeb Hâlik'a şükr eyle âşık
El-hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh

Umarız rahmet ü cennet ü vuslat
Bahr-i gufrânına yokdur nihâyet
Fazl u ihsânına bulunmaz gâyet
El-hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh

5 Hüdâyî kim bula nûr-ı Hudâ'yı
Makâm olur ana vahdet sarâyı
[130a] Hakk'a eren bulur zevk ü safâyı
El-hamdü li'llâh eş-sükrü li'llâh

282

İlâhî - Hüdâyî

11’li Hece Ölçüsü

1 Geliniz Hâlik'ı zikr eyleyelim
El-hamdü li'llâh eş-sükrü li'llâh
Lutf u ihsânına şükr eyleyelim
El-hamdü li'llâh eş-sükrü li'llâh

O sultândır eden kulların irşâd
Men lem yehdi'llâhu mâlehu min hâd[298]
Gönül kasrın ede lutf ile âbâd

[298] Allâh kime hidayet etmezse ona kimse hidayet edemez.

El-hamdü li'llâh eş-sükrü li'llâh

Şu dem ki lutf ere dest-i kudretden
Dili îkâz eder nevm-i gafletden
Alır nûr-ı ziyâ şems-i vahdetden
El-hamdü li'llâh eş-sükrü li'llâh

Hakk gibi maksad-ı aksâ olur mu
Vuslat gibi zevk-i a‘lâ olur mu
Böyle bir ni'met-i uzmâ olur mu
El-Hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh

5 Hüdâyî kim bula esrâr-ı tevhîd
Olur ol bülbül-i gülzâr-ı tevhîd
Verir câna safâ envâr-ı tevhîd
El-Hamdü li'llâh eş-şükrü li'llâh

283

İlâhî - Hüdâyî

11’li Hece Ölçüsü

[130b] 1 Hatâ ile eğer zenb etse insân
Efendim lutf ile ihsân senindir
Kulun işi sehv ü gaflet ü nisyân
Efendim sultânım ihsân senindir

Ente'r-Rahîm ente tağfîru'z-zünûb
Ente'l-Kerîm ente testüru'l-‘uyûb
Ente'l-Kâdir ente tuslihu'l-kulûb
Efendim sultânım ihsân senindir

Hudâ’yâ fazlınla kıl bize[299] rahmet
Bulavuz tâ ki cennet içre cennet
Hüdâyî kuluna eyle inâyet
Efendim sultânım ihsân senindir

284

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 İhsânına müstağrakız
Yâ Rab nice şükredelim
Ehl-i atâna mülhakız
Yâ Rab nice şükredelim

[299] kıl bize fazlınla, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 199.

Yokdan bizi var eyledin
Her derde tîmâr eyledin
İhsânın izhâr eyledin
Yâ Rab nice şükredelim

Sendendir[300] cism ile rûh
Sendendir envâ‘-ı fütûh
Yetmez nice bin[301] ömr-i Nûh
Yâ Rab nice şükredelim

[131a] Kâğıt olup buna felek
Kütb eylese ins ü melek
Lutfun yazılması[302] haşre dek
Yâ Rab nice şükredelim

5 Add eylese ni‘mânı kul
Kâbil değil ihsâya ol
Yâ şükre kande bula yol
Mevlâ nice şükredelim

Senden meğer[303] ihsân ola
Her müşkil iş âsân ola
Şükr etmeğe imkân ola
Yâ Rab nice şükredelim

Yâ Rab ezeldir ger ebed
Eyle Hüdâyî'ye meded
Yok lutfuna hadd ü aded
Mevlâ nice şükredelim

285

İlâhî - Hüdâyî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Vuslat gibi ni‘met mi olur
Yâ Rab nice şükredelim
Hizmet gibi devlet mi olur
Yâ Rab nice şükredelim

[300] Senden durur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 200.
[301] Etmez kifâyet, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 200.
[302] Yazılmaz, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 200.
[303] Meğer senden, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 200.

Cûdunla îcâd eyledin
Matlûba irşâd eyledin
Cân ü dili şâd eyledin
Yâ Rab nice şükredelim

[131b] Aklâm olup cümle şecer
Deryâ midâd olsa eğer
Yazmayalar cin ü beşer
Yâ Rab nice şükredelim

Hâzır da sen nâzır da sen
Kâdir de sen nâsır da sen
Zâkir de sen şâkir de sen
Yâ Rab nice şükredelim

5 Âlem aceb hikmetde[304] durur
Kesretde[305] vahdet durur
Şükrün de bir ni‘met durur
Yâ Rab nice şükredelim

İnne'l-Habîbe'l-Mustafâ
Kad kale lâ ahsâ senâ[306]
Şükrün atâ üzre atâ
Yâ Rab nice şükredelim

Eyle Hüdâyî[307] nazar
Kalmaya fânîden eser
Varlık senindir ser-te-ser
Yâ Rab[308] nice şükredelim

286

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âfiyetler câm-ı aşkı nûş eden âşıklara
Vuslat-ı ma'şûk erzânîden[309] ol sâdıklara

Terk edip en‘iyyeti nefy eyle isneyniyyeti

[304] Hikmet, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 201.
[305] Kesretdeki, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 201.
[306] Şüphesiz Habibin Mustafa
Onu yeterince övemem dedi
[307] Hüdâyî'ye, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 202.
[308] Mevlâ, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 202.
[309] Erzânîdir, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 202.

[132a] Vahdet-i zâtiyyedir lâyık olan fâyıklara

Hîç berâber ola mı a‘mâ ulü'l-ebsâr ile
Kande benzer gaflet ehli[310] uyanıklara

Sâlike fazlınla dâ'im eyle tevfîkin refîk
Sen inâyet eyle yâ Rab vaslına lâyıklara

Enbiyâ vü evliyâ lutfunla olmuş sâbikûn
Bu[311] Hüdâyî kulunu ilhâk et[312] ol sâbıklara

Rahmetin sebkıle bulmuşdur kemâli sâbikûn
Bu Hüdayi bendeni ilhâk et ol sâbıklara

287

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Ederdi cânib-i Mevlâ'ya rağbet
Kulun olsaydı zikre iştigâli
Tulû ederdi envâr-ı muhabbet-i hakîkat
Havâtırdan derûnu olsa hâli

Gözünden perde zâ'il olsa mutlak
Katı zâhir durur mahfî değil Hak
Ana vâsıl durur eşyâ muhakkak
Velî mahcûb olan bilmez visâli

[132b] Kimin kim nûr-ı Hakk ola delîli
Sırât-ı müstakîm olur sebili
Yürü hâl ehli ol ko kâl ü kîli
Cemîle erişen bulur cemâli

Sülûk ehli safâya vâsıl olsa
Erip zevke murâdı hâsıl olsa
Ma‘ârif cennetine dâhil olsa
Hayât ulup[313] içer ayn-ı zülâli

Dolarsa sırrına nûr-ı hakîkat
Gerekdir zâhirinde farz u sünnet

[310] Kalbi, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 202.
[311] Sen, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 203.
[312] zamm eyle, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 203.
[313] Bulup, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 204.

Ede gör cem ile farka ri‘âyet
Hüdâyî bulmak istersen kemâli

288

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yeter etdin bu fânî zevke rağbet
Efendi âkil ol fikr et me'âli
Dilersen Hazret-i Mevlâ'ya kurbet
İbâdet eylemekden olma hâlî

Eğer sâlik ola yolunda[314] sâdık
Olur ol mahzen-i sırr-ı hakâyık
Ola gör sohbet-i dildâre lâyık
Yeter etdin sivâya iştigâli

Tulû etse kaçan şems-i[315] hakîkat
Komaz ol tâlib-i sâdıkda zulmet
Şu kim etdi semâ-yı kalbe himmet
Safâya erdi bedr oldu hilâli

Şu cân kim sırr-ı *Ev-ednâ*[316]'ya erdi
Beğim ol matlab-ı a‘lâya erdi
[133a] Safâ-yı zirve-i ulyâya erdi
Ri‘âyet eyleyen saff-ı ni‘âli

5 Bakıp kalma nükûş-ı kâinâta
Çalış ma‘nâya er bâkî hayâta
Hüdâyî vâsıl oldu nûr-ı zâta
Geçen âşık celâli vü cemâli

289

İlâhî - Hüdâyî der Makâm-ı Acem

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ko hevâyı ola gör ehl-i salâh
Tâ‘at-ı Hakk’dır çün miftâh-ı necâh

Zulmet-i nefsi geçen bulur hayât
Çün gece âhir ola olur sabâh

Ger mücâhid fî sebîli'llâh isen

[314] yolunda ola, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 204.
[315] sırr-ı, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 204.
[316] en-Necm 53/9.

Hâlik'ı zikr et odur hayr-ı salâh

Leyse li'l-insânî illâ mâ-se'â[317]
Fe'ctehid ve fî'llâhi in şi'te'l-felâh[318]

5 Ey Hüdâyî Hakk'ı zikr et dâ'imâ
Tâ ki sadra hâsıl ola inşirâh

290

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Vücûd iklîmini fikr eyle dervîş
Bu cân ü cism [319] bu eller nedendir
Hakk'ın ihsânına fikr[320] eyle dervîş
Gören göz söyleyen diller nedendir

[133b] Nedendir mihr ü mâh encüm süreyyâ
Nedendir Arş ü Ferş ü Sidre Tûbâ
Müsemmâ bir nedendir bunca esmâ
Zuhûrât ü temessüller nedendir

Bu hüsnü kande buldu şâhid-i gül
Niçin feryâd eder bî-çâre bülbül
Nedir kesret bir iken mebde-i kül
Efendi bir bu çok kullar nedendir

Şu nâdân kim edipdir haşrı inkâr
Anı ilzâm eder evrâk-ı eşcâr
Fenâ bulup hayâta erdi tekrâr
Teğayyürler tebeddüller nedendir

5 Kimi nâkıs bu halkın kimi kâmil
Kimi hayretde kalmış şöyle gâfil
Hüdâyî kimi nûr-ı zâta vâsıl
Terakkîler tenezzüller nedendir

291

İlâhî - Hüdâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kulun eksikliğine bakma lutf et

[317] en-Necm 53/9.
[318] Kurtuluşa ermek istersen çalış Allâh yolunda.
[319] Ve, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 206.
[320] Şükr, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 206.

Hatâ kuldan atâ senden efendi
Celâl'in âteşine yakma lutf et
Hatâ kuldan atâ senden efendi

Erişse lem'a nûr-ı kibriyâdan
Geçerdi zulmet-i kibr ü riyâdan
Halâs eyle meded hubb-i sivâdan
Hatâ kuldan atâ senden efendi

[134a] Kulun cürmü ne denli olsa ger çok
Değildir rahmet ü lutfundan[321] artık
Atâ vü fazl u cûdun gâyeti yok
Hatâ kuldan atâ senden efendi

Beşerden şer cüz olmuş[322] İlâhî
Nice eksik ola cürm ü günâhı
Umarız ola afv-ı pâdişâhı
Hatâ bizden atâ senden efendi

5 Nola olsa ibâda fazl u rahmet
Kerem deryâsına yokdur nihâyet
Hüdâyî bendene eyle inâyet
Hatâ bizden atâ senden efendi

292

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtun Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mazhar-ı zât olduğun anlar mısın
Ârif isen aç gözün merdâne bak
Hakk'a mir'ât olduğun anlar mısın
Ârif isen aç gözün merdâne bak

Kande buldun ahsen-i takvîmi sen
Kanden alır iş bu feyzi[323] cân ü ten
Zâhir iken Hakk bu gafletler neden
Ârif isen aç gözün merdâne bak

Nice bir bahs ü cidâl-i kîl ü kâl
Ola gör bî-çâre ehl-i vecd ü hâl
Nefsini bil bulmak istersen kemâl

[321] Fazlından, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 211.
[322] Olmuşdur, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 212.
[323] feyzi işbu, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 208.

Ârif isen aç gözün merdâne bak

[134b] Dürr-i ma‘nâya ger oldunsa sadef
Bulagör bahr-ı hakîkatta şeref
Eyleme sermâye-i ömrü telef
Ârif isen aç gözün merdâne bak

5 Ger Hüdâyî'den sorarlarsa haber
Hakk ile kâ'imdir eşyâ ser-te-ser
Var ise sende basîretden eser
Ârif isen aç gözün merdâne bak

293

İlâhî - Hüdâyî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hakk'a manzar[324] olduğun fikr et beğim
Ârif isen aç gözün merdâne bak
Lutfa mazhar olduğun fikr et beğim
Ârif isen aç gözün merdâne bak

Nice bir bu resm ü âdet nice bir
Nice bir izhâr-ı bid‘at nice bir
Nice bir bu nevm-i gaflet nice bir
Ârif isen aç gözün merdâne bak

Dûna bakmaz himmeti bâlâ olan
Dîni gözler âkil ü dânâ olan
Yarın a‘mâdır bugün a‘mâ olan
Ârif isen aç gözün merdâne bak

Bilmeyenler matlabın a‘lâsını
İhtiyâr eyler cihân gavgâsını
Nefsini bilen bilir Mevlâ'sını
Ârif isen aç gözün merdâne bak

[135a] 5 Kim ki oldu cân ü dilden Hakk'a kul
Mâsivâyı terk edip buldu vüsûl
Pendini eyle Hüdâyî'nin kabûl
Ârif ol ko gafleti merdâne bak

294

İlâhî - Hüdâyî der-Medh-i Devrân-ı Âşık u Cevelâni

[324] Mazhar, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 209.

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Mevlâ'm senin âşıkların
Devrân ederler Hû ile
Yolundaki sâdıkların
Cevlân ederler Hû ile

Aşkın şarâbından içip
Fânî alâyıkdan geçip
Vaslın hevâsından uçup
Seyrân ederler Hû ile

Arzûlayıp dost illerin
Kokmağa ma'nâ güllerin
Açıp muhabbet yolların
Meydân ederler Hû ile

Durmaz dönerler felekler
Arz edip Hakk'a dilekler
Arşın etrâfın melekler
Cevlân ederler Hû ile

5 Bülbül gibi aşk bâğına
Kim düşse[325] şevk ırmağına
Şevk[326]-i muhabbet dâğına
Dermân ederler Hû ile

[135b] Gör bülbülün sevdâsını
Gül şevkine gavgâsını
Açıp güller[327] pâsını
Handân ederler Hû ile

Güller tutar elde varak
Bülbüller okurlar sebak
Her şeyden[328] görüp nûr-ı Hak
İz'ân ederler Hû ile

Bunca merâtib geçmeği
Dost illerine uçmağı

[325] Düşe, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 22.
[326] Derd, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 22.
[327] gönüller, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 22.
[328] şeyde, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 22.

Hakk'a erip râz açmağı
Âsân ederler Hû ile

Hurşîde iltüp zerreyi
Bedr-i itmâma[329] lem‘ayı
Deryâya salıp katreyi
Ummân ederler Hû ile

Gayra Hüdâyî meyli kes
Mevlâ yeter bâkî heves
Zikrini Hakk'ın her nefes
İ‘lân ederler Hû ile

295

İlâhî - Yûnus

8’li Hece Ölçüsü

Gönül ne hoş salınırsın
Va‘de yeter dolanırsın
Bir gün gâfil bulunursun
Gel gönül dervîş olalım

[136a] Dervîşleri gör netdiler
Du cihânı terk etdiler
Hakk rızasın gözetdiler
Gel gönül dervîş olalım

Bir gün ola ki ölesin
Hep ne etdiğin bulasın
Korkup pişman olasın
Gel gönül dervîş olalım

Geceler gafletden uyan
Gizli sırlar olur âyân
Mahrûm kalmaz Allâh diyen
Gel gönül dervîş olalım

Hüdâyî aklını başına devşir
Elini göğsüne kavuşdur
Dersini de okut bitir
Gel gönül dervîş olalım

296

[329] tamâma, Tatçı, Yıldız, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 22.

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Aşkın odu örter her gece efgânım benim
Tan budur ki derd olur her safha'i cânım benim

Nice yerler açılır âleme rahmet saçılır
Bir nefes hoş eylese deryâ-yı ummânım benim

[136b] Olalar iki cihânda mest ü hayrân olalar
Ger olursa âleme bir safha dîvânım benim

Fâş ola âlem-i ledünni nice kanlar saçıla
Görünürse gözüme gönülde mihmânım benim

5 Âşık oduna yana gör âşık deme çün ü çera
Çün oda yandırmak ister seni sübhânım benim

Yine sensin gösteren ilmi sırrı hem örten dahı
Pes ne seyreder bu arada ah u efgânım benim

297

İlâhî - Üftâde

11'li Hece Ölçüsü

1 Ey tarîkat erenleri
Dost elinin serverleri
Tâliblerin rehberleri
Dostdan haber verin bana

Düşdü yüreğime firâk
Dostumdan oldum ben ırak
Edemezem hergiz yerak
Dostdan haber verin bana

[137a] Hicrân ilinde kalmışım
Derd ü gamla dolmuşum
Çok gıssalara dalmışım
Dostdan haber verin bana

Varam visaline erem
Anda cemâlini görem
Sâdıklar yoluna görem
Dostdan haber verin bana

5 Miskin fakîr Üftâde
İçi dışı pür bâre
Terk etmez bu biçâre
Dostdan haber verin bana

298

İlâhî - Hâşimî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kul oldur ki kendi nefsin bile Mevlâ'sın ana
Kendi aczin bilmeyince zühd ü takvâsın ana

Vâsıl-ı yâre tâlibsen bunda bulmak kasdın et
Uyma sen ol müddeîye kendi ferdâsın ana

Ma'rifetden dem ura ilm u âmil şâhid yeter
Âşıka ma'ni gerekdir yoksa da'vâ ferdâsın ana

Aşkı yâre mahrem olmayan gönül cevândır
Elde cânân olmayınca kuru mâvîsin ana

[137b] 5 Şol gönül kim aşk-ı Hakk'dan okumuşdur bir sebak
Cümle müşkil ana âsândır sübhân-ı fetvâsın ana

Arş-ı Rahmân'dır gönül gayra etme câ bekah
Kim gönülde bulduysa firdevs ağlasın ana

Kendisin bilen bulur Hakk'ı demişdir çün Resûl
Sen nefsin anla bunda ukbâsın ana

299

İlâhî - Hâşimî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zamîrinde kimin sûfî kitâb-ı aşk ezberdir
Ala gör bir nazar andan kim ol ekseri ekberdir

Şu cân gözünü açdı kamu eşya ana zâhir
Olalar kim hâb-ı gafletde hemân şeytândır ebterdir

[138a] Sen ana deme sultân kim başında ola zerrîn tâc
Du kevni pâdişâh olan bilen kim gavvâs-ı a'zamdır

İki âlemde zulmetden müberrâdır bulan anı
Ki anı hûb cemâlinden cemî'i âlem envardır

5 Murâd ise eger zâhid ki keşf ola sana esrâr
Anı sen Hâşimî'den sor kim dîvân-ı ekberdir

300

İlâhî - Sultân Murâd

11'li Hece Ölçüsü

1 Uyan ey gözlerim gafletden uyan
Uyan uykusu çok gözlerim uyan
Azrâ'ilin kasdı cânadır inan
Uyan uykusu çok gözlerim uyan

Bu dünyâ fânîdir sakın aldanma
Mağrûr olur tâc-u tahta dayanma
Yedi iklîm benim diye güvenme
Uyan uykusu çok gözlerim uyan

Seherde kalkarlar bu cümle kuşlar
Dillerince tevhîde başlar
Tevhîd eder dâğlar taşlar ağaçlar
Uyan uykusu çok gözlerim uyan

[138b] Semavâtın kapıların açarlar
Seherde kalkana hulle biçerler
Halkın üzerine rahmet saçarlar
Uyan uykusu çok gözlerim uyan

5 Benim Murad kulun suçumu affet
Bağışla cürmümü günâhım affet
Hazretin sancağı dibinde haşret
Uyan hey gözlerim gafletden uyan
Uyan uykusu çok gözlerim uyan

301

İlâhî - Zâkirî

8'li Hece Ölçüsü

1 Yerde gökde her neki var
Hâlik'in zikr eder her bâr
Ede gör dilinden tekrâr
Allâh Allâh dâ'im Allâh
Hakk'ı istersen ey yâr
Tevhîd eyle leyl ü nehâr

Eyle tevhîd cân ile
Hakk buyurdu Kur'ân ile

Cem oluben ihvân ile
Allâh Allâh dâ'im Allâh
Hakk'ı istersen ey yâr
Tevhîd eyle leyl ü nehâr

İsmi zâtın biri Hû der
Âşığa eğilince bu der
[139a] Cennetin miftâhı bu der
Allâh Allâh dâ'im Allâh
Hakk'ı istersen ey yâr
Tevhîd eyle leyl ü nehâr

Zâkirî hırsı ko elinden
Ayırma zikri gönlünden
Okuyalım cân u dilden
Allâh Allâh dâ'im Allâh
Hakk'ı istersen ey yâr
Tevhîd eyle leyl ü nehâr

302

İlâhî - Nûrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Tarîkat kurb-i Rahmân'dır
Bu meydân özge meydândır
Hakîkat sırr-ı Sübhân'dır
Bu meydân özge meydândır

Bu yol cândan ferâg ister
Ciğerde nice dâğ ister
Bu kâbir kalbi sağ ister
Bu meydân özge meydândır

Bu meydânda satılır cân
Bu meydânda sorulmaz cânân
Olur bir demde bin kurbân
Bu meydân özge meydândır

Gelir meydâna âşıklar
Vücûdu aşka yanıklar
Aceb münkir ne sayıklar
Bu meydân özge meydândır

[139b]5 Bu yolda Nûrî serden geç

Bu erkân içre sırlar aç
Bu meydân içre kanlar saç
Bu meydân özge meydândır

303

İlâhî - Fenâyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Safâsından cihânın cân usandı
Okunu atdı yâyın yasdı

Urûc eden burûc uç kudse
Kadumun arş maksûduna yasdı

Bulup ol mâh-ı tâbânı özünde
Sanma seb'iyye elinden asdı

Aceb gafletdedir bîçâre insân
Alıp veren eden kendini sandı

5 Fenâyî derd-mende kıl hidâyet
Hemân envâr-ı dâr ola kasdı

304

İlâhî - Nûrî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Cânâne cândan âşık ol
Kim cânda cânân gizlidir
Ma'şûkunu kalbinde bul
Ol hânede cân gizlidir

Bir pîr-i kâmil bul çalış
Nâ-puhtesin aşk ile piş
Gayb-i ummâna pek yapış
Çün sırr-ı insân gizlidir

[140a] Yansan hezârın nârına
Âşık-ı fenâ gülzârına
Yansan Halîl'in nârına
Anda gülistân gizlidir

Bendinde kalma kesretin
Kulu ol ehl-i vahdetin
Destinde pîr-i halvetin
Mühr-ü Süleymân gizlidir

Varsın bu aşkın tûruna
Ersin tecellî nûruna
Her zerresinde görüne
Mühr-ü dırahşân gizlidir

Yüzüne bakma gâfilin
Pâyine yüz sür vâsılın
Kalbine girip kâmilin
Gör Arş-ı Rahmân gizlidir

Sana inâyet kılsa Hak
Nûrî'den okusun sebak
İlm-i ledündür her varak
İnsânda ol şân gizlidir

305

İlâhî - Gafûri Münâcât

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dilde gâlib oldu hubb u sivâ
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ
Gelmedi insâfa nefsi pür hevâ
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ

[140b] Bulalım tevhîd ile envâr-ı hâl
Edelim tedrîc ile kesb-i kemâl
Diller olsun mazhar-ı nûr-ı cemâl
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ

Ey atâsı lutfu çok perverdigâr
Rahmetin deryâsına yokdur kenâr
Hep usâta mağfiret etsin ne var
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ

Açılıp dillerde gülzâr-ı nedim
Etsin âşıklar gül-i gufrân şem
Afv u ihsânın ile eyle müntakım
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ

Ey Gafûri hâb-ı gafletden uyan
Nûr-ı Hakk'ı görmek istersen ayan
Ol Rahîm'e böyle yalvar her zamân
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ

306

İlâhî - Recâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu cân teşne visâl-i hazretine Allâh'ım Allâh
Efendim maksûd-ı matlûbum Allâh'ım Allâh
Ne çâre nice erem vuslatına Allâh'ım Allâh
Efendim maksûd-ı matlûbum Allâh'ım Allâh

İlâhi dilerim senden inâyet Allâh'ım Allâh
Habîbin eylesin bana şefâ'at Allâh'ım Allâh
[141a] Gerekmez bana sensiz cûr u cennet Allâh'ım Allâh
Efendim maksûd-ı matlûbum Allâh'ım Allâh

Hudâ fazlı kerîmin eyle rehber Allâh'ım Allâh
Visâlin Ka'be'sin eyle müyesser Allâh'ım Allâh
Bu cân u dil cemâlin görmek ister Allâh'ım Allâh
Efendim maksûd-ı matlûbum Allâh'ım Allâh

Be-hakkı sûre-i Tâhâ ve Yâsin Allâh'ım Allâh
Recâ'înin kabûl eyle du'âsını Allâh'ım Allâh
Gider kalbindeki hubb u sivâsın Allâh'ım Allâh
Efendim maksûd-ı matlûbum Allâh'ım Allâh

307

İlâhî - Gafûri

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cûş edip gösterdi kesret mevcini deryâ-yı cûd
Lücce-i vahdetde eyle ey gönül mahv u cûd
Etmek istersen cemâl-i şâha ayn u şuhûd
Cân gözün eyle münevver nûr-ı zikrullâh ile

Tutmayan gevher gibi dilde muhabbet âteşin
Kâr-ı beyhûde sanır erbâb-ı aşkın …
Gel temâşâ edelim çarh-ı safâtın kerdeşîn
[141b] Cân gözün eyle münevver nûr-ı zikrullâh ile

Zikr-i Hakk bir âşığın kim kalbini tenvîr eder
Cânına derd-i muhabbet âteşi te'sîr eder
Sırr-ı uşşâkı sivâdan görünce tazhîr eder
Cân gözün eyle münevver nûr-ı zikrullâh ile

Ey Gafûri perdedir dîvâr-ı Hakk'a cân u ten
Âfitâb-ı vahdeti seyretmeğe her zerreden

Dest-i himmetle çalış ref‘et hicâbı erreden
Cân gözün eyle münevver nûr-ı zikrullâh ile

308

İlâhî - Yûnus Nasîhat

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Bu dünyâ kimseye kalmaz
Ölüm vardır burâk ile
Bu sağlık pâyidâr olmaz
Ölüm vardır burâk ile

Beden bir gün olur hasta
Dilin tutmaz olur beste
[142a] Yatarsın şöyle dem beste
Ölüm vardır burâk ile

İyiken sevme bu dünyâyı
Olur bir gün bâşın kâyı
Gider başdan bu sevdâyı
Ölüm vardır burâk ile

Senin gider a‘mâlin
Kalır gayrilere mâlın
Erişmez bir pûla elin
Ölüm vardır burâk ile

5 Kanı ecdâd hem aslın
Yere girdi kamu neslin
Seni mağrûr eder cehlin
Ölüm vardır burâk ile

Kanı ebâ ve ecdâdın
Kanı ashâb u evlâdın
Seninde kalısır adın
Ölüm vardır burâk ile

Gider her sürdüğün demler
Ecel gelir yolun bağlar
Kalısır bâğ u bahçeler
Ölüm vardır burâk ile

Günâhkârım günâhım çok
Günâh için tedârik yok

Ecel gelir atar bir ok
Ölüm vardır burâk ile

309

[142b] **İlâhî - Âşık Yûnus**

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Milk-i bekâdan gelmişem fânî cihânı neylerem
Ben dost cemâlin görmüşem hûr ü cinânı neylerem

Vahdet şarâbı cür'asın ma'şûk elinden içmişem
Ben mesti hayrân olmuşam pes gayri yâri neylerem

İbrâhim'em Cebrâ'il'e hîç ihtiyâcım kalmadı
Muhammed'im dosta gidem ben tercümânı neylerem

İsmâil'em Hakk yoluna cânımı kurbân eylerem
Çünkü bu cân kurban olur ben koç kurbânı neylerem

5 Îsâ gibi dünyâyı koyup gökleri seyr etmişem
Mûsâ-yı dîdâr olmuşam ben "len terânî" neylerem[330]

Eyyûb gibi şol ma'şûkun cevrin tahammül kılmışam
Cercis gibi Hakk yolunda çıkmayan cânı neylerem

Dervîş Yûnus ma'şûkuna vuslat bulunca mest olur
Ben şîşeyi çaldım taşa nâmûs u ârı neylerem

310

İlâhî - Derûnî Nasîhat

11'li Hece Ölçüsü

1 Ey gönül sen tutmaz isen nasihat
Azgınlara katılırsın bilmiş ol
[143a] Dünyâ ile oynayıp edersen ülfet
Aldar seni unutursun bilmiş ol

Fırsatı fevt etme şimdi demidir
Fikrin leyl ü nehâr dünyâ gamıdır
Geldin gördün dünyâ kassâb demidir
Gafletle tutulursun bilmiş ol

Zirâ'at günüdür tahsîl et bugün
Sırrı ma'şûka ver kande ede ol gün

[330] İbrâhim ile dosta gidip pes tercümânı neylerem, mecmûada bu mısra yazılmıştır.

Tutmaz isen Hâlik'ın buyruğun
Hışm eyleyip satılırsın bilmiş ol

Ölmek derdine yokdur bir hile
Sakın mağrûr olma tûl-i emele
Kabre çırak tarîk-i mûnis el bile
Yalnızca otursun bilmiş ol

Arşın gölgesinde olurlar ebrâr
Azâba giriftâr olurlar füccâr
Her ne işledinse anda mîzân var
Amelinle tartılırsın bilmiş ol

Defterlerin doldu cümle seyyiât
Bu hâl ile yine umarsın necât
Derûnî tevbe kıl iste hidâyet
Yoksa nâra atılırsın bilmiş ol

311

Medh-i Şehr-i Ramazân İlâhî - Nûrî

Müstef'ilün Müstef'ilün

Geldi sa'âdetle yine
Şehr-i siyâm mâh-ı kıyâm
[143b] Envâ-ı ni'metiyle yine
Şehr-i siyâm mâh-ı kıyâm

Hürrem kılıp âşıkları
Nûr eyledi secdeleri
Kayd eyledi müridleri
Şehr-i siyâm mâh-ı kıyâm

Mü'minler anda şâd olur
Çok suçlular azâd olur
Ukbâya hayru'l-zâd olur
Şehr-i siyâm mâh-ı kıyâm

Tesbîhi tevhîdi güzel
Kandîli temcîdi güzel
Kadri güzel ıydı güzel
Şehr-i siyâm mâh-ı kıyâm

Âşıkları mesrûr eden
Cân u dili ma'mûr eden

Bu Nûrî'yi pür nûr eden
Şehr-i siyâm mâh-ı kıyâm

312

İlâhî - Yûnus Emrem

8'li Hece Ölçüsü

Dâğlar ile taşlar ile
Çağırıram[331] Mevlâ[332] seni
Seherlerde kuşlar ile
Çağırıram Mevlâ seni

Sular dibinde mâhi ile
Sahralarda âhû ile
Abdal olup yâhû ile
Çağırayım Mevlâ'm seni

Gökyüzünde Îsâ ile
Tûr dâğında Mûsâ ile
Elindeki asâ ile
Çağırayım Mevlâ'm seni

Derdi kişi[333] Eyyûb ile
Gözü yaşlı Yakûb ile
[144a] Ol Muhammed Mahbûb ile
Çağırıram Mevlâ seni

Şükr ü Hamdu li'llâh ile
Vasf-ı Kulhüvallâh ile
Daima zikrullâh ile
Çağırıram Mevlâ seni

Bilmişim dünyânın[334] hâlin
Terk etmişim[335] kıyl ü kâlin
Başı açık ayak yalın
Çağırıram Mevlâ seni

Yûnus Emre yeller[336] ile

[331] Çağırayım. Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 336.
[332] Mevlam, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 336.
[333] Aşkın, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 336.
[334] Dünya, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 336.
[335] Ettim, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 336.
[336] okur diller, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 337.

Ol ferr u bülbüller ile[337]
Hakk'ı seven kullar ile
Çağırıram Mevlâ seni

313

İlâhî - Yûnus Nasîhat

14'lü Hece Ölçüsü

1 Ey abid nefsi zâlim yok mu sana intibâh
Bunca isyân ile geçdi ömrün etdin tebâh

Ol Hâlik'ın ni'metlerin yersin yine isyân edip
Utanıp korkmaz mısın hışm ide ol Pâdişâh

Emr-i Sübhân'a mutî olup Resûl'e uymayan
Nûrı kande bulurlar yüzleri ola siyah

[144b] Ol Hudâ'nın buyruğun tutup gümânsız
Yarın anlar uluserler anda şâh

5 Kadr ü rif'at anda îmânında bil kadrini
Kâmil el-îmân olanlar bula sır bî-iştibâh

Kimki bunda hizmet ede yüzü anda nûr olur
Kimisi yıldız gibi ola kimisi şems ü mâh

314

İlâhî - Yûnus Nasîhat

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çün misâfirsin bulursun hâzır ol göç olmadan
Menzil uzak azığı çok hâsıl et bu gelmeden

Yol yokuşdur yeni yüklü ol ki yolda kalmadan
Zikr ü tesbîh ile dâ'im dillerin tutulmadan

Ol ganî Sübhân'ın emrin gözler görmez olmadan
İstimâ et anın ahkâmın tahallül gelmeden

[145a] Cümle a'zâ ile hizmet et amelden kalmadan
Aklını başına cem eyle muhassıl olmadan

315

İlâhî - Şemsî

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

[337] Ol Fahri bilenler ile, Yılmaz, **Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvânı**, s. 337

Hudâvendâ şu âlemde esen yeller seni ister
Ayaklarda[338] gubâr olmuş tozan yollar seni ister

Çün sensin vâhid-i mutlak şerîkin[339] yok ale'l-ıtlâk
Bahâne kışlak u yaylak göçen yeller[340] seni ister

Bulam diye diler anı gezer arayı arayı
Dolaşıp kûh u sahrâyı akan sular[341] seni ister

Edip rîh-i şedîd peydâ o bu bahri endek ihyâ
Tesbîh edip gelen tâliğa yüzün sürüp seni ister

Kevâkib ay güneş bî-cân karârı yok edip[342] seyrân
Olup ser-keşte-i[343] hayrân dönen gökler seni ister

[145b] Tutuşuben[344] hecr ile yanmış ezelden aşka boyanmış
Duhânın göklere salmış yanan odlar seni ister

Gecelerde[345] döküp[346] yaşın göklere boyamış yaşın[347]
Çemenler kaldırmış başın biten otlar seni ister

Seherlerde okur virdi âşıklara verir[348]derdi
Bahâne eylemiş virdi öten bülbül seni ister[349]

Ayağın gerçi hâr etmiş velâkin bî-karâr etmiş
Düşüp[350] elden ele salmış kokan[351] güller seni ister

Eger ins[352] ü eger melek eger hayvân eger insân
Seni zikr etmede yeksân dönen diller seni ister

[338] Ayakları, Recep Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, Sivas Belediyesi Yay., Sivas, 2015, s. 67.
[339] Mekânın, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[340] İller, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[341] Seller, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[342] Eder, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[343] Vü, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[344] Tutuşup, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[345] Seherlerde, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[346] Döker, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[347] boyamış göklere taşın, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[348] verir âşıklara, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[349] gezen güller seni ister, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[350] Gezip, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[351] Gezen, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.
[352] Cindir, Toparlı, **Şemseddin Sîvâsî Divanı**, s. 67.

Yolun sedd eylemiş ağyâr kalmış gurbetde eder zâr
Bu Şemsî gibi her kim var duyan kullar seni ister

316

İlâhî

Müstef'ilün Müstef'ilün

[146a]1 Kıyâmet günü olıcak
Yâ Rabbi nola hâlim benim
Ol dem sur urulıcak
Yâ Rabbi nola hâlim benim

Ecel erişe çün bana
Cân azm ede senden yana
Eli boş varıcak sana
Yâ Rabbi nola hâlim benim

Azrâ'ili görüp gözüm
Düşkün ola çün yıldızım
Yâ vay kalıncak gündüzüm
Yâ Rabbi nola hâlim benim

Gelicek Münkîr u Nekîr
Ne akıl kala ne fikir
İtmez ise dil seni zikir
Yâ Rabbi nola hâlim benim

5 Kabre varıncak ey Mevlâ
Şaşırma dilim kîl u gûyâ
Lafzın erişmezse bana
Yâ Rabbi nola hâlim benim

317

İlâhî - Hamdî

8'li Hece Ölçüsü

1 Evliyânın nazarına
Yanmayınca durulur mu
Aşk âşığı esirin eder
Doğmayınca durulur mu

[146b] Aşk yakar kuru yaşı
Eğildir dâğı ve taşı
Hakk'a âşık olan kişi
Yâ usanır yorulur mu

Gurâb gibi ötmekle
El hakkını yutmakla
Hayvân gibi yatmakla
Hûri didâr görülür mü

Zikr ile işler beller
Zikr ile keşf olur hâller
Tevhîd ile varan kullar
Dergâhından sorulur mu

5 Ehl-i tevhîdin sengine
Hakk'dan gayrının sun'una
Allâh zikrinin men'ına
Emr ü fermân verilir mi

Emr ü Hakkın varılsa
Çâre nedir sorulsa
Hamdî bu yolda ölürse
Soru hesâp sorulur mu

318

İlâhî - Şâir

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Uyanık bil kenc-i devletdir
Oku rahmet dürür Kur'ân
Bu Kur'ân bize ni'met durur
Oku rahmet dürür Kur'ân

[147a] Okursan Sûre-i Tâhâ
Göresin Cennetü'l-me'va
Ki şeytân etmeye iğvâ
Oku rahmet dürür Kur'ân

Oku Sûre-i Kehf ey âkil
Ki deccâl bulmaya gâfil
Bunu her cum'a okugıl
Oku rahmet dürür Kur'ân

Okusun Sûre-i Secde
Kamu yerler ve göklerde
Okuyan için du'â ede
Oku rahmet dürür Kur'ân

Okursan Sûre-i Yâsîn
Gidere gönlünün pâsın
Çıkargıl iblîsin gözün
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Okursan Sûre-i Duhân
Seni birliğine Gufrân
Olasın Resûl’e mihmân
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Fetehnâ okugıl ey yâr
Azâz u Melek yüreğine yâr
Göresin Cennet-i didâr
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Okursan Sûre-i Rahmân
Yârin ola ol dem Sübhân
[147b] Kör ola müddeî şeytân
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Tebârek Sûresin oku
Azâzil yüreğin doku
Şarâbı içire sâkî
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Oku Fâtiha Sûresin
Hudâ dîdârın göresin
Şarâb-ı kevser içesin
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Yüz et okugıl günde
Günâh yazılmaya sende
İşitdim bunu ben bende
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Oku Kur‘ân’ı terk etme
Bu yolda dur uzak gitme
Azâzîl sözün işitme
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Çalışagör bu Kur‘ân’a
Ki rahmet saçıla câna

Bu Kur‘ân yüzü suyuna
Oku rahmet dürür Kur‘ân

Şâ‘ir söyler bu sözü
İlâhî yârlığa bizi
Fasl-ı dilim bunda sözü
Oku rahmet dürür Kur‘ân

319

İlâhî - Gafûrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[148a] 1 Yüz sürüp dergâh-ı Hakk’a olayım her şeb mukim
Cân u dilden diyelim estağfirullâhe’l-azîm
Tâ ki feth-i bâb ede lutfundan ol Rabbü’l-Kerîm
Cân-ı dilden diyelim estağfirullâhe’l-azîm

Çün bilirsin kimseye bâkî değildir rûzigâr
Şâhbâr-ı aşkla fer‘ı safâyı kıl şikâr
Keşf-i istiğfâr ile âyine-i dilden ğubâr
Cân u dilden diyelim estağfirullâhe’l-azîm

Bâb-ı kalbin bâb-ı istiğfâr ile kıl sebzter
Gülşen-i feyz-i İlâhî’den açılsın verd-i ter
Mağfiret-i gülzârînin sen seyr nesîmi her seher
Cân u dilden diyelim estağfirullâhe’l-azîm

Nefse uyup yâr olur bulduğu gumrâh ile
Etdiğin ahdi unutmadın mı ezel Allâh ile
Ey Gafûrî akıtıp gözyaşın âh u vâh ile
Cân u dilden diyelim estağfirullâhe’l-azîm

320

İlâhî - Kaygusuz

8’li Hece Ölçüsü

1 Gerçek olan kişi
Alır seni sende komaz
Mâsivâdan el yumadan
Muhabbetin canda komaz

Sana nefsini bildirir
Ölmüş cânını dirgürür
Seni maksûd irgürür
Elde yup yabanda komaz

[148b] Muhabbet gelicek câna
Bakdırmaz cânı cihâna
İrgürür seni Sübhân'a
Anlandırıp yolda komaz

Gerçeğe boyun vermedin
Hakk'ı bâtıldan bilmedin
Evliyâ gönlün salmadın
Hakk'ı görmen anda komaz

5 Kaygusuz'un budur pendi
Talebin pîre anandı
Mürşidler çoban gider
Sorısan yabanda komaz

321

İlâhî - Kaygusuz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ey miskin derd-mend-i âdem
Sana senlik hicâb olmuş
Seni sen seni sandığın
Sana perde nikâb olmuş

Vay bu sen seni sandığın
Benim diye kandığın
Senin böyle bildiğin
Sana Hakk'dan azâb olmuş

Niçin sen seni bilmezsin
Bilenlere inanmazsın
Ölür îmâna gelmezsin
Sana cehlin azâb olmuş

[149a] Bilmediğini bilmezsin
Bulup Hakk'a inanmazsın
Ölür îmâna gelmezsin
Yürek dâr'ul-'ikâb olmuş

5 Kaygusuz eydür Hakk ilmi
Okumakla bilinmez
Gönülden okuyan bilir
Bu bir gizli bâb olmuş

322

İlâhî - Hamdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Câm-ı aşkın cânıma verir safâ
Hûn-i vaslın gönlüme verir şifâ
Ben garîbe lutf edip kılgıl vefâ
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafâ

Dil hevâ-yı ta'sile dîvânedir
Aşinâ kıl Hakk'a kim bî-gânedir
Kıl imâret kim vîrânedir
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafâ

Ma'siyet bahrına gark oldu özüm
Hâb-ı gafletden uyanmadı gözüm
Sen meded kıl kim dâ'im budur sözüm
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafâ

Cürmüm ile doldu rûy-i zemîn
Tapuna yalvara geldim ben hemîn
Ben garîbe edip ol mu'în
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafâ

[149b] 5 Mücrimim cürmüme yokdur haddi ad
Hem garîbem bana yokdur sened
Senden olursa olur yine meded
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafa

Suçluyum bildim suçumu ey Habîb
Onun için takmışım boynuma ip
Sen esirge ben za'îfim hem garîb
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafa

Azdı nefsim görmez oldu hem yolun
Ahmedî düşdü yine algıl elin
Tâ ki Hakk'dan bana döndüre dilin
Yâ Habîb-i Hakk Muhammed Mustafâ

323

İlâhî – Ümmî Kemâl

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sermâyemi verdim yele
Vay nideyim ömrüm seni
Azdım ahiyle bele

Vay nideyim ömrüm seni

Seni bahâne almadım
Onun için kadrin bilmedim
Şimdiye bildim bulmadım
Vay nideyim ömrüm seni

Sen kuş idin bilâ mekân
Elime girdin râygân
Yine çıkardım nâgihân
Vay nideyim ömrüm seni

[150a] Göçgüncü gibi göçmesen
Beni koyuben kaçmasan
Dûn ü gün deyip geçmesin
Vay nideyim ömrüm seni

5 Göçgüncüler gibi göçüp
Bunda beni koyup kaçıp
Hümâ kuşu gibi uçup
Vay nideyim ömrüm seni

Fi‘l-cümle yâr fi‘l-mesel
Bir gevher idin elde sen
Bulamadım sana bedel
Vay nideyim ömrüm seni

Ümmî Kemâl söyler sözü
Kan yaşın döker iki gözü
İşidenin göyünür özü
Vay nideyim ömrüm seni

324

İlâhî - Yûnus

8’li Hece Ölçüsü

1 Hîç bilmezem neyleyem
Bu nefsi sevmek elinden
Zârı kılup ağlayam
Bu nefsi sevmek elinden

Cân iki oldum koca
Hem gündüzüm oldu gece
Bilmem hâlim nolur nice

Bu nefsi sevmek elinden

[150b] Ne utanır ne hod korkar
Zâhidleri yoldan kapar
Yâ İlâhî bizi kurtar
Bu nefsi sevmek elinden

Bu imiş nefsin âdeti
Sevmez imiş ibâdeti
Dağladı aklım tâkati
Bu nefsi sevmek elinden

5 Bu miskin Yûnus bî-çâre
Hazretinde yüzü kara
Dergâhına nice vara
Bu nefsi sevmek elinden

325

İlâhî - Adlî Münâcât

8'li Hece Ölçüsü

1 Aşkın odu bağrım yakar
Tütenim göklere çıkar
Gözümden kanlı yaş akar
Hidâyet eyle Sultân'ım

Kalbim fikirden ayırma
Dilim zikirden ayırma
Her dem şükürden ayırma
İnâyet eyle Allâh'ım

Göklere çıkıpdır âhım
Dâğlardan yüce günâhım
Senden gayrı yokdur penâhım
Hidâyet eyle Sultân'ım

[151a] Enbiyânın rif'at içün
Evliyânın ızzet içün
Ol Resûl'ün hürmet içün
Hidâyet eyle Sultân'ım

5 Kullara fermân senindir
Derdlere dermân senindir
Adlî'ye ihsân senindir

Hidâyet eyle Sultân'ım

326

İlâhî - Bahrî Nasîhat

7'li Hece Ölçüsü

1 Yalancıdır bu dünyâ
Uymayalım gel gönül
Hercâîye hem-nişîn
Olmayalım gel gönül

Ölmezden evvel ölelim
Ölmekden kurtulalım
Ebedî hay olalım
Ölmeyelim gel gönül

Aşk-ı meyden içelim
Sermest olup geçelim
Cân gözünü açalım
Yummayalım ey gönül

Cân verelim yoluna
Erelim cemâline
Gidelim dost iline
Dönmeyelim ey gönül

[151b] 5 Bahrî ne söyler size
Kulak tutun bu söze
Hakk'dan gayrı bir yüze
Bakmayalım gel gönül

327

İlâhî - Yûnus

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Çıkardı bizi nefs-i gümrâh
Gönülden edelim estağfirullâh
Hidâyet ere Hakk'dan ol hemrâh
Gönülden edelim estağfirullâh

Uyup nefsimize kıldık günâhı
Ağartdık fıskla mûy-i siyâhı
Muti-i âsiyânın Hakk'dır penâhı
Gönülden edelim estağfirullâh

Eğer kılsak gönülden âh u zârı

Akıtsa çeşme-i gözümüz pınârı
Hudâ rahm ede göstermeye nârı
Gönülden edelim estağfirullâh

Kılalım cân u dilden çok teferruğ
Sürüp toprağa yüz edip tevâzu
Kabûl olur ger olmazsa tasannu
Gönülden edelim estağfirullâh

Eğer müstağfir olsak her günâha
Nisâb-ı ömrümüz ermez tebâha
Varırız kalbi pâk ol ulu şâha
Gönülden edelim estağfirullâh

[152a] Bugün ger kalbimiz pâk ede bu söz
Hudâ lutfuyla yarın ağarır yüz
Dil ü cândan derişip gece gündüz
Gönülden edelim estağfirullâh

Günâh eyler İlâhı'ndan kulu dûr
Velâkin tevbe istiğfar onu yur
Dilersen kalbimiz her dem dola nûr
Gönülden edelim estağfirullâh

Akıp bir bir günâhımız tamâm et
Döküp gözyaşın edelim nedâmet
Ola kim Hakk'dan ayırsa hidâyet
Gönülden edelim estağfirullâh

Kusura i'tirâf edip amelde
Geçirmeyelim ömrümüz emelde
Komayalım sû-i fikrini dilde
Gönülden edelim estağfirullâh

Egerçi âsînin isyânı çokdur
Hudâ'nın rahmetinin haddi yokdur
Dahı tâ'ib olana va'di çokdur
Gönülden edelim estağfirullâh

İlâhî rahmetin deryâsı bî-had
Bizi âriflerinden eyle kıl ad
Cenâb'ına günâhı etme kıl sed

Gönülden edelim estağfirullâh

328

Medh-i Resûl İlâhî - Nûrî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[152b] 1 Kaldırdı kamu zulmeti envâr-ı Muhammed
Bildirdi hidâyet yolunu ahbâr-ı Muhammed

Asâr-ı Muhammed iledür cümle tarîkat
Adâb-ı tarîkattedir etvâr-ı Muhammed

Mahşerde sıratte yetişip ede şefâ'at
Ol bahri kim rahmet-i guffâr Muhammed

Der leb-i hûbun Mevlâya habîb
Zâyi mi olur devr-i diyâr-ı Muhammed

5 Ümmetden olan âsî müflislere gam yok
Sermâye yeter çün der şehvâr-ı Muhammed

Me'yûs ola mı mü'mîn olan rahmet-i Hakk'dan
Ol günde şefâ'at olıcak kâr-ı Muhammed

Elden etdiğin koma sen es Nûrî miskin
Elbetde olur ümmetine yâr Muhammed

329

İlâhî - Münâcât Dervîş Alî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çok günâhım var cihânda cürme yokdur adet
Pâdişâhlar Pâdişâh'ı sensin Allâh'üs-samet
Bahr-i isyânım benim dîndi tarîkım anda set
Hey meded hey lutfu çok ihsânı çok Allâh meded

Uyuban nefsin hevâsına esîr oldum
Yalvara geldim sana hâcetim çokdur kapında
Yâ İlâhî rûz-ı mahşerde ikâb etme bana
Hey meded hey lutfu çok ihsânı çok Allâh meded

[153a] Senden olmaz ise inâyet bize ey kân-ı kerem
Ya Habîb'inden şefâ'at olmaz ise neylerim
Korkarım nâr-ı cehennemden zarî zarî inlerim
Hey meded hey lutfu çok ihsânı çok Allâh meded

Yüzü kara kullarız biz işimiz sehv ü hatâ
Pâdişâhsın lâyık olan sana afv ile atâ
Yâ İlâhî hürmet-i hubb-ı Muhammed Mustafâ
Hey meded hey lutfu çok ihsânı çok Allâh meded

5 Varıcak mahşer yerine hep sığâr hep kibâr
Eyleme Dervîş Alî ol mahalde şermsâr
Afv edip suçunu eyle yerini dârü'l-karâr
Hey meded hey lutfu çok ihsânı çok Allâh meded

330

İlâhî - Dervîş Alî

8'li Hece Ölçüsü

1 Âşık-ı fillâh olanlar
Hâlim yamân nefs elinden
Makbûl-i dergâh olanlar
Hâlim yamân nefs elinden

Katı fenâ oldu zamân
İşimiz dem-be-dem isyân
Ebû Bekir Ömer Osmân
Hâlim yamân nefs elinden

Yâ vey kıldım doğru yolu
Nefse diyem gibi belî
Şîr-i yezdân pîrim Alî
Hâlim yamân nefs elinden

[153b] Bir derde oldum mübtelâ
Var mıdır kılsam salâ
Hasan Hüseyin Kerbelâ
Hâlim yamân nefs elinden

5 Dervîş Alî gel çek cefâ
Ukbâda dilersin safâ
Hakk'ın habîbi Mustafâ
Hâlim yamân nefs elinden

331

İlâhî - Tâlib Medh-i Resûl

8'li Hece Ölçüsü

1 İki cihânın Sultân'ı
Yüzü nûrlu Muhammed'dir
Cümle âşıkın cânânı

Yüzü nûrlu Muhammed’dir

Küfr ü zulmeti kaldıran
Rüknü İslâm’ı tûr kuran
Âşığı yâre ergören
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

İcrâ eden şerî‘atin
Tutan işitir sensin
Gören İbrâhîm milletin
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

Ana ta‘zîm eden Allâh
Oldur bize Resûllullâh
Ta‘lîm eden Kelâmullâh
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

[154a] 5 Ruhuna veren salevet
Olur lâbûd ber-murâd
Eden hakkıyla kelimât
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

Hakk katında kerîm olan
Hem şefûk halîm olan
Ümmetine rahîm olan
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

Şerî‘ate eden ri‘âyet
Bulan oldur sa‘âdet
Bâ‘isi rahmet ü hidâyet
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

Seninle buldular izzet
Seninle buldular kurbet
Şefâ‘atin umar tâlib
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

Şefâ‘atin umar tâlib
Aşkınıla dilde râğıb
Ümmetine olan râğıb
Yüzü nûrlu Muhammed’dir

10 Ol rahmetdir kevnîne
Kandıran kulların dîne
Eren *Kâbe kavseyn'e*
Yüzü nûrlu Muhammed'dir

332

İlâhî - Şeyh Sâzî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[154b] 1 Kalıp penc ü şeş iklîm içre sultân
Ne İskender bunu gördü ne Hâkân
Kalırsın rüşvet ehlin azli pirân
Olursun âlem-i mu'înde sultân

Çün yokdur cinsi mâla i'timâdın
Şehâ kıl taht-ı şer'a istinâdın
Mukayyed ol levha yazılsın adın
Olursun âlem-i mu'înde sultân

Dilersen bulasın Hakk'dan tecellî
Resûl'ünden bulup ihsân gülü
Hakk'ı ihkâkla bula saydı tesellî
Olursun âlem-i mu'înde sultân

Çün yokdur her gaddârın me'âlî
Hayâli sâyedir ahirde bâli
Katî vakdiyle yokla habîb hâli
Olursun âlem-i mu'înde sultân

5 Hudâyâ şâh-ı dîni eyle tenbih
Nice bir seyr ü sayd nevm-i terfih
Sorarsan bî-garazdan fihâ fih
Olursun âlem-i mu'înde sultân

Cemâl-i zâtı hâs aynâ için
Kemâl-i âlem mazhar-ı sîne için
Me'allâh sırrına gencîne için
Olursun âlem-i mu'înde sultân

Ola İbni Edhem gibi makbûl
Danış bir rehnümâya sonra git yol
[155a] Ne denli râzı etse hâcesin kul
Olursun âlem-i mu'înde sultân

Be-hakkı el-Tâhâ el-Yâsin
Ve Kâf hâ yâ ayn sad ve be tâ sîn
Kabûl et garîbin bu du‘âsın
Olursun âlem-i mu‘înde sultân

Senin Şeyhî du‘âcındır müdâmi
Gör pes ma‘niyi beytü’l-harâmı
Râh-ı şer içre kes kavm-i harâmı
Olursun âlem-i mu‘înde sultân

333

İlâhî - Kaygusuz

8’li Hece Ölçüsü

1 Yüce sultânlar Sübhân’ı
Sensin bana dîn ü îmân
Sensiz nidem dû cihânı
Sensin bana dîn ü îmân

Ey benliği bende koma
Beni senden ayrı kılma
Tecellin gönlümden ayırma
Sensin bana dîn ü îmân

Sana fedâ olsun varım
Sensin ezelde dildârım
Aşkındır mu’nesîmin yarınım
Sensin bana dîn ü îmân

Âlem içre hükmün yürür
Sırrın kandedir kim bilir
[155b] Sana eren îmân bulur
Sensin bana dîn ü îmân

5 Kaygusuz kulun bâd kılma
Anı senden ayrı kılma
Tecellin gönlümden ayırma
Sensin bana dîn ü îmân

334

İlâhî - Yûnus

Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün

1 Bir[353] dürr-i yetîmim ki görmedi beni ummân

[353] Ol, Mecmua.

Bir katreyim illâ ki ummâna benim ummân

Gel mevc-i acâib gör deryâ-yı nihân gözle
Zî-bahr-i nihâyetsiz katrede olur pinhân

Bunda demedi Mecnûn Leylâ adını mevzûn
Gah[354] Leylâ idim anda gah[355] Mecnûn olup hayrân[356]

Tevhîd-i Ene'l-Hakk'dan dem urmazıdı Mansûr [357]
Aşk dârına dost zülfi asmışdı beni uryân

5 *Bu âlem-i kesretde sen Yûsuf u ben Ya'kûb*
Ol âlem-i vahdetde ne Yûsuf u ne Ken'ân

Ya-nûn-sîn ulaşmadın cân kuyuya düşmedin
Işk dâdıla mest geldük hem mest giderüz bundan

Bu cismim belâsıdır adım Yûnus olduğu
Zâtım sorar olursan sultâna benim sultân

335

Şeyh İbrâhîm el-Tennûrî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ey dervîş sen Hakk'ı bulayım dersen
Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz
Ol gizli sırlara ereyim dersen
Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz

Ebhâlar gideler mürşid-i azâyı
Mürşid arayanlar buldu çâreyi
[156a] Ne'am bulursun akdan karayı
Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz

Nitekim şu dünyâda olursan
Eğer dünyâ dolu kitap bulursan
Her harfine yüz bin ma'nâ verirsen
Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz

Gele gel ey dervîş sende gör dedi

[354] Ne, Mecmua.
[355] Ne, Mecmua.
[356] Mecnûn-ı ser-gerdân, Mecmua.
[357] Dem urmazıdı Mansûr tevhîd-i Ene'l-Hakk'dan, Mecmua.

Her kişinin murâdını ver dedi
Mûsâ Peygambere Hızır var dedi
Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz

5 Gel ey âşık sen bir mürşid ara
Mürşid bulanlar buldu bir çâre
Gör Cebrâ'il delil oldu Resûl'e
Mürşid-i kâmile varmayınca olmaz

336

İlâhî - Hâşimî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Miskîn âdem benliği bırak Rahmân'a bak
Ârif-i Hakk olmak istersen eğer cânâna bak

Hep bunlar böyle buldular inân hakdır sözüm
Yevme ned'û dedi Rabb'in sıdkıyla Kur'ân'a bak

Merd isen sen râh-ı Hakk'dan hîç sakınma cânını
[156b] Nice âşıklar baş top eylemişler çu kâne bak

Beyt-i Hakk'dır kalb-i mü'mîn sen anı eyle tavâf
Eyle tathîr kalbini gel kıble-i cânâna bak

5 Bu anâsır-ı kesretin sakın etme güman
Geç nazar kılan gör oldu aç gözün şeytâna bak

Her ne gelse tealluk-ı Hakk'dır sen anı eyle kabûl
Şu gönlüm vasl-ı Hakk'dır pertevî Sübhân'a bak

Sen gönül rencine bakmak ister isen Hâşimi
Derdiyle dermân olan ol Hazret-i Lokmân'a bak

337

İlâhî - Medhî Fermâyid

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kabûl olur du'â vakt-i seherde
Erer kalbe safâ vakt-i seherde
Kişiye ömür rızık artıklığıdır
Uyanmak dâ'imâ vakt-i seherde

Erer rûha rahmet kokuları
Esb-i bâd-ı sabâ vakt-i seherde
[157a] Hezârân derd-mend-i bîmâr

Bulur derde devâ vakt-i seherde

Seherde ol kim buldu devlet
Nice merd-i gedâ vakt-i seherde
Getirir yol erinin başına yel
Uyumak dâ'imâ vakt-i seherde

Başın kaldırmaya olmaya çâren
Olunca nidâ vakt-i seherde
Dur imdi cân u dilden sıdk ile kıl
Hakk'a hamd ü senâ vakt-i seherde

5 Çok uyku olmaz insâna iyi huy
Hasûsa ey fenâ vakt-i seherde
Seher vaktinde dur Medhî niyâza
Olur hâcet revâ vakt-i seherde

338

İlâhî - der-Medh-i Hüseyin

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ey cân u dil ser yerine sultân yâ Hüseyin
Ey Kerbelâ'da şâh-ı şehîdân yâ Hüseyin

Çeşm-i çerâğ-ı âlem nûr-ı cemâl-i Hak
Cân-ı cihâna rahmet-i Rahmân yâ Hüseyin

Uruşan yüzünde sûre-i veş'şemsü'l-fatiha
Şânında yazılı ayât-ı Kur'ân yâ Hüseyin

Hâk-ı râhın katında şâhâ senin rîzedir
Dürr-i adniyle la'l-i Bedahşân yâ Hüseyin

5 Hüsnün gül gibi olmaya birbirine habbece
Bâğ-ı bihişt ravza-i razvân yâ Hüseyin

[157b] Ceddin Resûl-i pâk atan Şâh-ı Murtazâ
Amun imâm-ı Cafer-i Tayyâr yâ Hüseyin

Ey nûr-ı çeşm-i Fâtıma mahbûb-ı ins ü cân
İnletdi bizi mihnet ü devvân yâ Hüseyin

Mâh-ı muharrem erdi yine mâtem oldu ah
Öldün bu ayda gün gibi pinhân yâ Hüseyin

Kan ağladı şafakda şehâ şafakdan ah
Ol demki etdiler seni kurbân yâ Hüseyin

339

İlâhî - Ak Şemseddîn

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Gördüm bu veçhin hakkını ayni'l-yakîn yâ Hû derim
Ger sûfi lâdan dem uruben her dem illa Hû derim

Mâsivâyı Allâh koyup geçdim bu kâlın hâline
Ayne'l-yakîn gördüm ayân hakkı kim illâ Hû derim

Hem küfür hem îmân benim hem put hem ruhbân benim
Hem cümle hem cân benim bil kıl kim illâ Hû derim

Hem âşıkın ma'şûkıyam aşkında benden özge yok
Kürsî ü arşa mestûyı her şeyde illâ Hû derim

[158a] 5 Hem zâkirin zikri benim hem şâkirin şükrü benim
Hem sûfînin fikri benim kalbinde illâ Hû derim

Ey sûfîyân ey câhilân laf urma hakkı bilmeden
Men pehlivân-ı vahdetem hem tığam illâ Hû derim

Men Şemseddin'em doğmuşam her dilberin veçhine kim
Hakk'ı ayân görenlerin aynında illâ Hû derim

340

İlâhî - Vahdetî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Baş çekip burç u felekden yine rûz-ı ezeli
Doğdu hurşîd kemâli bezm-i ezeli

Menzil edindi meğer hâne-i burç-ı cemâli
Şem-ı bahtın uyarıp eyledi rûşen ricâli

Gün gibi şu'le salıp âleme ilmi ameli
İlmi altına aldı kamu nûr u zulâli

Bin güneş doğsa bulunmaz anın asla bedeli
Bir nazarda edip eserde nice görseli

5 Düşüp hân-ı velâyet keremât-ı beli

Hak çerâğın uyarıp eyledi izhâr celî

Mazhar-ı nûr-ı beni mahzen-i esrâr-ı Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hâce Bektâş-ı Velî

341

İlâhî - Vahdetî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[158b] 1 Zübde-i nesl-i Muhammed güher-i şîr-i Hudâ
Hasan ile Hüseyin sırrını kıldı peydâ

Âbid Bekir-i sâdıkdan olup râh-nümâ
Ceddi hod kefâ zımdı ila Alî Musa Rıza

Şeh-i taki ile takıyyı asker rûznümâ
Mehdi-yi nutku beyân fazlı Hudâ râh-ı Hudâ

Ehl-i beytin ocağın eyledi ey dil ihyâ
Şem'ı Hakk'dır ki ver haşra değin nûr u heyâ

5 Nûr-ı çeşm-i bedelâ pertev-i şems-i a'lâ
Kayser-i rûm anın oldu eşkinde gedâ

Mazhar-ı nûr-ı Nebî mahzen-i esrâr-ı Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Velî

342

İlâhî - Vahdetî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nokta-i nûn-ı Nebî nüsha-i Kur'ân oldur
Bâ-i Bismillâh ile sûre-i Rahmân oldur

Ehl-i inkâr olanın küfrüne îmân oldur
Şeb-i zulmetde geştin mehtâbân oldur

Rûz-i mâtemde dilâ mihr-i dırahşân oldur
Haste dil cânına cân derdine dermân oldur

Fakr askerine server-i sultân oldur
Hüccet-i kâtı ile et burhân oldur

5 Kâbil-i kul makâlât-ı azizân oldur
Sırr-ı pîrân acem şâh-ı Horâsân oldur

[159a] Mazhar-ı nûr-ı Nebî mahzen-i esrâr-ı Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Velî

343

İlâhî - Vahdetî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Evliyânın birisi bir gün olup seyre süvar
Îlan-ı kubhi edip eyledi azm-i dîdâr

Lâzım olduğu ki ana karşı çıka pes hünkâr
Bindi bir taş kâbaya ol şeh-i âlî miktâr

Emr edip dedi yürü yürüdü ol dem divar
Dedi cânlıyı yürütmek iken azdır ey yâr

Hüner oldur yürüye cânsız iken bir kühsâr
Kâfir-i mutlak olur her kim ederse inkâr

5 Bunun imsâli nice kıldı velâyet-i izhâr
Binde birin demeğe bende de yokdur miktâr

Mazhar-ı nûr-ı Nebî mahzen-i esrâr-ı Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Velî

344

İlâhî - Vahdetî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yüz bin ihlâsla on iki imâmın kuluyuz
Vech-i hâtemde olan nutk-ı kelâmın kuluyuz

Âdem'e secde edip rüknü kıyâmın kuluyuz
Ehl-i beyt ile evvelâ sırrı selâmın kuluyuz

Tâc-ı bektâşî çekip sanma avâmın kuluyuz
Fakr içre dînin kavl-i peyâmın kuluyuz

Rûm-ı sâdıkları ibdâl makâmın kuluyuz
Seyyidu'l-lah mevâli-yi azâmın kuluyuz

[159b] 5 Kemterin kemteriyiz ya'ni gulâmın kuluyuz
Yüz sürüp dergâhına şâh-ı imâmın kuluyuz

Mazhar-ı nûr-ı Nebî mahzen-i esrâr-ı Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Velî

345

İlâhî - Medh-i Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âlemlere rahmet veren Muhammed cânım Muhammed
Ümmetine şefkat eden Muhammed cânım Muhammed

Atâ ve anâ dilimin ümmetinin kaydın gören
İbrâhim'i kurbân veren Muhammed cânım Muhammed

Buğday ekmeğin yemeyen arpa ununu bulmayan
Aç karnına taş bağlayan Muhammed cânım Muhammed

Cebrâ'il kokusun duyan gönüllere mi'râc eyleyen
Hakk'a türlü naz eyleyen Muhammed cânım Muhammed

Bulutu sâyebân eden kande gitse anla giden
Âsîlere yüzün ağardan Muhammed cânım Muhammed

Ağılı kuzu söyleyen sakın benden yeme diyen
Düşmanların kahr eyleyen Muhammed cânım Muhammed

Ka'be önünde taş yaran içinde tâvus çıkaran
Kâfirleri dîne koyan Muhammed cânım Muhammed

Hîç dûn-i namâzın komayan ev şunûben ez ğarîben
Başın yastığa komayan Muhammed cânım Muhammed

346

İlâhî - Vahdetî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âşıkâ nefsin vahdetî seyyidâna illet
Aşk meydânını gözlerse merdâna illet

[160a] Yüzünü yere sürüp cânibi dîvâna illet
Bâde-i aşkla lâ ya'kıl mestâne illet

İsmi sırrı sem alîdir mürşid-i erkâna illet
Nice mürşid nazar-ı ekmel insana illet

Ya'ni sultân-ı pâkın nakdi olan hâle illet
Fakr ehline ser asker sultâna illet

Der ki şâh-ı felek kadr-i mülkü şâha illet

Kuş dilin fark edici zât-ı Süleymân'a illet

Mazhar-ı nûr-ı Nebî mahzen-i esrâr-ı Alî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektâş-ı Velî

347

İlâhî - Eşrefoğlu Fermâyid

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Müselmânım diye dâ'im kılarsın da'vâ
Yalan müselmanlık mıdır sıdk muhabbet zât-ı uzzâya

Ki bir akçen ziyân olsa kılarsın nâle vâveyla
Yirmi pulca kayırmazsın dînin getirse ya'maya

Ecel bir gün gelip dilin tutar bir dem emân vermez
İbâdet kıl gece gündüz tevakkuf koma ferdâya

Garâyıb vahşî misindir ne mûnes var ne bir sâle

5 Ölüncek bir sâ'at miskîn seni onda komazlar
Hemîn sâ'at eylediler seni bir daracık câya

İki münker nekîr adlı melek ol dem sû'al eyler
Sorarlar kim ne getirdin fenâdan sen bu ukbâya

Nedâmet-i pür muğan dişle pişmân ol günâhından
Vazife kullara oldur tazarru kıl Mevlâ'ya

[160b] İbâdet kılmadın Rûmî umarsın rahmet-i Rahmân
Bu bir bâtıl tasavvurdur uçar gönlün bu sevdâdan

348

İlâhî - Yûnus Fermâyid

Müstef'ilün Müsef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Dînin îmânın varısa hor görmegil dervîşleri
Cümle âlem müştâk durur görmekliğe dervîşleri

Ay u güneş müştâk durur sohbetine dervîşlerin
Firişteler tesbîh eder[358] zikir ider dervîşleri

Tersâlar tapuya gelir taht[359] ısları zebûn kılar[360]

[358] Okur, Mustafa Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., s. 305.
[359] Hükm, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 305.
[360] Olur, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 305.

Dâğlar taşlar secde kılar göriceg dervîşleri

İncidesin âh edeler ömrün günün[361] kurutalar
Gözsüz olasın yiteler tâ bilesin dervîşleri

Ol Fahr-i âlem Mustafâ ol ma'den-i sıdk u safâ
İsterisen andan vefâ incitmegil dervîşleri

Dervîş okı ırak atar hey dimedin câna batar
Gâfil olma yiter tutar hor görmegil dervîşleri

Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okurısan
Va'llâh dîdâr görmeyesin sevmezisen dervîşleri

Devletlüler sever bizi her dem sorar hâlümüzi
Kördür münkirlerün gözi görmeyiser dervîşleri

Yer gök eydür hırka hakı himmetleri olsun bâkî
Ol[362] pâdişâh oldu sâkî mest eyledi[363] dervîşleri

Yûnus eydür çün eydür aşkınla[364] ölü cânım diri kıla
Senlik benlik kande kala bulacağız[365] dervîşleri

349

İlâhî - Kaygusuz

8'li Hece Ölçüsü

[161a] Ben yolu bilmez idim
Bana benlik hicâb imiş
Okudum anladım bildim
Bana benlik hicâb imiş

Ne var ise ibâdetim
Ger zühd ü ger tâ'atim
Pür imiş her âdetim
Bana benlik hicâb imiş

Hîç ben bu sırra ermez idim
Derler idi inanmaz idim

[361] Gülin, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 306.
[362] Çün, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 306.
[363] esridiser, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 306.
[364] bu 'ışk geldi, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 306.
[365] Sen ben dimek dilden kaldı göricegez, Tatçı, **Yûnus Emre Divanı**, s. 306.

Ben bunu böyle sanmaz idim
Bana benlik hicâb imiş

Bize bizden yakîndir Hak
Oldur ol Kâdir-i Mutlak
Ara yerde benim nesnem yok
Bana benlik hicâb imiş

Kaygusuz eydür ey Ganî
Şükür olsun buldum seni
Ayrık anmayam ben beni
Bana benlik hicâb imiş

350

İlâhî - Yûnus Münâcât

11'li Hece Ölçüsü

Yâ Rabbi îmân ile gönder bizi
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu
Cennet'te kevserinle kandır bizi
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

[161b] Güzel söyler Muhammed'in dilleri
Hakk'a doğru varanın yolları
Derinden dürerler tâze gülleri
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Hakk Te'âlâ vermiş ana aklı
Abes yere huruç etmemiş fikri
Âlemleri yaradanın vekili
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Özleye özleye buldum izini
Yüzüme süreyim izini tozunu
Mevlâm göstere mi acep yüzünü
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Acep varam mı ki ben de yanına
Ne mutlu varanların cânına
Ağlayı ağlayı görem mi yine
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Oldur bize andan karşı gelicek
Oldur bizi zebânında alıcak

Oldur bize anda şefî olıcak
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Eğerlendi geldi şol burak atı
Yakdı bizi Muhammed'in hasreti
Gerekmez ümmetsiz diyen cenneti
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

Cehennemin yollarına bağlaya
Ümmet için katı katı ağlaya
[162a] Ümmetsiz burağa binmezin diye
Hâtemü'l-nebiyyîn gönül arzusu hem cânım arzusu

351

İlâhî - Muhyiddîn

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu aşka yoldaş olalı bırakdım nâmus u ârı
Bir aceb derde dûş oldum kılarım ah ile zârı

Yürürken kendi hâlimde bir aceb derde dûş oldum
Gözüme zerrece gelmez cihân iklîminin varı

Hakîkat ehli sen sûfî muhitlerden ola gör
Oku nûrunu tevhîdin kes ümidi gizli zünnârı

Gözüme zerrece gelmez cihân iklîminin varı

5 Seherde bülbülü gör kim yine efgâna başlamış
Meğer kim nevbahâr olmuş önüne düşdü gülzârı

Hakîkat bülbülün gör kim fenâ gülüne meyili yok
Anın mevsimi tîz geçer ciğerler pâreler hârı

[162b] Gel imdi Şems-i Tebrîzî fedâ kıl cânını Hakk'a
Bu yolda cân baş vermekdir âşıkların kârı

Muhyiddîn aşkın yolunda cânın eyledi fedâ
Neylesin bu dil cânı aşkdan buldu dildârı

352

İlâhî - Şeyh Hüsâmeddîn

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Salasın dersen Hudâ ger nâr-ı duzahdan seni
Diline gıybet götürme zemden sakın sen seni

Çıkmasın hergiz derûnundan sakın sevdâ-yı aşk
Rûz-i mahşerde gerekse ey gönül sana seni

Yerme mahlûkunu Hakk'ın etme hergiz geç nazar
İsterisen olmamak dergâh-ı Hakk'da sen denî

Zâhidâ gavgâyı kov hûrî beheştî al bana
Mahv olup deryâ-yı aşka bilmez oldum ben beni

[163a] 5 Kimdir dersen cihânda anı şûrîde hâl
Hângâh-ı Şeyh Hüsâmın bir çerâğ-ı rûşenî

353

İlâhî - Hüsâmeddîn

1 Şu ârif kim mükellemdir sıfât-ı hevbet bahrına gark oldu
Kemâl-i vuslata erdi erdi dem-â-dem geçip zulmet bulup âb-ı hayât

Hüsâmeddîn burhânu'l-meşâyih ledün ilmidir me'mûr-ı vasfı zâtı
Eşkinde turâb mahz olanlar ebed mülkünde bulurlar hayâtı

Turâbı li-asl olan bâd-ı fenâya vücûdun verecek neyler sebâtı
Tecellî edicek nûr-ı hakîkat akıtır dîdeden nîl ü fırâtı

Anın kim mürşid-i burhân yokdur hebâdır zühd ü takvâyı salavâtı
Bana şeyhim elinden yâ İlâhî içir nûş eyleyim âb-ı hayâtı

5 Fenâfillâh olup dâr-ı fenâda bulam her lahza aynı hayâtı

354

İlâhî - Şemseddin Sivâsî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[163b] 1 Ey gâfil uyan rıhlet-i nâgah unutma
Yol korkuludur korkusu çok râhı unutma

Ey çeşmi hakâretle bakan merdi fakîre
Ol fakr ile fahr eden ol şâhı unutma

Göğsün gerüben devlet-i dünyâya salınma
Âhir yakılıp düşeceğin câhı unutma

Derbendi mevte yolun uğrar senin öz geç ol
Geçesin düşvâr güzergâhı unutma

Bu bâğ-ı cihân içre kaba yolları çokdur
Âşık yürü sen Hakk'a gider râhı unutma

Mağrûr oluben devlet-i dünyâya dayanma
Sakın yitirip dîni Allâh'ı unutma

Güç etme gücün yetdiğine gel gece gündüz
Taha er şu râh-ı sehergâhı unutma

Bu dâr-ı fenâ içre bugün netsen elinde
Yarın varacağın ulu dergâhı unutma

Bir iki üç deme sene bugün aldanma cihânın
Sonunda anın dertle bin ahı unutma

Hâlik'ten alasın rızkını Hâlik'ten sakın unutma
Bil Rabbini Er'rezzâk ale'llâhı unutma

355

İlâhî - Yûnus

8'li Hece Ölçüsü

Bu dünyâya niye geldi
Bilmeyenin vay hâline
Hakk'a lâyık bir amelde
Olmayanın vay hâline

[164a] Haram yiyip yumru yumru
Gaflet ile geçip ömrü
Beş vakit namaz Hakk'ın emri
Kılmayanın vay hâline

Yönünü dönüp kıbleye
Nâz u niyâz edip Mevlâ'ya
Günâhın anıp tevbeye
Gelmeyenin vay hâline

Aşkın kadehinden içip
Tayyi mekân edip uçup
Sırât köprüsünden geçip
Gitmeyenin vay hâline

Cânın besleyip kafesde
Sağ yürürken olur hasta

Îmân ile son nefesde
Göçmeyenin vay hâline

Cânım bâkî kalmaz gelen
Eğer hakîkati bilen
Derviş Yûnus evkat alan
Almayanın vay hâline

356

İlâhî - Eşrefoğlu Nasîhat

8'li Hece Ölçüsü

1 Gözün aç imdi uyan
Tevbeye gel tevbeye
Gaflet uykusunda kalan
Tevbeye gel tevbeye

[164b] Nice bir nefis arzusu
Nice bir dünyâ kaygısı
Ya nice nice isyân
Tevbeye gel tevbeye

Gelenler kamu gitdi
Sevdiklerin terk etdi
Girdiler sîne uryân
Tevbeye gel tevbeye

Ey dünyâyı cem eden
Âhir koyuben giden
Dünyâ yalandır yalan
Tevbeye gel tevbeye

5 Ne yatarsın dur uru
Korkacakdır iyileri
Nâgihân göçer kârbân
Tevbeye gel tevbeye

Eşrefoğlu Rûmî sen
Nefsine ver tevbeyi
Nefsle eyle müselmân
Tevbeye gel tevbeye

Ey hevâsına tapan
Tevbeye gel tevbeye

Hakk'a tap hakdan utan
Tevbeye gel tevbeye

Nice nefse uyasın
Nice dünyâ kovasın
Vakt ola usanasın
Tevbeye gel tevbeye

Nice beslersin teni
Yılan çıyan yer anı
Ko teni besle cânı
Tevbeye gel tevbeye

Sen dünyâ-perest oldun
Nefsün ile dost oldun
Sanma dirisin, öldün
Tevbeye gel tevbeye

Sen teni, sandın seni
Bilmedin senden teni
Odlara yakdın cânı
Tevbeye gel tevbeye

Gör bu müvekkilleri
Yazarlar hayr u şerri
Günahtan gel sen berü
Tevbeye gel tevbeye

Ey miskin Âdemoğlı
Usan tutma âlemi
Esmeden ölüm yeli
Tevbeye gel tevbeye

Göçer bu dünyâ kalmaz
Ömür pâyidâr olmaz
Son pişman assı kılmaz
Tevbeye gel tevbeye

Tevbe suyıyla arın
Dime gel bugün yarın
Göresin Hakk dîdârın
Tevbeye gel tevbeye

Eşrefoğlu Rûmî sen
Tevbe kıl erken uyan
Olma yolunda yayan
Tevbeye gel tevbeye

357

İlâhî - Hüsâmeddîn

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hamdü lillâh kutb-i âlem hak velîdir şeyhimiz
Nice asârı bulurmuş hak velîdir şeyhimiz
Bil hakîkat her sözünü hak velîdir şeyhimiz
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

[165a] Hâli olmaz meclisi her demde zâkiri Allâh'dan
Halka zikrinde sengîn diller ağlar âhdan
Her sözü feyz-i Hudâ'dır erişir Allâh'dan
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

İttifâk edip dediler ol Velî-yi etkiyâ
Budur rebû asr içinde şimdi kutb-u evliyâ
Bir günün bin eylesin hak şeyhimizdir hâliyâ
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

İşi dâim halka ihsân san'atı irşâddır
Sâyesinde hoş geçer dervîşleri hep şâddır
Ol Şîrîn sözlü azîz niceler Ferhâd'dır
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

5 Niceler erdi kapısında yüce devletlere
Kat edip menâzil erdiler rif'atlere
Aldılar âhir hilâfet erdiler izzetlere
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

Âsitânında nice dervîşler ederler sülûk
Tâ sırrı bâdan sarâya her ne var ise bî-şekûk
Gâh hergel olurlar gâh olurlar melûk
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

Hazret-i Hakk'dan sâbit olıcak kullarına
Bî'at edip ol velîden erişir dîzârına
Kapısında kul olurlar yakaraşırlar adına
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

Muttasıfdır şeyhimiz dâ'im bâ Hallâk-ı Hudâ
Yoluna ol pâk dînin cânımız olsun fedâ
[165b] Bülbül-i dil-i gülşen günde rîs edip sedâ
Hazret-i Uşşâkî derler hak velîdir şeyhimiz

Bil Hüsâmeddîn ismi şöhreti uşşâkdır
Anınçün yüz sürenler pâyine uşşâkdır
İçilir mecliste gûş hazretde sâkdır
Hazret-i Uşşâki derler hak velîdir şeyhimiz

358

İlâhî - Şeyh Sadreddîn Medh-i Resûlullâh

11'li Hece Ölçüsü

1 Hakk buyurdu Azrâ'ile kıl burâk
İlet Muhammed'e selâm-ı iştiyâk
Verme cân tez anda hîç derd-i firâk
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Azrâ'il verdi Resûl'e hoş selâm
Resûl eydür kanı Cebrâ'il hemân
Der firişteler ana kim yâ kirâm
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Azrâ'il eydür kelâm etdi Hudâ
Dedi kim müştâk durur Allâh sana
Cebrâ'il meleklere verir azâ
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Yedi gökler kapısı açık durur
Cennet ehli cânına âşık durur
Her firişte yoluna sâdık durur
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

5 Dedi sormazam sana ben cenneti
Sorduğum bu ümmetî ve ümmetî
[166a] Yakdı cânım ümmetimin hasreti
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Dedi kim cennet kamu halka harâm
Ümmetinle girmeyince tamâm
Serverî şâh eyledi iş bu kelâm
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Resûl eydür bu sözümü dinle gel
Ümmete mevti âsân eyle gel
Ümmetim için bana rahmet eyle gel
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Azrâ'il'den işitdi böyle kelâm
Gözlerinden dökdü yaşı ol hemân
Dedi ümmete kılın benden selâm
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

Döndü söyledi sahâbeden yana
Ümmetimi çağırın benden bana
Cennet ümmetsiz gerekmez hîç bana
El-firâk yâ Muhammed el-firâk

359

İlâhî - Medh-i Resûl

7'li Hece Ölçüsü

1 Bir gece Muhammed'e
Celbden indi Burak
Cebrâ'il eydür hücûm
Mi'râc'a okur seni Hakk

Geldi peyki hazreti
Götürdü Burak atı
[166b] Nûrdan idi hâl'ati
Gözü kara yüzü ak

Durdu Mi'râc kasdına
Yürüdü ebed setine
Secde edip dostuna
Demedi yakın uzak

Göklere haber oldu
Yer gök şâdlık kıldı
Derler Muhammed geldi
Bezendi sekiz uçmak

5 Gör Muhammed neyledi
Gökleri seyr eyledi
Ümmetini diledi
Ol serveri hâs çerâk

Bir taşa kadem basdı
Taş kapdı bele vardı
Kef yâ mübârek dedi
Şöyle kaldı mu‘allak

Şeyh Sadreddîn kim ola
Yüz bin yıllık yol ile
Bir demde vara gele
Dahî yeri ısıcak

360

İlâhî - Yûnus Nasîhat

8’li Hece Ölçüsü

1 Ne yatarsın şöyle gâfil
Sorular sorarsa gerek
[167a] Elli bin Hakk’a karşı
Ayağa durulsa gerek

Dere tepe ola düpdüz
Kanı Hakk’a varıcak yüz
Kaldın anca kılıçdan tîz
Kıl köprü kurulsa gerek

İsrâfîl sûru urula
Ölenler yine dirile
Yarın ol mahşer yerine
Terâzû kurulsa gerek

Nesne vermez eliyle
Hayr söylemez diliyle
Çok kişi ameliyle
Yüzüne urulsa gerek

5 Cehennem ehli şânından
Niceler beze cânından
Münâfıka sol yânından
Betesi verilse gerek

Tamu’ya haykıra Mâlik
Ola ba‘zı delik delik
Münâfıklar bölük bölük
Tamu’ya sürülse gerek

Yûnus Emre'm eydür hele
Her kişi etdiğin bula
Mü'min olan güle güle
Cennete girse gerek

361

İlâhî - Muhyiddîn Nasîhat

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[167b] 1 Ey gönül gaflet niyâmından uyan
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel
Hakk rızâsın bulmak istersen ayân
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel

Buyurup durur rahmete'l-lilâlemîn
Sıdk ile tevhîd edicek mü'mîn
Nûr ile dolar semavât u zemîn
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel

Def olur fısk u fesâd kibr u kîn
Gıll u ğışdan pâk olur îmân u dîn
İmdi sen dahî ecel erişmeden
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel

Her kaçan zikr etse Hakk'ın kulları
Bâğ-ı tevhîdin açılır gülleri
Zevk u şevk ile öter bülbülleri
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel

5 Âlem-i fâzıl-ı nebî kurula
Buldular tevhîd ile doğru yolu
Kalbini şevkle kılar dopdolu
Cân-ı dilden meclis-i tevhîde gel

Ehl-i tevhîdin sevâbı bî-hesâp
Bâb-ı Hakk'ta hem du'âsı müstecâb
Görmeyeyin dersen yarın azâb
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel

[168a] Çekmeyem dersen ey Muhyiddîn belâ
Habb-ı dünyâ ile olma mübtelâ
Âşık-ı sâdıklara edip salâ
Cân u dilden meclis-i tevhîde gel

362

İlâhî - Yûnus Fermâyid

11'li Hece Ölçüsü

1 Yerler gökler dâğlar taşlar
Allâh derler bir meclise uğradım

Münâdî önünden tutulur kula kalem
Ol mecliste kabûl olur dilekler
Kanat urup feryâd eder melekler
Allâh derler bir meclise uğradım

Muhammed'in ashâbı yârenleri
Şöyle kim mestâne gördüm anları
Dürülmüşdür tabakât erenleri
Allâh derler bir meclise uğradım

Yûnus sen dîzâre erdin çok şükür
Gördün Muhammed'in envârı bakar
Ömer Osmân Alî hem Ebû Bekir
Allâh derler bir meclise uğradım

363

İlâhî - Şeyh Memî Cân

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey gönül senin ile Çin ilini gezelim
Koşa koşa dervîşân nice olur görelim
Gözyaşıyla her kapın yâ Muhammed yazalım
Yâ Mevlâ yâ Hû billâh Hakk diyelim gezelim

[168b] Ey derîğâ kârgâhı halk eden Perverdigâr
Saklıdır ol ben de bildim ara yerde perde var
Seyreyle seyrân ederler cümle âlem sende var
Yâ Mevlâ yâ Hû billâh Hakk diyelim gezelim

Gizlidir ol âşikâre kim durur olmaz ayân
Ol ayândır kim kimdir ol gördüm deyyân
Âkil isen kıl seyâhat aç gözün gâfil uyan
Yâ Mevlâ yâ Hû billâh Hakk diyelim gezelim

Kim durur ol bu cihânda ma'nâdan ma'nâ olur
Bilsin ol her ne ararsa yine kendide bulur
Memî Cân irfân içinde âlemi dolu bulur
Yâ Mevlâ yâ Hû billâh Hakk diyelim gezelim

364

İlâhî - Yûnus

11'li Hece Ölçüsü

Bu cümle eşyâdan ezelîdim
Yok iken ol vare uğradım geldim
On sekiz âlem mahlûk olmadan
Kandildeki nûra uğradım geldim

Evliyâdan himmet ola açıla
Zâhir bâtın ayân ola saçıla
İsmâ'îl'e kurbân olan koçıla
Cennetden dîzâre uğradım geldim

Evliyâdan himmet oldu açıldım
Mâlâya'nî ahvallerden geçildim
Zekeriyyâ ile bile biçildim
Kavakda zâre uğradım geldim

[169a] Mûsa ile Ken'ân'da tûrda idim
Mansûr ile Bağdâd'da darda idim
Hakk'ın emri ile gülzârda idim
İbrâhîm ile nâre uğradım geldim

Gönül verdim mihr ile vefâ ile
Sevdim anı sıdk ile sefâ ile
Arşın sağ yanında Mustafâ ile
Meclis-i kırklara uğradım geldim

Er edna buyurdum kaçmadım
Allâh bilir eri erden seçmedim
Hakîkat remzinden haber açmadım
Bir icâbet sırra uğradım geldim

Hakîkat bu insân katî gizlidir
Ve nefahtü min ruhun sırrıdır
Âlemi ervâhda ahd-i mîsâkda
İsrâfîl'e sûra uğradım geldim

Yûnus eydür şol ma'nalar kâziler
Kitâpların önlerine kodular
Bu ilmi kimden öğrendin dediler
Mecliste pirlere uğradım geldim

365

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Duymasın bu cân gönül ben dosta pinhân giderim
Akl-ı cân bîgânedir bî-aklı bî-cân giderim

Yedi tamu sekiz uçmak bir dem anlamaz beni
Lutf edip ircii tablın urdu Sultan giderim

Bu harabatın niçin mimarı olam çünkü ben
Dost'la kıldım ezelde ahd ü peyman giderim

Ol şarabın curasına vermişim kevneyni ben
Vasl iydine irüp canımı kurban giderim

[169b]5 Mâsivâ rengîn döküp bu aşka hemrâh olmuşum
Kodum insân varlığını şöyle uryân giderim

Bana ne ilm ü amel ne küfr ü îmân kapısı
Cümlesinden el yudum aşka uyuban giderim

Elvedâ olsun sana ey zühd ü takvâ elvedâ
Cezb edip çekdi beni ol ummân giderim

Eşrefoğlu Rûmi'yem aşkın şarabından anın
Tâ ebed şûrîde şeydâ mest ü hayrân giderim

366

İlâhî - Eşrefoğlu Rûmî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ezelden aşk oduna yana geldim
İçip aşkın şarâbın kana geldim

Cüdâ düşmüş yârinden bir garîbem
Visâlin isteyip hicrâne geldim

Şol bülbülem ki gülden ayrı düşdüm
Firâk ile bu haristâne geldim

Bu nefs askerin kırmağa kırarım
Bahâdır oluben meydâne geldim

[170a]5 Karârım yok cihândan tîz göçerim

Bu sûret mülküne mihmâne geldim

Benim Yûsuf bugün Ken‘ân ilinde
Beden mısrında zindâna geldim

Gaza etmekliğe bu nefs'i şoma
O Dost yoluna can kurbane geldim

Şikarım süre bu sahraya çıkdım
Adam iletmeğe Sultan'e geldim

Hakk'ı bilmeğe geldim bunda bellü
Ne cennet hur u ne rıdvane geldim

10 *Hakk’a bildim ki adem doğru yoldur*
Anınçün azm edüp insane geldim

Bana duzûhdur onsuz kamu cennet
Anın gayriyle çün bigâne geldim

Bugün bil dostunu Eşrefoğlu Rûmî
Yarın deme ki vâh pişmâne geldim

367

İlâhî - Yûnus

14’lü Hece Ölçüsü

1 Âşıkların derdine dermân eyleyen sensin
Gösterip hûb cemâlin hayrân eyleyen sensin

İsmâ‘îl’in câğında Halîl’in bıçâğında
Ol ırkât dâğında kurbân eyleyen sensin

Ya‘kûb’u ağlatdılar Yûsuf’u bağlatdılar
Kul eyleyip satdılar sultân eyleyen sensin

Nesîmi’yi gezdiren dostu vuslatdan sezdiren
Ser pâ soyup gezdiren üryân eyleyen sensin

[170b] 5 Bildirdi Hakk kelâmı dostdan gelip selâmı
Onsekiz bin âlemi seyrân etdiren sensin

Âşık Yûnus gel beri sever isen Allâh’ı
Arşdan dahı yukarı cevelân eyleyen sensin

368

İlâhî - Yûnus

7'li Hece Ölçüsü

1 Sana derim ey gönül
Sen dervîş olamazsın
Sana derim sen işit
Sen dervîş olamazsın

Dervîşlik dedikleri
Sabr ile kanâ'atdir
Sende kanâ'at yok
Sen dervîş olamazsın

Ma'rifetler okursun
Var yok yere kakarsın
Sende kanâ'at yok[366]
Sen dervîş olamazsın

Kakmak iyi imişse
Muhammed kakaya idi
Kakmağın kesmedin
Sen dervîş olamazsın

[171a] 5 Dervîşlik dedikleri
Ölmezden evvel ölüdür
Sen ölmedin der isen
Sen dervîş olamazsın

Doğru yola gitmedin
Hem bir ere yetmedin
Sana nazar etmedin
Sen dervîş olamazsın

Yûnus Emre'm dervîşdir
Deryâyı ummândır
Ummâna dalmayınca
Sen dervîş olamazsın

369

İlâhî - Yûnus Nasîhat

14'lü Hece Ölçüsü

[366] Bu mısranın üzerinde "kakmak neyler"yazılmıştır.

1 Gelin bunda yanalim anda yanmamak için
Ölelim ölmez iken anda ölmemek için

Artıralım âhımız tartalım günâhımız
Verelim hesâbımız anda hesâp olmamak için

Durmayalım gidelim yön bırağın edelim
Menzilimiz alalım yolda kalmamak için

[171b] Aç gözünü bak yine gör niye geldin niye
Bu yalancı dünyâya mağrûr olmamak için

5 Yûnus bu dünyâ dâdı çün fenâ imiş adı
Muhammed zindân dedi şâd olmamak için

370

İlâhî - Yûnus

14'lü Hece Ölçüsü

1 Sen cânından geçmedin cânân arzu kılarsın
Bildin zünnârın kesmedin îmân arzu kılarsın

Men arefe nefsehü[367] dersen illâ değilsin
Melâikeden yukarı seyrân arzu kılarsın

Dost ile aramızda yetmiş iki perde var
Yedisinden geçmedin dîzâr arzu kılarsın

Bilmedin sen seni sadefte ne gevher var
Mısır'a sultân olmadın Ken'ân arzu kılarsın

[172a] 5 Tıfl-ı nâreste gibi etegin at edinip
Ele çevgân almadın meydân arzu kılarsın

Balıkleyin sudasın bilmezsin ki yudasın
Ömrün geçdi doymadın ummân arzu erdersin

Ol ezel âleminde ebedi gözlemedin
Per ü bâlün bitmedin cevlân arzû kılursın

Yitmiş yidi perde var dostunı arzûlama
Yidisinden geçmedin yakîn arzû kılursın

[367] "Men arafe nefsehu fekad arafe Rabbehu", el-Aclunî, Keşfu'l-Hafâ, 2, 262; Ayrıca bkz. Elmalı'lı, Hak Dini Kur'an Dili, c. 8, s. 5817, Sadeleştirme, c. 9, s. 205.

Otuzı gözde durur otuzı gönüldedür
Onun dahı bilmedin görmek arzû kılursın

Sen bunda işe geldün uş yine varısarsın
Henüz sen kul olmadın sultân arzû kılursın

Yûnus düşdün bu derde Eyyûb'leyin sabreyle
Derde katlanmayazsın dermân arzu kılarsın

371

İlâhî - Nasîhat-i Yûnus

11'li Hece Ölçüsü

Çok kişi Mevlâ'ya âşık oldular
Sen niçin ğâfil hayrân gezersin
Her gördüklerinden ibret aldılar
Sen niçin gâfil hayrân gezersin

Mü'ezzinler halkı da'vet eylerler
İmâmlar hatîpler Hakk'a buyururlar
Va'z u nâsihler yola çekerler
Sen niçin gâfil hayrân gezersin

Tevhîd eder iyi şeyhler sûfîler
Tevhîdin sırrına anlar ererler
Allâh'ın hikmetlerini görürler
Sen niçin gâfil hayrân gezersin

[172b] Bu devrân atânı anânı öldürür
Nice yârenlerin kabre kondurur
Dostun ağlatıp düşmanı güldürür
Sen niçin gâfil hayrân gezersin

Pes niçin ahiretin aramazsın
Bu olanlardan nasihat almaz mısın
Îmân ile gidicek bilmezsin
Sen niçin gâfil hayrân gezersin

Âşık olmak gerek dâ'im Rahmân'a
Boyun vermek gerek imdi fermâna
Çok kişiler verdi cânın kurbâna
Sen niçin gâfil hayrân gezersin

372

İlâhî - Nûrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Haddin ziyâde oldu günâh
Estağfirullâhi'l-ğafûr
Destim tehî rûyum siyâh
Estağfirullâhi'l-ğafûr

Fikrim kamu tûl-i emel
Şuğlüm betâlet hem kesel
Kendi ömrüm yok bir amel
Estağfirullâhi'l-ğafûr

Nisyân ile kıldım zelîl
İsyân ile oldum alîl
Erham-ı la'bedin yâ Celîl
Estağfirullâhi'l-ğafûr

[173a] Yâ Rabb her işim hatâ
Mâbeyn ma'rurı atâ
Müstağfirem eyle atâ
Estağfirullâhi'l-ğafûr

5 Bir düşmüşem al elimi
Estağfirullâhi'l-ğafûr

Kuluna etmezsin nigâh
Nûrî için sad âh u âh
Afv eyle cürmün yâ İlâh
Estağfirullâhi'l-ğafûr

373

İlâhî - Eşrefoğlu Rûmî

14'lü Hece Ölçüsü

1 Bu dervîşler yoluna aşkla gelen gelsin
Hakk'dan özge nigehvâr gönlünden silen gelsin

Dervîşlik dedikleri bî-nihâyet denizdir
Bu nihâyetsiz denizin mevcine doyan gelsin

Dervîşlik bir lokmadır yerle gökden ulû
Bu azamet lokmayı yutup şükr eden gelsin

Dervîşlik dedikleri bir tükenmez kan olur

[173b] Hâs u âm kul sultân bu kandan alan gelsin

Dervîş dolu nûr doğar her lahza göğe ağar
Ben diyem doğru haber canına kıyan gelsin

Dervîşin gözü açık dün ü güni uyanık
Bu söze Tanrı'm tanık bakmadan gören gelsin

Dervîşin kulağı sak Hakk'dan alır ol sebak
Deprenmeden dil dudak sözü işiten gelsin

Dervîşin kolu uzun çıkarır münkir gözün
Şarkdan garba düpdüzün sonmadık iren gelsin

Dervîşler Hakk'ın dostu canları ezel mesti
Aşk şem'ini yakdılar pervane olan gelsin

Bu Eşrefoğlu Rûmî dervîşliğe geleli
Nefstendir külli nefs öldüren gelsin

374

İlâhî - Yûnus

8'li Hece Ölçüsü

Şu ömrümüz gaflet ile
Gelir geçer neyleyelim
Dünyâ kervânı sarây imiş
Konan göçer neyleyelim

Bir gün ecel gelir bize
Aman vermez birimize
Hakk'ı zikr eyle her sözüne
Hâl budur neyleyelim

Bu ecele yokdur dilek
Ne insân kalır ne melek
Kamu senin çarh-ı felek
Kanın içer neyleyelim

Gelir geçer bir kuş gibi
Nakdin sele vermiş gibi
Bir gün cânımız kuş gibi
Tenden uçar neyleyelim

5 Eydür hey yazımız
Tamâm oldu yâzârımız
[174a] Yârın anda defterimiz
Ol Hakk açar neyleyelim

375

İlâhî - Nasîhat-i Yûnus Fermâyid

8'li Hece Ölçüsü

1 Beş vakit namâz kılmayanın
Hakkında Allâh demiş
Çıksın yerimle göğümden
Gayrı Tanrı bulsun demiş

Gönderdim Kur'ân hem Resûl
Etmediler bunlar kabûl
Bir vakit için seksen bin yıl
Yaksam gerek bilsin demiş

Hakk namâz kılmayan kula
Etmiş bir ulu belâ
Kabr olunca gaza bile
Haşrolunca yensin demiş

Çün tutmadılar bunlar sözü
Beş vakitde urmadılar söz
Gazâbım gece gündüz
Üstlerine olsun demiş

5 Zakkum edem ni'metlerin
Katrandan edem donların
Cehennemde azapların
Türlü türlü görsün demiş

Bî-namaz uyana la'net
İner günden güne
[174b] Kara defter eline
Sol yanından gelsin demiş

376

İlâhî - Şeyh Memî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Fazlı kudret âlem içre gösterir bir kara taş
Bilmezem hikmet nedir kim dün ü gün hâlim savaş

Uğradım bir şehre gördüm iki kat binmiş kapı
Her birinde yedi yüz ejder oturur bend bûş

Anın içre bir mu‘azzam kasrı var kâftan yüce
Yedi bin arslân kuşatmış çevresin bir kara taş

Bir pûlatdan kal‘a dahı âteşi burcu siyâh

Andan öte yedi deryâ birbirinden içeri
Mâliki sordu elini beri gel der olma bâş

Zikr-i Mevlâ içre Memî görenlerden ol veli
[175a] Pâdişâh ise murâdı anı görsün karındaş

377

İlâhî - Nasîhat-i Yûnus

11'li Hece Ölçüsü

Bire beş vakdi terk eden dîvâne
Azrâ'il gelince uslanmazsın sen
Ecel yitip mevt şarâbın içüben
Cânını vermeyince uslanmazsın sen

Dinlemedin âlimlerin sözünü
İşlemedin meşâyihin özünü
Ey miskîn alnına kefen bezini
Yoksa sarmayınca uslamazsın sen

Gel imdi aklı başına dere
Var bir mürşid arareş pîre
Bir kuyu kazarlar şol kara yere
Oraya girmeyince uslanmazsın sen

Anda melekler gelirler her yanından
Cihân dopdolu olur figânından
Tanrı'ndan Peygamber'inden dîninden
Su'âl sormayınca uslanmazsın sen

Anda melek gelir su'âl kasdına
Anlar hizmet eyler Allâh dostuna
Mahşerde elli bin yıl ayaküstüne
Yalıncak durmayınca uslanmazsın sen

Bu dünyâda çekdin abes emekler

Yedirdin nefsine türlü yemekler
[175b] Melekler kabrinde oddan çomaklar
Çaluben urmayınca uslanmazsın sen

Yerin göğün arşın levhın kalemin
Tanrısı bir on sekiz bin âlemin
Yûnus eydür mahsuli kelâmın
Tamuya girmeyince uslanmazsın sen

378

İlâhî - Menlâ Arap Münâcât

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 İlâhî nefs elinden ederim dâd
Beni azdırmak ister et kıl icâd
Beni kurtar bu zâlimden kılıp şâd
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

İlâhî ben kulunu kurtar hevâdan
Arıtgıl gönlümü sen mâsivâdan
Beni gark eyle lutfundan karadan
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

Beni rahmetinle eyle kıl gark
Beni sevenleri fil-ğark veş-şark
Hem akraba dahı mü'minleri gark
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

Ayırma kıl beni ilm ü amelden
Irâk eyleme Ahmed'in dostdan
Hem işim doğru kıl ayırma îmândan
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

5 Kulun Menlâ Arap bilir suçunu
Emer affın Cenâb'ından suyunu
[176a] Akıtma yaşlarımı min uyûnî
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

Beni rahmetinle eyle kıl gark
Beni sevenleri fil-ğark veş-şark
Hem akraba dahı mü'minleri gark
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

Ayırma kıl beni ilm ü amelden

Irak eyleme Ahmed'in dostdan
Hem işim doğru kıl ayırma îmândan
Bu nefsi şûm elinden dad u feryâd

379

İlâhî - Rûmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bahr-i ummân kuşuyem yerim mekânım andadır
Bunda adım süre geldim du cihânım andadır

Mevc urup ol bahr-i ummân bunda bırakdı beni
Dürr-i bî hemtâ benem ma'denû kânım andadır

Çâğa çaylak baş açık yalın ayak geldim garîb
Tâc u tahtım mâl u mülküm hânümânım andadır

Bunda tuzağa tutuldum ben de düşdüm nâgihân
[176b] Bülbülüm zâriliğim geldim ol gülistânım andadır

5 Bunda geldim Eşrefoğlu Rûmî dediler bana
Dahî benem bundan özge ad u sanım andadır

380

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidir
Gel karış bir katreye kim bahr-ı[368] ummân gizlidir

Horlama her bir fakîri horlayıp bakma ana
Kalbinin her köşesinde arş u rahmân gizlidir

Terk edip tâc u libâsın giy melâmet hırkasın
Bu melâmet hırkasında nice sultân gizlidir

Zerremin zerresinde nîce bin şems revânım
Ârife bu sır ayân illâ avâma gizlidir

5 Sûret-i insânda ma'na-i insân gizlidir

[177a] Eşrefoğlu Rûmî bu remzi yine ârif bilir
Bilmedi bilmeye âmmı ve nâdâna gizlidir

381

[368] Anda, Tatçı, **Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı**, s. 55.

İlâhî - Muhyiddîn

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Gönül şûrîde hâl eyler ne cevherler nisâr eyler
Gidipdir ihtiyâr elden nice sabr u karâr eyler

Safâ ve zevk şevkıyla erişdi cezbe-i rahmân
Bihamdillâh ki bu nefsin hevâsın târumâr eder

Hevâ-yı nefs men eden bilir nefsini zebûn
Rızâ-i Allâh'a mazhardır değildir ol me'âsîden

Hidâyet erişir Hakk'dan ledünnî ilmi keşf oldu
Bu fânî dünyâda bekâ mülkün şikâr eyler

5 Bu remzi ehl-i fehm anlar hafîdir ehl-i zâhirden
Avâmın meğer elinden anı kim ki şikâr eyler

[177b] Ey Muhyiddîn bu esrâr-ı hakîkatden alan lezzet
Vefâsı pür cefâ dehrin nesine i'tibâr eder

382

İlâhî - Muhyiddîn

8'li Hece Ölçüsü

1 Bahârın gülü açıldı
Bülbül ötmeyince olmaz
Âlem-i mürşid-i kâmil
Telkîn etmeyince olmaz

Ah etdim duydu ünümü
Kadr eyledi günümü
Gören toklar tutan mı
Yanıp tutmayınca olmaz

Âşık olan ârif olur
Gerçek âşık zârî kılar
Halka pazarı olan hîle
Katmayınca olmaz

Nazar eyle kışa yaza
Neler gelir imiş başa
Gökyüzünde uçan kuşa
Zevâl ermeyince olmaz

Uyan Muhyiddîn sen uyan
Demidir Allâh'a dayan
Dünyâ benimdir diyen
Koyup gitmeyince olmaz

383

İlâhî - Rûmî

11'li Hece Ölçüsü

[178a] 1 Bu akl u fikr ile ol cân bulunmaz
Nice yıl oldu sergerdân bulunmaz

Demirden çarık edinip dolandı
Son ucu oldu ol hayrân bulunmaz

Yitirdim Yûsuf'u Ken'ân içinde
Yûsuf bulundu Ken'ân bulunmaz

Kamu derdlilere dermân bulundu
Bu benim derdime dermân bulunmaz

Bu derde mübtelâ olmuş cihânda
Bu Rûmî gibi insân bulunmaz

384

İlâhî - Şeyh Hüsâmî

8'li Hece Ölçüsü

Dervîş olan Hakk yolunda
Zikrullâh dâ'im dilinde
[178b] Medh olan Hakk kelâmında
Hakk'ı seven bunlar imiş

Hakk'ı sevmek bunların işi
Kalbinden gider teşvîşi
Fedâ kıl sen dahî başı
Hakk'a eren bunlar imiş

Delîl ile yol varınır
Kalbin pasları erinir
Cemâl-i Rahmân görünür
Gence eren bunlar imiş

Dervîş olan hâlî olmaz
Münkirler hîç yola gelmez
Kalplerinin pasın silmez

Yine silen bunlar imiş

Dervîş senin suçun çokdur
Hakk'a yarar işin yokdur
Hakk'ın lutfu dahî çokdur
Lutfa eren bunlar imiş

Dervîş Tâlib Şeyh Hüsâmi
Sırrullâh anın kelâmı
Seyr etdiren her makâmı
Kâmil mürşid bunlar imiş

385

İlâhî - Muhyiddîn

11'li Hece Ölçüsü

Resûlullâh nakl edicek fenâdan
Ashâblarım size elveda demiş
[179a] Azrâ'il haber almış melekden
Ashâblarım size elveda demiş

Ashâbları hayrân kalmış sözüne
Gözyaşın akıtmışlar yeryüzüne
Hasan'ı Hüseyin'i almış dizine
Çiğer köşem size elveda demiş

Bilâl salâ verdi geldi mescide
Resûlullâh gele imâmet ede
Tâkati kalmış âh bu fenâda
Ashâblarım size elveda demiş

Essalavat dedi Bilâl-ı Habeşi
Za'îfem kaldırmazam oldum başı
Mübârek gözünden akıtmış yaşı
Ashâblarım size elveda demiş

Ümmetim salavet versin adıma
Anlar için çok haberler dedime
Helâli Âîşe kızı Fâtıma
Ehl-i beytim size elveda demiş

Yâ Alî sen haberimi duyasın
Benden sonra ümmetime diyesin
Fazla su koyasın yuyasın

Ashâblarım size elveda demiş

Muhyî der gözüm yaşı sel oldu
Ashâb arasında figân bol oldu
Bize dergâh-ı a‘lâdan gel oldu
Ashâblarım size elveda demiş

386

İlâhî - Mısrî

8’li Hece Ölçüsü

[179b] 1 Bir yüze dûş oldu gözüm
Yüz bin gezer dîvânesi
Olmuş cemâl-i şem‘inin
İle gün pervânesi

Kendi sunar dolu dolu
Peymâne âşıklara
Birkez elinden nûş eden
Ebed olur mestânesi

Bir meleğe mâlik eylemiş
Uşşâkını ol pâdişâh
Mülk-ü Süleymân anların
Yanında vîrânesi

Şunlar ki tutmadı ezel
Bir deminde anın cür‘ası

İki cihânda Mısrî’ye
Devlet dahı izzet yeter
Geldinde yârin sunduğu
Gevher olur her dânesi

387

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yüreğime şerha şerha yâreler urdu bu aşk
[180a] Gâret etdi gönlüm evin yağmaya urdu bu aşk

Şimdi hâkim gönlümün iklîmine aşkdır benim
Akla nefse tene câna hükmünü sürdü bu aşk

Her sıfat kim nefsin ü aklın rûhun var idi
Tartdı Seyfullâh yürüdü kamusun kırdı bu aşk

Bu gönül hücrelerini tahliye kıldı kamu
Ademiyyet noktasından sildi süpürdü bu aşk

Kendi varlığıyla külli varlığı mahv eyledi
Dost gözüyle bakdı ol dost yüzünü gördü bu aşk

Çün fenâ dârında benlik Mansûr'un dâr eyledi
Dost eşiğinde Ene'l-Hakk nevbetin urdu bu aşk

Gün gün Eşrefoğlu Rûmî derdin artar pes senin
Zahmına hod dost elinden merhem irgürdü bu aşk

388

İlâhî - Muhyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Garîp oldu gönül kendi elinden
Meded Allâh meded senden inâyet
[180b] Esîr oldu hevâ-yı nefs elinden
Meded Allâh meded senden inâyet

Bu dünyâ lezzetinin meger eli
Kondurur bize çok çok vebâli
Günâhkârın aceb nice olur hâli
Meded Allâh meded senden inâyet

Ecel erip çün Azrâ'il gelirken
Bedenden tatlı cânımı alırken
Ciğer püryân gözüm giryân olurken
Meded Allâh meded senden inâyet

Karanu kabr içine çünkü girem
Münker Nekir cevâben nice verem
Bu havfle gece gündüz erisem
Meded Allâh meded senden inâyet

Ne kılsın neylesin bî-çâre insan
Dûn ü gün işlediği cürm ü isyân
Meger ki senden ola lutf u ihsân
Meded Allâh meded senden inâyet

Kerîm hem Rahîm'sin Rabbi Rahman
Ver sen kullarının derdine dermân

Müyesser kıl bize îmân u Kur’ân
Meded Allâh meded senden inâyet

Bu Muhyî kılar dâ’im münâcât
Eydür hem Rabbi’sine arz u hâcât
Rızân ister be-hakkı nûr-ı ayât
Meded Allâh meded senden inâyet

389

İlâhî - Muhyiddîn Münâcât

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

[181a] 1 İlâhî cürmüme yokdur nihâyet
Kılarım kendi kendimden şikâyet
Dün ü gün eylerim bî-had günâhı
Velâkin tevbe kıldım kıl hidâyet

Be-nâmı gaflete düşmüşüm esîrem
Uyanmaya meded senden inâyet
Eger lutfun erişse bir kuluna
Eder cümle günâhından ferâgat

Bi-hamdillâh kabûl edip kelâmın
Bilip suçlarımız olduk nedâmet
Bize ahir nefesde eyle tevfîk
Be-hakkı ilm-i Kur’ân u kırâ’at

Sığınıp şerr-i şeytân-ı la‘înden
Sana îmânımız verdin emânet
Bizi eyle Habîb’ine hak ümmet
Şefî olup kıla yarın şefâ‘at

5 Bu Muhyî’ye lutf et rûz-ı mahşerde
Kamu mü’minler ile kıl selâmet

390

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir nice derttir ki düşdü câna dermân istemez
Artırır günden güne derdini noksân istemez

[181b] Âşığa derdi anın budur gerekmez dû cihân
Bülbülün maksûdu güldür bâğ u bostân istemez

Neylesin netsin sarâyı pâdişâhı isteyen

Hûriye kılmaz nazar cennât-ı razvân istemez

Kangı başda kim anın sevdâsı yokdur ko anı
Zağdır ol murdâr gitsin sükkeristân istemez

Kangı cânda kim anın derdi odu yanar müdâm
Tâ ebed cânsızdır ol bî-cânki cânân istemez

Şol gönül kim aşk nûruyla münevver olmadı
Kaldı nefsi zulmetinde âb-ı hayvân istemez

Derdin artır sen ey Eşrefoğlu Rûmî ârı kov
Derd ile rüsvâ olan âlemde pinhân istemez

391

İlâhî - Eşrefoğlu

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[182a] Zehî âşıkına ma'şûku hak oldu
Zehî kulluğa hak söze sak oldu

Zehî göz kim gözetir dâ'im anı
Zehî dil kim zikr-i Hakk çok oldu

Zehî gönlüm Hakk aşkıyla doldu
Cihânın zehri ana tiryâk oldu

Zehî nefs kim Hakk'dan özgesin unuttu
Ana irca erdi mülhak oldu

Zehî cân kim geldi tenhâ cihâna
Nazar kılmadı ferd-i mutlak oldu

Zehi kim dün ü gün kıldı taat
Varıcak Hazret'e yüzü ak oldu

Bu varlıkdan geçen erişdi vara
Yok olmadan du'â kıl kim yok oldu

Bekâ bulmak dilersen var fenâ ol
Bekâya yol fenâya varmak oldu

Toz oldu kalkdı yerden götürdü
Ayaklara şular kim toprak oldu

10 Cihânda olmadın şunlar kim oldu
Ölümsüz dirliğe elyak oldu

Bu şeker tat künc-i Eşrefoğlu Rûmî
Ki âşıklara şöhret tuzak oldu

Elin çek fârig ol cümle cihândan
Sana çün bu cihân bir uğrak oldu

392

İlâhî - Halâcoğlu Nasîhat

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[182b] 1 Gırre olma bu dünyânın yokdur vefâsı gözün aç
Bâki kalmaz bu felek âhir ölürsün gözün aç

Gafleti gider gözünden nice yatarsın uyan
Yaratılmışdan biri kalmaz dünyâda gözün aç

Geç bu nefsânî hevâdan şöhrete olma yakın
Tapışmayan olmayasın yarın anda gözün aç

Gel sefer kaydını gör çünki misâfirsin bugün
Hasret ile ah ile kabre girersin gözün aç

5 Nice sultân tahtını aldı elinden rûzigâr
Çürüyüp hak oldular yatar bilirsin gözün aç

Görenler geldi cihâna şimdi nâmı kalmadı
Mâl u mülkü gayriye mensûbı kaldı gözün aç

İmdi Halâcoğlu dünyâ mülkünü terk ede gör
[183a] Evliyânın meskeni vîrâneler durur gözün aç

393

İlâhî - Nûrî

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

1 Ey kaviyyi metîn olan Allâh
Zu'afâya mu'în olan Allâh

Kuluna anasından eşfakdır
Erhamürrahîm olan Allâh

Çok hatâlar bağışlasa umarız

Ğâfirü’l-müznibîn olan Allâh

Kudretiyle men’iyi âdem eden
Ahsenü’l-Hâlikîn olan Allâh

Eylemez mi sana kerem Nûrî
Ekremü’l-ekremîn olan Allâh

394

İlâhî - Nesîmî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Sûret-i Rahman benim buldum sûret-i Rahman benim
Vahyi mutlakdır kelâmım kâf u Kur’ân benim

Hem benim ânestü nârın sırrını fâş eyleyen
Hem Halîl oldum bu nâra Mûsa ve Ümrân benim

Zulmetim mevtim hayâtım memâtım hem nebât
[183b] Mü’mine Nûh-ı necâtım kâfire tûfân benim

Hem hayâtım hem İskender hem âb-ı hayât
Hem hayât-ı Hızır buldum çeşme-i hayvân benim

Hem humâr hem hamîrem hem şarâbım hem şîrin
Selsebîlem sâkıyem hem sâkıye peymâne benim

Hem na‘îmim hem rahîmim hem kebîrim hem kerim

Hem muhîtim hem kenârım hem sedeften dâneyim
Hem kadîmi gevherem hem gevheri ummân benim

Hem hayâlim hem cibâlim hem sıfâtım hem safa
Hem nakkûşım hem bu nakşa vâlih ü hayrân benim

Hem za‘îfim hem tabîbim hem ilâcım hem tımâr
Hem bu rencin renciyim hem derdine dermân benim

[184a] Hem cevherim hem la‘liyât hem benim nazm-ı güher
Hem bu la‘lin kâniyim hem ma‘den-i mercân benim

Hem salâtım hem zekûtım hem rızk u riyâ
Hem emân-ı vahdetim hem şu‘le-i îmân benim

Mushaf'ım harfim hurûfum hem kitâbım hem kelîm
Hem haremin ayeti hem Hakk'dan ûş burhân benim

Ey Nesîmî sen Hakk'ı bil Hakk'a ikrâr eyle kıl
Senki insân-ı beşersin duy insân benim

395

İlâhî - Kaygusuz

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Merd isen meydân-ı aşkda cân verip cânânı gör
Sâdık isen aşk içinde iste bul sultânı gör

Ol sana senden yakındır olma sen ondan ırâk
Kesretî kov vahdetî bul ma'na-i irfânı gör

[184b] Ved-duhâ yüz gör vel-leyl saçın mutlaka
Oku hüsnün mushafını sûre-i Rahman-ı gör

Pertev-i nûr-i Hudâ'sın bile gör gel kadrini
Mazhar-ı zât-ı safâ rahmet-i Rahmân-ı gör

5 Kaygusuz el-fakir fahri çün buyurdu ol Resûl
Fakr ile fahr ediben gel küfrü kov îmânı gör

396

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gönlümün bir köşesinde arş u rahmân gizlidir
Katremin bir katresinde bahr-i ummân gizlidir

Bu vücûdumda benim bir kuş vardır benim
Avcu içinde tamâmet iki cihân gizlidir

Zerremin bir köşesinde nice bin şems var benim
Ârife bu söz ayân illa adüvden gizlidir

[185a] Ne aceb kuşdur bu kuş henüz yuvasında yatar
Lâ mekân seyrân eder seyrân pinhân gizlidir

5 Ol şikârın dost sâlıdır hemân
Anınçün dost ana munes mihmân gizlidir

Derde düşmüşdür yanar zârî kılar dûn u gün
Varın ol dost firâkı bağrı püryân gizlidir

Savti insâna gel insân bil insânda
Sûreti insândan bu ma‘na-yı insân gizlidir

Ol kuşun vasfı öküşdür diyeydim illâ nidem
Müddeîden korkarım gönlünde gümân gizlidir

Ma'nâ-yı insân bil kim bilesin Hakk'ı ıyân
Ma'nâ-yı insânda ol sıfât-ı Sübhân gizlidir

10 Eşrefoğlu Rûmî bu remzi yine ârif bilir
Bilmedi bilmeye her âmmı yu nâdân gizlidir

397

İlâhî - Eşrefoğlu

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Gönül dostun cemâl ayinesidir
Gönül pasın ola dostun nesidir

Hayâli gayrdan gönlün safâ kıl
Ki sâfî gönüle dost konasıdır

[185b] Gönülde buldu dosttu aşinâlar
Ol taşra âsitâneler bî-gânesidir

Gönül arşdan uludur nice bin arş
Gönül zerresinin bir tânesidir

5 Gönül esrârın dersem akla sığmaz
Hâsu’l-hâs tevhîdin hazinesidir

Hayatıdır kulubun zikr-i mahbub
Hayal-i Dost gönüller münisidir

Gönüldedir gönülde pertev-i Dost
Bu gönüller anın genchanesidir

Bu kemter Eşrefoğlu Rûmî gönlü
Sanûk mecruh hem vîrânesidir

398

İlâhî - Kaygusuz (Sarban Ahmed)

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Sana bu sırrun ahvâlin

Beyân etsek beyân olmaz
Nişân-ı bî-nişân olan
Nihân olur ayân olmaz

Bu sırrı bilmek istersen
Var imdi iste ehlin bul
Nişân-ı bî-nişân oldur
Ana belli nişân olmaz

Hîç anı kimse bilmedi
Cihânda kendi kendiden
Yine anı bilen oldur
Ana şekk ü gümân olmaz

Bu zevvakı zevkı eden
Ârifi visâle erenlerdir
Cihânı bir pula almaz
Ana cân u cihân olmaz

[186a] 5 Kaygusuz der kimki geldi
Dünyâyı verdi dîn aldı
Her kim böyle pazâr etdi
Ana hergiz ziyân olmaz

399

İlâhî - Eşrefoğlu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kim ki dost yolunda terk-i cân eder
Dost ana dîzârını ihsân eder

Kim bu fânî dünyâyı terk eylese
Dost ebed mülke anı sultân eder

Dost için nefse murâdın vermeyin
Dost sekiz uçmağını erzân eder

Dost elinden câm-ı aşkı nûş eden
Sırr-ı ma'şûkı nice pinhân eder

5 Âkıbet Mansur'leyin eserin diye
Ol Enel-Hakk dâdını seyrân eder

Cânlar verenler bahâdır az olur

Sanma bu pâzârı her bir cân eder

Eşrefoğlu Rûmî cân terk edeli
Her nefes dost iline cevlân eder

400

İlâhî - Tâlibî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bu yolda bekçiler var hîç uyumaz
Geri döndürür asu güllere komaz
Bu yolda izi tozu hergiz belirmez
Bu yolda nâm u nişân kimse vermez

[186b] Pes öyle olsa lâbeddir kulağız
Kulavuzda gerek kim ola keyuz
Bu sarp yolları asân ede sana
İnse yokuşu göstere düpdüz

Nice enbiyâlar geldi gitdi
Nice yüz evliyâ bunda sekretdi
Birisi kulavuzsuz varmadı yola
Bu yola bunları mürşid iletdi

Muhammed kim habîbi hazret idi
Rikâbı mutlaka ol devlet idi
Yer u gök tamu uçmak gece gündüz
Bular olmaklığa sebeb oldu

5 Bu yola ol deliliyle yürüdü
Delîl oldu ana Cibrîl andı
Götürdü Cibrîl çekdi burâğı
Resûl mi'râca gitdi ana bindi

Gerekmiş tâlibe elbetde mürşid
Olur pes mürşide olan müvehhad
Eger mürşide uymazsan ey tâlib
Olursun sen dehrî yâ mülhid

Bu yola kim ki girdiyse delilsiz
Anı şeytân kodu dînsiz îmânsız
İlâhî Tâlibî mürşide dûş et
Anın mürşidi birle vakfını hûş et

401

İlâhî - Şemsî Makâm-ı Hüseynî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[187a]1 Bezm-i aşkın sâkiyâ meyhânesidir bu gönül
Lî me'allâh hamrının gamhânesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

On sekiz bin âlemi ma'nîde olmuş iken muhîd
Sor ta görsün sanuber tânesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

Gerçi ey âşık cemâli Allâh'a âşıksın veli
Bilmedin ol zâtı pâkın hânesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

Âsân âsâ kurulmuşdur vücûdum şehrine
Şâh-ı aşkın hayme hâkânesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

5 Nûş edipdir dest-i kudretden şarâb-ı vahdeti
[187b] Ol şarâbın tâ ebed mestânesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

Nûr-ı zât-ı zulmet-i anasırda yakmış bir çerağ
Ol çerâğın pervanesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

Şâh tendir matla'ı innî enellâh nûrunun
Murg-ı lâhutun ötende lânesidir bu gönül
Gaffâr gafûr kerîm ehaden rahmanü'r-rahîm halîm samaden

402

İlâhî - Yûnus

14'lü Hece Ölçüsü

1 Hor bakma sen toprağa toprakda neler yatar
Âdem oğlanlarından yüz bin peygamber yatar

Cennetde buğday yiyen gaflet gömleyin giyen
Dünyâya bünyâd uran Âdem peygamber yatar

[188a] Arkasıyla kum çeken gözyaşıyla yoğuran
Ka'be'yi bünyâd uran Halîl peygamber yatar

Asâsı ejder olan kelâmı Tûrda olan

Ol kelîmu’l-lah olan Mûsa peygamber yatar

Kuyuda pinhân olan bâzargâne kul olan
Mısır’a sultân olan Yûsuf peygamber yatar

İğnesin suya atan balıklara getirden
Tâc u tahtın terk eden İbrâhim Edhem yatar

Atâ anâ gülleri Kur’ân okur dilleri
Fâtıma oğulları Hasan Hüseyin yatar

Ol Allâh’ın habîbi derdlilerin tabîbi
Enbiyânın serveri server Muhammed yatar

Bunda durulmaz gidip yine gelinmez
[188b] Artık eksik bilinmez bunca peygamber yatar

Vücudunu kurt yiyen, kurt yedikçe şükreden
Belalara sabreden, Eyyup peygamber yatur

Balık karnında yatan, deryâları seyreden
Kabak kökün yastanan, Yûnus peygamber yatur

Yusuf'un yavu kılan, kurt ile davi kılan
Ağlayıp göğsüz kalan, Yakûb peygamber yatur

Hayber kal'asın yıkan, kâfiri oda yakan
Şahinler gibi bakan, Ali gibi er yatur

Gündüzler saim olan, geceler kaim olan
Ariflerin sultanı, Bayazit Bestami yatur

Hakikat erleri, geçdi dünyadan, her biri
Konyada; ol Mevlana Hüdevandigar yatur

Yûnus sen de ölürsün, kara yere girersin
Kara yer altında, çok günahkâr kullar yatur

403

İlâhî - Hüdâyî Medh-i İlâhî

8’li Hece Ölçüsü

Fazlına nihâyet mi var
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

İhsânına gâyet mi var
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

Âlemi var eden sensin
Düşmanı yâr eden sensin
Fazlın izhâr eden sensin
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

Kullara ihsân senindir
Afv ile gufrân senindir
Derdlere dermân senindir
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

Halka hayâtı sen verdin
Cevher-i zâtı sen verdin
Bunca sıfâtı sen verdin
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

5 Senden inâyet isteriz
Lutf u hidâyet isteriz
Bâkî sa'âdet isteriz
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

Hâki insân eden sensin
Ehl-i îmân eden sensin
[189a] Lutf u ihsân eden sensin
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

Hüdâyî kulun ey Mevlâ
Fazl u lutfun eyler recâ
Sen inâyet et dâ'imâ
Kerîm Allâh Rahîm Allâh

404

Medh-i İlâhî - Nûrî Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ Resûllallâh kerem eyle keremler kânısın
Der deryâ-yı şefâ'atsin şefâ'at kânısın

Muhammed Arabî tâhir'ül-nesebî eşrefü'r-resûli
Min lehü'r-rahmen ey serrâc ellezi câvü's-seceri

Halka Hakk'ın sünnetisin âlemine rahmetin

Fazl-ı Hakk'sın bize Allâh'ın ulu ihsânısın

Muhammed Arabî tâhir'ül-nesebî eşrefü'r-resûli
Min lehü'r-rahmen ey serrâc ellezi câvü's-seceri

Sonra gelmek fazlına takdîmine mâni değil
[189b] Defter-i ilm-i ezelde cümlenin ünvânısın

Muhammed Arabî tâhir'ül-nesebî eşrefü'r-resûli
Min lehü'r-rahmen ey serrâc ellezi câvü's-seceri

Kande olur kadrini bilmek senin halk-ı cihân
Enbiyâ ve evliyânın şâh-ı âlî şânısın

Muhammed Arabî tâhir'ül-nesebî eşrefü'r-resûli
Min lehü'r-rahmen ey serrâc ellezi câvü's-seceri

Hayli demdir görmedi nûr-i cemâlin haste dil
Bana lutf eyle efendim dertliler dermânısın

Muhammed Arabî tâhir'ül-nesebî eşrefü'r-resûli
Min lehü'r-rahmen ey serrâc ellezi câvü's-seceri

Ver mübârek ayağını kim doyunca yüz sürem
Hânısın cân mülkünün dil tahtının sultânısın

Muhammed Arabî tâhir'ül-nesebî eşrefü'r-resûli
Min lehü'r-rahmen ey serrâc ellezi câvü's-seceri

Gel vücûdun Nûrî'nin nûr eyle ey nûr-ı Hudâ
Çünkü cânın cânısın cânânımın sultânısın

405

İlâhî - Yakûb

8'li Hece Ölçüsü

[190a] Üfniyet Ömri fil-heva
Ve ehsarte ve ehsarte
Kad fâtıret minnel-ğavi
Ve efrakte ve efrakte

Tâ key ferâmuş ecel
Der ışreti tûl-i emel
Rûz nekonîd irtihal

Vâveylete vâveylete

Doldu günâhım ile cihân
Hâlik bilir halka nihân
Ol günde ger ola ayân
Vâ hıcelte vâ hıcelte

Dışıma bakar hâs u âm
Sanur beni hâlis gulâm
Bilmez ki içim pâs u hâm
Ve esu'te ve esu'te

5 Gelir giderem cihândan
Bilmezem ben beni benden
Cân kaygıda suçda beden
Vâ veylete vâ veylete

Ömrüm hebâ yere geçer
Nefsim hevâ ekdi biçer
Yüklü gibi kondu göçer
Ve erhalte ve erhalte

[190b] Cân Yûsuf'un görmeyeli
Yandı Ya'kûb'un dili
Bülbülden ayırmışlar gülü
Ve erakte ve erakte

406

Turâbî Medh-i Resûl

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çün Medîne-i Münevver Ravzana bulduk vusul
Giydin îmân hıl'atini dînimiz buldu usûl
Evliyâ ve Enbiyâ kâpında boynu bağlu kul
Kıl şefâ'at Yâ Muhammed şâh-ı sultân-ı Resûl

Iyd buldum bu günü bildim Hakk'ı fark eyledim
İ'tikâd ihlâsıyla hem gönlümü berk eyledim
Cân u baş ehl-i iyâlim yoluna terk eyledim
Kıl şefâ'at Yâ Muhammed şâh-ı sultân-ı Resûl

Âşık-ı sâdıkların gönlünde hem mihmânsın
Evliyâlar pîşvâsı enbiyâ sultânısın
[191a] Cürm-i isyân derdinin sen şüphesiz dermânısın

Kıl şefâ‘at Yâ Muhammed şâh-ı sultân-ı Resûl

Çün ola yevm-i kıyâmetde arasât dehşeti
Nefsi nefsi çağıra cümle nebîsin ümmeti
Cümle ehl-i beytin çehâr yârin hürmeti
Kıl şefâ‘at Yâ Muhammed şâh-ı sultân-ı Resûl

Rahmet’el-lil-âlemînsin yokdur şekk ü gümân
Devletinde nâzil oldu cümleye emen ü emân
Hatem-i mürselsin nebî-yi peygamber-i âhir zamân
Kıl şefâ‘at Yâ Muhammed şâh-ı sultân-ı Resûl

Âteşi hubbun ile koma gayriyi dilde yak
Ayağına inüben oldu kamer koynunda şak
Bu Turâbî bahr-i isyân gark eder ey nûr-ı Hak
[191b] Kıl şefâ‘at Yâ Muhammed şâh-ı sultân-ı Resûl

407

İlâhî - Nûrî der Medh-i Tevhîd

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ûlün

Cümle âyât içinde fâyikdir
Âyet-i Lâ İlâhe illallâh
Olsa haddin livâsı lâyıkdır
Râyet-i Lâ İlâhe illallâh

Dâi’mâ virdi lâzımın olsun
Kalbe anın hilâfeti dolsun
Cân u dil ol safâyı bulsun
Lezzet-i Lâ İlâhe illallâh

Lâsı nefy etdi cündi şeytân
Oldu illâsı hazb-i Rahmân
Etdi isbât sırr u vahdeti
Vahdet-i Lâ İlâhe illallâh

Saykal etse anı dahası
Komaya anda zerrece pâsı
Sure def ede cümle vesvâsı
Celvet-i Lâ İlâhe illallâh

Erite kalbin pâk ede çirkin
Mahv ede dildeki riyâ şirkin
Anlata ârife sûy-i terkin

Haslet-i Lâ İlâhe illallâh

Feth ede aşkın âşıka bâbın
İçire ana ol mey nâbın
[192a] Hurrem ede tarîkat ashâbın
Firkat-i Lâ İlâhe illallâh

Ey gönül vahdet iline gidelim
Koyalım kesret ilini nedelim
Kalbi hazırla cem olup yitelim
Halvet-i Lâ İlâhe illallâh

Çünkü miftâh-ı kufl-i cennetdir
Feth-i bâb-ı sarây-ı vuslatdır
Ehl-i hâle bir özge hâletdir
Hâlet-i Lâ İlâhe illallâh

Zikr-i Hakk'ın safâsını ala gör
Bahr-i tevhîde gavs edip dala gör
Dürr ü mercânın isteyip bula gör
Kıymet-i Lâ İlâhe illallâh

10 Ol ki tevhîd mülk edendi şeha
Ana nisbet nice şâh oldu geda
Benzemez gayrı şevkete asla
Şevket-i Lâ İlâhe illallâh

Bize anlar ki müktedî ederler
Zikre menşûr velâyet dediler
Anınçün hemîşe eylediler
Sohbet-i Lâ İlâhe illallâh

Enbiyâ zümresine gitmişler
Hakk'a tevhîd ile yetmişler
Durmayıp gece gündüz etmişler
Da'vet-i Lâ İlâhe illallâh

[192b] Vird edinip kamu anı uşşâk
Sürdüler bi'l-aşiyyi vel-işrâk
Çekdiler tâ olunca tâkat tâk
Gayret-i Lâ İlâhe illallâh

Sende Tevhîd ehli isen ey dil
Müezziler ta‘ate tahammül kıl
Sana yardım edicidir anı bil
Nusret-i Lâ İlâhe illallâh

Aşkı beriyyesinde yandı ciğer
Ol harâret ile erdi câna şerer
Cân atıp kâse-i keremden umar
Şerbet-i Lâ İlâhe illallâh

Çün celâlına çatmış
Lâ’i illâ ile kârib katmış
Kadr ehlin kazaya uğratmış
Dehşet-i Lâ İlâhe illallâh

Kov ki dil hisseti ana alınsın
Ruh sultânı anda dalınsın
Kale-i ten içinde çalınsın
Nevbet-i Lâ İlâhe illallâh

Çün zikr ile mülk ü dil dolsun
Nefs-i emmâre kişverin alsın
Zâhirin bâtının kov olsun
Milket-i Lâ İlâhe illallâh

Kapılsın âlem vücûd u dila
Komasın anda gayriyi kıt‘a
[193a] Hükmünü anda eylesin icra
Hikmet-i Lâ İlâhe illallâh

Nûrî’nin oldu cism-i cân-ı nûr
Oldu anın ile gönül sürûr
Kapladı anı kerem ile manzûr
Hazret-i Lâ İlâhe illallâh

408

İlâhî - Rûmî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Cân verir âşık bu yolda kasd-ı cânân eylemez
Küfr ile kılmaz adâvet meyl-i îmân eylemez

Dünyâ ve ahiret küfr îmân nisbeti yok âşıkın
Korhu duzehden ümîd cevri cinân eylemez

Yaz kış leyl nehâr cümle bahâr olur ana
Her çiçek gül yok diken azm-i gülistân eylemez

Mescid ü meyhâne fark eylemez âşık olan
Kande olsa dostladır fasl-ı hicrân eylemez

5 Bakdığı yerde görür dost yüzünü bî-levn ü renk
[193b] İlâh bu sırra mülk-i mahrem ne insân eylemez

Bî-nişân olur nişânın kimse bilmez âşıkın
Niteliği hîç belirmez rengin elvân eylemez

Şems olur her zerre iken her katre gün deryâ olur
Cûş eder taşra atar ol dürri pinhân eylemez

Tut dilin söyleme Eşrefoğlu Rûmî kıl sükût
Ârifin sözlerini hud fehm-i nâdân eylemez

409

Hâkî Medh-i Kur'ân Kasîde

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâilün

1 Ey Kur'ân hıfzına alan müdâm
Dâ'im oku sen anı ol imam

Nice bildin Kur'ân'ı eyle beyan
Nice okursun anı her zamân

Şem'ı zâhirde kalursak ey fetâ
Bâtın işitmeyesin mutlaka

Şöyle bil anla bunu tahkikle
Bu mu'ammâ sözleri kıldın kıla

5 Kur'ân'ın sen lafzı savtinde müdâm
Kalıp Kur'ân'ı görmezsin tamam

[194a] Nice Kur'ân okur ol kim görmedi
Yâ nice bilmek olur çün bilmedi

İş bu Kur'ân mu'cezi Rahmânî'dir
Mahlûkâtın dînle îmânıdır

Gökden inen cümle suhufla kitab
Münderecdir bunda bâb bâb

Ey ibret gözün aç ey buvelheves
Gör hakîkatle anı gavgayı kes

Evvelîn âhirin ilmi tamam
Gizlidir bu Kur'ân içre ve's-selâm

Hem hitâb-ı lem yezeldir şöyle bil
Olmaya kim kalasın der kâl u kîl

Pes yüz bin hicâb altındadır
Lîk tâlib olan ile bildir

Kalma bunun harfi savtinde müdâm
Sırrın anla ileri gel ey imam

Nokta-i celâl bâ'i bismillâh
Vaz olunsa arşa ol bî-iştâh

Arş ile kürsi zemin âsuman
Mahv olûben kalmaz idi bir nişan

Her bir âlemde bunu tahkik bulun
Kim bir ismiyle müsemmâdır görün

Bir âlemde çünkü ismi oldu mecîd
Âşık isen aşkın eyle pürmezîd

Bir makâmda yine ismi oldu mübîn
Tâlib isen ileri gel Hakk mübîn

[194b] Hem bir âlemde dahı oldu azîm
İzzet istersen dilâ olgıl halîm

Yine bir âlemde Hay dendi ana
Âkil isen karşısında yansana

Bilmek istersen eger esmâsını
Adete gelmez bunları bin hâsını

Levh-ı mahfuz üzerinde yazılı
Her harfi cebel-i kâfdan ulu

İçeriden içeri Kur'ân bil
Okuyup hem ma'nasını anlagıl

Bu gönül levhına yazmağa dervîş
Okuyup dâ'im bulasın bir reviş

Ba'den vel-kalemden ey velî
Anlayasın sırrı Kur'ân neydüği

İş bu Kur'ân'ın cemâlin görmeğe
Hem garâibine anın ermeye

Ehl-i zâhir hâlî değil ey hümam
Ol erenler hâlidir anla kelâm

Bu cemâl-i Kur'ân dâ'im gören
Evliyâdır Hakk'ın anla sohen

Evliyâdır Hakk Te'âlâ mahremi
Anınçün kalbleri Kur'ân dili

Evliyâdır bu vecde cân olan
Hem cemâl-i Kur'ân dâ'im gören

Evliyâdır yerde gökde cân olan
Cân içinde cân olup esrâr olan

[195a] Evliyâdır ehl-i Kur'ân ey safa
Böyle buyurdu Resûl-i mücteba

Ger dilersen okumak tahkikle
Hudperest olma saffeyn var menzil

Kalb gözü açık olanları Âsafa
Kur'ân okur veren cânlar feda

Şöyle bir habl-i metîn doğru bak
Tâlib ol hem ma'na senden ol sebak

Maksûda ermek dilersen ey ahi
Böyle oku kim kücâsın ber zehi

Heren kim vardır der remîn-i âsuman
Nâmlar ile görünü gele ayan

Bî-hurûf çün okuyasın der gönül
Mücrim oldun ol zamân bî-kâl u kîl

Dâ'imâ Hakk'ı gören mahrem kişi
Gayrı görmemek olur anın işi

Çünki sâlik ere tahkîka tamam
Görmeye illa cemâl-i sin ü lam

Lîk ger nefî olmadınsa der vücûd
Bilmeyesin ağ kara hem sücûd

Bu vücûdun terk ediben gözle hâl
Ere maksûduna bî-mekr ü âl

Çün vücûtdan taşra ola cânbeşin
Hakk'ı bildin hak iledir her işin

Yoksa ger böyle kalırsan kâl ile
Bilmedin Kur'ân'ı hîçbir hâl ile

[195b] Bundan öte dile gelmez der beyan
Dertli isen cânını ver armağan

Ol zamânda Kur'ân'ı bilmedin tamam
Kur'ân okur diler sümme'l-kelâm

Levh-ı dilde Hâkî çün Kur'ân okur
Şol cemâli Kur'ân dâim görür

410

İlâhî - Nasîhat

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ârif ol mürşide er zâtını irfân ede gör
Katresin bahre eriş kendini kendine ummân ede gör
Baş koyup eşkine cânını kurbân ede gör
Kul iken özünü var âleme sultân ede gör

Gâfil olma gözün aç sen seni insân ede gör
Hem dem ehl-i dil olup tenini cân ede gör

Şekl-i insân görünüp ma‘nada hayvân yürüyen
Sûretâ canlı gibi sîreti bî-cân yürüyen
Baş açık yalın ayak çıplâk üryân yürüyen
[196a] Bilmeyen kendözünü vâlih ü hayrân yürüyen
Gâfil olma gözün aç sen seni insân ede gör
Hem-dem ehl-i dil olup tenini cân ede gör

Bî-abes yerlere kendini sakın etme telef
Rabbine eyle ibâdet budur fi‘li selef
Âdemi ol ki desinler sanada hayr u halef
Gafleti terk ede gör tâ bulasın ızz ü şeref
Gâfil olma gözün aç sen seni insân ede gör
Hem dem ehl-i dil olup tenini cân ede gör

Aldadı hırs u hevâ nefsini ğarralığı kov
Uslana hey deli dîvâne ğarralığı kov
Ehl-i hâl ol gele şimden geri şeydâlığı kov
Aklını başına dir fikr ede gör a‘mâlığı kov
Gâfil olma gözün aç sen seni insân ede gör
Hem-dem ehl-i dil olup tenini cân ede gör

[196b]5 Hamd ü şükür ile Hudâ’ya verilen ni‘mete bak
Seni tekrîm edüben eylediği izzete bak
Ol Hakîm’in kerem lutfunu gör hikmete bak
Âkil isen beri gel sana olan devlete bak
Gâfil olma gözün aç sen seni insân ede gör
Hem dem ehl-i dil olup tenini cân ede gör

Sen seni sanma tehi âlem-i kübrâsın sen
Dînde eşref mazhar-i esmâsın sen
Ma‘nada âdem isen arş-ı mu‘allâdasın sen
Yerde gökde neki var cümleden a‘lâsın sen
Gâfil olma gözün aç sen seni insân ede gör
Hem dem ehl-i dil olup tenini cân ede gör

411

İlâhî - Nasîhat

Mef’ûlü Mefâîlü Fe’ûlün

1 Yürü ey gâfil yürü ey gâfil
Aklını devşir gör niye geldin

[197a] Aklını dürüp fikr edemezsen
Var bir bilire sor niye geldin

Hayvânlar gibi karnın doyurma
Neyi gerek ise hemân eyleme
Bildiğin bilmediğin sözü söyleme
Var bir bilire sor niye geldin

Hayvânlar gibi otlak gözetme
Akşam olıcak yatak düz etme
Hakk unutup ümidin kesme
Var bir bilire sor niye geldin

Hey bu yaylakdır konan yer göçer
Ölüm şerbetin ekseren açar
Başına gelicek kalırsın nâçar
Var bir bilire sor niye geldin

5 Hîç kulağısız kuşlar mı uçar
Varıp uçuben deryâ mı geçer
Mürşid kişiye asân yol açar
Var bir bilire sor niye geldin

Dünyâda ölüm vardır bir ölüm
Söylemezsen tutulur dilin
Kabre girincek nic'olur hâlin
Var bir bilire sor niye geldin

412

İlâhî - Kaygusuz

8'li Hece Ölçüsü

1 Hakk yoluna giden gelsin
Yolumuz vuslat yoludur
[197b] Hakk keremi vardır bunda
Bu yol hidâyet yoludur

Bu yolu hoş buldu bulan
Bulmayandır mahrûm kalan
Sırât-ı müstakîm olan
Bu yol ol devlet yoludur

Bu yoldur Hızır geldiği
Gelüben beyân kıldığı

Hızır âb-ı hayât bulduğu
Bu yol ol rahmet yoludur

Bu yoldur Ahmed'e gelen
Cümle yoldan muhtâr olan
Gerçeklerden bâkî kalan
Bu yol ol devlet yoludur

Budur Kaygusuz dediği
Âlemin kaydın yediği
Muhammed mîrâs koduğu
Bu yol ol rahmet yoludur

413

Der Medh-i Resûlullâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ey dürr-i derç-i risâlet Gühergân-ı Celîl
Vey seh-i mülk-i siyâdet sırrı seyri Halîl Celîl

Sensin ol fâristeye kandil ü dâna
[198a] Kande per açmağa tâkat bulamaz Cebrâ'il

Meclis-i nahnü kasemnâda Ebul Kâsım idin
Kısmet-i rızka şurû eylemedin Mîkâ'il

Küngüre-i arş-ı nübüvvetde urar idin nevbet
Almadın ağzına surunu henüz İsrâfîl

Dem cân bahşın idi âlem açsada meded
Olmadın kâbız-ı ervâh dahı Azrâ'il

Lem'a-i nûr Zuhal görmeseler alnında
Yûsuf'a secdemi eyler benî İsrâ'il

Pür yakarış ma'ına pervânın olup İbrâhim
Cân verir yoluna kurbânın olup İsmâ'îl

Şeb-i deycûr olup delâletde kalırdı âlem
Şem'ı ruhsârını Hakk eylemese nûr u delil

[198b] Umarım dâr-ı şifâyı kerem lutfundan
Göre dârû-yı şifâ bu Hilâlî alil

414

Der Na‘t-i Resûl

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Leke’l-afvu leke’l-gufrân ve’l-mecîd
Leke’l-lutfu leke’l-ihsân vel-mecîd

Muhammed’dir şefî‘ı ümmet-i pak
Muhammed’dir cihânda hâs-ı idrak

Resûl ebtahıyyü zemzemi
Kureyşiyyü kerîm hâşimiyyü

Şefî‘u’l-müzhebîn ve sâhibü’l-cûd
Evvel oldu ümmetini andan eder sûd

415

Der Na‘t-i Resûl

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Muhammed âb-ı rûy-i enbiyâdır
Muhammed nûr-i çeşm-i etkiyâdır

Muhammed mürselînin hâtemidir
Kamu nâs mükerrem-i ekremidir

Muhammed’dir eden derde devâlar
Muhammed ümmete eder vefâlar

Anın meddâhı oldu Hakk Te‘âla
Anın kimdir eden vasfın inşâ

5 Cihânda âdem olmaz idi peydâ
Muhammed olmasa âhir hüveydâ

[199a] Dedi Hakk şânına lev lâk lev lâk[369]
Muhammed olmasa olmazdı eflâk

Bu kufl bâb-ı tevhîd üzre mihrâb miftâh
Muhammed nâmdır ki kıldı fettâh

Hudâ ana veripdir dîn-i râsih
Kamu edyân anınçün oldu nâsih

[369] Levlâke levlâke lemâ halaktü'l eflâk (Keşfu'l-Hafâ: 2/232)

Yoğıken ehl-i İslâm'ın vücûdu
Hudâ'ya olmayıp nâsın sücudu

Diyor asnâmla pür olmuşken
Perestân-ı şeyâtîn dolmuşken

Dürüldü defter-i küfr ü delâletin
Muhammed olıcak Hakk'dan inâyet

İftâr olupdur fark eflâk
Gubâr na'lin sultân-ı idrâk

Hemîşe çağıram yâ Muhammed
Zebânım lafz oldu nâm-ı Ahmed

Senâyî kuluna lutf et cihânda
Murâdına erişe în u ânda

Şefî'ı ümmet ehl-i me'âsî
Sen oldun ümmetinden fikr-i hâsı

Şefî' ente fî yevmi'l-kıyameti
Fî rücû külli nâmının eş-şefâ'ati

416

Vasf-ı Ebû Bekir Razıyallâhü anhü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Esmân hilâfete hurşîd
Ehl-i küfrün salâhate sâkîdir

[199b] Muktedâ ve sahâbe-i ikram
Pîşvây-i gürûh-ı ehl-i kerem

Hemçu rûh-i musavver-i ervâh
Afâk-ı şa'şa'i nûr-i sabâh

417

Vasf-i Ömer Razıyallâhü anhü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

İmâm-ı zîn mihrâb-ı sa'âdet
Hümâm-ı zübde-i ashâb-ı devlet

Mürüvvet-i ma'denkân sehâdır
Anınla dîn-i Ahmed pür ziyâdır

Resûlun yârıdır ihyâyı minber
Evvel etdi nice bin yerde mukarrer

418

Vasf-i Osmân Razıyallâhü anhü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Şehâdet mülkünün şehriyârı
Hayâ tahtında sultân u kârı

İmâm-ı câmi-i âyât u Kur'ân
Olupdur hazret-i Osmân Affân

Celîs-i lutf u ihsân-ı mürüvvet
Enîs ü ilmi vaz'ı hılm u râfet

419

Vasf-i Ali Razıyallâhü anhü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Velâyet pâdişâhı şâh-ı esrâr
Ma'ârif ma'deni sultân-ı ebrâr

Süvâr-ı arza-i ihyâ-yı mezheb
Şecî'ı ehl-i rezm kâbil-i ab

[200a] Ulûm-i hikmete oldu mu'allim
Kezâlik san'at-ı iksîre âlim

420

Medh-i Resûlüllâhi Sallallâhü Aleyhi Vesellem

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Nûrdan âlem oldu cemâli Muhammed'in
İrşâd-ı Hakk değil mi kemâl-i Muhammed'in

Emvâta nutk-ı Îsî idi gerçi zü'l-hayat
Adne ehil kıldı âdemi kâli Muhammed'in

Âb-ı hayât-ı Hızır nihân oldu tâ ebed
Celâb-ı kand lafz-ı zülâl-i Muhammed'in

Solar medâdı fil-mesel olsa şecer-i kalem
Olmaz beyân vasf-i celâl-ı Muhammed'in

5 Naht-i siyâh-ı âdemin oldu misal nûr
Rûşen olalı kâşı hilâl-i Muhammed'in

Hakk geldi dehre gerçi bilenler güruh-ı lebin
Yok enbiyâ içinde misal-i Muhammed'in

Taş bağrına basardı şa'ir ekmegin yiyip
Müstağnidir dâ'imâ hâli Muhammed'in

Hay'ale's-salâh ezânın okur müdâm
Firdevs-i aden içre Bilâl-i Muhammed'in

İş bu cihân velîlerinin zikridir müdâm
Ya'ni emîr efendidir eli Muhammed'in

421

Medh-i Vasf-i Emîrü'l-Mü'minîn Hasan ve Hüseyîn

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey âlemi vilâyete sultân olan emir
Vey mülk-ü rûma rahmet-i rahman olan emir

422

Medh-i Vasf-i Emîrü'l-Mü'minîn Hasan ve Hüseyîn

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[200b] 1 İmâmın şerîfin habîbin
Hümâmın kerîmin nasibin

Halîmin selîmin şehîdin
Rahîmin melîhin sa'îdin

Şehâdet gülşenînin gülleridir
Sayâdet bağının bülbülleridir

Velâyet bostânı içre şemsin
Habîb-i Allâh'a anlar kurretü'l-ayn

5 Bunları sevmeyendir ehl-i duzah
Muhabbet ilenindir ehl-i berzah

Bunların her biridir necm-i lâmi
Ola gör bunlara cân ile tâbi

Hudâ'dan ister isen câna rahmet
Muhammed iline eyle müveddet

Muhammed'ten dilersen şefâ'at

Muhammed iline eyle ri‘âyet

Demişdir râvî izhâr u ihbâr
İyi sözler ki andan oldu eş‘âr

Kimâ kim olasın cân ile âşık
Reh-i aşkında anın yâr-i sâdık

Anınla haşrolasın rûz-i mahşer
Amelde ola ef‘âlin eger şer

Muhibb-i âl olan olursa âsi
Ümit oldur ki olupdur Tanrı’ya âsi

[201a] Kelâm-ı Hazret-i fahr-i risâlet
Bu ma‘na-yı sahtın eyler delâlet

Resûlullâh’ın ashâbı ve âli
Süneni adabına ehl-i kemâli

Serîr sînem üzre hâkimimdir
Enîn ü nâlem için âlemimdir

Senâyîdir du‘â-hân murâdât
Muhabbetler ana eyler ehl-i hâcât

İlâhî eyleme mehcûr anı
Senhâ-yı rahmetinden dûr anı

Muhabbet-i âli ashâb-ı gozîn et
Resûl’ün dahı mihrine karîn et

423

İlâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Ref ola dilden hicâb-ı mâsivâ
Kıl şefâ‘at bize ey sırr-ı Hudâ
Kalmaya mahv ola cümle mâceza
Kıl şefâ‘at bize ey sırr-ı Hudâ

Vâkıf-ı esrâr edip ayân ki
Cânı muharrem eyle nûr-ı zâtına
Hem-dem eyle sohbet-i dâr-ı otağa

Kıl şefâ‘at bize ey sırr-ı Hudâ

Tâli ola nûr-ı şems-i ma‘rifet
Zâhir ola dilde nûr-ı âfiyet
Afv oluna cümle cürmü ma‘siyet
Kıl şefâ‘at bize ey sırr-ı Hudâ

[201b] Çâr yârın âli ashâbın için
Cümle etbâ ile insânın için
Ümmet-i uşşâk ahbânın için
Kıl şefâ‘at bize ey sırr-ı Hudâ

5 Bî-çâreye kıl iltifât …
Cânibinden erişe feyz hayât
Bula taht-ı izzet aşkdan sebat
Kıl şefâ‘at bize ey sırr-ı Hudâ

424

Medh-i Halîlü’r-rahman

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nûrdan oldu bana kabr-i Halîlü’r-rahman
Ana arz etdi habîbim dediğini Sübhan

Ana verdi dem-i hâsı ki muhibbîdir anın
Dost tutunmuşdu anı cihânda Rahman

Oldu matlûbu Hakk’ın tâlibi Hakk durur zîra
Kütb-i câlâtın şöhretine dürr-i burhân

Mâni olmasa gönül murguna bu ten-i kafes
Görmeğe kabrini dâ’im dil olurdu perrân

[202a] 5 Dostum dedigine Hakk bu Senâyî dâ’im
Vasfı inşâsını dâ’im kudret edemez ede beyan

425

Senâyî Medh-i Emîr Sultân

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ma‘ârif gencinin şâhı Emîr sultân-ı a‘zamdır
Mukâdir mülkünün zabtına ya‘ni hân-ı a‘zamdır

Resûlullâh’ın elidir siyâdet intisâbında
Anın ervâhı nâs içinde rûh-i cân-ı a‘zamdır

Velîyyi nâmdâr oldu velîler zümresindendir
Hemîşe evliyâ içinde ol insân-ı a‘zamdır

Anın ensâbı mebsûb oldu Ahmed’e dâ’im
Anınçün zihni mekşûfu anın iz‘ânı a‘zamdır

426

Senâyî Medh-i Emîr Sultân

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Velî-i nâmdar oldu du kevn içre Emîr Sultân
[202b] Velîler zümresinde ol mükerremdir mu‘azzeri cân

Resûlullâh’ın âlidir ana oğlum dedi Ahmed
Zehî izzet zehî hürmet zehî masnû‘a-i insân

Anın gibi velî-i kâmkâr u kâmbîn olmaz
Ki kand lutfunu in‘âm kıldı merdom-i hayran

Cihâna gelmedi mânendi anın bî-nazîr oldu
Hemîşe destgîr-i lutf eyler du şemse ihsân

5 Se‘âdet ol kişinindir kim ola zârı anın
Bihamdillâh derinde zâr olan

427

İlâhî - Gafûrî

Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Ey âb-ı vasla teşne leb
Geldi yine mâh-ı receb
Tâ‘ate sa‘î et rûz u şeb
Geldi yine mâh-ı receb

Geldi çün ol şehri ehem
Cûş eyledi bahri kerem
[203a] Hangâm-i rahmetdir bu dem
Geldi yine mâh-ı receb

Çalış Hakk’ın tevhîdine
Eriş kerâmet iline
Düş mağfiret ümîdine
Geldi yine mâh-ı receb

Her kim diler bâkî safa
Mevlâ’ya olsun âşina

Cehd er Gafûrî dâ'ima
Geldi yine mâh-ı receb

428

Kasîde-i Medh-i Emîr Sultân

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İki olmadı bir sözü Emîr Sultân Hâkânın
İki olmazmış bir sözü zîrâ hân-ı dünyânın

Muhakkakdır Emîr Sultân kamu âlemler içinde
Zahîri ve ma'înîdir bu ehli nâs îmânın

Meyân-ı evliyâda dâ'imâ evliyâ oldu tezkirede
Şifâdır haste cânibine bu i'lâb ile ednânın

Hemânâ Rûm'da ancak velîler şâh-ı a'lâsı
[203b] Emîr Sultân-ı a'zamdır kabûli ehl-i a'yânın

5 Diyâr-ı garb şark a'dâsı def'ına müheyyâdır
Emîr Sultân-ı mu'azzam Hazret-i Sultân Süleymân

429

Kasîde-i Medh-i Emîr Sultân

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Velâyet mülkünün sultân olmasıdır Emîr Sultân
Ma'ârif şehrinin hâkân olmasıdır Emîr Sultân

Vücûdu nâsa benzer gûyıyâ bu cismi dünyânın
Muhakkak fehm edersen cân olmuşdur Emîr Sultân

İnâyet milketinin şehsuvârı ve tâcdârıdır
Hem iklîminin hem hân olmuşdur Emîr Sultân

Sehâvet ma'deni ehl-i mürüvvet sâhibi eltâf
Hemîşe lutf u ihsân kânı olmuşdur Emir Sultân

5 Geçer pendîzdir kat kat demirden ey Senâyî bil
[204a] Adüvler cisminin bîgân olmuşdur Emîr Sultân

430

Senâyî Medh-i Emîr Sultân

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Ey evliyâyı dehrin şâhı ve ercümendi
Ezhâr-ı bâğ-ı zeynin üstâd-ı nahil-bendi
Mihrâbı keşf içinde oldun imâmı pendi

Senden bu evliyâ hep ceddin hakı utandı
Ey fahri âli Ahmed Sultân Emîr Efendi

Sana kemâl fazlı şol denli verdi Mevlâ
Binde biri olunmaz vasfın olunsa inşâ
Fahr edinir seninle rûm ehli ve bihârı
Dünyâ velîlerinde olmaya sana hemtâ
Ey fahri âli Ahmed Sultân Emîr Efendi

Basdın se‘âdetle Rûm arzına ayağın
Şehri Burusa oldu şöhret ile toprağın
Nûr-ı Hudâ’dan âhir indi neyyir-i çerâğın
[204b] Birdir yanında karbî akrab ile îrâğın
Ey fahri âli Ahmed Sultân Emîr Efendi

Sultân-ı Enbiyâ’ya sensin nesebde makbel
Kâbil-i besât şer‘a fereş edebde makbel
Zât-ı şerîfin oldu ferş-i Arap’da makbel
Bildi seni velîler nesli hasebde makbel
Ey fahri âli Ahmed Sultân Emîr Efendi

5 Ravzanda kendir ister ede Senâyî hâdım
Her hizmetinde cândan cehd ile ola kâ’im
Kabr-i şerîfi ol göre kevnde dâ’im
Gündüzde sâ’im olup olmaya gece nâ’im
Ey fahri âli Ahmed Sultân Emîr Efendi

Kad câ’i müstemiden abdin Senâyî fil-bab
[205a] İmdâtla be-feyz yâ mürşidi’l-enâm
Ve itlabla eşşefâ‘ate min ceddin el-hümam
Kıl yâ Muhammed eşşefi lil-muktedi gulam
Ey fahri âli Ahmed Sultân Emîr Efendi

431

İlâhî - Azîz

7’li Hece Ölçüsü

1 Aşkın meyine kandın
Noldun a gönül noldun
Yakdın beni yandırdın
Noldun ah gönül noldun

Bir yerde karâr etmez
Hîç kimseden âr etmez

Hekîmler tîmâr etmez
Noldun ah gönül noldun

Bu deli vîrânımı
Yakdın küle döndürdün
Âlem doldu efgâna
Noldun ah gönül noldun

Kalbini küşâd eyle
Hem Mevlâ'yı yâd eyle
Gamgîn dili şâd eyle
Noldun ah gönül noldun

[205b] 5 Gel imdi ey Azîzi
Sırrın deme ol epsem
Ahvâle olup mahrem
Noldun ah gönül noldun

432

Senâyî Medh-i Evliyâ

11'li Hece Ölçüsü

1 Muhabbet-i evliyâ olan mukarrir
Halâs-ı duzûh olanlardır ekser

Sevenler evliyâ-i Allâh dâ'im
Olurlar her rûz sâ'im gece kâ'im

Yazık sana ki aldandın kaldın
Bu nakşı fânîye kendini saldın

Fenâdan hâlî nakşa gel nazar kıl
Nedir bu sûret-i kevni göre bil

5 Bu rûy-ı âleme hayvân bakarmış
Sana hayvân dedim ol bakarmış

433

İlâhî - Şemsî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sâkiyâ gel beni hayrân eyle gel
Ben garibi aşka mihmân eyle gel

Aşk şarâbın içiben mest olmuşum
Ben humârem pâke dermân eyle gel

Derd-i yâri cân içinde saklarım
Ol kadar ki derde dermân eyle gel

Aşk ma‘şûk gönlümü yağmaladı
Gel benim karşımda cevelân eyle gel

[206a]5 Bilmezim ma‘şûk ben mi yoksa sen
Gel benim müşkülümü âsân eyle gel

Âşık isen ma‘şûka ey Şemsî eger
Ma‘şûkun sırrını pinhân eyle gel

434

Senâyî Medh-i Evliyâ

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Gönülden geçeni bilir erenler
Demişlerdir erenlerden ayıranlar

Sorarsan kimdir insân-ı kâmil
Bu ma‘nâ evliyâya oldu şâmil

Takın boynunda harz-ı enbiyâyı
Hamâil kıl du‘âyı evliyâyı

Nebîler olmasa olmazdı âdem
Velîler olmasa olmazdı âlem

5 Nebîler ile velî zâhid ile mürşid
Bunlar ermişlerdir ehl-i te’kîd

Eger âdem isen eyle muhabbet
Velîler gönlüne dâ’im müveddet

Velîler âb-ı rûyudur cihânın
Mükemmel âdemidir ebruvânın

435

Senâyî Medh-i Evliyâ

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ölü sanman kabirde evliyâyı
Kıyas eylen diridir etkiyâyı

Mezârında ve gayri yerde hâzır

Veli mühründe olsun nola zâhir

[206b] Velîler şekli ihsân ile müşekkil
Ma‘ârif ile olur dahı mükemmel

Bulunmaz senin gevher değme kande
Sen anı bulur sanma yabanda

Bedahşânda olur la‘leble yâkut
Sanem zeylindedir billûr u nâsut

Velîyyi Allâh’dır her demde hurrem
Çeker sanman velîler dînde gam

Bir adı âdemin hayvân oldu
Söze geldigiçün insân oldu

Egerçi nâs kâmil âdem oldu
Huzûrunda had anın ekrem oldu

Meşâyihden bu söz ma‘lûm oldu
Velîlerden dahı mefhûm oldu

Ana bir sözdür sana dediğim
Belâsın yârın anda olıcak kim

436

Senâyî Medh-i Evliyâ

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Dilersen kim urasın zahm-i mülhem
Yapış sen şeyhinin gönlüne muhkem

Ki şeyhin gönlü Hakk’ın gözgüsüdür
Yüzün göstermemek gayra hûbdur

Gidersen gayrı anın ile bir ol
Ayağı basdığı paşmağı yer ol

Gidere perde-i gözünden ol dem
Bilâsın sende ne imiş iş bu âlem

[207a]5 Bu ma‘nâ fikrini fehm etmeyince
Bulunmaz Hakk tarîka girmeyince

437

İlâhî - Senâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Sen âhiretin ilmini öğrendin ise ey dil
Evrâk-ı hakîkatden olmaya sebak-ı müşkil

Hakk'ı bulayın dersen cehd ile girün a'mâli
Bu yolda tarîkatden anlamaya her mühmel

Müşâta-i dünyâya aldanma ki çirkindir
Oldun ise ey âkil Allâh'a eger mâ'il

Allâh'ı seversen sen ol dahı sor abdin
Olmaya efendiyle kul ortasına hâ'il

5 Baş açdı Senâyî el kaldırdı du'â eder
Yâ Rab kabûlünü sen eyleme gel zâ'îl

438

İlâhî - Kâzî

[207b] 1 Aşkınla yan yürü cânâna erince
Su gibi ak yürü ummâna erince

Her gece kan ağla ah ile yan inle
Derdine sabr eyle dermâna erince

Aldanma dünyaya sa'î eyle ukbâya
Kulluk et Mevlâ'ya Gufrân'a erince

Ölümüm fikr eyle nefsini kahr eyle
Mevlâ'ya zikr eyle ihsana erince

5 Kâzî ne uyursun cehd ile bulursun
Kulsun ne dururs un Sultân'a erince

439

İlâhî - Mısrî

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Derd-i Hakk'a ol tâlib dermâna erem dersen
Mihnetlere ol râğıp âsâna erem dersen

[208a] Aşk yolu belâlıdır her kârı cefâlıdr
Cânından ümîdi kes cânâna erem dersen

Oda yak sîneni çâk et su gibi özünü pâk et
Yüzün yere sür çâk et ummâna erem dersen

Yol bul andan gel deryâyı bul andan sal
Ka‘rına erip al sal dürrikâne erem dersen

5 Sabr etmede Eyyûb ol gam çekmede Ya‘kûb ol
Mısrî kov bu sevdâyı Sultân’a erem dersen

440

İlâhî - Mısrî

8’li Hece Ölçüsü

1 Dervîş olan âşık gerek
Yolunda hem sâdık gerek
Bağrı dahı yânık gerek
Cân gözleri açık gerek

Alçakdan alçağa yürüye
Toprak içinde çürüye
Aşk âteşinde eriye
Altın gibi sızmak gerek

[208b] Zikr-i Hakk’a meşgûl ola
Tâ yana yana kül ola
İstersen kim makbûl ola
Tevhîde boyanmak gerek

Eyven kişi yol alamaz
Maksudunu tez bulamaz
Yoğ olmayan var olamaz
Varını dağıtmak gerek

Dervîşlerin en alçağı
Buğdây içinde burçağı
Bu Mısrî gibi balçığı
Her bir ayak basmak gerek

441

İlâhî - Merdûd

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Fe’ûlün

1 Bulmak dilersen dâ’im sa‘âdet
Cân u gönülden Allâh’a yalvar
Gafletde kalma eyle inâyet
Cân u gönülden Allâh’a yalvar

Aldanma zinhâr fânî cihâna
Takva zikri kuvvet eyle câna
Uçmak dilersen bâğ-ı cinâna
Cân u gönülden Allâh'a yalvar

Kaldır dilinden kesret-i hicâbın
Sırrında oku vahdet kitâbın
İçmek dilersen vuslat şarâbın
Cân u gönülden Allâh'a yalvar

Yoklada yokla ma'nâ-yı mahvı
Maksûdı anla zarf ile nahvi
Merdûd-ı râh olgıl iste sahvı
Cân u gönülden Allâh'a yalvar

[209a] 5 Yak durma nefsin nâr-ı celâle
Tathir-i sâf et irgür kemâle
Ermek dilersen nûr-ı cemâle
Cân u gönülden Allâh'a yalvar

442

İlâhî

8'li Hece Ölçüsü

1 Aceb midir ayâ mağrûr
Bu iş gaddâr dünyâdan
Kimi kodu kimi koya
Dâd elinden feryâdı

Kanı Âdem kanı İdrîs
Kanı ilim kanı tedrîs
Kanı kibir eyleyen İblîs
Kanı göster semûd ve âd

Kanı Hârût ile Mârût
Kanı Tâlût ile Câlût
Koyup ekfân ile tâbut
Kara yerde yatar ecnâd

Kanı Dahhâk u Ferîdun
Ki dûn etdi anı gerdûn
Kanı İbrâhîm ü Nemrûd
Kanı İskender ü Şeddâd

Yele verdi Süleymân'ı
Utandı lokma-i Lokmân'ı
Oda atdı Nerîmân'ı
Gözet nice eder îkâd

[209b] Kanı Yûsuf u Züleyha
Hem Kubâd u Keykubâd u Cem
Kanı Hasr ile Hüsrev
Kanı Şîrîn ile Ferhad

Kanı Mûsa ile Fir'avun
Kanı Yahyâ ile Îsa
Belirsiz oldular fersa
Savurur tozlarını bad

Muhammed el-Mustafâ kanı
Kim oldur nûr-ı Hakkâni
Vermişdi Hakk anı
Oludu hâsılı îcâd

Ana da gör ne etdiler
Rivâyet ile etdiler
Kuzuya ağı katdılar
Yedi ol mefharu'l-efrad

443

İlâhî - Meftûnî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Allâhu Rabbi lâ-yezâl yâ Vâhid ü yâ ze'l-Celâl
Ey pâdişâh-ı bî-zevâl yessirlenâ hayre'l-umûr

Vakt-i seher feryâdımız arşa çıkar efgânımız
Cürm ü hatâdır kârımız yessirlenâ hayre'l-umûr

[210a] Senden erişmezse amân olur kamu işler yaman
Yâ sâhib-i kevn ü mekân yessirlenâ hayre'l-umûr

Yâ Hâlik-ı ferdü's-selâm olsun Habîb'ine selâm
Budur hulûs üzre kelâm yessirlenâ hayre'l-umûr

Âsiyindir garîb lutfunden koma bî-nasib
Yâ Bâki'yi Hayyi'l-Mecîd yessirlenâ hayre'l-umûr

444

İlâhî - Nazmî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Efendim ma'budum sensin
Seni ister gönül yâ Rabb
Kamudan maksudum sensin
Seni ister gönül yâ Rabb

Ne dünyâya heves eyler
Ne mâl ister ne câh ister
Ne hûri vü ne cinân ister
Seni ister gönül yâ Rabb

Geceler ederdim efgân
Seherler olurum giryân
Dûn ü gün vâlih ü hayrân
Seni ister gönül yâ Rabb

[210b] Veren sensin murâdâtı
Kemâlâtî makâlâtî
Bulunca vuslat zâtı
Seni ister gönül yâ Rabb

5 Kimînin matlabı dünyâ
Kimînin cennetü'l-Me'va
Bu Nazmî'ye budur sevdâ
Seni ister gönül yâ Rabb

445

İlâhî - Fethî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nefse uyup cürm edersem olmazam yâ Rabb mukim
Rûz u şeb virdim benim estağfirullâhi'l-azim

Mağfiret bâbını feth et bize tevvâbü'r-rahîm
Rûz u şeb fikrim benim estağfirullâhi'l-azim

Fazl u ihsânınla zîn olsun efendim bahr ü ber
Mağfiret gark eylesin âsîlerini ser-te-ser

Çün nesîm-i rahmetin mücrimlere dâ'im eser
Rûz u şeb verdim benim estağfirullâhi'l-azim

[211a] 5 Aldanırsan şu cihânda mâlla yâ câh ile
Benzer ki ol Hazret-i Hakk'ı unutdun câm ile

Fethı'yâ hem ser olursam bu cihânda şâhla
Rûz u şeb zikrim benim estağfirullâhi'l-azim

446

İlâhî - Mısrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İbni vaktem ben ebu'l-vakt olmazım
Abd-i mahzım ben tasarruf bilmezim

En ra'imdir hakîkat güneşi
Înem ben gitmezim ben gelmezim

Sanma kim mehdî benem mehdîyi odur
Adı Muhyî'dir anın yanılmazım

Vasfıdır esmâ-i hüsna cümleten
Bu sözü isbâta hâcet kalmazım

5 Ben doğurdum atasız atasını hem
İttisâlim var ana ayrılmazım

Meryem içre ben doğurdum bir gulam
Hem bekâr hem kelim ki sorulmazım

Sırrıyla bana içmeden su versin
Mısri'yâ ben doğmazım ben ölmezim

447

İlâhî - Muhyî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

[211b] 1 Zâhid sakın ta'n eyleme Hakk zikrin okur dilimiz
Sakın efsâne söyleme Hazrete çıkar yolumuz

Halvetî yolun güderiz çekilir dosta gideriz
Gazâ-yı ekber ederiz Hazret-i Alî'dir ulumuz

Her kim bu tarîka girdi Hasan-ı Basrî'ye erdi
Her seherler sürerler virdi Seyyid Yahyâ'dır kulumuz

Sayılmazız parmağıle tükenmeziz kırmağıle
Taşra yüzünde sormağıle kimse bilmez ahvâlimiz

5 Çokdur velîlerin yolu cümlesine dedik beli
Görenler sanırlar deli usludan yekdir delimiz

Tevhîd eden deli olmaz Allâh diyen mahrûm kalmaz
Dâ'im açılır hîç solmaz bahâra erdi gülümüz

Muhyî sana olan himmet âdem isen câna minnet
[212a] Elif Allâh mîm Muhammed kisvetimizdedir dalımız

448

İlâhî - Abdü'l-hayyü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gönlüm eğlenmez meded yâ Rab bilmem neyleyim
Gönlüme eğlence ver anınla gönlüm anlayın

Gönlümün eğlencesi zevk-i visalindir senin
Firkatinle hasretinle nice gönlüm anlayım

Gece gündüz ağlarım müştâk olup dîdârına
Bulmadım bir yâr-i sâdık ana derdim söyleyim

Sensin ancak maksadım ihsân ede zü'l-ıta
Senden özge dahı kime arz-ı hâcât edeyim

5 Dağılır aklım dem-â-dem kalmadı sabra mecal
Hasrete düşdü gönül bilmem ki amma nideyim

Bir delîl-i mürşide muhtâcsın Abdü'lhayyü hemân
[212b] Göstere dîdâr-ı Hakk'ı ana râzım söyleyim

449

İlâhî - Eşrefoğlu

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bu gönlüm şehrini vîrân ederken
Dedi sırrım bana seyrân içinde

Derde düşdün niçin dermân ararsın
Âşıkları derdi arar dermân içinde

Mihneti râhat bil râhat arama
Râhat mı bulunur zindân içinde

Âşıklara karış âşık ola gör

Ne gevherler vardır bu gâr içinde

5 Cânını terk eyle dostun yolunda
Bulasın cânânı ol cân içinde

Bu aşk meydânıdır bunda gâr olmaz
[213a] Başını top eyle meydân içinde

İçip aşkın meyin şöyle mest ol kim
Dîvâne desinler yârân içinde

Aç gözünü Eşrefoğlu Hakk'ı zikreyle
Fezkürûnî[370] dedi Kur'ân içinde

450

İlâhî - Izzî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey sa'âdet menba'ı sultân cümleye enbiyâ
El-amân yandı vücûdum firkatinle el-amân
Taht-ı levlâk pâdişâhı kân-ı eltâf-ı atâ
El-amân yandı vücûdum firkatinle el-amân

Gerçi cürmüm çokdur amma lutfuna yok haddi ad
İlticâ eden kapına görmemişdir rûy-ı derd
Sâ'ilem muhtâc ihsânım keremkânı meded
[213b] El-amân yandı vücûdum firkatinle el-amân

Âşıkam cân ile sana pes budur doğru haber
Ah edip hasret çeker gönül yanar şâm u seher
Ey Hudâ memdûd-ı zât-ı muhterem nûrü'l-basar
El-amân yandı vücûdum firkatinle el-amân

Hayli demdir eşk-i çeşmim iftirâkda oldu kan
Âteşe düşdü bu cismim iftirâkdan bî-güman
Derd-i hicrinden garîbin Izzî eder terk-i cân
El-amân yandı vücûdum firkatinle el-amân

451

İlâhî - Izzî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî nâr-ı hicrinle ciğer püryân olur sensiz
Firâkınla bu dil-i cânım yanar külhân olur sensiz

[370] Bakara 2/152.

Dilerem bâğ-ı bostân-ı güle âşık olan bülbül
[214a] Sarây-ı cennet-i Firdevs bana zindân olur sensiz

Libâs-ı ziyneti neyler câyi vasl olan âşık
Abâ vü tâca dervîşler atar uryân olur sensiz
Cemâlin görem ki âşık yoluna cân verir sâdık
Visâline erişmezse işi efgân olur sensiz

Firâkınla yanar cânım kerem et bana sultânım
Gözümden yaş-ı kan râyem akar seylân olur sensiz
Eger olmaz ise vuslat müyesser yâ Rabbi
Akıp bu yaş ile taşar tûfân olur sensiz

452

İlâhî - Mısrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gülşen-i serde safâ bahş eyledi sünbül gülü
Sünbüliyem sünbüliyem sünbüliyem sünbüli
Kim gelir ol gülistana mest olur cân u dili
[214b] Sünbüliyem sünbüliyem sünbüliyem sünbüli

Kûy-ı cânân-ı hakîkat rehberidir ol velî
Bende olduk mesleğine sıdk ile dedik beli
İzleyin izden Muhammed vaslına er yürü
Sünbüliyem sünbüliyem sünbüliyem sünbüli

Hamdü lillâh âsitânî sünbüle erdi elem
Bu makâm-ı dilgüşâ oldu nice dem menzilim
Pirden aldım haberi bu mısra'î söyler dilim
Sünbüliyem sünbüliyem sünbüliyem sünbüli

Gel mülâzım ol sa'âdet ister isen kûyunu
İşitesin gülşen-i vahdetde sünbül bûyunu
Nice müddet eşiğine sürdü kenz-i rûyunu
Sünbüliyem sünbüliyem sünbüliyem sünbüli

453

İlâhî - Yûnus Emre

14'lü Hece Ölçüsü

[215a] 1 *Sen cânından geçmeden cânân arzu kılarsın*
Belden zünnâr kesmeden îmân arzu kılarsın

Men 'arafe nefsehû dersin illâ değilsin
Melâikden yukarı seyrân arzu kılarsın

Tıfl-ı nev-reste gibi eteğin at idinüp
Ele çevgân almadan meydân arzu kılarsın

Bilemedin sen seni sadefde ne gevhersin
Mısır'da sultân iken Ken'ân arzu kılarsın

Sen bunda işe geldin uş yine varısarsın
Henüz sen kul olmadan sultân arzu kılarsın

Ol ezel 'âleminde ebedi gözlemeden
Perr ü bâlin bitmeden cevlân arzu kılarsın

Yetmiş yedi perde var dostunu arzulama
Yedisinden geçmeden yakîn arzu kılarsın

Otuzu gözde durur otuzu gönüldedir
Onun dahî bilmeden görmek arzu kılarsın

Balık gibi sudasın bilemezsin yudasın
Ömrün geçdi içmedin ummân arzu kılarsın

Yûnus düşdün bu derde Eyyûb'layın sabreyle
Derde katlanamazsın dermân arzu kılarsın

Cânını terk etmedin cânân arzu kılarsın
Zünnârını kesmeden îmân arzu edersin

Şol uşaklar gibi binersin ağaç ata
Çevgân ile topun yok meydân arzu kılarsın

Karıncalar gibi ufak ufak yürürken
Meleklerden ileri seyrân arzu kılarsın

Var sen Niyâzî yürü okun ileri
Derd ile kul olmayan sultân arzu kılarsın

454

İlâhî - Himmet

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gelmişiz biz bu cihâna tâcir-i zeberkâr için
Yüklenip aşkın metâ'ın dost ile yârân için

Yokluğu verdin mezâta peygamber oldu sahih
[215b] Alacağım vereceyim kalmadı ağyâr için

Düşmüşüm garib diyara kimse bilmez hâlimi
Bülbül-i şeydâ gibi feryâd eder gülzâr için

Himmetâ hüsnün metâ‘ın nakdi ömrüm yerine
Varlığım ol dosta verip bey edem dîdâr için

455

İlâhî - Şemsî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Biz ol uşşâk-ı serbâzız bize akıl assı yâr olmaz
Mey-i aşkla sermestiz bize hergiz humâr olmaz

Şarâb-ı aşkı çün içdik ferâgat mülküne geçdik
Yanıp aşk ile tutuşduk bize tehdid-i nâr olmaz

Diriyiz dâ’im ölmeziz çürüyüp toprak olmazız
Karanlıkda kalmazız bize leyl ü nehâr olmaz

Bizim gülşendeki güller açılır taze solmazlar
[216a] Şitâ olmaz bu gülşende zemistânı bahâr olmaz

5 Bu dünyâ balına banma hayâlâtına aldanma
Eded bâki kalam sanma fenâdır pâydâr olmaz

Kıyamazsan baş u câna ırak dur girme meydâna
Bu menzilde nice cânlar baş oynar i’tibâr olmaz

Erişdi çün bu Şemsî’nin vücûdu katresi bahre
Ne katre ayn bihâr oldu ana ka‘rı kenar olmaz

456

İlâhî - Muhyî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hakk cemâlin isteyip hayrân olan gelsin beri
Cân u nefsin zebh edip kurbân olan gelsin beri

Fânîye meyl etmeyip bâkiye hizmet eyleyen
Rabb’ine kulluk edip sultân olan gelsin beri

Rûz u şeb vezri ahidde âh u efgân eyleyen
Gözlerinden kan akıp giryân olan gelsin beri

Aşk şarâbın sâkiden içip safâ ve zevk eden
[216b] Düşüben bî-huş olup mestâne olan gelsin beri

5 *Aşk ile hem şevk ile hem derd ile zikreyleyen*
Âr u nâmûs terk idüp destân olan gelsün beru

Eyyühe'l-uşşâk zikre hâm olanlar gelmesün
Âteş-i aşka düşüp büryân olan gelsün beru

Sündüs ü istebraka meyl etmeyüp Hakk dileyen
Mâsivâdan kurtulup uryân olan gelsün beru

Muhyî meydân içre başın top edip cevlân eden
Mahv olup meydân-ı Hakk'ta kan olan gelsin beri

457

İlâhî - Fethî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yeter yandım firâkın ateşine
Tecellî et meded sultânım Allâh
Yeter kanlar katıldı gözyaşına
Tecellî et meded sultânım Allâh

Gönül seyr eyledi arz u semâyı
Görem diye murâyâdan hümâyı
Ta'ayyün başı aynem etmiş hevâyı
Tecellî et meded sultânım Allâh

Görülmez oldu kûy-ı vuslat-ı yâr
Duyulmaz oldu asla bûy-ı dildâr
Koma bigâne mehcûr böyle nâcâr
Tecellî et meded sultânım Allâh

Gönülden zevk u şevkın oldu mevcûd
Dahı aşk u safâyı zikri ma'bûd
Umarım ki visâlin ola meşhûd
Tecellî et meded sultânım Allâh

5 Fenâ oldu bekâdan çün kinâye
Erişdir Fethı'ya evc-i alâya
[217a] Fakrı vâsıl eyle bu gınâya
Tecellî et meded sultânım Allâh

458

İlâhî - Niyâzî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

İnle ey dertli gönül inle
Ehl-i derdin inleyecek çağıdır
Gel tîmâr et yaraya sen aşkla
Yaraların onulucak çağıdır

Şol ki gaflete yatup etmez taleb
Göğsünde yok mu evvelâ cânın aceb
İşde vahdet gülleri açıldı hep
Bülbülün efgân edicek çağıdır

Yok karârı gönlümün bilmem neden
Kasd eder bin pâre ola bu beden
Var ise gitmek diler bu aradan
Aslına azm eyleyecek çağıdır

Sen nidem etdin ezel ol şâhla
İmtihân için gelisin evvel ele
İnlemek sana yaraşır derd ile
Hem gözün kan ağlayıcak çağıdır

Ey Niyâzî dünyâda yokdur huzûr
Şol kişi kim olmaya ehl-i gurûr
Hakk'ı anla etmeden bundan ubûr
Mevtin elçisi gelicek çağıdır

459

İlâhî - Fethî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[217b] Gönül âyinesi olsun mücellâ
Senin bir zerre-i aşkınla Mevlâ
Görsün sûret-i ma'nâyı musaffâ
Senin bir zerre-i aşkınla Mevlâ

Ne gül gördüm bu âlemde ne gülizar
Kamu hâr ile dolmuş bâğ u bazar
Ne gam-ı bülbül gibi olsam havâdar
Senin bir zerre-i aşkınla Mevlâ

Bu sırrın dilde mahzun oldu levhi
Muhâl oldu kemâl üzre şerhi

Hele dîvâne oldu şimdi Fethî
Senin bir zerre-i aşkınla Mevlâ

460

İlâhî - Niyâzî der Makâm-ı Evc

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey sanem noldun câna kasdın var
Bağrımı deldin kana kasdın var

Tîğ-ı gamzenle bağrımı deldin
Pâdişâhım dermâna kasdın var

Başım önünde çevgân elinde
Çalmadan gayri yâne kasdın var

Gör beni noldum sararıp soldum
Vasl umarken hicrân kasdın var

5 Bu vücûdumu odlara yakdın
Ben de bildim puryâna kasdın var

Onmadık başım gavgâya saldın
Pâdişâhım seyrâna kasdın var

[218a] Bu Niyâzî'yi ağlatdığından
Anlanır kim ihsâna kasdın var

461

İlâhî - Mısrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tâlib-i Hakk'ın devâsın dert dürür sermâyesi
Anınçün ah u zâr olur hemîn hemsâyesi

Ârifin gönlünü bilmez kandedir halk-ı cihan
Ol ki Ankâ'dır yere düşmez bil anın sâyesi

Âşıkın ma'şûk yanında derdi artdıkça müdâm
Artaranın dem-be-dem akrân içinde pâyesi

Tâ'atın ihlâsa ermez ameli a'mâl ile
İzzetî ko zilleti tut oldur anın mâyesi

5 Arz-ı vâsi ister isen kâmilin gir kabzına
Arş ü kürsîden genişdir bir velînin ayası

Kim ki mâza el-basar Sultân'ının tıflı ola
[218b] Mısri'yâ şol feyz-i akdes nûru oldu dâyesi

462

İlâhî - Niyâzî

Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey çarh-ı dûn netdim sana
Hîç vermedin rahat bana
Güldürmedin önden sona
Ah mihnetâ vah mihnetâ

Bendinden âzad etmedin
Feryâdıma dâd etmedin
Bir dem beni şâd etmedin
Ah veyletâ vah veyletâ

Erişmedi dosta elim
Rahmâna varmadı yolum
Çıkmadı başa menzilim
Ah gurbetâ vah gurbetâ

Kârım dürür derd ile gam
Gitmez başımdan hîç elem
Gülden cüdâ bir bülbülem
Ah firkatâ vah firkatâ

5 Mecnûnveş âh edeyim
Ferhâdveş vâh edeyim
Bu sözde çu âh edeyim
Ah hasretâ vah hasretâ

Var mazsa yolum şeyhime
Sarmazsa merhem yâreme
Olmazsa çâre derdime
Ah hayretâ vah hayretâ

Yanar Niyâzî derd ile
Hîç kimse yok hâlin bile
[219a] Nâlân olup girdi yola
Ah rıhletâ vah rıhletâ

463

İlâhî - Atûfî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâîlün

1 Derdi Hakk’a yüzün sür ber-devam
Ber-murâd olmak dilersen ey gönül
Bâb-ı hızmetde mukim ol subh u şam
Ber-murâd olmak dilersen ey gönül

Her murâda dest açıp arz u ricâ
Eyle Hakk’a gayre etme ilticâ
Tâlib-i Hakk ol yeter hubb-i sivâ
Ber-murâd olmak dilersen ey gönül

Zikr-i Hakk ile dem-â-dem sözünü
Âlem-i lâhûta irgür özünü
Eyle ihyâ geceni gündüzünü
Ber-murâd olmak dilersen ey gönül

İsterîsen lutf ede Rabb-i gafûr
Dök nedâmet eşkin ol merd-i sabûr
Gel Atûfî gibi ol abd-i şekûr
Ber-murâd olmak dilersen ey gönül

464

İlâhî - Şekûrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Eyleriz her lahızda yüz bin hatâ
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ ve erhamnâ
Rahmetinden derde isyâna devâ
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ ve erhamnâ

[219b] Cism-i câna erdi çünkü inhilâl
Dahı olmaz mı tecellî-yi Cemâl
Kanmasın mı teşne-i âb-ı visâl
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ ve erhamnâ

Lutfu çok ihsânı çok perverdigâr
Kullara eyler atâyı bî-şomâr
Yoksa cûd-ı fazlına ğâyet mi var
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ ve erhamnâ

Ey Şekûrî fazl-ı Mevlâ’ya dayan
Tâ ki cennet ola rûha âşiyân
Böyle söyle görmeyim dersen ziyân
Rabbenâ yâ Rabbenâ fağfirlenâ ve erhamnâ

465

İlâhî – Abdü‘lhayyü

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey sa‘âdet nûrı ey sultân-ı hayrül-mürselîn
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûllallâh meded
Dedi şânına senin levlâk[371] Rabbü’l-âlemîn
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûllallâh meded

Mahrem-i esrâr-ı Mevlâ nakş-ı mihr-i ıstıfa
Pîşvây-ı sohen ev ednâ gozîn-i enbiyâ
[220a] Mustafâ vü Müctebâ vü Murtaza vü Muktedâ
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûllallâh meded

Ahmedi Mahmûd olupdur ism-i pâkın ey habîb
Mazhar-ı lutfu Hudâ’sın dertlere sensin tabîb
Koma Abdü‘lhayyü fakiri ey keremkâni garîp
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûllallâh meded

466

İlâhî - Ümmî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey Resûl-i hazret-i Hakk ey muhibbî asdikâ
Âleme oldu vücûdun nûr-ı bahşin pür ziyâ

Her kim eyler sıdk ile çün dergehine ilticâ
Hâşallâh ola hâ’ib bulmaya ol ihtidâ

Sensin ol kân-ı şefâ‘at-i ümmet gozîn-i bî gümân
Mücrimîn mezhebîn eyledin bî-had atâ

[220b] Zât-ı pâkındır senin çün ma‘den-i lutf-i Hudâ
Umarım lutfu keremden ey gozîn-i enbiyâ

5 Bu Ümmî’yi bendene sen diyesin rûz-ı cezâ
Afv olundu her ne kim var ben de cürm ile hatâ

467

İlâhî - Şemsî

Mef’ûlü Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fâ‘ilün

1 Mecnûn olalı gönlüm leylâ haberin söyler
Derde düşeli cânım leylâ haberin söyler

[371] Levlâke levlâke lema halaktü'l eflâk (Keşfu'l-Hafâ: 2/232)

Çeşmimde gönül kuşu mahbûs olalı ağlar
Hüzn ile boşandıkda a'lâ haberin söyler

Cânım seni duyalı gönlüm ana uyalı
Özge haberin koyup Mevlâ haberin söyler

Cân kuşu bu gülşende medhin okumaktaydı
Zülfün ağına düşdü sevdâ haberin söyler

Şemsî seni duyalı aşka cânı uyalı
Firkat haberin koyup vuslat haberin söyler

468

İlâhî - Hisârî Niyâzî

Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[221a] 1 Devr edip geldim cihâna yine bir devrân ola
Ben gidem bu ten sarâyı yakılıp vîrân ola

Cûş edip ummân-ı cân cismim gemisi dağıla
Yerler altında tenim hâk ile yeksân ola

Bu vücûdum dâğı kalka atla yükler gibi
Şeş cihâtım açıla bir haddi yok meydân ola

Dört yanımda nâr-ı bâd u âb u hâk eder hücum
Benliğim anlar alıp bu varlığım tâlân ola

5 Cümle efkârı hevâsı haşr ola bu arsada
Kalkalar hep yeniden sanki bahâristân ola

Bûm-i teblîdir o gün her ma'nâ bir sûret giyer
Kimi nebât kimi hayvân kimisi insân ola

[221b] Kabrime dostlar gelip fikr edeler ahvâlini
Her biri bilmekde hâlim vâlih ü hayrân ola

Her kim ister bu Niyâzî derd-mendi ol zamân
Okusun ki sözlerini sırrına mihmân ola

469

İlâhî - Eşrefoğlu

8'li Hece Ölçüsü

1 Bir ben değil seni seven
Cümle âlemdir sevici

Yüz bin ola her köşede
Yoluna cânlar verici

Ben kim olam seni sevem
Ya yoluna cânım verem
Sevenleri görünceğiz
Ben de bir boyun eğici

Varın sorun mürşitlere
Var mıdır bu derde çâre
Hîç ola mı dost'a ere
Düşman ile dost olucu

Düşman dediğim nefsindir
Şol tama ile hırsındır
Keser tama damarların
Dosta âşıkım deyici

[222a]5 Âşık nefsine uymadı
Cânını verdi doymadı
Kim ki cânına kıymadı
Oldur ol yalân da'vâcı

Âşık kendiden el yudu
Dünyâyı ahireti kodu
Hîçe eğmez başı yâdı
Kendözin yoğa satıcı

Durmaz akar gözü yaşı
Hîç onulmaz bağrı başı
Ah ile zâr olur işi
Kimse yok hâlin sorucu

Eşrefoğlu Rûmî gibi
Böyle mücrim eksikli kul
Arasalar bulunmaya
Nefsi hevâsın kovucu

Ya'ni ol da âşıkım der
Doyunca yer yatar uyur
Nefsine dileğin verir
Zî utanmaz laf urucu

470

Eşrefoğlu der Makâm-ı Hüseynî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Biz tâ ezelden zâhidiz dîvâna gelmişlerdeniz
Feryâdımız bülbül gibi efgâna gelmişlerdeniz

[222b] Siz bizi lâ-ya'kıl görüp zâhid sakın ta'n eyleme
İçip aşkın şarâbın dîvâne gelmişlerdeniz

Ene'l-Hakk sözümüz dâ'im makâm-ı mansûrda yekün
Bilin berdâr olmağa biz meydâna gelmüşlerdeniz

Çün nefsimizle cenk edip bend edüben katl eyledik
Meydân-ı aşk içre bu bugün merdâna gelmişlerdeniz

5 Girip hakîkat yoluna abdâl-ı Hakk olmuşlarız
Esrâr-ı aşk ilâhıyla dîvâna gelmişlerdeniz

Safâmız Eşref-i sâni vîrânede yol çün biz
Bakmazız bir acûzeye seyrâna gelmüşlerdeniz

471

İlâhî - Şemsî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan
Genc açılmaz şol gönülden tâ ki pür nûr olmadan

[223a] Sür çıkar gayrı gönülden tâ tecellî edicek
Pâdişâh konmaz sarâya câna ma'mûr olmadan

Mahv olanların kelâmı gayriden gelmez velî
Pes Ene'l-Hakk nice desin kişi Mansûr olmadan

Dost cemâli Ka'be'sini kıldı âşıklar tavâf

5 Mest olan mestâne geldi tâ ezelden tâ ebed
İçdiler aşkın şarâbın âb-ı engûr olmadan

Mûti kable en temûtü[372] sırrına mazhar olan
Haşr u neşr gördü bunda nefha-i sûr olmadan

[372] Ölmeden evvel ölünüz!

Bir devâsız derde düşdü tutuşur Şemsî müdâm
Hakk'a makbûl olmak ister halka mansûr olmadan

472

İlâhî - Nakşî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bula tevhîd ile esmâdan gönüller inbisat
[223b] Nûr-ı zikrinle gele uşşâka yâ Rab neşât Mevlâ'm neşât
Dostlarınla edeler her demde zevk ü ihtilas
Nûr-ı zikrinle gele uşşâka yâ Rab neşât Mevlâ'm neşât

Keşf ola âşıklara himmet edip râz-ı nihân
Dola envâr-ı tecellî ile hep kevn ü mekân
Ol safâdan mest olup girsin semâ'a âşıklar
Nûr-ı zikrinle gele uşşâka yâ Rab neşât Mevlâ'm neşât

Cem ola âşıkların her dem visâlin bezmine
Cümle eczâdan sadâ-yı Hû gele cân sem'ına
Cân o bezmin muttasıl hayrân ola envârına
Nûr-ı zikrinle gele uşşâka yâ Rab neşât Mevlâ'm neşât

Nakşî-i bî-çâreni feyzinle eyle ber-murâd
Ola her demde iki âlemde ol lutfunla şâd
[224a] Dilerim ki yâ İlâhî eyle ihsânın ziyâd
Nûr-ı zikrinle gele uşşâka yâ Rab neşât Mevlâ'm neşât

5 Dâ'imâ gülzârı şevkından haber versin nesîm
Cânibinden erişe âlemlere lutf-ı mühîm
Müstecâb eyle du'âmız ey hüdâvend-i azîm
Nûr-ı zikrinle gele uşşâka yâ Rab neşât Mevlâ'm neşât

473

İlâhî - Vâlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey Hudâ'dan lutf u ihsân isteyen
Mevlid-i pâk-ı Resûlullâh'a gel
Cennet içre hûr u gılmân isteyen
Mevlid-i pâk-ı Resûlullâh'a gel

Na't-i pâkın cân u dilden dinlesen
Mahz-ı Nûr-ı Hakk'dır ol zât-ı hasen
Olduğunca dünyâda sağ u esen
Mevlid-i pâk-ı Resûlullâh'a gel

Ol Resûlün doğduğu şeb bî-gümân
Leyle-i Kadr'e müşâbihdir hemân
Bulmak istersen cehennemden emân
Mevlid-i pâk-ı Resûlullâh'a gel

[224b] Fikr edip dünyâdan elbet göçmeği
Cennete âhir sırâtdan geçmeği
Havz-ı Kevser'den dilersen içmeği
Mevlid-i pâk-ı Resûlullâh'a gel

5 Meclis-i mevlidde ey Vâlî müdâm
Ol Resûle kıl salât ile selâm
Cennet-i a'lâda ister isen makâm
Mevlid-i pâk-ı Resûlullâh'a gel

474

İlâhî - Niyâzî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bilirse vech-i cânânı bu cism ü cânı neylerler
Görünse şemsin envârı meh-i tâbânı neylerler

Bugünkü cennet-i irfâna dâhil olsalar uşşak
Yarın ki va'd olan hûrî veya gılmânı neylerler

Bugün a'mâ olan yarın dahı a'mâ olur elbet
Aça gör cân gözün kim bî-basar nâdânı neylerler

Sülûk ehline insân sohbetin bulmak durur maksud
O sohbet kimde bulunsa sohbet-i yârânı[373] neylerler

[225a] 5 Salât-ı ehl-irfân kıblesidir *semme vechullâh*[374]
O veche kul olanlar sıhhat[375] u noksânı neylerler

Gönül duymazsa vicdân ile Allâh'ı hakîkatçe
Mücerred dildeki ilmi veya irfânı neylerler

Ne hâsıl şol ibâdetden riyâ ve ucb ola anda
Gider şirki gönülden Hakk'a kim tuğyânı neylerler

Niyâzî *Küntü kenzen*[376] sırrını kendinde buldunsa

[373] Hayvânı, Mecmua.
[374] Bakara 2/115.
[375] Tâat, Mecmua.

Süleymân tahtını yâ hikmet-i Lokmân'ı neylerler

475

İlâhî - Şerîfâ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Esmâ'i İlâhiyye'dedir aşkı muhabbet
Etvâr-ı tarikat durur zevk-i hakîkat

Buldunsa eger mısr-ı vücûdunda bu hâli
Elbetde olur hâsıl-ı envâr-ı hüviyyet

Adâb-ı tarîkatde durur envâr-ı ma'ârif
Kesb ile safâlar buluben râh-ı hakîkat

Verme bu gönül mülkünü düşman nefse
Vardır yine kâdir bin eyle vedî'at

5 Sa'î ile tarîkın tut anın sende Şerîf'â
Sıdk ıle çalış Hakk yoluna eyle azîmet

476

İlâhî - Fazlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey cemâlin pertev endâzı semâvâtü'l-alâ
Vey ruhun murât-ı vechi enbiyâ ve evliyâ

[225b] Âlem-i ma'nâda iken Hazret-i Âdem nebi
Sen şehin nûrunu halk etmiş ebed ey zu'l-atâ

Birisi mühr-ü nübüvvet zuhr-ı pâkında ey Resûl
Defter-i peygamberân imzâsın atmışdır Hudâ

Yüz sürüp hâk der-i lutfune geldi isteyi
Rûz-ı mahşerde şefâ'at ey Nebî-yi reh-nümâ

5 Ümmetinden âciz ahkar Fazlî bendene
Hem harîm et zümre'i ebrâzıyla tahtü'l-livâ

477

İlâhî - Nakşî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Merhabâ ey şu'le'i âyîne'i sırr-ı Hudâ

---

[376]"Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halaktü'l-halka li ya'rifûnî", "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım." [Süyûti, ed-Dürerü'l-Müntesire, s. 125; Aliyyü'l-Kârî, el-Esrârü'l-Merfû'a, s. 273]

Merhabâ ey şâhid-i dîdâr-ı maksûdu'l-verâ
Merhabâ ey mazhar-ı feyz-i cenâb-ı kibriyâ
Merhabâ ey nâm-ı pâkındır Muhammed Mustafâ

[226a] Sedreden teşrifini tebşir edip bin Celîl
Şânına yüz dört kitâb oldu sarâhatle delîl
Cedd-i pâkındır Halîlullâh ey hûr-ı Cemîl
Merhabâ ey kurretü'l-ayni nûr-ı asfiyâ

Ah Nakşî bendeni ser-defter-i uşşâka kıla
Âsitânında cemâlin şem'ına müştâk kıla
Sırrını göster visâlin bezmine ilhâk kıla
Merhabâ ey allemü'l-esrâr-ı gayb-i mâvera

Hüve'l-habîbüllezi lehü'l-'ızzete ve'l-'alî
Hüve'ş-şefî'ullezi yeşfe'u yevmi'l-cezâ
Hüve'l-hasibü's-seybi lehü'l-lutfi ve'l-atâ
Merhabâ merhabâ merhabâ elvedâ

478

İlâhî - Enîsî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[226b] 1 Cânı suzân eyledi fikr-i celâlin gülhanı
Akl-ı hayrân eyledi seyr-i cemâlin gülşeni
Gülhanı gülşenle koma kıl visâlin rûşeni
Nûr-ı vahdetle münevver eyle yâ Mevlâ beni

İsteyen her isteyen buldu kavlinde cânla
Şâd kâm eyle kuluna matlubum ihsân eyle
Cânımı lutf ile muharrem eylesen cânân ile
Nûr-ı vahdetle münevver eyle yâ Mevlâ beni

Sevdiğin nûr-ı Muhammed hakkıçün bâr-ı Hudâ
Aşkına ol zât-ı pâkın kıl müyesser iftidâ
Bana hazretden Enîsü'l-'âşıkîn ola nidâ
Nûr-ı vahdetle münevver eyle yâ Mevlâ beni

479

İlâhî - Ya'kûb

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[226a] 1 Dil ü cân hîç karâr etmez
Tecellî eyle yâ Allâh
Eşiğinden firâr etmez
Tecellî eyle yâ Allâh

Nedir âşık hayâlâti
Nedir ma‘şûk makâlâtı
Cemâlindir münâcâtı
Tecellî eyle yâ Allâh

Cemâlin fikrine düşdüm
İlâhî gayrıdan geçdim
Kanat açıp sana uçdum
Tecellî eyle yâ Allâh

Dil hâne’i vîrân eden
Ken‘ânı seyrân eyleyen
Yûsuf’u Mısır’a Hân eden
Tecellî eyle yâ Allâh

5 Çün âşıkdır sana Ya‘kûb
Yüzün göster eyle mahbûb
Yine sensin sana matlûb
Tecellî eyle yâ Allâh

480

İlâhî - Mısrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey kevn Mecnûn kimdir zâhir âkıl nedir
Gâh habs u gâh ıtlâk olmadan hâsıl nedir

[226b] Bunca gavgâlar ki geldi oldı geçdi gitdi hep
Bâ‘isi gavgâ nedir bildin mi hîç aslı nedir

Zülfi sevdâsıyla âlem birbirine girdiler
Va‘de’i bezm visâle kim erer vâsıl nedir

Etdi bin yüz yüzde bin bir hikmeti cümle tamam
Oldu tekmîl-i fazîlet seyr eden kâmil nedir

5 Meryem ve Îsi mehdi Âdem ve Havvâ gibi
On iki yaşındadır Mısrî aceb hâmil nedir

481

İlâhî - Niyâzî Mısrî

Fâ’lün feûlün fa’lün feûlün

1 Aşkın meyine ben kana geldim
Şevkın nârına hoş yana geldim

Şem‘ı tevhîdi gördüm bakmışlar
Gitdi karârım pervâne geldim

Halka-i zikri kurmuş âşıklar
Ben de sahnında cevlâna geldim

Mecnûnum bugün Leylâ derdinden
Neylerim aklı dîvâne geldim

Derdi cânânın açdı yâreler
Bağrım üstünde dermâne geldim

Ümmî Sinân’ın hâk-i pâyine
Sürmeye yüzüm sultâna geldim

[227a] Yâremi bildim yârimden imiş
Bunda Niyâzî Lukmân’a geldim

482

Râst

Sübhân-ı zil-ızzeti ve’s-sultân
Sübhânü’l-hannân el-mennân
Erham-ı şeybî Yâ Rahmân
Ve-setr aybî yâ Gufrân
Erham lenâ Rabbenâ
Vağfir lenâ Rabbenâ

483

Râst

Sübhâne’l-melikü’l-hannân
Zil-izzeti ves-sultân
Ve-erham şeybî Ya Gufrân
Ağfirlenâ zünûbenâ

484

Hüseynî

Sübhâne’l-melikü’l-ma‘bûd yâ Mevlâ
Sübhâne’l-melikü’l-hayyi’llezi lâ yenâm
Vele yemûtü vele …
Kuddûsü rabbü’l-melâiketü ver-ruh

485

İlâhî - Abdurrahîm

8’li Hece Ölçüsü

Aceb nice ola hâlim

Derdime dermân bulunmaz
[227b] Bir od düşdü bu cânıma
Yanar gece gündüz durmaz

Ol benim gönlümü alan
Bu cânıma odlar uran
Aklım alıp deli kılan
Görünür gözüme durmaz

Nicesi saklayam anı
Anı son olur deli
Yanılmaz deliler deli
Sevdiğini söyler durmaz

Beni deli oldu derler
Bu âlem içre söylerler
Nice deli olmayayım
Sevdiğim gibi bulunmaz

5 Söyler isim gelmez dile
Her dem benim ile bile
Ol güneş doğdu gönlüme
Durur ebedî dolanmaz

Abdurrahîm gelen
Gelsin dosttu soran
Varsın ol inkâr eyleyen
Derdine dermân bulunmaz

486

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şem'ı aşkın şevkına dûr eyleyip pervâneveş
[228a] Dün gece yandım yakıldım ben de ol dîvâneveş

Ol ki bir kere göre câm-ı muhabbet katresin
Her dem afâkı eder na're ile pür mestâneveş

Anda hıfz et aşkını ey âşık şûrîde kim
Olmaz ol gence gencîne dil vîrâneveş

Sûd ider bazâr-ı aşk içre sereşkin bezl için
Kim dizerse rişte'i müjgânına dürdâneveş

5 Âşık olan aşkla çâk-ı gerîbân eyleyip
Dâ'imâ ister perîşân kâkül cânâneveş

487

İlâhî - Gafûrî

11'li Hece Ölçüsü

1 Hakk'a teslim etmeyen cân u dilin
Cân gözüyle görmedi cânân elin
Sıdk ile bir kâmilin var tut elin
Bulmak istersen eger Mevlâ yolın

Gülbün-i zikri dikip bâğ-ı dile
Gonce maksûdunu Hakk'dan dile
[228b] Kalb ü rûha ver safâ tevhîd ile
Dirmek İstersen eger irfân gülün

Ko hevâyı gönül insâfa gel
Tâ be-key bu gaflet-i sehv ü zelel
Ey Gafûrî oldu esrâra mahal
İrgüren vuslat iline menzilin

488

İlâhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî yâri kıl bana
Ki senden gayrı yârim yok
Ne yüz ile varam sana
Günâhdan gayrı kârım yok

Ne dervîşim ferâgatde
Ne tâc u taht u devletde
Bu diyâr-ı her gurbetde
Garîb oldum anarım yok

Yine bir menzile erdim
Nedâmet bahrına daldım
Hayâli aşka yâr oldum
Sabâ gibi karârım yok

Gönül yâr etdi Sübhân'ı
Gözüm yâşı ciğer kânı
Kovmuşam baş ile cânı
Bu yolda ihtiyârım yok

5 Benim âsî yüzü kara
Garîb …… bî-çâre
[229a] Tutuşmuşam ki ben nâra
Yanımca hîç yanarım yok

489

İlâhî - Nakşî

Fâ'ilâtün Fâ'ılâtün Fâ'ilâtün Fâ'lün

1 Maksad-ı âşıkların menzil-i cânân olur
İsmini yâd eylesem vâlih ü hayrân olur

Hakk vere cünbüşlerin uzvunda kim işlerin
Menzil-i dervîşlerin kûşe'i vîrân olur

Kimde ki aşk buluna azm ede Hakk yoluna
Sırrı anın biline aşk nice pinhân olur

Kim ede Hakk'ı edâ aşkla kıla nevâ
Feyz-i Cenâb-ı Hudâ anda nümâyân olur

5 Aşkla kim âh ede kalbini agâh ede
Azminî dergâh ede ol ulu sultân olur

Fânî cihândan kesil ayine-i kalbi sil
[229b] Arsa-i mahşerde bil bir olur yavân olur

Nakşî'i âşık sana aşk haberini ana
Menkıbe-i evliyâ reşk-i gülistân olur

490

İlâhî - Eşrefoğlu Rûmî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Görelden yüzünü yârin
Belâ bana şikâr oldu
İniltim artdı gün günden
Gözüm yâşı pınar oldu

Gözüm deyyârı hîç görmez
Akar kanlı yâşım dinmez
Bu derd ü bu firâk ile
İçim dışım bihar oldu

Aceb yâ Rab ne derttir bu

Getirmez gözüme uyku
İçimdeki yanân od hod
Yârenlerim bakar oldu

Gönül fikrinedir hayrân
Bu cân avâre sergerdân
Bu sevdâya düşeliden
Du âlem bana dâr oldu

5 İniltim âleme doldu
Gören eydür buna noldu
[230a] Esirgeyip bu halk derdim
Geri bana sorâr oldu

Benim derdim hemen ol yâr
Bana ne il gerek ne şar
Bu cân ancak anı ister
Kamusundan bîzâr oldu

Yüreğim yâresine hem
Gözüm yaşı yeter merhem
Geceler subha dek bu gam
Bana mûnis ü yâr oldu

Gamı yarın hemân vardır
Saadet kimde gam vardır
Şular kim gerçek erlerdir
Gamı bugün çeker oldu

Var Eşrefoğlu Rûmî var
Bu derdi kılma âşikâr
Sana çün derd-i zehrin yâr
Dolu dolu sunar oldu

491

İlâhî - Nazmî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Mahbûb-ı Hudâ zât-ı şerefyâr-ı Muhammed
Makbûl-i İlâhî'dir etvâr-ı Muhammed
Hep âlem âdem anınçün yaratıldı
Bes illet-i gâyedir izhâr-ı Muhammed

Âlemlere rahmet olıcak zât-ı şerîfi

Bu ümmete hud mahz keremkâr-ı Muhammed
Ol gözüne o şems-i şerîfi görmeye efsûs
Yaratmış iken âlemi envâr-ı Muhammed

Bir bendi makbûli Hudâ'sın sana müjde
Ger dese ele ser-rişte-i âsâr-ı Muhammed
A'mâlini ahvâlini düsturu'l-amel kıl
Tâ keşf ola Nazmî sana esrâr-ı Muhammed

492

İlâhî - Tûfî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'lün

1 Gülşen-i tevhîde irgür gündüzün
Pür efgân et gece ve hem gündüzün
Zikr-i Hakk ile safâ kesb eyleyip
Rûz u şeb tevhîdi bârî kıl sözün

[230b] Âşıkân Hakk'a ta'nı terk edip
Feyz-i Hakk'dan behreyâb eyle özün
Sırr-ı vahdetden haberdâr olmağa
Âsitân-ı kâdiriye sür yüzün

Gaflet ile ömrünü etme telef
Ey Tûfî gâfil olma aç gözün
Himmet eyle olmağa hayrü'l-halef
Gör nice sa'î etdi bu yolda özün

493

İlâhî - Nakşî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Oldu gönlüm mülk-ü halk'a hâne-i sultân-ı aşk
Menzil-i me'vâ edindi kalb-i mihmân-ı aşk

Na're ü feryâd edip bezm-i visâl-i yâr için
Cân ile çokdan münâcât eyledi mestân-ı aşk

Feyz erişdi cânıma gördüm şerefyâb oldu dil
Nûr-ı mahz olmuş cemâl-i yâr ile eyvân-ı aşk

Pâdişâhâ aşka ışretgâh olup bu cân u dil
Mesken etdi gönlümün tahtında ol hâkân-ı aşk

[231a] 5 Ceyş-i hasret azm-ı râh edip derûn-ı iklîme
Bârgâhın kurdu cânımda şehî şâhân-ı aşk

Aklımı yağmaladı envâr-ı tîğı gamzesi
Milket-i kalbim harâb etdi benim bu cân-ı aşk

Dâğ yakmış şerha çekmiş sînesin çâk eylemiş
Böyledir âlemde Nakşî hâl-i müştâk-ı aşk

494

İlâhî - Nakşî

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Erbâb-ı aşkın rehberi her bir tarîkın serverî
Ehl-i sülûkun perveri hep Nakşibendî Halvetî

Kâm-ı dili hâsıl eden âşıkları vâsıl eden
Nâkısları kâmil eden hep Nakşibendî Halvetî

Gâfilleri bî-dâr eden mestâneyi hoşyâr eden
Râh-ı Hakk'ı izhâr eden hep Nakşibendî Halvetî

[231b] Sırr-ı tarîkatdir sözü aynı basârıdır gözü
Nûr-ı hakîkatdir özü hep Nakşibendî Halvetî

5 Doğru yola olur delîl tâlibleri etmez zelîl
Sende Nakşî böyle bil hep Nakşibendî Halvetî

495

İlâhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Geçeyim cânla tenden
Beni aşkınla şeydâ kıl
Haberdâr olayım sırdan
Beni aşkınla şeydâ kıl

Geçir varlık hicâbından
İçir vahdet şarâbından
Ki zevk alam visâlinden
Beni aşkınla şeydâ kıl

Kodum meydân-ı aşk içre
Ne kim var gayrı ma'şûkda
Bu pâzâr-ı muhabbetde
Beni aşkınla şeydâ kıl

Semâ'vechi hâl ile

Bu dervîş … yâ Rab
Girince halka-i zikre
Beni aşkınla şeydâ kıl

496

İlâhî - Meftûnî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[232a] 1 Ey meded ey fahr-ı âlem hem şefî'u'l-mezhebin
Nâzil oldu hakkına hem rahmete'lil'âlemîn

İşitenilden vasfını budur şânımda hemin
Es-salâtü ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'dü'l-emîn

Çağlayıp her dem akar bu çeşm-i giryânım benim
Fikr edip târîhim havf eder cânım benim

Umarım rûz-i cezâda ola hem-râhım benim
Es-salâtü ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'dü'l-emîn

5 Dalmışam bahr-i şekâvet içre kârım seyyi'ât
Yâ İlâhî sen meded et eyle bir dem ver necât

Sen şefâ'at et garîbe ey Resûl-i kâ'inât
Es-salâtü ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'dü'l-emîn

[232b] Ey Rahîm-i lâ-yezâl etme hesâbı bendene
Cân u dilden özlerim ol cism-i pâkı görmeğe

Yâ habîbü'l-kibriyâ cem et livâ-yı hamdine
Es-salâtü ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'dü'l-emîn

Ümmetinden en … bî-kesem ben yâ Resûl
Hâcenûyı Meftûni-yi cennât-ı adn et vusûl

10 Hazretine etdiğim vird ü salâtı kıl kabûl
Es-salâtü ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'dü'l-emîn

497

İlâhî - Himmet

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sivâdan kalbini pâk et gönül mir'ât-ı Rahmân'dır
Safâdan sîneni çâk et gönül mir'ât-ı Rahmân'dır

Bu âlem nüsha-yı suğrâ nedir bil nüsha-yı kübrâ

Çekilmiş tuğra-i garrâ gönül mir’ât-ı Rahmân’dır

[233a] Sorarsan mâsivallâh bulursun Hakk’ı billâhi
Taleb kıl vechullâh gönül mir’ât-ı Rahmân’dır

Gel ey Himmet şikâr eyle gönülden özge kâr eyle
Bu sırrı âşikâr eyle gönül mir’ât-ı Rahmân’dır

498

İlâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’lün

1 Yâ Resûlallâh visâlin bendene ihsân kıl
Göreyim ol hûb cemâlin rûyın her ân kıl

Yâ Resûlallâh firâkın âteşiyle yandı dil
Kevser vaslınla duyula lutfunu erzân kıl

Yâ Resûlallâh derûnum hânesi oldu harab
Yakdı bağrım nâr-ı cehrin derdine dermân kıl

Yâ Resûlallâh kusurum afv edip eyle kabûl
Eyleme red bu dil-i mahzûnumu şâdân kıl

[233b] 5 Yâ Resûlallâh bu … âşığındır bî-riyâ
Rûz u şeb fikr-i hayâlinle beni hayrân kıl

499

İlâhî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Habîb-i Hâlik-ı arzı vessemâsın yâ Resûllallâh
Cemî‘ı kâ’inâta mültecâsın yâ Resûllallâh

Sanadır ikdidâsı enbiyâ ve mürselînin hep
Sufûf-ı asfiyâya muktedâsın yâ Resûllallâh

Münevver eyledin teşrîfin ile cümle ekvânı
Şeref burcunda hurşîde sahâsın yâ Resûllallâh

Nücûm-ı asadır ashâbın semavâtı hidâyetde
İçinde anların bedrü’d-dû-câsın yâ Resûllallâh

5 Kalır mı zulmet gam-ı dilde zikr-i na‘tin oldukça
Çün sen hayru‘l-veri nûr-ı Hudâ’sın yâ Resûllallâh

[234a] Fakirin âşıkın … visâlin devletin ister
Atâ kıl pâdişâh-ı zü‘l-atâsın yâ Resûllallâh

500

İlâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Zâhid gel Hakk’ı zikr et zâkirinden ola gör
Ni‘met-i Mevlâ’ya şükr et şâkirinden ola gör

Gîceler zikr ile Hakk’a subha dek eyle figân
Bülbül-i bâğ-ı behişt ol âbidînden ola gör

Zikr-i Hakk ile erenler erdiler maksûduna
Zümre-i uşşâk içinde âşıkînden ola gör

Terk edip nâmus u ârı gözyaşın ile revân
Gündüzün sâ’im gece hem kâ’iminden ola gör

5 Mazhar-ı iltâf-ı Hakk olmak dilersen durma gel
Bende-i şeyhül-harem ol kâmilinden ola gör

[234b] Mürşid-i râh-ı hakîkatle erersin menzile
Ey … derd-mend gel sâlikînden ola gör

501

İlâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tâlib-i Hakk ola gör zikr ile Hakk’ı dâ’ima
İsterisen irgür maksûduna seni Hudâ

Andelîb-i gülşen ol leyl ü nehâr eyle figân
Erişince gûşene Hakk Hazretinden bir nidâ

Nâr-ı şem‘a yan yürü pervâneveş gülzârına
Terk-i cân et Hakk yolunda özünü eyle fedâ

Hakk rızâsın kıl taleb dâ’im rızâyı Hakk’da ol
İsm-i Rahmân ola virdin sad hezâr subh u mesa

5 Ey … ol bî-niyâze eyle kıl yüzbin niyâz
Göstere dîdârını Sultân-ı Fahr-i Enbiyâ

502

İlâhî - Mısrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[235a] 1 Habs için kendi gelir ıtlâk için fermân bana
Evvelî kahr âhirî ihsân eder Sübhân bana

Erba‘înim çün tamam oldu dahı on gün geçer
Hatm olur menzil merâtib cân olur cânân bana

Kâbe kavseyni Ev-ednâ üç yüz ellidir tamam
Doğdu gün mağribden aşdı zulmet-i Sultân bana

Oldum İsmâ‘îl gibi teslîm-i cân etdi hemin
İki bin yüz dahı yetmiş beşde bir kurbân bana

5 Anladım zebh-i azîme bir işâretdir bana bu koç
Hem beşâretdir gele Yahyâ ile mihmân bana

Halkı âlem dediler abâya Mısrî bir zamân
Dahı bundan özge *mâ evhâ*[377] dedi Kur’ân bana

503

İlâhî - Mısrî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mef’ûlü Mefâ’îlü

[235b] 1 Ahvâl-i serencâmı bu sâ‘ate erince
Deyem sana icmâlin tâ gâyete erince

Biz beş erdik çıkdık bir günde yola girdik
Kırk yılda ere erdik bu sohbete erince

Her yaneye çalındık çok adları tâkındık
Dört tekbîri bir kıldık tâ gâyete erince

Çün kâmet alıp durduk dîvânına el kavuşdurduk
Vechini ayân gördük bu hayrete erince

5 Dünyâyı neder âşık ukbâyı neder sâdık
Mısrî ola gör ayık sen vuslata erince

504

İlâhî - Lütfî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey gönül bîdâr olup yalvar Hudâ’ya her seher
Gafleti terk eyleyip ser-i menzil-i maksûda er

[377] en-Necm 53/10.

[236a] Gülistân-ı kalb-i uşşâka nesîm-i feyz eser
Bir aceb hâlet-i fezâdır âşıka vakt-i seher

Mahv olur hep mâsivâ zâhir olunca sırr-ı zât
Vâkıf-ı esrâr-ı Hakk olan bulur tâze hayât

Feyz-i Hakk'dan hissedâr olur cemî'-i kâinât
Pîr murâdın Hudâ âşıklara eyler nefes

5 Lütfi'yâ sâdık bulur dâmân-ı pîre destres
Gayrı terk eder kamu Allâh pes bâkî heves
Bir aceb hâlet-i fezâdır âşıka vakt-i seher

505

İlâhî - Himmetzâde Abdullah Efendi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ravzana çün yüz süren bulur emân
El-emân ey fahr-i âlem el-emân
[236b] Her gelen dil haste bulur tâze cân
El-emân ey fahr-i âlem el-emân

Eylesin bir kere lutfunla nazar
Hîç derûnumda kalır mı bir keder
Kıl şefâ'at Hakk'dan ey nûr-ı basâr
El-emân ey fahr-i âlem el-emân

Mazhar olmak isteyip esrârına
Çünkü geldik kabr-i pür envârına
Merhametle kıl nazar züvvârına
El-emân ey fahr-i âlem el-emân

Oldum aşkınla yârimden cüdâ
Tâ cenâb-ı ravzana olam sezâ
Hamdü lillâh Hakk nasîb etdi bana
El-emân ey fahr-i âlem el-emân

5 Anda kim metfûn olan tâze tenin
[237a] Cennet-i Â'lâya benzer metfûnun
Dervîş Abdullah garîbindir senin
El-emân ey fahr-i âlem el-emân

506

İlâhî - Hafız

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

1 Vücûdun bâ‘is-i hilkat efendim yâ Resûlallâh
Kelâmın menba‘-ı hikmet efendim yâ Resûlallâh

Hitâb-ı pâk Mevlâ’na muhâtab
Habîb-i hazret-i izzet efendim yâ Resûlallâh

Ruhundur vird-i gülzâr-ı nübüvvet
Cemâlinden nişân cennet efendim yâ Resûlallâh

Helâk etdi beni firkat efendim yâ Resûlallâh

5 Günâhım çokluğundan şermsârım
[237b] Sezâdır eylesen şefkat efendim yâ Resûlallâh

Kerem kıl Hâfız’ın ol destgîri
Çün sensin âleme rahmet efendim yâ Resûlallâh

507

İlâhî - Gafûrî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ziyâ ver kalbe nûr-ı tâ‘atinden
Feyz-yâb et cenâb-ı hazretinden
Kerem eyle ayırma hizmetinden
Bizi red etme Sultân’ım kapından

Ricâ-yı vuslat-ı cânâne geldik
Esîr-i derd olup dermâna geldik
Gedâyız derdle sultâna geldik
Bizi red etme Sultân’ım kapından

Açıldı gülşen-i rahmetinde nâgâh
Kavl-i *lâ taknetû min rahmetillâh*[378]
O kavilden cenge bûy aldık sehergâh
Bizi red etme Sultân’ım kapından

Gafûrî yandı nâr-ı firkatinle
Hayât-ı tâze bulsun vuslatınla
Ezelden âşinâyız hazretinle
Bizi red etme Sultân’ım kapından

508

İlâhî - Dervîş Ahmed

[378] ez-Zümer 39/53.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Gider gayrı gönülden eyle pür nûr
[238a] Meded senden İlâhî eyle ihsân
Alâyıkdan olanı eyle gel dûr
Meded senden İlâhî eyle ihsân

İsâbet eyleyen ağrâz-ı ahbâb
Sebepdir kesret-i tuğyân-ı evsâb
Umarım afv ede ol Rabbi Vehhâb
Meded senden İlâhî eyle ihsân

Habîbin hürmetiçün yâ İlâhî
Koma bizi bu hüzn ile İlâhî
Çün sensin pâdişâhların pâdişâhı
Meded senden İlâhî eyle ihsân

Kabûl et Rabbenâ bizim du'âmız
Ki mü'min kullara Nusret umarız
Kerem kıl Hâlikâ afv et hatâmız
Meded senden İlâhî eyle ihsân

5 Bu Dervîş Ahmed'e zevk ü safâ ver
Cemâlin nûrunu ayna ziyâ ver
Derûni derdine yâ Rab devâ ver
Meded senden İlâhî eyle ihsân

509

İlâhî - Mısrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sırr-ı tevhîd ile sırrım âşinâlık eyledi
[238b] Bana pîrim himmet etdi pîşvâlık eyledi

Aşk-ı Hakk'dan gayrı bir yâr-i vefâkar bulmadım
Her kime yâr oldum ise bî-vefâlık eyledi

Merde Hakk'ı sa'y edip kesb-i safâ et ey gönül
Ka'be Hakk'ı haç yolunda rûşinâlık eyledi

Zulmet-i imkân içinde zâr u sergerdân iken
Çekdi nûr-ı kibriyâya reh-nümâlık eyledi

5 Pîr-i aşkın dâmenini koma elden Mısrî'yâ
Öz atandan artık ola sana atalık eyledi

510

İlâhî - Vahyî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Ka‘be-i uşşâk Mevlâ’dır habîbin ravzası
Hem nazargâh-ı Te‘âlî’dir habîbin ravzası

Künzü rahmeti mahzen esrârı yezdânı mucid
[239a] Yedi kat gökden mu‘allâdır habîbin ravzası

Şu‘ledâr-ı şeb-çerâğ-ı mihr u mah arz u semâ
Nûr-ı Hakk’ile müzeyyâdır habîbin ravzası

Micmer-i ûd ve anber bûyı cân-ı âşıkın
Şübhesiz cennâtın aliyyâdır habîbin ravzası

Hazreti Bârî Te‘âlâ çün yaratmış nûrdan
Ey Vahyî bir dürri yektadır habîbin ravzası

511

İlâhî - Niyâzî

11’li Hece Ölçüsü

Dönmek ister gönlüm cümle sivâdan
Dönelim âşıklar Mevlâ derdiyle
Geçmek ister cânım mülk-i fenâdan
Geçelim âşıklar Mevlâ derdiyle

Derde düşen âşık netsin cihânı
[239b] Derd ehlinin dâ’im yanmakda cânı
Döner arzulayıp vasl-ı cânânı
Dönelim âşıklar Mevlâ derdiyle

Ey kevn-i yıldızlar hem ne felekler
Arşın etrafında sâf sâf melekler
Meydân-ı aşkda cevlân ederler
Dönelim âşıklar Mevlâ derdiyle

Ta‘an eyleme zâhid benim hâlime
Dahl eyleme hergiz bu ahvâlime
Dermânı devrânda buldum cânıma
Dönelim âşıklar Mevlâ derdiyle

Baş açık görmüşem aşk meydânını
Mansûr olurum Ene’l-Hakk dârına

Yanmakda Niyâzî aşkın nârına
Dönelim âşıklar Mevlâ derdiyle

512

İlâhî - Gafûrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[240a] 1 Yalvarıp Mevlâ'ya dûr olma ahtan
Nâr-ı aşk müşta'il eyle dili agâhtan
Bu hidâyet şem'ını kıl nûr-ı zikr-i Allâh'tan
İste her maksûdunu var Hazret-i Allâh'tan

Ede gör tevhîd ile hasbî envâr-ı yakîn
Gönlün olsun mazhar-ı eltâf-ı Rabbül-âlemin
Olmak istersen cihânda kâm-yâb-ı kâm-bîn
İste her maksûdunu var Hazret-i Allâh'tan

Hazret-i Mevlâ ile olmak dilersen âşinâ
Dâ'imâ ver nûr-ı zikr-i Allâh'la kalbe salâ
Ey Gafûrî mâsivâya etme hergiz ilticâ
İste her maksûdunu var Hazret-i Allâh'tan

513

İlâhî - Vahyî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[240b] 1 Şehâ peymâne-i aşk-ı Hudâ'dır halka-i tevhîd
Ki vahyi âşıkâna cân-fezâdır halka-i tevhîd

Gülistân-ı bihişti görmek istersen nazar eyle
Ser-â-ser andelîb-i hoş-nevâdır halka-i tevhîd

Bilinmiş tâ ezel mühr-i muhabbet kâsesidir bu
Döne dolâb aşk-ı dil-rubâdır halka-i tevhîd

Aceb dîvânegânı yakmada mahzâ bir ateşdir
Hurûşa gelicek seçer atâdır halka-i tevhîd

5 Felek çarhı gibi dûr eyleyip dönmekdedir dâ'im
Habîbim Muhammed'e ehl-i safâdır halka-i tevhîd

Hemîşe mâsivâyı ref edip tevhîde gel zâhid
Mu'azzam-ı bârgâh-ı kibriyâdır halka-i tevhîd

[241a] Ne denli gamın var ise tuta gör dâmenin pîrin
Vahyî işitsin bir dil-güşâdır halka-i tevhîd

514

İlâhî - Nazmî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ko yaksın külli cismim nâr-ı hicrân
Gönül sabr eyle sabr eyle sabûr ol
Olur elbetde bir gün vasl-ı cânan
Gönül şükr eyle şükr eyle şekür ol

Ne kanlar nûş olunmuşdur bu yolda
Ne gurbetler çekilmişdir bu yolda
Ne âteşler saçılmışdır bu yolda
Gönül sabr eyle sabr eyle sabûr ol

Gözde kanı yâşı sırf nâr
Ciğerde kânı dâğı firkat-i yâr
[241b] Gönülde kânı nâr-ı mihnet-i yâr
Gönül şükr eyle şükr eyle şekür ol

Ana âşık dayanır mı eyle insâf
Ki nâr-ı aşka yanıp olmaya sâf
Bu Nazmî'veş edip tebdil-i evsâf
Gönül sabr eyle sabr eyle sabûr ol
Gönül şükr eyle şükr eyle şekür ol

5 Gece ol ehl-i derde yâr demsâz
Sihr-i bülbüllerin ola hem ağâz
Dün ü gün eylerim dâ'im niyâz
Gönül sabr eyle sabr eyle sabûr ol

515

İlâhî - Himmet

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Murg-ı dil pervâz urup uçmak diler
Âşiyân-ı lâ-mekândır seyrimiz
[242a] Seyr-i fillâh kanat açmak diler
Âşiyân-ı lâ-mekândır seyrimiz

Aşk-ı Hakk'dan cûş edip deryâ gibi
Bir makâm-ı âlide ankâ gibi
Gülistânda bülbül-i şeydâ gibi
Âşiyân-ı lâ-mekândır seyrimiz

Zâhidâ olmaz bu kîl u kâl ile

Ermedi sır bil per u bâl ile
Aşk-ı dildâr ile vecd-i hâl ile
Âşiyân-ı lâ-mekândır seyrimiz

Aşk-ı Hakk'ile ol kim serden geçer
Hâ'il olmaz yer u gök bahr ile ber
Himmet-i merd-i Hudâ'dan al haber
Âşiyân-ı lâ-mekândır seyrimiz

516

İlâhî - Gafûrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Edelim cânân ile Mevlâ'yı matlab
Bu yolda varımız olsun fedâ hep
Keder gitsin olalım sâf-ı meşreb
[242b] Günâhkârız bizi afv eyle yâ Rab

Delîl olup bize nûr-ı hidâyet
Edelim ka'be'i vaslın ziyâret
Cenâbından olur ancak inâyet
Günâhkârız bizi afv eyle yâ Rab

De aşkından her kim ola çâk
Visâlinle olur bir gün ferah-nâk
Gönüller kalmasın hicrinle gam-nâk
Günâhkârız bizi afv eyle yâ Rab

Gafûrî bendeni irgür şehüde
Giriftâr eyleme zenb-i vücûda
Kerem kıl lâyık eyle fazl-ı vücûd
Günâhkârız bizi afv eyle yâ Rab

517

İlâhî - Niyâzî

14'lü Hece Ölçüsü

1 Bakıp cemâl-i yâre çağırıram dost dost
[243a] Dil oldu pâre pâre çağırıram dost dost

Sular gibi çağ çağ dolanırım dağ dağ
Hayrân bana sayrı sağ çağırıram dost dost

Ne yerdeyim ne gökde ne ölüyüm ne zende
Her yerde her zamânda çağırıram dost dost

Aşkın ile dolmuşam zihnimi pâ kılmışam
Mesti müdâm olmuşam çağırıram dost dost

Aradığım cândadır cânda ve hem tendedir
Bilir iken bendedir çağırıram dost dost

Geldim cihâna garîb oldum güle andelîb
Her dem ciğerler delip çağırıram dost dost

Gâh düşerim mutlaka gah asl u geh mülhâka
Bakıp kamudan Hakk'a çağırıram dost dost

[243b] Gökler gibi dönerim gün gibi dolanırım
Devr ile eğlenirim çağırıram dost dost

Devletimiz ol hâl u had sen el-ezel tâ ebed
Onulmaz asla bu dert çağırıram dost dost

Mescid ü meyhânede ma'mûr u vîrânede
Ka'bede puthânede çağırıram dost dost

Hep görülen dost yüzü andan ayırmam gözü
Gitmez dilimden sözü çağırıram dost dost

Deryâ olunca nefes pârelenince kafes
Tâ kesilince bu ses çağırıram dost dost

Dünyâ gamından geçip yokluğa kanat açıp
Aşkla dâ'im uçup çağırıram dost dost

Geldim o dost ilinden koka koka gülünden
[244a] Niyâzî'nin dilinden çağırıram dost dost

518

İlâhî - Üftâde

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Noldun gönül ağlarsın bir bî-bedel yârin mi var
Zâri zâri inlemekden gayrı kârın mı var

Rûz u şeb arzu edersin dost cemâlin görmeye
Sırr-ı Ahmed'ten erişmiş çeşmine nûrun mu var

Nâr-ı aşka kendini atmak dilersin her nefes

Oda yanmaz kim Halîlullâh gibi tenin mi var

Bağrı başlı gözü yaşlı ciğeri delik delik
Çün belâya durucu Eyyûb gibi sabrın mı var

Cânımı virem deyu arzu idersin dâimâ
Rûh-i İsmâîl'e benzer kim aceb cânın mı var

Mâsivâdan geçüben dost iline azm etmeye
Rûh-i kudsîden erişmiş çeşmine nûrun mu var

Ne aceb cür‘et edersin sözlere Üftâde’sin
Râh-ı Hakk’a vâsıl olmuş zerrece hâlin mi var

519

İlâhî - Gafûrî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[244b] Açıldı gülşen-i vahdet cihân bâğ-ı cinân oldu
İnâyet erdi Mevlâ’dan gönüller şâd-mân oldu

Doğup hurşîd afv u mağfiret afâk rahmetden
Basîret ehline nûr-ı Hudâ günden ayân oldu

Su âsumân tutup etdim şarâb vasl ile iftar
Devâm zikr ile ol âşıkın kim cism-i cân oldu

Gafûrî makdem-i şehr-i mübârekde ferahnâkız
Ki zîra cânib-i Hakk’dan bize bir armağan oldu

520

İlâhî - Gafûrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’lün

Sa‘y edip bir gül koparsın gülşen-i envârdan
İsteyen bûy-ı visâl ol gül-i bî-çâreden

Rûşen eyle cân gözün nûr-ı cemâl yâ Rab
Bakma fânîye elin çek yârdan deyyârdan

[245a] Ey Gafûrî bulmak istersen fenâ iyidir fena
Sa‘î edip isbâta eriş eyle nefy-i mâsivâ

Bendesine gör neler ihsân eder Kâdir Hudâ
Bakma fânîye elin çek yârdan deyyârdan

521

İlâhî - Selîmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey cemâlin nûr-ı çeşmi enbiyâ
Ey meded ey ma'deni nûr-ı Hudâ
Hâk u pâyin tûtiyâ-yı asfiyâ
Ey meded ey ma'deni nûr-ı Hudâ

Kimse sensiz bulamaz Hakk'a vusûl
Fahr-i lutfunla olurdur kabûl
Rahmetellil'âlemînsin ey Resûl
Ey meded ey ma'deni nûr-ı Hudâ

Kûyı cürme eyledim nefse harîm
Oldum eşcâsı heva ile nedîm
Gark-ı isyânım şefâ'at yâ Kerîm
Ey meded ey ma'deni nûr-ı Hudâ

[245b] Ey Keremkânı Resûl-i Kibriyâ
Kemterindir bu Selîmî pür hatâ
Dergâhından ilticâ eyler atâ
Ey meded ey ma'deni nûr-ı Hudâ

522

İlâhî - Fazlî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nûr-ı zâtın matla'ıdır bu gönül
Arş-ı a'zamdan mu'azzam bu gönül
Sırr-ı zâtın menba'îdır bu gönül
Arş-ı a'zamdan mu'azzam bu gönül

Yere göğe sığmayan sırr-ı Hudâ
Sığdı gönle oldu mihmân sır anâ
Hânedân oldu ana sırr-ı Hudâ
Arş-ı a'zamdan mu'azzam bu gönül

[246a] Bu gönüldür ilm ü irfân ma'deni
Bu gönüldür zevk ü vicdân mahzeni
Bu gönüldür lutf u ihsân hırmanı
Arş-ı a'zamdan mu'azzam bu gönül

Var tecellî isterisen gönüle var
Var tesellî isterisen gönüle var
Bu gönüldür Fazlî kul uyar

Arş-ı a‘zamdan mu‘azzam bu gönül

523

İlâhî - Gafûrî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Dil zevkini cürm ü hatâ bahrine saldık
Girdâb-ı hevâ hevâsı gaflete daldık
Çün karini mağfiretinden haber aldık
Allâh hüvallâh yâ Rab senin lutf ile ihsânına kaldık

[246b] Yok bizde amel kim ola şâyeste-i dergâh
Hep sehv ü zileldir işimiz her dem her gâh
Feyzi kereminle bu yolda bize hemrâh
Allâh illellâh yâ Rab senin lutf ile ihsânına kaldık

Olmazsa cenâbından eger lutf ile ihsân
Matlûba zafer bulmağa kâdir midir insân
Sen eyle Gafûrî kulunun derdine dermân
Allâh hüvallâh yâ Rab senin lutf ile ihsânına kaldık

524

İlâhî - Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[247a] 1 Ey gönül şimden geri rahat kalmadı
Merhamet kimden umarsın ehl-i mürvet kalmadı
Bu gaflet nevminden uyan aç gözünü zâhidâ
Zulm ile harâb olmadık bir vilâyet kalmadı

Nisâlardan ref olup gitdi hicâb gitdi nikâb
Zinâ ederler âşikâre sanırsın misl-i kilâb
Mülhid ü mürşid çoğaldı bî-kıyâs u bî-hicâb[379]
Zühd ü takvâya gider ehl-i sünnet kalmadı[380]

5 Uyup nefs ile şeytâna cürm ile isyândayız
Nefsî nefsî olmuşdur insân bir aceb seyrândayız
Gâfil olma aç gözünü pek fenâ zamândayız
Zîrâ ki zâhir olmadık bir alâmet kalmadı

Ârif olan yek cân ile gûş etsin bu haberi
Gayet ile az bulunur anlayan hayr u şerri
Der ki Ömer eğnine yüz bağlayıp şimden geri
Azm-i Şâm etmekden özge bir zerâfet kalmadı

[379] Muhtelif mezhepler mülhatalar çoğaldı, Mecmûa.
[380] Râh-ı takvâya gider bu ehl-i sünnet kalmadı, Mecmûa.

525

İlâhî - Beytullâh

11'li Hece Ölçüsü

[248a] 1 Hakk nasîp eylesin gene varalım
Bâb-ı selâm kapısından girelim
Hannân u mennân diyerek girelim
Arzum sende kara donlu Beytullâh

Köşesindedir hacer-i esved taşı
Anda varanların sun olsun başı
Yediler kırklar olsun yoldaşı
Arzum sendedir kara donlu Beytullâh

Allâh'ın evidir üçdür direği
Anı görenlerin uyanır yüreği
Ol Muhammed Mustafâ'nın durağı
Arzum sende kara donlu Beytullâh

[248b] Ka'be'nin taşları kimse yonmaz
Anı gören gözler asla usanmaz
Uçan kuşlar üstüne konmaz
Arzum sende kara donlu Beytullâh

5 Taşı siyah örtü içi kırmızı
Görenler şad olur hem gönlü gözü
Sâfîce misk-i anber tozu
Arzum sende kara donlu Beytullâh

Ka'be'nin haremi ufacık taşlı
Gören hacıların gözleri yaşlı
Anda olan kullar devlet başlı
Arzum sende kara donlu Beytullâh

526

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[249a] 1 Âdet ancak mûnes olmak âşıka her dil-i firîd
Sakının bî-çâreler zahmetlerin çekmek baîd
Baş eğip hizmetlerinde olsanız her mâh-ı iyd
Sarılır yâda seri vaslından eyler nâ-ümîd
Bî-vefâdır onların ekser olur bağrı hadîd

Bin nasîhat eylesen biri eser etmez ana

Gûş edip feryâdını tutmaz yüzün senden yana
Başıma geldi de bildim bilmeyen sorsun bana
Âşinâlık eylemez âdem demez bakmaz sana
Nice yıllar eşiğinde yaslanıp olsan kadîd

Sîne-i pür yâreni yanında üryân eylesen
Zârilik kılsan iki çeşmin dolu kan eylesen
Yalvarıp başın çün ah bana dermân eylesen
[249b] Geceler tâ subh olunca âh u efgân eylesen[381]
Cehd eder dâhi beter urmağa bir zahmi şedîd

Sarılıp ağyâr ile karşında hoş reftâr eder
Yüzüne bakmaz sana vermez selâmı âr eder
Cân yedersen tek yedem derde tutar inkâr eder
Zülfünün Mansûr'uyum dersen hemân ber-dâr eder
Anların yolunda olmuş nice âşıklar şehîd

5 Görmedim bir âşık-ı sâdık sînesinde yâre yok
Bir güzel sevmişde gülmüş şâd olur bî-çâre yok
Yalnız bir ben değil dâd eylemez avâre yok
Neyleyem Âşık Ömer define mümkün çâre yok
Bunlara insâflar versin hemân ol Rabbül'âlemin

527

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[250a] 1 Bezm-i gamda zâr u nâlem oldu ney sînem rebâb
Hûn-ı dilden dîdeler iki kapağım pür şarâb
Şu'le-i sûz-i derûnum şem'ına nisbet fürûz
Dâğ-ı sînemden delîl olmuş fitîl-i ıztırâb

Gerçi ey dil bir lebi şîrîne meftûn olmuşuz
Çekmeden saht-ı kemân-ı gayreti kât kılmışız
Gene bu derd içre bir zevk-i tesellî bulmuşuz
Gam değil şâd ferah eylerse bizden ictinâb

Bir münâsip hâl olur hem-râza dem-sâz olmadım
Kime ağladımsa hâlimden ebed hîç gülmedim
Vâdi-i hicr ü firâkın intihâsın bulmadım
Çekdiğim âlâm ise oldu mutavvel bir kitâb

[381] Merhamet etmez ne denlü zâr u efgân eylesen, Yakup Karasoy, Orhan Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, Konya B. Bel. Yay., Konya 2015, s.204.

Göreliden ol kamer tal‘at-i subh leylâ yüzün
[250b] Serserî mecnûna döndüm gezerim sahrâ yüzün
Sanırım kim ra’d-veş na’ram tutar dünyâ yüzün
Gözlerim yâşı dökülür yere mânend-i şehâb

5 Ey Ömer çeksen nola bâr-ı belâ-yı gurbeti
İ‘tikâf rûha verir amma reh-i renc-i illeti
Görmeyince nice yıllar mâcerâ-yı zulmeti
Âşık ol nûr-ı hayât-efzâdan olmaz feyz-yâb

528

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Mâh-ı cebininde hâl-i mükerrem
Hacerü’l-esved mi ey kâşı mihrâb
Çâh-ı zinahdânında çeşme-i zemzem
Cemâlin uşşâka kıble-i ashâb

Görünce yüzünü ey gül-i zârım
[251a] Artır bülbül gibi feryâd u zârım
Arzuhâl sunmağa kalmaz karârım
Kulunum demeğe eylerim hicâb

Yâr-ı mahrem edinse kendine bir dem
Bana bin dem gelir hayâl-i hurrem
Sînem kânûn olup bu işe her dem
İnler dest-i gam urdukça mızrâb

Vefâ kılmaz deme ol saçı Leylâ
Etme Mecnûn sıfat ah u vâveylâ
Ne murâd istedin vermedi Mevlâ
O da olur gönül sabr eyle yâp yâp

5 Âşık Ömer o mestâne bakışlar
Ol la‘l lebler dürdâne dişler
[251b] Gelişler gülüşler tarz-ı revişler
Eder ihrâsını harâb ubitâb

529

Gevherî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Şükür ey hûb-i devrânım
Yüzün mâh-ı münevverdir
Lebin emrine sultânım

Kamu âlem musahhardır

Gelirler bağrı yanıklar
Ederler âşinâlıklar
Bu kevn devrinde âşıklar
Hep ağyâra muzafferdir

Yayıldı dünyaya hâlâ
Senin şâh olduğun cânâ
Çekersin kaşların tuğrâ
Bana münasib mukarrerdir

Gevherî rûyunu gördüm
Efendim ahdime durdum
Sana ben gönlümü verdim
Beğenmezsen muhayyerdir

530

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

[252a] 1 Her bâr sevdiceğim giyer eğnine
Biri yeşil biri siyâh biri al
Hûb yaraşır anın ol mâh yüzüne
Biri kâkül biri giysu biri hâl

Değme kimselere eğmez başını
Mevlâ'm uzun etsin anın yaşını
Üç şeye benzetdim yârin kaşını
Biri hilâl biri kemân biri dâl

İntizârım yârin hüsn-i gülüne
Çokdan müştâk idim ince beline
Üç şeyi fedâ kıldım yârin yoluna
Biri serdir biri cândır biri mâl

Âşık oldum bu yolda terk-i âr etdim
[252b] Cinân-ı hayâlin kendime yâr etdim
Yolunda varımı hep fedâ etdim
Biri çuldur biri abâ biri şâl

5 Der Gevherî âşık olan etmez âr
Yönünü Hakk'a tutup Mevlâ'ya yalvar
Mahşer günü üç nesneden korkum var

Biri Sırât biri Mîzân biri Su’âl

531

Gevherî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Neder ol çeşm-i mestâne
Tegâfül gösterir câne
Bakar bî-gâne bî-gâne
Sana sanki yabancıdır

Metâ‘ı hüsn ile hâlâ
Bucâğından cihân arâ

532

Hayâlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[253a] 1 Hâlimi arz etmeğe söylersem ol yâr incinir
Söylemezsem söylemez der yine tekrâr incinir

Bî-huzûr olur bana azâdeyim dersem eger
Kölenim dersem eder fi‘l-hâl inkâr incinir

Şâd-mân olsam eğer âşık değil der incinir
Ağlayıp derd ile etsem nâle ve zâr incinir

Bî-vefâ Hû dersem bin türlü hışm eder bana
Yalvarıp dersem eğer yâr-i vefâdâr incinir

5 Ey Hayâlî bilmez oldum neyleyem şimdengeri
Her ne eylersem bana ol mâh-ı ruhsâr incinir

533

Fuzulî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Ah eylediğim serv-i hırâmânın içindir
[253b] Kan ağladığım gonce-i handânın içindir

Ser-geşteliğim kâkül-i müşgînin ucundan
Âşüfteliğim zülf-i perîşânın içindir

Yakdım bu teni vasl günü şem‘ının ammâ
Bil kim bu tedârik şeb-i hicrânın içindir

Kurtarmağa yağmayı gamından dil u cânı
Sîm ü nazar-ı nergis-i mestânın içindir

5 Cân ver gönül ol gamzeye kim bunca zamândan
Cân pençesini beslediğim anın içindir

Vâ‘izi bize dün dûzahı vasf etdi Fuzulî
Ol vasf senin külbe-i âhzânın içindir

534

Türkî

11’li Hece Ölçüsü

1 İnci midir yâkût mudur dişlerin
Kalmaya çekilipdir kaşların
[254a] Dokuz bölük örülüdür saçların
Sarıdır saçları gürcü kızının

Gümüş tarak ile saçın çözdüler
Altın tasta kınasını ezdiler
Kısmetimiz İstanbul’a yazdılar
Hilâldir kaşları gürcü kızının

Paşa sarâyında gördüm yerini
Altın kemer sıkmış ince belini
Mûdî mûdî söyler bilmem dilini
Dili bülbül olmuş gürcü kızının

Aslı hândır geçipdir Rûm iline
Asılayım anın zülfü teline
Değişmem çâr köşenin mâlına
Saçı sünbül olmuş gürcü kızının

535

Sürmeli

11’li Hece Ölçüsü

1 Yine bir dilberin meftûnu oldum
Hakk’ın kudretiyle gözler sürmeli
Hakk öğmüş yaratmış şol meh-cebîni
Mestâne bakışlı gözler sürmeli

Kebûter sîneli bir kaddi bâlâ
Reşk eder hüsne Hurşîd ü Dârâ
Bunda hitam olmuş ol ğanî Mevlâ
Kudretindendir elâ gözler sürmeli

Güzeller servi ol perî peyker

Sînemdir çeşminin tîrine siper
[254b] Cennetden kaçırmış rızvâna benzer
Hod burâkdır gözleri sürmeli

Mürüvvet kanıdır yokdur akrânı
Dolandım seyr etdim du cihânı
Nice medh eyleyim böyle insânı
Kudretden çekilmiş gözleri sürmeli

5 Sürmeli kulundur aceb meftûnun
Düşlemek ister leb-i gülgûnun
Görünce yüzüne bakmaz adûnun
Belki aramızda gözleri sürmeli

536

Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Bulundu aşkımın seli
Aceb artık durulmaz mı
Hüsnün gördüm oldum deli
Akıl başa dirilmez mi

Hüsnün benzer doğar aya
Sensin ömrüme sermâye
İşde geldim hâk-pâye
Hâtırcığım sorulmaz mı

Sâf çekilmiş müjgân-vâri
Kâşı alî zülfikârı
Hîç tenha bulamam yâri
Yoksa engel kırılmaz mı

Ferhâd'dır dâğları delen
Şîrîn'in yolunda ölen
[255a] Ömer Der Mecnûn olan
Leylâ'sına sarılmaz mı

537

Müstezat-ı Hayâti

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Ey şûh-ı kerem pîşe dilzâr senindir
Yok minnetin asla
Dil-i kân-ı güher anda ne kim var senindir

Pinhân hüveydâ

Sen kim gelesin hâneye bir yer mi bulunmaz
Baş üzre yerin var
Gül gonce sensin gûşe'i destâr senindir
Ey gül-i ra'nâ

Yeter esen edip bir elçi gelip yâri cefâya
Sabreyle de sonra
Peymâne senin hâne senin pây senindir
Ey dil ne ki tenha

Bir bûse'i cân bahşine ver nakdi hayâtı
Ger kâ'il olursa
Sensin yine söz yine pâzar senindir
Ey âşık-ı şeydâ

538

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Tutabilsem ben yârimin yasını
Henüz giydim ayrılık libâsını
Süremedim üç günlük safâsını
Varın sorun neylemişim yâre ben

[255b] Koyun beni su gibi bulanayım
Bulanıpta yâr semtin dolanayım
Güzel benim olsun kahrın çekeyim
Varın sorun neylemişim yâre ben

Bir ok atdım karlı dâğın ardına
İndi düşdü sevdiğimin yurduna
Dayanamam acı hasret derdine
Varın sorun neylemişim yâre ben

Bir güzele gönül verdim alınmaz
Deryâlara yaşım akdı silinmez
Cândan sevdim anı niçin bilinmez
Varın sorun neylemişim yâre ben
Elim sunsam koynundaki güle ben

539

Kuloğlu

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bülbülüm gülşen içinde böyledir zârım benim
Beni terk eyledi âhir gül yüzlü yârim benim
Yok mu sandın koydu rakîb nâmûs u ârım benim
Sevdiğimden ayrı düşdüm ağlamak kâmım benim

Bihamdillâh dehr içinde sevdiğim bir tânedir
[256a] İhtiyâcım kimseye yok minnetim Sübhâna'dır
Ruhları gül lebleri mil dişleri dürdânedir
Ehl-i irfân arasında bellidir yârim benim

Aşkının zârı zelîl gezerim hasretiyle
Şol fenâda geçdi ömrüm neylerim mihnetle
Dönmezem aşkın yolundan ölürem gayretle
Mansûrum meydân içinde hâzıra dârım benim

Aklım aldı ağa yollum gül yüzünü göreli
Aşkın ile deli gönül kaldı şöyle yâreli
Der Kuloğlu tûtî dillim sana gönül vireli
Hîç onulmaz bu sînemde zahm-ı hicrânım benim

540

Türkmâni Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şâh-ı âlemsin melâhat izz ü câhındır senin
[256b] Sâye-i evci se'âdet bî-günâhındır senin
Makbel ü mihr ü felek zerrîn gülâhındır senin
Mâh-ı gerdun bende-i bî-iştibâhındır senin

Sende hatm etmiş kemâli kudretin Hakk zülcelâl
Sûrete nakşın olunmaz bir vechle kîl u kâl
Cennet-i kûyunda ancak bulunur sana misâl
Bârgâh-ı izz ü devlet cilvegâhındır senin

Dâ'imâ devlet ile bin yaşayasın nâmdâr
Hakk hatâdan saklasın sizi Ganî Perverdigâr
Fenni hikmetde kimesne tab'ına olmaz karar
Sahn-ı iklîm melâhat tahtgâhındır senin

Ey gönüller mülkünün Dârâ'sı sâhib-i hâtemi
İnkisârın def eder bu aşkı şevkin mâtemi
[257a] Yakma hâtırım güzel billâh yakarsın âlemi
Nâra yakma Gevherî bî-günâhındır senin

541

Beyâtî Şarkî

1 Bu sevdâyı çeke çeke çekemez oldum
Çâresi bulunmayıcak derde dûş oldum
Ele güne ta‘an ederken belâmı buldum
Uzunboylu gülfidanım aldın gönlümü

Sîneme sarayım derdim gönlümden seni
Nice sarmayayım cânım bu sîm-teni
Korkarım bu nâz u istiğnâ öldürür beni
Uzunboylu gülfidanım aldın gönlümü

Benim gönlüm alan bir mahbûb zamân
Ciğerimi aşk âteşi yakdı el-amân
[257b] Merhamet et ben garîbe kerem et cevân
Uzunboylu gülfidanım aldın gönlümü

Kasd edip pek çağırdım işitmez ünümü
Selâm verir diye döndüm sana yönümü
Yâ murâdımla murâd et ya ver gönlümü
Uzunboylu gülfidanım aldın gönlümü

542

Kalenderî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Hattı dahı cânân ile Kur’ân okuruz biz
İmlasını fehm eyleyip asân okuruz biz

Şol bahçe-i tab‘ımda dolu meyve-i ma‘nâ
Zîrâ ki gülistân ile bostân okuruz biz

Dil levha’i yazdık nice bin türlü fezâda
Zan eylemeniz el gibi dîvân okuruz biz

[258a] Aşkdır hocamız mürşidimiz memlû hakâyık
Her demde mecâzîlere meydân okuruz biz

5 Deryâ-yı ilm devriyiz urdı bilirler
Etrâfı kemâl içre çu Kur’ân okuruz biz

543

Türkî

11’li Hece Ölçüsü

1 Gene bahâr oldu üftâdeler başladı zâre
Bu çeşm-i giryânım ağlara gelsin

Lutf edip söylesin gül yüzlü yâre
Salınsın sevdiğim bağlara gelsin

Dûr olmaz bu çeşmim yârin yüzünden
Kanlı yaş dökerim iki gözümden
Severim billâh dönmem sözümden
Dilerse sevdiğim tiğlara gelsin

[258b] Sevdâ derler bir acâyib derdim var
Meydâna dökülmüş türlü rengim var
Kerbelâ'da adüvlerle cengim var
Ol rakîbi bed fi'âl ağlara gelsin

Hevâ yere geçen ömre yazıklar
Bu fenâdan sitem alan âşıklar
Hâlimden haberdâr olan sâdıklar
Ömer'i arayan dâğlara gelsin

544

Kalenderî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Nazlım beni al pâyine hüddâm olayım ben
Ya bana sakın etme her akşam olayım ben

Cevrin ile ağlatma beni halk arasında
Lâyık mıdır âleme rüsvâ olayım ben

Gördün ise ben kulunu hizmete lâyık
Red etme kapından nice eyyâm olayım ben

Seyre gidelim eyleyelim ba'çe safâsın
Sen oturasın altına ihrâm olayım ben

[259a] 5 Gâhîce bizim hânemizi yokla kadem bas
Pâyinde senin hâk ile yeksân olayım ben

Mahalle gozîn câmi'asına lâyık arar isen
Sen mahf ile çık mihrâba imâm olayım ben

Sen âşıkının istediğin ver kerem eyle
Söylersem eger âleme bednâm olayım ben

545

Nigârî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Felekler kim kim öterse yeridir ah u zârımdan
Zemîni gark hûn etsem nola eşk-i revânımdan

Alevler zâhir oldu sîne-i sûz nümânımdan
Ciğer kan oldu geldi akdı çeşm-i hûn fişânımdan

Onulmaz derde uğradım usandım haste hânemden
Aceb mi kalmasa hergiz eser-i nâm-ı nişânımdan

[259b] Diyâr-ı gurbete düşdüm nigârımdan cüdâ oldum
Garîb illerde kaldım ah ayrı düşdüm nev-cevânımdan

546

Hekimzâde Ali Paşa

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bil bedâhe dediler târîhini kırklar yediler
Ali Paşa’ya yine ikdâm ile üçler dediler

547

Gevherî

8’li Hece Ölçüsü

1 El-amân hey âhû gözlüm
Yeter nâz eyledin yeter
Dudu dillim şirin sözlüm
Yeter nâz eyledin yeter

Hüsn ile gelir geçersin
Gamzenle kanlar saçarsın
Niçin benden kaçarsın
Yeter nâz eyledin yeter

Gündüzünü yaz eyledin
Murâd üzre nâz eyledin
Adüvleri şâz eyledin
Yeter nâz eyledin yeter

Gevherî dâ’im eyler zârı
Gitdi elden ihtiyârı
[260a] A sultânım ömrüm varı
Yeter nâz eyledin yeter

548

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Ey sitemkâr derd-i aşkınla senin
Bu çekdigim derdi bir Mevlâ bilir
Açılmaz nâzından gonce-dehânın
Ne yâz bahâr bilir ne şitâ bilir

Derd-i derûnuma olaydı mahrem
Sad hezâr cevrinden çekmezdim elem
Nakş-i dîvâr mıdır bilmem ol sanem
Ne cefâda kâmil ne vefâ bilir

Kim ögretdi bilmem böyle mu‘tâdı
Hakk’dan bulsun aceb kimdir üstâdı
Gördüğüne kıyar çeşm-i cellâdı
[260b] Ne bîgâne bilir ne aşinâ bilir

Bu derd-i aşka kim biz mübtelâyız
Lokmân olsa devâ etmekde âciz
Ne anlar bu hâlden zâhid ü vâ‘iz
Kendi çekdiğini mübtelâ bilir

5 Gevherî gam çekme ol saçı Leylâ
Bir gün senden beter olur bî-nevâ
Aşk âdemi eder Mecnûn ü rüsvâ
Zâlim ne şâh bilir ne gedâ bilir

549

Târih-i Ali Paşa

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Besmele ile dedi târîhini kırklar yediler
Ali Paşa yine ikdâm ile üçler dediler

550

Gevherî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[261a] 1 Sana mâ’il geçinen cânâ
Benimle imtihân olsun
Görünmez aynama dünyâ
Cengimiz dâstân olsun

İşitdim ey perî engel
Kılıp lâf üzre lâf etmiş
Ne pâkim var benim andan
Gerekse kahramân olsun

Bâğ-ı hüsnünde ey mehveş
Ederken nağme bülbüller
Kim revâ gördü o bâğı
Gurâbî bağbân olsun

Gevherî lutufla yâd oldu
Yürü imdi handelerle
Hadîsi âşık meftûn
Hemân şöyle yalân olsun

551

Feyzî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çıkdı Sultân Osmân kuşandı kılıç
Târîhini dediler sâhibi hurûç

İzz ü me'vâ-yı na'îm eyleyecek Mahmûd Hân
Hamd ola Hakk'a cülûs eyledi Sultân Osmân

[261b] Sâlimâ yazdı bu târîhi melâ'ik levha
Adl ile geldi culûs eyledi Sultân Osmân

Feyzi'yâ ahsen vech üzere dedim târîhin
Hüsn hâlle eyledi Sultân Osmân

5 Hakk emrine vâsıl olıcak Mahmûd Hân
Usûlüyle cülûs eyledi Sultân Osmân

552

Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey şehâ ol rûyi pâkin aya teşbih etdiler
Saçların her bir telin sırmaya teşbih etdiler
Defter-i uşşâka yazmışlar beni Mecnûn diye
Cümle âşıklar seni Leylâ'ya teşbih etdiler

Yârimin hûbluğun zâhirdir inkâr eylemem
Biz hakîkî âşıkınım yok yere zâr eylemem
[262a] Sırr-ı aşkı bende nihândır belki izhâr eylemem
Bendeni bir bülbül-i şeydâya teşbih etdiler

Hasretinle giyeyim şimden geri kâralar
Ayrılık olsa mukarrer şâd olur gamhâneler
Kadd-i tûbânı ezelden seyr eden bî-çâreler

Bâğ-ı hüsnün cennet-i me’vâya teşbih etdiler

Ol adüvün siteminden yâri terk etdim dahı
Ağlamak oldu kârım durmaz akar çeşmim yaşı
Gevherî deryâ-yı aşka mevc urur tâ ezeli
Kalb-i pâkim cûşunu deryâya teşbih etdiler

553

Beyt

1 Yine halli senin dendânına vâbestedir vâ‘iz
Nigârın çözme derler bir kumâş var cenbânında

554

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

[262b] 1 Ak gerdâna siyah benler yaraşır
Kudret nazargâhı mıdır nedir bu
Bakılmaz yüzüne gözler kamaşır
Şems ü kamer mâhı mıdır nedir bu

Gâfilen uğradı gözüm yüzüne
Belî diye ikrâr etdim sözüne
Sanki yazılmışdır ol mâh yüzüne
Satr-ı Bismillâh mıdır nedir bu

Sana derim sana ey kaddi âlî
Seni sevenlerin nice olur hâli
Elinde çekilmiş tuğrâ misâli
Emr-i pâdişâhın mıdır nedir bu

Ağzı sedef incidendir dişlerin
Âşıkları cevr ü cefâ işlerin
[263a] Top top olmuş kirpiklerin kaşların
Şeş bölük siyah mıdır nedir bu

5 Gevherî der çıkabilsem dâğlara
Gel gidelim gülistânlı bağlara
Kandil kandil olmuş çıkar göklere
Âşıkların âhı mıdır nedir bu

555

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Mecnûn ile biz mekteb-i aşk içre okurduk

Ben mushafı hatm itdim o vel-leyl[382]'de kaldı

556

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Cemâlin görmeğe günde bin kerre
Çekinir efendim zîrâ cândır bu
Tâkatim kalmadı bu tende zerre
[263b] Çekmekle tükenmez ne hicrândır bu

Bu derdi çekmeyen bilmez demişler
Âşık âhı yerde kalmaz demişler
Meftûnun ağladan gülmez demişler
Ezelden böyle bir dâstândır bu

Gel yeter ağlatdın bâri şâd eyle
Ya öldür bendeni ya âzâd eyle
Merhamet bâbın gel küşâd eyle
Cevretdin yetişir çok zamândır bu

Gevherî der yâre erişmez destim
Hâlime rahm eyle ey çeşm-i mestim
Kulluğa lâyık et bendeni dostum
Görenler desinler ne ihsândır bu

557

Müfred

[264a] 1 Cebel-i nûra kurup kâkül-i müşgîn hayme
Vâde'i nâza çekip bağladı giysisi tannâb

558

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mübtelâyım hâtırımda derd-i yâr eksik değil
Meh cemâlin görmeyeli âh u zâr eksik değil
El çekip kılsam ferâgat aşk beni komaz rahat
Başda sevdâ dilde zahmet kalbde nâr eksik değil

Emr-i Hakk'ın tâ ezelden böyle yazılmış kalem
Bağrıma kâr eyledi çün derd ü mihnetle elem
Bilmezem pâyem mi alçak bu benim bahtım mı kem
Keyfime keder verir bir nâ-bekâr eksik değil

[382] Leyl 92/1.

Ger nasihat diler-isen sana tahkîk bir haber
Sen bu pendi dinlemezsen sonra olur çok keder
Zevrakın engine salma pek sakın Âşık Ömer
Deryâlarda bir muhâlif rûzigâr eksik değil

Ger bulâyım dersen bu cihânda ızzetî
Ehl-i kâmiller ile dâ'im eyle sohbeti
Ger edersen câhil ü nâdân ile sen ülfeti
[264b] *Yâ elinden yâ dilinden hîç zarâr eksik değil*

Kişi sevdiğine böyle sohbet eder
Nasîhat dinlemezsen sana eder çok keder
Bilmem bu gönlüm senden ne sezer
Bilmez âlemde böyledir keder

559

Müfred

1 Gâlibâ her turrası şimdi o şûh-ı âlemin
Buldu tuğrâ-yı şehenşâh-ı kadri ikbâlleri

560

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gayra dil vermek ne mümkün hânumânım var iken
Neyleyim mâl u metâli mürüvvet kânım var iken
Gayre bakmam sen cemâl-i gülistânım var iken
Tûtî-yi şekker sohen şîrîn zebânım var iken

[265a] Yâr cemâlin görmeyince olmazam güşâde ben
Sen lebi Şîrîn ucundan dönmüşüm Ferhâd'a ben
Hâsılı meyl eylemem her serv-i kad şemşâde ben
Ol sehâvet ma'deni şâh-ı cihânım var iken

Yâr firâkınla dem-â-dem iki çeşmim kan döker
Gel sabâ lutf eyle ver şâh-ı cihânımdan haber
Ey kemân ebrû muhabbet tîrine oldum siper
Yüz çevirmem sen gibi kâşı kemânım var iken

Hayli demdir pâdişâhım ben senin meftûnunum
Âsitân-ı devletinde bir garîb mahzûnunum
Sen saçı Leylâ'sın Ömer'im ben senin Mecnûn'unum
Çekerim sevdâ-yı aşkın tende cânım var iken

561

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[265b]1 Şehenşâh-ı cihânın nutku cevher bahşidir târîh
Vezîrim oldu râgıp müjdeler erbâb-ı irfâna

562

Türkî

11’li Hece Ölçüsü

1 Ben âşıkım diye lâf urma bülbül
Hayrân-ı sergerdân olduğun var mı
Yâ niçin nâz edip açılmaz dersen
Hîç mâ’ili insân olduğun var mı

Rûz u şeb ah edip derûn-ı dilden
Füzûn olup eşk-i hasretliğimden
Bir Yûsuf cemâli aldırıp elden
Ya‘kûb gibi giryân olduğun var mı

Senin tîğın a‘dâ ile kaddin dâl
Bir yanadan felek eder yüz bin âl
[266a] A‘lâ ve ednâ siya-veş bâmâl
Dâim hâke yeksân olduğun var mı

Bahâr eyyâmında edersen zârî
Ne gülü görürsün ve ne hod hârı
Her görüşde şem-i ruhsâr-ı yârı
Pervâne-veş sûzan olduğun var mı

5 Âşık eydür behey bülbül-i şeydâ
Bu hâletler bizde mevcûd ser-â-pâ
Ben gibi âşık-ı mecnûn u rüsvâ
Dil gibi lâ-mekân olduğun var mı

563

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir güzel Arnavut’un gamzesi kâr etdi dile
Sînemi deldi geçip câne ciğer kasdı hele

564

Türkmanî Gevherî

8’li Hece Ölçüsü

1 Nâz ile bağrımı ezdin
Gel bizim göle gel kuğum
Yeter gurbet ilde gezdin
Gel bizim göle gel kuğum

Ne ağlarsın sana noldu
Eşini şâhin mi aldı
[266b] Bizim iller garîb kaldı
Gel bizim göle gel kuğum

Bizim ilde şâhin olmaz
Kimse tellerini bulmaz
Bizim gölde sayyâd olmaz
Gel bizim göle gel kuğum

Adüvden kurtar serini
Gel cennet eyle yerini
Çok ağlatdın Gevherî'ni
Gel bizim göle gel kuğum

565

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tâzelikde luğbunun çeşm-i siyâh olsa ne söz
Gelicek hatt-ı ruhun nâmına derler karagöz

566

Gevherî - Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Göster cemâlin göreyim
Bir hûrî görmüş olayım
Al beni koynuna cânım
Hüsnünü görmüş[383] olayım

Engel olmasada arada
Yâr ile kalsam tenhâda
Yalâncı fânî dünyâda
Murâda ermiş olayım

[267a] Bakma ağyârın sözüne
Uyma rakîbin izine
Bir kez ayağın[384] tozuna
Yüzümü sürmüş olayım

Gevherî'ye çekdirme zârı

[383] Cennete girmiş, Şükrü Elçin, **Gevherî Dîvânı**, Atatürk Kültür Merkezi Baş. Yay., Ankara 1998, s. 494.
[384] Ağyârın, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 494.

Yânına alma ağyârı
Cânım tende iken bâri
Safânı sürmüş olayım

567

Müfred

Mef’ûlü Fâîlâtü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Eş‘ârı dilkeş ile bu mecmû‘a gûyiyâ
Bahr-i muhît-i ma‘nâda işler sefînedir

568

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Gurbet elde çâresiz kaldım hey
Bir hâlimden bilir yâr-i gârım yok
Gam-ı kurbet ile bî-mecâl oldum
Ağlamakdan gayrı kisb ü kârım yok

Anınçün nûş eyledim câmla zehri
Bulmadım bir sâdık dolaşdım dehri
Kaddimi dâl etdi feleğin kahrı
[267b] Ayaklarda kaldım i‘tibârım yok

Bu çarhın elinden gülmedim bir dem
Gözümden yaşımı silmedim bir dem
Hulâsa bir çâre bulmadım bir dem
Derd ü gamım çok elde varım yok

Çok niyâz eyledim geçmedi dilek
Âcizdir âhımdan gökdeki melek
Gevherî’ye bu cefâ yeter ey felek
Ziyâde cefâya iktidârım yok

569

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Revâ mıdır benim şâhım yanam nâr-ı firâkınla
Gel ay yüzlü cânânım ben öldüm iştiyâkınla

570

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âlem içre hubluğu meşhûr olan dilber mi bu
Ruhları gül lebleri mil dişleri gevher mi bu
Nişân-ı cenneti müzeyyen hûb cemâli âfitâb
Rengi al olmuş yanâğı lâle-i ahmer mi bu

[268a] Hep güzeller âdetidir hüsnüne eyler gurûr
Nîm tebessüm eylese uşşâkına verir sürûr
Ol Hudâ'nın hikmetidir gökden inmiş yere nûr
Der görenler dediler mihrini enver mi bu

Ol perînin dâ'imâ kim dilde medh u dâstân
Kim şehâ gelmez cihâna böyle hub rûyi zamân
Gülşenî cennet misâl gül yüzügünden nişân
Bilmezim hûrî midir yoksa perî peyker mi bu

Yok naziri âlem-ârâ bir durur ol rûy-ı mâh
Turra-i anber-feşânından onun çeşmi siyâh
Yüzüne atmış perîşân pûşî-i zerrîn siyâh
Tâ ki gökde şu'le-i ol yıldız-ı ülker mi bu

5 Bir kelâm desem ona remz-i rumûz ile duyar
Hem ferâsetden haberdâr hem mu'ammâya o yâr
Bakmağa gözler kamaşır bâkışı câna kıyar
Der ki Ömer aklımı alan kâkül-i anber mi bu

571

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[268b]1 Goncenin oğşayı oğşayı gözün açdı felek
Bizim ol başımıza çıksa gerekdir giderek

572

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cemâlin dilberâ bâğ-ı İrem'dir de ne dersen de
Lebin derdin geçen derdine emdir ne dersen de

Efendim kanda gidersin beni de böylece al git
Sorarlarsa neyindir diye kölemdir de ne dersen de

Görüp bu tekiyye-i gamda sorarlarsa bu dervîş ne
Zararsızca bir abdâl de dedemdir de ne dersen de

Benim keyfiyyeti hâlim sana sordukda ahbâbın
Bana etdiklerin cevri keremdir de ne dersen de

5 Efendim Ka'be-i kûyun tavâfında Ömer Âşık
[269a] Safâ vü Merve yâ Beytü'l-Harâm'dır de ne dersen de

573

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bu meseldir eylemez her dilberân u uşşâkı şâd
Âşık-ı dil hasteler agâh olun etmen inâd

574

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Dedi bir pîr bana pişmân olursun
Râz açma Hudâ’dan gayrı bir ferde
Vücûdun Mısr’ına sultân olursun
Sabr edersen Yûsuf misâli derde

Sanma isteyenler murâdın almaz
Kimsenin etdiği yanına kalmaz
Zâlimin zulmüne Hakk kâ’il olmaz
Be mazlûmun âhı kalır mı yerde

İste murâdını Bâri Hudâ’dan
Bekle tevekkülü geçme rızâdan
Yakar arşı kürsü geçer semâdan
[269b] Feryâdı garîbe olur mu perde

Felek câmlar sundu semler alırsın
Kurtulmaz ebedî gamda kalırsın
Nâmerde yâr olma nâmerd olursun
Merd isen yâr olu merd oğlu merde

5 Ömer dilde zikrin olsun yâ Gânî
Tevekküle bend et cân ile teni
Gam çekme murâda erdirir seni
Bî-çâre devletin var ise serde

575

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hicrin ile neye döndüm baka baka bak bak
Kurudum tahtaya döndüm taka taka tak tak

576

Muhammes-i Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[270a] 1 Mihribân olmaz meseldir âşıka her meh-cebîn
Yok yere zahmet çeker üftâde-i zârı hazîn

Eylesen rûyi niyâzî hâk pâyinde zemîn
Rahm eder zan eyleme etmez basâr geçer hemîn
Anların yolunda uşşâkın işi âh u enîn

Sen sanırsın şerbet-i vaslına kandırır seni
Şem‘a gibi âteş-i hicr ile yandırır seni
Perîkâr-ı pervâneveş cândan usandırır seni
Yüzüne güler yalân söyler inandırır seni
Fitnenin yanında su içmek kadar kılmaz yemîn

Kande görse sevse dil bir şûh-ı şîrîn aslı zât
Bir taraftan meyl eder elbet ana bir bî-sebât
Döner ol senden ana eyler muhabbeti iltifât
[270b] Yalnız elden işitdigim değil bu müşkilât
Geldi gördüm başıma kerrıyla ayne’l-yakîn

Söyletir oldun eger bu âşık avâreyi
Dikilmekden zâyi olur aklın gider seni arayı
İş bu gavgâyı serendûha giren pür yâreyi
Der ki bu Âşık Ömer aşka düşen bî-çâreyi
Eyle yâ Rab bunların sen şerr-i şûrundan emîn

577

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hâli âdem-gûn âdem yakmadan hâlî değil
Kâşı gamzen çeşmi mestî lebleri bâlî değil

578

Gazel-i Ömer

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Fezâlar bî-nihâyet bülbül-i nâlânın ağzından
Vefâdan bir haber gelmez külli handânın ağzından

Ol ağyâr-ı siyah rûdan derûnum yandı yakıldı
[271a] Gelir bin türlü ağûlar verir cânânın ağzından

Mücella âlemin halkı ne hikmetdir seni söyler
Ki çıkmaz medh-i evsâfın kamu insânın ağzından

Demişsin âşık-ı sâdıklara vaslım mukarrerdir
İşitdim anı sabrım gitdi bir yârânın ağzından

5 Ömer anın için lezzetli söyler nazm-ı güftârı

Alıpdır şekkeri bir şûh-ı müstesnânın ağzından

579

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Geçdi gurbetde günüm efgânım andım inledim
Derdime ah eyleyip dermânım andım inledim

580

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tâ bezm-i ezelden ey şeh-i hûbân
Câm-ı aşkın içir hayrânın olsun
Cân u ser yoluna ey şîrîn zebân
Terk eden âşıka ihsânın olsun

[271b] Hûb cemâlin gören ey mihru nigâr
Hasretinle olur derde giriftâr
Künc-i gamda eder dil feryâd u zâr
Hasta dil derdine dermânın olsun

Nice bir etmezsin feryâdıma dâd
Yaraşmaz hûblara bu tarza îcâd
Her ne emr edersen etdim inkıyâd
Öldürürsen dahı fermânın olsun

Sana dil vereli ey ruh handân
Andelîb misâli eylerim efgân
Murg-ı dil hüsnünde tutmuş âşiyân
Sâye-i lutfunda mihmânın olsun

5 Cân u baş uğruna terk etdim ey şâh
Her demde eylerim bin derûnî ah
[272a] Ne denli cevr etsen fî emâni’llâh
Bu Ömer yoluna kurbânın olsun

581

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bend olanlar dilberâ kallâbına kâküllerin
Adını aslâ getirmez cezbe akla müllerin
Âşık-ı nâlân olmuşlar o güller güllerin
Koma ayaklarda aslâ kıymetin bülbüllerin

Bir geçiş geçdi yürekden tîrin ey kâşı kemân

Tende ârâm etmeyip tâ cânıma dikmiş nişân
Hâk-i âşık gibi sergerdânın olsun bir zamân
Tek perîşân eyleme gerdâna sal sünbüllerin

Dilberâ sana demezler niçin işin şîvedir
Şol kadar vardır ki meylin ol rakîb-i dîvedir
[272b] Dâne-i hâlin senin şîrîn letâfet meyvedir
Ana âdem benzetir mi lezzetin fülfüllerin

Ruhları fikri gamın sevdâları câna düşer
Dil zekanlardan halâs olsa zindâna düşer
Hayf ana kim câha uğrar yolu rindâna düşer
Berzah-ı sihrin çeker dîvâne bu bâbüllerin

5 Görse lutfun hâtırı Âşık Ömer şâdân olur
Bende-i nâkâma andan gayrı bir ihsân olur
Lehçe-i güftârını gûş eyleyen hayrân olur
Teşne-i keyffiyyetin bozar câm-ı lebin çok mülellerin

582

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bu sûret ile nâre gider ol beter olsun
Dûzuhda olan ehl-i hevâyı gider olsun

[273a] Mâlik ola çıksın o güher-pâreye ahir
Ey nâr-ı cehennem sana sad müjdeler olsun

583

Müstezâd

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Ey cân-ı âşık-perver üv'ey şûh-ı dilârâ
Ey dillere yara
Hakkâ nefesin mürdeleri etmede ihyâ
Ey nutku Mesîha

Şeştârı kaçan depredip etsen söze ağâz
Ey mîr-i suhen-sâz
Gûş eyleyenin aklın eder göz göre yağma
Hey hey ne temâşâ

Taksîme gelince ne çalar zühre yanında
Adı var onun da

Âğâzelerin her biri rûh-ı ferah-efzâ
San bülbül-i gûyâ

Bu meclis-i rindâna gelip güldün açıldın
Dür gibi saçıldın
Kıldın yine bir câm-ile bin tab‘-ı mücellâ
Râz-ı dili ifşâ

Bir serv-i kade bende-i efgende mi oldun
Etdinde mi buldun
Başında nedir bencileyin bir kuru gavgâ
Ser-geşte-i sevdâ

[273b] Çıksın Ömer’in cânı kim anınla tutuşmaz
Ya nice duruşmaz
Bir şâir-i kâmil ola hem bir dil-i deryâ
Dilberde husûsâ

584

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Düşdü bir zulmet cihâna tenin târ olup gider
Yakılıp dâr u diyârı târumâr olup gider
Mezra-ı mihr ü muhabbetde biter tâb-ı tevân
Tutuşup nâr-ı gazapla bir şerâr olup gider

Şiddet-i devr-i felekden harmen-i kâlû belâ
Yok liyâkat çün muattal bulmağa imkân-ı fenâ
Âb-ı rûyum eşk-i çeşmim gibi çağlar dâ’imâ
Şîşe-i nâmûs-ı devlet inkisâr olup gider

Çıkdı âhım göklere kaddim büküldü yâ gibi
Lâ-mekânım ağlayıp gezmekdeyim şeydâ gibi
[274a] Ey nelerden arta kalmış köhne zen dünyâ gibi
Hâr-ı bahtım ihtiyâr ömrüm güzâr olup gider

Şol yeyip içtiğimiz mestâne ahû gözlüler
Kâniyâ noldu latîf avâzlı şîrîn sözlüler
Serv-i kadler hûrî bülbül dilleri gül yüzlüler
Her biri harâbe yaslanmış ğubâr olup gider

Ben Ömer bir mübtelâyım tapdığım Mevlâ Hakk’ı
Cüst-ü-cû kıldım cihânda anca karayı akı

Bir selâmet bulmadı deryâ-yı aşkım zevrakı
Çâr-ı etrâfım muhâlif rûzigâr olup gider

585

Müfred

1 Avârız değil sanma salgındır
Bu kış her hâne başına yine akmazsada damlar

586

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[274b] 1 Çok sekretdi deli gönül yorulur bir gün olur
Râh-ı aşk içre bulanan devrilir bir gün olur
Gün-be-gün sâ'at-be-sâ'at ömrü ser kaddin geçip
Menzil-i dâr'ül-bekâya varılır bir gün olur

Kanda baksak mâsivâ nakşı görünür sâğ u sol
Geç bu sevdâdan gönül bulmak dilersen doğru yol
Hoşça sakla cânını olmayasın sonra melûl
Ol emânet sâhibine verilir bir gün olur

Her kime pençe sunarsa âkıbet bu dehr-i dûn
Kahramân olursa da eyler anın bağrını hûn
Cismimiz hep olıcak ayaklar altında zünûb
Sûr-ı İsrâfîl'e ervâh dirilir bir gün olur

[275a] Kanı ol bu dünyâdan fâriğ olup usanmayan
Kanı ol kim her işi işleyip sonun saymayan
Kanı ol kim değme yeri dardır diye beğenmeyen
Bin bir ayak bir araya derilir bir gün olur

5 Ey Ömer mahşer kurulup olıcak soru hesâp
Şefkat etmezse nolur hâlin senin ol mâh-tâb
İne gökden dura başlar üzre mahşer-i âfitâb
Herkesin da'vâsı muhkem görülür bir gün olur

587

Müfred

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Azm eyler iken Rûm'a yolum Şâm'a düşürdüm
Hamd ola ki şerîf kurbânımı bayrama düşürdüm

588

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Murg-ı dil pervâz urur azm-i meyânın kim bilir

[275b] Bir hümâyı lâ-mekândır yâ mekânın kim bilir
Tâ'ir-i kudsîdir ol kim beyzasın mansûr eder
Beccesin kim görmüş anın eşyanın kim bilir

Olmayanlar vâkıf bir hokka-i nâzik femin
Cân dimâğında bulur mu neş'esin câm-ı Cem'in
Bî-tevakkuf kimseler sırr-ı bu tılsım-ı a'zamın
Gencine bulmadı yol zâr-ı nihânın kim bilir

Akl alan ol dilberin bir ruhları alı değil
Hâl-i gendüm-gûnu âdem yakmadan hâlî değil
Pür-azab mestâne çeşmine duş olmalı değil
Pîşe-zâr-ı hüsnün ol şîrîn zebânın kim bilir

Cân u cesetden gelmesi âhir mukarrerdir urûc
Ah kim gafletde kaldım bilmedim ben bağrı tûc
Âkıbet derler gele dünyâya bir sâhib-hurûç
Vakt te'ayin olmamış dahı zamânın kim bilir

[276a]5 Geldi bu Âşık Ömer dehri ziyâret eyledi
Sehv ile sermâye-i ömrünü gâret eyledi
Çıkdı serhadi ademden hoş ticâret eyledi
Sevdi ma'lûm olmadı gitdi ziyânın kim bilir

589

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ne etvârı ne reftârı ne güftârındadır hikmet
Nezâketle keşâd bend şalvarındadır hikmet

590

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey leb-i şîrîn kelâmın derdime em semlenir
Câna ümmîd-i visâlin hayli merhem semlenir
Verd-i ahmer leblerin olsa arak-rîz ey perî
Feyz-i Hakk'dır bu dil-i güllerde şebnem semlenir

Dâi'mâ ehl-i kemâlin yâd ederler adını
[276b] Kâmile dûş olmayan bulamaz irşâdını
Gûş edicek bülbül-i şeydâların feryâdını
Aşk hizmetkârı olanın dîdesi nem semlenir

Hûş niyâz etdim sürüp yüzüm o şâh-ı kişvere

Âb-ı rûyum şürb edip ben pâyımı dökdüm yere
Kimseler tâkat götürmezken cefâyı dilbere
Sîne çâk olmuş gönül haylice muhkem semlenir

Hûnidir çeşmim siyâhı âşıka vermez mecâl
Lebleri mil dişleri dürdânedir kâşı hilâl
Rûyuna inmiş dökülmüş kâkülü ejder misâl
Sâlınır giysûleri güya ki perçem semlenir

5 Kim sorar ahvâlini oldun deli dîvâne kim
Aşk ile alûde oldum dalmışım ummâna kim
[277a] Bu Ömer gördü o yâri şol kadr dîvâne kim
Destine almış gelir bir tîğ gam gam semlenir

591

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sad hezârân ehl-i dil var dilber amma binde bir
Kevkeb-i burç-ı sa'âdet doğmaz illâ binde bir

592

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sıdka muhkem bağlayıp settâre serden geçdiler
Sundular el tîğ-ı âteşpâre serden geçdiler
Yürüdüler menba-ı küffâra serden geçdiler
Geçdiler alay alay ol yâre serden geçdiler

Yürüdü güya yatağından durup bir peleng
Oldular başdan başa âdem kanında lâle renk
Çıkdılar her cânibinden düşmana top u tüfenk
[277b] Döndüler her merdumi hunhâre serden geçdiler

Gülleden kurşundan al kunbarasından gâh gâh
Her biri dîn uğruna şevk ile eylerler semâ
Tîğlar ellerde yalın sîne kanlı pür şerrâh
Yağdırırlar dolularcâ sâre serden geçdiler

Zâhir u bâtın hakîkatde evlâdır yeniçeri
İçlerinde kasd alayı adüv etse bizi
Çalışırlar kalmayalım diye akrândan geri
Cehd ederler gayret ile âr u serden geçdiler

5 Anların Âşık Ömer olur du'âsı müstecâb

Zîrâ bir hûbca görünmez gözlerine resm-i hâb
Tâ olunca yaslanıp dîn uğruna taş u turâb
Yol bulur menzil-i dîdâda serden geçdiler

593

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[278a]1 Tenimi mihnet ü gam şöyle za'îf eyledi kim
Bir senin kanâdını eğnime don biçsen olur

594

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çok şükür geldi bahâr eyyâmı gül-femler güler
Murgalar feryâda başlar dîdesi nemler güler
Gülistânı seyr için reftâr eder dildâr ile
Vasl-ı gam eylemiş nice ref olur gamlar güler

Görmedim hayli zamândır ol dudağı gevheri
Aklımı yağmâya verdi gözleri âhû perî
O şarâb-ı la'li gör kim kerem eder âşıkları
Raks eder destinde yârin câm ile Cem'ler güler

Bâğ-ı hüsnünde figânım döndü şeydâ bülbüle
Bezm-i meclisde okur ruhları benzer güle
[278b] Her kaçan sâkî ana geldikçe türlü nâz ile
Leb urup peymâneye ol âb-ı sem semler güler

Derdime dermân yetirdi bâri koksam bir gülün
Gülşeni seyrâna çıksam elime alsam elin
Ol meh-i tâbânı âğûş eyleyip kocsam belin
Bu fenâ dehrinde gayrı ben değil kemler güler

5 Anlamaz oldum kelâmı vâdî-i hengâmeden
Neyledi netdi bana bilmezem ol sîm-beden
Sen ferâgat etmedin gitdin bir dilber sevmeden
Der Ömer ahvâline hep cümle âlemler güler

595

Beyt

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Sâ'at-i vâhidedir ömr-i cihân
Tâ'ati sâ'ate sarf eyle hemân

596

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[279a] 1 Dilrubâlar âşıka nâz u nezâketler satar
Gönlünü almak için türlü zarâfetler satar
Kimi mürvet kânıdır yek âşıka eyler vefâ
Kimisi amma katı dayı kıyâfetler satar

Dil-rübânın eşkıyâsı adamı Mecnûn edip
Yıldırır sahrâ-be-sahrâ dîdesin pür hûn edip
Ol saçı Leylâyı dilberler seni meftûn edip
Cezb edince kendine yüz bin sanâatler satar

Bir perînin aşkı ile oldu aklım târumâr
Çarh-ı gerdunı tutan devvâr eder mi bir karâr
Sâlınırken bed rakîbi hâr ile gördüm o yâr
Anın için bu gönül gamlar kasâvetler satar

[279b] Dil verelden ol mehî garrâya oldum serseri
Yeryüzünde hâli yok bir dâne la‘lin gevheri
Ben kuluna vermeğe bir bûse ihsân ol perî
Şöyle nâz eyledi kim gûyâ zeâmetler satar

5 Zerre-veş rahm eylemez bu bende-i bî-çâreye
Dilde giryân derd-mendi sîne-i pür yâreye
Hizmet-i aşkında olan Âşık Ömer avâreye
Hışm edip her gördüğü yerde garâmetler satar

597

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İlm bir vahşi hümâdır tutmaz anı değme kayd
Ol benim şâhâne gönlüm eylemişdir anı sayd

598

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sâdıkâne âşık isen dilbere sarmaş dolaş
[280a] Mâhirûlar zümresinden esmere sarmaş dolaş
Sînemin zahmı onulsun der isen sarmaş dolaş
Em lebin al bûsesin hem leblere sarmaş dolaş

Şöyle bir zât-ı mükerrem bahş eder cân cânlara
Uğruna başım fedâ kılsam aceb mi anlara
Nece mâ’il olmayayım zülfü perîşânlara
Gerdân üzre çifte kâkül benlere sarmaş dolaş

Dilberi sevmek dilersen akrabâsıyla konuş
Al ele câm-ı musaffâyı anınla eyle nûş
Âşık isen ma‘şûkunla gel bu tarz ile konuş
Ârif isen böylesine göz göre sarmaş dolaş

Ne acepdir ki bilmezsin sana hayrân olduğum
Tâ senin aşkın ile serserî üryân olduğum
[280b] Yoluna cânlar fedâ uğruna kurbân olduğum
Câme-hâbın döşeyip bu Ömer'e sarmaş dolaş

599

Târih-i Hekimoğlu Ali Paşa

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlünMefâ'îlün

1 Buz üstünden geçen bir kimse geldi dedi târîhin
Deniz altmış sekizde dondu buzdan bendeniz geçdim

600

Muhammes-i Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey sabâ bakmaz o meh döksem lisânımdan şeker
Lutf edip sen gûşuna erdir figânımdan eser
Sabâhtan feryâd işim kalkıp mekânımdan seher
Tîr-i müjgânı etdi beni bu cânımdan bezer
Rîze rîze kan döker ebrû kemânımdan çeker

Tîğ-i mihnetle vücûdum mülkün etdi çâk çâk
Gıssa-yı gamdan gönül iklîmi oldu derdnâk
[281a] Yüzümü etdim gubâr-ı pâyine rengîn hâk
Firkatiyle kılmasın bu ben belâ-keşi helâk
Veremez mahşer cevâbın ede kanımdan hazer

Âteş-i hicrânıyla yakdı beni bî-ihtiyâr
Ol sebepten murg-ı dil ârâm edip kılmaz karâr
Ağlarım baht-ı siyâhımdan gezip leyl ü nehâr
Gûşe-i firkatte kaldım eylerim feryâd u zâr
Kılmadı bir kez o meh-rû çevre yanımdan güzer

601

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey dirîğâ mahrem olmuşdur benim derd-i anâ
Hâlim arz edip tabîbe kıl dedim bana devâ
Tuttu nabzım yüzüme bakdı dedi ey mübtelâ
Yâ sefer der yâ sabır yürü devâ dedi sana

[281b] Ben de sabra yok mecâl etdim vatânımdan sefer

Felek-i dil yelken açıp girdi bu bahr-i firkate
Erememem bildim sabâ âhir kenâr-ı vuslata
Derde düşmüş bu garib gördüğü râh-ı hayrete
Deki bu Âşık Ömer gitdi diyâr-ı gurbete
Dedi vermem nice yıllar ad u sânımdan haber

602

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir münevver tâc urundu girdi çün meydâna şem
Çok hüner göstermek ister meclis-i rindâna şem
Dûr elinden çekdiği âlâmı istifsâr eder
Haylice yandı yakıldı ol gece yârâna şem

Ne kadar ferler verip şevkle olsa âfitâb
Başına mıkrâs-ı gamdan erişir zahm-ı ıtâb
[282a] Subha dek işler derûnunda fetil-i ıztırâb
Yüreği yağın eritir âteş-i sûzâna şem

Aslı dörttür çâr anâsırdan terkîb-i şecer
Hâsıl oldu başına rûh-ı hidâyet verdi fer
Reşk eder şevk-i şu'â'ı göricek şems ü kamer
Dîdesin dikmiş güle tesbîh okur Sübhân'a şem

Per yakar âşıkları gâhî olurlar der-kenâr
Susamış gelmiş su ister sanır içenler kanâr
İhtiyârı elde yok başında âteşler yanâr
Hoş bakar pervânenin hâline yana yana şem

5 Lâ-cerm Âşık Ömer bununda bir ahvâli var
Kim ne zulm etmiş aceb bilmem bu çarh-ı hîlekâr
Saçdın dinlenmeyip yanar yakılır kâr u zâr
[282b] Akıtır göz yaşların yağmur gibi dâmâna şem

603

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Giryeden zan etme göz kim gözlerim zâr incidir
Katre katre dökdüğüm eşki güher bâr incidir
Seyri ruhsârında yârin mest olup kalmakdayım
Bilmez mi kim âşık-ı dîdârı dîdâr-ı incidir

Sad cefâ kılsa bana dâd eylemem dildâreden
Çekdiğim ben bilirim tanı seng-i ağyârdan
Bülbülün şekvâları tenhâ değildir hârdan
Hoş gelir âh u figânı anı gülzâr incidir

Sûz-i aşkım dem çekip kasr-i vücûda saldı tâb
Şimdi bir şûh-ı cihâna kılmak ister intisâb
Meh cemâlin perde-i zülfünden etmezse nikâb
[283a] Kim şakâ sığmaz meseldir penbe-i nâr incidir

Devr-i adlinde erişmez şânına ey bu'l-kerem
Hep kapında hâsıl etdim bunca bin derd ü elem
Var iken zahmim yine hâlî değil her dem-be-dem
Dokunur tâşı husûdun sîneme yâr incidir

5 Ey Ömer goft-i bülend erbâb-ı şi'rin hâsıdır
Bed suhen tab'ın metâ'îna belâ makrâsıdır
Tîğ-i nazm kılarım aşkın bilen gavvâsıdır
Pes güzâr eyler sadeften dürri şuhuvâr incidir

604

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yine bir terzîyi güzel dildâreden dil-i meftûn geçer
Gönül âriftir kumâşın yahşının yahşi biçer
Bir seher dükkânına vardım temâşâ kılmağa
[283b] Bir nece ipsiz dikiş tutmazları var bel geçer

Cevr makarâsı elinde nâzı bî-endâze bil
Ağzına su alsa pufkursa olur kanım sebîl
Rişte-i cânım anın ipliği engüştân-ı dil
Durmayıp aşkın libâsın eğnime ölçer biçer

Dest-i ârâyişle mıkrâsa bir dem urma el
Cism-i sad-çâkim libâsın çerkesi kesm etme gel
Otuz iki düğme pestir peşine akça tel
Yırtmacı ceb ağzına eylemek yeter-durur uçar

Âteşi kıl zincifin mıntıkasın ey nev-civân
Eyleme gülhâncıya minnet sözüm hakdır inân
Gör nice te'sîr eder gülzâra âh-ı âşıkân
Her ne denli su versen otu kızgındır içer

[284a]5 Ömer'in beş on dirhem penbe onulmaz yarasın
Müşkül-i âvâresin bir pâre koynun arasın
Tek nihân etme tamah edip gönüller yarasın[385]
Cân kumâşın sana teslîm eylemekden kim kaçar

605

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ılün

1 Ârızın şevkiyle cânâ çokdur amma serpilir
Var mı mânend-i gülâb ammâ ki bir mâ serpilir
Nutka gelse binde birin eydemez telh-i cevâb
Bahs-i güftârında çok nutk-ı dür-âsâ[386] serpilir

Eylesen cânâ teferrüc sohbet-i gülzâr için
Zeyn olur zerrîn tabaklar vuslat-ı dîdâr için
Jâle sanma şâh-ı gülden pâyına îsâr için
Makdemin ikbâline lü'lü-i lâle serpilir

[284b] Sen şeh-î mülk-i melâhatsın secâ'at eylesen
Seyre çıksan azm-i meydânı seyâhat[387] eylesen
Şehsüvârım esb-i nâza istimâlet eylesen
Pâyının erdiği yerden hâk-i hârâ serpilir

Ehl-i aşkı sanma mevtin cür'asından içdiler
Soyunup cismin libâsın âriyetden seçdiler
Gördüler Ferhâd u Mecnûn kendilerden geçdiler
Dest-i hayretde nice Şîrîn ü Leylâ serpilir

5 İltifâtındır Ömer-i bî-çâreyi serseri kılan
Şefkatindir hâtır-ı gencini pür enver kılan
Yaş değildir giryeden dâmânı çeşm-i ter kılan
Cûşa geldikçe gönül emvâcı deryâ serpilir

606

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[285a] 1 Ey dilâ beyhûde bu cem etdiğin sevdâ nedir
Pes ne ma'nîdir sebep sevdâya ol ma'nî nedir
Bir aceb deryâ imiş düşdüm ana deryâ-yı aşk
Sorsalar zâhirde amma bilmem ol deryâ nedir

[385] dehânından nihân etme gönüller pâresin, Mecmûa.
[386] derefşâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.240.
[387] Melâhat, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.240.

Gerçi ey dil el çekip işgâlden kurtulmuşum
Bir civânın bâri cevrinden sararıp solmuşum
Gayrı yok çün dîde-i ağyârdan dûr olmuşum
Bir belâlı başım için çekdiğim gavgâ nedir

Ey dilâ bir ân imiş kevn ü mekânın menzili
Göz yumup açınca tayy olur cihânın menzili
Cây-ı vahdetdir mukarrer ayın ânın menzili
În ü ândan fârîğım dersen gam-ı ferdâ nedir

Ey gam-ı ferdâ-yı hayretde kalan kendin tanı
[285b] Hem basîret sâhibiyim dersen evrâkın kanı
Nüsha-i kübrâdır âlem okuyup bildin ânı
Fehm kıldınsa rumuzu alleme'l-esmâ nedir

5 Zâhir ü bâtın Ömer esrâr-ı hûdan dolmayan
Feyz-i esmâ üzerinden teşnesini bulmayan
Zâhidâ tevhîd-i islâh[388] ile sâbit olmayan
Bilmedi gitdi cihânda lâ ile illâ nedir

607

Muhammes-i Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nice bir ağlatırsın uşşâkı ey yüzü güleç
Nice bir olsun adüvlerle aramızda bu lec
Nice bir aksine döne yürüye dollâb-ı kec
Kal'a-i vaslın ba'îd oldu şahâ mânend-i bec
Mihnete sabr edelim ke's-sabrı miftâhü'l-ferec

[286a] Cân dimâğında eger var ise firkat lezzeti
Hûn-i[389] vaslın anladın bildin nedir mâhiyeti
İrtikâb etdin fenâ dârında dâru'l-mihneti
İntisâb-ı şevketin çekdi benim üstüme mec[390]
Firkate[391]sabr edelim ke's-sabrı miftâhü'l-ferec

Böyle dedi bir derûnu sırr-ı hikmetle dolan
Enfüs-i âfâk-ı mir'âtı vücûdunda bulan
Kenz-i lâ-yefnâya yol buldu bedî-i vakt olan
Böyle tîz-tâb olma gel mânend-i Kâsım bin Arec

[388] ihlâs, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 374.
[389] Çünki, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 178.
[390] İntisâb-ı şefkatin cânâ nasîb olmaz mı hîç, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 178.
[391] Mihnete, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 178.

Firkate sabr edelim ke’s-sabrı miftâhü’l-ferec

Sabr ile el yudu zâr u giryeden Eyyûb’u gör
Sabr ile erdi murada Hazret-i Ya‘kûb’u gör
Sabr ile tâlib olanlar buldular matlûbu gör
[286b] Her işde müsta‘cile râzî değildir ilm-i renc
Firkate sabr edelim ke’s-sabrı miftâhü’l-ferec

5 Akıdıben ey Ömer dilden küdûret âbını
Anın ile dîdeden tarh eyle benlik hâbını
Yasdanıp ihlâs-ile künc-i tevekkül bâbını
Sabrımı mani eyleyen şahsa verilmez rûz-i hac
Firkate sabr edelim ke’s-sabrı miftâhü’l-ferec

608

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Binmişim zevrâk-ı aşka engine salar beni
Dâğlara düşmem mukarrer çıkdı sahrâlar beni
Kıldılar dilden cüdâ ol sâçı Leylâlar beni
Korkarım Mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

Âşık olan rûyuna tapsa aceb mi sevdiğim
[287a] Başıma kuşlar yuvâ yapsa aceb mi sevdiğim
Mürg-i hüsnün gönlümü kapsa aceb mi sevdiğim
Korkarım Mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

Bu acebtir içmeden mestâne şeklin bağladım
Rûz u şeb şem‘ına yanar pervâne şeklin bağladım
Dâğda zincirin sürer dîvâne şeklin bağladım
Korkarım Mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

Der ki bu Âşık Ömer dâğlar duymaz âhımı
Çok çalışdım çâre yok hîç âhıma feryâdıma
Cevre mâ’il olmasın söyleyin güzeller şâhına
Korkarım Mecnûn eder âhir bu sevdâlar beni

609

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cümle hûblar sen melek sîmâ güzelden ân alır
Öyle bir ân ki dil-i uşşâkı pek asân alır
Gamze-i hûn-rîzini gördükçe âh u vâh edem
[287b] Kahramânî bakışın her bir nazardan kan alır

Sun‘-ı Hakk ile elestden dil-rübâsın sevdiğim
Şüphesiz ser-tâ-kadem nûr-ı Hudâ’sın sevdiğim
Bir tabîb-i hâzık-ı sıhhat-nümâsın sevdiğim
Neşter-i müjgânların her bir damardan kan alır

Nîm nigâhın ey güzel âkılları eyler cünûn
Defter-i hüsnünde tahrîr eylemiş hüsnün yekûn
Fitne-i âhir zamânsın sende hatm oldu fünûn
Fenn-i cevrin ey sanem la‘l-i lebinden kâm alır

Dil verelden sen gül-i endâma işim oldu gam
Derd-i aşkınla derûnum hûn ile ahmerde nem
Her kaçan ağyâr ile görsem seni ey gönce-i gam
Ol vakitte cismimi bir âteş-i sûzân alır

[288a]5 Ey Ömer sen girme gel ol kalb-i adüvün kanına
Hâlik’ımdan korkarım in‘âm okurdum cânına
Dinle pendim varma bir dâhi rakîbin yanına
Yoksa sonra Tanrı hakkatiçün seni şeytân alır

610

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dâne-i Hâlik şehâ dil murgunu bir ân alır
Zülf-i pürçînin girift eyler anı âsân alır
Âşıka cânlar bağışlar çeşmin amma gâh alır
Kirpiğin hançer döker[392] cân u ciğerdenkanalır

Dilberâ bâkî midir zevk u safâdan ibret al
Şîrîn’e Leylâ’ya bak mihr ü vefâdan ibret al
Hâlet-i İskenderi gör Kaydefâ’dan ibret al
Kasr-ı hüsnün eşk-i çeşmimden sakın tûfân alır

[288b] Ağlatıp bülbül gibi men âşıkı nâlânını
Gül gibi her hâra teslîm eyleme ünvânını
Korkarım te’sîr-i feryâdım tutar dâmânını
Eşk-i çeşmimden çıkar bir âteş-i sûzân alır

Müddeî yüz sürmek istermiş eşiğin hâkine
Cevr ü kahrından halel ne aklına idrâkine

[392] Çeker, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 238.

Âşıkın seng-i tarîkinden rakîbin pâki ne
Kovucak yerinden ağır yüklü çok meydân alır

Etmedin gitdin Ömer mahzûn garîbe iltifât
Gülşeninde yok imiş bir andelîbe iltifât
Etme bârî görmeyim gayrı rakîbe iltifât
Söyleşip gülme bile yoksa seni şeytân alır

611

Beste

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[289a] Kâl'a-yı cihân germ-i nigâh etmeğe değmez
El vermedi hayfâ diye âh etmeğe değmez

Yâ bâde-i gülfem ola yâ şûh-ı hoş-endâm
Âdem dahı bir gayrı günâh etmeğe değmez

612

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

İncinip küsülüm sevdiğim bana
Gözlerim kan ile doldu ne çâre
Nazar etmez oldu hîç benden yana
Gamdan gül benzimiz soldu ne çâre

Gözleri dişleri Rûm'un harâcın
Kaşları almışdır âlemin bâcın
Hey âşıklar bilir misiz bunun ilâcın[393]
Bir işdir başıma geldi ne çâre

[289b] Er oldum bir zamân ahdimi güttüm
Sarvân[394] olup aşkın katârın yetdim
Benden yüz çevirdi bilmezem netdim
Vardı bir kaç rakîb buldu ne çâre

Ol nâr-ı hasretle sînemi delip
Görüp düşmanlarım hâlime gülüp
Hîç bir dostum yok ki yanıma gelip
Dediler derdimend buldu[395] ne çâre

Der Gevherî hasbihâlin şöyle olur

[393] Bilir mi âşıklar bunun ilâcın, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 71.
[394] Mecnûn, Elçin, Gevherî Dîvân,. s. 71.
[395] Kaldı, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 71.

Câna cefa eylerse öyle olur
Küstü dilber barışması neyle olur
Olmayıcak idi oldu ne çâre

613

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[290a] 1 Fasl-ı güldür nevbahâr eyyâmıdır
Goncesin ey nevcevânım gel açıl
Bâğa çık seyr-i kenâr eyyâmıdır
Goncesin ey nev-cevânım gel açıl

Sana bir bülbül mü var âşık değil
Yoluna cân vermege sâdık değil
Şâdmân ol gam sana lâyık değil
Goncesin ey nev-cevânım gel açıl

Aşkına düşdüm senin ey nev-cevân
Anınçün eylerim âh u figân
Gam değil ben ağlasam sen gül hemân
Goncesin ey nev-cevânım gel açıl

Bâğ-ı hüsn içre gül-i nev-restesin
Çâre sâz âşık-ı dil hastesin
Böyle hüsn içre niçin dem-bestesin
Goncesin ey nev-cevânım gel açıl

614

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir civân birbirini bin nâz ile eyler tırâş
Sanasın tîr-i kazâ kavs-i kûzahdır göz ü kaş

Sîm bileklerle soruldu kemend göstere
Câvidân buldu vücûda yâ bu ne devletli baş

[290b] Sînem üzre bile usturanı lutf et nâz ile
Ne kâyışa minnet olsun ne bileğiye ulaş

Mir'at-i vechinde gördüm Rûm'u ey mestiyâ
Nakra'i aşkımda erivericek yok bir ma'âş

615

Târîh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Lisân-ı hâl ile mâ'i cârî
Ne hoş tesbîh eder perverdigârı

616

Kıt'a

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu fikr-i tûl ile biz zülf-ü yâreden gideriz
Ruhun hayâl ederek çok gül'izâreden gideriz

Ümîd-i vasl ile düşdün bu bahr-i aşka bugün
Dilâ necât bulamazsak kenâre dek gideriz

Şarâb-ı la'l-i lebin mil yerine nûş ederiz
[291a] Bu mest-i aşkla renc-i humâre dek gideriz

617

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey gönül eyyâmı devlet içre himmet kalmadı
Kimden umarsın kerem ehli mürüvvet kalmadı

618

Lugaz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nedir ol kim teni altına benzer
Güher tâcı meğer Kârûn'a benzer

Asarlar gündüzden burnundan anı
Hemîşe gussadan mağbûna benzer

Gece olsa demirler ayağın
Aceb der bende-i meftûna benzer

Başın kesdikçe artar cânı ânın
Bu sözün hem birâz efsûna benzer

619

Lugaz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ol nedir ki hem uzundur hem ince
Ana kaftân bulunmaz hîç boyunca

620

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

[291b] 1 Dîdârına geldim mahrûm gönderme
İki leblerinden bir gerdânından

Gönül çerâğın sakın söndürme
İki leblerinden bir gerdânından

Kıblemizsin sana dönsün yönümüz
Kerbelâsın senden aksın kanımız
Turfânda imişsin özler cânımız
İki leblerinden bir gerdânından

Bâzargân oğlusun bâcın alırım
Sarrâfanım kıymetini bilirim
Gözün kaşın zekâtını alırım
İki leblerinden bir gerdânından

621

Mu‘ammâ-yı Hasan

1 Bilmek istersen ol ism-i nâzenîni
[292a] Çıkar hamsîn içinden erba‘îni

622

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Sevdiğim hem senin âhû gözlerin
Aklımı fikrimi eyledi târac
Güftâre geldikçe şirin sözlerin
Bitirir lebinden şekker-i güllâc

Ben gibi ölümlü hastanda çokdur
Kâşın kavs-i kemân kipriğin okdur
Melâhat[396] mülkünde nazîrin yokdur
Diberler içinde[397] cümleye ser tâc

Ko gamdan derûnum gam-güsâr olsun
Âteş-i hicrinle sînem nâr olsun
Olursa sen gibi şîvekâr olsun
[292b] Gönül gayrisiyle etmez imtizâc

Ol perîye her kim bir nazar kılar
Aklın cem edemez divâne olur
Yokluktan el çekip ganimet bulur
Envâr-ı hüsnünden bir kez alan bac

5 *Ebrûları kıl kalemle çekilmiş*

[396] Mübtelâ, Mecmûa.
[397] Şimdi sensin, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 37.

Gören üftâdenin kaddi bükülmüş
Hâl-i hindûları güya dökülmüş
Sanki tavâf eder Ka'be'yi hüccac

Şu yerde Gevherî kokulmaz gülüm
Dâmânına uzatsam yetişmez[398] elim
Yüzüne söylesem dolaşır dilim
Arzıhâl sunmağa kaldım ihtiyâç

623

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'lün

1 İlâhî dilerim rakîbe üç nesne armağan olsun
Biri sıtma biri sancı biri afcân olsun

624

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gönül cânâ seni gâyet sor ahvâli nice olsun
Sana her kim ihânetle bakarsa bağrı tuç olsun

Hatâdan saklasın cânâ seni ol bî-zevâl Allâh
Olursa âşıka ma'şûk beğim sen gibi genç olsun

[293a] Nedir dîdâra sır vermen nedir olmak benim cânım
Seninçün ol adüvlerle hezârân kere lec olsun

Ferâgat etmezem cân seni sevmekden ölsün mü
Efendim baş ile cânım senin yolunda haraç olsun

5 Bu Ömer der ki ahd olsun seni tenhâda bulursam
Tutup dudacığın emmek benim boynuma borç olsun

625

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey kadeh her dem öpersin yârimin la'l-i lebin
İçeyim mi kana kana kanını şimdi senin

626

Şer'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ruhların elvân yaratmış zül'celâlullâh seni
Âşığa seyrân yaratmış zül'celâlullâh seni

[398] Kadd-i bâlâsına erişmez, Elçin, Gevherî Dîvânı., s. 37.

Kıl nazar mirâta birkez seyr edip ruhsârını
[293b] Gör ne sîm gerdân yaratmış zül'celâlullâh seni

Lutfuna mazhar et bendeni ey bâğ-ı cinân
Ben seni çokdan severim sevdiğim bil bî-gümân
Bârekellâh der görenler sana ey Hakk'a dehân
Bir leb-i mercân yaratmış zül'celâlullâh seni

Ehl-i diller medhin okur dilde ey sâhib-i cemâl
Bütün dünyâyı geşt etsem mislini bulmak muhâl
Kâmetin tûbâya dönmüş hûbluğun bulmuş kemâl
Aceb âlişân yaratmış zül'celâlullâh seni

Bu su'âlim doğru söyle aşkına olsun dînin
Bildir efkendine lutf et sîmi billûr tenin
Der ki Şer'î ben bilirim hûrîdir aslın senin
Sûretâ insân yaratmış zül'celâlullâh seni

627

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[294a]1 Hâne-i kalbi harâb etdi o reftâr u reveş
Aldı dil kal'asını pâdişâhım bu reveş

628

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kâmillikde budur ey çeşm-i mestim
Her işi dostuna yârâna danış
Hevesine mağrûr olmak iyi mi dostum
Varıp bir kâmile her yana danış

Hep seni sevenler gerçek âşık mı
Hakîkatte bu ben gibi sâdık mı
Kemlerle konuşmak arza lâyık mı
Tefekkür eyleyip sen sana danış

Hâne-i uşşâka geleyim dersen
Mahfice bir lezzet bulayım dersen
Bu sevgi ahvâlin bileyim dersen
A benim sevdiğim gel bana danış

Yakılmış kalbimi bünyâd edersin
İhsânını hadden ziyâd edersin

Şer‘inle konuşmak murâd edersin
Gönül sultân derler sen ana danış

629

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[294b]1 Âteş-i aşk beni üryân eyledi ey bağrı tâş
Aşkına Selmân-ı Pâk’ın gel bizi eyle tırâş

630

Türkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Görelden gönlümü aldı ruh-ı zîbâsı Mahmûd’un
Beni gavgâlara saldı saç u sevdâsı Mahmûd’un

İşim gücüm figân etdi gözüm yaşın revân etdi
Beni öldürdü kan etdi leb-i ra‘nâsı Mahmûd’un

Tenim hicr ile hâk eyler gam ile sîneme çâk eyler
Beni bir gün helâk eyler kadd ü bâlâsı Mahmûd’un

Salındı nâz ile gitdi figânım âlemi tuttu
Gönül mülküne hükmetdi kaş utûrrâsı Mahmûd’un

5 Sevelden beri ol mâhî ererdi gönüllere âhı
Eder dîvâne vallâhî beni sevdâsı Mahmûd’un

631

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[295a]1 Bî-ılel Mecnûn-ı dîn külli yevm pûsetîn
Evvelâ fî-sahn-ı veçhin sâniyâ fî-şefeteyn

632

Türkî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Hun dilimi gonce-i câm eyledi bülbül
Bezm-i külli nâl ile tamâm eyledi bülbül

Her nâlede bir nahlinle kondu safâdan
Her na‘mede tebdil-i makâm eyledi bülbül

Gehvâresini gerçi nesîm eyledi tahrik
Ammâ ki güle hâbı harâm eyledi bülbül

Etdi sözün amuhte-i şikve-i hicrân

Mest olmağla halt-ı kelâm eyledi bülbül

5 Dün geldi sabâ sahn-ı çemende dedi Nâbî
[295b] Hâk-ı reh destûre selâm eyledi bülbül

Destûr zi key hem-dem sultân-ı cihân kim
Vasf ile çemen mülkünü râm eyledi bülbül

633

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bencileyin gül gerek gül için bülbül gerek
Sencileyin güzele bencileyin kul gerek

634

Nâbî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bezm-i safâya sâgar-ı sahbâ gelir gider
Gûyâ ki cezr ü medd ile deryâ gelir gider

Açıldığın haber verir ağyâra gül gibi
Her dem bize nesîm-i sebük-pâ gelir gider

Olmaz yine marîz-i muhabbet şifâ-pezîr
Rûy-ı zemîne bir dahı Îsâ gelir gider

Âğûşi vusla almış o tıflı şeb-i visâl
[296a] Gehvâre gibi âşık-ı şeydâ gelir gider

5 Sultân-ı gam nişîmen edelden derûnumu
Sahrâ-yı kalbe leşker-i süvâr gelir gider

Bir gün demez o şûhuna âyâ murâdı ne
Çokdan bu kevne Nâbî-i şeydâ gelir gider

635

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ser-i kûyundan ayrılmam felek bir yana salmazsa
Yolunda olmakdır kasdım Hudâ cânımı almazsa

636

Latîfî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kimisi handân bu halkın kimisi giryândır
Kim terennüm eylemekde kimisi nalândır

Kim serâser gark-ı zîbâ kimisi üryândır
Gösterir takdîr olanı gerdiş-i gerdândır
[296b] Her kulun başına yazılan gelir devrândır

Yazdığın çün kâtib-i takdîr tağyir eylemez
Ol nüvişti mahv edip bir dahı tahrîr eylemez
Hikmete nâzır olan inkârı teksîr eylemez
Âkil olan bu cihânda hîç tedbîr eylemez
Her kulun başına yazılan gelir devrândır

Her ne kısmet eylediyse sana kassâm-ı ezel
Erişir her kanda ise ol sana gam yeme gel
Sevk-i hakdır züll ü izzet ger mahal ne mahal
Ârif olan lutf u kahre eylemez aslâ cedel
Her kulun başına yazılan gelir devrândır

Hâlden çün hâle iletir rûzigârın gerdişi
Nice sûret gösterir gerdûni gerdân cünbüşü
[297a] Râst gelmez değme takdîre tedbîrin işi
Böyle kalmaz dâ'imâ bir hâl üzre bir kişi
Her kulun başına yazılan gelir devrândır

5 Bunca demler kim Latîfî geçdi yok andan eser
Âtiye hâlî bilinmez hâledir ancak nazar
Durmayıp geçmekde ahvâl-i âlem hayr u şer
Her ne hâl ise cihânın lutf u kahrı geçer
Her kulun başına yazılan gelir devrândır

637

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dâr-ı dünyâdan bekâya eyler isem intikâl
Cân bedenden ayrılıben senden ayrılmak muhâl

638

Sun'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mâh-ı ruhsârın öykündüğü için gül ter
[297b] Pâresin etdi kulağınca anın bâd-ı seher

Yârdan erdi bihamdillâh esenlik haberi
Şimdi geldi ayağı toz ile bâd-ı seher

Ne aceb hâli var ey sâkî sürâhînin kim

El içer kanını ol kendi ziyânına güler

Cân verirken gam-ı aşkla anıp dildârı
Geçemez dâhî havâdan bu gönül âh eyler

Sun‘ıyâ Pîrzen-i dehri seni aldamasın
Dost olmaz kârı düşman kişiye eyle hazer

639

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Şehr içinde ben garîbem heves içinde sen garîb
Gel ikimiz bir olalım sen garîb hem ben garîb

640

İshak

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[298a]Va‘de-i vasla dilinden dilberinlâ gelmedi
Çok vefâlar sûretin gösterdi illâ gelmedi

Gelmeğe ahdetdi gerçi zâhir ol bî-vefâ
Gönlüne amma ki gelmek fikri aslâ gelmedi

Cân göndermek olurdu da‘vet-i dildâr için
Ol dahî gönlüm gibi olurdu ferahnâ gelmedi

Sûfi gördüm kaçar dilber temâşâ etmeden
Andan özge desende bana temâşâ gelmedi

Devr-i âdemden beri İshâk’a benzer âleme
Bir belâkeş âşık-ı şûrîde şeydâ gelmedi

641

Müfred

Kalmak lâmını al kâfın noktasını
Kalanı ağzıma ver diyeyim sana nekesini

642

Nâbî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[298b]Nola âhımla çeksem tâk-ı çarha anberîn perde
Beni leb-rîzi sevdâ etdi bir şûh-ı siyah cerde

Olurdum dem gâh-ı fitneden azâde ser ammâ
O şûhun zülfü anber sâyenin sevdâsı var serde

Ben ağûşum keşâd etmekde amma dâye-i gerdûn
Eder tıflım ümîdim dâmeni mahşerde perverde

O şâh-ı nevresîdem bendegânından şümâr etmez
Anınçün halka-i çeşmi ümîdim kaldı defterde

5 Bu denli Nâbî'yâ etmezden tıfl-ı hod-pesendâne
Remî sâkî nümâyân olsa mirât-ı sâgarda

643

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tanrının takdîridir hüsnüne âşık olduğum
[299a] Aşka düşüp yandığım bil hükm-i Hudâ'dır sevdiğim

644

Nâbî Fermâyid

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Meşksâ etdi dimâğım bâd-ı giysûlerine
Nâfe rîz oldu bu sevdâlarla âhûlarına

Hâheş-i vuslat mı hüsn etdi telâşımdan aceb
Mevc-i hîz-i çîn nâz olmakda ebrûlarına

Gamze hâmûş teğâfül dîde lebleriz gazab
Fırsat-ı güftâr bulmuş gibi bed-gûlarına

Yâr-ı meclisde gel câm elde bülbül nâlede
Vaktidir mestâne reftâr eylesin cûvlerine

5 Ol gül ter gâlibâ gül-geşte çıkmış hâneden
Bülbülün feryâdını basdırdı hûhûlar yine

Halka-i çeşminde her dem sanma olmuş lâne-sâz
[299b] Zîr-i tâk-ı ebrûvanında perestûlarına

Fereş-râh olmak durur bir nev nihâle niyyetin
Hâli değildir bu tekâpûlarına

645

Müfred

1 Cân dirîğ etme dilber vefâdâr olıcak
Ne kadar sohbet etse terk et cefâkâr olıcak

646

Sabrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cûy-ı deryâ gibi yek-meşreb yek-rû olalım
Gelsin ol rûh-ı revân sîne bir pehlû olalım

Şem-ı pervâne ile girdi nevişti fânûsa
Birde dildâr ile yek-çehre ve yek-sû olalım

Dâğlarla kolunu gelsin tezeyyün etmiş
Bizde pür ede bir sâ‘ad bâzû olalım

[300a] Şîşe-i meyle gelip meykede de güftâre
Bir nefesde iki tûtî-i suhenger olalım

5 Âteşîn âb-ı ciğer dîdeye gelsin dilden
Çeşme-i çarşı-yı aşka terâzû olalım

Sarılıp yâr ile bir pîrahen içre Sabrî
Yek kabâ yek kemer u yek ten u yek bû olalım

647

Güfte-i Hayalî Berâyi Nef‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nef‘ıyâ Kars’a ağalıkla revân olduk da
İbtidâ düşdü Hasan-ı Kal‘ası üzre seferim

Başına mehter olup her birisi nice zamân
Çaldı hemşire ki nevbetle … neferim

648

Ismetî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Râyic olmaz her zamân nakd-i temennâ böyledir
[300b] Ağlama ey hâce kim ümmîd-i dünyâ böyledir

Hem yakar pervânesin hem sûz-i dil izhâr eder
Müktezâ-yı meşreb-i şem‘ı şeb-ârâ böyledir

Eşk-i gül-gûnum yanılmaz dostum ma‘zûr tut
Girye-i bî-ihtiyâr nâşekîbâ böyledir

Olsa bir lahza eger suret-nümâyı arzu
Yine mahv eyler hemân bu çarh-ı mînâ böyledir

5 Rûzigârın fikre sâlih kâr-i yokdur İsmetî

Vaz-ı nâ-sâz-i cihân yâ şöyledir yâ böyledir

649

Cevâb-ı Nef‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir deli puşt iken ol gözleri eğri pezevenk
Şimdi hayli bey olup şöhre-i yârân olmuş

Gözü pür çeb-râst değil belki taşak darbından
[301a] Çekilip her biri bir yana girîzân olmuş

650

Ismetî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Recâ-yı vasl ile dest-i vefâya yüz süreriz
Itâb ederse düşüp hâk u pâye yüz süreriz

Murâd bir nigeh-i iltifâtıdır yârın
Bu âsitâne hemân ol recâya yüz süreriz

Ümîd odur ki ola bir behre-vâr vuslat-ı dost
Zemîn lutfuna kim bî-nihâye yüz süreriz

Ümîd odur ki evvelâ pây-busuna bâ‘is
Hemîşe dâmen-i zülf-i du sâye yüz süreriz

651

Müfred

1 Bir devlet için çerhî temennâdan usandık
Bir yâr için ağyâre müdârâdan usandık

652

Sabrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[301b]1 Bîm-i firkatle dile vasl-ı dilârâ mı gelir
Şahane’i gam gelicek hâneye sahbâ mı gelir

Kand arz edebilir nakdi niyâzı ana dil
Dil-rübâ hânemize gelsede tenhâ mı gelir

Hîç belâ vâsita-i bâd-ı sabâ ey bülbül
Hücrene şâyed berk-i gül ra‘nâ mı gelir

Rûzigâr ise de olan nehr-i deryâ-yı emel
Sâhil hâtır-ı geştî temennâ mı gelir

5 Şu‘le-i mey gibi şimşîr olıcak destimde
Düşman gamla dile fikr-i dil-ârâ mı gelir

Böyle gamda hum pür feyz ise sâğır gelir
Dîde-i tab‘ıma Sabrî mey ma‘nâ mı gelir

653

Müfred

[302a] 1 Âkil cihânda ne şâd olur ne gam çeker
Câhil hemîşe olayım diye elem çeker

654

Sabrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Düğmeni bir bir çözüp uşşâka lutf et sîne aç
Sad müdevver kafl ile der beste bir gencîne aç

Der dehân etdi sürâhînin o tîğı sürhunu
Jeng-i gamdan pâk edip tîğı dili âyine aç

Yek bilir ol kadri kâlâyı bahârı ey sabâ
Goncenin dîbâyı sürhun bülbül-i miskine aç

Sâkiyâ câm-ı cilâ efzâyı lutf et güfte-sûr
Gonceler çâk girîbân ile sun sen sîne aç

5 Etme dâğ-ı sineyi Sabrî dil ağyâre arz
[302b] Ukde-i râz-ı derûnun âşık-ı gamgîne aç

655

Sabrî

1 Ol senin dile sûzi dilimden haber eyle
Ey ah hazinem eser eyle eser eyle

Tohm-i emelim şûre-sitân-ı gama düşdün
Yâ Rabbim lutfunla anı tâzeter eyle

Bir başka safâ verene kasr-ı gama ey aşk
Her dîdemi fevvâre’i hûn ciğer eyle

Görsün nice olur çâşeni câm-ı muhabbet
Bu akl-ı hud-arâyide benden beter eyle

5 Şehnâme-i ayş u Cem’e evrâk-ı şumâr olur
Sâkî ser engeşti sürâhi-yi ter eyle

Sen gevher-i kâm-ı dil ben bahr-i temennâ
Gel gayra kenâr olma derûnumda yer eyle

Endîşe-i kufldür ümîdi kov Sabrî
Miftâhını vâbeste-i ah sihr eyle

656

Vecdî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[303a] 1 İlâhî izzetin Hakk'ı mürüvvet issi hünkârı
Hatâdan sakla her demde muhabbet eyle çâr yârı

Açılsın gül gibi her demde şâd-ı Hürrem ve handânı
Mübârek hâtırına hîç dokunmasın gam asârı

Serîri saltanat taht ile tâcı ber-karâr olsun
Durup oturduğu yerde velîler ola hep yârı

Süleymân'ı karınca nece medh eyler nece söyler
Ana lâzım olan her vakt du'â etmek gerek bârî

5 Rikâb-ı merhamet bahşında bu Vecdî ednâ kulun
Ana her rûz u şeb her dem du'â etmek durur kârı

657

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hayli demdir görmedi çarh-ı felek devr-i zamân
Böyle bir adl-i adâlet sâcu devletli hân
[303b] Devlet-i izzet şecâ'at issi bir sâhib Kur'ân
Yeryüzünde hutbelerde okunur ismi ıyâl
Sultân İbrâhîm-i âdil pâdişâh-ı kâmurân
Sâyesinde cümle âlem oldular emîn ü amân

Bundadır şevket ü muhabbet bundadır arz u vakâr
Bir şâhîn şehbâz olur şehbâz oldukça süvâr
Per ü bâlî himmet olup hem şekârın eşkârı
Sultân İbrâhîm-i âdil pâdişâh-ı kâmurân
Sâyesinde cümle âlem oldular emîn ü amân

Yedi iklîme uzatsa erişir desti anın
Huzerânın yerde vekîli çâr yârı dostu anın
Dâ'imâ kudret kemânında durur şasdı anın

[304a] Erişir menzile oku ne ise kasdı anın
Sultân İbrâhîm-i âdil pâdişâh-ı kâmurân
Sâyesinde cümle âlem oldular emîn ü amân

Şol mübârek özi âlem halkına ihsân eder
Sözleri keşfi kerâmet dertlere dermân eder
Kendiye âsî olanı yerlere yeksân eder
Yek nazarla bir kolunu Mısır'a hem sultân eder
Sultân İbrâhîm-i âdil pâdişâh-ı kâmurân
Sâyesinde cümle âlem oldular emîn ü amân

Der pâdişâhım düşmesin endîşeye
Pâdişâh olduğu dem hükm eyledi her köşeye
Cennet içre hûriler pâyına hülle düşe
Erişip şehzâdelerle görüşe beğ paşa
Sultân İbrâhîm-i âdil pâdişâh-ı kâmurân
Sâyesinde cümle âlem oldular em3in ü amân

658

İlâhî - Türkî

8'li Hece Ölçüsü

[304b] Bir efendiye kul oldum
Yedi iklîmin şâhıdır
İns ü cinden haber aldım
Bu yeryüzünün mâhıdır

Devletinde huzûrum var
Hizmetinde kusûrum var
Sanmasınlar gurûrum var
Gönül muhabbet şâhıdır

Bu beyti eyledim imlâ
Du'â etmek durur evvelâ
Yoğıken var eden Mevlâ
Cümlemizin penâhıdır

Pâdişâhlar devletli hân
Evliyâdır tutma gümân
Gökyüzünde olan hûbân
Âşıklar dûdi âhıdır

Cihânda Kâtibî yazmak
Okumak anlamak bilmek

Verilmez değme insâna
Bu bir sırrı elfîdir

659

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gülmedim âlemde ömrüm geçdi âh u zâr ile
[305a] Çarh-ı devrin elinden yandı sînem nâr ile
Korkarım gülşende el bir eyleye gül-hâr ile
Yâ İlâhî yârimi yâr eyleme ağyâr ile

Hayli demdir geçmişim cândan derîğ etmez serim
Nâr-ı hasretdir derûnum dâr-ı firkatdir yerim
Râzî oldum ben Nesîmî gibi yüzsünler derim
Yâ İlâhî yârimi yâr eyleme ağyâr ile

Yeryüzünde ins ü cin gökde melekler hakkıçün
Gece gündüz ay yıl devri felekler hakkıçün
Enbiyâ ve evliyâ makbûl dilekler hakkıçün
Yâ İlâhî yârimi yâr eyleme ağyâr ile

Yeryüzün tuttu benefşe geldi gül ben gülemem
Başladı bülbül figâna gitdi aklım bilemem
[305b] Sen bilirsin hâlimi bir sâ'at ansız olamam
Yâ İlâhî yârimi yâr eyleme ağyâr ile

5 Aşkın meyinden olmuşum mest ü harâb
Âteş-i hicrân ile sînem dolu bağrım kebâb
Ol Habîbin hürmeti eyle du'âmı müstecâb
Yâ İlâhî yârimi yâr eyleme ağyâr ile

660

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Münkirin acı sözü gayet de geçdi cânıma
Çekdiğim gamdan şikâyet eylesem cânânıma

Hâlimi arz etmekde tenhâda bir kez ol perî
Bilmem ağyârın yasağından mı gelmez yânıma

Dostunu terk eylemeklik âdeti yokdur anın
Korkum oldur ben gedâsın geçdiler sultânıma

[306a] Gamzesi tir-i kemânın gâfilen bir gün beni

Öldürür gurbetde şâyed susamışdır kanıma

5 Kâtibi sabr edelim takdîr-i Hakk rûz-ı ezel
Mübtelâ yazmış adını defter-i dîvânına

661

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sen meleksin kulların gayet de çokdur sevdiğim
Kaşların yâydır senin kirpiğin okdur sevdiğim
Dertlere dermân eden ol yüce Hakk'dır sevdiğim
Derdin ile şöyle kaldım çâre yokdur sevdiğim

Gam yemezdim kadrimi kıymetimi bilsen benim
Gözlerin yaşına rahm eyleyip salsan benim
Ede bir kez hâtırımı destine alsan benim
Derdinle şöyle kaldım çâre yokdur sevdiğim

Gece gündüz hasretinle eylerim zârı hey
Leblerinden lezzet alsam ey vefâsız yâr ey
[306b] Hâlime rahm eylemezsen ben yatarım nâçâr hey
Derdin ile şöyle kaldım çâre yokdur sevdiğim

662

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir sehî serv-i bülend kaşı kemân ruhları al
Dişleridir la'l ü mercân lebleri âb-ı zülâl
Yine sensin var ise dehr içre bir sâhib-i kemâl
Gelmedi mislin cihâna devr-i âdemden beri

Mâ hasal mümtazısın dilberlerin ey nev-cevân
Nice vasf etsin senin vasfını cism-i nâ-tevân
Her kaçan güftâre gelsen mest olur akl ile cân
Gelmedi mislin cihâna devr-i âdemden beri

Sâdıkâne ömrüm oldukça sevem cânâ seni
Döneyim Mansûr gibi berdâr eyledikde beni
[307a] Bî-nazirsin heft iklîm içre akrânın kanı
Gelmedi mislin cihâna devr-i âdemden beri

Kâtibi bir bendedir var ise iz'ân yeter
Râzıdır derd ile derdine dermân yeter
Ana bir ednâ kulundur deydiğin ihsân yeter

Gelmedi mislin cihâna devr-i âdemden beri

663

İlâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ehl-i aşkım dâ’imâ yanmakda sînem nârsız
Dûd u âhımdan kelâmım söylerim efgânsız
Gerçi kim yârsız olur olmaz cihân ağyârsız
Nitekim bülbül figânsız gonce güller hârsız
Görmedim dîvâne gönlüm gibi ben bir ârsız
Kande varsam bir nefes arâm yok dildârsız

Gâh olur sîmurg-ı âşıklar gönüllerde uçar
Gâh yerde rûz u şeb kervân gibi konar göçer
Ehl-i diller meclisinde âşinâlıkdan kaçar
Ne nasîhat dinler ol ne dostu düşmandan seçer
[307b] Görmedim dîvâne gönlüm gibi ben arsız
Kande varsam bir nefes arâm yok dildârsız

İkimiz hem-râh hem-dem anadan doğduk bile
Okuduk ilm-i mihnetden hezârân mes’ele
Nev-cevân olmakda gün geldi gece gitdi ben hele
Nâ-tevân oldum ecel devrinde buldum sünbüle
Görmedim dîvâne gönlüm gibi ben arsız
Kande varsam bir nefes arâm yok dildârsız

Dalgalansa her kaçan yanında birdir bahr u ber
Felek aşkın salsa etmez bâd-ı hicrandan hazer
Gâh bir dem sâhib-i ejder olur gâh şîr-i ner
Mülkü Murâd Hânı düşledim ser-te-ser
Görmedim dîvâne gönlüm gibi ben arsız
Kande varsam bir nefes arâm yok dildârsız

664

İlâhî - Kâtibî

8’li Hece Ölçüsü

1 Muhammed’in dînindeyim
Bâğ-ı İrem’dir meskenim
[308a] Her dem mu‘înim çâr yâr
Bir bülbülüm gülem hezâr

Ehl-i dilim dildâreyim
Devrâna istiğnâreyim
Koç başıma azâdeyim

Bana ne yâr gerek ne var

Ehl-i dilim şol nâz ile
Pâkına sûz u sâz ile
Şi‘ir okurum avâz ile
Âlemde buldum iştihâr

Nûş ederim câm-ı Cem’i
Güller seçer nemûnumu
Değişmezem şâd u gamı
Cümle âlem olsa ayyâr

5 Kâtibî’yem bana ne gam
Derûnum içre dem-be-dem
Birdir yanımda medh u zem
Açılmada her dem bahâr

665

Türkî - Kâtibî

11’li Hece Ölçüsü

1 Mevlâm gurbetliğe saldı seyrimi
Giderim sevgili yârim elvedâ
Rûzigâre verdim ihtiyârımı
Giderim sevgili yârim elvedâ

Garîb bülbül ayrı düşerse gülden
Hakk’a niyâz eyler derûn-ı dilden
[308b] Cânân bizi çıkarmasın gönülden
Giderim sevgili yârim elvedâ

Hudâ saldı bilmediğim diyâra
Tîğ-ı darbıla ciğerim yâre
Bizden selâm olsun ol gül‘izâre
Giderim sevgili yârim elvedâ

Leylâ bilir yine Mecnûn sözünü
Aşk ateşine yandırmışdır özünü
Sağ olursam yine görem yüzünü
Giderim sevgili yârim elvedâ

5 Kâtibî der kıymetimiz bilinmez
Çeşmimizin kanlı yaşı silinmez
Ben gidicek sana kul mu bulunmaz

Giderim sevgili yârim elvedâ

666

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Firâk âteşine yandıran beni
Aşkın belâsıdır gayrı değildir
Mecnûn'a Ferhâd'a benzeten beni
Aşkın belâsıdır gayrı değildir

Bülbül olup gülistâna girdim
Bağla bahçenin gülün derdim
Olura olmaza gönül verdiğim
Aşkın belâsıdır gayrı değildir

Gönül bahri kasâvete daldığı
Efkâr yakasını[399] gama saldığı
[309a] Adım halk içinde rüsvây olduğu
Aşkın belâsıdır gayrı değildir

Boz dumanlı karlı dâğlar aşdığım
Mihnet ile yüz bin vâdî geçdiğim
Vatanından ayrılıp bunda düşdüğüm
Aşkın belâsıdır gayrı değildir

5 Kâtibî gevherin kâne yatıran
Melâhat tahtına geçip oturan
Sözüm deryâ gibi cûşa getüren
Aşkın belâsıdır gayrı değildir

667

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Yüzünde harâmî benler seçilmiş
Var ise cân ister kulundan senin
Hüsnünün bahârı tâze açılmış
Emreyle derim kilkinden senin

Her zamân pâyinde yüzüm sürdüğüm
İltifât edersin bizi gördükçe
Var ol cihân içre dünyâ durdukça
Geçmesin adüvler yolundan senin

[399] Âşikâr bak seni, Sadettin Nüzhet, **Kâtibî,** Semih Lütfi: Sühulet Kütüphanesi, İstanbul 1936, s. 31.

Bendeni seversin gâyetde amma
Ben dahı severim ey mülkü semâ
Bilirim âşıksın dostuna amma
Bâz eksik olasın kavlinde senin

Hakîkatli yârsın bilirsin hâlden
Hudâ ayırmayasın selv-i dalden
[309b] Sözüldükçe sözün tatlıdır bâldan
Âb-ı zülâl akar dilinden senin

5 Kâtibî kapında yabana atma
Lutf eyle yaşını sellere katma
Yâri bulmuşsun sen beni ağlatma
Amân felek amân elinden senin

668
Türkî
11'li Hece Ölçüsü

1 Devri akistir çarh-ı feleğin
Kişi istediğin bulmaz sevdiğim
Sencileyin yeşil donlu meleğin
Her insân kadrini bilmez sevdiğim

Bu felekdir hem ağlanır hem gülünür
Ecelden gayrıya dermân bulunur

669
İlâhî
8'li Hece Ölçüsü

1 Seheri hamdele uyan
Tevbeye gel tevbeye
Yarlığasın seni Gufrân
Tevbeye gel tevbeye

İsterisen sen cenneti
Koyma elinden sünneti
Uyan Muhammed ümmeti
Tevbeye gel tevbeye

670
Türkî - Kâtibî
11'li Hece Ölçüsü

[310a] 1 Günde bin âşıkın bağrı delinir
Eyler geçer engel olmaz sevdiğim

Doğru mübtelâna mürüvvet şöyle
Olmazsa cânıma bildiğin işle
Günâhım var ise bana bağışla
İyiler kemliğe kalmaz sevdiğim

Sözünü dinleme her münâfıkın
Düşman eder sana yâr-ı sâdıkın
Bed du‘âsın alan gerçek âşıkın
Dünyâda ahiretde gülmez sevdiğim

Kâtibî bu sitem bir civânadır
Keşf eylemek olmaz ârifânedir
Aşkın ile gönül bir dîvânedir
Kimsenin öğüdün almaz sevdiğim

671

Türkî - Kâtibî

11’li Hece Ölçüsü

1 Fidandan yetişdi bir lebi gonca
Hüsn bahçesinin gülüdür şimdi
Karârım kalmadı anı görünce
Gözüm yaşı toz selidir şimdi

Bir Yûsuf cemâle oldum âşinâ
Lafzatullâh nakş eylemiş kâşına
Âzâde yürürken kendi başına
Gönül bir sultânın kuludur şimdi

Yüce yaylaları konup göçdüğüm
Uğruna yârimin serden geçdiğim
[310b] Sermest olup aşk şarâbın içdiğim
Kudret bağındaki doludur şimdi

Musâhibim hasret garîb vatanım
Ateş-i firkatden eritdi tenim
Râh-ı aşkda dâim sürdüğü benim
Pîrimin erkânı yoludur şimdi

5 Rahat oldu cânım dostu görelden
Hâk pâyına yüzümü sürelden
Kâtibî hûblara gönül verelden
Halk içinde adımdelidir şimdi

672

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kudreti gâlibtir âl-i Osmânın
Düşmana belî demez kulları
Kanı bunlardadır yolun erkânın
İstediği yere erer elleri

Kimseye yâvuz sanı saymazlar
Cenk yüzünde hasımdan dönmezler
Şâhinlerdir değme yere konmazlar
Aşmayız dumanlı yolları

Yarar gâzîlerdir kılıç belinde
Kuşanır zikri der Hakk'ı dilinde
… olur Rum ilinde
Başına su konur şâhin telleri

Nâmerd olan dolulardan içemez
Lokmaların kıymetin seçemez
[311a] Gâyetde serhatdir düşman geçemez
Mağrib Tûnus Cezâyir'in yolları

5 Her biri birinden almışdır sebak
İslâmdan çıkmazlar bir taşra ayak
Hakk'ı bir bilirler Peygamber'i hak
Çâr yârın medhin okur dilleri

Lekeleri merdî ile derilmez
Gâzîleri cenk yüzünde yorulmaz
Suları dâğlardan iner durulmaz
Her dem boz bulanık akar selleri

Kâtibî perver desem üstâdın
Her dem du'âcısıyız Hân Murâd'ın
Pâdişâhım azâd eyle Bağdâd'ın
Gözümüze hayâl oldu çölleri

673

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 Milk-i mihnete özümü

Baglayıp gezer yürürüm[400]
Efkâr ile deli gönlüm
İnleyip gezer yürürüm

Olup işimden âvâre
Sînemi yakmışım nâre
Gönlümü zülf-i dildâre
Bağlayıp gezer yürürüm

Güller yâr olmuş hâr ile
Bülbüleğlenir zâr ile
[311b] Sînemi aşkın nâr ile
Dağlayıp gezer yürürüm[401]

Dâğlar başı oldu yurdum
Günden güne artar derdim
Ben kara gözlümü gördüm
Sızlayıp gezer yürürüm

5 Fehm etmeyen melâlimi
Yâ ne bilsin mekâlimi[402]
Hâlden bilene hâlimi
Söyleyip gezer yürürüm

İçelden Kâtibî câmı
Mestle geçdi eyyâmı
Taşkın sel gibi müdâmı
Çağlayıp gezer yürürüm

674

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 Hünkârımız Hân Murâd'ın
Devletinde safâ bizim
Vefâsın ummâ zor yâdın
Makbulümüz cefâ bizim

Aşk meyinden haste isek
Zülfü yâre beste isek

[400] Gurbet ele düştü yolum
Ağlayıp gezer yürürüm, Nüzhet, Kâtibî, s.50.
[401] Bu dörtlük Kâtibî'nin dîvânında yoktur.
[402] Göz görmesin meralimi, Nüzhet, Kâtibî, s.51.

El dilinde haste isek
Hakk'dan gelen şifâ bizim

Debrederiz deff ü nâyi
Gözetiriz kutlu ayı
İstemeyiz bî-vefâyı
Kande isek vefâ bizim

… sözün sayamaz
Hâtırın elden koyamaz
[312a] Esrârımızdan duyamaz
Dünyâda bî-vefâ bizim

5 Kâtibî eydür umârın
Hudâ göstere dîzârın
Şefî'ımız durur yârın
Muhammed Mustafâ bizim

675

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 Sanman kim etdiğim figân
Benim gonce dehânadır
Bir bülbülüm gonce dehân
Efgânıma bahânedir

Kulun dalında kuşlarım
Gül görüp zâre başlarım
Âşıkâne cünbüşlerim
Aşkıma tâziyânedir

Kaşı kemân dilde emân
Nâşı anlamaz bunu ayân
Dilde olan kaşı kemân
Muhabbete nişânedir

Her şeyi kadri şinâsi
Olmadır âlemin binâsı
Mecâzînin intihâsı
Hakîkat değil ya nedir

5 Dilerse zâhidler şâdı
Gözlesin pîr-i üstâdı

[312b] Ezelden âşıkın adı
Halk içinde dîvânedir

Kâtibî cândan bezdiği
Özüne hayâlde gezdiği
Aşk dîvânına yazdığı
Sözleri âşıkânedir

676
Türkî - Kâtibî
8'li Hece Ölçüsü

1 Beni mesti harâb etdi
Mey-i mahbûb ile meclis
Ciğerimi kebâb eyler
Mey-i mahbûb ile meclis

Gönül geçer mi bu işden
Hayâlin seçemem düşden
Safâdır âşıka başdan
Mey-i mahbûb ile meclis

Dilim her dem bunu söyler
Yahşî hâna yamân eller
Derûnum def'ı gam eyler
Mey-i mahbûb ile meclis

Nice geçsin özüm bundan
Aşikâre ecel günden
Giderir gussayı tenden
Mey-i mahbûb ile meclis

5 Kâtibî hisse almışdır
İşi Mevlâ'ya kalmışdır
[313a] Ezelden ola gelmişdir
Mey-i mahbûb ile meclis

677
Türkî - Kâtibî
11'li Hece Ölçüsü

1 Çarh-ı felek devr-i âdemden beri
Böyle selvi böyle mahbûb gördün mü
Seyr edersin gülüp geçen dilberi
Benim yârim gibi güzel gördün mü

Hudâ halk edelden arşla kürsü
Kudret kitabından okuduk dersin
Bilirsin Urumu Arabı Farsı
Benim yârim gibi güzel gördün mü

Nice nev-resteler doğurur ana
Günden güne konan göçer bu hâna
Nice yüz bin civân geldi cihâna
Benim yârim gibi güzel gördün mü

Kimisi gurbetde vatandan ayrı
Kimisi sağ gezer kimisi sayrı
Mısır'a sultân olan Yûsuf'dan gayrı
Benim yârim gibi güzel gördün mü

5 Kâtibî kendini koma gafletde
Yârdan ayrılırsın kaldın gurbetde
Gerek bu dünyâda gerek cennetde
Benim yârim gibi güzel gördün mü

678

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

[313b] 1 Sorarlarsa hâlimizden
Bâğ-ı İrem kanımız var
Anlayan makâlimizden
Yâre fedâ cânımız var

Eyyûb'u kimden seçeriz
Câm-ı muhabbet içeriz
Ser olur serden geçeriz
Sebîl olur kanımız var

Ârifiz gözümüz görür
Mestâneyiz söyler yürür
Her kula murâdın verir
Bir ulu sübhânımız var

Aşk kemeri belimizde
Hakk kelâmı dilimizde
Sâdıklarız yolumuzda
Dîn ile îmânımız var

… yüri yazı
Severiz gâyet şehbâzı
Şimdi devrin ser-efrâzı
Sultân Murâd Hân'ımız var

İsmimiz geleli yâda
Kalmaz oldu küşâda
Kâtibî bây u gedâda
Defter-i dîvânımız var

679

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

[314a] Sezmediğim işler geldi başıma
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş
Asiyâblar döner çeşmim yaşına
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

Aklım başımda yok hîç bilmem noldum
Bozuldu bahârım sararıp soldum
Bir devâsız derde giriftâr oldum
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

Aşkının nârı sînemi yakdı
Şimdi çarh-ı felek hâtırım yakdı
Âhımın dehânı semâya çıkdı
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

Gerçeğe mübtelâ geçinir çokdur
Bir hâlimden bilir ehil hâl yokdur
Dâdımı dâd eyle bana yazıkdır
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

Kâtibî cihânın tâc u kabâsı
Bir durur yanında şâl u abâsı
Cümle derd ehlinin Hızır İlyâsı
Girdâb-ı gamdayım dermân gel yetiş

680

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

Pâdişâhım seni dâr-ı fenâda
Medh etmeğe kâdir diller mi vardır
Beş vakitte bu yalân dünyâda

Sana du‘â etmez eller mi vardır

[314b] Her kim bugün senin medhini ede
Ümid ederim yarın cennete gide
Gerek Rûm ilinde Anadolu’da
Ser-furû eylemez iller mi vardır

Devlet ile tahta geçdiğin zamân
Her birine etdin lutf ile ihsân
Her kangı düşmana emretsen hemân
Uğruna ser verir kullar mı vardır

Dehrin gör bu zârı mürüvvetli cânsın
Bir Ali sûretli zıll-i yezdânsın
İslâm pâdişâhı ulu sultânsın
Pâyına yüz sürmez yollar mı vardır

5 Gonce nihâlidir cennet gülünün
Bir genci arslândır İslâm ilinin
Kâtibî du‘âcı ednâ kulunun
Başına gelmedik hâller mi vardır

681

Türkî - Kâtibî

11’li Hece Ölçüsü

1 Ol Hudâ’nın halk etdigi kullarda
Yokdur akrânı eşi hünkârın
Nice söylenmesin nâm-ı dillerde
Adl ü adaletdir işi hünkârın

Cümlemiz var eden Hakk Kur’ân’ında
İtâ‘at buyurdu anın şânında
Bu sözün ma‘nasın bilen yanında
Arşa berâberdir başı hünkârla

[315a] Kevkebi şemsdir yüzü âfitâb
Özü zıll-i Hakk’dır sözleri kitâb
Pâyına yüz süren bulur feth-ı bâb
Her dem bahârdır kışı hünkârın

İskender-i zamân sâhib-i Kur’ân’dır
Ana kem sananın işi yamândır
Sarâyı cennetdir kendi razvândır

Hûri gılmândır işi hünkârın

Kâtibî pâyında bir kemter kimin
Devletde âlem oldular emîn
Bu sözüm işiten desinler emîn
Ömrü Nûh'a ersin başı hünkârın

682

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

Sa'âdetli Sultân İbrâhîm Hânın
Düldül-i zamândır küçük alacası
Hastalara şifâ derde dermânın
Düldül-i zamândır küçük alacası

Kovduğuna yeter kaçsa erilmez
Bir taşkın sel gibi akar durulmaz
Üç gün üç gece sekretse yorulmaz
Düldül-i zamândır küçük alacası

Sultân İbrâhîm Murâda ermişdir
Murâd atını meydâna sürmüşdür
Ana vekîl Mustafa Pâşâ vermişdir
Düldül-i zamândır küçük alacası

[315b] Sultân Ahmed Hânın oğlu velîdir
Bir arslândır ko sefer doludur
Belinde Zülfikâr kendi Alî'dir
Düldül-i zamândır küçük alacası

Kâtibî kendini atma yabana
Du'â eyle Sultân İbrâhîm Hâna
Alî olduğuna budur nişâne
Devletli zamândır göçün alacası

683

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

Sa'âdetli mürüvvetli hünkâra
Müjde haberleri geldi uzakdan
Bu ana gelince yok iken çâre
İntikâm alındı şimdi Kazak'tan

Gâzîler topla tüfenkle hemân

Döğüşüp küffâra vermeyip emân
Bu fethın haberin işiten düşmân
Başı korkusu çeker uzakdan

Kaçan deryâdan üç fener belirdi
Küffâr başa geleceğin bilirdi
Zîrâ Bağdâd kal‘asında olaydı
Kurtuldu âsî olan tuzakdan

Hünkârımın evvel gazâsı budur
Böyle dîn düşmanın cezâsı budur
Adûnun her zamân izâsı budur
Gözlerin açamaz gamdan firakdan

[316a] 5 Serdârı hem vekilleri yaşasın
Düşman ayağına yüzler düşesin
Kâtibî der Hünkâr’ım binler yaşasın
Her dem du‘âm budur Cenâb-ı Hakk’dan

684

Türkî - Kâtibî

11’li Hece Ölçüsü

1 Îde erer cism-i cânım gördükçe
Yüzün güneş kaşın hilâldir perî
Her zamân izine yüzüm sürdükçe
Hâk u pâyın def‘ı melâldır perî

Hâk u pâyın nice olmasın def‘ı gam
Sordum lebin dedi benim derd ü âm
Eger hizmetinde kusur eylesem
Öldür beni kanım helâldir perî

Sakın esrârını nâdân bilmesin
Bahârın hazâna düşüp solmasın
Firâkın sîneye nece dalmasın
Visâlin gözüne hayâldir perî

Bu gerçek âşıkın dinle sözünü
Kabûl eyle bendeliğe özünü
Görse Yûsuf unutur kendözünü
Bu ne sûret bu ne cemâldir perî

5 Kâtibî erkâna yola gelmeyen

Gavvâs olmaz bahr-i aşka dalmayan
Zî kıymet gevhere sarrâf olmayan
Kıymetini bilmek muhâldir peri

685

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

[316b] 1 Hünkârın bendini atlar içinde
Bir yağız dorudur atı şehbâzın
Sorarsa anın yaşı kaçında
Binecek eyyâmı günü şehbâzın

Murassa rahmet eğer uyan urulur
Tabanı altında yerler yarılır
Kuş olup uçarsa nice yorulur
Nûrdan kanat iki yanı şehbâzın

Alnında nişânı bayrâm ipidir
Cümle hâs kulanın yüzü suyudur
Hazretin bendini burâk soyudur
Cennetde bulunur kanı şehbâzın

Murâd içre koyup kandığı zamân
Yek işâret ile döndüğü için
Erenler şehbâza bindiği için
Şehbâz oldu adı sanı şehbâzın

5 Kâtibî der ana binen bin yaşar
Heybetini gören düşmanlar şaşar
Her gün bir meddâhın diline düşer
Arşa çıkdı nâm u şânı şehbâzın

686

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Be gönül haberin var mı seninde
Sevdiğin hercâî olmuş yeniden
[317a] And içip yemin eylerdi yanında
Engelden nasîhat almış yeniden

Kanı seninle ahd u emânı
Kimle ermiş ayrılığın zamânı
Bendesin unutup olmuş yabanı
Varıp bir gayrısın bulmuş yeniden

Taşkın sular gibi çağlanmak için
Bu dertli sîne'i dağlatmak için
Ma'lûm oldu seni ağlatmak için
Adüvler yüzüne gülmüş yeniden

Nâdân koctuğıçin ince belini
Dinlemedi kendi cân bülbülünü
Hazâna düşürmüş gonca gülünü
Açılan bahârı solmuş yeniden

Kâtibî bahârım yazım yitirdim
Geçen demleri hâtıra getirdim
Eski derdim ile hasta yatırdım
Meğer katı hazân gelmiş yeniden

687

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

Bâd-ı sabâ melek yüzlü cânânın
Bizi terk etmeden murâdı nedir
Rakîb-i naşinin ol bî-îmânın
Sözünü tutmadan murâdı nedir

Selâm verip selâmımı alırken
Uğruna cânımız fedâ kılarken
[317b] Gevherî'nin kadrin ben de bilirken
Bilmeze satmadan murâdı nedir

Lutf u ihsân edip söylesin bana
Geçdiler mi yoksa benden söz ana
Yanımdan geçdikçe hışm ile bana
Kaşların çatmadan murâdı nedir

Benim ol yârime sözü merdime
Du'âlar ederim katıp virdime
Sabredemez iken eski derdime
Yeni dert katmadan murâdı nedir

Kâtibî meddahıdır uzak bakın
Hilâf anlama sen sözümü sakın
Aramızda olan tuz etmek hakkın
Yabana atmadan murâdı nedir

688

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Hey Hakk'dan utanmaz çarh-ı sitemkâr
Nice bir dökersin zulm nice bir
Muhabbet elemin çekmişim hezâr
Nice bir bu zulm bize nice bir

Bülbülüm gül için kılarım zârı
Derd-i derûnumun yanar fenârı
Bâğ-ı selâmetde melâmet hârı
Nice bir bağlaya yolum nice bir

Hâlimi bildirsem muvâfıklara
Derdimi söylesem mutâbıklara
[318a] Gıybetimizden münâfıklara
Nice bir yetişmez ölüm nice bir

Aşkın dîvânına yazdım alâmet
Olmadım bir sâ'at gamdan selâmet
Gurbet diyârında hasret nedâmet
Nice bir yaslanır kolum nice bir

5 Kâtibî'nin yâ Rabbî feth eyle bâbın
Rûz-i mahşerde asân et hesâbın
Yaza yaza yârin aşkı kitâbın
Nice bir söylesin dilim nice bir

689

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 Bülbül vâz geldi gülünden
Gönül vakdi hazân oldu
Kurtuldu hârın dilinden
Gönül vakdi hazân oldu

Libâsın değişdi dâğlar
Geçdi gitdi eski çağlar
Garîb kendi başına ağlar
Gönül vakdi hazân oldu

Bahârın kervânı göçdü
Göçüp nice dâğlar aşdı

Yapraklar dalından düşdü
Gönül vakdi hazân oldu

Dağ başına kar döküldü
Ovalar yandı yakıldı
[318b] Turna Bağdâd'a çekildi
Gönül vakdi hazân oldu

5 Lâlenin bağrı doldu kân
Sünbül oldu hâka yeksân
Cümle çemen zâr u giryân
Gönül vakdi hazân oldu

Gitdi yazlar geldi kışlar
Hudâ'dandır bu işler
Kâtibî feryâda başlar
Gönül vakdi hazân oldu

690

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 Yamandır hicr ile hâlim
Bana yâr olmadın gitdin
Nedir cürmüm be hey zâlim
Bana yâr olmadın gitdin

Çıkıp seyr ü safâlarla
Celîs oldun gedâlarla
Alışdın nâ-sezâlarla
Bana yâr olmadın gitdin

Seninçün haste ve zârım
Senin aşkınla bîmârım
Budur cürmüm ki gam-hârım
Bana yâr olmadın gitdin

Tutup dâmânını ferdâ
Nigâhında edip şekvâ
[319a] Diyem mahşerde vâveylâ
Bana yâr olmadın gitdin

691

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Yeşil donlu melek senin elinden
Şikâyet edeyim yoksula beye
Âşık ile ma‘şûk yardığı zamân
Senin ile benim geldi cihâna
Biz bir kelâm istedikçe dilinden
Gönlünün hümâsı ağdı havâya

Cemâlin görmeğe ayırsın diye
Her dem hayâlin kovarsın diye
Seni sevmeyenler seversin diye
Bendene ederler türlü kinâye

Âkıbet yoluna ölmedir yolum
İnsâf mıdır bana edesin zulüm
Her kaçan medhına başlaya dilim
Seni benzetirim gökdeki aya

5 Kâtibî hayâlin aslen biliriz
Biz ikrârımızdan dönmez ölürüz
Her kande gidersen seni buluruz
Pervâz urup çıkarsan da semâya

692

Türkî - Kâtibî

11’li Hece Ölçüsü

1 Melâmet olduğum halk-ı cihâna
Tali‘imden midir benden mi bilmem
[319b] Söylesem derdimi gelmez beyâna
Tali‘imden midir benden mi bilmem

Düşman olur dostum deyip övdüğüm
Medhım okur hâtırına değdiğim
Ağâlar beğine boyun eğdiğim
Tali‘imden midir benden mi bilmem

Gönlümün melâli haddin aşdığı
Kadir kıymet bilmez yere düşdüğü
Bun deminde dostun benden kaçdığı
Tali‘imden midir benden mi bilmem

Âdem aklın ile anlamadığı
Yüreğimde yâre onulmadığı
Günden güne aşkım yanılmadığı

Tali‘imden midir benden mi bilmem

Kâtibî bu sevdâ dahı muhabbet
Hakk’ın elindedir bâkî mürüvvet
Çekdiğim sitemler derd ü meşakkat
Tali‘imden midir benden mi bilmem

693

Türkî - Kâtibî

8’li Hece Ölçüsü

Benim gibi aşk oduna
Yanar var mı gelsin beri
Şeklini ma‘bûduna
Tanar var mı gelsin beri

Demâdem çeşmim yaşına
Bahr-i ummânda neşine
[320a] Yok deminde yoldâşına
Döner var mı gelsin beri

Merd okunmağa ismine
Dâğlar gerekdir cismine
Meydân yüzünde hasmına
Sunar var mı gelsin beri

Bulduk aşkın kitâbından
Yazdık muhabbet bâbından
İçip kudret şarâbından
Kanan var mı gelsin beri

Kâtibî cism-i ayânına
Kanım yazılmış zâtına
Benim gibi aşk atına
Binen var mı gelsin beri

694

Türkî - Kâtibî

8’li Hece Ölçüsü

Dilrubâ olıcak bârî
Âli cenâb olmak gerek
Berk ura yüzünde nûru
Ber-mâhitâb olmak gerek

Bahr-i muhiti böylesin

Dürr-i cevâhir söylesin
Muhabbeti arz eylesin
Şâfî cevâb olmak gerek

[320b] Ger olursa asilzâde
Muhabbet eylemez yâde
İçilip kırmızı bâde
Ref hicâb olmak gerek

Âşık olan anlar sözü
Nemde olur her dem gözü
Gönlü alçak yerde yüzü
Dâ'im turâb olmak gerek

5 Kâtibî kalbini açıp
Yetmiş bin hicâb geçip
Aşkın zülâlinden içip
Mest ü harâb olmak gerek

695

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 Hakk nasîb etse gâzîler
Ber-murâd olsun sizinle
Gönlümüz Rahmânı özler
Anıda bulsun sizinle

Erliğe olan cânların
Uğuru açıkdır anların
Dîn uğruna düşmanların
Bağrını delsek sizinle

Küheylân üstüne gelip
Seyfi destimize alıp
[321a] Gazâlarda gâzî olup
Yâ şehîd olsak sizinle

Dönmeyen doğru yolundan
Kılıç gitmez belinden
Şâh-ı gum-râhın elinden
Bağdâd alsak sizinle

5 Kâtibî terk et mecâzı

Hudâ'yla eyle niyâzı
Cümle cemâ'at namâzı
Ka'be'de kılsak sizinle

696

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Gönül ol Habîbullâh'ı seversin
Muhammed'ten gayrısını sevme gel
Bir Alî'nin hayâlini kurarsın
Sakın zülfikâra dokundurma el

Ahmed'in kâşı yay kirpiği okdur
Muhammed'in elbetde âşığı çokdur
Mustafa-yı sevmeyen vefâsı yokdur
Vefâsız gerekmez olunca güzel

Ömür cefâ eyler geldikçe elden
Ummân sarılmaya utanır elden
Hasan'ın zülfüne bend olan kuldan
Hâlin arz etmeğe bulunmaz mehâl

İsmâ'îl'e bir cân kurbân gerekdir
İbrâhîm'e senin nişân gerekdir
[321b] Yûsuf olan Mısır'a sultân gerekdir
Bu gedâsın müşkilini ede hal

5 Kâtibî visâl-i yâre ere dem
Hakk'ın sevdiğini ben de severim
Sanma yanlış hayâli kovarım
Belki bir cân sevdim misli bî-bedel

697

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

1 İşde gider olduk sizden
Kalamadı Bağdâd ili
Melâmetnâme sûzerîn
Alındı Bağdâd çölleri

Düşmandan aldık başını
Hudâ onara işini
Gözünden kanlı yaşını
Sil imdi Bağdâd çölleri

Sultân Murâd Hân'ı gördün
Payine yüzünü sürdün
Henüz murâdına erdin
Bilindi Bağdâd çölleri

Nece erenler şehbâzın
Kışa tebdil etdi yazın
Sizde olanın namâzın
Kılındı Bağdâd çölleri

Ağlar idin edip âh u vah
Donunu giyerdin siyâh
[322a] Kâtibî gibi bir meddâh
Bulundu Bağdâd çölleri

698

Türkî - Kâtibî

8'li Hece Ölçüsü

Aşkın derdiyle dîvâne
Olduğunu bilmez gönül
Düşüp berr ü beyâbâna
Kaldığını bilmez gönül

Gâh oldu dâğlar aşdı
Gâh duruldu gâhi taşdı
Ayakdan ayağa düşdü
Nolduğunu bilmez gönül

Ne görünürse gözüne
Bakmaz çoğuna azına
Yüze gülücü yüzüne
Güldüğünü bilmez gönül

Geçdi sabâhı akşamı
Ömrünün erdi tamâmı
Bir yanında ecel câmı
Dolduğunu bilmez gönül

Ne pîrden nasîhat alır
Ne bir dem insâfa gelir
Kâtibî der bir gün ölür
Bildiğini bilmez gönül

699

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

[322b] 1 Ben âşık olaldan beri başıma
Yüz bin derd ü belâ nece iş geldi
Kimse rahm etmedi akan yaşıma
Benim ağladığım ele hoş geldi

Nice hoş gelsin ele efgânım
Bülbül gibi dâğ yaşıdır figânım
Tabîb aramağa yokdur dermânım
Gönül bir hercâî yâre tûş geldi

Gönül tûş olduğu gözleri mestî
Şikâyet değildir hikâyet kasdı
Güzel gözlü hakîkî dostu
İki gözlerimden kanlı yaş geldi

Gözlerimin yaşı Gani Kerime
Hâlimi arz etdi benim yerime
Muhassal âşıklık içre sırrıma
Karlar yağdı boran oldu kış geldi

5 Kış ile yaz bu aşk neydiğin bildin
Dünyâ şatranc misâl haberin aldın
Kâtibî kendini yokla mat oldun
Ecel yetdi ruh evinden kuş geldi

700

Beyt

1 Vücûdun yatırmış mat olmuş …
Hakk'ın yaratdığı insâna neyler

Ne mülk ister ne mâl ister senin bir derd-mendin var

701

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[323a] 1 Dâr-ı gamda beni bîmâr eyleyen karşımdadır
Gayrılar derdine tîmâr eyleyen karşımdadır
Her kaçan meclis-i mey olsa açılsa câm-ı cem
Ger kadeh öpse dudağın yetişir rahmına karşımdadır

Şöyle bir şâh-ı cihândır ki beni gördüğü dem

Bir gedâdır demeye âr eyleyen karşımdadır
Gönlüm aldığına inkâr eyleyen karşımdadır
Yeter aşkı cânıma kâr eyleyen karşımdadır

Bî-vefâdır âşinâlık eylemez eller gibi
Ol değil mi akıtan çeşmim yaşın seller gibi
Goncedir güldükçe ol gül açılır güller gibi
Bendesin bülbül gibi zâr eyleyen karşımdadır

Hep bilirler aşkın taşını yasdandığı
Halk aceblerse aceb mi tutuşup yandığı
Nice yıllar zehrini nûş eyleyip kandığı
Derd-i gamla sînemi nâr eyleyen karşımdadır

İsmini yâd etmeğe ol dilberin doymaz yüzüm
Söylemek hâcet değil ârif olan anlar sözüm
Kâtibî mansûr gibi dâr-ı fenâ içre özüm
Zülfü sevdâsına ber-dâr eyleyen karşımdadır

702

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cümle halkı hâlik eden alsın felekden dâdımız
[323b] Aşk elinden gönüllere çakdı bezmi feryâdımız

Yek nazar kıldım senin kaşına kurbânım diye
Tîğ-ı uryân ile kasd eyler bize cellâdımız

Gönlümüz anlamaz oldu çün meyi mahbûbla
Âteş-i aşka dem-â-dem yanmadır mu'tâdımız

Aşk yolunda hâk ile yeksân olurdan rûz u şeb
Keşf olup esrârımız dîvâne oldu adımız

Zâhir akşam eyleyip ta'n okun Kâtibî
Ol Hudâ'yı bî-zevâldir çün bezm-i üstâdımız

703

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ ilâhî aşk elinden alıver dâdım benim
Nice bir dâğlar keser yolumda Ferhâd'ım benim
Her seher ah eylemek oldu mu'tâdım benim

Gün-be-gün er cefâ ol bûy-ı şemşâdım benim

Bahr-i aşkım dalgası mevc urur çokdan bana[403]
Hâlime vâkıf olanlar dediler yazık sana
[324a] Derd ü mihnet çekmede eş olmadığıçün bana
On sekiz bin âleme yayıldı îcâdım benim

Bir yanadan ayrılık yâri[404] yüreğim yakmada
Yârim ise bî-vefâdır hatırımı yıkmada
Boynuma hercâi dilber kâkülünü takmada
Ben kadar bilmezdi ilm-i aşkı üstâdım benim

Ey meded dünyâda aşkın gamzesinden gam yeme[405]
Eğnine şâl u abâyı giymeye atlas giye
Aşk elinden ben şikâyet eylemezdim kimseye
Bî-hakîkat olmayaydı serv-i âzâdım benim

5 Hayli dem benden cüdâdır ol melek yüzlü eşim
Bahr-i ummâna bulandırdı akan kanlı yaşım
Defter ü dîvân-ı Mecnûn'u kitâbetdir işim
Budur aslı Kâtibî anladığım adım benim

704

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dilrubâlar içre gördüm bir perî seyrân eder
Nâz eder uşşâka meydân gezer devrân eder
Gâh ba'zı mübtelânın derdine dermân eder
Gâh olur ol bî-mürüvvet günde bin kan eder

Kimine eyler işâret gösterir parmak ile
Bir murâd eyler eşkin bekleyip durmak ile
Kimini eyler tesellî hâtırın sormak ile
Kimisini derdi gamla hâk ile yeksân eder

Dem-be-dem vaslı şarâbı âşığı mest eylemiş
Cümle halkı kâinâtı kendine dost eylemiş
[324b] Kalb-i rakîbin üstüne hançer çekip kasd eylemiş
Öldürürse ol iti vallâh ihsân eder

[403] Hakk'dan yana, Nüzhet, Kâtibî, s.63.
[404] Bir banadır ayrılık nâre yüreğim, Nüzhet, Kâtibî, s.63.
[405] Er midir dünyâda aşkın gayretinden gam yiye, Nüzhet, Kâtibî, s.63.

Zülfüne berdâr olur üftâde gâyet çok durur
Emrederse uğruna bin cânı dermek hak durur
Ol dilârânın beşer içre nazîri yok durur
Haftada birkez göre anı mülkü iz‘ân eder

Âfitâb görse cemâlin unutur devrânını
Baksa bir kez terk eder çarh-ı felek cevlânını
Kâtibî terk etme gözle ahd ile peymânını
Belki bir gün vasl ıydına seni kurbân eder

705

İlâhî - Kâtibî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Ey gönül medh etdiğin gül yüzlü cânân kimdir
Salınan karşındaki serv-i hırâmân kimdir

Bilmezem ben kendi lutfundan haber ver ey perî
Berk uran alnındaki mühr-ü Süleymân’ın mıdır

Gözleyip dîdâr-ı visâlin ıydına cânlar verir
Âşıkı bî-çâreler yolunda kurbânın mıdır

Zülfüne ben bende iken mani eyleyen benden seni
[325a] Ey melek yüzlü rakîbin yoksa şeytânın mıdır

Kâtibî der pâyına yüz sürdükçe gâh olur
Bendene rahm etdiren göğsünde îmânın mıdır

706

Külliyyât-ı Kâtibîyyül-Merhum

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Dostlar firkatle cism-i gerçeğim bî-cândır
Hamdüllâh kim hele ihyâ eden Sübhân’dır
İçmişim bezm-i elestden gözlerim mestândır
Bülbülüm bir gülistâna âdetim efgândır
Sanmayın fikrim hayâlim vuslat-ı cânândır
Hem tabîbim hastayım hem derd bana dermandır

Zulmet-i gamdan dola tab‘ım necâtı istemez
Bî-vefâ Hızır olsa ger âb-ı hayvânı istemez
Cânibi hercâi yârdan iltifâtı istemez
Ömrü âhir olsa yâdı bî-sebâtı istemez
Neylesin dil bî-vefânın dostluğu yalandır
Anın için ehl-i dil bu işde sergerdândır

Cismim etdiyse firâka nâr-ı Nemrûd zelîl
Gülistân oldu bana nitekim nâr-ı Halîl
Cilve-i aşkı müyesser eyledi çünkim Celîl
Firkat ister ömrü oldukça visâl-i cân u dil
İstemez madem ki yâri ağyârla yârândır
Kimseye yokdur vefâsı mûnesi şeytandır

[325b] Böyle nakş etmiş şehâ alnına nakkâş-ı ezel
Sûretâ rüsvâyı aşk ol sîrete vermez halel
Hakk katında zâyi olmaz çekdiğin tûl-i emel
Tutalım olmuş cemâl-i Yûsuf Mısır'a bedel
Neyleyim bir gamzesi cellâd gözü fettândır
Bir harâmîdir ki her bir bakışı bir kandır

5 Bir sedeftir Kâtibî der eksik olmaz kanına
Kim ki anlar bu remzi âferin iz'ânına
Kerimân ger yahşi her ne olsa kendi cânına
Yüz çevirmez kim gelirse şimdi aşk meydânına
Başını top eylemiş bir fâris-i meydândır
Hem gedâ hem şâh-ı gam hem başına sultândır

707

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bunca yıldır ey perî âlemde medhın yâd edem
Hîç demezsin mübtelânın hâtırînı şâd edem
Bin cefâya ben tahammül etmeğe mu'tâd edem
Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

Yâr bugün gelip çeşmim yaşın silmez misin
Anlamaz mısın zahirem sevdiğim bilmez misin
[326a] Ey habîbim yoksa mahşer yerine gelmez misin
Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

İntizâr iken sebeb ne cevr ile öldürmeden
Ne kadar ednâ isem yanında ey simin beden
Var ise affet günâhım yok ise bildir neden
Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

Gâibâne zan ederdim ben seni sâhib kemâl
Aklımı aldın izâlim eyledin sihr ile âl
Tatlı cânımdan usandım eyleyip kaddimi dâl

Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

Okuyup aşkın kitâbın Kâtibî buldum yerin
Böyle yazmış gerçek âşıklar derîğ etmez serin
Defter ü dîvâne sığmaz söylemezsin her birin
[326b] Nice bir rahm eylemezsin nice bir feryâd edem

708

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bilmek istersen şehâ bizde Hüdâyî'lerdeniz
Lâ-mekân şehri kazâsında[406] nidâyîlerdeniz
Tekye-i gamda semâ eyler semâ'îlerdeniz
Cânını dosta fedâ eyler fedâyîlerdeniz

Okurum mes'ele-i aşkı dahı şol haberi[407]
Yazılmış[408] Kâzî vü Keşşâf ü Cerîr ü Tâberî
Gaziyiz dâim çekip nefes üzre tîg u teberi
Hâdi'den erdi hidâyet biz hüdâyîlerdeniz

Tâlib-i iksîr-i aşkız sad hezâran derd ile
Sayd ü tahsîl eyledik matlûbu rûy-i zerd ile
Nüktedânız ayş ü işret etmeyiz nâmerd ile
[327a] Hûruz amma şâha baş eğmez gedâyîlerdeniz

Kâne erdik tâ ezel bezm-i elest'tir bezmimiz
Sâlik-i râh-ı hakîkat Haknümâdır arzımız[409]
Mest olur dîvân-ı Yahyâ ger okursa[410] nazmımız
Hem-dem-i sâhip-makâl hüsn arâyîlerdeniz[411]

Küntü kenzin mahzeninden Kâtibî bulduk eser
Anın için künfekân'dan kalmazız[412] asla hazer
Vâsılız[413] cânâna duyduk sırr-ı mahfîden haber
Nâ-ehiller sanmasın Hakk'dan hüdâyîlerdeniz[414]

709

[406] Fezâsında, Nüzhet, Kâtibî, s.65.
[407] Hayat-ül haberi, Nüzhet, Kâtibî, s.65.
[408] Yazmamış, Nüzhet, Kâtibî, s.65.
[409] Azmimiz, Nüzhet, Kâtibî, s.66.
[410] Görürse, Nüzhet, Kâtibî, s.66.
[411] Hassan edâyîlerdeniz, Nüzhet, Kâtibî, s.66.
[412] Çekmeziz, Nüzhet, Kâtibî, s.66.
[413] Vuslatı, Nüzhet, Kâtibî, s.66.
[414] Aşktan cüdâyîlerdeniz, Nüzhet, Kâtibî, s.66.

İlâhî - Kâtibî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gam değildir bizden ayrı düşdü ise cânânımız
Terk eder mi cismini olmayınca cânımız
Şerha şerha etseler her yana aksa kanımız
[327b] Dönmeziz ikrârımızdan kesseler bir yanımız

Sad hezârân kadri kıymet fehm eder uşşâk ile
Erdi devrim bu güne zevk eyledim zevvâk ile
Boşaldı rûz u şeb derd eksik olmaz âk ile
Yoksa bilmez mi sanırlar yolumuz erkânımız

Gerçek âşık gerçi kim seyrân eder Mecnûn gibi
İstemez dermânı derdi pek sever mahbûb gibi
Gözler yaşın akıtsa dâ’ima Ya‘kûb gibi
Dem ola ede terahhum Yûsuf u Ken‘ân’ımız

Ber-murâd eyle du‘âmız müstecâb et yâ Mucîb
Müddeînin sözlerinden yanıma gelmez habîb
Başımı top eyledim meydan-ı aşka ol rakîb
Bilmiş olsun Kerbelâ meydânıdır meydânımız

[328a] 5 Mest olur aşkın şarâbından gönül her dem-be-dem
Bir yana olsa cihân yanında birdir medh u zem
Kâtibî minnet Hudâ’ya ha ta‘n-ı düşmendir ne gam
Başımız sağ eksik etmez rızkımız Sübhânımız

710

İlâhî - Kâtibî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gönül gel terk edelim biz cân-ı cânân aşkına
Gerçek âşıklar çekerler derdi dermân aşkına

Nev-bahâr olsa açılsa lâle sünbül yâsemin
Her seher efgânda bülbül vasl-ı reyhân aşkına

Ulu sular karlı dâğlardan inen seller müdâm
Dolanır bostânı bağı bahr-i ummân aşkına

Yüz tutup dergâh-ı Hakk’a hâli delile dem-be-dem
Vird okur taşlar ağaçlar sırr u pinhân aşkına

[328b] 5 Cân verip geçdi geçenler aşk yolunda Kâtibî

Sen dahı cânın fedâ kıl İzzed ü Yezdân aşkına

711

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ma'lûm olsun ey mürüvvet ma'den-i kân-i kerem
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî-şâna ben
Hüsnüne tahsîn eder cennetdeki bâğ-ı irem
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben

Sen güzellik mülküne sultân olaldan ben gedâ
Subh olunca gözlerim uykudan olmuşdur cüdâ
Kulunum billâh şeksiz yoluna cânım fedâ
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben

Ey yüzü gül çün Nesîmî gibi yüzdürsem deri
Bir Hudâ'ya cânımızdan gayrı yokdur ey perî
[329a] Ta'n mıdır hançer-i perrânın dilerse siperi
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben

Hançerin rahmı devâdır derdime ey dil-rübâ
İhtiyâr etsem nola sen şâh için giysem abâ
Ayağın tozuna yüz sürmek diler bâd-ı sabâ
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben

5 Gözlerin la'l-i cevâhir leblerin âb-ı zülâl
Yüzünü görsem şehâ kalbimde hîç kalmaz melâl
Kâtibî der öldürürsen çün sana kanım helâl
Yûsuf'um kul olmuşum sen âlî şâna ben

712

İlâhî - Kâtibî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bu dehr içre dolabın bülbülüm sen gülistânımsın
Adem bağında perverde olmuş gül fidanımsın
[329b] Ki ya'ni murg-ı şehbâzla bir âşiyânımsın
Ne şehbâz belki ömrüm hâsılı cân içre cânımsın
Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihanımsın

Nihâl-i bâğ-ı cennetsin boyun serv-i semenden yek
Melek sûretli dilbersin hele bir nûr-ı dilden yek
Eger çi bu kadar doğru kulun kabında benden yek
Velî sâhib-i kerem sultân bulunmaz sana benden yek

Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihânımsın

Olaldan lutfuna müstağrak ism ü resm ü cân u ten
Geçer deryâyı vasfı ger açarsa fülk-i dil yelken
Haddinin gamzene ey kaşları yayım nişânım ben
Elin sâhib-i kemâl bir afeti devrânsın sen
Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihânımsın

[330a] Eger çi çokdur Îsi nefes dilber melek sîmâ
Velakin yokdur senden yek eyler murde dil ihyâ
Ki sensin şimdilik mülk-i melâhatde şeh-i dünyâ
Seni yavuz nazardan saklasın ol Hazret-i Mevlâ
Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihânımsın

5 Kapında Kâtibî ednâdır amma gerçek âşıkdır
Anı zem eyleyen mülhed-i bî-dinler münâfıkdır
Olur olmaz har u nâdân seni sevmek ne lâyıkdır
Huzûrunda ne söylersem inan vallâh sâdıkdır
Benim rûh-ı revânım sevdiğim mürüvvetli cânımsın
Kamu mahbûbların mümtâzı bir şâh-ı cihânımsın

713

Türkî - Kâtibî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ne gecem gecedir ne günüm gündüz
Yavru mâh yüzünü görelden beri
Âteş-i firâkından ciğerim hundur
Yüzümü izine sürelden beri

[330b] Dil bilmez[415] ile yokdur inâdım
Anınçün mübtelâ anılır adım
Artdı bülbül gibi âh u feryâdım
Gonca güllerini derelden beri

Bir zamân alçakdan yükseğe kondum
Dilbere mecliste dolular sundum
Yitirdim aklımı Mecnûn'a döndüm
Senin eşiğinde duraldan beri

[415] Benim nâmerd, Nüzhet, Kâtibî, s.15.

Yeşil câme giymiş melek donunda
Sen perî peykerin dil mahzununda
Murâda irgüren bayram gününde
Cânı dosta kurbân edelden beri

5 Aşk belâsı saldı gayretlik ile
Sırrımız açıldı düşürdü dile
Kâtibî nişânım erdi menzile
Yarla murâda erelden beri

714

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Birliğine ol Hudâ'nın yokdur inkârımız
Kılarız beş vakit namazı hayırdır efkârımız
Bülbüller gökde melekler işitirler zârımız
Bahçemizde açılır gül yaprağıdır hârımız

[331a] Kullarıyız Hân Murâd'ın himmeti erdi bize
La'l ü gevherler saçarız her birimiz kem söze
Kahraman kanlıyız düşmanımız kalmaz yüze
Baş verip baş almadır her demde kesb ü kârımız

Bir bölük kâmilleriz biz dosta kemlik sanmazız
İlm ile âmilleriz nâmerde müşkil tanmazız
Ehl-i aşkız yar yolunda biz ölmeden dönmeziz
Zülfü dilberdir bizim Mansûr gibi ber-dârımız

Hamdüllâh Kâtibî gafletden açıldı gözümüz
Anın içindir kemâle erdi her bir sözüm
Bilmek isterlerse kasr ü pâdişâhıda bizim
Hânemiz bâğ-ı canândır hûridir dildârımız

715

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[331b] 1 Ey felek bir kimsenin yüzüne gülsen bir zamân
Gün olur kim ağlatırsın komayıp nâm u nişân
Hilekârsın hîle âciz durur kevn ü mekân
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

Aldatıp aklını aldın kimine kand eyledin
Yüzüne güldün muhabbet etmeğe and eyledin

Kiminin ayağını zincir ile bend eyledin
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

Pâdişâh ile gedâ yanında bir zerre misâl
İhtiyâr etdi elinden kimine bir köhne şâl
Gam gelir her kim kitâbından açarsa hasbihâl
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

Lâleler güller açılır gelse eyyâm-ı bahâr
[332a] Sedef urup bâd-ı hazânı üstüne leyl ü nahâr
Hicr elinden bülbül-i şûrîde olmuş hûr u zâr
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

5 Bu çarh elinden nice bir şiğvedesin
Hud bilirsin bî-vefâdır ya niçin kavgadasın
Nicesin bend eyledin sen başına azâdesin
El-amân çarh-ı felek devrân elinden el-amân

716

İlâhî - Kâtibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pâdişâhım cennetin razvânı sensin meskenin
Bâğ-ı cennetdir müzeyyen hûri gılman dört yanın
Hâk u pâyın tûtiyâsıdır olan cân tenin
Pâdişâh-ı âlem arâ sultân İbrâhim senin
Bizi yokdan var eden bin eylesin her bir günün

[332b] Sultân Ahmed Hân'ın oğlu Hân Murât'tır kardeşin
Çâr-yâri bâ-safâ Hızır nebidir yoldaşın
Bir mürüvvet kânısın cümle mürüvvetdir işin
Pâdişâh-ı âlem arâ sultân İbrâhim senin
Bizi yokdan var eden bin eylesin her bir günün

Hakk seni dürr ü sedeften la'li mercân eyledi
Rüstem-i âhir zamân bir kâmil insân eyledi
Zıll-i Hakk'sın Hakk seni âleme sultân eyledi
Pâdişâh-ı âlem arâ sultân İbrâhim senin
Bizi yokdan var eden bin eylesin her bir günün

Kâtibî bendende etsin hem du'ânın çağıdır
Hâk u pâyine yüzün süren melâlin dâğıdır
Hem senin ednâ kulun hem karındaşın çerâğıdır
Pâdişâh-ı âlem arâ sultân İbrâhim senin

Bizi yokdan var eden bin eylesin her bir günün

717

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[333a] 1 *Aşk elinden Mecnûn oldum deli gönlüm sendedir*
Vatanımdan ayrı düşdüm mekânım külhandadır
Ben severim sen kaçarsın iki elim kandadır
Küsme dilber barışalım her kabâhat bendedir

Aşk elinden hâlim mükedder dinle bugün arzımı
Bir güzele gönül verdim kılmaz oldum farzımı
Akrân emsâl arasında yıkma cânım ırzımı
Küsme cânım barışalım çün kabâhat bendedir

Aşk ile âşık olalı medh ederim dilberi
Ser-te-ser gezer cihânı tâli'ıma düşdü bir perî
Öldüğüme gam yemezdim yüzünü görsem bari
Küsme cânım barışalım çün kabâhat bendedir

Güzeller buldu sübût sen güzeller cânısın
Şu âlemde âşıkına bir vefâsız kanlısın
Söyle bil kim bu Ömer'in derûnunda cânısın
Küsme cânım barışalım çün kabâhat bendedir

718

İlâhî - Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[333b] 1 Hâ tutalım âleme sultân imişsin ey perî
Rahm eyle gel cevr ile öldürme sen âşıkları

719

İlâhî - Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 *Ey felek bilmem murâdın dil-pesendimden benim*
Cüdâ kılmak mı maksudun şâh-ı levendimden benim
Ben anı kendime sultân eyledimse gam yemem
Râzıyım Hakk râzı olsun ol efendimden benim

Andelîbler ma'il olur nâz ile gonce güle
Gâh olur mâ'il olur gülde şeydâ bülbüle
Cevr ederse bana eder gayra meyletmez hâle
Râzıyım Hakk râzı olsun ol efendimden benim

Hâsılı rûy-i zeminde ömrümün varı budur

Nûr-i dîdem pâdişâhım dilde ezkârım budur
Gâhi vuslat gâhi firkat âşıkın kârı budur
Râzıyım Hakk râzı olsun ol efendimden benim

[334a] Yüz sürüp dergâh-ı Hakk'a Gevherî eyler duâ
Âşıkın dönmez ricâsı hîç hicâb olmaz ana
Ede maksûdun[416] müyesser dü cihânda ol Hudâ
Râzıyım Hakk râzı olsun ol efendimden benim

720

Rübâî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâfe-i Çin ü Hoten her ki olmaz hem bû
Sünbül cennet eğer olsa gıdâ-yı ahû
Hevesi zülfünle azm-i ruhu Çin etdim
Sana şimden geri ey gözleri ahû yâ hû

721

Âşık Ömer Türkmânî

11'li Hece Ölçüsü

1 Gene müjde kıldı Sultân nevruz
Erişdi zerrine ev-feth mesîhâ
Meş'âle-i nûr ile mihr-i şeb-firûz
Mirat-i feleği kıldı mücellâ

[334b] Türlü şekûfeler türlü kokular
Türlü hâlet verir cihâna bular
Eridi karlar revânî sular
Irmaklar bulandı mevc urdu deryâ

Nergisin kalmadı uyku gözünde
Uyanıp bir ferah buldu özünde
Çemen mevc urdukça mihriya yüzünde
Görünür câ-be-câ lâle-i hamrâ

Sâkiyâ piyâle elinde ola
Sürâhi şevk ile eder gulgule
Gör nemüz ile arz eder güle
Muhabbet nâmesin bülbül-i gûyâ

5 *Ömer elde kadeh bir câm-ı Cem'dir*
Meclis-i gamhâne kayd-ı elemdir

[416] Murâdın kılsın, Elçin, Gevherî Dîvânı, s.583.

Ölmeden sürelim bu da bir demdir
Mey-i mahbûb ile gülşen-i sahrâ[417]

722

Taksîm

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dilberin dîde-i mekkârına câdû dediler
[335a] Kadd-i bâlâsına ar ar beline mû dediler
Rûyuna benzetecek bağda bir gül yok ki
Ne hatâ eylediler zülfüne şeb bû dediler

723

Türkmânî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ey dil eser fenâ bâdım olursun
Nesîm-i subh u şer demden müberrâ
Yahşî kim söyleme nâdım olursun
Özün bilmezlere hayran ve şerran

Câhilin bed sözü câna değendir
Ârife lec düşmez başı esendir
Ârifin kelâmı misk-i hotendir
Erdiği dimâğı kalır muhtaran

Şerî'at tarîkat bir özge kandır
[335b] Ma'rifet meydanı âlî meydandır

724

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Hasreti şîve-i reftârınla
Beni gavgâya salan sensin sen
Hevesi zülfü siyah kârın ile
Beni sevdâya salan sensin sen

Umdurup la'li lebin gayra cânım
Teşnenin hasretle kurutdun kanım
Va'de-i vaslınla sultânım
Beni gavgâya salan sensin sen

725

Semâ'î - Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Muhabbet ummazım senden yürü ey bî-vefâ dünyâ

[417] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 100

Çün âhir cân gider tenden ya ne bunca cefâ dünyâ

Ki zehrinden nice erler halâs edemedi serler
Nice Sâm u Sikenderler gezip Kaf'tan Kaf'a dünyâ

Hani yâ bunca şâhânî türâba katdın ey fânî
Nice taht-ı Süleymân'ı esip verdin yufâ dünyâ

[336a] Nebiyyâtın gerdişi budur cefâ zehriyle memlûdur
Binâ-yı evveli sudur değildir pür safâ dünyâ

5 Ömer gör âlemi mutlak mezâkı yok vefâ el-hak
Vefâ olsa güderdi halk habîb-i Mustafâ dünyâ

726

Taksîm-i Sabâ

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Araklar dâne dâne gerdan-ı billûra cem olmuş
Gümüş pervânelerdir şem-ı kâfura cem olmuş
Ruh sünbül gül ruhsârın üzre ey perî peyker
Meleklerdir ki gûyâ cennet içre nûra cem olmuş

727

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 El beni diller diye eğnim abâ-pûş eyledim
Çarh-ı gerdûndan müzeyyen câmı mey nûş eyledim
Bulmadım bir medhim eder çok sadâ gûş eyledim
[336b] Zemm eder âlem beni yâ Rab bu halka neyledim

Ağlamakdan rûz u şeb çeşmim yaşı döndü sele
Öldüğüme gam yemezdim[418] etdiğim olsa hile
Şöyle bed nâm olmuşam ismim gezer[419] dilden dile
Zemm eder âlem beni yâ Rab bu halka neyledim

Cevr-i dilber bir yanadan ta'n-ı halkın bir yana
Hâlime rahm eyleyip kimse demez noldu sana
Yalnız düşman değil dostlar bile düşman bana
Zemm eder âlem beni yâ Rab bu halka neyledim

Yâ İlâhî sen bilirsin bu Ömer'in hâlini
Rahmetinle[420]yarlığa kıl bu günahkâr kulunu

[418] Ben bu dertten ağlamazdım, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.633.
[419] Şöyle bir şây oldu ismim, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.633.

Ol habîbin hürmetine kes bu halkın dilini
Zemm eder âlem beni yâ Rab bu halka neyledim

728

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[337a] 1 Şem-i ikbâlini târ eylemesin derse felek
Kişi yakdığı çerâğa pervâne gerek

729

Âşık Ömer Türkmâni

11'li Hece Ölçüsü

1 Ziyâret eylesem Mısr'ı Bağdâd'ı
Bize erenlerden olsa beşâret
Yüz sürüp türâba ederim zârı
On iki imâmı kılsam ziyâret

İblis-i bed-kâra atıp sengimi
Zemzemle ağ etsem kara rengimi
Ka'be-i şerifte tutup dengimi
Medîne'ye doğru kılsam ticâret

Bir dahı arzum var kâmil îmânda
[337b] Fikr ü zikrim hemân budur cihânda
Ne mâla meylim var kevn ü mekânda
Ne mansûb isterim ne hod vezâret

İbret al âlemin türlü hâlinden
Alakor âdemi doğru yolundan
Âciz kaldım nefs-i şûmun elinden
Bilmezem ne gûna edem hakâret

5 Ömer bir geçilmez yol var arada
Nice balım benzemesin fürâde
Korkarım ki el ermeden murâda
Ecel cân illerin eyleye gâret

730

Âşık Ömer Türkmânî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bir lahza âlemin zevk u safâsı
[338a] Hâsıl eder nice derd ile mihnet
Âşıka dilberin mihr ü vefâsı

[420] Hürmetinle, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.633.

Sebepdir çekmeye zenc ü meşakkat

Nasîhat kâr etmez ben aklı zâya
Ney gibi ömrümü verdim hevâya
Renc-i hezâr ile bir mehlikâya
Gördüm kurbiyyetin âhiri gayret

Nasîhat eyledim kaşı hilâle
Erdikde vuslatın âhir melâle
Ey dilâ reşk etme erbâb-ı mâla
Kişiye sonunda el verse devlet

Meğer şâh-ı hasret eyledi fermân
Ne mümkündür bulam derdime dermân
[338b] Sen leb-i kandimden ayırdı devrân
Mukadder bu imiş kesildi kısmet

5 Ömer sana meyil kılmaya idi
Aramakda ise bulmaya idi
Dilberâ nolaydı olmaya idi
Ezelden seninle meyl ü muhabbet

731

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Aceb ol bî-vefâ dilber cefâlardan usanmaz mı
Ana âşık bana dilber bu âlemde bulunmaz mı

732

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey Ömer mecnûn Ömer bî-zâr Ömer Âşık Ömer
Bu cihânda kimseye hîç bî-zarar Âşık Ömer
Nahv u sarf mantık maânî cümlesi oldu ayân
Etdi Fars ile hem tefsîr dürer Âşık Ömer

Yâ İlâhî bu vücûdum yandı kül oldu cesed
[339a] Lem yezel lemmâ yezel'sin tâ kıyâmet tâ ebed
Birliğine şüphemiz yok kul hüvellâhü ehad[421]
Zikrederler ins ü cin şems ü kamer Âşık Ömer

Elde bâde dilde Hû sultân-ı aşkımdır ulû

[421] İhlas 112/1.

Şerr-i şeytân hıfz-ı düşmân eyle cümlemiz kamu
Evveli Hû âhiri Hû mahşer mîzânında hû
Terk-i dünyâ oldu seyyâh ser-te-ser Âşık Ömer

Zâhidâ sor kim fenâda tâc-ı devletden nedir
Mescide gir kıl ibâdet bu cemâatden nedir
Dinle dîvân nüshasın gör ilm-i hikmetden nedir
Türküye çok türlü ma'nâlar katar Âşık Ömer

5 *Âlemin sevdâsın Allâh başıma tâc eyleme*
Defter-i takvâdan Allâh bizi ihrâc eyleme
Tâlib-i dünyâ değil nâmerde muhtâc eyleme
İstemez yâ Rabbenâ çok sîm ü zer Âşık Ömer[422]

Ey haberdâr olmayan kıl cümle Allâh için
Edelim Hakk'a niyâzı hak Habîbullâh için
[339b] Bu Ömer mensubı neydir hak Habîbullâh için
Kâfire eyler gazâyı her sefer Âşık Ömer

733

Müfred

1 Rakîbi asdırdım ceviz dalına
Suçu ne diyeni üst yanına

734

Türkî - Haydarî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Saçları sünbül ruhun gül leblerin âb-ı zülâl
Ey yüzün mâh-ı münevver kaşların ebru hilâl
Hayli demdir görmedim hüsnün şehâ hayretdeyim
Lutf edip Allâh için arz et bana rûy-i cemâl

Cân u dil kûyunda kurbân etmeye kıldım heves
Kalmadı çeşmimde ruh sanki vücûd bir kafes
Zâr u feryâdım cihân kârı bardır ceres
[340a] Vuslat-ı arzu ile oldum hayâl ender hayâl

Almışım tahkik-i haber ağyâr ile yâr olduğun
Ben de bildim bendene cevri sitemkâr olduğun
Bu meseldir andelîb anlar gül-i hâr olduğun
Gece gündüz âh u efgân ile eyler kîl u kâl

[422] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.220.

Ey Haydarî gel çekme gam eyler o mihr iltifât
Eyleme dostundan ferâgat hedm olursa kâ'inât
Ehl-i dil çün kim bulur râh-ı melâmetde necât
Bu du'â nâmın ola bari o bâre arzuhâl

735

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ne revâdır rakîb ipe berdâr ede siz
Yaban asması dururken ipi murdâr edesiz

736

Âşık Ömer

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[340b]1 Yârin lebini açdı seher gül güle düşdü
Bülbülden onu gûş edicek gül güle düşdü

Devrân yine tarh etdi gibi bezm-i neşâtı
Câm-ı dil-i uşşâka acep galgale düşdü

Ey zâği bu da'vâyı ko geç sen de rakîbe
Dil dilbere dilber dile gül bülbüle düşdü

Dürdü yine muğbeççe ferah şâdî libâsın
Pey pey sürülür bâde-i gam mül müle düşdü

5 Eylerse acep midir Ömer menzile ikdâm
Aşk derler anın adına bir dil dile düşdü

737

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çün benim gönlümü aldın yârimi de al cânım
Gel al Tanrı hakkıçün helâl olsun sana kanım

738

Âşık Ömer

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[341a]1 Bend oldu dil zülf-i perîşâna salındı
Oldu o gönül kâkülüne şâna salındı

Ya'kûb'a bedel âh u figân eylediğim bu
Yûsuf gibi dil câh-ı zenahdâna salındı

Dün geldi o meh ziynet için gûşe-i bâğa
Evi kendi yarar serv-i hırâmâna salındı

Gözyaşını yaz nâme edip hâlini yâre
Ver bâd-ı sabâ destine cânâna salındı

5 Eğlenmez Ömer cilve-i hâl-i ruhu birle
Zülfü gîre gir ne bir yana salındı

739

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Eğer dilber okursa bu varâğı
[341b] Yazanın ağzına olsun dudağı

740

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gülşen-i aşk içre bitdi bir gülün Âşık Ömer
Kıldı yağma aklını çok bülbülün Âşık Ömer
Hâl-i anber-bûların yanında hergiz adını
Lâlenin zenbîlin anma sünbülün Âşık Ömer

Zümre-i â'yâna hem-ülfet olursun rû-be-rû
Cânib-i Hakk'dan hidâyetdir sana aynıyla bu
Hem-nişînin saf-be-saf erbâb-ı irfândır kamu
Sâyebânın-durur kürre öğdülün Âşık Ömer

Her ne denlü ta'n olursa sâz-ı âşık çalmağa
İstemez semtin bilen ülfete yolda kalmağa
Menzile ikdâm edersen nola önün almağa
[342a] Rahş-ı tab'ın var bir düldülün Âşık Ömer

Bir güle bülbül gibi âşıksan işin zâr eder
Ya sana rahm eylemez bakmaz ya elden âr eder
Aklı fikrin aldığın dilber nice inkâr eder
Görünür boynunda iki fülfülün Âşık Ömer

5 Şefkate merd-i musavver gör ne tahmin eyledi
Hey'et-i pejmürdeni levh üzre tezyîn eyledi
Seyreden tasvîrini destinde tahsîn eyledi
Nakşîsin Levnî gibi bir kâmilin Âşık Ömer

741

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne denli karnım aç olsa doyurur iki lokmadan

Velâkin gözlerim doymaz senin yüzüne bakmadan

742

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[342b]1 Ayş u ışret vakdidir fasl-ı bahâr eyyâmıdır
Tâzeler sahrâ eder sayd-ı şekkâr eyyâmıdır
Gonce güller ağzın açmış nâz eder bülbüllere
Âşık-ı sâdıklara âh u zâr eyyâmıdır

El ele vermiş güzeller seyre giderler nâz ile
Gönül ister konuşmasın günde bir mümtâz ile
Aldatır âşıkların her biri pervâz ile
Murg-ı dil yollar gözetir intizâr eyyâmıdır

Fâriğ olmuş iken gönül verdim yine bir câna ben
Anma âşık gebersin gidem girip meydana ben
Cân fedâ etsem aceb mi hâfız-ı Kur'âna ben
Defter-i dîvâna ismin der kenâr eyyâmıdır

Tâhirâ hercâî saffet bî-vefâsın sevdiğim
[343a] Bu ömür derdini çeker gayrıya yârsın sevdiğim
Nesl-i Peygamber-i Muhammed Mustafa'sın sevdiğim
Hasretinle hasta düşdüm gel tımâr eyyâmıdır

743

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her kimin dilberi on sekiz yaşındadır
On sekiz bin âlemin kavgası başındadır

744

Türkmânî - Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bize nisbet ol perî yârâna gerdân emdirir
Müstehâkkı var iken gider ana gerdân emdirir
Çok nasîhat eyledim yâr pendimi gûş eylemez
Kadr ü kıymet bilmeyen nâdâna gerdân emdirir

Ana te'sîr etmedi çün sözlerim âsân ile
Aklını cem eyleyip hem gezmedi iz'ân ile
[343b] Ben dedim ki nergis[423]ol gel sen konuş insân ile
Söz kabûl etmez varır hayvâna gerdân emdirir

[423] Munis, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 272.

Çün bilirsin akl u fikrim devr eder peymânede
Sana lâyık az bulunur meclis-i rindânede
Bir kova bâde içecek mest olur meyhânede
Ol mahalde herkese mestâne gerdân emdirir

Der ki Ömer bildiniz mi ol perînin adını
Hâra lâyık görür gamlarıyla konuşur inadına
Kimini tenhâya çekip irgürür murâdına
Kimini teklif eder dükkâna gerdân emdirir

745

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Seni seven deli olur insâf senin gözlerine
Yüzün gören hayrân olur insâf senin gözlerine

746

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[344a]1 Ehl-i diller içre irfânım diyen gelsin beri
İlm ü irfân içre ummânım diyen gelsin beri
Tab'ı deryâleyin cûş u hurûş etsin müdâm
Gevher-i ma'nâya ben kanım diyen gelsin beri

Şi'ri mevzûn isterim ben[424] hilâfı istemem
Söz hemân yektâ gerek ben hilâfı istemem
Da'vâya ma'nâ gerek lâf u güzâfı istemem
Ben dahı bir merd-i meydânım diyen gelsin beri

Nutkunu hem dürr-i meknûn tab'ını deryâ edip
Kendini fenn-i ma'ârifte bugün hemtâ edip
Her ne yüzden şâ'iriyyet bahsini icrâ edip
Her rumuzdan sâhib-i zânım diyen gelsin beri

[344b] Fenn-i nazm içre bugün yektâ benim ey zâhidâ
Şöyle bildim bendedir çün ibtidâ ve intihâ
İşde Âşık Ömer meydanda her merde salâ
Şöyle bir merd-i suhendânım diyen gelsin beri

747

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[424] Resm-i, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 866.

1 Gerçi kim okumada yazmada gül değil
Hamdü lillâh ki güzel sevmede câhil değil

748

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Serserî kıldı beni dilberin sevdâları
Aklımı yağmaya vermişdir ruh-ı zîbâları
Âşık-ı sâdıkların feryâdına dâd eylemez
Başıma dâr etdi dünyâyı kuru gavgâları

Cevre mâ'ildir ezelden dil-rübâlar ey gönül
[345a] Âşıka rahm eylemez kaddi tûbâlar ey gönül
Bî-vefâdır ekseri ol bî-vefâlar ey gönül
Koklatır ağyâra düşdükçe gül-i ra'nâları

Bağ-ı dehrin hûblarında bulmadık resm-i vefâ
Çekdirir her âşık-ı bî-çâreye cevr ü cefâ
Kadrini bilmezlere vaslın dirîğ etmez şehâ
Dem-be-dem kadrin bilene nâz ü istiğnâları

Mâh-rûlar âr u nâmus perdesin kaldırdılar
Sen gibi dîvânenin bin türlü âhın aldılar
Hâline rahm etmeyip ferdâya âhir saldılar
Zülfüne dil verdim amma yok durur faydaları[425]

5 Nakd-i ömrün yoluna harc eylesen günden güne
Sana karşı bed likâ ağyârı yâd eyler yine
[345b] Şimdi rağbet ey Ömer yâ dilber ü yâ zengine
Âh u zâr eyler dem-â-dem âşık-ı şeydâları

749

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî olmuşam her hükmüne râzî
Velî ben kulunu etme kâdî

750

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sevdiğim takın yürü mercânı mercân üstüne
Lutf edersen sevme gel her cânı her cân üstüne
Zulme bâ'is oldu gâyet ol rakîb-i bed-likâ

[425] Var onun ammâları, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 903.

Ben kuluna eyleme[426] dîvânı dîvân üstüne

Ey dirîğâ içüben aşkın şarâbın kanmadım
Sanma kim cânâ bu aşkın oduna yanmadım
Hakk bilir kim billâhî ben sana kemlik sanmadım
[346a] Kanlı zâlim eyledin bühtânı bühtân üstüne

Hâ tutalım âleme sultân imişsin ey perî
Rahm eyle gel cevr ile öldürme sen âşıkları
Câna kasd eyler şehâ rûyunda müjgânın okları
Katlime almış gibi fermânı fermân üstüne

Hayflar olsun kim âhir ömrümüz oldu hebâ
Vasfa gelmez pâdişâhım kıldığın cevr ü cefâ
Billâhî düşmezdi senin şânına ey bî-vefâ
Sînem üzre eyledin hicrânı hicrân üstüne

5 Hîç cefâsız dilber olmaz böyledir bu tâ ebed[427]
Tâ kıyâmet haşr olunca erince devr-i Zuhal
Cümle âlem Yûsuf olsa istemem gayrı güzel
Der ki Ömer sevmezem bir cânı bir cân üstüne

751

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[346b]1 Nice şâ'ir olur şi'irinde cânâ
Ne lezzet var ne hikmet ne ma'nâ

752

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Güldün evvel yüzüme arz-ı cemâl etdin felek
Şevk ile ben âşıkı şûrîde-hâl etdin felek
Ben de sandım bir gedâyı bir visâl etdin felek
Sen ise onu muhâl-ender-muhâl etdin felek

Nice mazlûmun alıp pâyın yere çalmakdasın
Şâdîlık kasrına firkat âteşin salmakdasın
Yüzüme gülüp elimden bulduğun almaktasın[428]
Sen bana bu ana dek bin türlü âl etdin felek

[426] Eyleme gel her zamân, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 801.
[427] Ezel, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 801.
[428] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.526.

Görse kan ağladığım Ya‘kûb ederdi merhamet
Bilse sînem yarasın Eyyûb ederdi merhamet
[347a] Hasb-i hâlim dinlese meczûb ederdi merhamet
Çeşmime resm-i hayâtı bir hayâl etdin felek

Komadın gözümde uyku tenimde rahat eseri
Eyledin cândan beni bî-zâr özümden bî-haber
Ser-i rişte-i aşkı meydân-ı sabrıma kıldın kemer
Eğnime baht-ı siyâhım kara şal etdin felek

5 Der ki bu Âşık Ömer oldum reh-i gamda cünûn
Dâd elinden kime feryâd edeyim ey çarh-ı dûn
Çeşm-i zârım eyledin ayaklar altında zebûn
Tâkatim tâk oldu ırzım pâymâl etdin felek

753

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Esmânda sanma hûrşîd ü kamer etmiş karar
Şems-i ahmetle dilâ mâh-ı muharrem aksidir
[347b] Bedr olupdur bu gece sanman onu mâh-ı receb
Görünen cânâ felekde necm-i Hürrem aksidir

754

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ol tabîbem etmedi derdime dermân akçesiz
Merhem edip yaremi sarmadı bir ân akçesiz
Bu zamânın dilberinde yokmuş asla vefâ
Çok aradım bulmadım bir taze yâran akçesiz

Gece gündüz her zamân bu bahr-i aşkı böyledir
Sözümün tahkîki budur ol sebepden söylerim
Derler idi gerçek imiş hem tecrübe eyledim
Teklif etdim gelmedi odaya dilber akçesiz

İbtidâdan ben seninim dedi ol kaşı kemâl
Anın için eyledim ben bu sırrı ana ayân
[348a] Pâyine yüzler sürüp diye gördüm el-amân
Bir gececik olmadı yanımda mihmân akçesiz

Bilmedin ben âşık oldum bir vefâsız dilbere
Meyl edermiş ol dahı sûfî gibi sîm ü zere
Hep güzeller dediler yazık bu Âşık Ömer’e

Bakmadı hîç yüzüme zülf-i perîşân akçesiz

755

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dağ u taş ağlar perîşân olduğumçün su degil
Katreler kim dökülür ravz ile sünbül hâneden

756

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Ağlarım gözlerim yollarda kaldı
Şûh-ı şîve-kârım kaçan gelesin
Dil zevrakın firâk engine saldı
[348b] Artmada efkârım kaçan gelesin

Şevkinle nâle vü feryâda döndüm
Dâğları delmekde Ferhâd’a döndüm
Meşe-zârın gezer sayyâda döndüm
Ey âhû şikârım kaçan gelesin

Yok mudur insâfın ey çeşmi âhû
Kalmadı tâkâtim ya nice bir bu
Hasretinden gelmez çeşmime uyku
Subha dek bî-dârım kaçan gelesin

Şevkinsiz dîde-i bahtım uyanmaz
Aşkından el çekip gönül usanmaz
Firâkın nârına yürek dayanmaz
Ağlamakdır kârım kaçan gelesin

[349a]5 Bu Ömer vâdî-i hayretde kaldı
İki dîdelerim kan ile doldu
Gözüm yolda kara akşamlar oldu
Şem‘-i tâbdârım kaçan gelesin

757

Müfred

1 Mecâzî gibi bulunmaz sahnından el
Arz kimsede var ise işde meydân

758

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gece gündüz intizârım bir murâda ermedim
Yandı bağrım yandı cismim bir safânı sürmedim

Çok güzeller seyrederim sencileyin görmedim
Ne belâdır senin aşkın beni mecnûn eyledi

Güzel dilber çokdur amma sende aklım zâyi olur
[349b] Korkarım ismin demeğe dile düşer şâyi olur
Bârekallâh ismin ile bir münevver ay olur
Ne belâdır senin aşkın beni mecnûn eyledi

Atma kipriğin okunu dilerim senden emân
Zamâne dilberinde hîç olur mu devr-i cân
Kıyma bana rahm et oldu hâlim yamân
Ne belâdır senin aşkın beni mecnûn eyledi

Misk-i anberden münevver dâ'imâ devrimiz kokar
Lebleri cûş edince gönlümün tahtın yakar
Der ki Ömer gözlerimden yaş yerine kan akar
Ne belâdır senin aşkın beni mecnûn eyledi

759

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hatırı olmaz perîşan görmez ol gam hânemi
[350a] Bir nefes her kim dilâ seyretse sünbül hânemi

760

Âşık Ömer

11'li hece Ölçüsü

1 Devr etmedin murâdımca zamâna
Beni cânânımdan ayırdın felek
Kaza tîri gibi atdın yabana
Kaşı kemânımdan ayırdın felek

Gitdikçe artırdın âh u efgânım
Âleme şâyi oldu râz-ı nihâlim
Ne yerim var ne hod belli mekânım
Nâm u nişânımdan ayırdın felek

Gözüme görünmez lâleler güller
Mecnûn'um mekânım sahrâlar çöller
Bana mekân oldu gurbetlik eller
[350b] Öz âşiyânımdan ayırdın felek

Korkarım gurbetde derd ile ölem
Bir mahal bulamam açılam gülem

Hâristâna düşmüş garîb bülbülem
Bâğ-ı cinânımdan ayırdın felek

5 Ey Ömer sende aranmada yâre
Cünûnem intizâr olalı yâre
Sâye-veş ayakda kaldım ne çâre
Serv-i revânımdan ayırdın felek

761

Müfred

1 Cin taşlar gece ey melek bizi
Dünyâda işde inse görünmez belâ budur

762

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

[351a]1 Dilberâ kâküllerin boynuma salıp
Yüzüm okşar bu sîneme el çalar
Bir adüv bize dostu çok görüp
Kâbil olsa gözlerime mil çalar

Dağıtıp bu serde efgâr u gamı
Dâ'imâ ağyâr ile eylersin demi
Görmesin gözlerim rakîb-i zâlimi
Şayed adı ara yerde dil çalar

Gel ilaç et bu sînemin dâğına
Konmasın adüvler hüsnün bâğına
Belki adı korsan bulur gül çalar

Der Gevherî harapdır bu emek
[351b] Hasretinden günümüz geçmek gerek
Gayet yalancıdır helâk u felek
Beş on gündür ağzımıza bal çalar

763

Müfred

1 Sovuk sözlerle doldurdun cihânı
Başına karlar yağsın boranı

764

Türkmânî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Günde bir kez ey gönül seyret yüzün var Ahmed'in
Gör nice kılmış Hudâ hüsnün pür-envâr Ahmed'in
Fırsatı tenhâ düşürse gâfil olma sen sen ol

Hâk-i pâyine yüzün sür dâmenin sar Ahmed'in[429]

Arz eder gülşende bülbül[430] lâle haddin güllere
Dahı bir nevreste güldür nâz eder bülbüllere
[352a] Korkarım başdan çıkarıp yüz verir sünbüllere
Korkarım oldur damenine dest sunar hâr Ahmed'in

Gamzesine fitne ya da ol kadr kâmil değil
Dîde-i bî-gâneye ruhsat verir âkil değil
Arz-ı hâl sunmağa tenhâ bulmağa kâbil değil
Bekleşir itler gibi ağyârı bin var Ahmed'in

Şehriyâr etmiş melâhat mülküne anı Hudâ
Niceler müştâk yolunda kılmağa serler fedâ
Âsitânında olaydım ben de bir kemter gedâ
Vech-i pâkin seyr edeydim bâri her bâr Ahmed'in

5 *Dinmez Âşık Ömer'in şimden geri efgânı hîç*
Nice âşıklar derûnî sevmeyenler onu hîç
Dil-rübâlar arasında var mıdır akrânı hîç
Kâfir olur eyleyen hakkını inkâr Ahmed'in[431]

765
Müfred
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dinmez efendim müştemîzine efgânı hîç
Nice âşıklar derûnî sevmeyeler anı hîç

766
Âşık Ömer
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[352b]1 Hâb-ı gafletden gönül uyara yarın cum'a gün
Aç gözün kıl âlemi seyran cum'a gün
Mu'terif ol cürmüne isyânına kıl tevbekar
Afv olur tevbeyle isyân mübârek cum'a gün

Kün demekle iş bu şeş kubbeyi bünyâd eyleyip
Mâh u sâlı subh u şâmı hafta vü eyyâm eyleyip
Kudretinden nice türlü nesneler îcâd eyleyip
Eyledi mü'minlere ihsân mübârek cum'a gün

[429] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 536., Mecmûa: İnce belin muhkem tut sar Ahmed'in.
[430] Ol meh, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.536.
[431] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 536.

Bâğ-ı cennet kokusu gönüllere verir cilâ
Nice âsîler görüp sâlihleri gelir yola
Hûb avâzınla kılar mü'ezzinler verir selâ
Halka eder da'veti Rahmân mübârek cum'a gün

[353a] Devr-i sehergâh Hakk'a eyle arz-ı hâcet ey gönül
Abd olanlar eylemek ister ibâdet ey gönül
Câmi içre el açıp eyle münâcât ey gönül
Hakk kılar kulun işin âsân mübârek cum'a gün

5 Yüz urup Âşık Ömer dâim Cenâb-ı Hazret'e
Bir gün elbetde erişir lazım o rûz-ı vuslata
Dilerim yâ Rab şefî ola cemî-i ümmete
Okunan Kur'ân-azimü'ş-şân mübârek cum'a gün

767

Semâ'î - Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cihânı anladım şöyle
Gönül bir sanki hâristân
Bekâ semtine azm eyle
Fenâdır bu diyâristân

Eğer bay u eğer edna
Vefâsın görmemiş aslâ
Yıkılası fenâ dünyâ
Meşakkatgâh-ı bâristân

[353b] Bu âlem bir dam-ı tezvîr
Hülâsâ çâre yok tedbîr
Basıcak bulunmaz bir yer
Kamu akreble mâristân

Vücûdun olmadan berbâd
Ola-gör tâ'ate mu'tâd
Cân bir kuşdur ecel seyyâd
Bu sahrâlar şikâristân

5 Ömer der ki sonun görsen
Hümâ gibi göğe ersen
Nice bin yıl ömür sürsen
Yolun âhir mezâristân

768

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Söylemez oldu gene dildâra söyleyen söylesin
Ol lebi şîrîn şeker güftâra söyleyen söylesin
Tek dururken gene netdim neyledim sultânıma
Nemden incinmiş aceb ol yâre söyleyen söylesin

Bakmaz oldu yüzüme ol dilber-i âli-cenâb
Ne sebepten eyledi ben bendesinden ictinâb
[354a] Hasta-i aşk olana her bir sözü şâfî cevâb
Ben helâk oldum meded ol yâre söyleyen söylesin

Çeşm-i hâtırdan ırâk etdiyse vuslat demlerin
Yâ nedendir doldurup sunmak bu firkat semlerin
Zahm-ı tîğ-ı cevrine sarsın vefâ merhemlerin
Yâ derûnum derdine bir çâre söyleyen söylesin

Acısın dostlarım der bu ben gedânın âhına
Cevrimi eylen dilin yüzler sürün dergâhına
Bî-tekellüf sözünüz geçmezse hûblar şâhına
Minnet edin yalvarın ağyâra söyleyen söylesin

5 Ka'be-i Hakk yoluna kıldım fedâ cân u seri
Ol efendim pâdişâhım der ben anın kemteri
Hâtırım kılsın tesellî bâri bir kez ol perî
[354b] Küsmesin Âşık Ömer nâ-çâra söyleyen söylesin

769

Âşık Ömer

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey nûr-ı basar vuslatı düşlerde görürsün
Vakt ola nişânım kara yerlerde görürsün
Ak üzre kara yazımı defterde görürsün
Şimden geri cânâ beni sen kanda görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

Aşk âdeme bak neler etmiş dünyâda var ol
Bir sencileyin gonca güle bülbül-i zâr ol
Cânın kimi isterse konuş onlara yâr ol
Şimden geri cânâ beni sen kanda görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

Aşkın bana ey turrası leylâ gör neler etdi

Otlar bitirip başıma mecnûn ne iş etdi
Dil murgı havalandı uzak yollara gitdi
Şimden geri cânâ beni sen kanda görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün[432]

Sevdâ-yı muhabbet yine görsen neler etdi
Hicrân elemi el sitemi cânıma yetdi
Dil murgı havalandı ırak yerlere gitdi
Şimden geri cânâ beni sen kande görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

5 Gel bari göreyin bir kez râh-ı güzerimden
[355a] Billâhi katı korkulandır bu seferimden
Bir dahı sana kim vere sıhhat haberimden
Şimden geri cânâ beni sen kande görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

Düşdü nideyim aramıza âteş-i hicrân
Atdı seni bir yana beni bir yana devrân
Unutma bu ben çâkerini gâhîce bir an
Şimden geri cânâ beni sen kande görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

Sevdâya uyup aşk ile âteşlere düşdüm
Terk eyleyip ahbâbımı firkatlere düşdüm
Yek başım alıp vâdî-i gurbetlere düşdüm
Şimden geri cânâ beni sen kanda görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

Âşık Ömer'in dest-i felek dâmenin aldı
Benzer ki yine mihnet için gurbete saldı
Hayfâ bu demin fırsatı ferdâlara kaldı
Şimden geri cânâ beni sen kanda görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

Gamla bu gönül hoş geçinir dem senin olsun
Gönlünce olan meclis-i rindân senin olsun
Unutur Ömer büsbütün âlem senin olsun
Şimden geri cânâ beni sen kande görürsün
Bir dahı meğer arsa-i mahşerde görürsün

[432] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 723.

770

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[355b]1 Bülbül iken nâle vü efgânım aldın ey felek
Bir yüzü gül gonca handânım aldın ey felek
İş bu gamla ben nice hâk ile yeksân olmayım
Varım aldın yârim aldın cânım aldın ey felek

Sâbir oldum her cefâya mihnete Eyyûb gibi
Vakdidir kan ağlasın bu gözlerim Ya'kûb gibi
Yüz sürem ben hâk u pâye her zamân Cârûb gibi
Bî-misil Yûsuf gibi Ken'ân'ım aldın ey felek

Ey felek iyilikle nâmın bir dahı yâd etmeyem
Haşre dek derdi gamla kalbimi şâd etmeyem
Dest-i cevrinden senin ben nice feryâd etmeyem
Bir adâlet sâhibi sultânım aldın sen felek

Bir gedâyım devlet-i Dârâyı versen istemem
[356a] Gerçi Mecnûn'um bugün Leylâ'yı versen istemem
Hâsılı Âşık Ömer dünyâyı versen istemem
Sen benim dünyâ değer cânânım[433] aldın ey felek

771

Şarkî - Âşık Ömer

11'li Hece Ölçüsü

1 Bin türlü nâz ile ey kaşı kemân
Dîvâne gönlümü alıp neylersin
Murâdım yanında olmakdır hemân
Bu dâğ-ı hicrana salıp neylersin

Cefâ kılmada kimdir üstâdın
Kanatmak öğrenmiş çeşm-i cellâdın
Çün kocalmakmış paşam murâdın
Bir gayrı âşinâ bulup neylersin

Ey şâhin bakışlı çeşm-i kebûter
[356b] Mübârek cemâlin gördüğüm yeter
Aşkınla oldum mecnûndan beter
Efendim yüzüme gülüp neylersin

[433] Osmân'ım, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.568.

Sıdk ile sevdim sen hüsn-i mâhı
İstersen öldür güzeller şâhı
Severim seni sözden dönmem billâhi
Düşüp hayallere dalıp neylersin

5 Âşık Ömer düşdü garîp diyâra
Gönül verdi bir gamzesi sehhâra
Yürü yâr olasın rûy-i ağyâre
Aşinâ kıymetin bulup neylersin

772

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Başladım bülbül gibi ben zâre her gün her gece
[357a] Hâlimi arz eyledim dildâre her gün her gece
Ben nasîhat eyledikçe yâre her gün her gece
Âşinâlık eder ol ağyâre her gün her gece

Dil-rübâlar meclisinde çalınır şeşta rebâb
Dolanıp peymâneler[434] devr etmede la'l-i şarab
Ol perînin âteş-i aşkı beni etdi kebab
Bu vücûdum şehri yandı nâra her gün her gece

Halk-ı âlem ol perînin hüsnüne eyler pesend
Rub-ı meskûnu dolaşdım bulamadım ana menend
Dîde giryân dil perîşân bulunmaz ne hem kemend
Var yerim Mansûr gibi ben dâra her gün her gece

Bezm-i işretde bugün biz olalım mest-i müdâm
Şâd oluban ele aldık idi yine câm-ı Cem
Hüsnü bağında açılır gülleri her subh u şâm
Onun için mâilim gülzâra her gün her gece

5 Der ki Ömer dilberin hayâli didemizden gitmedi
Sevdiğim ehl-i ferâset kulunu fark etmedi
[357b] Gezme ağyâr ile dedikçe nasîhat tutmadı
Söyledikçe gözleri sehhâra her gün her gece

773

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dehr içinde cümlenin cisminde cân ağlar güler

[434] Pervâne-veş, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.797.

Mübtelâ-yı âşık olanlar bî-gümân ağlar güler
Titreyip bây u gedâ nakd-i ayân ağlar güler
Mevt elinden nice bin sâhib-kırân ağlar güler

Bu fenâda tâc u tahta meyl eden üryân olur
Râh-ı Hakk üzre olanlar âkıbet handân olur
İns ile cin cümlesi hep hâk ile yeksân olur
Çok bu sırrı yâd eder çok nev-cevân ağlar güler

Çünkü tâ ki ecelden ger halâs olmak muhâl
Kalmasın hîç kalbin içre zerre denli kîl u kâl
[358a] Bâğıbân ol var seherde gülistândan ibret al
Hâr elinden andelîb eyler figân ağlar güler

Yâr elinden ey Ömer feryâd ederdim bî-aded
Bendesin terk eyleyip ağyâra etdi serv-kad
Âlem içre etmesin âşıkları ma‘şûk red
Kâfirinler hasretinden müslümân ağlar güler

774

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dilberâ hüsnün görenler nûra teşbîh etdiler
Gerdan-ı pâkın senin kâfûra teşbih etdiler
Rub-ı meskûnda senin mislin bulunmaz ey perî
Hep güzeller cennet içre hûriye teşbîh etdiler

Ol mukavves kaşların cânâ bütün dünyâ değer
Müntehâ kaddin görüp serv ü semenler baş eğer
[358b] Şerbet-i la‘l-i lebinden mest olup mestâneler
Nergis-i çeşmin senin mahmûra teşbîh etdiler

Ruhların eline cânım fedâdır ey perî
Kadd-i mevzûnun görenler yoluna verdi seri
Iyd-ı vaslına kurbân gelmişim şimden geri
Gül gibi nâzik tenin billûra teşbîh etdiler

Der ki bu Âşık Ömer lezzeti aşkından mıdır
Pertev-i nûrun cilâsı gül cemâlinden midir
Rû-be-rû aşkın sadâsı âh u zârımdan mıdır
Nağme-i âhım benim tanbûra teşbîh etdiler

775

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey dirîğâ kim yine aldı beni hırs u hevâ
Yine çeşmim ser-te-ser kapladı nakş-i mâsivâ
[359a] Vazgelip el çekmiş iken cümleden ben bî-nevâ
Şöyle kim bir cevri çok dildâre oldum mübtelâ

Âteş-i aşkıyla zâlim yakdı nâr etdi beni
Aldı sabrım ihtiyârım bî-karar etdi beni
Bir bakışda çeşm-i âhûsu şikâr etdi beni
Dâm-ı zülfünden ne mümkün murg-ı dil azâd ola

Cür‘asın nûş edeli mestânesi oldum anın
Şem‘ına yanmakdayım pervânesi oldum anın
Meh cemâlin göreli dîvânesi oldum anın
Gerdanı kâfûra benzer rûyi al çeşmi elâ

Âşıkın sayd etmeğe kâküllerin cîn eylemiş
Gamzeleri mübtelânın kasdına kîn eylemiş
Hüsnünü ol mehlikâ tâvûs-veş zeyn eylemiş
[359b] Halkı âşık kılmak için kendine verdi cilâ

5 Der ki bu Âşık Ömer dil nice ma‘nîler saçar
Bulduğu bulmadığı bî-gâneye[435] râzın açar
Ne cefâsından hazer eyler ne cevrinden kaçar
Bu gönül dedikleri başa belâ gerçek belâ

776

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey gönül sevmek dilersen gonce-fem bir yâri sev
Lebleri la‘l-i bedahşân ruhları gülzârı sev
Bârekallâh hep desinler hep gören erbâb-ı aşk
Cümle hûblar arasında serdâr olan hünkârı sev

Gûş edip efgânımı çün seher dinler de var
Hâl bilip rahm edip anlarda var
Kalb-i mahzûnu bırakıp ney gibi inlerde var
[360a] Nazar kıl hatırıma tımâr eden mi‘mârı sev

Dil verelden her gözü bed-nâm edip
Âlem-i gönülden tımâr edip

[435] Her bilip bilmediği hercâîye, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 96.

Sırr-ı aşkı pek saklayıp
Saklayan bir gözleri sehhârı sev

Ey Ömer yokdur vefâsı eylesen bin yıl heves
Fârig azâde ol hem bî-vefâdan kalbi kes
Hatm edip îmânını çün Hakk Te‘âlâ sun nefes
Cümlesinden fârig olda Ahmed-i muhtârı sev

777

Âşık Ömer

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Efendim rûz u şeb âh u karalar hep seninçündür
Derûnı her seherlerde senâlar hep seninçündür
Adâvetler hâsıl etdim adüvlerle ğâibâne
[360b] Rakîb-i nâ-sezâlarla ezâlar hep seninçündür

Ne sihr etdin bana bilmem düşdüm râh-ı sevdâya
Keremsiz başladın şimdi bize bin türlü edâya
Selâm hakkı vermeğe irtikâb etmez bu gedâya
Tevazu‘lar temennâlar recâlar hep seninçündür

Ne denli olmasa vardır güzelde mübtelâ hakkı
Be-hakk-ı Ka‘be-i zemzem Resûl-i kibriyâ hakkı
Sözümde hîç hilâfım yok efendim ol Hudâ hakkı
Benim bu çekdiğim cevr ü cefâlar hep seninçündür

Nedendir ey Ömer bilmem sana gamdan selâmet yok
Tâ kıyâmet haşr olunca bu sevdâya nihâyet yok
Gönül nedir şikâyetler benim sen de kabâhat yok
Yine aşkın ile türkü selâlar hep seninçündür

778

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[361a]1 Vakt-i gülşen olsa da bülbül sadâsın dinlesek
Nağme’i avâzıyla fasl u nevâsın dinlesek
Sîm bileklerle kadeh devrinde kermâkerem olur
Bükseler gûşunu tanbûrun edâsın dinlesek

Îş u ışretlerle eski demi sürsek yine
Karışıp cem‘ıyyeti yârâna el versek yine
Çün müzeyyen olduğun câmi‘lerin görseler yine
Sanasın şehri mesâmın mevcâsın dinlesek

Meclis-i ışrete sun sun âyâ sen mehrûları
Sanır kalbimiz ayinesin her perî
Çünkü karîb korsun gider yâ özün ol perî
Düşe sâzın fasl-ı mağrib hevâsın dinlesek

[361b] Ehl-i diller tarh eylesin bu Ömer efkârını
Zîra sırrın vermez idi … nâzını
Gûna gûna dinle sen şâ‘irlerin eş‘ârını
Bestenin şâyestesi kâr etdi câna dinlesek

779

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Aşk elinden hastayım dermâna minnet olmasın
Kulun oldum çün senin fermâna minnet olmasın
Yâ İlâhî ver murâdım nâdâna minnet olmasın
Cümlenin ma‘bûdu sensin gayra minnet olmasın

Dâ’imâ abdâl gibi giyip abâ pûş eyledim
Neylerim mâl u menâlı gönlü hoş eyledim
Dost elinden bâdeleri aluben nûş eyledim
İçerim aşkın şarâbından câme minnet eylemem

[362a] Sözün etdi gûyi halkı leyl ü nehâr
Seni inkâr eyleyenin işi oldu âh u zâr
Ver murâdın ben garîbin ey Ğanî-yi perverdigâr
Senden özge gayrı bir sultâna minnet olmasın

Dertlerin dermânı sensin sendedir ey pâdişâh
Eğer senden lutf olursa def olur senden günâh
Rûz u şeb feryâd u efgân eylerim sensin atâh
Bu Ömer’e ver murâdın nâmerde minnet olmasın

780

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sev beni ey bî-vefâ yâr gayra minnet olmasın
Çek beni zülfün teline dâra minnet olmasın
Çünkü benden yüz çevirdin ey güzeller serveri
Senden özge gayrısın sevmeğe minnet olmasın

[362b] Derd-i hicrân zehrini derd-ile pinhân eylerim
Kâmilim aşk tarîkında gayrı ilmi neylerim
Kendi yârimi görem pinhânı mülhem eylerim

Âlemi seyr eyleyen nâmerde minnet olmasın

Âşık-ı sâdık olanın serinden gitmez duman
Ben garîb bî-çâreye gör netdi o kaşı keman
Yürü hey yüze gülücü ahdi çok fi'li yaman
Gayriden ben yâr severim sana minnet olmasın

Bir murâd aldım cihânda dil-i nâdân söylerim
Dil yarası ben de çokdur kimseye söylemezim
Ahdi bütün kalbi sâdık yâri ben de gözlerim
Bu Ömer'e ver murâdın gayra minnet olmasın

781

Âşık Ömer

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[363a]1 Sâkî getir ol bâde-i engûrü seherde
Doldur içelim sâgar-ı billûr seherde

Sen olmayıcak tenin serûrun eseri yok
Gönül gören ey gözlerimin nûru seherde

Mey olmasa ney olmasa def olmaz idi gam
Kim dinler idi peşrev-i tanbûru seherde

Billâhi meyi meykede-i garka verir hep
Ağlatma sakın dîde-i mahmûru seherde

5 Beş beyt ile yârâna nevâ nâlelerinden
Dinletdi Ömer nağme-i mâhûrî seherde

782

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cân u dilden her gören hayrân olur dilber sana
Aşk ile her rûz u şeb kurbân olur dilber sana
[363b] Bu melâhat birle câbâsın kalender isen
Gayretinden gül sunup sûzân olur dilber sana

Kârgâhından niçin olmuş derûni bestesin
Gamzen ile aşkın öldürmeğe alestasın
Âlemi kırdın geçirdin dahı bir nev-restesin
Vara vara bu âlem kurbân olur dilber sana

Âşık-ı bî-çâreler Hû verdi şeb eyler figân

Rahm edip efgânı hâli gönlüne yokdur yamân
Dahı nev-restesin ey şûh-ı zâlim-i bî-yamân
Korkarım ki sen rakîb kurbân olur dilber sana

Bâğ-ı hüsnün ey tabîb bir levni handân etsin
Yok nazîrin ey güzel sen hubların sultânısın
Dahı bî-çârenin her derdine dermânı sensin
[364a] Lutfun olsa bir gece mihmân olur dilber sana

783

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ İlâhî bir vefâsız yâre minnet olmasın
Millete hançer çekip ağyâre minnet olmasın
Âşıkım cânı dilimden pek sever cânım seni

Bilirim bâkî değilsin yüzüne gülücü felek
Dilberin dört harfine geçmez dilek
Aldı aklım mecnûn etdi beni bir hüsn-i melek
Kaddi ger nem melâmet ben ile minnet olmasın

Ne durursun karşımızda kaşları olmuş hilâl
Dişleri dürr saçı sünbül yanakları leb-i zülâl
Yaratan Mevlâm hakkıçün eylerim kanım helâl
Çek beni zülfün teline dâra minnet olmasın

[364b] El bulur âlem bulur inkâre minnet olmasın
Bir gül için gülistân hâre minnet olmasın

784

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kaçma benden ey güzel sü'bâna[436] vermem ben seni
Tende cânım var iken ağyâre vermem ben seni
Sen bir gonce gülsün dosttum ben bilirdim kıymetin
Bâğ-ı hüsnün müzeyyen yapana[437] vermem ben seni

Kapında kul olmak gibi olur mu devlet bana
Bundan artık bu cihânda olmaya izzet bana
Hâne-i âsitânında görünür cennet bana
Şöyle bil kim bir hûri-yi ummâna[438] vermem ben seni

[436] Destana, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.933.
[437] Behiştin bağındaki meyvâya, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.933.
[438] Gılmâna, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.933.

Hasta kalmaz bu cihânda hâke dermân etseler
Âşık-ı bîçârenin derdine dermân etseler
[365a] Büsbütün dünyâ mâlıyla seni mezâd etseler
Değişip bu kadd ile cihâna vermem ben seni

Der ki Ömer severim bu tendedir cânım benim
Ben senin ma‘şûkunum hem hünkârımsın sen benim
Cân-ı mânem mâl u mülküm külli varımsın benim
Yedi iklîme hükmeden sultâna vermem seni

785

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gönlümün eğlencesin gördüm bugün mestâneyim
Gayet ile seyrine erdim bugün mestâneyim
Andelîbler eder nâle şâne karşı her seher
Ben anın handânını dirdim bugün mestâneyim

Aklı başımdan aldı meded ey kaşı kemân
Gamzesi kana sekrdir aslâ hîç vermez amân
[365b] Gönlüm ister dost eşiğin yaslanam ben bir zamân
İşde yâri sîneme sardım bugün mestâneyim

Beni mecnûn-i divâne şol yüzü vird eyledi
Sâf olupdur gül yüzüm hem adûya dûr eyledi
Çünkü yâr-i ağyâr ile da‘vetini merd eyledi
Mey için meydana etdim ben bugün mestâneyim

Der Ömer mağrûr olma cihânda güzel çok olur
Kaşları yayın kurunca kirpiklerin ok olur
Bari ağyâr ile görsem aklım anda yok olur
Nâçarımdan bir selâm verdim bugün mestâneyim

786

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Şol beyaz gerdanında olan teller
Kemend-i yâr[439] imiş bilmezdim evvel
[366a] Başına idâre geçinen diller
Hep giriftâr imiş bilmezdim evvel

[439] Dâr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 580.

Şarâb-ı aşkınla mestâne düşmek
Yâr ilin terk edip yabana düşmek
Kişi sevdiğinden bî-gâne düşmek
Ne müşkil kâr imiş bilmezdim evvel

Evvelâ ne denli[440] bulursun rağbet
Çekersin ol denli sonra meşakkat
Derûnî âşıkda aşk u muhabbet
Bir niyâz yatar[441] imiş bilmezdim evvel

Âşıkın aşk ile şevk-i semâhı
Erdirir menzil-i visâle râhı
Hakîkî mecâzî aşk-ı İlâhî
Dilde esrâr imiş bilmezdim evvel

[366b]5 Ey Ömer anınçün eylerim ben zâr
Tutuşup hasretle yüreğim niyâz[442]
Yârânıçün âşıkı ağlatır ağyâr
Bülbül hâr etmiş bilmezdim evvel

787

Semâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün Mefâ'îlün

1 *Güzel cândan güzâr etdi hadeng-i mihnet ü mâtem*
Gamın cismimi zâr etdi firâkın kaddimi hâtem

Helâk oldum be hey cânâ gel insâfa gül-i ra'nâ
Bu denli nâz ü istiğnâ bize öz andan bilsem

Yolunda ey saçı Leylâ benim Mecnûn-ı vâveylâ
Murâdım vermesin Mevlâ dilimde var ise bir kem

Bu âhımdan hazer eyle cevâbım sîm u zer eyle
Gözün cânâ keder aşdı hadeng-i mihnet u mâtem

5 *Kadîmî bendene nisbet nedir bu yâd ile ülfet*
Edersin kesret-i işret varıp bir gayra baş eğmem

Ömer zikreyle Hallâk'ı sakın ağlatma uşşâkı
Bu hüsn-ile sana bâkî kalır mı yoksa bu âlem[443]

[440] Rütbe, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.580.
[441] Bir yanar nâr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 580.
[442] Vücûdum tutuşup yanmakta her bâr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 581.

788

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün Mefâ'îlün

[367a]1 Terahhum et kemân ebrû dil-i nâ-şâde yâ sultânım
Visâlin yok dola mehrû fenâ dünyâda sultânım

Lebî şîrîn nazar ile acayip intizâr etdi
Figânım halkı zâr etdi devirdin yâde sultânım

Meded ey ğâyeti efzûn gel etme âdeti kanûn
Ve hüsnün görmeden Mecnun diye Leylâ'da sultânım

Ömer ger lutfuna erse yüzünü pâyine sürse
Dil-i şeydâ yüzün görse düşer feryâda sultânım

789

Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Gel ey dilber kan eyleme
Seni kandan sakınırım
Eser yelden doğan aydan
Seni günden sakınırım

Çelebiyim hışm ile bakma
Ben kulun hatırın yıkma
[367b] Yanağına gülün takma
Seni gülden sakınırım

Yola gider yoldaşım var
Hâlden bilir hâldaşım var
Bir yaşında kardaşım var
Seni andan sakınırım

Der ki Ömer ben bir merdim
Tâzelendi eski derdim
Sen bir kuzu ben bir kurdum
Seni benden sakınırım[444]

790

Kalenderî Adlî

1 Gam yeme ey dil-i ra'nâ gül-ü ra'nâ küçücükdür
Katlan büyüsün ruhlar-ı zîbâ küçücükdür

---

[443] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 627.
[444] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 673.

Şayet ki sana yâr-ı vefâdâr ola bir gün
Çek derdini hem eyle mürüvvet küçücükdür

Şîrîn sahnem taze güzel câna yakınım
Anlardı âşık kadrini amma küçücükdür

Hüküm elde değil tıfla rızâ vermezdim lebin
Gördükde demez bu büyük ya küçücükdür

5 Derse eğer Adlî'nin sevdiği kimdir
[368a] Bir kendi beyaz gözleri şehlâ küçücükdür

791

Varsağı

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Figân-ı bî-nihâyet bil nâlânın ağzından
Vefâdan bir zarar gelmez gül-i handânın ağzından

Ol ağyâr sana derûn-ı derûnum yandı yakıldı
Gelir bin türlü ağular verir yârânın ağzından

Demişsin âşık-ı sâdıklara vaslım mukadderdir
İşitip anı aklım gitdi bir yârânın ağzından

792

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Atma kipriğin okunu günde bin kan olmasın
Hışm-ile bakma cihân başıma zindân olmasın
Sen bir cevri melek isen sıdk ıle severim seni
Dost bana tenhâda buluş yanında insân olmasın

[368b] Yanağın şu'lesinden benzimiz doldu güle
Bir kelâm söyler dil ile benzemez mi bülbüle
Dostumu seyrimde gördüm Hazret-i Ya'kûb ile
Şol benim medh etdiğim tâ böyle Hünkâr olmasın

Tâ ezelden çekilmişdir kaşlarının karası
Sarmayınca hîç onulmaz bu sinemin yarası
Salınıp seyrânda gelir sanki bir ay pâresi
Şol benim medh etdiğim Yûsuf-ı Ken'ân olmasın

Mahdum giyer her dem hûri donunu

Her kaçan yüzüne baksam vird eder Sübhân'ını
Bir kere sevdim desen açar hüsnün bâğını
Ol benim medh etdiğim cennetde razvân olmasın

793

Beste der Makâm-ı Sabâ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[369a]1 Bana bir nev-haber var mı
Sabâ ol meh-cebînimden
Aceb tâze eser var mı
O zülfü anberînimden

Geçmez oldum o şâhımdan
Gül yüzlü mâhtâbımdan
Hele ben dedim peşinden
Severim derûn-ı dilden

Çiğer yandı kebâb oldu
Gözüm yaşı şarâb oldu
Benim hâlim harâb oldu
Firâk-ı nâzenînimden

Bu bâğın andelîbânı
Resûmı fenn-i efgânı
Bu bezmin gülde erkânı
K'ola âh u enînimdem

5 Nazar kılsam gülistâna
Döner gül şem'i sûzâna
Ulu murg-ı pervâne
Bu âh-ı âteşînimden

Geçmez oldum ben şâhımdan
Gül yüzlü mâhtâbımdan
Hele ben dedim peşinden
Severim severim cân-ı gönülden

794

Gazel-i Lâmi Efendi el-Mensûrî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[369b]1 Gül gül diye güldürdü gülü nâz ile bülbül
Bülbül diye gül gülde olup şevk ile bülbül

Bülbül bu çemen-i zâride sünbül hevesiyle

Sünbül hevesiyle dolaşır kâse-i mül mül

Mül mül diyerek basdı ayak meclise sâkî
Sâkî boğazın sık ki sakın etmeye gulgul

Gulgul meğer bizi dîde-i hussâd
Hussâd kör etdi kapağın hele sünbül

Sünbül düşürüp cilveler et bâğda Lâmi
Lâmi sana sermâye yeter ışrete bir gül

795

Nesîmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sûretin nakşını yazdı dedi Rabbü'l-âlemîn
Hâzihi cennetü adnin kad halvehâ hâlidîn

[370a] Gözüne ven-necm yazdı kâmetin ven-nâzi'ât
Alnına nasrun minallâhi[445] görünür aynel-yakîn

Ayet-i tûbâ gelipdir serv-kaddin hakkına
Leblerin veş-şems geldi saçına hablü'l-metîn

Şânına elhamdülillâh geldi Hakk'dan beyyinât
Leblerin bâdına menzil oldu min-mâ'în-ma'în

Lâ şek oldu çün cemâlin kıblegâhı âşıkın
Vescüdû emr oldu Hakk'dan kılmayan oldu la'în

Ey Nesîmî çün işitdin bu atâdır nazmını
Yakasın çâk etdi oldu oda saldı defterimi

796

Kalenderî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Gel gâhî güzel hüsnüne hayrân olayım ben
Bülbül gibi dil rûyuna hayrân olayım ben

[370b] Sen gibi efendim var iken ey şâh-ı âlem
Layık mı sana aşkla kurbân olayım ben

Çek hançerin dök kanımı eyle mürekkeb

[445] Saff 61/13.

Kalem tutan ellerine kurbân olayım ben

Bî-çâre Fazl kuluna sen gel kerem eyle
Kapında senin hâk ile yeksân olayım ben

797

Figânî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hâme-i kudretle yazdı Nakşibendi kaf nun
Hüsn-ü halk içre seni defteri mâ yanzurûn

Sâkin olaldan mahallinde rakîb-i nâ-sezâ
Reşk edipdir cân-ı dilden yâ leyte kavmî ya'lemûn[446]

Mâni olurdun adüvler vaslına derdim nidem
Ayeti sübhânehü amme yekûlü'z-zâlimün

[371a] Len tenâlül-birra hatte tenfikû[447] dersem revân
Cân u başı terk edelim küllin ledeyna muhdarun

5 Âşık-ı sâdık benem aşkın yolunda râsti
Sıdk-ı da'vâma delil innâ le-nahnüs-sâdikun

Bu Figânî çeşm-i hûnî bir belâ emir iken
Eyledi teslîm-i cân innâ ileyhi râci'ûn[448]

798

Şarkî

10'lu Hece Ölçüsü

1 Bugün yârimi yanımda gördüm
Ta'rife hâcet kalmadı cânım
Gökde ararken ben yerde buldum
Gayra ne hâcet gonce dehânım

Çok cefâlar çekdim ben bu hasreti
Derûnum yakdı nârın firâkı
[371b] Elhamdülillâh bulduk izzeti
Cândan azîzem şâh-ı revânım

Duymasın geldiğin ağyâr
Sevdiğim Hakk'ı eyleme inkâr

---

[446] Yâsîn 36/27.
[447] Âli İmrân 3/92.
[448] Bakara 2/156.

Geçmesin hânım sizlere her bâr
Adüvdür dostum kaşı kemânım

Fahrî nâ-kemter bir gulâmındır
Esirin olmuş bir mâ'ilindir
Visâlin ister bir sâ'ilindir
Kapında kulundur senin sultânım

799

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Mübârek cemâlin nakş olur dilde
Gönlümde gözümde hayâl olmuşdur
Murg-ı dil yağmada yok sabır elde[449]
[372a] Sevdan da başımda bir hâl olmuşdur

Nazîrin getirmez felek bir zamân
Aşkına düşenler bulur mu amân
Sanki gökden inmiş melekdir hemân
Gün yüzünde kaşın hilâl olmuşdur

Merd olan kıyar mı felekde yâre
Takdîr Hudâ'nındır yazılan sere
Eğer öldürürsen beni nâ-hak yere
Kanım katlim sana helâl olmuşdur

Tîğ-ı gamzelerin kasd eder câna
Cellâd çeşmlerin girmesin kana
Kaddimi destinden atma yabana
Tutalım cemâlin celâl olmuşdur

[372b]5 Aşkınla bulmuşam kemâl kanında[450]
Saklı muhabbet var yârin cânında
Muhabbet ister isen fenâ bağında
Dikensiz gül bulmak muhâl olmuşdur

800

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil-i bülbül bir gül-i ra'nâ tırâş eyler[451] beni
Serv-kad ince meyân bâlâ tırâş eyler beni

[449] Sabre tâkat mecal kalmadı bende, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 390.
[450] Gevherî bulmuşum kemâli kanda, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 391.
[451] Etti, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 867

İbrişim fevte boyanmış incecik meyânını
Yol ile erkân ile hezâ tırâş eyler beni[452]

Sığamış sîm bileğin kan almağa ol nesli pâk
Çıka-vardım satlının zincirini kıldı çün pâk
Kemer-i peşgîrin kuşanmış pîrdir Selmân-ı Pâk
Âferin üstâdına hakkâ tırâş eyler beni

[373a] Sormak ayıp olmasın sen nerelisin der bana
Ben dedim zamânı değil sonra söylerim sana
Başladı beni tırâşa[453] boynumu eğdim ana
Nâz ile nağme ile hattâ tırâş eyler beni

Mâ'il oldum bir güzelin âşık-ı şeydâsına
İşde aşıkım diye işaret eder üstâzına
Bileğine karar olmaz usturasına
Yol ile erkân ile heza tırâş eyler beni

5 Kâkülüm şol had taradı[454] karârın bulsun diye
Makrâs ile aldı bir bir rûyumu görsün diye
Elime âyine sundu âkıbet olsun diye
Der ki Ömer ismi nûn sin hâ[455] tırâş eyler beni

801

Kıt'a-yı Bâkî

[373b]1 Lutf edip ol şeh-i firişte hisâl
Kuzular eylemiş kuluna atâ
Dâ'imâ kıl du'âyı ey Bâkî
Kuzular bağışlasın Mevlâ

802

Türkmânî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Söyleyin ol yâre kim her âşıkı bir sanmasın
Katlime kasd eyleyip işrâba aşk katmasın
Senin aşkın bana cânâ şöyle harâret verdi kim
Söyleyin ol pervâneye nevbet benimdir yanmasın

Öldüğüme gam yemezdim göreydim pâh vechin
Kim size cânım der ise ana üftâde geçin

[452] Önüme peşkir koyup zîbâ tırâş etti beni, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.867.
[453] Bismillâh ile, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.868.
[454] Sakala verdi cilâlar, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.868.
[455] Sin nûn hâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.868.

Efendim pür silâh olmuş beni öldürmek için
Ol dahı nevrestedir bıçağına dayanmasın

[374a] Ey efendim[456] nazar kıl şol yârin heybetine
Nâ'il olmuş var mıdır efgânına lezzetine
Öldürürüm demişsin ben kulun âşıkına
Yârine bel bağlayıp her sözüne aldanmasın

Bu meseldir hûblara gönül verenler şâd olur
Anın vaslına erenler gıssadan azâd olur
Akıbet böyle kalırsa arada fesâd olur
Nasîhat ol yâre kim her yerde adım anmasın

803
Müfred
Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Tutuşdu âteş-i aşk-ile kalb-i gamgînim
Zülâl-i vuslat ile olmaz oldu tesgînim

804
Türkî
14'lü Hece Ölçüsü

1 Bu sevdâyı çeke çeke yâr çekemez oldum
[374b] Çaresi bulunmayıcak derde dûş oldum
Uzun boylu gülfidanım aldın gönlümü

Benim gönlüm alan bir mahbûb-ı zamân
Ciğerimi âşık âteşi yakdı el-amân
Merhamet kıl kanlı zâlim kerem ede cevân
Uzun boylu gülfidanım aldın gönlümü

Sîneme sarayım derdim gönlümden seni
Nice sarmayayım kuzum ol sîm teni
Kor karârım nâz u istiğnâ öldürür beni
Uzun boylu gülfidanım aldın gönlümü

Kasd edip pek çağırdım işitmez ünümü
Selâm verir diye sana döndüm yönümü
Yâr murâdın eyle murâd et ya beni
[375a] Uzun boylu gülfidanım aldın gönlümü

805
Müfred

[456] Der ki Ömer, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.737.

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Bitmez yüreğim yâreleri işler onulmaz
Sabr eyleyelim çare nedir bitmez iş olmaz

806

Türkî

11’li Hece Ölçüsü

1 Her tarafa fermân gitdi kasdına
Başına bir çare gör Osmânoğlu
Dört vezir ta‘yîn olmuşdur üstüne
Kırk bin askerine bin Osmânoğlu

Asker atı yorgun cenke varılmaz
Ahıt nefîr-i âmma karşı durulmaz
Hasmın gâlip bunda da‘vâ sorulmaz
Mahşerde mürâfâ’a ol Osmânoğlu

[375b] Çün seni vermişdir huccâca hidâyet
Bunca yollar vardın geldin selâmet
Sancağ-ı Resûle yüz sür du‘â et
Biri dahı bulunur yerine Osmânoğlu

Musahhar olmuşdur Şam’ın çölleri
Hoş selâmet idi Mekke yolları
Şimdi seni ister idi illeri
Sıla-yı rahm eyle gel Osmânoğlu

5 Neylesin yalnız bir Nâsuh Paşa
Nâmın inkâr olunmaz hâşâ
Cânım döğüşe döğüşe
Ol kara çöllerde kal Osmânğolu

Der ki Osmân sana hezâr âferin
[376a] Yüzyirmide kesildi serin
Cennet-i a‘lâda uçmakdır yerin
Ol güzel makâmlarda kal Osmânoğlu

807

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Derler ki derç-i la‘line derç etdi kirdigâr
Her dânesi sezâyi binâ-gûş şehriyâr

808

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Neme gülem âh u zâr etsem gerekdir âkıbet
Ben bu meclisten güzâr etsem gerekdir âkıbet
Olmaya bir kimse nâm u nişânımdan haber
Şöyle bir terk-i diyâr etsem gerekdir âkıbet

Bir muhâlif cândır gördüm[457] vücûdum hânesin
Neylerim bezm-i fenâ ref‘ini kâşânesin
[376b] Çok şükür ma‘mûruna bildirdi çok[458] vîrânesin
Menzilim zîrâ mezâr etsem gerekdir âkıbet

Âlemin nâyın def ü tanbûrun arz etmen bana
Neylerim vîrânenin ma’mûrun arz etmen bana
Hem libâs-ı hil’at ü semmûrun arz etmen bana
Bir kefenle iftihâr etsem gerekdir âkıbet

Başım alıp yüce dâğlarda tutarsam meskeni
Aklı yok ha bir deli dîvâne derler beni[459]
Türlü ni‘metlerle tertîb etdiğim nazik teni
Hep gıdâ-yı mûr u mâr etsem gerekdir âkıbet

5 Sâki-i devrân elinde cür‘a-i mevti içip
Sohbet-i hâsın bekâ yasından geçip[460]
Ey Ömer[461] bu âlemin ak u karasından geçip
Kara yerlerde karâr etsem gerekdir âkıbet

809

Matla

1 Kasr-ı vücûd-ı âdemî ki cân âhir kapar
Pür-nâb hânedir ki anı mihmân âhir kapar
[377a] Sandık ömrü hârını devrân âhir kapar
Dil ü câna ten gam ruh-ı cânân âhir kapar
Halvet sarâyı hâsını Sultân âhir kapar

810

Rubâ‘î

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Her dil ki esîr-i gam-ı hicrân olmaz

[457] Çâr terkîb-i anasırdan, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.155.
[458] Var edip lutfuyla Hak bildirdi son, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 155.
[459] Murg-ı dil ârzû kılar âhır o cây-ı me’meni
Terk edip gitse gerektir iş bu fânî gülşeni, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, 156.
[460] Ey Ömer dest-i ecelden cür’a-i mevti içip
Mest olup bezmin fenâsını bekâsından seçip, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 156.
[461] Ey dilâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s.156.

Şâyeste-i zevk vasl-ı cânân olmaz
Her derd ki vardır dermânı veli
Bî-derdlerin derdine dermân olmaz

811

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sahn-ı bâğın havzının her cânibi serv-i sehi
Yâri girmiş suya sandım göründüncek aks-i mehi

812

Şarkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Bugün ol hûbların şâhı
[377b] Geldi geçdi bin nâz ile
Seyr eyledim yüzü mâhı
Güldü geçdi bin nâz ile

Dinledim fasih kelâmın
Görüp ben kemter gulâmın
El ile Tanrı selâmın
Saldı geçdi bin nâz ile

Hışma gelse çatar kaşın
Zâr eder âşıkın işin
Rahme gelip çeşmim yaşın
Sildi geçdi bin nâz ile

Sînesinin bendin çözüp
Ol âhû gözünü süzüp
[378a] Bakışından bağrım ezip
Geldi geçdi bin nâz ile

5 *Bûse cerr etdim dilberden*
Yek nazar eyledim birden
Garîb Ömer aklım serden
Aldı geçdi bin nâz ile[462]

813

Kıt'a

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cihân içinde şehâ yâr sîmin-ber mi kalmışdır
Ser efrâz seri efserde hîç server mi kalmışdır

[462] Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 814.

Güzel şâhım müberreş olmadık bir yer mi kalmışdır
Me‘ârif ehline mâ’il olur dilber mi kalmışdır
Tarîk ehli aşkına girmedik ayar mı kalmışdır

814

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Hazân dîde gülistân içre tâze çün müdür âyâ
Ye şehdî ol hatdı sebzin aceb güzel midir âyâ

815

Gevherî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âleme sultân eylemiş ol ğanî settâr seni
[378b] Hûb cemâlin görenlerin titrer tende cânı
Ağa … hışm eyleme helak etdin beni
Tâ kıyâmet haşr olunca severim paşam seni

Kaşların hilâle benzer gözlerin aldı beni
Âşık nece mecnûn olmaz billûra benzer teni
Binâsı böyle kurulmuş severler dilber seni
Tâ kıyâmet haşr olunca severim Âlî’m seni

Âleme Sultân eylemiş göz ile kaşlar seni
Çok şükür olsun Hudâ’ya dinmez İslâm dîni
Der Gevherî Mevlâm gene uryân eyledi beni
Tâ kıyâmet haşr olunca severim dilber seni

816

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Muhabbet bir kabâyı âriyetdir nice ten giydi
[379a] Anı ki Vâmık ve Mecnûn gâhi gömleğin giydi

817

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Fâriğ etdi mührün özge mehlikâlardan beni
Kızarmış aşkın senin saklar belâlardan beni

818

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kesti kurbânın beni reşk ile bî-cân eyledi
Dilberim nâz-ı kilkin ile iki kurbân eyledi

819

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Ey vefâsız sana gönül vereli
Bana hasm olmadık eller mi kaldı
Dâstân eyledin cümle illeri
Ahvâlim söylemez diller mi kaldı

Ferhâd gibi yol eyledik dâğları
[379b] Kankı dilber güldürmüşdür ağları
Şimdi vîrân oldu dostun bağları
Yâd eller değmedik güller mi kaldı

Ma‘şûkum diye gel zulm etme câna
Şimdiki hûblara yokdur bahâne
Bir rûzigâr musallat olmuş cihâna
Meyvasın dökmedik dallar mı kaldı

Gel gönül bu şeyden olalım ârî
Görelim sonunda ne verir bârî
Gevherî der ben tutmuşum her kârı
Başıma gelmedik hâller mi kaldı

820

Beyt

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fa’lün

1 Hasta-i dürr-i aşk-ı cânânım
Mübtelâyı belâyı hicrânım

821

Sâdık

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[380a]1 Cânâne cefâ kılsa nola câna safâdır
Ağyâr elemin çekdiğimiz ya ne belâdır

822

Beyt

1 Zülfünden istedikse bir anberinin teli
Makrâs-ı zıtdı titredi meşâtta-yı ânı

823

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hatâ gelse nola kaddi ser efzârı yerinde
Sen arz u niyâz eyle gönül nâz yerinde

824

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bârekallâh hûb yaratmış kudretinden Zülcelâl
Bir bakışda aklım aldı bakınca kaş-ı hilâl
Bedr olmuş mâha benzer lebleri âb-ı zülâl
[380b] Çok türlü nakş yazılmış yüzüne Âlî'm senin

Sen bir gonce fidan iken dört yanın bağladı hâr
Ben de yanıp yakılırken dâ'im eylerdim Âlî'm zâr
Ey elif kâmetli dilber ey melek sîmâlı yâr
Halk-ı âlem mâil olmuş yüzüne Âlî'm senin

Acâyib aşkına düşdüm derde ilâç bulmadım
İntizâr çekdim ömrüm âhir oldu gülmedim
Hasbetenlillâh sevdim seni ben günahkâr olmadım

Hevâya gönül verip kendini üryân eyleme
Gördüğün dostum deyip sırrın açıp söyleme
Merhamet kapısın kapayıp ben kulun zâr eyleme
İnsan olan dayanır mı nârına Âlî'm senin

[381a]5 Vücûdum şehri tutuşdu gel sevindir el-amân
Hep âlem arz edince hışm eder kaşı kemân
Ey Ömer sabr edelim böyle kalmaz bu zamân
Her ne dersen kâ'il oldum cevrine Âlî'm senin

825

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sakın sayyâd-ı âlemden kemân hile kurmuşdur
Nice çâbüklere gaflet kemendinden ok urmuşdur

826

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gerek lutf et gerek cevr et hayât-ı câvidânımsın
Gerek öldür gerek sevdir benim rûh-ı revânımsın

827

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ref-ı gam kılmak dilersen ey rakîb-i rû-siyah
Dâr-ı bâlık yâ zerrine asıl zarâfet andadır

828

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[381b]1 Dedim ey cân vasla imkân verem âhir dedi lâ

Âh kim yedi ümîdim riştesin mıkras olâ

829

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Nice kul olmayayım sana ey cânım
Sencileyin yâre kıymet bulunmaz
Kimyâ-yı ekbersin benim sultânım
Hâk u pâyin gibi devlet bulunmaz

Bakışın mestâne gözlerin şehlâ
Hûni gamzen eder gönlümü yağma
Olmasun koynuna giren mübtela
Dünyâ dimağından pek lezzet bulunmaz[463]

Meleğim[464] sen gibi şâh-ı hûbâna
[382a] Kulunum efendim atma yabana
Yûsuf olsa bakmam gayrı civâna
Zîrâ her dilbere mürvet bulunmaz

Tûtîsin güftârın kand-i nebatdır
Dehânın goncesi mahz-ı neşâtdır
Leblerin uşşâka âb-ı hayatdır
Hîç sana muâdil lezzet bulunmaz

5 *Nev-civanım gayet hûbtur meşrebi*
Güneş olmuş gün yüzünün kevkebi
Yâ Muhammed sana Gevherî gibi
Fermânına muti ümmet bulunmaz

830

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1 Dil beste-i kemend-i ser-i zülfü yâredir
Cân haste-i ger şemme-i çeşm nigârdır

831

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1 Gül gibi ışret olmaz ise berk-i sâz ile
Sünbül gibi geçmek olur bir piyâz ile

832

[463] Vuslatın müyesser olsa bir kula
Dünyâda andan yeğ cennet bulunmaz, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 447.
[464] Âşıkım, Elçin, Gevherî Dîvânı, s.446.

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nihân olmaz muhabbet güzeldir kanmaz aşkın şûrı
[382b] Ne mümkündür gele bir araya mestî ve mestûrî

833

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Görüp cemâlini dîvâne oldum
Beni helâk etdi sevdâ efendim
Hayâlin şem'ına pervâne oldum
Subha dek[465] yanarım hâlâ efendim

Her seher kûyunda kılarım zârı[466]
Nazar kıl bendene ömrümün varı
Bu sînem zahmına eyle tımârı
Sensin her derdime dermân efendim

Yolunda ölürsem çekmezem elem
Dost uğruna ölmek âşıka değil gam
Sırrımı fâş eyleyip kimseye demem
[383a] Gelmedin lutf edip bana efendim

Sen saçı Leylâ'ya ben oldum[467] Mecnûn
Görmedim sen gibi bir kaddi mevzûn
Gevherî[468]bendeni eyleme mahzûn
Râzı olmaz kimse buna efendim

834

Beste-i Hisâr

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hamdü lillâh çün erişdi vakd-i Nevbahâr
Duymasınlar bu safâmız yârimiz yârânımız
Fasl-ı hisâr eyleyelim usûl ile gülden
Bülbül-i gülveş açıldı gülmez gülzârımız

835

Velehü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hamdü lillâh ol Hudâ'ya bize in'âm eyledi
Vuslat-ı dildâr ile uşşâk pür kelâm eyledi

[465] Aşkınla, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 193.
[466] Rûz u şeb kılarım âh ile zârı, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 193.
[467] Bir kamet-i serve olmuşum, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 193.
[468] Lutf edip, Mecmua.

[383b] Kahr-ı a‘dâ vasl-ı dildâr ile ikrâm eyledi
Duymasınlar şu cihânda hâlimiz ahvâlimiz

Sormasınlar gelip adüvler yârimiz yârânımız
Nola olsun gözlemezse bizi cânânımız

Gece gündüz gülşende güllerini dererim
Bülbülüm bülbüller ile âh u efgân ederim
Lâle gibi resm-i Âlî dâ’im sîneme yakarım
Nola olsun gözlemezse bizi cânânımız

836

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Meclis-i irfândır hicâbı kaldır
Şetâretler olsun iç efendim iç
Cemâl-i pâkinden nikâbı kaldır
Ziyâretler olsun iç efendim iç

[384a] Ya meleksin ya perî zuhûr eyledin
Meclis-i uşşâkı ma‘mûr eyledin
Câm-ı erguvânı pür-nûr eyledin
Âfiyetler olsun iç efendim iç

Bugün pâdişâhsın adâlet eyle
Rakîb-i bed-hûya husûmet eyle
Çık otur tahtına hükûmet eyle
Adâletler olsun iç efendim iç

Der Gevherî bugün devlet senindir
Yâr ile hem-demsin fırsat senindir
Al efendim câmı nevbet senindir
Âb-ı hayâtlar olsun iç efendim iç

837

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[384b]1 Düşmüşüm bir olmadık sevdâya haddim bilmedim
Başımı uğratdım bir kuru gavgâya haddim bilmedim
Ey dilâ bu cihânda cümleden bir ednâ kul iken
Tâlib oldum sen melek-sîmâya[469] haddim bilmedim

[469] Âşık oldum ol şeh-i şeydâya, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 636.

Tâ ezelden ben beni böyle bilirdim âşikâr
Her lebi şîrînlerin Ferhâd'ı vardır sad hezâr
Kâkülün her bir mûyunda nice bin Mecnûnu var
Tâlib oldum sen melek-sîmâya haddim bilmedim

Nedir bu dîvânelik aklın başıma yâr iken
Nedir bu hâb-ı gaflet dîdeler bî-hûn iken
Herkesin hâli hâlince akrânı keffi var iken
Meyl verdim sen melek sîmâya[470] haddim bilmedim

Der ki Ömer gör benim bu hem-dem ü hem-râzımı
Gâfilen koldan uçurdum ol hümâ pervâzımı
Saydı mümkün olmayan şikâra saldım bâzımı
Dâne dökdüm gökdeki hümâya haddim bilmedim

838

Şarkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[385a]1 Bakın dostlar felek bana n'işledi
Dâğ-ı firkat ciğerciğim haşladı
Ben ağlarım yâr gülmeye başladı
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

Benim yârim küçücükden nazlıdır
Ak gerdânda siyah benler gizlidir
Kendi küçük amma şîrîn sözlüdür
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

Benim yârim küçücükden beyazdır
Dâ'im Hakk'a edeceği niyâzdır
Bu benim çekdiğim bana az mıdır
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

Su değilim ki bendin tutulam
Tuz değilim her aşına katılam
Kul değilim mezâdında satılam
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

[470] Bend oldum sen saçı leylâya, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 636.

[385b]5 Benim yârim küçücükden fidandır
Ayağı basdığı yerler kademdir
Benim yârim bana küsmüş nedendir
Kerem eyle beni mahzûn eyleme
Bu sırrı kimselere söyleme

839

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Yürü hey hercâî ahdine durmaz
Âşıka yâr değil ağyâr imişsin
Gayetde dostluğun üç güne sürmez
Her gördüğün şahsa dildâr imişsin

Dâ'im zulm edersin eylemesin âh
Yohsa öldürmek mi murâdın bilmem
Yıkarsın hâtırım nisbetle her dem
Gayriler gönlüne mimar imişsin

Şimdi özgelerin hâtır güttün
Ben garibi âhir yabana atdın
Yeni dostlar bulup bizi terketdin
Bizimle ülfetde nâçar imişsin

Bir zâlimsin kârın zulme nisbetdir
Cevr eyleme sonu bir nedametdir
Berhudar olmazsın kim alâmetdir
Tutalım hûblara serdar imişsin

5 *Gevherî'nin kadrin şimdi bilmezsin*
Be billâhi sen de böyle kalmazsın
Hâtır gönül bilmez sözden almazsın
Gûyâ bir sûret-i divâr imişsin[471]

[386a] Ecel ömrüm varı bâd-ı sabâh olmadan
Koklayayım gonce gülceğizin solmadan
Yâ Rab sen kısmet eyle ben kuluna ölmeden
Ağlarım kankı diyâra gitdi efendim benim
Bu kadar çok kısmetimiz gitdi efendim benim

[471] Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 273.

Aşk oduna nice dayanır yürek
Hakîkatli yârdan amân ayırdı felek
Yerde insân ey efendim gökde hûriyle melek
Ağlarım kankı diyâra gitdi efendim benim
Bu kadar çok kısmetimiz gitdi efendim benim

Hakîkatli yâr elde iken bilmezdi kıymeti
Yerde girân evliyâlar etsin bana himmeti
Yârim ile gitdi dostlar bir perînin lezzeti
[386b] Ağlarım kankı diyâra gitdi efendim benim
Bu kadar çok kısmetimiz gitdi efendim benim

840

Şarkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Felek yâd etdi yârimden
Ayırdı tatlı cânımdan
Ricâm budur ki sultânımdan
Misâfirem el ân dâğlar

Gidiyorum ben çöllere
Yârim kaldı yâd illere
Sırrı aşkım akdı yollara
Çeşmim yaşın seyelân dâğlar

Gideceğim çöllerdendir
Yatacağım seng-i hârâdır
Benim yârim sarâydadır
Eşinden ayrılan dâğlar

Gidem aşkın firâkına
Gitdim kızılbaş ayağına
Ben mi bu nâra yakına
Hilâl oldum bilen dâğlar

841

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kime dâd edeyim senin elinden
[387a] Sevdiğimden ayrı düşürdü felek
Yakdın vücûdumu nâr-ı hicrâna
Kebâb edip bağrımı pişirdin felek

Bir hercâî yâre meftûn eyledin

Yıkdın hâtırımı mahzûn eyledin
Düşürdün çöllere Mecnûn eyledin
Aklımı başımdan şaşırdın felek

Teslim olup rızâ verdim kazâya
Umûrumuz ısmarladım Hudâ'ya
Düşürdüm dururken başım belâya
Mevc-i aşkı başımdan aşırdın felek

Çekdiğim mihnetle çok germ ü serdi
Arayıp bulmadım Gevherî merdi
[387b] Râh-ı muhabbetde mihnetle derdi
Cem edip başıma oturdun felek

842

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Âferin şânına ey perî-peyker
Hakîkat olunca böyle gerekdir
Âhir yüze güldü adüvv-i ekber
Sadâkat olunca böyle gerekdir

Ne idi bendene bu istiğnâlar
Celâl-sıfat çehre abûs edâlar
Düşer miydi sana böyle cefâlar
Muhabbet olunca böyle gerekdir

Ne bir kez hâtırım tesellî kıldın
Ne yüzüme gülüp hâlimi sordun
Gitdikçe dem-be-dem cefâkâr oldun
[388a] Merhamet[472] olunca böyle gerekdir

Defter-i hûbâna hüsn-i hat çekdin
Aşk bâdesin deryâya dökdün
Vefâ meydanına aceb taş dikdin
Nişân olunca böyle gerekdir

5 *Gevherî kulunu dilşâd eyledin*
Tekke-i aşkında irşad eyledin
Akl-ü dil ü rûhu âzad eyledin
Merhamet olunca böyle gerekdir

[472] Mürüvvet, Elçin, Gevherî Dîvânı, s. 367.

843

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kime dâd edeyim dilber elinden
Ne hercâî yârsın Hakk'dan bulasın
Bir merhabâ gelmez aslâ dilinden
Dâ'im cefâkârsın Hakk'dan bulasın

Nisbetin hançeri bağrımı deldi
Gönül seni bilmem nerede buldu
Ne cürmüm var idi yoluma geldi
[388b] Yâr değil ağyârsın Hakk'dan bulasın

Ben seni evvelden böyle bilmezdim
Bileydim aşkına sîne delmezdim
Billâhi ben sana bende olmazdım
Ko harbi dildârsın Hakk'dan bulasın

Seyrine uymaz imiş evsâfın
Hîç cefâdan gayrı yokdur iltâfın
Çünkü müslümânsın kanı insâfın
Bî-insâfı dildârsın Hakk'dan bulasın

5 Gevherî'nin kıydın şimdi özüne
Ne güzel gülerdin evvel yüzüne
Adüvlerin külli yalan sözüne
Yâ niçin uyarsın Hakk'dan bulasın

844

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[389a]1 Her kadem basdıkça dilber râhı tir tir titretir
Şu'lesi şems-i kamerdir mâhı tir tir titretir
Pertevi nûrun ziyâsı cem u ruhsârı
Her gün üftâdeyi billâhi tir tir titretir

Azm-i gülistânı eyledikçe şaşar anın teren gibi
Çîn-be-çîn zülf-i kemendi görünür ejder gibi
Rûzigârı estikçe âleme bi-vakt nahl gibi
Tâ ezelden kollar beni şâhı tir tir titretir

İsteyen gelsin hüner alsın Ömer'den bî-âlem
Her ne hünerde bî-âlemdir anda imlâ-yı kalem

Burc u nazmım seyr özünle çekmişim derd ü elem
Bunca mâhir şâ‘ir her gâhî tir tir titretir

845

Şarkî

8’li Hece Ölçüsü

[389b]1 Be hey elâ gözlü dilber
Bulunmaz ne var âlemde
Dünyâda sırrım sağ olsun
Bulunmaz ne var âlemde

Sen buldunsa bir sevici
Ben de buldum bir yalvarıcı
Var hey yüze gülücü
Bulunmaz ne var âlemde

Senin âşıkların çokdur
Yanına rakîbin yokdur
Benim de minnetim yokdur
Bulunmaz ne var âlemde

Bağçelerde biter lâle
Bûyı benzer servi dâla
Yanında rakîbin bile
Bulunmaz ne var âlemde

5 Bahçelerde biter haşhaş
Yar kokusu gelir bir hoş
Karşına dersem on beş
Bulunmaz ne var âlemde

846

Târihât

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Fihrist-i şâhân zeyli Rüşdî-zâde Çelebi
[390a] Fütûhâtı zuhûrunda mukaddem eylemiş selefde hem-demi
Merhum edip fihristi şâhânı erişdirmişdi
Sultân Mahmûd Hân vakdine anı etmiş hem-demi

Ola cânânın hûr u gılmânı
Dedim lâyık değildir kal böyle ol eser-i nâkıs bu resm üzre anı
Teznîbler etdim halka-i cânbânı
Mahmûd Hân-ı râbi kırk buçuk yıl pâdişâh oldu

Nola ecdâdına olsa fütühât ile rahmânı
Girit'le basar vâris-i Çehrin Kumanova odur feth eyleyen bunlar gibi
Meşûr bilir anı şikâr devletin aldı
Elinden rûzigârı âhir pes her gînedir

Çok gördü halka öyle sultânı
Mahmûd Hân gâzînin yerine etdiler iclâs
[390b] Hayâtında karındaşı olan Sultân Süleymân'ı
Çün geçdi tahta bin doksan dokuzda fer-i şevketle

5 Müzeyyen eyledi üç yıl dokuz ay sadr-ı dîvânı
Belgrad alınıp ahdinde kaldı âlemi teshîr olur
Evvel geçen Sultân Süleymân-ı Ahmed-i sâni
Cülûsuna anın bin yüz ikinci sâldir târîhi

O da üç yıl dokuz ay oldu şâh-ı âlem-i fânî
Zamân-ı devletinde halk-ı âlem buldu âsâyiş
Zuhûr etdi du'â ile nice asâr-ı sübhânî
Cihân mülkü değil bâkî anda kalmadı âhir

Bırakdı tahtı Sultân Mustafâ'ya çekdi dâmânı
Cülûs-ı tahta vâki oldu bin yüz altı
Sâlında sekiz yıl dokuz ay on yedi

847

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

[391a]1 Nasîbler verici ganî Hudâ'dır
Hudâ'dan isterim sevdiğim seni
Hak Muhammed cümlesinden uludur
Ben Hakk'dan isterim sevdiğim seni

Dün ü gün çağırayım erlere du'â ederler
Ulu yerlere yüzümü süreyim kara yerlere
Allâh'tan isterim sevdiğim seni

Câhil değildir Hudâ'm âdem gibi bahil değildir
Bizim iller sehîl değildir insâna kâbildir
Allâh'tan isterim sevdiğim seni

Hudâ bilir her kulun hâlini eksik etmez
Her dem anın hâlini hâşâ mahrûm
Komaz kendi kulunu

Allâh'tan isterim sevdiğim seni

Ben dertli hem-dem hem uyumazam
Allâh'tan isterim hîç gam yemezem
[391b] Ölünce severim bârî komazam
Hudâ'dan isterim sevdiğim seni

848

…

11'li Hece Ölçüsü

1 Gönlümü alıp beni şeydâ eyleyen
İnce belli güzel esmer bal mıdır
Bu illerden beni cüdâ eyleyen
İnce belli güzel esmer bal mıdır

Yolcu olan durmaz gezer
Yollarda durmaz konar
İnce belli güzel esmer bal mıdır

Mekân bağlar beni gölde
Eğledin beni gurbet ilde
İnce belli güzel esmer bal mıdır

Elif kaddi dâl eyledi belimi
Göz görmez duman bağlar yolumu
Unutturan Rahmân'ımı
İnce belli güzel esmer bal mıdır

5 Şâh-ı kalemdir kipriğin
Himmete çağırır kaşın
İnce belli güzel esmer bal mıdır

849

Mîr Hüseyin

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[392a]1 Be güzel kipriğin kemân ya gamzelerin ak mıdır
Âşıkına vermez amân dinle bu söz hak mıdır

Eger bir bilirsen Hakk'ı sana garîp dûr eder sâki
Fenâda kalıcak bâkî kasd edip kurdu yek midir

Bu dünyâya gelen kalır mı hîç nolacağın bilir mi
Âşıka menzil olur mu âşıka Bağdâd ırak mıdır

Âşıklar ne de cânı var öldürür sende kanı var
Her kulun bir sultânı var ya bize bir bak çok mudur

5 Çözülmüş zülfünün bendi ben ağlarım güler kendi
Şu yerde ben derd-mendi hîçbir esirger yok mudur

Kulun eder kâdir ezel Mîr Hüseyin söyler gazel
Sad kıblesini hey güzel sevenin yüzü ak mıdır

850

…

11'li Hece Ölçüsü

[392b]1 Dünün nısfı geçdi kande varayım
Gelmedi sevdiğim hercâî oldu
Suçum nedir hele ben de bileyim
Çıkmadı sevdiğim hercâî oldu

Pervâneyim yandım şem'ın nârına
Cân asıldı kaldı zülfün teline
Nişân yıldızları vardı yerine
Gelmedi sevdiğim hercâî oldu

Güzel şol başıma gelen hâlleri
Giriftâr etmesin Mevlâ'm kulları
Gece pâsbân olup gözetdim yolları
Gelmedi sevdiğim hercâî oldu

Destursuz devlet bağçesine girilmez
Yâr-i fer-i cân kullar hergiz bulunmaz
[393a] Yedi sâ'at geçdi yârim görünmez
Çıkmadı sevdiğim hercâî oldu

851

Mansûr

11'li Hece Ölçüsü

1 Bizden evvel bu cihâna gelenler
Bizim oldu diye sandı bir zamân
Mansûr berdâr oldu Hakk'ın yoluna
Nice âşık feryâd etdi bir zamân

Aşımıza ağı katdı bir zamân
Zehr ile ciğerimiz kebâb oldu
Kahr ile câzu gibi yanıp gitdi
Mühr ü vefâ boğazlanıp yatdı bir zamân

Gördüler Muhammed'in yüzünü
Biz de görebilsek Hakk'ın yüzünü
Ferhâd da sevdi Şîrîn'i
Yolunda olup yatdı bir zamân

Mansûr bir söz katdı kendisine
Sözüne döndü nazâr kıldı kendi yüzüne
Âşık oldu bir kâfirin kızına
Abdallar gibi gezdi bir zamân

852

Âşık Ömer

11'li Hece Ölçüsü

[393b]1 Yine geldi ol bahâr ayları
Yüce dâğlarda yatıcak zamândır
Yalvaruben Hakk'a niyâz etdiğim
Bülbül güle kul olduğu zamândır

Her ağaçlar cennet donun giyerler
Âşıklar da bülbüllere uyarlar
Suyun kusmuş şimdi kayalar
Her ırmaklar sel olduğu zamândır

Bahârdan açılır kırmızı güller
Figân edip öter garîb bülbüller
Bölük bölük yere çıkmış güzeller
Derd-mendler deli olduğu zamândır

Yine geldi bu yerlerin çağları
Aceb Mevlâm … ağları
Yeşil yaprak gelip basdı dâğları
Ulu yollar bel olduğu zamândır

5 Kul Âşıklar yüreğinde yaralar
Aceb derde bulunmaz mı çâreler
Açılmışdır gonce gonce lâleler
Yeryüzünde ferah olduğu zamândır

853

…

11'li Hece Ölçüsü

[394a]1 Gidi düşman üstümüze uğradı
Hışm gibi geldi cân Polatoğlu

Erenler yetişdi çaldı kılıcı
Öldüğün bilmedi cân Polatoğlu

İlk akşamdan çadırları basıldı
Serdâr'ın kılıcı arşa asıldı
İki bin seymân başı kesildi
Korulara doldu cân Polatoğlu

Sana tâbi olanları etdin bende
Belli başlılara giydirdinse aba
Cellâdın yanında ediniz tevbe
Yoluna geldi cân Polatoğlu

Gül isen elbetde gülüp geçersin
[394b] Dîn-i İslâm'a karşı bayrak açarsın
Çadırların koyup kande kaçarsın
Askerin olan cân Polatoğlu

854

Kul Abdî

11'li Hece Ölçüsü

1 Hünkâr oldu geldi geçdi tahtına yürü
Yürü Sultân Osmân devrân sendedir
Hâzır olsun Beç'in kralı sana
Yürü Sultân Osmân devrân sendedir

Gel görsün bu gâzîler seni memleketi vîrân edip
Yürü Sultân Osmân devrân sendedir

Yüzün tuta erenlerin dostuna
Sefer eyle doğru Beç'inüstüne
Yürü Sultân Osmân devrân sendedir

[395a] Şâhinler avlayıp avın çekilsin
Dört taraftan düşmanların kırılsın
Beç içinde hutbelerin okunsun
Yürü Sultân Osmân devrân sendedir

5 Kul Abdî kendi gönül eğlendi
Âlemlerde senin vasfın söyledi
Hudâ'm seni tahta hünkâr eyledi
Yürü Sultân Osmân devrân sendedir

855

Kul Âşık

8’li Hece Ölçüsü

1 Be hey elâ gözlü dilber
Âşıkın sünbülü sensin
Seher vaktinde ötersin
Bahârda bülbülü sensin

Şimdi havâda uçarsın
Böyle kalmazsın geçersin
Seven âşıkdan kaçarsın
Aklın yokdur delisin sen

[395b] Boyu uzun beli kemer
Ak alnında şems-i kamer
Âşıkların senden umar
Beğim beğler beğisin sen

Beli kemer boyu uzun
Sözü şekerdi mevzun
Şimdi bizim şehrimizin
Açılmış gülüsün sen

5 Ben Kul Âşık’sın dildârım
Açılmış nev-bahârım
Ben sana her dem zârım
Kulum ben efendim sensin

856

…

11’li Hece Ölçüsü

1 Kerem eyle gönlüm gel vaz gelelim
Bizden kaçan güzel bizim nemizdir
Arayalım bir gayrısın bulalım
Bizden kaçan güzel bizim nemizdir

Salmayalım bu günümüz yarına
Bir dahı seven bulup atın yanına
Varsın sultân olsun gılmân iline
Bizden kaçan güzel bizim nemizdir

[396a] Hûb yaratmış seni Mevlâm
Bizden kaçan güzel bizim nemizdir

Hem âşıkın gönlün olur fenâ dünyâda kim kalır
Hep âşıklar senin kulun insâf senin gözlerine

857

…

1 Selâm iki selâm yâre selâm
Selâm yazariken sandı kalem

858

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kim üç bûse olur kanıma helâl
Kim mislin derse haram olmaz şarab

859

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Felek bir mâh-ı tâbımdan ayırdın dahı neylersin
Beni gül yüzlü yârimden ayırdın dahı neylersin

860

…

[396b]1 Âfitâb şeref cemâlindir
Mâh-ı nev tal'at helâkındır
Eyleyin âleme tecellî-i has
Bugün ol hüsn-i bâ-kemâlindir

Beni hûbâna eyleyen gark-ı âb
Kûşe-i hışm ile celâlindir
Nazar et hâk pâye düşdükçe
Dil üftâde pâyimâlindir

… bu genc-i uzletde
Gönül eğlencesi hayâlindir

861

…

1 Uçduysa hümâ yuvasından
Yerine konmağa komayın

862

…

1 Gerçi âlemde çokdur câhil
Cehlini bilmekdir müşkil
Seversem senden gayri yâri
Başım kessin Alî'nin zülfikâri

863

…

1 Göricek ruhsârı yâri ferrûha
Bâd verdi karârı merûha

864

…

[397a]1 Cânib-i Hakk'a inkiyâdım var
Avn-i Mevlâ'ya istinâdım var
Sıfatı buğza vardır inkârım
Cümle eşyâya i'tikâdım var

Olmuşum sâlik-i tarîk-i fenâ
Reh-i aşk içre bir murâdım var
Ederim râm edem diye gayret
Dâ'imâ nefsle cihâdım var

Münkir inkâr ederse pâkim yok
… pîre i'tikâdim var

865

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nedir ol kubbe kim şekli müdevver
İçi kâfur anın dışı anber
Ocağa girse koparır taraka
Onu ayırır Horâsânî ve Irak'a

866

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âşık-ı sâdıkları zâr eyleme
Kendine ağyârı gel yâr eyleme
İstesen insân-ı kâmil olasın
Sırrını nâdâna izhâr eyleme

867

…

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[397b]1 Göster yüzünü şem'ı münevver oda yansın
Af et suçumu nâme-i defter oda yansın

Zülf-ü siyâhınla kara gözün bana pesdir
Yanında şehâ udla anber oda yansın

868

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her biri sultânıdır bu âlemin

Tut tarîk-i fakrı gel âr eyleme

Cevr ile dâr-ı fenâyı dostum
… başına dâr eyleme

869

…

1 Hiyel-i gamın etdi nakd-i ömrüm târâc
Sabr ile müyesser olmadı derde ilaç

870

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zikr-i Hakk'dan bir nefes kalbimiz hâlî kalmazız
[398a] Câm-ı aşkı içmişiz biz bir dem ayık olmazız

Dünyâ için bir iki gün mihnet derdi çekmeziz
Aklı idrâkı cihânda neyleriz billâh

Var iken aşkın cenûbi bir nefes uslanmazız
Kısmetimiz derd u mihnetle belâdır çün ezel

Hakk kazâsına rızâ verdik bu sözden dönmeziz
Olmuşuz bu dünyâ içre … nâlân u zâr

871

…

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fa'lün

1 Sanma dünyâyı câyi rahatdır
Her gelen mübtelâyı mihnetdir
Eyle kesb-i me'ârif elde iken
Fırsatın ey gönül ganîmetdir

Emr-i ma'rûf ve nehyi münker kıl
Şimdi maksûd edâyı hizmetdir
[398b] Olsanız tâbi'i emr-i şer'ı
Gönül âyinesine safvetdir

… bil sa'âdet dârın
Pîr dergâhına muhabbetdir

872

Kabûlî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dil alsa gördüğün demde dilârâ da kemâl olsa
Murâdın anlasa âlemde dildâr ehl-i hâl olsa

Adû kâm olmasa râm olmasa âlemde her güle
Ana sevmek sevilmek mâ hasıl emr-i muhâl olsa

Eline lâle-asâ kâse alsan külle kerem olsun
Müdâm el görsek kelâmında meâl olsa

Kabûlî mâh-rûlarda visâle va‘de olmasa
Demi vaslı dilârâ her dem ve her mâh u sâl olsa

873

Fahri

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Dil beste-i kemendi ser-i zülf-ü yârdır
[399a] Cân haste-i kirişme ve çeşm nigârdır

Bir lahza içre gamzelerin adam öldürür
Hûnî gözün âhûyi merdum şikârdır

Girdâb-ı gamda sarsar âhımla felek dil
Elbetde bir kenara çıkar rûzigârdır

Dil çeşme-i belâgat ana lûledir kalem
Âb-ı zülâl şi‘ri selâset şi‘ârdır

5 Fahri server bezm tarab-ı hâne-i hayâl
Savti harir-i kilk-i bedâyi-i nigârdır

874

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Gam-ı yâre ezelden mübtelâyız
Bizi bîgâne sanman âşinâyız

Küdûret yok gönül âyînesinde
Tecellîyâta mirât-ı safâyız

[399b] Muhabbetden gönül hâlî değildir
Hakîkat-i mazharı lutf-i Hudâ’yız

Gınâ sadrında müstağni cihânda
Harâbatlarız ehl-i fenâyız

5 Muhabbet hândânuz biz

Esîr-i bende-i Âlî abâyız

875

…

8’li Hece Ölçüsü

1 Be güzel siyah zülfünü
Sal boynuma kemend olsun
Bana bir yâdigârı ver
Gönlüm anınla eylensin

Taşkın su gibi akmayam
Yâr hasretini çekmeyem
Senden gayrıya bakmayam
Gerek cevri kendi olsun

Taşkın su gibi akarsam
Yâr hasretini çekersem
Senden gayrıya bakarsam
Dört kitâb bana and olsun

Yürü hey dînsiz îmânsız
Severim seni gümânsız
Cennete girmeyem sensiz
Cân cehennemde yanar olsun

[400a]5 Şimdi gibi ocağlıdır
Dertli ciğerim dağlıdır
Yâr iki ellerim bağlıdır
El ayıplarken bend olsun

Yâ Muhammed Alî derler
Âleme dopdolu derler
Tâ ezelden deli derler
Deli dîvânesi olsun

876

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’lün

1 Böyle şivekârı kim sevmez
Nâz u perver nikârı kim sevmez
Leb ü şeftâlisine dalıp çok
Meyve-i âbdârı kim sevmez

Hatt-ı nev-hîzinde dilin meyli

Fasl-ı evvel-i bahârı kim sevmez
Severin bâde nûş olan hûbî
Sayda kâbil şikârı kim sevmez

Kimdir eyleyen inkâr
Şâ‘ir-i nâmdârı kim sevmez

877

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tâ ki ten derdinle cân zülfünle ülfet bağladı
[400b] Zâhir u bâtın sana gönlüm muhabbet bağladı

Sen büt-i bî-rahma düşdü ana rahminde gönül
Der âlem bana gör cânâna sûret bağladı

Dergâhın dâr’u-şifâ biz bir bölük dîvâneyiz
Bağladı zülfün bizi amma ki hikmet bağladı

Revnak-ı gülzâre meyl etdi hazâ’in bilmedi
Nahl-i reyhân gibi şol gâfil ki şöhret bağladı

5 Meyperest etdi lebin sevdâsı hasteyi
Âkıbet-i devrân bir böyle şerbet bağladı

878

Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sana teşbiye etmek olmaz ey meh sâhib cemâl
Âfitâbe ger hilâl ebrû vü Nâhid olsa hâl

Rûyi mûyi yâre benzer nesne dâhi görmedim
[401a] Gerçi gördüm bî-vefâ dünyâda nice mâh u sâl

Dikkat etdim şol kadr vasfı meyânın kalmağa
Bulmadım ana münâsib hîçbir nâzın hayal

Gördüm ol çeşm u çerâğı cânı şevkım varına
Şem‘ı aşka yakmağa pervâne âsâ per u bâl

5 Bâkî’yâ ışretdedir aşk ile yârin kâ’inât
Nakli encüm mey-i şefak sâkî felek sağar hilal

879

Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nihâl-i kâmetin Hakk'a aceb nahl-i dil-ârâdır
Egerçi kaddin a'lâ kâkülün a'lâdan a'lâdır

Çerâğ-ı hüsnünün nûru furûğ-ı şem-i kâfûrî
Zekâr-ı anberîn-gîsû nihâl-i sîm-sîmâdır

Beyâz-ı safha-i ruhsârın üzre zülf-i pür-çînün
[401b] Misâlin görmemişdir kimse bir tuğrâyı ğarradır

Gedâyı bî-serv pâyı semend-i nâza çiğnetme
İki de hüsne mağrûr olma sultânım bu dünyâdır

5 Kenâr-ı bahr-i nazm ile dürler dizmiş ey Bâkî
Sütûr-ı defter-i şi'rin meğer emvâc-ı deryâdır

880

…

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Erbâb-ı dile bir ruh-ı zîbâ mı bulunmaz
Pervânelere şem'ı şeb ârâ mı bulunmaz

Uşşâka bugün hâsılı bu bâğ-ı cihânda
Bir serv-i sehî kâmeti bâlâ mı bulunmaz

Erbâb-ı dilin gönlün alır lutf ile dâ'im
Hûbân-ı elestde gözü elâ mı bulunmaz

Mihr etmez ise bendesine zerrece ol yâr
[402a] Aşk ehline bir dilber-i ra'nâ mı bulunmaz

5 Bu sîne-i mecrûhı nişân eyleye dâ'im
Bir gamzeleri tîr ü kaşı yay mı bulunmaz

Şâhım nola gitdiyse … eşiğinden
Gül ruhlarına bülbül-i şeydâ mı bulunmaz

881

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâbî gitmez o zülfü şebrengin
Oldu hemsâye-i meh enver
Gece sâkî delîl-i râh oldu
Al fânus elindeki sâğar

Bâkî’yâ hem-dem ü hevâdârın
Câm-ı gülzerrinle habâb yeter
Biri hurşîd gibi rûşen dil
Biri nâhid gibi pâk nazar

882

…

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Mefâ’ilün Fe’ûlün

1 Sevdi gönlüm yine bir dilber-i pâkiz hısâl
Saçı sünbül lebi mil ârız hurşîd misal
[402b] Oldu pâyi dile giysi giyer mekr-i ukkâl
Şimdi hâlimden ederlerse eğer halka su’âl
Gece gündüz menem ol mu‘tekif-i genc u melâl
Mütelâşi vü perişan ü müşevveş ahvâl

Etmedi bana vefâ ol mehi ferhande kadem
Meh-likâlarda dilâ kalmadı âyin-i kerem
Şuna kaldı ki edem azm-i beyâbân-ı adem
Eyler oldu beni bu baht-ı siyâhım her dem
Mübtelâyı elem-i firkat ve dil haste-i gam
Harem-i sohbete nâ-mahrem ve mahrûm u sâl

Pür safâ olsa derûnum nola hurşîd sıfat
Edem savma‘a gâh-ı felekde sohbet
Oldu dil mu‘tekif yerde sarây-ı uzlet
[403a] Çekmedi bencileyin kâtib kilk-i kudret
Lâübâlî sıfat ve Vâmık u Mecnûn sîret
Bî-tevâzu u gedâ meşreb ve dervîş hısâl

Âteş-i mihnet olupdur dil-i sûzâna mihek
Kevkebim burç nah vi metde meğer oldu zuhâl
Beni gam çekmeye halk eyledi Hallâk-ı ezel
Nola olsam bu cihân içre melâmetde mesel
Sâz u mızrab gibi cân beste’i der târ-ı emel
Beyt-i şâ‘ir gibi dil hânesini … hayal

5 Bu gönül âkıbet kârı te’emmül kalsın
Nice bir kendi emirinde tenâsül kalsın
Çekmesin derd-i elem Hakk’a tevekkül kalsın
Azerî-veş demidir terk-i tahammül kalsın
[403b] Bunca yâr eleme nice tahammül kalsın
Nev‘î-yi haste dil âşık-ı bî-sabr u muhâl

883

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâr hâlimi benim zâr bilipdir
Bu fakîri özüne yâr bilipdir

Yâr-i ağyâr bilipdir bana yâr olmaz
Ben dahı anı ki ağyâr bilipdir

Zülfünü ehl-i vefâ saydına râm eyleyeli
Beni ol dâme giriftâr bilipdir

Ben nehâcet ki ana arz kılam derd-i derûnı
Dil-i zârımda ne kim var bilipdir

5 Yâr hem sohbetim olmazsa … ne aceb
Özüne sohbetimi âr bilipdir

884

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[404a]1 Hayâl-i âlem-i vuslat halâs eyler dili gamdan
Ki aşk ehline vasl-ı yârdir maksûd-ı âlemden

Hatt-ı la‘linde bulmaz hây engüşt i‘tirâz ehli
Aceb zâhirdir ey gonca dehânın firkat-i hâlimden

Nihânı ışrete değildir kisve ey zâhid
İçerler bunda ârifler doluyu tâc-ı âhımdan

Metâ-ı dehr-i fânîden beri peymânedir varlık
Ne kaldı câmiden gayrı nişânı devlet-i Cem’den

5 Cemâl-i şem‘ına pervanedir … o mâhın kim
Yakar hüsn-i dil-fürûzı çerâğ-ı nûr-ı a‘zamdan

885

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Nola sen kerem olup dersen mu‘attar kâkülüm vardır
[404b] Benimde dûd-ı âhımdan başımda sünbülüm vardır

Benefşe zeyn edersin sen hattından ârızın üzre
Benimde kanlı dâğımdan nece tâze gülüm vardır

Gönül derler benimde bir nevâkeş bülbülüm vardır
İçersin mey gibi sen âşık-ı şûrîdeler kanın

Benimde hûn-ı eşkimden iki şişe mülüm vardır

Hitâb erişmeden cevr eyleyip … öldürme
Benim ömrüm benim ruhum benim cânım ölüm vardır

886

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Subh salıp mâh-ı ruhundan nikâb
Çok ki temâşâya çıksa âfitâb
Rişte-i hânım pür âyet pür kesret
[405a] Salma ser-i zülf-ü semen-i sâye'i tâb

Mest çıkıp salma nazar her yana
Görme revânım ola âlem harâb
Kesme nazar cânib-i uşşâkdan
Nâle-i sözden et ictinâb

887

Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Halka halka zülf kim ol hatt u hâl üstündedir
Şekl-i tuğrâdır misâl-i bî-misâl üstündedir

Ârız-ı gül-gûnun üzre hâl-i fettânın senin
Fitneden hâlî değil her lahza âl üstündedir

Sâ'id-i sâkî ile câm-ı mey-i gül-gûna bak
Bir gül-i sîr-âbdır güyâ nihâl üstündedir

Nakş-ı hadd-i lâle-reng ol ârız-ı pâkîzede
Berg-i güldür gûyiyâ âb-ı zülâl üstündedir

Âşık-ı bî-çâreler bâr-ı belân altındadır
Derd-mend üftâdeler görsen ne hâl üstündedir

Mimdir güya dehânın safha-i mâh üzredir
Sîne benzer şâne-i zülfün ki sâl üstündedir

Rûy-ı bahtı bedr olur bürc-i şerefte âkıbet

Her ki mâh-ı nev gibi kesb-i kemâl üstündedir

[405b] Çarh yüz döndürmedin gülşende ayş et Bâkî'yâ
Sebzeler zîbâ hevâlar i'tidâl üstündedir

888

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gerçi bülbüldür figân etmekde üstâdım benim
Lebin açmışdır anı ey gonce feryâdım benim

Ol kadr senin sitem urdum dil-i mecrûhuma
Dolmaya taşdan demirden olsa bünyâdım benim

La'lini gûyiya ger meyl eylersem sükkere
Kalmaya ağzımda ey şîrîn dehan dâdım benim

Şol kadr seyr eyledim aşkın beyâbânında kim
Kendi şehrimde bilir yok bir kişi adım benim

5 Pîr olasın nev-cevânım koma elden aşkımı
Doğru yoldur ey … sana irşâdım benim

889

…

Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ûlün

[406a]1 Tîğ-ı yârin cefâsı bir yüzden
Zahm eyler mâcerâsı bir yüzden

Bir rahn uymaya komaz dildâr
Şimdi âyâ vefâsı bir yüzden

Gün yüzünün şi'â-î yanında
Mâh u tâbın ziyâsı bir yüzden

Ruhuna nice benzer âyine
Bak anın gör safâsı bir yüzden

5 Şimdi incindi … sana yâr
Nâmenin gör edâsı bir yüzden

890

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sensin iklîm-i dile şâh benim sultânım

Kulunum yâr …

Elif kaddin iki nokta Hâk'la gönül
Der duvara yazar âh benim sultânım

[406b] Ârızın üstüne taraf külehineyle şikest
Bilsin eksikliğini mâh benim sultânım

Dâğlar sanma derûnumda belâ askerini
Kurdu gam hayme ve haregâh benim sultânım

5 Cân pâkını … yoluna alsın Hâk
Ellemezsen eger ikrâh benim sultânım

891

…

11'li Hece Ölçüsü

1 Seyr ederken ben yârimin bakması
Elim sundum ayvâ ile nâre ben
Bakdı gönlüm şehrin vîrân eyledi
Ansızın uğradım ah u zâre ben

Ko çekeyim ben yârimin cefâsın
Ola bir gün sürer safâsın
Yoluna bezletdim mâlımın yekün
[407a] Libâsı zülfü gibi dolanayım yâre ben

Yâre urmuş yâr üstüne yâralar
Çekip hançerini boğmam yaralar
Ko giyem ak üstüne karalar
Aceb sorun ne suç etdim yâre ben

892

…

11'li Hece Ölçüsü

1 Taşkın Tunam Muhammed'i seversin
Hüseynim'i güzel Hasan balımı
Çağırdığın dâhi pîri seversin
Süleymân'ımı güzel Ahmed balımı

Tanrı dîzârına bildim durmuşsun
Üçlere kırklara yüzün sürmüşsün
Nice sultânların yüzün görmüşsün
[407b] Hüseynim'i güzel Hasan balımı

Turna nazarına dîvân durdun mu
Âb-ı hayât içre ırmak gördün mü
İkisinin yüzün nûrun gördün mü
Hüseynim'i güzel Hasan balımı

Üstüne Osmanlı köprü kursun
Talâsiler yüzüne tabanca ursun
Doğru söyle sende nigâri seversen
Süleymân'ımı güzel Muhammed balımı

893

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Varanlar kûy-i yâre cennet'ül-me'vâ'yı neylerler
Görenler kaddini yâd eyleyip tûbâyı neylerler

Seninle ister âşıklar bekâyı zevk-i dîdârı
[408a] Ya sensiz bir nefes anlar fenâ dünyâyı neylerler

Mehe nazar kılmaz kimse görünse ol yüzü hurşîd
Güneş doğsa salar pertev cihâna anı neylerler

Verir zevk ehline şevkı dem-â-dem bezm-i firkatte
Figânım gûş eden diller sadâyı nâyı neylerler

5 Sirişkin dürrünü görse ….. bahr-i hayretde
Diye gavvâs-ı deryâ lü'lü-i lâlâyı neylerler

894

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mâhrûlar bey'dir bir âşık-ı rüsvâyı ben
Yetmeye bin pâre kılsam bu dil-i şeydâyı ben

Aşkının sevdâsına düşdüm yitirdim aklımı
Kande buldum bilmezin ol şûh-ı bî-pervâyı ben

Hep seninçindir benim dünyâ cefâsın çekdiğim
[408b] Yoksa ömrüm varı sensiz neyleyim dünyâyı ben

Bir harâret bağladı tâb-ı teb-i aşkınla kim
Sözü def eylemez nûş eylesem dünyâyı ben

5 Âsitân-ı yârde mesken bulursam
Kâf'da seyr etdirem ankâya istikbâli ben

895

Nev'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Visâle va'de etmişdin ferâmuş eyledin gitdi
Meded rûh-ı revânım ölmeden gel va'demiz yitdi

Eger güldür eger hâr-ı cefâ derd eylemez âşık
Hemân lutf eyle ey gonce gönülden her ne kim batdı

Bizimle suretâ oldun mülâyim va'de de amma
Dirîğâ ey gül …

Visâle ermez imiş âşık-ı bî-sîm olan bildik
[409a] Kapında ağlayı ağlayı cânâ işimiz bitdi

5 Okuyup yanına tutsak el üzre yaraşır anı
Seninçin kendisin illerde Nev'î dâstân etdi

896

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hû zenem bir kad sabân her şeb rûz Hû Hû zenem
Ber cemâl-i Hakk hem yâ Hû yâ men Hû zenem

Her seher sad mâh u hurşîd ber âmed ber dilem
Ber meh-i hurşîd sad yâ Hû yâ men Hû zenem

Her dıraht râ tecellî mî serâz nûr-ı Hak
Zân misâl fâhte ber şâh-ı ten kû kû zenem

Çün be-külli gül şodem Hakk râ be-külli dîdeem
Kul hü vellâhü ehad[473]ser-i ism-i men Hû Hû zenem

5 Zikr-i Hakk artturalım çün sana ber zer nakş şod
[409b] Ber rezm-hân sikke-i fillâh yâ men Hû zenem

Şems-i Tebrîzî çu mâh u encom hurşîd şod
Geşt-i rûşen ber mekân Hû Hû yâ men Hû zenem

897

[473] İhlas 112/1.

Nişâ'i

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'lün

1 Şâne çeksin elini turre-i tarrârından
Şem'ı giysin dilini âteş-i ruhsârından

Hamdü lillâh ki beyâz-ı ruh-ı sîminde
Okunur mührü vefâ hatt-ı siyeh-kârından

Bize esrâr-ı hat senberdini arz etme iken
Yürü ey gonce dehen geçidine ki esrarından

Şol kadr sordu gönül sırrı dehân lebini
Çıkmadı söz dehen tenin kahri yârinden

5 Bâde-i câm muhabbetdir ümîdi benzer
[410a] Ki cihân mest senin nişâ'i-yi güftârından

898

Ulvî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hoş yaraşur cemâline bu hatt-ı müşkbâr
Âmentü billezi halakal'-leyli ven'-nehâr

Hüsnün zamânenin meger evvel bahârıdır
Yer yer bitirdi tâze çemen Sun'ı Kirdgâr

Devr-i ruhunda ey sanem üstâd-ı lem yezel
Bir hûb benefşe nakş bağladı nâmı benefşedâr

Düzd olduğu bu kim hattı hüsnün berâtının
Tuğrâyı zer-nişânladır hükme i'tibâr

5 Ulvî çün gördü Mushaf-ı rûyunda hattını
Seb'u'l-mesânî remzini fehm etse vechi var

899

Bâkî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

[410b]1 Dergâh-ı Hakk'a derd ile âşık niyâzda
Bâtıl tasavvur etmede zâhid sûfî namazda

Uşşâk-vârî şevk ile huccâc raks eder
Âheng-i âh u nâlelerimden hicâzda

Aşkınla Zühre çarhda gerden semâ‘da
Hûrşîd u mâh şevk ile sûr-ı güzârda

Üftâdeler şikeste vü mecrûh u pâymâl
Hûbân semend-i pâre yiyip terk u târda

Bâkî karin-i firkatin olmak revâ mıdır
Akrân içinde böyle iken imtiyâzda

900

Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Biz ki tab-ı pâk u kalb-i pür safâya mâlikiz
Gûyiyâ âyîne’-i âlem-nümâya mâlikiz

[411a] Hânümânı neyleriz bu günbed-i mînâda biz
Âlemin sultânıyız sırça sarâya mâlikiz

Cismimiz şekl-i mürakkâ‘dır ser-â-ser dâğından
Şimdilik âlemde bir köhne kabâya mâlikiz

Yaşımız deryâlara döndürdü cevr-i rûzgâr
Hâliyâ ey mâh-rû bahr-i belâya mâlikiz

Yakdı yandırdı gamında dostum düşman beni
Dedi kim biz dûzah-ı cevr ü cefâya mâlikiz

Tîre-dildir lâle-i Numânı arz etmen bize
Gül gibi câm-ı şarâb-ı dil-güşâya mâlikiz

Ser-firâz olsak bu devr içre aceb mi Bâkî’yâ
Biz sürâhî-veş bugün rengin edâya mâlikiz

901

Hayâlî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

Gerek mîr-i vilâyet ol gerek dünyâya sultân ol
Sa‘âdet bulmak istersen muhibbî-i derd-mendân ol

Tahammül arz eder eller sana anlar dil u cânı
Hudâ’dan şefkat istersek mîm rindân ol

[411b] Sana yine şeb-hîn bir kise-i ma‘den gibi zerlerdir
Gönül zahm üzre cevherler îsâr ediciden ol

Bir ednâ cür‘a dâmânın komaz elden benim şâhım
Gerek sen asumân çâr-ı meh hurşîd rahşân ol

Hattın geldikçe ra‘nâlık libâsın giymek istersin
Hayâlî gibi hüsn-i halka mahbûb-i devrân ol

902

…

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

Âhım ederdi kûyına ey serv-kad güzer
Bâd-ı sabâdan anda dahı yoğıken eser

Nâle ederdim anda derûn ile dem-be-dem
Verilmişdi sît u sadâdan dahı haber

Zülf ü ruhun hevâsına düşmüşdi dil ü cân
Bilinmez iken ak u kara şâmla seher

[412a] Dâl etmiş idi kaddümi ebrûların gamı
Çerhın zamâne eylemedin kâmetin kemer

Yollardı yel gibi reh-i kûyunda İlâhî
Bâd-ı sabâdan anda dahı yoğıken eser

903

…

11’li Hece Ölçüsü

Bir siyah perçemli yalın yüzlü yâr
Sîm-sîmâ hûb zerrîn tacı var
Şehr-i Şâm’ın şâhı giymiş tac-ı zer
Her yana otağıyla eyler sefer

Bir nefes bâd-ı sabâ anı anar
Taşra bulsa hâneden tacın kapar
Subh olunca ol uyur hâbe varır
Giriyor zengi erişir uyarır

904

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[412b] Ol nedir her şeb giyer başına zerrîn şeb külâh
Taşra çıksa hâneden bâd-ı sabâ tâcın kapar

Ayağı halhallı bir sîmin beden mahbubudur

Bir melek yüzlü siyah perçemlidir pâre pâre yanar

Kim anın devletli başı var imiş vasl olmağa
Bir yalın yüzlü verir her şeb ana bir tâc-ı zer

Kande konsa leşker-i Şâmı ırâkdan bakdırır
Dâ'imâ otağıyla eyler ol etdikçe sefer

Dil uzatır kellesi kızdıkça mâh her gece
Ol dil ucundan anın başına halk odlar yakar

Bostân-ı bezm içinde sarı zanbak goncesi
Başına her şeb sokar ol serv-kad sîm ü zer

Bir cüdâ olmuş elebaşına giymiş ışık
[413a] Bir yanar oddur eder yoldaş o günde terk-i ser

905

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Izârında meşâma gör yeşil pertev midir âyâ
Zuhûr etmiş ruh-ı dilberde hatt-ı nev midir âyâ
Ye murg-ı hüsni pervâz eyleyip şehper mi kalmışdır

Men üftâde tâ ki dîde şîrîn şûh u canbâzı
Zehî pür şîve hûb gamze-i yâr-i ser-efrâzı
Çıkardım dilden ihrâç eyleyip ben ördek ü kazı
… meyl eyleme ey dil görüp her çeşmi şahbâzı
Rakîb diye sayd olmaz perî peyker mi kalmışdır

Tarîk-i râha refte … eğil … menzil
Figân edip çağırır na'ralar gûyâ misâl-i Zal
Omuzunda getirmiş dün adı berdûş bir keşkül
[413b] Rakîb-i seg reh-i aşk içre gördüm şöyle pâ der-gil
Sadâsı tuttu afâkı gören ol az mı kalmışdır

Uçurma âşiyânından sakın insân-ı ankâyı
Kaçırma kuşkulandırıp gel ol tıfl-ı hümâ-zâyı
Benim yuvam kebûter dîde ol gel sayma yuvayı
Hezârân zahmet ile hâsıl eyler tıfl-ı ma'nâyı
Gibi bâbâyı suhan-perver mi kalmışdır

906

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kahve-i rûy-ı siyahî içmez illâ nekbetî
Mü’min olan içmez ol cehennem şerbeti

907

…

Mefâ’îlün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Eger ilmi görmek olaydı asân
Cihânda hîç kalmaz idi nâdân

908

…

11’li Hece Ölçüsü

[414a]1 Elâ gözlerine kurbân olduğum
Gönül sende kaldı hoşça tutasın
Hem benim âlemde kurbân olduğum
Gönül sende kaldı hoşça tutasın

Lutf eyle suçumu bağışla şâhım
Göklere erişdi feryâd u âhım
Yüzü çifte benli çeşm-i siyâhım
Gönül sende kaldı hoşça tutasın

Aklım aldın dîvâne oldum
Seherde açılmış kırmızı gülüm
Benefşe kokusu saçı sünbülüm
Gönül sende kaldı hoşça tutasın

Seherde dinleriz bülbül-i zârın
Aşkına düşeli cândan bî-zârım
Hünkârım seversin Hakk’ın dîzârın
Gönül sende kaldı hoşça tutasın

909

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Vücûdum nakdi tükendi gözüm ağardı pîr oldum
Cevânım bana rahm etmez hakîr oldum fakîr oldum

910

…

11’li Hece Ölçüsü

[414b]1 Sabâh oldu tan yıldızı ağardı
Kalk uyan sevdiğim seyre gidelim
Dili bülbülleri güzel gülleri
Kalk uyan sevdiğim seyre gidelim

Bülbül gibi zârlıklar kılarım
Âhir şol çevrende abdâl olurum
Biri giderse birin dahı bulurum
Kalk uyan sevdiğim seyre gidelim

Şol görünen belli belli bağlardır
Yazın yârla buluşıcak çağlardır
Çevre yâni benefşeli bağları
Kalk uyan sevdiğim seyre gidelim

[415a] Gel e nazlım gel e küsme dostuna
Gel e ala gör beni göğsüne
Kaldır beni başın üstüne
Kalk uyan sevdiğim seyre gidelim

911

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kaçan kim görmeye bir yüzü mâhı
Hevâ yolunda dâ'im ide âhı

912

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nedir bildin mi zenpâre cihânda
Gözü dâ'im ola anın yabanda

Ola bir iki parmağı kınalı
Turuncuyla bulandı destimâli

Başında kâkülü elde yüzüğü
Demâdem yiye parmağı yüzüğü

913

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Gulâmpâre nedir bildin mi oğlan
[415b] Ola dâ'im zarîf ü rind-i devrân

Kalıp günde ede yâd u âhı
Yüz ağartmaya hîç baht-ı siyâhı

Göricek defʿı ol haber u alakı
Dahı tîz vermez ise ura calakı

915

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir bildin mi âlemde rakîbi
Ola kibr ü hased dâ’im nasibi

Yüzü kara ve bedbaht diğer-gûn
Habîs u mühmel u mahzûn u mağbûn

Ola it gibi ah pâsbânî
Ne kendisi yiye ne eller anı

916

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Zulm eder mâni olup kocma sen sîm-teni
[416a] Girmesin aramıza boynuna al piraheni

917

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir bildin mi sen âlemde engel
Cihânda yokdur anın gibi mühmel

Görünmez bir kazâyı nâgihânı
Savılmaz bir belâyı asmânı

Safâ bıçkusı sohbet baltasıdır
Vefâ sındusı la‘net halkasıdır

918

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir bildin mi âlemde mücerred
Başı devletli mesrûr u müddet

Cihân dârında görmez zerrece gam
Yürür sultân olup başına her dem

Ne tûşi mihneti ne gussa-i nân
Yürür bî-kayd olup şâdân u handân

919

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

[416b]1 Nedir ûlûların bildin mi hâlin

… ola ana ayin

Geçip atur torbası boynuna anın
Unutur zevkini cân u cihânın

Bir iki yıla dek geçer havâsı
Olur Ahmed ü Mahmûd'un babası

920

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nedir kuyunu bildin mi yâr
Ola efkâr ile dâ'im dil-efgâr

Yaka cânını nâr-ı intizârı
Gide akşama dek sabr u karârı

Başaramazsa ol gece kûyunu
Döner sağdıç emeğine emeği

921

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[417a]1 Nedir sağdıç ki ola gâyet ahmak
Gelini düzeler önünde şak şak

Gülüp oynayalar ol baka dura
Tuta kör bıçağın bura bura

Bağışlatıp gibin kova halkı
Yatıp bir gizli yerde ura çalgı

922

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nedir bildin mi sen âlemde yeri
Asâsı ola dâ'im destîri

Ağarıp sakalı döküle dişi
Göre gözlüceği ile her şeyi

Karılarla kaçan etse oyunu
Gece dâ'im sürüşdürmekle yolu

923

…

642

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir bildin mi âlemde civânı
Ola dâ’im anın tâb u tevânı

[417b] Elinde mum ola her seng-i hâre
Yapışdığın sıkıp suyun çıkara

Kimi çala düdük kimisi miskal
Cihân bezminde dâ’im ola hoş hâl

O sazıyla nigâre eyleye el
Vere her kişi yalvarıp ana mâl

924

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Bilir misin nedir ey dil-i peyker
Yürürler sıçrayıp yine geyikler

Urur dâ’im şehirden şehire lengî
Götünde asılı bir iki zengi

Okuyup bir iki yanlış gazeller
Gezip parayı seyr eyler güzeller

925

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir bildin mi sen âlemde remmâl
Ki kesb-i mâlla cem eyleye mâl

[418a] Ura bir eblehin çün nabzına el
Alıp ikrârın ede müşkilin hall

Açılır bir nice nutk ıle aynı
Ser-â-ser keşf eder esrâr-ı gaybî

926

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir bilür misin âlemde can-bâz
Ki her birisi cân u başa kalmaz

Çözüp dilberleri kâküllerini
Gül üstüne salıp sünbüllerini

Uyup her asılıcak eyle yürüye
Şehirden şehire urganın sürüye

927

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nedir bildin mi ey dil hokka-bâzı
Eder lu'b ile her dem kâr-sâzı

Bulur bir gözü bağlı derd-mendi
Geçer yüz san'at ile ana pendi

Koyup ağzına götünden yuvarlak
[418b] Çıkıp şeytanlık eder anda el-Hak

928

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dinle devletli Sultânım
Niçin terk eyledin beni
Onulmaz derde dermânım
Niçin terk eyledin beni

Yoksa âşıklıyım duydun
Yahud sevdin mi duydun
Düşman sözüne mi uydun
Niçin terk eyledin beni

Niçin be hey yüzü mâhım
Çıka gökyüzüne âhım
Yerine kosun Allâh'ım
Niçin terk eyledin beni

Beğim şol gül yüzün için
Bülbül gibi sözün için
Senin güzel gözün için
Niçin terk eyledin beni

5 Her nefes âh-ı serd ile
Ağlayıp rûy-ı derd ile
Gam bucâğında derd ile
Niçin terk eyledin beni

Netdin hey vefâsız netdin
Unutdun beni gitdin
[419a] Yoksa ağyâra yâr mı etdin
Niçin terk eyledin beni

929

Muamma

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bilir misin nedir âlemde çengî
Çala çağıra ura çenge çengi

Yanında olan birkaç kût u emi
Bununla yiye gide hâs u âmı

Tuta kut dâ'ire em ola rakkâs
Bununla eyleyeler sâhibi hâs

930

Muamma

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nedir bildin mi âlemde kazancı
Ola yüz karası dâ'im kazancı

Varıp seyr etmelidir cünbüşini
Bakar eder kamu altın işini

Çekicin ura kaldıra boynuca
Koparacağın ura o çekice

931

Muamma

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[419b]1 Nedir yeniçeri bildin mi ey yâr
Sığırcık kaşlarıdır cümle kim var

Anın sorgucu nacak kuyruklarıdır
Yer ağzın si.diğim buyruklarıdır

Tüfenkler birle cenge saf düzerler
Adüvvün yüzünü pat pat üzerler

932

Muamma

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Öldür ey Hasan şeyhi
Ki bir yerde dolaşmış iki ef'î

İkisinin bir ağzı var velikin
Döker andan halâyıklar nef‘î

Yutar her ne kim ağzına sığarsa
Bilirsin et ana ve cem‘î

933

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 İyidir nedir iki sanavber
Birisi kâfur anın biri anber

[420a] Velâkin her birinin ayrı ayrı
Budağı on iki vardır berâber

Bir altın top asılı birisinde
Birinde bir kumaş dinle anı sende

934

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nedir ol kim teni altına benzer
Gevher tâcı meğer Kârûna benzer

Asarlar gönderin boynundan anı
Özü hem kaygılı mağbûba benzer

Gece olsa demirler ayağı
Meğer dîvânedir Mecnûna benzer

Başın kesdikçe artar cânı anın
Bu işde hem biraz efsûna benzer

935

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ol nedir ki anı kaplamış ağ
Kaplamış hem ağı bir duvağ

Biri birinden üzülmüş iki mend
Biri birinin yurdunu eyler durağ

936

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

[420b]1 Ol nedir ki bakdığınca göz anı
Gâh saru görür kızıl anı

Açdığınca kanaldan yıldız uçar
Mat eder kanalda dahı altını

Karşısında oturıcak ıssı çok
Vay ana kim ola içinde miski

937

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Şikâyet eylemezim Hünkârın cefâsından
Ki anın cefâsı bana yegrekdir vefâsından

Ezelden cânımı aşkın yolunda çün kovmuşam
Belâsını çekerim dönmezem …

938

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bu dil-i mahzûnumun derdin ferâvân eyledin
[421a] Tekiyye-i aşkında mecnûn gibi uryân eyledin

Firkatle gözlerim yaşını ummân eyledin
Hâsılı kadıncağım aklım perişân eyledin

939

…

1 Ey bâğ-ı hüsn içre bûyı serv-i revânım misâl-i şâh
Ben bülbül-i zâr etme gel gonce dehânım misâl-i şâh
Cevr etme lutf et kulunum şâh-ı cihânım misâl-i şâh
Hicrin hayâli artdı tenim nâzın meyânım misâl-i şâh

940

…

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir lebî gonce yüzü gülzâr dirsin işde sen
Hâr-ı gamda andelîb zâr dersen işde ben

Lebleri mil saçları sünbül yanağı berk-i gül
Bir semenberi serv-i hûş reftâr dersen işde ben

[421b] Pâyine yüzler sürer her serv-i dil-cûnun revân
Su gibi bir âşık-ı dîdâr dersen işde ben

Zülfü sâhir turresi tarar şûh-ı şîvekâr
Çeşmi câdu gamzesi mekkâr dersen işde ben

5 Firkatden teşne leb hâtır perîşân haste hâl
Künc-i gamda bî-kes u bîmâr dersen işde ben

Gözleri sabr u selâmet mülkünü tarâç eder
Bir amansız damzesi tatar dersen işde ben

Ferhâd ile Mecnûn u şeydâdan bedel
Âşık-ı bî-sabr u dil var dersen işde ben

941

…

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1 Tîğ-ı şân ile sarılır bağrıma şehâ
Ben de sarardım eylesen anı benimle yâr
[422a] Sardıkça kara bağrına halk-ı cihân anı
Çek sende sevdiğin edüben sînene şikâr

942

…

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Aklım dağılır zülf-ü perîşânına baksam
Bağrım delinir la'l-i güher-bârına baksam
Gönlüm tapar âteş-i ruhsârına karşı
Cânım soyunur şîve-i reftârına baksam

Doymaz gözüm olmazına gönlüm müteselli
Ben her ne kadar nergis-i bîmârına baksam
Gibi karşında gözüm gönlüm açılmaz
Geh zülfüne geh nergis-i bîmârına baksam

943

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Güzel oldur ki ola hulk u ânı
Seversen yürü dev âlemde anı

[422b] Vefâsını çok ede cevrini az
Kırmız gamzesi olursa gammâz

Sebil ede lebi âb-ı hayâtın
Vere âşıklara hüsnün zekâtın

944

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Cihânda kim dürür bildin mi âşık
Reh-i dilberde ola dâ’im sâdık

Evvelâ derd ile her dem gözü yaşlı
Katı zâr u nizâr bağrı yaşlı

945

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir gümüşden kal‘adir mahbûs olupdur anda âb
Atdı zerrîn topla mahvetdi anı âfitâb

946

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ne güldür ol ki bakmaz kış u yaza
Açılır her nefesde taze taze

[423a] Ayağına ağaçlar dür-efşândır
Otağına benefşe sâyebândır

Çıkar taşdan eder hâk içre mesken
Kararır sudan sömürür havâdan

Der idim la‘l la‘l olsaydı pür-sûz
Okurdum mihr mihr olsa siyah rûz

5 Hele bir hûbtur tâbında manzar
Siyah perçemli yalın yüzlü dilber

Yanar pâr pâr cemâl-i âfitâbı
Cihânı rûşen etdi fer-i tâbı

947

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Bir hisârdır tepesinden kapısı
Taşı yokdur ğubâr durur yapısı

Ol hisâr çün vardırır her hânede
Anı ister uslu da dîvâne de

Ol hisâr içinde insân yok durur

[423b] Lîk insânın hayâtı çok durur

948

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ol nedir kim karadır çâlâk ü cüst
Gecede ağyâr olur gündüzde süst

Gece ol rakkâs olursun çengisin
Gündüz ol mahmur olursun nergissin

949

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ol nedir kim ömrü saymak pîşesi
Bir kuşaklıdır du pâre şişesi

Bir gözü var kuru hâk ağlar müdâm
Bunu bilen ömrü olsun müstedâm

950

Muamma

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ne idi ol iki ma‘şûk u âşık
İkisi biri birine muvâfık

[424a] Kocarlar bir birini şöyle muhkem
Onları ayırmaz zûr u sitem

Meğer kim bir rakîb âhının dil
Araya mekr ü hiyel ile gezer bil

Arân içinde eyler anları dûr
Değil âkıllara bu râz mestûr

951

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Birinin gerçi vâfirdir sakalı
Ğıdâ-yı rûhdur amma visâli

Koyarlar anları sırça sarâya
Görünmezler iken ben bî-nevâya

Kaçar tokdan olar olarlar acı
Katı müştâkım anlara du‘âcı

Birinin kâkülü pertâb olupdur
Be-gâyet lâyık ahbâb olupdur

Edinmiş bende şimşâd-ı bülendini
Takar her gâh boynuna kemendi

[424b] Sürünür birisi surh u sefîd aç
Anın bî-çâreler yüzüne muhtâc

Kulağında dürr-i yekdânesi var
Benim gibi nice dîvânesi var

Cihânın halkı ana etdi meyl
Kızardı ve bozardı olda hayli

Biridir inci dişli serv ü sîmin
Sararmışdı biri mânendi nesrîn

955

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Elâ ey nüktedân-ı ehl-i idrâk
Tarîk-i fehm içinde cüst ü çâlâk

[425a] Tapuna var benim birkaç suâlim
Olur her rûz u şeb fikr u hayâlim

Halîlullâhın istersen sevâbın
Bana ver anların lutf et cevâbın

Nedir anlar ki puhte kimselerdir
Deminde her biri şehd u şekerdir

Binerler tıfl gibi ağaç ata
Urarlar ta'na-i kandi nebâta

956

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

On onbeş günde hüsrev bedre döndü
Subhu bir yılda leyl-i kadre döndü

Ayağın durmağa başladı servi

Terennüm kapladı bağının tarhı

Ruhunun dağ dârı oldu lâle
Dehânı gonce sîne düşdü jâle

957

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[425b]1 Taşra çıksın deniz ol mâhla vardır sözümüz
Hâlimize ağlayalım çıksın ol iki gözümüz

958

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Bahâr oldu ve vakt-i bâde geldi
Gül u lâle mübârek bâde geldi

Vefâ bir berginden ihsân meyvesinden
Benim servim aceb azâde geldi

959

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ne denli karnım aç olsa doyurur iki lokmadan
Velâkin gözlerim doymaz güzel yüzüne bakmadan

960

…

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gözlerimin âdetidir dâ’im gözler güzeli
[426a] Gözlerimin hâtırı çün ben severim güzeli

961

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Bu mecmû‘a isteyene olsun mübârek
Murâdın rûzi kılsın Hakk tebârek

962

…

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Cihânın ğırre olma izzetine
Cihân nedir ve anın izzeti ne

963

…

8’li Hece Ölçüsü

1 Benim karnım aç oldu
Peşin lokmalar tez olsa

Hazır mâldan beşyüz tavuk
İkiyüz elli kaz olsa

Söylemezem sözün kemin
Gelse otuz çuval somun
Etsek erenlerin demin
Eğlencemiz haz olsa

Elli sahan olsa dolma
Hoş safa verirdi câna
Yiyicek bitmez bir dana
Arada yiyici az olsa

[426b] Vursak kaşık pirince dâhi
Ni‘met olsa bunca dahı
Yüz çöreğin ardınca dahı
Üç yüz altmış mezbûr olsa

5 Ni‘metinden söyledin biraz
Çerezle helvaya kaldı garez
Nihâyetsiz kılsa çerez
Hemân deryâ deniz olsa

964

…

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Olmaz yolunda bu ten hâkî bana hicâb
Ölmek nedir ki eyleye vezândan ictinâb

Tek bir yanınca salınayın şehsuvârımın
Salsın ayaklara beni salarsa çün rikâb

Başlar çıkardı senin cefân ile dil senin
[427a] Şol bahre döndüğüm ola yârân ile pür habâb

Fikrim bu idi yâre erem nakdi kalb ile
Pazar içinde râst değil uda key hesâp

5 Yârin metâ-ı vaslını almakda
Düşdü kesâda her sözümüz mâye-i harâb

965

Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Oldu dil bir büt-i şîrîn dehânın Ferhâdı
Ana lâle geçinir Hüsrev ü Şîrîn dâdı

Billâh ey nahl-i ter ol şîve-i reftâr nedir
Serv-i âzâdına kul eyledi ki şimşâdı

Ey sabâ zülf-i dil-âvîzini tahrik etdi
Bu kadar fitne ve aşûba sen oldun bâdı

Hem-demimdir şeb-i firkatte diye haste gönül
[427b] Öğerek göğe çıkardı bu gece feryâdı

5 Cevre katlanmak olurdu nidelim ey Bâkî
Ahd-i hûbân gibi yok sabrımızın bünyâdı

966

…

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kızarmış lâle gibi ya'ni pür-şerm
Yüzü ıssı gözü odlu özü kerem

Furûğ-ı mâhdan vardır ferâğı
Ki nûrdan yakar âlem çerâğı

Erişse âhını mum ede şevki
Eritip su ede hârânı zevki

Bu hüsn ile gör ol gülyüzlü dildârı
Gül üstünde yatar dâ'im kılar zâr

5 Bu hûnun … gel sür safâsın
[428a] Bilirsin bâğ-ı dehrin hud safâsın

967

İlik düğme

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Aluben sîneme çün ol yâri
Yumurcağı yarucuğa sokarım

968

Kûdek

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ben derd-mendinin yine bir hoş su'âli var
Yâri kalırsa söyleyin anı Kirdgâr

Billâh ne nesnedir ona âlemde dilberâ
Cânı çıkar anın gelicek âleme bahâr

Mürde olur bucakda yatırır vahden cüdâ
Halka Halîl gibi gülistân olunca nâr

Sahf-i bahâr olup gelicek âleme şitâ
Cânı gelir anın yine ey mîr nâmdâr

[428b]5 İnsana yakışır ısıcaklık edip hemîn
Soğuk latîfe etmeğe başlasa rûzigâr

Kühsâre haymeler kurucak leşker-i şitâ
Sîm virdi olanlar edinir anı hisâr

Mahbûb gibi halk anı sîne çeker
Ey kâmyâb gerçi ki vâfir sakalı var

969

Kıt‘a

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Ey âşıkını öldürücü serv-i bülend
Ve‘y bendesinin hâline rahm etmez efendim
Reftârına güftârına destârına bakdım
Bu şîveyi bu cünbüşü bu tarzı beğendim

970

Kıt‘a

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Her sözün uşşâka ihsân her kelâmın lutf-i tâm
[429a] Vechi var derlerse sultânım sana şîrîn kelâm
Söylemek lâzım değil uşşâk ihyâ etmeğe
Bir görünmek pesdir ey Îsî-nefes mâlâ-kelâm

971

Türkî

8’li Hece Ölçüsü

1 Yolunda pâyimâl oldum
Gel ey rûh-ı revanım gel
Gam-ı hicrinle lâl oldum
Gel ey şîrîn zebânım gel

Hazân olsun bu gül sensiz
Revâ mı sohbetin bensiz
Karârım kalmadı sensiz

Gel ey şîrîn-zebânım gel

Açılma gayra esrârı
Unutma ahd ü ikrârı
Bana gönderme ağyârı
Gel ey şîrîn zebânım gel

Gözüm peymâne-i aşkın
Gönül meyhâne-i aşkın
Tenim vîrâne-i aşkın
Gel ey gonce-dehânım gel

972

Kıt‘a

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mef’ûlü Fâ’ilün

[429b]1 Handân ol ey gönül ki vasl ihtimâli var
Firkat kemâle erdi kemâlin zevâli var
Allâh saklasın eşimden ırağ olam
Yârinden ayrı düşenin özge hâli var

973

Müstezâd

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Rencide sakın olma nigâh eylediğimden
Ey çeşm-i siyâhım
Havf ile gözüm nûru sen âh eylediğimden
Ey ruhları mâhım

Cürm ise senin hüsnüne Yûsuf dediğim
Beni incitme efendim
Aceb kim el-hak ki günâh eylediğimden
Afv eyle günâhım

974

Beste

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Geldi zihne hicrinle cânım efendim
Hasretinle benim kalmadı dermânım efendim
Bahtım unutalı beni hayli zamândır efendim
[430a] Sende mi unuttun beni sultânım efendim

975

Türkî

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey sabâ nişler acep güz yüzlü yârim hoş mudur

Göynümün tahtında ki devletli şâhım hoş mudur
Yüzü gül aynı kamer zülüflü siyâhım hoş mudur
Necedir nazik mizâcı derd-i dilim hoş mudur

Kimler aldı gönlünü bilsem aceb cânânımın
Sohbeti kimlerledir bilsem benim sultânımın
Bâğ-ı gülşende makâmı ol gül-i handânımın
Necedir nazik mizâcı ol civânım hoş mudur

Çok zamândır almadım ol yüzü gülzârdan haber
Nâleler kılsam nola bülbül gibi şâm u seher
Ey sabâ yolun düşer bana canândan al haber
[430b] Göresin nişler efendim yüzü mâhım hoş mudur

Salınır nâz ile serv-i hırâmânlar gibi
Şâd olup her dem güler mi verd-i handân gibi
Mustafâ'ya hışm eder mi gâhi sultânlar gibi
Göresin nişler efendim pâdişâhım hoş mudur

976

Der Makâm-ı Evc

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ey fezâ-yı evc-i istiğnâda bir şehbâzdır gönlüm
Tenezzül eylemez hâke hümâ-pervâzdır gönlüm
Bugün bir şeyhi süvâri mülk-i hüsnün karargâhında
Başın çevgân-ı aşka tutup serbâzdır gönlüm

977

Der Makâm-ı Evc

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kerem olmayıcak nağmelerin sâz u niyâzım
Gelmez gözüm teşne peymâne-i nazım
[431a] Etmez dil ü cân nâle ile derdini ifşâ
Bülbüllerin dem-beste olur gülşen-i râzım
Yâ lillâhi billâhi lillâhi lillâhi sâz u niyâzım

978

Der Makâm-ı Râsd

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Müesserin verdi rindâna câna sahbâya üşendi
Geldi sahrâlar işveler demi ra'nâya üşendi
Sînem tâbı dilden dile efgânım nâle
Hâcet mi koydun bir dem def ile nâye üşendi

979

Der Makâm-ı Beyâtî

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sana ereli kayd-ı hicrândan recâ mümkün değil
Ol şeh-i bî-merhamete iddi‘â mümkün değil
Siz n’acep ol ülfeti gamlasın ey gönül
Böyle gülşende sana kesb-i hevâ mümkün değil

980

Der Makâm-ı Hüseynî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[431b]1 Edenler hüsne hüsnün zülfü bir dâne unutturdu
Ey Hüsrev şîr mevce gerdânımı unutturdu
Ey Mezâkî sana verdi yâr la’lin bir halâvet kim
Yâr gamınla içdiğim bin kâse zehri unutturdu

981

Der Makâm-ı Hüseynî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Dili âvâre kılan bir perî kadd-i dil-cûdur
Meni Mecnûn eden ol kâkülü anber-bûdur
Şerbeti vaslın safâ bahşine âlem teşne
Ol cefâ pendi letâfet bir içim sudur

982

Der Makâm-ı Hüseynî

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yüzü gülzâr-ı cennet verd-i handânım halîl
Ruhların mâh-ı münevver şems-i tâbânım halîl
[432a] Gitdin amma gözlerim yollarda kaldı ey meded
Gel yetiş billâh öldüm derde dermânım halîl

983

Der Makâm-ı Hüseynî

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Berg-i hırman suz-ı dîl cân mı cânân mıdır
Üflenenler âteş-i ahım mı dâmânım mıdır
Etseler bir perdeden ağâzı bilmez gûş eder
Nâle-i bülbül müdür gülşende efganım mıdır
Cânım yalelli canım yalelli ya lelli lelli
Ömrüm varı cân mı cânân mıdır

984

Der Makâm-ı Hüseynî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Bakılmaz tâb-ı meyde ruhları mihr-i cihân olmuş
Cevr ile âşıkı dil hasteler hâli yaman olmuş
Îzârında görenler zerrîn giysi dedi hâlin
[432b] Okundu sünbül-i gülzâre hoşça bağbân olmuş

985

Der Makâm-ı Sabâ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

1 Bilmem gazab mıdır nigehin seyri tîz eden
Tîr-i siyâhı nâbe müjenin böyle tîz eden
Ken'ân ya'ni hasret-i yârda iken
Ol Yûsuf melâhatta Mısra azîz eden

986

Der Makâm-ı Sabâ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 O serkeş serv-kad dilber bizimle yâr olur mu hîç
Eder misin çeşm-i efsûnun gam çâre olur mu hîç
Onulmaz yâreler var sîne-i mecrûh âşıkda
Sarılmayınca ol sîmîn-tene tımâr olur mu hîç

987

Semâ'î - Sabâ

1 Ruhsârın üzre taze hat hatdı misk bû mudur
[433a] Ceyş-i Habeş mülküne müşgi bû mudur
Ol mü'ellid ser-i gonca-i meyân
Safha-i cemâlin perrânında cû mudur

988

Der Makâm-ı Rehâvî

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dîdemizden gitmez oldu reng-i rûy-ı tal'atin
Bülbül-i nâlânıyız bir gülistânı behcetin
Hoş yâre tâbe yokmuş hışm-ı çeşm-i dilberi
Şimdi bildim ben senin ey yâr kadr ü kıymetin
Yâ lelli yalâ lelli renki rûyi tal'atin

989

Der Makâm-ı Hüseynî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Kanı sen bana günde bin nâz etdiğin demler
Ben ağâzı niyâz etdikçe sen nâz etdiğin demler
Gelince hâtıra aklım gider elbetde başımdan
[433b] Ri'âyetler ediben hâke i'zâz etdiğin demler

990

Der Makâm-ı Hüseynî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Niçin sûz-i derûnum âşıkı pinhân eyler
Aynı bâdi sû-be-sû vuslat-ı hod ayân eyler
Sakın vaz'ı teğâfül gösterip dildâr incitme
Ayn şâyed o nahl-i nâza nâz-perver imtihân eyler

991

Der Makâm-ı Hüseynî

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Halk u âlem bildiler aşkınla nâlân olduğum
Hîç beni yâd etmedin bir kerre hayrân olduğum
İncinip azm eylemiş ki bana düşnâm etmeğe
Gerçek incindin mi lutf ile söyle kurbân olduğum
Yâ lelli yalâ lelliYâ lelli yalâ lelli
Söyle kurbân olduğum

992

Müfred

[434a]1 Cevr etme güzel seversen Hakk'ı
Güzellik kalmadı Abdülyûsuf'a bâki

993

Murabba'

1 Çün o şûh-ı seyyâre şebî gam-ı penâhım âh edersin
Ne gerek yâre dahı hayâl ile böyle âh edersin
Şeb u rûz olmuş nâlem ne bilir o yâr-i sermest
Demi ömrü nâzenînem ya niçin tebâh-ı âh edersin

994

Murabba'

1 La'lin gören ey hûrî kevseri neyler
Sana bakan âyîne-i İskenderi neyler
Bir nîm nigâh etse ölürdü dil ü cân
Destinde tutup o hun-rîz hançeri neyler
[434b] Cânım yâlelli yalelli yalelli vay

995

Murabba'

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 İç kanımı gözünle şarab istemez misin
Yak bağrımı gamınla kebâb istemez misin
Bak cüz-ü aşka siteme geldik ey nihâl
Yâre zevk kenârı âleme âb istemez misin

996

Murabba'

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

1 Nevrûz erişdi bâğa şarab istemez misin
Sâkî bu câmı mesti harâb istemez misin
Sad pâre eyle sînem hûn ile bağrımı
Bezmi şarab kanlı kebâb istemez misin

997

Murabba'

1 Koyun açılayım bilsin her râzı cânâ benim
[435a] Kucak edeyim etsin dâmân kerîbânım
Ey bâd-ı sabâ bizden ol yâre selâm eyle
Sünbül saçına söyle ahvâl bizi bilsin

998

Beste Hüseynî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Dil-i şeydâ firâkı yâr ile renciyyedir şimdi
Gülünden ayrı düşmüş bülbül-i şûrîdedir şimdi
Ah tenim üzre zahm ur miske hasretle
Ah temâşâyı cemâl-i yâr ile renciyyedir şimdi

999

Semâ'î

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hâlime rahm etmeyen derdime dermân bulmasın
Yârdan gayrı gözüm yaşını kimse silmesin
Yâr raz-ı dilin mübtelâsından yetiş ey derd ü gam
Yâr şöyle bî-çâre beni gördükde cânân bilsin

1000

Beste

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[435b]1 Mihr-i nakdim afitâb-ı rûy geldi bâdeyim
Servi gördüm kâmetî dil-cûyî geldi bâdeyim
Afitâb olmuş zahmî sürûr sînem görüp
Kûh-ı deştin lâle hud rûy geldi bâdeyim

1001

Beste

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Almış mı aşkın beni cân haberim yok
Etmiş nigehin aklımı yağma haberim yok
Oldum şu kadar da'vetine cânla meşgul
Gelmiş o perî hânım tenhâ haberim yok

1002

Beste

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bahâr hüsne bile kadrin ey mâh-ı câvidân sanma
Bu gevher değme bir kanda bulunmaz râygân sanma
[436a] Cemâlin fikri gitmez bir dem ağûşi hayâlimden
Bizi ey bî-vefâ cenabınız gibi Mihriban sanma

1003

Taksîm

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Benim her bir nigâhım yâre bir râzı nihân söyler
Zebân-ı hâlle her zahm-ı sînem dâstân söyler
Bilir derdi dilim hîç tercümân-ı nutka hâcet yok
Hemîşe şem-i meclisi sûz-i aşk bî-zebân söyler

1004

Taksîm

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âşiyân-ı mürg-i dil zülfü perîşânındadır
Kande varsam ey perî gönlüm senin yanındadır
Bes ki hicrânındadır hasiyyet-i kat-ı hayat
Ol hayat ehline hayr etmeğe hicranındadır

1005

Türkî - Meftûnî

11'li Hece Ölçüsü

[436b]1 Bir onulmaz derde düşdüm ben gene
Serimi saluben gitdim engine
Aldandım ben bu dünyânın rengine
Hey senin belâ keder çekdiğim gönül

Ben yârimden cüdâ düşdüm ağlarım
Gece gündüz âh u figân eylerim
Dostum gitdi ben dünyâda neylerim
Hey senin belâ keder çekdiğim gönül

Nazlı yârim gelir idi yanıma
Bin nâz ile otururdu dizime
Al yanağın süreridi yüzüme
Hey senin belâ keder çekdiğim gönül

A sevdiğim böyle imiş yazımız
[437a] Çün ayrılık oldu bizim sonumuz
Kahpe felek aksi etdi işimiz
Hey senin belâ keder çekdiğim gönül

5 Der Meftûnî senin ayırma kapından
Kıl inâyet ben kuluna lutfundan
Böyle yazılmış alnıma ezelden
Hey senin belâ keder çekdiğim gönül

1006

Türkî - Meftûnî

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey güzeller dilberi sen bir yana ben bir yana

Elvedâ şimdengeri sen bir yana ben bir yana
Hakîkat ehli değildir fî zamâne dilberi
Bî-vefâdır ekseri sen bir yana ben bir yana

Gitmek yok gayrı bana gamların yâr etmeden
[437b] Ben usandım firkat ile sînemi nâr etmeden
Başım alayım gideyim cânıma kâr etmeden
Zahm ü sitem hançeri sen bir yana ben bir yana

Nice bir âciz ola bu halk figânımdan benim
Andelîbler ta'lîm olur dâstânımdan benim
Nice eyyâmlar geçer nâm nişânımdan benim
Almayasın haberim sen bir yana ben bir yana

Der Meftûnî eyperî gar-ı gabgabım bilinmedi
Geçdi ömrüm mihnetle zahmetim bilinmedi
Bunca gün yanında kadr ü kıymetim bilinmedi
Bir zamânda eyperî sen bir yana ben bir yana

1007

Türkî - Meftûnî

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey melek sîmâlı dilber hâtrına gelir mi hîç
[438a] Alamam göynümü senden böyle sevdâ olur mu hîç
Ahd ile ikrârın gören benim ile seyrân eden
Çıkıp şu yerlerden giden aceb bir gün gelir mi hîç

Terk-i diyâr etdin beni unutdun geçen günü
Ol vakit unutmam derdin böyle ayrılık olur mu hîç
Aldırdım yâri başımdan avâre oldum işimden
Yatamam hîç düşünden ela gözlüm bilir mi hîç

Der Meftûnî sever yâri her dem çeker âh u zârı
Elimden aldırdım yâri bana edenler bulur mu hîç

1008

Türkî - Meftûnî

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zülfü sevdâsıyla mecnûn olduğum dilber kanı
O hûnî gözlere mecnûn olduğum dilber kanı
Yüz sürüp pâyine her dem çağlayıp sular gibi
[438b] Gece gündüz çeşmi ceyhûn olduğum dilber kanı

Mürg-i kevnim eyledi sayd kâkülün mekr eyleyip

Boynu bağlı bendesi idim hâlime şükr eyleyip
Kûşe-i tehniyyete şimdi kaşların fikr eyleyip
Firkat ile kâmeti nun olduğum dilber kanı

Yâd eder mi gâhî men efkende-i meclise vefâ
Nâzenînemden haber ver bana ey âb-ı sabâ
İştiyâkı vuslat ile âh ederdim dâ'imâ
Hasret ile kalbi mahzûn olduğum dilber kanı

Gitdi elden nâzenînim şol meyânın sarmadım
Anınçün nâ-murâdım ben visâle ermedim
Kimler ile oldu hem-dem hayli demdir görmedim
Derd ile Meftûnî ummân olduğum dilber kanı

1009

Türkî - Meftûnî

[439a]1 Karşıdan gelen kır atlı yanar yüreğim firaklı
Vardım kapısı kilitli ben bu yerde eğlenemem
Seğirttim bindim kır ata yönümü döndüm fenaya
Aşk olsun duran âdeme ben bu yerde eğlenemem

Bir gömlek giyer kınalı eli ayağı kınalı
Turfanda turunç meyveli ben bu yerde eğlenmem
Dost katarına dizildim dizilirken büzüldüm
Yeni bayrağa yazıldım ben bu yerde eğlenmem

Sular çağlayıben akar dilberler seyrâna çıkar
Senin aşkın beni yakar ben bu yerde eğlenmem
Kul gayrı fân okur virdin çok şükür
Yârimi gördüm şükür ben bu yerde eğlenemem

1010

Türkî - Meftûnî

[439b]1 Ağlayalım zârî zârî gonca gülün çokdur hâli
Çok ayrılık oldu bari bize bir belli haber ver
Gider oldum ilinizden kurtulayım dilinizden
Karlı dâğlar aranızdan çamlı beller yol ol bana

Söyledim sözüm tutmadı gönül dostun unutmadı
Yâr gitdi aşkı gitmedi yârin aşkı yâr ol bana
Kul Meftûnî yâremiz olmaz çekilen cevri unutulmaz
Her güzelden vefâ kılmaz öten bülbül eş ol bana

1011

Şarkî - Hüseynî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Meded-i aşkınla sultânım perîşân oldu ahvâlim
Efendim Pâdişâhım hâlime rahm eyle öldüm ben

Terahhum etmedin gitdin nemişsin be hey zâlim
[440a] Efendim Pâdişâhım hâlime rahm eyle öldüm ben

Nece meftûn olmasın sana bu hüsnün gören cânım
Ruhların gelmemişdir âleme ey şâh-ı hûbânım

Keremdir şânına lâyık olan billâh sultânım
Efendim Pâdişâhım hâlime rahm eyle öldüm ben

5 Cihânda sevmemiş yokdur seni a‘lâ ve ednâdan
Dirîğ etme vuslatın câmın mest u şeydâdan

Çıkınca cân bedenden fârig olmam ben bu sevdâdan
Efendim Pâdişâhım hâlime rahm eyle öldüm ben

Güzelsin tâzedir hüsnün bahârı verdi ahmerden
Hele aşkın yolunda geçmişem ben cân ile serden

Güzelsin saklasın Mevlâm seni yâvuz nazarlardan
Efendim Pâdişâhım âlime rahm eyle öldüm ben

1012

Türkî

8’li Hece Ölçüsü

[440b]1 Edirnede bir köyü var
İçinde tatlı suyu var
Her güzelin bir huyu var
Cânım Edirne güzeli

Üste kodum kaldırıma
Tuzluk aldım baldırıma
Eş edelim bıldırıma
Cânım Edirne güzeli

Gelir geçer bohça bohça
Dertli olana ilince
Dahı koçulmadık gonca
Cânım Edirne güzeli

Kolunda altın bilezik
Cevr eyleme bağrım ezik
Cevre düşmüşsün yazık
Cânım Edirne güzeli

1013

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Gör gidi kâfir Hasan'a neyledi
Kesti bâşın onu şehîd eyledi
Düşdü yere kalkdı dili söyledi
[441a] Âh ömrümün varı İmâm Hüseyin

Arap atlar gibi çıkar meydâna
Koç kuzular gibi gelir kurbâna
Yazık değil midir dîn-i İslâma
Âh iki gözüm nûru İmâm Hüseyin

Ayağın tozuna yüzler sürelden
Yoluna cânım fedâdır ezelden
Garib dostum şu dünyâya gelelden
Âh iki gözüm nûru İmâm Hüseyin

1014

Türkî - Meftûnî

11'li Hece Ölçüsü

1 Esip bâd-ı sabâ dâne saçılan
Surâhîler dolup meydir içilen
Sekiz dalda kırk budak açılan
[441b] Sarı teller takın takın bulabilirsen
Ben Meftûn gibi kullar şimden geri şimden geri

Ol beyaz gümüşden eritir cismin
Gözlerin dahı âşıkın hasmı
Sad ayn nûn ile okunur ismi
Sarı teller takın takın bulabilirsen
Ben Meftûn gibi kullar şimden geri şimden geri

İşde geldim gider oldum Türkmen elinden
Mevlâya ısmarladım okurum seni kimlerden
Yaradandan gayrı kimseye inanmam
Sarı teller takın takın bulabilirsen
Ben Meftûn gibi kullar şimden geri şimden geri

Böyle olur güzellerin yazıları
Sen ekdin sîneme yüremacı tuzları
[442a] Cennet-i a‘lâda hûrî kızları
Sarı teller takın takın bulabilirsen
Ben Meftûn gibi kullar şimden geri şimden geri

1015

Türkî

11’li Hece Ölçüsü

1 Cânânımın nazlı nazlı sözleri
Bir sâ‘at görmesem gayet özlerim
Niçin ağlamışdır senin gözlerin
Cânım senin melîlliği var bugün

Elâ gözlüm bakmaz mısın yaşıma
Uyur uyanır girer düşüme
Takdirde yazılan gelir başıma
Cânım senin melîlliğin var bugün

Felek benden beter etsin hâlin
[442b] Korkarım rakîb kocarince belin
Bülbül gibi kışa uğratdım gülüm
Cânım senin melîlliğin var bugün

Feryâdım artırıp ağlar yürürüm
Yiyip içip gelip ağladıklarım
Dolaşıp boynuna ağladıklarım
Cânım senin melîlliğin var bugün

5 Ben doymadan engel girdi ardına
Yol değildir yol öğrenmek girene
Kanlım düş gelip geldim şu yere
Cânım senin melîlliğin var bugün

1016

Türkî

8’li Hece Ölçüsü

1 Neyleyeyim nece edeyim
Elâ gözlü dilber seni
[443a] Başım yoluna fedâdır
Yâ sîneme sarsam seni

Gel gidelim bizim ile
Emem lebin dilim ile

Sarabileydim iki elimle
Sînemde götürsem seni

Aş gidelim bizim bağa
Sarılalım gonca bele
Verelim dudak dudağa
Leblerinden emsem seni

Bülbüller öter bağlarda
Figân ederler güllerde
Alsam gitsem yâd ellerde
Hısımdan istesem seni

5 Mevlâ'm kanat verse
Uçsam çevrilsem konsam
İki elim göğsüme koysam
Ninenden istesem seni

1017

Müfred

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dilber oldur hüsnü gibi halkı gerekdir yârine
[443b] Yoksa çok sûret yazarlar kilisenin dîvârına

1018

Gazel-i Nahîfî

1 Hâk rehin firâkı ey şûh-ı bî-bahâne
Ben hâksârı saldı tâ şehr-i İsfahâna

Etdikçe ben tekellüm sende yok hîç tekellüm
Ey şûh-ı bî-terahhum rahm et bu nâ-tevâna

Enduh-ı iftirâkın âlâm-ı iştiyâkın
Derdi gam firâkın billâh geçdi câna

Derd ehlinin Nahîfî eş'ârı böyle ister
Elfâzı şâirâne ma'nâsı âşıkâne

1019

Kıt'a

1 Ben nice kâdir değilim o mâhın
Bak ki o şûh-ı âli cenâbın
[444a] Kasdım talebi şefâ'at ü ihsândır
İltâfı keremi hüsnü kabûl ola şâhın

1020

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Vefâlıdan vefâ ummak atâdır
Vefâsızdan vefâ ummak hatâdır

1021

Şarkî - Meftûnî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yine ben göz göre cânımdan ayrıldım dostlar
Bana ağlan ki cânânımdan ayrıldım dostlar
Aceb midir gözüm yaşı benim âb-ı revân olsa
Boyu servi hırâmândan ayrıldım dostlar

Cihânda hîç bana ölmekden özge çâre kalmadı
Meded ben hasta dermânımdan ayrıldım dostlar
Vücûdum mülkü başlasın ko vîrân olmağa yap yap
[444b] Çün ol genç-i nihânımdan ayrıldım dostlar

Bana rahm eyleyip kâfir müselmân ağlasa tan mı
Bugün ol nâbî vefâmdan ayrıldım dostlar
Cân u dil askerin yağma verdi mihnet
Çün ol devletler sultânımdan ayrıldım dostlar

Aceb mi Meftûnî gibi gezersem zâr u ser gerden
Şaşırdım yolumu cânımdan ayrıldım dostlar

1022

Müfred

Fâ'ilâün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her kim ister görmeye ma'şûkunun dîzârın
Bir eline başın alsın bir eline cânın

1023

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'lün

1 Hâlet-i dünyâ aceb hâletdir
Âhiri her vuslatın firkattir

1024

Beste

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fâ'lün

[445a]1 Derdi sînemiz çâk edip âh ederiz
Âh eylemeği derd-i sehergâh deriz
Kaldıkda gibi hayretde ancak
Her kande nazar eylesek Allâh deriz

1025

Târih-i Acem Elçisi

1 Surh-serden çıkıcak hâtif dahı târih dedi
Bindirip si.in ucuna yolladı elçiyi şâh-ı acem

1026

Gazel-i Nef‘î

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ılün

1 Bildiririm derdimi bir ehli cânâna hep
Korkarım söz deyince felekler yana hep

Gün gibi bilmem kime gamhâne’i teşrif eder
Halk-ı âlem mübtelâ bir âfet-i devrâna hep

[445b] Dâne vermez hûnunda merdum u ayân çerh
Bezleder varını amma bulsa bir nâdâna hep

Cenk ederler dîdeler her şeb hayâli yâr için
Görseler müjgânlara nola boyunca kana hep

5 Olmaz ey Nef‘î bu vâd ile benimle hem-inâd
Gelsin esb tab‘a mağrûr olan meydâna hep

1027

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Dilâverdir o dilber ki bugün meydân-ı aşk üzre
El enseye kalkanın dûna karşı kızılbaş

1028

Şarkî - Meftûnî

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Lebleri sad gonce-i bâğ-ı cinândır abdinin
Kâmet-i bâlâsı bir serv-i revandır abdinin

Yoluna kurbân olanlar ömrü serde kesb eder
[446a] Abdî olan cân ile şâh-ı cihândır abdinin

Ehl-i hâle pertev-i nûr-ı tecellîye yüzü
Âsitân-ı kıblegâh-ı âşıkândır abdinin

Eşkinde cân bâş terk etmeyenler ey gönül
Da‘vâyı aşkında vallâh yalandır abdinin

5 Vasf-ı hüsnün nece seyr etsin kesî kim Meftûnî
Leblerî cân zülfü ömrü câvidândır abdinin

1029

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Seherîn bir âdil hâna kul oldum
Çıkmış sultân olmuş elin üstüne
Cemâlin gördüm salavât verdim
Dîvânında dururum yolun üstüne

Aslı melek ammâ hûrîdir kendi
[446b] Sîm ü zere benzer göğsünün bendi
Âb-ı zülâl dili lebinin kandi
Dili kaymak çalar balın üstüne

Aslı melek amma beyazdır kardır
Yüzü şems-i kamer seçilmez nûrdan
Lebleri sülündür dişleri dürden
Yakutlar oturmuş melek üstüne

Bilmem sarhoş mudur uykudan kalkmış
Gözlerine siyah sürmeler çekmiş
Ak gerdân üstüne zülfünü dökmüş
Koyuvermiş ince belin üstüne

5 Var mıdır bir kulun Gevherî kadar
Ver hüsnün zekâtın bu renci gider
[447a] Senin aşkın beni bil abdal eder
Gider hırka'i şâlın üstüne

1030

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Benim dostum seher vakdi uykuda
Bülbül ötüp uyandırma yârimi
Sevdiğim uyanır cânım korkuda
Bülbül ötüp uyandırma yârimi

Seher vakdi ötme nazlım uyusun
Taze nevrestedir körpe büyüsün
Bâd-ı sabâ esip zülfü dağılsın
Bülbül ötüp uyandırma yârimi

Gonceler zeyn olup güller açıldı
Bülbül mest edip dalına kondu

[447b] Hasret hasret ile şükür kavuşdu
Bülbül ötüp uyandırma yârimi

Bülbül dala konmuş güller salınır
Zülfüne değerse nazlım uyanır
Hemân yüreçiğim kana boyanır
Bülbül şâkıyıp uyandırma yârimi

5 A sultânım uyuyasın nâz ile
Siyah zülfün ak gerdânadır bil
Kûyunun bendleri bir bir çözül
Bülbül ötüp uyandırma yârimi

1031

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne aldım altıma yâri ne çekdim üstüme anı
Müyesser olmadı vuslat ne fevgânı ne tahtânı

1032

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

[448a]1 Arayıp gezerim şehrin içinde
Arayıp ben seni buldum gül-i zîbâm
Âşıkların Mecnûn olmuş geziyor
Hûrîlerin biri misin gül-i zîbâm

Beyaz gerdâna siyah benler saçılır
Sanki şeker şerbetidir açılır
Evvel bahârda tâze güller açılır
Has bahçenin gülü müsün gül-i zîbâm

Bahârda açılır bir tâze gonce
Gayet güzeldir zâlim hem nâzik bunca
Boyuda yakışmış hem beli ince
İlk bahârın seli misin gül-i zîbâm

[448b] Dilberler dâ'imâ giydiği dîbâ
Yeter Mustafâ'ya şal ile abâ
Kuloğlu Mecnûn etdin gül-i zîbâm
Âşıkların yâri misin gül-i zîbâm

1033

Türkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Karalar giyer boyunca
Kocmadım yâri doyunca
Kalbimden çıkmaz olunca
Yürümek nâzik nâzlı
Pek nâzik şikeste

Kara destmâl elinde
Kemer kuşağı belinde
Cümle âlemin dilinde
Yürümek nâzik nâzlımın
Nâzik şikeste

Samur kalpağı başında
Kudret kalemi kaşında
Tamam on sekiz yaşında
Yürümek nâzik nâzlımın
Nâzik şikeste

[449a] Ol kara gözün mestânedir
Bakışın mahmûrânedir
Nazlığın tazedir
Yürümek nâzik nâzlımın

5 Zeyrekden incedir beli
Âşıkın eylersin dili
Kuzumun tatlıdır dili
Yürümek nâzik nâzlımın

Mestâne gözün
Ol âhû gözün
Yaydır kaşın
Yürümek nâzik nâzlımın

Selviden dal gibi
Dahı nevreste gül gibi
Muhibbîn tutma el gibi
Yürümek nâzik nâzlımın

1034

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kaşların lâm elîf gözlerim mîm sâd
Muhabbet nâmesin yaz elden gitdi

Gönlümün şehrin eyledi bir bâd
[449b] Yakdı vîrân etdi öz elden gitdi

Ferhadım darbı kayalar yarmağa
Kâ'ilim dostun meyânın sarmağa
Göynümü kondurdum yâri görmeğe
Aklı fikri der senin öz elden gitdi

Felekden tesellî aldım der iken
Akan çeşmim yaşın sildim der iken
Derdimin dermânı buldum der iken
Derdimin dermânı tiz elden gitdi

Der ki âhû bâkî değil zamâne
Çağırayım kimse gelmez emâna
Selâm eyle benden kaşı kemâna
Ağlayıp ağlayıp göz elden gitdi

1035
Türkî
8'li Hece Ölçüsü

[450a]1 Girmişim dervîşin donuna
Gine şeydallâh için
Severim güzel olanı
Hasbeten-lillâh için

Ey yüzü gül kaddi tûbâ
Gel bana cevr eyleme
Ben seni cânı gönülden
Severim Allâh için

Ağâ yollum seninle
Bir güzel kavl edelim
İyi ile baş koşalım
Kem olanı nidelim

Sen de benden gayrısını
Sevme yine güzelim
Ben de senden gayrısın
Sevmezem billâh için

5 Cân u dilden mâ'il oldum
Severim zâlim seni

Hakk’ı bir bilirsin dostum
Gel ağlatma sen beni

Ruhun beyaz billurdan
Eritir saç u teni
Gel bana cevr eyleme
Hazret-i Resûlullâh için

1036

Türkî

Fâ’ilâün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[450b]1 Ey felek derdim yeğin dermânı gözler gözlerim
Durmuşum âteşi hicre nârı gözler gözlerim
Bir onulmaz derde düşdüm rûz u şeb yanmakdayım
Âteşim teskin eder ummânı gözler gözlerim

Yâ İlâhî kıl inâyet ben garîb-i bîçâreye
Âteş-i aşk ile ben dönmüşüm dîvâneye
Gâyet eyle za‘îf oldum tîmâr eyle yâraya
Gezerim Mecnûn gibi dûn ü gün Leylâyı gözler gözlerim

Bu gözlerim ağlamakdan la‘l ü güldür her yeri
Nece feryâd etmeyim cevrin çokdur ey perî
Dâ’imâ işler onulmaz za‘fı bir anın gibi
Yâraya merhem saran Lokmân-ı gözler gözlerim

1037

Türkî

11’li Hece Ölçüsü

[451a]1 Rakîbim uğradım dostân mı gönül
Ol elâ gözlerim mestân mı gönül
Hûbların şâhî dostdan mı gönül
Ne cevâb vereyim sorana dilber

Mecnûn pınar bekler Leylâ yolundan
Sara gülşen arâmînin elinden
Göğsü gök zenbûlî saçı telinden
Bakışın benzetdim cîrâna dilber

Lebin zülâlına olmuşum hayrân
Mübârek kaşların âşıka seyrân
Geçmez kadirdir günümüz bayrâm
Senin mâh yüzünü görenler dilber

[451b] Muhammed sevdiğin hûrî murâtdır
Sevdiğim yoluna cânım mezâtdır
Ol Hudâ lutf etmiş gamdan azâtdır
Sîne sîne sîne sarana dilber

1038
Türkî - Kâtibî
8'li Hece Ölçüsü

1 Cânım bu cevr ü cefâya
Değme yürekler mi döğer
Kalbinde îmân var ise
Sarıl Allâh'ı seversen

Giydiği kaftandır ey
Öldüm yalvarı yalvarı
Vezirin sırça sarayda
Sarıl Allâh'ı seversen

Bursa benim şârım olsa
Koynumda sîm pârım olsa
Sencileyin dostum olsa
Sarıl Allâh'ı seversen

Kâtibî sevdi ezelden
[452a] Benzim sarıdır gazelden
Vefâ gelmez her güzelden
Sarıl Allâh'ı seversen

1039
Türkî
11'li Hece Ölçüsü

1 Dûr eyleyip şu âlemi gezerim
Güle koşmağa komaz hâr beni
Yârin âteşiyle yanıp teşne'i zem leblim
Ağâz edem ne hâletdeyim gör beni

Bâzargân değilim kumaş almazam
Sözüm doğruyadır hîle bilmezem
Hercâî değilim yüze gülmezem
Var eşime yoldaşıma sor beni

Deli gönül bir yerde eylemez karar
Rûy-i Mecnûn gibi Leylâ'nı arar
[452b] Ben vazgeçdim seni rakîbler sarar

El diye bir de Mecnûn eder âr beni

Öksüz Ali'm eydür gönül uğrusı
Onulmadı bu çiğerim ağrısı
Severim güzeli sözün doğrusu
Gel a cânım gel sînene sar beni

1040

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ayağa düş al elin kaldır
Düşüp ayaklarda turâb olmasın
Ağlatma uşşâkı şâd eyle güldür
Yavrum sende böyle celâl olmasın

Muhammed ümmeti değil misin sen
Tutayım kapında kul olmuşum ben
[453a] Dürdâne dişlerin ey gonca dehen
Nece lebin a gözüm bal olmasın

Mustafâ beni hicr oduna yakarsın
Beni koyup gayri yâre bakarsın
Eğer göynüm ka'besini yıkarsın
Emciğim sana helâl olmasın

1041

Türkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Sefer düşdü hey cânânım
Gidem gibi dünyâdan
Felek hışm etdi ayırdı
Beni gül yüzlü yârimden

Ölümden korkmazam amma
Hemân bir nesnedir korkum
Ben ölemde sen kalasın
Olasın ellerin yâri

Çekilir yârin cefâsın
Okurlar dâ'im vefâsın
Gelir muhabbet kokusun
Yel estikçe ğubârından

[453b] Onulmaz sînemin dâğî

Yeri göğü tutar âhî
Dilber seversen Allâh'ı
Sakın âşıkın âhından

5 Der ki Râzî varmazam
Dahı devrân sözümüz
Gurbet elde kalmazam
Ayrı düşdüm ben nigârımdan

1042

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bu dehrin hâline eyledim nazar
Her biri bir türlü giriftâr ancak
Kemâle erişmiş hârı eyle gülzâr
Bülbülün feryâdı âh u zâr ancak

Kimi mâ'il olmuş mâl-ı dünyâya
[454a] Kimi nâ'il olmuş tâc u kabâya
Kimi dervîş olmuş girmiş abâya
Kiminin başına tâcı dar ancak

Eğer pâdişâhsın eger kim gedâ
Ede gör bu borcunu vaktinde edâ
Kimi safâya düşürmüş Hudâ
Kiminin kısmeti zehr-i mâr ancak

Karâr olmadı mı her deli âkıl
Nece bir gezersin dünyâda gâfil
Bâri çalsa idi sûrı İsrâfîl
Bizden evvel gidenler intizâr ancak

1043

Türkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Hakk insâf versin göynüme
[454b] Uydurdu beni kendine
Varın söyleyin efendime
Bana göndersin gönlümü

Göynümü alan onmasın
Şen olup bir dem gülmesin
Yeni sevdiği doymasın
Bana göndersin gönlümü

Göynümü aldın âl ile
Aldatıp beni dil ile
Sarsın zülfünün teline
Bana göndersin gönlümü

Yârimin giydiği allar
Çıkıp gittüceği dâğlar
Leblerin akan ballar
Bana göndersin gönlümü

Eger sen yâre varırsan
Gül yüzlü yâri görürsen
Ağzından haber alırsan
Bana göndersin gönlümü

1044
Türkî
8'li Hece Ölçüsü

[455a]1 Penceresi karşımızda
Sevdâsı var başımızda
Uzak değil karşımızda
Ağam Muhammed Çelebi

Penceresi penceresi
Yalvarmak oldu çâresi
Anasının bir tânesi
Ağam Muhammed Çelebi

Evleri var taş üstünde
Çifte benler kaş üstünde
Her ne dersen baş üstüne
Ağam Muhammed Çelebi

Göz görüp gönül düşeli
Gökçedir Muhammed Çelebi

Bahçede teber kesene
Hırsız girer bostâna
Koçum gitdi şehristâna
Sen gel Muhammed Çelebi

Göz görüp gönül düşeli

Güçdür Muhammed Çelebi

1045

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

[455b]1 Gönül eğlencesi bezdirdi dedim
Ya benim kaşları hilâlim mi var
Sarhoş yüzlüm mestâne gözlüm
Ya benim lebleri zülâlim mi var

Ne var idi el sözüne uyıcak
Sînem hançer ile bağrım delecek
Ol zâlime karşı bana kıyıcak
Za'îfim sultânım mecâlim mi var

Varıp yüz sürmeli ol hâki pâye
Bizden selâm eylen kaşları yâya
Âdem-i bâzargândır dostan Hudâ'ya
Cevâhir kısmından bir lâlim mi var

Elim ermez dilim kısa neyleyim
[456a] Garîp bâşım alıp kande gideyim
Öksüz Âşık eydir ben bir gedâyım
Sarf edicek mâlı melâlim mi var

1046

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bir gün mâi giyer bir gün meneviş
Kişi sevdiğine eder mi bu iş
Benim ne talihsiz bâşım var imiş
İncitmen Mecnûn'u gider yâd olur
Kalır ad olur nâ-murâd olur

Duduya kumruya dal eksik olmaz
Garîpçe bülbüle gül eksik olmaz
İncitmen Mecnûn'u gider yâd olur
Kalır ad olur nâ-murâd olur

[456b] İşimden gücümden zâr eyledin zâr
Cihânı bâşıma dâr eyledin dâr
Sen uğratdın başım aşka giriftâr
İncitmen Mecnûn'u gider yâd olur
Kalır ad olur nâ-murâd olur

Artık varmayayım yârin yurduna
Yâdları getirdin benim yerime
Bağışladım seni yeni yârine
İncitmen Mecnûn'u gider yâd olur
Kalır ad olur nâ-murâd olur

1047

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Rast geldim uzun boylu hânıma
Zâlim niçin girdin benim kanıma
Gamzen tîri kâr eyledi cânıma
[457a] Gurbetde hayâlin bana eş oldu oh
Sevdiğim demlerin şimdi dûş oldu oh

El eyledin benim gönlüm alınca
Nâz eyledin ben seninim deyince
Sözü güzel hüsnü vardır beli ince
Gurbetde hayâlin bana eş oldu oh
Sevdiğim demlerin şimdi dûş oldu oh

Hercâî sen dâ'im gülersin yüze
Harâm olsun cevr eyledin bize
Hakk vereki bir gün varayız size
Gurbetde hayâlin bana eş oldu oh
Sevdiğim demlerin şimdi dûş oldu oh

Aramızda yolum uzak varamam
[457b] Bir güzele gönül verdim alamam
Mecnûn oldum neylediğim bilemem
Gurbetde hayâlin bana eş oldu oh
Sevdiğim gözümden şimdi dûş oldu oh

5 Muhibbî der ahım yerde kalmasın
Bencileyin birin dahı bulmasın
Ben ağlarım yârim anda gülmesin
Gurbetde hayâlin bana eş oldu oh
Sevdiğim zevklerin şimdi dûş oldu oh

1048

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hicr ile yakmağa sînem aşk-ı nâr el vermedi

Dîdelere ey gözüm kanlı yaş el vermedi
Tâli‘imdir her kime cânım desem sevmez beni
[458a] El çekem gibi fenâdan çünkü aşk el vermedi

Cân-ı dilden âşık oldum sıdk ile sevdim seni
Gam mıdır fedâ eylesem yoluna cân u teni
Bir melek sîmâyı gördüm dedi âşık sev beni
Göz ile kıldı işâret amma kaş el vermedi

Etdiğim cevr ü cefâyı fikr edip kaldım tana
Ben garîbi geçdiler mi yoksa sultânım sana
Aksine döndü felek uymadı devrân bana
Katl ederdim ben rakîbi amma savaş el vermedi

Her kaçan yüzünü görse zâyi eder aklın Halîl
Hakk seni övmüş yaratmış bize vallâh Celîl
Arzuhâl sunmak murâdım arada yokdur delîl
Yazdırırdım tasvîrin amma nakkâş el vermedi

1049
Semâ‘î
8’li hece ölçüsü

[458b]1 Karşımızda duran dilber
Sana kurbân olayım mı
İsmin okur gönlüm ezber
Sevdi cânım öleyim mi[474]

Muhabbetin cândan mıdır
İştiyâkın tenden midir[475]
Bu ayrılık senden midir
Yoksa Hakk’dan bileyim mi

Aşkın ârız zevkiyle
Geçdi ömrüm mihnetle
Sevdiceğim hasretiyle
Şöyle mahrûm kalayım mı

Kâtibî der sözün[476] derde
Dil oynatır aşk bu serde[477]

[474] Gönül hayrân kalayım mı, Nüzhet, Kâtibî, s. 48.
[475] İtikadın benden miydi, Nüzhet, Kâtibî, s. 48.
[476] Düştüm, Nüzhet, Kâtibî, s. 48.
[477] Aşkımız var imiş serde, Nüzhet, Kâtibî, s. 48.

Tenhaca bulduğum yerde
Şeftâlisin[478] alayım mı

1050
Semâ‘î
8’li Hece Ölçüsü

[459a]1 Benim gönlüm alan dilber
Kurtulmaz cevri cefâdan
Söz dinlemez âhir şerdir
Bir ses gelir her kafadan

Kılarım âh ile zârı
Söyünmez aşkın nârı
Alaydım göynümü bâri
Hakikatsiz bî-vefâdan

Her aybı yutmak olmaz
Yâri koyup gitmek olmaz
Fırsatını fevt etmek olmaz
Mesttir bu kayd u vefâdan

Der ki Osmân yürü melek
Çok yalvardım geçmez dilek
Korkarım ki çarh-ı felek
Beni ayırır Mustafâ’mdan

1051
Semâ‘î
8’li Hece Ölçüsü

1 Bir elâ gözlü hûrîden
Yeni ayrıldım yârimden
Sabır versin Yaradan
Yeni ayrıldım yârimden

[459b] Yüksek evlerin üstüyüm
İnce bellerin dostuyum
Söylemez bana yaslıyım
Yeni ayrıldım yârimden

Şevket bulupdur misâli
Oldu yürekler tasalı
Müyesser ola visâli

[478] İntikamım, Nüzhet, Kâtibî, s. 48.

Yeni ayrıldım yârimden

Sevdiğim yurdunda sâkin
Kendini rakîbten sakın
Unutma tuz etmek hakkın
Yeni ayrıldım yârimden

5 Gör şu feleğin işini
Ayırdı benden eşimi
Muhibbî gördü düşünü
Yeni ayrıldım yârimden

1052

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Câna hayât virir gülün bahârı
Kimi gonce kimi üftâdelenmiş

Yazık o güllere tımarsız bağın
Andelîb eylemez yazıda dâğın
[460a] Şehr ile esip dediği câğın
Güle şu'le düşmüş gül zâdelenmiş

Bulanıkdır yaz gününün havâsı
Anda kabûl olur âşıkın du'âsı
Cânıma kâr eyledi bülbül sadâsı
Gördüm hâr elinden gül zâdelenmiş

Sürâhi elde olsa piyâle câmda
Müsâhip yâr ister bu şâzı gamda
Bu mahlede bu meclisde bu demde
Gördüm samurunu irşâlilenmiş

1053

Türkî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Evvel Allâh âhir Allâh okunan ezanı gör
Der kulların azizallâh titreşir hezârı gör
[460b] Kıyâs etme benim diye sâhib-i karârı gör
Var aklın başına düşür pür-gamın kazânı gör

Kesmez ümîdim Hakk'dan cânım doğru yolu sezer
Hakk'ın buyruğun tutanlar cennet-i a'lâda gezer
Komaz beş vakdi kazaya ol âh ile gezeni gör

Korkarım çarh-ı felekden sırrım getire bir gün
Ol Hakk'ın hicâbından akar kanlar bir gün
Gurbetde okudur sana kendü defterin bir gün
Yılda bir kere devr olur gamınla yazanı gör

Kiminin hakkı ye'si kiminin hakkı değil
Felekdir çarh-ı döndüre sanma ki sâkî değil
Der Kâtibî yalan dünyâ kimseye bâkî değil
[461a] Yarın ol mahşer gününde cüretimiz anı gör

1054

Türkî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Yâr ile seyrâna çıkdık bile bayram günleri
Ne ağlarsın deli gönül güle bayram günleri
Aradım halkın içinde bir efendim yok benim
Boynumu eğdimde bakdım şu ele bayram günleri

Ben sana gönül vereli kaddimi dâl eyledin
Yürü hey hercâî dilber sırrım ele söyledin
Bir kerre cânım demekle ne aceb hışm eyledin
Efendisi böyle bakmaz kula bayram günleri

Ben sana gönül vereli kalmışım çâr u nâçâr
Bu zamân bâkî değildir bu kânunlar göçer
Dört yanıma nazar etdim cümlesi yiyip içer
[461b] Öksüz âhım gam içinde kaldı bayram günleri

1055

Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Yârim bana ikrâr verdi
Kavli yalanım gelmedi
Muhabbeti dilde imiş
Yüze gülenim gelmedi

Yârimin sohbeti baldan
Ne gelir her acı dilden
Ağladıkça bu çeşmimden
Yaşım sileyim gelmedi

Kaşları var hilâl gibi
Lebleri var zülâl gibi

Bülbül gül arzular gibi
Zârî kılanım gelmedi

Yârimin sohbeti hâli
Kadeh döner sağlı sollu
Derde düşmüş Kâtiboğlu
Dermân bulayım gelmedi

1056

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Felek kırdı benim kolum kanadım
[462a] Uçmasam sürüniyem bir zamân
Komadın elden almadın sevdiğim
Ben kiminle eğleneyim bir zamân

Buymuş feleğin insana ahdi
Yâr gideli yakıldı göynüm tahtı
Herkes sevdiceğin sardığı vakdi
Ben de anlayıp ağlayayım bir zamân

Gel gitme dediler aşkın yurduna
Sanırsın kıyâmet kopar ol güne
Çıkmayayım eşe dosta düğüne
Hayâlinle eğleneyim bir zamân

Gel gitme dediler aşkın yurdundan
Dâğlar tutuşuben yanar âhından
[462b] Elâ gözlü bir güzelin derdinden
Siyah şallar bürüneyim bir zamân

1057

Türkî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Ey gönül sen ednâ iken konuşurdun bây ilen
Ehl-i diller defterinde birde sensin sayılan
Şimdi bilmem nasıl oldu âhının tuttu nâbın
Başımız ğavğaya düşdü cengimiz dünyâ ilen

Ey gönül gaflete düşme kendini hâbdan uyar
Kış eyyâmı geldi geçdi geldi yetdi nevbahâr
Vücûdum olmaz küşâda gamdayım leyl ü bahâr
Başımız ğavğaya düşdü cengimiz dünyâ ilen

Gece gündüz ağlarım ben ya nice gülsem gerek
Arayıp bir yâr-i sâdık kendime bulsam gerek
[463a] Kılarım ben mâlı âkıbet olsam gerek
Başımız ğavğaya düşdü cengimiz dünyâ ilen

Âlemin seyyâhı oldum hîç bilmezem neylerim
Deryâ gibi mevc ururken gözlerimden nemlerim
Amelim yok Hakk'a lâyık cürm ü isyan işlerim
Başımız ğavğaya düşdü cengimiz dünya ilen

5 Dertliyim dermân Hudâ'dan gam u kasâvat bendedir
Fârig ü azâde olmam nitekim cân tendedir
Der ki Osmân ben neylerim suç kabahat bendedir
Başımız ğavğaya düşdü cengimiz dünyâ ilen

1058

Türkî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Açıldı bağçeyi bağlar göynüm açılmaz benim
Âlemin yaz u bahârı aynama gelmez benim
[463b] Gözlerimden akan yaşım rahm edip silmez benim
Sevdiğim böyle perişan olduğum bilmez benim

Her sabâh çıkar salınır yanıma gelmezlenir
Veririm Tanrı selâmın gâh alır almazlanır
Gözlerimden akan yaşı nazlanır silmezlenir
Sevdiğim böyle perişan olduğum bilmez benim

Yâ İlâhî dilerim kim arzuhâlim eylesin
Bu yüreğim yâresine tımârı kim eylesin
Bu kadar cevr ü cefâya bu Kul Ahmed neylesin
Sevdiğim böyle perişan olduğum bilmez benim

1059

Türkî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Gine saldı üstümüze asker ile gam bugün
Yürü varsın sevmez isen beni seven var bugün
[464a] Harc eyledim cümle varım şöyle kaldım ben bugün
Ey sâkî doldur içelim aşkına bir câm bugün

Çok zamândır hasretliyim intizârın çekerim
Âh eyleyip gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Ol yüri gelir diye varır yola bakarım

Sana muntazır olmuşdur cümle hâs u âm bugün

Dîdim ağlar sînem ağlar böyle bir mâtem durur
Kaşlarına behâ olmaz gözlerin hâtem durur
Gıssadan azâd olursam benim kârım gam durur
Esme yâvuz rûzigâr ölmeden alma bugün

Ahmed'im der dilerim ki gonce gülüm solmasın
Dostu benden bâd iden iki cihânda gülmesin
Ol adûya bir iş etsem hîç kimseye olmasın
[464b] Dâstân olsun dillerde koyayım bir nâm bugün

1060

Gazel-i Sultân Süleymân Tahmîs-i Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Câme-i sıhhat Hudâ'dan halka bir hıl'at gibi
Bir libâs-ı fâhir olmaz cisme ol kisvet gibi
Var iken baht-ı sa'âdet kuvvet ü kudret gibi
Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi

Ehl-i vahdet kâ'inâtın âkil ü dânâsıdır
Merd-i fârig âlemin mümtâz ü müstesnâsıdır
Gör ne dir ol kim sözü gûyâ Mesîh enfâsıdır
Saltanat dedikleri ancak cihân gavgâsıdır
Olmaya baht u sa'âdet dünyâda vahdet gibi

Tâ'at-i Hakk mûnis-i bezm-i bekâdır âkıbet
Sıhhat-i cân u beden senden cüdâdır âkıbet
Bâd-ı sarsardır fenâ âlem hebâdır âkıbet
Ko bu ayş u işreti çün kim fenâdır âkıbet
Yâr-i bâkî ister isen olmaya tâ'at gibi

Âlemi gözden geçirsen eylesen bin yıl rasad
[465a] Devr içinde durmasan görsen hezârân nîk ü bed
Her taraftan aksa dünyâ mâlı gelse lâ-yu'ad
Olsa kumlar sayısınca ömrüne hadd ü aded
Gelmeye bu şîşe-i çarh içre bir sâ'at gibi

5 Menzil-i âsâyiş-i ukbâya istersen vüsûl
Hubb-i dünyâdan ferâgat gibi olmaz doğru yol
Şâdmân erbâb-ı uzletdir hemân Bâkî melûl
Ger huzûr etmek dilersen ey Muhibbî fârig ol

Olmaya vahdet makâmı gûşe-i uzlet gibi

1061

Gazel

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[465b]1 Pâdişâhım derde düşdüm bana bir dermân meded
Derdine dermân ister mürüvvet sâhibi Sultan Murad

1062

Türkî

13’lü Hece Ölçüsü

1 Hîç aklım yokdur başımda bilmezem noldum
Bir kara gözlü öcünden sarardım soldum
Şimdi dâğlar başı oldu mekânım yurdum
Elem çekme deli gönül devr olur zamân

Benim dost sandıklarım oldu bana düşman
Etdiğin işlere cânım olursun pişman
A sevdiğim ağa yollum hey çeşm-i mestân
Ey belâlı deli gönlüm gine mi hicrân

Elem çekme deli gönül devr olur zamân
[466a] Bahçenizde bitmez olsun kırmızı güller
Sabâh sabâh ötmez olsun garîp bülbüller
Ben anın nesin aldım ol beni diller
Ey belâlı deli gönlüm gine mi hicrân

Ahmed eydür ağa yollum sarardım soldum
Mâh yüzün gördüm cânım sana kul oldum
Habîbimsin a birtanem yetiş ben öldüm
Ey belâlı garîp başım gine mi hicrân
Elem çekme tasalanma devr olur zamân

1063

Şarkî - Hüseynî

11’li Hece Ölçüsü

1 Nâlemiz tuttu yine afâkı
Yâd kıl eylediğin siyâkı
Şâd-kâm eyle deli müştâkı
[466b] Çâremiz lutfuna kaldı sâkî

Oldu dil nâr-ı humârınla kebâb
Verdi câna bu elem-penci şitâb
Bizi bir câm ile kıl mest u harâb
Çâremiz lutfuna kaldı sâkî

Dem-i gül geçdi çemen fasl-ı bahâr
Şevk ile nağmeler etmekde hezâr
Ne revâdır çekevüz renc ü humâr
Çâremiz lutfuna kaldı sâkî

Dil-i avârede derdin sitemin
Cân-ı şûrîdede sevdâ-yı gamın
Bizi öldürdü yine renci elemin cânım
Çâremiz lutfuna kaldı sâkî

1064

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[467a]1 Ey gönül derd ile yan yârimden ayrıldım yine
Ey gözüm kan ağla dildârımdan ayrıldım yine

Bir hazân-dîde belâlı bülbül oldum gûyiyâ
Tâ ki ben ol yüzü gülzârımdan ayrıldım yine

Yarandı belâ kaddim nihâlin kıldı dâl
Nâgihân ol serv-i gül bahârdan ayrıldım yine

Hey meded dirlik haram oldu bana şimden geri
Göz göre ben haste tımârımdan ayrıldım yine

5 Meftûnî pâ mâl kıldı yine devrân beni
Kim gurbet elde gam-hârımdan ayrıldım yine

1065

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Salınıp kande gidersin yâr sabâhın hayrola
[467b] Sana bir kelâm sorayım dur sabâhın hayr ola
Âşıka cevr ü cefâda gayet fettândır işin
Âşıkın ağladan gülmez dur sabâhın hayrola

Ârifâ söyleşelim sözümüzü ezelim
El ele olupta bizde senin ile gezelim
Yol böyle erkân böyle elân böyle güzelim
Evvel-i emirde selâmın ver sabâhın hayrola

Ârif oldur ki cihânda her sözünde bir diye
Gel efendim başın için koya bakma sen kaya

Bulutdan çıkmış ay gibi âleme verdin ziyâ
Perişan olmuş yüzünde tel sabâhın hayrola

Der ki Osmân şu fenâda yokdur benim güldüğüm
Lebin ol hastaya emdir budur benim bildiğim
[468a] Çok şükür dost yüzünü gördüm gam değildir öldüğüm
Sevdi cânım düşdü göynüm bil sabâhın hayrola

1066

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey put-ı tersâyı dilber sındı haçların senin
Zâhir oldu mâh yüzü tarâş oldu saçların senin
Gâyeti câreste sandım ak bulup tülbendini
Tebdil olmuş şeb-külâhı eski tâcların senin

Neyleyim düşdü gönlüm alınması güç olur
Sen ise hâl anlamazsın katı bağrın tûç olur
Yarın mahşer dîvânında hâlin bilmem nece olur
Hazret-i Allâh bağışlamazsa eğer suçların senin

Cân ile halleşdim yoluna gündüz gece
Mestâne gözlerin ile tâ ki dünyâyı seçe
[468b] Hubluğun giryânı cehd et bir selâmetlen geçe
Olmaya yolsuz harâmi yolda başlarım senin

Der Kuloğlu anı söylerse koşarsa şânınla
Merd olan sırrın açar mı kâdının tezvîrâtıyla
Var ise bana lebin zekanında ger-nim meyânınla
Yoksa kurban olmağa gam yer mi kocların senin

1067

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Geldi küffâr bağladı hep cümle varım der Budim
Ser çekip burç-ı eflâka çıkdı ahım der Budim
Cenk edip düşman ile oldu semâhımdır Budim
Gelmeyen feryâdıma çeksin günâhım der Budim

Bir zamân ben olmuş idim sedd-i İslâm'a kilîd
Merd olanlar dîn uğruna cân verip oldu şehîd
[469a] Tâ kıyâmet haşr olunca kesmezem Hakk'dan ümîd
Açıla belki gine baht-ı siyâhım der Budim

Kurtarın şehrin benim küffâra mesken eylemen
Hakk kerimdir gam çekip siz dîde giryân eylemen
Bu hususta suç bulup kimseye bühtân eylemen
Böyle yazmışdır yönü emr-i a‘lâm der Budim

Göz göre gitdi varım düşmanlara oldu nasîb
Yâ İlâhî kıl müyesser zahmıma kondur tabîb
Hey yazık küffâr elinde yakılıp oldum garîb
Mescid ü minberlerim hep kıblegâhımdır Budim

5 Ey Ömer bilmeyen bilmez söyleşir efsânemi
Kılmamış İslâm için Mevlâm döğünmüş danemi
Sene bin doksan yedide zabt edip cebhânemi
[469b] Nasib oldu düşmanlara zırh u silâhım der Budim

1068

Türkî

1 Bir hercâî efendim var artırır efgânı hey vay
Ey vay düş oldu şerrime efkâr-ı gül
Gel efendim gel gel gel nâzenînem gel bendeni eyleme bîmâr
Sakınıp eyleme giriftâr
Yeter çekdirdin intizâr

Gel efendim lutfun ile bana söyle
Şöyle tesellî hâtırım eyle
Gel efendim hûblarda budur yol erkân
Akar bu dîdelerden kan

Ab-vârî hastana gel eyle dermân
Gel efendim bahçelerde biter sünbül
[470a] Gülistânda öter bülbül
Al yanağı olmuş güldür

Gül efendim gül gül
Bağçelerde biter lâle
Boyu benzer selvi dala
Sen koydun beni bu hâle
Bil efendim bil bil
Bil şivekârım bil

1069

Şarkî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Bu bendeni aşk oduna yanmağa komazlar

Pervâne sıfat şem‘ına dolanmağa komazlar

Gülmek değil ağladığı ta‘n ederler
Dil teşne’i gözyaşı kanmağa komazlar

Mekr ile elim bağlı dilim tutkun ederler
Kanlar gibi gözyaşı boşanmağa komazlar

Doğruluk ile cânı fedâ etsem o serve
[470b] Eğriler inanmadı inanmağa komazlar

5 Anın gibi çerâğını uyandıra Halîli
Erbâb-ı hased sanma uyanmağa komazlar

1070

Türkî

8’li Hece Ölçüsü

1 Gül budanmış dal dal olmuş
Dalına bülbüller konmuş
Yerime yâdlar mı gelmiş
Ben şu yerlerden gideli
Gurbet illere düşeli

Ağam yeşiller giyersin
Birin kor birin seversin
Hercâî olmuş gezersin
Ben şu yerlerden gideli
Gurbet illere düşeli

Hîç yârim yokdur yanımda
Hîç gamım yokdur serimde
Bülbül figan eder gülde
Ben şu yerlerden gideli
Gurbet illere düşeli

[471a] Münakkaş iki gül konmuş
Küsülü olanlar barışmış
Yeniden fidan yetişmiş
Ben şu yerlerden gideli
Gurbet illere düşeli

5 Kuloğlu söyler bu sözü
Âh uçurdum kolumdan bâzı

Öldü dirler şimdi bizi
Ben şu yerlerden gideli
Gurbet illere düşeli

1071

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Başın için siyah zülfün yüzüne
Perişan eyle gel dağıt yüz gündür
Bir kez kapa bakmak olmaz yüzüne
Alnın eydür göz kamaşır yüz gündür

Tîr-i gamzen yer-i cânda bellidir
[471b] Biri lâle biri sünbül biri güldür
Bir sâ'at yârdan ayrılmak bin yıldır
Ne sebepten yüzün görmem yüz gündür

Çek sîneme gamzen okun dâğı yar
Ferhâd isen Şîrîn için dâğı yar
Bulamazsın bencileyin dahı yar
İstersen bu dergâhta yüz gündür

Hafta geçer yüzün görmem her ay vay
Yüzün ile bahse durur her ay vay
Gül nâdân elinde kalmış her ay vay
Gülşeninden cüdâ düşmüş yüz gündür

5 Arzuhâlin arz eyle gir dîvâna
Münkir bilmez alkış nedir du'â ne
[472a] Sevdiğinden cüdâ düşmüş dîvâne
Ağlar feryâd eder gezer yüz gündür

1072

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Aceplemen dostlar ağladığımı
Derûnumda bir od düşdü nârım var
Benim bir kanlar içici yârim var

Şehrin uğradım yârin göçüne
Al ibrişim sarmış siyah saçına
Âşık otağını kurmuş içine
Be yârenler benim şöyle hâlim var

Kanı benim ağalarım beylerim
Câmilerde ezan verir tanlarım
Üç gün güler isem beş gün ağlarım
[472b] Be yârenler benim şöyle hâlim var

Âşık eydür ben vatana varaydım
Varaydım da seni anda bulaydım
Benim olmayaydın keşke nolaydı
Be kadılar benim şöyle yârim var

1073

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sevdiğimden haber geldi ben ona yâr olmam demiş
Ağlayıp yalvarı gelsin yüzüne gülmem demiş
Gizli iken sırrımızı âleme şây eyleyip
Öldürürüm cevrim ile merhamet kılmam demiş

Görmeyip yârin cemâlin dil nece mesrûr olup
İncinip ol bî-mürüvvet bizi dilden dûr edip
Anın için ağlamakdan dîdelerim kan olup
[473a] Sevdiğim ummân olursa yaşını silmem demiş

Kaşlarımı yay eyleyip kirpiği atar okun
Gözleri eyler işâret yanına varma sakın
Zerrece göğsünde îmân var mıdır dostlar bakın
Tanrı selâmını bile virmesin almam demiş

1074

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kara gözlüm sana gönlüm düşmüşdür
Alamam gönlümü bilmem nice olur
Mecnûn olup akılcığım şaşmışdır
Alamam gönlümü bilmem nece olur

Sevdiğimin gayet beli boyu mevzundur
Hokka-feme bülbül dili öykündür
Dişleri dürdâne lebi zülâldir
[473b] Alamam gönlümü bilmem nice olur

Kaşları karadır ruhu münevver
Bir melek sîmâlı hûriye benzer
Saklasın hatâdan ol Ğanî perver

Alamam gönlümü bilmem nice olur

Dökmüş kâküllerin biri nişan durur
Kirpiğin ok atmış bağrıma durur
Ben gedâ karşında dîvânın durur
Alamam gönlümü bilmem nice olur

Umarım gül yüzlüm ahdine durur
Hercâî değildir hakiki yârdır
Meftûnî karşında bir gedâ kuldur
Alamam gönlümü bilmem nice olur
Bilemem bu derdin sabrı ne olur

1075

Şarkî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[474a]1 Ey dil yine cânımdan ayırdı beni devran
Göz göre revânımdan ayırdı beni devran

Bir serv-i bülendimden bir şâh-ı levendimden
Bir gerçek efendimden ayırdı beni devran

Bir serv-i dilârâdan bir gülşen-i zîbâdan
Bir özge temâşâdan ayırdı beni devran

Çeşmimdeki nûrumdan cismimde huzûrumdan
Kalbimde serverimden ayırdı beni devran

Bendeni devletden bir tâc-ı ser izzetden
Tallâh sa'âdetden ayırdı beni devran

1076

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Efendim hışm ile bir kelâm etdi
[474b] Vallâh bilmezem cürm ü günâhım
Ben sana küsmüşüm söylemem şimdi
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

Aşkım âteşiyle yanıp kül olsun
Benim sana merhametim yok bilsin
Mansur gibi dâra kendi asılsın
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

Düşüp hâk ü pâye yüzüm sürmüşüm
Ah eyleyip cigerciğim delmişim
Söyle cürmüm diye andlar vermişim
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

Dûdî dilim kaşlarını çatıben
Ben kulunun hatırcığın yakıben
[475a] Dîdelerim kan ile yaş oluben
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

5 Korkarım araya düşman girmesin
Rakîbin sözüne dostum uymasın
Meftûnî sultânıma geçmesin
Vallâh bilmezem cürm ü günâhım

1077

Şarkî - Hüseynî

8'li Hece Ölçüsü

1 Benim servi hırâmânım yâr
Güzel gel sarılalım gel
Benim ömrüm benim cânım yâr
Güzel gel sarılalım gel

Hayâlin gönlümü aldı
Firâkın bağrımı deldi
Figânım âleme doldu
Güzel gel sarılalım gel

Ne kaldı sabra ne tâkat
Anınçün olmazam rahat
Be hey zâlim be hey iffet
Güzel gel sarılalım gel

Kovdum nâmus ile ârı
Edelden âh ile zârı
[475b] Cânânım ömrümün varı
Güzel gel sarılalım gel

5 Gedâ kul geçmez yöresinden
Bu cân ayrılmadan tenden
Sakınma vaslını benden
Güzel gel sarılalım gel

1078

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Sabâh oldu şehir yeri uç derdi
Sevdiğim hayâli karşımdan geçdi
Yâri görüp gül cemâli hoş mu geldi
Yâr senin için dolanırım bu semti

Gecelerce uyku girmez gözüme
Yastık diken olur batar yüzüme
Cihân gözükmez şimdi gözüme
Yâr senin için dolanırım bu semti

Bağımdan bahçemden bir gül yitirdim
[476a] Ferhad gibi dâğa sular getirdim
Ben de Mecnûn gibi Leylâ'm yitirdim
Yâr senin için dolanırım bu semti

1079

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 İstanbul coşdu hurûç eyledi
Dîn da'vâsındadır kul pâdişâhım
Bu şehri mu'azzam sana neyledi
Dîn da'vâsındadır kul pâdişâhım

Ahdimiz bütündür fâriğ olmayız
Küffâra aslâ harâç vermeyiz
Bu hususa biz sana dimeyiz
Din da'vâsındadır kul pâdişahım

[476b] Ölürsek şehîd kalırsak gâzi
Allâh'ın emrine cümlemiz râzı
Kızılbaş müftüyü ol hile-bâzi
Kullar istemezler bil pâdişâhım

Sadra geçip vezîrin Râmi
Eskerlet oğludur anın huddâmı
Kurulur meclisi nûş eder câmı
Dîn da'vâsındadır kul pâdişâhım

5 Halîfe oldur tahtında oturur
Sikkesi yürür hutbesi okunur
Dîvânı kurulur sorguç sokunur

Kullar böyle ister bil pâdişâhım

İsmim Muhammed'dir mahlasım Rıza
[477a] Esîr olup çok çekdim ceza
Her ne gelirse kazâya rıza
Dîn da'vâsındadır kul pâdişâhım

1080

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hakk Te'âlâ bir güzel halk etmiş amma meyli yok
Hâk u pâye yüz sürüp varan kuluna cevri çok
Merhamet kılıp gedâya bir nazar kılması yok
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

Ruhları mâh-ı münevver lebleri âb-ı zülâl
Sanasın bir dürr-i yektâ kaşları olmuş hilâl
Hakk ona vermiş cihânda çok mâl ü menâl
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

Ey güzeller şâhısın sen bana cevr eyleme
[477b] Hüsnüne mağrûr olup ben bendeni red eyleme
Tâ ölüp kabre varınca işimi zâr eyleme
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

Gece gündüz ağladığım benim yâre hoş gelir
Bendesin hasta edüben şimdi inkârdan gelir
Her güzel etdiği cevri yarın mahşerde görür
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

5 Merhamet kıl ben kuluna ey gani-yi perverdigar
Lutf u ihsânınla şâd et ben kulun senden umar
Âcizî Meftûnî zârı ber-murâd eyle ne var
Dertliyim dermâna geldim a sultânım kıl nazar

1081

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ben bugün seyrâna çıkdım şâdmân oldum gene
[478a] Şol güzeller arasında yârimi görem gene
Lutf ile kıldı tebessüm ber-murâd oldum gene
Sen hatâdan sakla yâ Rabbi ol gül handânımı

Ârifâna yek işaret eyledi ben bendeye

Ben gedâya rahm edüben derde tımâr eyleye
Umarım sâdık efendim merhametin kesmeye
Sen hatâdan sakla yâ Rab ol gül handânımı

Ben sana cân-ı gönülden eylerim dâ'im sena
Cân-ı dilden sıdk ile meylin ola benden yana
Tâ ezelden olmuş idik biz seninle âşina
Sen hatâdan sakla yâ Rab ol gül handânımı

Şol fenâ gülzârına meyl eylemen dostlar sakın
Ecel câmın nûş etmemiz oldu yakın
[478b] Sağına soluna kerimsin hamileler takın
Sen hatâdan sakla yâ Rab ol gül handânımı

5 Gel gönül sen ağlama kim sevdiğin bir tânedir
Gelmemiş misli cihâna ak gülün merdânedir
Sen güzeller şâhısın medhın eder Meftûnî der
Sen hatâdan sakla yâ Rab şol benim mahbûbımı

1082

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ İlâhî sana ma'lûm kalbimin mahzunluğu
Derdime dermân bulunmaz neyleyim ben varlığı
Fî zamâne dilberi hüsnünedir mağrurluğu
Sen inâyet kıl hidâyet ben kuluna dâ'imâ

Gece gündüz ağlarım ben derdime bir çâre yok
Sînem üzre nece yüz bin yârelerim haddi yok
[479a] Eyleyip bir kez terahhum dertlisine rahmi yok
Sen inâyet kıl hidâyet ben kuluna dâ'imâ

Hâk ile yeksân oluben yerlere sürdüm yüzüm
Bu sözüm hilâf değildir doğrudur hakdır sözüm
Pâdişâhlar pâdişâhı sana doğrudur özüm
Sen inâyet kıl hidâyet ben kuluna dâ'imâ

Derd ile döndüm deliye işim âh hod yaman
Merhametin kesme benden al emânımı aman
Bin olup kabre varınca arayasın çok zamân
Sen inâyet kıl hidâyet ben kuluna dâ'imâ

5 Sen güzeller şâhısın ednâna bir kıl sen nazar

Korkarım gayriye meylin ben kulun öyle sezer
Derd-mendi Abdî zârı mecnûna dönmüş gezer
[479b] Sen inâyet kıl hidâyet ben kuluna dâ'imâ

1083

Şarkî

8'li Hece Ölçüsü

1 A sultânım kaçma benden
Hîç cân ayrılır mı tenden
Mevlâm ayırmasın senden
Yavrum şîvekar çeşmi gamzekâr

Şunda bir mahbûb-ı dilârâ gördün mü
Şakıyıp bülbül misâli öten yârimi gördün mü

Sen gezersin levendâne
Ben ağlarım yana yana
Gel a cânım bizden yana
Nazlım şîvekâr çeşmi gamzekâr

Şunda bir mahbûb-ı dilârâ gördün mü
[480a] Şakıyıp bülbül misâli öten nazlımı gördün mü

Bülbülün feryâdı güle
Seher vakdi konar dala
Şakıyıp bağrımı dele
Yavrum şîvekâr çeşmi gamzekâr

Ağlatma ben kulun her bâr
İşim oldu âhile zâr
Merhamet eyle sen ne var
Yavrum şîvekâr çeşmi gamze kar

5 Deryâlarda gezer mâhî
Sensin güzellerin şâhı
Meftûnî ederse âhı
Yavrum şîvekâr çeşmi gamzekâr

Şunda bir mahbûb-ı dilârâ gördün mü
Şakıyıp bülbül misâli öten nazlımı gördün mü

1084

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

[480b]1 Be gaziler yol gözükdü bana
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

Geceler sabâha dek Hakk'a niyâzım
Şehâdet uğurudur benim feryâdım
Takdîr-i İlâhî böyledir yazım
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

Niyetim kazâdır kasdım adviye
Özümü tutmuşum ğanî Hüdâ'ya
Lutf ile nazar et şol ben gedâya
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

Küffârla mükârin olmamız yakın
Hey gâzîler telin başına sokun
[481a] Aramızda melâîn olmaya sakın
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

5 Meftûni'ye inâyet ğanî Hudâ'dan
Sakla îmânımız hıfz et şeytandan
Şefâ'at mahşerde Habîbullâh'dan
Ben ecel şerbetini nûş etsem gerek

1085
Şarkî
8'li Hece Ölçüsü

1 Telli turnam kaçma benden
Turnam ben avcı değilim
Bir müşkilim vardır senden
Turnam ben avcı değilim

Hâs hâllim hayâllim besbelli
Şivelim gök donlu
Turnam çuğalları kanlı
Turnam ben avcı değilim

Sarhoş zülüfler burmam Bağdâd'dan
[481b] Gelirsin ağzında hurman
Yürü var gidi ben bunda durmam
Turnam ben avcı değilim

Bu çuldur ben avcı başın
İçin olsun berh başı

Zalimler turnamı urman kâşı
Turnam ben avcı değilim

Turnam gelir dizin dizin
Boyu kanadından uzun
Turna benim iki gözüm
Turnam ben avcı değilim

Turnam gelir katar katar
Kipriğinin okun atar
[482a] Çok cefâ eyledin yeter
Turnam ben avcı değilim

Demir kapının kanadı
Turnam üstünde tünedi
Hep eller bizi kınadı
Turnam ben avcı değilim

Turnam ne yüksek uçarsın
Aduya göğsün açarsın
Her dem üstümden geçersin
Turnam ben avcı değilim

Yürü var gidi yürü
Nazlım çuldur ben avcı
Başın için cevab doğru
Turnam ben avcı değilim

1086

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[482b]1 Âteş-i sûzânıyla yandı yürek tutuşdu cân
Bağlayıp çeşmim yolun cûş eyleyip yaş ile kan
Kaldı seyl-i muhabbet içinde bu cân-ı nâtevân
El-amân ey rahmeti yok zâlim elinden el-amân

Âteş-i hicrânıyla bağrımı vîrân eyledin
Tîğ-i mihnetle yüreğim tûl-ı tûfân eyledin
Zulm ile yıkdın gönül mülkün vîrân eyledin
El-amân ey rahmeti yok zâlim elinden el-amân

Ey Usûlî âşıkın eğlencesi dildâr imiş
Kişi yârinden ayrılmak katı düşvâr iş imiş

Aşkı ben asân sanırdım hayli müşkil iş imiş
El-amân ey rahmeti yok zâlim elinden el-amân

1087

Şarkî

[483a]1 Âh elinden zülfü semendim benim
Hicrân deldi bu sînemi pârelendi gönül

Sanma sevdân bu sînemden aralandı
Aceb gâfil idi kim bulur mu Leyla'm
Ya bu hasret ya bu firkat kalır mı sandın
Hicrân deldi bu sînemi pârelendi gönül

Çok tuz ekmek yedik hakkın helal eyle
Gam yüküm yüklendi vallâh gîrelendi gönül

Bilmezsin nazlım kandedir yurdum
Âvâzım işiten ömrüm dinlesin virdim
Bir değil beş değil on değil derdim
Yaralar baş verdi vallâh sıralandı gönül

5 Garîp âşık eder haftada edâ
[483b] Sevip ayrılması goncem vermedi fayda
Başım yastıkdadır gözlerim yolda
Hasretiyle dertli sînem pârelendi gönül

1088

İlahi

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Fâ'ilün

1 Yâ Rabbenâ Yâ Rabbenâ Yâ erhamerrâhimin
Eğfirlanâ zünübenâ Yâ erhamerrâhimin

Madem cân tendedir cürm ü isyân bendedir
Afv u gufrân sendedir Yâ erhamerrâhimin

Sensin ezel tâ ebed ihsânına yok aded
Ben bendene kıl meded Yâ erhamerrâhimin

Sen bir Ulu Sultânsın nazîri yok Sübhân'sın
Her derde sen dermânsın Yâ erhamerrâhimin

5 Sinan kulun bî-riyâ fazlın diler külliya
[484a] Yâ sâhibül-kibriyâ Yâ erhamerrâhimin

1089

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Hudâ'ya ısmarladım efendim seni
İzzetiyle saldı öf öf rûzigârını
Yitirdim aklımı bilmem kendimi
Dîvâne eyledi öf öf bu efkârın

Efendim bendeni gâhî şâd eyle
Bu vücûdum şehrin aç keşâd eyle
Lebin dürre senden ber-murad eyle
Çün etdin bu derde giriftârın

Bilmem şu feleğe neyledim netdim
Sonda nûş etdim gel yetiş efendim
Bir âşık dalmasın cihâna yok tahammülüm
[484b] Eğer ister ise yine yârin

1090

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ak gerdanda siyah benler yaraşır
Kudret nazargâhı mıdır nedir bu
Bakılmaz yüzüne gözler kamaşır
Şemsi kamer mâhı mıdır nedir bu

Aklım alan kanlı zâlim budur bu şudur şu işde bu

Güzeller şâhısın ey kaderi âli
Ya nice olur seni sevenin hâli
Alnına çekilmiş tuğrâ misâli
Emr-i pâdişâh mıdır nedir bu

Gâfilin dûş geldi gözüm gözüne
Belî dedim uydum yârin sözüne
[485a] Hüsn-i hattiyle yazılmış yüzüne
Hatt-ı bismillâh mıdır nedir bu

Aklım alan kanlı zâlim budur bu şudur şu işde bu

Ağzı sedef lü'lü'dendir dişleri
Top top olmuş kirpikleri kaşları
Her dem bize cevr ü cefâ işleri
Şeş bölük sipâhı mıdır nedir bu

Meftûnî der gel çıkalım dâğlara
Konar bülbül ol kırmızı güllere
Kandil kandil olmuş ağar göklere
Âşıkların âhı mıdır nedir bu

Aklım alan kanlı zalim budur bu şudur şu işde bu

1091

Türkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[485b]1 Be hey güzellerin şâhı sana yalvarmağa geldim
Bugün sıdk ile billâhi sana yalvarmağa geldim

Kurban olayım câğına âşıkım gül yanağına
Yüzüm sürüp ayağına sana yalvarmağa geldim

Ben ölemezem yârsiz âşık arsız gerek arsız
Düşdü gönlüm ihtiyârsız sana yalvarmağa geldim

Gönlüm özendi gitmeye gülistânı seyretmeye
Bir gece sarılıp yatmağa sana yalvarmağa geldim

Şu sende arzum kalsın mı bana adüvler gelsin mi
Meftûni kulun olsun mu sana yalvarmağa geldim

1092

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

[486a]1 Elâ gözlerine kurban olduğum
İncinmişsin gibi bana sevdiğim
Yok mudur göğsünde dînin îmânın
İncinmişsin gibi bana sevdiğim

Nihâyeti yokdur etdiğin cevrin
Şekerden tatlıdır ol şîrîn sözün
Kasâvetli ancak şol güzel gözün
İncinmişsin gibi bana sevdiğim

Kanı senin nazlı nazlı güldüğün
Noldun deyip çeşmim yaşın sildiğin
Suçumuz nedir kurban olduğum
İncinmişsin gibi bana sevdiğim

A benim şâhinim yürü doğanım
[486b] Meftûnî'sin cân-ı dilden severim
Hûbların serdârı serv-i revânım
İncinmişsin gibi bana sevdiğim

1093
Türkî
11'li Hece Ölçüsü

1 Ganî Mevlâm gurbet ile dalarsa
Aşayım gideyim İsmâ'il diye
Ferhat'leyin kaza kaza dâğları
Delin gideyim İsmâ'il diye

Bir değil dört beş gördüm ölümü
Dilberlerin kahrı bükdü belimi
Mansur gibi yel savursun külümü
Tozayım gideyim İsmâ'il diye

Aman hey Allâh'ım aman
[487a] Dâğlar başı cümle duman
Behrî gibi gülde hemân
Dalayım gideyim İsmâ'il diye

Gülüm dallarında bülbül öterse
Meftûnî eydür gülüm biterse
Ah dostlar şu yerlerde va'dem biterse
Öleyim gideyim İsmâ'il diye

1094
Türkî
11'li Hece Ölçüsü

1 Be cânım özenip hüsnün gülüne
Durıcak çağların şimdidir senin
Kul olup bağlayup karşunda dîvân
Durıcak çağların şimdidir senin

Dağıtdın aklımı başımdan benim
[487b] Kendimde bilmez nice olur hâlim
Be benim bahârım kırmızı gülüm
Durıcak çağların şimdidir senin

Güzelim hûb nazar etsem aynuna
Kâkülün perişan olmuş boynuna
Vakdidir mevsimin şâhım koynuna

Girecek çağların şimdidir senin

Meftûnî'nin gönlün aldın reng ile
Ol komaz sevdiğini alır ceng ile
Çözüp düğmelerin soyup bend ile
Sarıcak çağların şimdidir senin

1095

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Cânım sana bir niyâza varmışdım
[488a] Söyleşmedin Hakk murâdın vermesin

Gül yüzün görelden kulun olmuşdur
Rahm etmezsin Hakk murâdın vermesin

İşitdim meylini sen gayriye verdin
Anın çün ben kulundan yüz çevirdin
Rahm etmezin Hakk murâdın vermesin

1096

Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Sana derim iki gözüm
Dinle sözümü İsmâ'îl
Ârif isen bir nazar kıl
Ben kuluna bak İsmâ'îl

Aşk bahrına dalmak ile
Gevher kânın bulmak ile
Sevdiceğin sormak ile
Yol böyledir bil İsmâ'îl

Engel araya girmesin
Açılmış gülün dermesin
Seni rakîbler sarmasın
Sakın kendini İsmâ'îl

[488b] Gel söyletme şimdi beni
Severim a yavrum seni
Beyaz billur gibi teni
Cihânda birsin İsmâ'îl

5 Katı nâziksin a cânım

Gel kamer yüzü mâhım
Der Meftûnî âh u zârım
Merhamet etsen İsmâ'îl

1097

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bülbül oldum gülistânda şakıram
Dost bâğında biten gül neme yetmir
Süleymânım kuş dilini okuram
Bana ta'lîm olan dil neme yetmir

Aşk kitâbın ele aldım yazarım
Dâ'im Hakk'a doğru meylim nazarım
Neme gerek dağ u taşı gezerim
[489a] Ol kerîme giden yol neme yetmir

Bu dünyânın ne olacağı ma'lûmdur
Bunun ötesine eren âlimdir
Az yaşa çok yaşa sonu ölümdür
Bana hırka ile şal neme yetmir

Budala sırrını kimseye demez
Tevekkül mâlını ortaya komaz
Kişi kısmetinden ziyâde yemez
Bana kısmet olan mâl neme yetmir

1098

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kişi yâr cânibinden cüdâ düşmek ne güç
Göz göre rûh-ı revânından cüdâ düşmek ne güç

Atılıp bed kişi düşman bâresine dostlar
[489b] Ok gibi kaşı kemânından cüdâ düşmek ne güç

Sâye gibi bu kadem ayrılmayıp zâğ u zekân
Murg-ı cân serv-i revânından cüdâ düşmek ne güç

Eksik olmak câna cânân âsitânından ne kim
Andelîbe âşiyânından cüdâ düşmek ne güç

5 Âdem şeytan rakîbin fitnesiyle sürülüp
Ravza-i bâğ-ı cinânından cüdâ düşmek ne güç

Eksik olmayıp yanından olur olmaz hâr-ı hüsn
Bülbülü dâl-ı gülistândan cüdâ düşmek ne güç

Âşığa dilberden ayrılmak ne müşkil Meftûnî
Bendeye şâh-ı cihânından cüdâ düşmek ne güç

1099

Şarkî

14'lü Hece Ölçüsü

1 Bilsem yine cânımdan ayıran beni kimdir
[490a] Göz göre revânımdan ayıran beni kimdir

Kahr ile sürüp kendi efendim kapısından
Zulm ile mekânımdan ayıran beni kimdir

Bir bülbül-i hoş nağme iken kendi demimde
Gülzâr-ı cinânımdan ayıran beni kimdir

Yoğ ise eger hizmet-i şâhide kusurum
Sultân-ı cihânımdan ayıran beni kimdir

5 Ok gibi atıp Meftûnî'yi yine yabana
Ol kaşı kemânımdan ayıran beni kimdir

1100

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bana ey dil yine ol dildâr incinmiş gibi
Bülbülüne ol yüzü gülzâr incinmiş gibi

Bir iki gündüriken evvelki gibi söylemez
[490b] Bana ol tûtî-yi hoş güftâr incinmiş gibi

Ey gönül ol gözlerim nûru ol ömrüm hâsıl
Hâsılı yok bir iki gün var incinmiş gibi

Olur oldu cân gibi gözden nihân ey hasta dil
Ol melik-i manzur perî ruhsâr incinmiş gibi

5 Su gibi düş ayağına macerânı eyle arz
Meftûnî ol serhoş-ı reftâr incinmiş gibi

1101

Şarkî

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Fâ’ilün

1 Bu lezzet-i güftâr ile billâh kim sevmez seni
Bu hâlet-i reftâr ile billâh kim sevmez seni

Bu gamze-i gammâr ile bu çeşm-i tîr-endâz ile
Bu şîve ile nâz ile billâh kim sevmez seni

Bu turre-i pür-hay ile bu gamze-i pür kîn ile
[491a] Bu tavr bu ayîn ile billâh kim sevmez seni

Bu pûseler ki sende var billâh şâhım kande var
Pâyine düşüp bende var billâh kim sevmez seni

5 Bu Meftûnî’yi bî-nevâ gördük de dil verdi sana
İnsâf edicek server billâh kim sevmez seni

1102

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yine istikbâle çık ey cân ki cânım gelir
Yine pâk et cân ki ey dil ki mihmânım gelir

Ey muje çâr çekip ey göz ki efşânlığ edip
Yolları pâk eyleyin ol pâkiz dâmânım gelir

Yeridir karşı çıkarsa gözlerim merdümleri
Karşıdan bin nâzla lutf ıssı sultânım gelir

Nükhet-i pîrâheni vasl erdi cân Ya‘kûb’una
[491b] Ey birâder galiba ol şâh-ı Ken‘ânım gelir

5 Gözlerin aydın yine ey Meftûnî senin bugün
Ol ayağı toprağı kuhl-i Sıfâhânım gelir

1103

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Şu gelen nazla ol serv-i hırâmân ancak
Şu gelen şiveyle ol gül-i handân ancak

Şu geçip inci şâhın gibi hışm ile bakan
O benim gönlüm alan dilber-i fettân ancak

Dûr edip karşıda şol nâzla cevelânlar eden

Şol bir aşıp cihân afet-i devrân ancak

Nola bu ömrüm desem ey cân sana ben
Ömür dedikleri anlayana bir ân ancak

Görüp âşüfte beni nâz ile dildâr dedi
[492a] Meftûnî yine bugün vâlihu hayran ancak

1104

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hamdü lillâh dostlar ben cânımı gördüm yine
Cân u dil eğlencesi cânânımı gördüm yine

Bir nazarda ben kulun bin gamdan azâd eyledi
Ol efendim ol kerîm eşşânımı gördüm yine

Dîde-i Ya'kûb bahtım tan mı bulsa nûr-ı fer
Ey birâder Yûsuf-ı Ken'ânımı gördüm yine

Gonceveş dil-tenk idim geldim açıldım gül gibi
Bâğ-ı vuslunda gül-i handânımı gördüm yine

Sohbet-i cânândan halâs ey Meftûnî
Hamdü lillâh ehl-i dil yârânımı gördüm yine

1105

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[492b]1 Ben senin sâdık kulunum Allâh hakkıçün ömrüm
Eşiğin terk etmezem Allâh hakkıçün ömrüm

Âsitân-ı devletinde severim ben dervîşliği
Etme mahrûm ol ulu dergâh hakkıçün ömrüm

Nev-cevânsın alma âhın fakîrin her seher
Ehl-i derd etdiğini âh u vah hakkıçün ömrüm

Zerrece yolsuzluğum yokdur tarîk-i aşkda
Bâb-ı Hakk'a doğru varan râh hakkıçün ömrüm

Cevr ile bakma gönlüne Meftûnî bî-çârenin
Ka'be'dir vallâh Beytullâh hakkıçün ömrüm

1106

Şarkî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1 Yâ Rab varıp bir dahı ol yâri görem mi
Âvâre dil eğlencesi dildârı görem mi

[493a] Bu hasta gönül derdine tımâr edem mi
Sağlığa şol gözü bimârı görem mi

Uykudadır dîde-i bahtım şeb-i gamda
Vaslına erip devlet-i bîdârı görem mi

Cânânını gülzâr durur bülbül-i cânân
Gâh ağlayarak gâh eyüderek zârı görem mi

5 Su gibi revân oluben ol server u ânın
Şol nâzla salındığı boyları görem mi

Firkat kılıcı yâresine çâre bulam mı
Şol cevr ü cefâlar kılıcı yâri görem mi

Yâşı gözümün eylemeden âlemi deryâ
Ey Meftûnî kan ağlayı vâridârı görem mi

1107

Gazel

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[493b]1 Aklımız fikri ey perî peyker hemîşe sizdedir
Vuslatından fâriğ olmam nitekim cân tendedir

Nâz u âhımdan hazer kıl yandırır bir gün seni
Sûzeş-i nâz-ı firâkın pâdişâhım bendedir

Efendim kıyâs etmek bizi gâzîler sıhhatdeyim
Gitdi elden yârigârim ağlarım firkatindeyim

Bir leb-i şîrîn için ben dâ'imâ zahmetdeyim
Ölüm olsa şu cihânda olmaya âh bendedir

5 Bezdi zârı safâmdan ben niyâz etmem
Yoluna seri vermekde efendim itirâz etmem

Öyle bil kim a sultânım nutka cevaba ser-firâz etmem
Râtib'e etdiğim cümle ri'âyet hep cânım içindir

1108

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

[494a]1 A sultânım hâk u pâye varmaya
Cân arzular hûb cemâlin görmeye
Efendim hışm edip kulun kovmaya
A sevdiğim güle bak bir yüzüme sen ben kuluna

Derûnî severim vallâh seni
Hakîkatli dost bil a yavrum beni
Sen güzeller şâhı merhamet kânı
Gül yüzün döndürüp bak bir yüzüme

Hasretinden deruncığım yanıyor
Akan çeşmim yâşı kana dönüyor
Hasta gönlüm merhametin umuyor
Çok intizâr çekdim yüzün göster bendene

Merhamet umardım a nâzlım senden
[494b] Gül yüzün döndürdün şimdi benden
Kime feryâd etsem senin elinden
Cevrini çok çekdim sar beni sînene

1109

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 İntizârın derûnumu yaksın mı
İştiyâkın cigerciğim delsin mi
Yoksa hasret kıyâmete kalsun mı
Ölmeden bir gece girsen koynuma

Kara gözlüm Hakk insâf versin sana
Yeter cevr eyledin sen gel benden yana
Ol beyaz gerdanın emdir sen bana
Hûbların erkânıdır gir koynuma

Güzellikde birsin iki değilsin
[495a] Olur olmazlara lâyık değilsin
Meftûnî bendene lutf et şâd olsun
Dola ak kolların sen bir boynuma

1110

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bir hercâî yâre gönül düşürdüm
Mecnûn olup akılcığım şaşırdım
Çeşmim yâşın sel sel olup taşırdım
Akan çeşmim yaşlarını sil benim

Ne var idi el sözüne uyıcak
Hışm eyleyip ben kulunu kovıcak
Ben umardım yârim beni sarıcak
A güzelim gel sînemi sar benim

Yavrum aşkın beni âhir alıyor
[495b] Eşim dostum ahvâlimi görüyor
Günden güne benizciğim soluyor
Derdime dermân edesin sen benim

Niçin bana böyle cevr edersin
Gece gündüz derûnumu ezersin
Benim hançer ile bağrım delersin
Yârelere melhemini sar benim

5 A sultânım bana meylin yok mudur
Kulun sevmek efendime âr mıdır
Meftûnî'ye bu dert âhir ölümdür
Gel a cânım cenazeme sen benim

1111
Şarkî
8'li Hece Ölçüsü

1 Gel efendim benden yana
Derdimi söyleyim sana
[496a] Merhamet edesin bana
Dedim Allâh seversen

Kaçma benden a sultânım
Hûblar şâhı benim şâhım
Severim ben seni hânım
Sevdiğimi bil sultânım

Yeter cevr eyledin yeter
Derdimi eyledin beter
Ciğerim âteşi tüter
Söyündür sen ebr-dânım

Sen bana eyleme cevri
Öldürürsün beni gayrı
Hudâ'nın bu imiş emri
Kefenimi sen sar benim

Sevdiğim gâyet güzelsin
Kâkülün dökmüş gezersin
Ben kulun bağrın ezersin
Kâkülün sarasın boynuma

Gümüş selvinin dalıdır
Uyup kocmanın çağıdır
Yüreğim ortalık hâlidir
Sarılalım benim cânım

Bu sözü söyleyen kimdir
Hakîrin derd-mendidir
Sorarsın ismini nedir
Ayn be dâl ye'yi eder(Abdi)

1112

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

[496b] Yine bahâr oldu güller açılır
Bülbül-i şeydâ olanda seçilir
Dûr edip peymâne câmlar içilir
Lebin şekkerinden sunsan ağzıma

Hûb cemâlin görmeyeli çok zamân
Al yanağın gül gül olmuşdur hemân
Leblerin şekkere dönmüşdür amân
Âh ümîdim derdime dermân benim

Sen güzellerin şâhı oldun sevdiğim
Hüsnünün akrânı yokdur bildiğim
Gece gündüz intizârın çekdiğim
Şâdı u mân ile efendimsin benim

[497a] Hüsnüne mağrûr olup kıyma bana
Kulına cevr eylemek düşmez sana
Ey efendim dön yüzün benden yana
Nev-cevânım gül cemâlin göreyim

5 Aşkına düşdüm senin ey efendim
Görmedim ben sencileyin mâhitab
Abdî zârîde efendimden hicab
Eyleyip ahvâlimi arz edemem

1113

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey efendim ben kulunu hatırdan dûr eyleme
Ağlatıp ben bendeni kalbimi mahzûn eyleme
Ben senin sâdık kulunum gayriye meyl eyleme
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

[497b] A güzelim hasretliyin çekerim ben çok zamân
Yanıp firkat âteşine oldu ahvâlim yaman
Bu derd bende var iken ben sağ olcağım güman
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

Nâr-ı hasret kâr eyledi cânıma günden güne
Derûnum yanıp tutuşur âteşim nice söne
A birtânem senden olur derdime dermân yine
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

Sen güzelin uğruna cânım fedâdır sevdiğim
Hüsnüne akrân bulunmaz budur benim bildiğim
Ölmeden dostum olur mu gül yanağın öptüğüm
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

5 Gel efendim kıyma bana oldu vücûdum nazîf
[498a] Zerrece yokdur mecâlim olmuşum gâyet ra‘îf
Derdine olmazsa tımâr sana Meftûnî hayf
Yakma hasret âteşine derd-i dilim sen beni

1114

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün

1 Sen güzeller şâhı sultânımı anıp ağlarım ben
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben
Keremler kânısın ömrüm bana lutf et nazar eyle
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

Sen mürüvvet kânısın ey ruhları mâh-ı münevver
Gamdan azâd olur ömrüm gül cemâlini görenler
Iyd-ı ekber eder idi şol meyânın saranlar

Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

Olmadı bir kez müyesser görmeye yârin cemâlin
[498b] Rûz u şeb artmakda aşkım âteşi buldu kemâlin
Nâr-ı hasretinle gördü bu vücûdumda zevâlin
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

Ağlamakdan gözlerim kan ile doldu nev-cevânım
Eyleyip bir kez terahhum yaşımı sil sen canânım
Gel yeter cevr eyledin ömrüm meded insâf gel cânım
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

5 Lutf edip bir kez tebessüm hem tekellüm eyle kamerim
Sen güzeller şâhı sultânım efendimsin ömrüm
Dertli Meftûnî'ne şâd eyle cemâlinle benim yüzüm
Ol efendim ol kerîmüşşânı anıp ağlarım ben

1115

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ben bugün yârimi gördüm ağyâr meyli var ânın
[499a] Ben kulun red eyleyip gayriye meylin var senin
Ben bu derde sabr edemem hâlimi dostlar görün
Ben kulun red eyleyip gayriye meylin var senin

Hakk bunu lâyık görür mü ey melek-sîmâ sıfat
Yoksa kasdın bana eziyyet midir ey âfet
Zerrece yok mudur yavrum derûnunda merhamet
Ben kulun red eyleyip gayriye meylin var senin

Bunca gündür ben senin hasretliğini çekerim
Mecnûn'a dönüp hemân seyyâh oluben gezerim
Lutf eyle bir kez efendim gül cemâlin göreyim
Ben kulun red eyleyip gayriye meylin var senin

Ey efendim ben sana sıdk ile inandım idi
Ben kulundan yüz çevirmez i'tikâdım var idi
[499b] Ol güzeller şâhı yavrum gayrı benden soğudu
Ben kulun red eyleyip gayriye meylin var senin

5 A sultânım yüz çevirip öldürür müsün beni
Nitekim cânım tendedir gayriye vermem seni
Cân u gönülden sevsin Dervîş Abdî bendeni

Ben kulun red eyleyip gayriye meylin var senin

1116

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Çok şükür elhamdülillâh ben kulun şâd eyledin
Hüsn-i halk ile tebessüm hem tekellüm eyledin
Şakıyıp bülbül misâl sen efendim söyledin
Bir nazarda ben kulun bin gamdan azâd eyledin

Hakk seni yavuz nazardan saklasın ey gonce-fem
Hûb cemâlin ben kulun sanki bir bâğ-ı irem
[500a] Cân u dil eğlencesi cânânı bir dahı görem
Bir kelâmda ben kulun bin gamdan azâd eyledin

Hâtırımı ele alıp lutf ile kıldın sen kelâm
Esen bâd-ı sabâ ömrüm gözdür engel selâm
Dertli gönlüm nev-cevânım bir lahza olur arâm
Bir nazarda ben kulun bin gamdan azâd eyledin

Gayrıya yokdur nazarım inan vallâh bana
Sâdıkâne kulunum ben doğru söylerim sana
Derd-i dilim sıdk ile meylin ver benden yana
Bir nazarda ben kulun bin gamdan azâd eyledin

5 Hûb cemâlin intizâr edip derûnumda yanar
Lutf u ihsânına had yok ben kulun senden umar
Dervîş Abdî bendeni şâd eyle sultânım ne var
[500b] Bir nazarda ben kulun bin gamdan azâd eyledin

1117

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Al yanağın gül gül olmuş ol efendimsin benim
Çeşmim yaşı sel sel oldu bil efendimsin benim
Ben senin sâdık kulunum bil efendimsin benim
Mahbûbunum merğûbunum mecnûnunum ömrüm senin

Sen bir aşûb-ı cihânsın yokdur akrânın senin
Sâni-i yokdur cihânda görmedim mislin anın
Gözlerim yollarda kamerim gözlerim dâ’im yolun
Mahbûbunam merğûbunam mecnûnunam ömrüm senin

Kirpiğin ok eyleyip gel urma yavrum bağrıma

Sen mürüvvet kânısın gel kıyma nâzlım cânıma
Taze körpe nev-cevânsın girme cânım kanıma
[501a] Mahbûbunam merğûbunam mecnûnunam ömrüm senin

Ruhların mâh-ı münevver sanki bir bedr olmuş
Hûb cemâlin ile pinhân âleme olma şay
Aşkının ahvâli mükedder sanasın bir katı yay
Mahbûbunam merğûbunam mecnûnunam ömrüm senin

5 Ben sana gönül vereli eyledim kaddimi dal
Tâli'im tâli değildir şivekârım etdin al
Dervîş Abdî efendim eylesin bahtını fâl
Mahbûbunam merğûbunam mecnûnunam ömrüm senin

1118

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ İlâhî sen müyesser eyle şol cinânımı
Sen takdir eyle yâ Rabbi ol benim mahbûbumu
Ölmeden birkez saraydım derd ile yârimi
[501b] Sen müyesser eyle yâ Rabbi ol benim mahbûbumu

Gayrı bana çâre yokdur merhamet Hakk'dan ola
Ben kulunu eyle sülûk dâ'imâ doğru yola
Eyleyip bir kerre insâf nev-cevânım sarıla
Sen müyesser eyle yâ Rabbi ol benim mahbûbumu

Ey efendim kaçma benden gül cemâlin göreyim
Al yanağın gül gül olmuş güllerinden dereyim
Gül yüzün eyleme pinhân ben murâda ereyim
Sen müyesser eyle yâ Rabbi ol benim mahbûbumu

Hayli demdir intizârım hüsnünü ben görmeye
Leblerin ağzıma alıp şol meyânın sarmaya
Göğsünün bendlerini bir bir efendim çözmeye
Sen müyesser eyle yâ Rabbi ol benim mahbûbumu

[502a]5 Sen güzeller şâhı ömrüm merhamet eyle bana
Her güzele meyl edemem çu meylim hep sana
Abdî kulun doğru söyler inan vallâh bana
Sen müyesser eyle yâ Rabbi ol benim mahbûbumu

1119

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Pâdişâhım gel bana hüsnünü göster ölmeden ömrüm
Gel bana kıyma efendim ben murâda ermeden ömrüm
Alma yâ Rabbi cânımı ben yârimi sarmadan eyvâh
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvâh

Gül yüzün benden kaçırma lutf u ihsân eyle cânım
Ben kulun şâd eyle yavrum gül cemâline cinânım
Aşkın âteşi yamandır gel mürüvvet eyle cânım
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvâh

[502b] Dil-i berk-i hüsnü gibi halkı bula yârine
Ağlayıp feryâd rahm edesin zârına
Sen güzeller şâhı yavrum girme yârin kânına
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvâh

Hasret âteşiyle yanıp bu vücûdum nâra döndü
Halka ta‘an etdiğim ömrüm şimdi hep başıma geldi
Ol efendim nâzenînem hâli ahvâlim bileydi
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvah

5 Bu vücûdum şerha şerha oldu yâremde sızlar
Derdime etmezse dermân bana dostlarda hayflar
Gel yeter cevr etdigin ömrüm Meftûnî’ye de yazıklar
Gamzesi cellâd elinden el-amân ah bî-îmân eyvâh

1120
Ma‘ni
7’li Hece Ölçüsü

[503a]1 Kaya dibinde yonca
Çıkmış yâr boyunca
Oturalım diz-be-diz
Söyleşelim doyunca

1121
Ma‘ni
7’li Hece Ölçüsü

1 Bülbül kanı gül kanı
Bülbül gülün reyhânı
Yâri tenhada gördüm
Söyleşmeye dil kanı

1122
Ma‘ni
7’li Hece Ölçüsü

1 Uzak düşdü eremez
Hakk'a kaldı çâremiz
Dîzâr dîzâra muhtâc
Çekmeyeydim şu derdi

1123
Ma'ni
7'li Hece Ölçüsü

1 Karşımızda su durdu
Susuz bilir su derdi
Öleydim kurtulaydım
Çekmeyeydim şu derdi

1124
Ma'ni
7'li Hece Ölçüsü

1 Karşımızda gülen az
Bülbül eyler güle naz
[503b] Bu yıl hicrân yılıdır
Ağlayan çok gülen az

1125
Şarkî
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gâfilin dûş oldu ömrüm hûb cemâlin gözüme
Gamzen oku kâr eyledi ey efendim özüme
Bir bakışda gönlüm aldın inan vallâh sözüme
Ey efendim ber-müşerref olmağa cân arzular

Bir gümüş selvi gibisin salınırsın nâz ile
Yek nazar kıldın geçerken ol kıyâmet göz ile
Sen güzeller şâhı ömrüm dem süresin yâr ile
Ey efendim ber-müşerref olmağa cân arzular

Şöyle bir pervâz edip geçdi hevâdan bir hümâ
Yek nazarda gördüm ki bir melek yüzlü sîmâ
Böyle hasret ateşinde koyma beni dâ'imâ
[504a] Ey efendim ber-müşerref olmağa cân arzular

Bir nazar kıldım geçerken aklım oldu târumar
Gece gündüz bu vücûdum aşkın oduna yanar
Ben kulun derdi yamandır gel yetiş eyle tımar
Ey efendim ber-müşerref olmağa cân arzular

5 A sultânım sen bildin hâl ü ahvâlim benim

Gün-be-gün sâ‘at-be-sâ‘at sararıp solar tenim
Meftûnî bendene bir kez kıl terahhum a cânım
Ey efendim ber-müşerref olmağa cân arzular

1126

Şarkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hîçbir dermân bulamazam bu yüreğim yâresine
Bu dert beni gayri alur hîç bilmezem çaresi ne
Bu ahvâlim dostlar varın söylen ânın dâyesine
[504b] Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

Böyle kalırsa ahvâlim günden güne benzim solar
Ben ağlayıp feryâd edip çeşmim yâş ile hep dolar
Dostlar benim ağladığım ol yâre huş gelip güler
Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

Aşkın senin ömrüm benim bükdü belim dâl eyledi
Ol gonce fem bendesine yârim demez âr eyledi
Anın için şeb ü rûzumu nâzlım benim zâr eyledi
Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

Çeşmin beni a sultânım Mecnûn’a döndürdü yamân
Ebrûların ömrüm kemân ruhların görsem amân
Gel sîneni sar sîneme irgür murâdıma hemân
Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

[505a]5 Bilsem aceb şivekârım bana hakîkatli midir
Gel doğrusun söyle zerrece meylin var mıdır
Mecnûnu Meftûnî kulun sevmek a yavrum âr mıdır
Lutf eyle gel kıyma bana derdime dermân eyle sen

1127

Türkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gel efendim ben kulunu hakdan ref eyle sen
Hâk ile yeksân olup oldu ğubâr bu sîm-ten
Bu vücûdum şehrini ma‘mûr edemem gayrı ben
Kalb-i vîrânımı ma‘mûr eyle sultânım benim

Kendimi yerden yere vursam aceb mi sevdiğim
Halk aceblerse aceb mi hâka yeksân olduğum
Böyle vâ‘adler değil idi efendim efendim umduğum
Hüsn-i Halk ile edâlar eyle sultânım benim

[505b] Cürm ü isyânıma had yok ben bilirim suçumu
Hûbların serdârına ben eyledim kul kendimi
Kul hatâsız olmaz illâ afv edersen cürmümü
Sen mürüvvet sâhibisin eyle sultânım benim

Rûz u şeb sînemde yârem artmada ömrüm yamân
Dertliyim dermâna geldim ölüyorum gel amân
Şânına lâyık olan oldur efendim bil hemân
Şânına lâyık olanı eyle sultânım benim

5 Cümle hasb-i hâlimi bir bir ayân etdim sana
Eyle sıdk ile terahhum gel efendim sen bana
Ölmeden Meftûnî kulun lutf u ihsân et ana
Kalbimi lutfunla ma‘mûr eyle sultânım benim

1128

Türkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[506a]1 A sultânım kıyma bana atma beni yabana
Bana yazıklar efendim doğrumuz dahı âna
Göğsü îmânlı kul isen merhamet düşer sana
Hakk’ı bir bilirsin ömrüm gayriye varma sakın

Be billâh derdim yamandır efendim bil benim
Gayriler derdine tımâr olma sultânım benim
Âh u figân etdirip sen gözyaşım olma benim
Hakk’ı bir bilirsin ömrüm gayriye varma sakın

Hakk Te‘âlâ böyle derdi bir kuluna vermesin
Rûz u şeb ben ağladığım kara gözlüm dinle sen
Kalbine te’sîr edip yavrum terahhum eyle sen
Hakk’ı bir bilirsin ömrüm gayriye varma sakın

Ben kulun red eyleyip sen gayri yâre varırsın
[506b] Hîç tahammül olunur mu gayrisin sen sararsın
Kendimi ber-dâr ederim dâra Mansûr gibi ben
Hakk’ı bir bilirsin ömrüm gayriye varma sakın

5 Cân u gönülden a nâzlım vallâh ben söylerim
Hayli demdir derdimin ben arzıhâlin eylerim
Abdî âcizine bir kez demedin ben severim
Hakk’ı bir bilirsin ömrüm gayriye varma sakın

1129

Müfred

1 Eşeği çayıra yollama çululan çelebi
Hem çuldan çıkarsın hem eşekden çelebi

1130

Türkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Şöyle bir âlî cenâba gönül verdim meded dostlar
Vücûdum yanıp yakılır derûnum durmayıp sızlar
[507a] Benim hâlimi bilmez de efendim kendisin gizler
Cemâlin eyleme pinhân kulun bir kez gülün koksun

Bana rahm eyle sultânım bu derd ile ölem belki
Kendi kendimi bilmezem hemân bir mecnûnam sanki
Gece sabâha dek nâzlım figânım bilmiyor belki
Cemâlin eyleme pinhân kulun bir kez gülün koksun

Muhabbetden bî-habersin anınçün cevr edersin
Aşkın âteşine ömrüm hemân durmayıp yakarsın
Hudâ sana da verirse ne müşkil hâlidir görürsün
Cemâlin eyleme pinhân kulun bir kez gülün koksun

Takdirde böyle yazılmış bana bu sevdâ dûş oldu
Derûnumda muhabbetin bana goncem bir eş oldu
Yazıklar bana hayflar derûnum katı hûn oldu
[507b] Cemâlin eyleme pinhân kulun bir kez gülün koksun

5 Efendim hüsnüne mağrûr nazar kılmaz gedâsına
Bana dostlar öğüt verin bu derdimin çaresi ne
Abdî âciz derd-mendin sığınmışdır Hudâ’sına
Cemâlin eyleme pinhân kulun bir kez gülün koksun

1131

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hakk Te‘âlâ ehl-i keyfi esnemekden saklasın
Nâzenîn gül başları dâ’im sengden saklasın

1132

Türkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kara gözlüm gider oldum elvedâ dostum seni
Ben seni Hakk’a emânet eyledim körpem seni
Zârî zârî ağladığım günleri ân hem beni

Ben kulun kalbinden ihraç eyleme yavrum meded

[508a] Bunca gündür ben senin için âh u figân eyledim
Hasretinin âteşiyle bağrımı çün dağladım
Çok tecessüs eyledim bir kez cemâlin görmedim
Ben kulun kalbinden ihraç eyleme yavrum meded

Ayrılık günleridir lutf et bana bir kıl nazar
Dertli gönlüm lutf u ihsânını ömrüm pek sezer
İştiyâkın şîvekârım durmayıp bağrım ezer
Ben kulun kalbinden ihraç eyleme yavrum meded

Derd-i dilim ben gidersem sağ esen kalsın hemân
Derûnum yanıp yakılır ayrılık müşkil yamân
Bir müşerref olmağıçün al emânunu emân
Ben kulun kalbinden ihraç eyleme yavrum meded

5 Zerrece giysi-yi îmân var ise ömrüm senin
[508b] Merhamet eyle efendim bir kokam gonce gülün
Abdî âciz derd-mendin bir gedâ kemter kulun
Ben kulun kalbinden ihraç eyleme yavrum meded

1133

Şarkî

14'lü Hece Ölçüsü

1 İşde gider oldum paşam âh gurbet illere
Çeşmim yaşı dönüp paşam âh hemân sellere
Senin aşkın beni dûdum âh koydu yollara
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
Ayrılık ayrılık yamân âh yakdı bağrımı

Senin aşkın bana paşam âh yamân dûş oldu
Muhabbetin derûnumda âh bana eş oldu
Yavrum hasretliğin ne müşkil oldu
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
Ayrılık ayrılık paşam âh yakdı bağrımı

[509a] Sevdiğinden cüdâ düşmek yamândır
Seni görmeyeli dûdum âh hayli zamândır
Hûb cemâlin senin paşam âh görmek gümândır
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
Ayrılık ayrılık paşam âh yakdı bağrımı

Aceb ol şûrimiz paşam âh hâlden bilir mi
Merhamet eyleyip dûdum âh gülün sunar mı
Hâtıra dûş olup nâzlım âh kulun anlar mı
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
Ayrılık ayrılık paşam âh yakdı bağrımı

Bilir misin bana yavrum âh etdigin işi
Böyle cefâlar kuzum âh eder mi kişi
Meftûnî bendeniz paşam âh dökdü yaşı
Ayrılık ayrılık yamân âh bükdü belimi
[509b] Ayrılık ayrılık paşam âh yakdı bağrımı

1134

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Boyu benzer servi dala henüz erişmiş kemâle
Bakılmaz ol hûb cemâle perî nâzlım benim nâzlım
Benim meylim yokdur ömrüm sana kâkülün dökmüş gezersin
Ben kulun bağrın ezersin göğsünün bendin çözersin

Nedir ol sîm beyaz tenler tenler nedir tenler nedir
Sevdiğim senin alnında beni var mı sonunda
Beyaz gerdanın üstünde nedir ol
Püskül benler benler nedir benler nedir benler

Güzel sevmesi suç mudur
[510a] Aceb gördüğüm düş müdür
Şîvekârım sarhoş mudur nedir ol
Mestâne gözler gözler nedir gözler nedir gözler

Gülünü takmış başında
Dudum onsekiz yaşında
Kudret kalemi kaşında nedir ol
Kıyâmet kaşlar nedir kaşlar nedir kaşlar

Cemâlin eyleme pinhân
Sürelim seninle devrân
Ruhların gül ile reyhân
Yanağında güller nedir güller nedir güller nedir

Güzelin cevri çok olur
Sevip ayrılmak güç olur
[510b] Deli bülbül gibi olur dudu kameri

Diller nedir diller nedir diller nedir

Şöyle nâz eylemek nedir
Sevdiğim bir gonce güldür
Kemân ebru hilâl kaşlar mahmûrâne bakış nedir
Bakış nedir bakış nedir

Cânım sen reftâr ederek
Elâ gözlerin süzerek
Zülfüne teller dizerek ol perişan
Teller nedir teller nedir teller nedir

Sen gezersin levendâne
Ben ağlarım yana yana
Bakın Abdî'nin hâline başa gelen
[511a] Hâller nedir hâller nedir hâller nedir

1135

Şarkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Güzelsin bir nev-cevânsın
Kulun dîvâne edersin
Beni firkatle yakarsın
Aceb hâletdir bu sevdâ

Kelâmında alem çokdur
Bana meylin ömrüm yokdur
Bu sözü söylerim hakdır
Aceb hâletdir bu sevdâ

Kendi kendim bilemezem
Aklımı hîç deremezem
Hasbihâlim yazamazam
Aceb hâletdir bu sevdâ

Cihânda çokdur güzeller
Aceb merdâne gezerler
Kulun efendimi üzerler
Aceb hâletdir bu sevdâ

5 Güzel senden vefâ gelmez
Perişan olduğum bilmez
Paşam bir hâtırım sormaz

Aceb hâletdir bu sevdâ

Bana rahm eyle sultânım
Benim ömrüm benim cânım
[511b] Lutf eyle sen nev-cevânım
Aceb hâletdir bu sevdâ

Meftûnî bir güzel sevdi
Derûnun âteşin yürüdü
Murâdın Hakk'dan diledi
Aceb hâletdir bu sevda

1136

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Felekden bin türlü yetimler gördüm
Şu cihâna geldim ömrüm bir dem gülmedim
Efendim derdime dermân bulmadım
Bana dermân yârin zülfü telinden

Bana çarh-ı felek dâ'im aksine döndü
Derûnum durmayıp tutuşup yandı
Dolu gam kâsesin yâr bana sundu
Nûş eyledim ömrüm yârin elinden

Çok intizâr çekdim ömrüm yâri sarmaya
[512a] Gece gündüz karşında ben dîvân durmaya
Hakk nasîp etmedi ömrüm gül yüzün görmeye
Benim âh u figânım ömrüm engel elinden

Ben giderim nâzlım sana yâr olur eller
Çıkmasın beyâna yavrum ol gizli sırlar
Bana sen filânı seversin derler
Derûnum hûn oldu ömrüm halkın dilinden

5 Alnıma böyle çalınmış kalem ezelden
Vefâ kılmaz imiş ömrüm değme güzelden
Gâfil olma sakın Meftûnî ecelden
Benim ağladığım hercâî güzel elinden

1137

Şarkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Güzeller şâhı sultânım

Benim ömrüm benim cânım
[512b] Aceb ol şîveli yârim
Öpülür mü koculur mu

Gedâ sevmek sana bir âr
Cenâbından niyâzım var
Aceb ol şîvesi çok yar
Öpülür mü koculur mu

Güzel sevmek bana suçdur
Hemân gördicegim düşdür
Sevip ayrılması güçdür
Cânım bağrın senin tunçdur
Aceb ol bî-vefâ dilber
Öpülür mü koculur mu

Keremler kânısın yavrum
Terahhum eyle sen kumrum
Gedâna hışm etdin ömrüm
Bana bildir sana cürmüm
Aceb ol gamzesi cellad
Öpülür mü koculur mu

5 Benim ile etdigin ahdi
Derûnundan amân çıkdı
Beni red eyledin gitdi
Hasret âteşine yakdı
[513a] Aceb ol ahdi yine durmaz
Öpülür mü koculur mu

Niyâzım çoğidi amma
Efendim gayriye varma
… sakın kıyma
Benim inkisârım alma
Aceb ol bî-hakîkat yâr
Öpülür mü koculur mu

1138

Şarkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gider oldum ilinizden
Kurtulam ben dilinizden
Acı tatlı sözünüzden

Ben ayrıldım cânânımdan körpe yârimden

Ben gidem yârim sağ olsun
Dört yanın güller bürüsün
Engeller yeri bol olsun
Ben ayrıldım cânânımdan nâzlım yârimden

[513b] Gitdiğim yolları bilmem
Dört yanım toz duman görmem
Ben ağlarım bir dem gülmem
Ben ayrıldım cânânımdan körpe yârimden

Ben gidersem ne olur ele
Beni almasınlar dile
Şu serime gelen hâle
Ben ayrıldım cânânımdan körpe yârimden

5 Benim kimsem yok sarıcak
Ahd ü ikrâra durıcak
Ben gidersem arayıcak
Ben ayrıldım cânânımdan körpe yârimden

Efendim ile ben vedâya
Sultânım ile ben elvedâya
Varmadım ben hâk ü pâye
Ben ayrıldım cânânımdan körpe yârimden

Bana edenlerde bulur
Adûnun yoluna gelir
Abdî bu derd ile ölür
Ben ayrıldım cânânımdan gonca gülümden

1139

Şarkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Bugün bir mahbûbu gördüm
Aceb mestâne mi sordum
[514a] Temâşa eyledim durdum
Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

Kâkülün dökmüş gezersin
Ben kulun bağrın ezersin
Göğsünün bendin çözersin

Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

Benim sevdiceğim birdir
Taze güldür beh gonce güldür
İlkbahârın bülbülüdür
Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

Zülüfleri tel tel olmuş
Gül yüzün benden döndürmüş
Korkarım gayrisin sevmiş
Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

5 Aceb gayrisin severse
Rakîbler gülün dürerse
Zâlim kanıma girerse
Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

Görmeyeli hayli demdir
Ağlarım hâlim yamândır
[514b] Dîdelerim dolu kandır
Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

Ömrüm atarsın yabana
Doğurmaz bir daha ana
Abdî ölür girme kana
Bana yazıklar efendim el-amân ömrüm amân

1140

Şarkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Şu cihâna geldim aslâ gülmedim
Kendime bir yâri sâdık bulmadım
Hakîkat sâhibi bir dost görmedim
A sultânım gel vaz gelme sen benden

Ben seni cân-ı gönülden severim
Derûnumda muhabbetin gizlerim
Hûb cemâlin gâyet ile özlerim
Derd-i dilim gel ayrılma sen benden

Kara gözlüm el sözüne uyuyor
[515a] Beni koyup gayri yâre dönüyor
Ânın için derûnumu yakıyor

Derd-i dilim gel ayrılma sen benden

Sana ağı veren adu gülmesin
Gece gündüz bir dem rahat bulmasın
Dertlere uğrasın sağlık görmesin
Derd-i dilim gel ayrılma sen benden

5 Eynime giymişim ömrüm karalar
Günden güne artmadadır yâralar
Bana harrâç gelip melhem saralar
Derd-i dilim gel ayrılma sen benden

Ben gidemem ömrüm dâğlar başına
Asiyâplar dönsün çeşmim yaşına
[515b] Rakîbin sözünü koma gûşuna
Derd-i dilim gel ayrılma sen benden

Gel efendim kıyma bana el-amân
Rakîbin sözüne uydun sen hemân
Abdî kulun arayasın çok zamân
A sultânım gel vaz gelme sen benden
Kara gözlüm gel ayrılma sen benden

1141

Türkî

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Benim âh u enînimden halâyıklar bizâr olup
Figânım artmada ömrüm gözüm yaşla kan dolup
Bu derd bende iken yavrum sıhhatimde gümân olup
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

Geceler sabâha dek zârım benim âsumâna erdi
[516a] Derûnumda olan âteş bütün âlemleri yakdı
Bana şefkat edenlerde gelip ahvâlimi gördü
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

Cânıma kâr eder oldu aceb ol beyhûde sözler
Bu derdin çâresi nedir bu halk beni hemân diller
Benim şimden geri yurdum yüce dâğlar ile çöller
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

Olur olmazların sözün koma gûşuna sen ömrüm
Cehâletdir adüvlerin sözüne bakma sen yavrum

Rakîbin sözüne uydun bana söylesene cürmüm
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

5 Bu ne çarh-ı felek derler döner aksine aksine
Kemâletden bî-habersin sarıl var bir mürşidine
[516b] Bu Meftûnî kulun dâ'im tazarru'su Hudâ'sına
Terahhum eyle sultânım hayflar bana yazıklar

1142

Semâ'i

8'li Hece Ölçüsü

1 Şimden geri gayri hemân
Yüce dâğlarda bir yer bul
Sana bu ibretler hemân
Nasihatdir aklını bul

Yüce dâğlar senin yerin
Kühistânlardır durağın
Aradığını buldun
Muhabbetli bir hâldâş bul

Sana bu cezâlar azdır
Ululardan aceb sözdür
Düşmanı fark etmek hoşdur
Hakîkat sâhibi dost bul

Yüze gülücü düşmandan
Hazer eyle konuşmadan

[517a] … bencileyin sâdıkâne dahı yar
Lutf edip kendi elinle kefenimi bari sar
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

Ben kulun bu râzını bir kere cânım dinleye
Kalbine insâf bırak yârime yaram söyle
Rûz-i mahşerde kavuşmak Hakk müyesser eyleye
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

Çok niyazlar eyledim ol yâre bilmem geçmedi
Zerrece meyl ü muhabbet ben kuluna vermedi
Mübtelâ göz yaşla hasbihâlin söyledi
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

1143

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Gezerim gezerim kendimi bilmem
[517b] Ağlarım dâ'imâ bir lahza gülmem
Senden gayrisine gönül vermem
Niçin ömrüm benden yüzün çevirdin

Beni sen eyledin böyle âvâre
Bilmem neyledim gül yüzlü yâre
Kendi elinle çek beni dâre
Niçin ömrüm benden yüzün çevirdin

Seni sevdiceğim suç mudur bana
Ben kulun neyledim efendim sana
A sultânım meylin ver benden yana
Niçin ömrüm benden yüzün çevirdin

Ne var sultânım merhamet eyle
Geceler subha dek zârımı dinle
[518a] Efendim lutf edip bir kelâm söyle
Niçin ömrüm benden yüzün çevirdin

5 A sultânım sana ben kul olayım
Ölünce kapında hizmet edeyim
Bu Abdî kulunu güldür güleyim
Niçin ömrüm benden yüzün çevirdin

1144

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yek nazar kıl hâlime âlem fenâdır efendim
Âşıka bunca cefâlar ne revâdır sultânım
Ne size kalır güzellik ne bana bu zârîlik
Çün bilirsin bu cefâlar hep havâdır efendim

Ey melek sîmâ size dîvâne gönlüm neylemiş
Göz yaş ile dola key aşkın deryâsını boylamış
[518b] Kim gelip bilmem size zemmimi şikâyet eylemiş
Mushaf-ı hüsnün hakkıçün iftirâdır efendim

işbu sevdâlarla şâhım bî-karâr olsan gerek
Genc-i gamda bülbül-i asân zârî zârî olsan gerek
Ömrümün varı demişsin gayri yâr olsan gerek

Sanki düşman bu hünerler hep hatâdır efendim

Âşıkı üftâdelerin böyle giryân eyleme
Kâkülü anber fişânım tek perişan eyleme
Ben bendeni çâk-ı girîbân eyleme
Merhamet kıl eşiğinde boyun eğdik hünkârım

1145

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gevherî eder hilâf yazamam
Var ı dostu elden komazam
[519a] Sonra sen pişman olupta çok edesin âh u zar
Rûz-ı mahşerde su'âlim vermezsin ömrüm sen

A sultânım ben seni sevip dilerken kaçma gel
Her söze gel gûş verme hep bîgâne söyler el
Ağlatıp ben bendeni sen eyleme dîdemi sel
Rûz-ı mahşerde su'âlim vermezsin ömrüm sen

Hûb cemâlin görmeye ben eyledim bin kez niyâz
Hayli demdir intizârım eyledin çok bana naz
Mübtelâ'sın şimden geri eyle âh ile feryad
Rûz-ı mahşerde su'âlim vermezsin ömrüm sen

1146

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şîvekârım senden haber katı yamân verdiler
Hemân âteşlere yakıp beni mahzûn etdiler
[519b] Bu işi edenler cümle kanıma hep girdiler
Çok arayıp bulmayasın bencileyin sâdık yar

Bana yazıklar değil mi ne aceb çok aldadın
Çünkü meylin yoğ idi sen niçin gönlümü aldın
Beni böyle âteş ile koyup gayriye vardın
Çok arayıp bulmayasın bencileyin sâdık yar

Bu vücûdum yarasına gayri dermân bulamam
Şimden geri bu derdimin ilacın hîç göremem
Bana dünyâ haram olsun bunda ben sabr edemem
Çok arayıp bulmayasın bencileyin sâdık yar

Zerrece sende hakîkat yoğimiş hîç açayın

Hep kinâye imiş zâlim bana senin sözlerin
Rûz-ı mahşerde vardık da veresin sen cevâbın
[520a] Çok arayıp bulmayasın bencileyin sâdık yar

5 Dirliğin dirlik olur mu böyle ben ağlar iken
Sen gülüp şâd olur musun ben âh u zâr eder iken
Mübtelâ sana çâre yok böyle derdin var iken
Çok arayıp bulmayasın bencileyin sâdık yar

1147
Şarkî
8'li Hece Ölçüsü

1 Aceb kendine âşık etdin
Varıp bir bî-vefâ sevdin
İhtiyârsız gönül verdin
Hemân sabrım ver İlâhi

Çok niyâz etdim geçmedi
Bana ol hâyîn gelmedi
Kavli fi'line uymadı
Bana sabrım ver İlâhi

1148
Şarkî
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[520b]1 Bendesin terk eyleyen ol bî-vefâya neyledim
Bağrımı pür hûn eden dil-dâre bilmem neyledim
Dem-be-dem ben ağlamakdan sînemi çâk eyledim
Ol bî-vefâ kanlı zâlim yâre bilmem neyledim

El ile gönlümü aldı ber-müşerref olmadan
Gâhi kendin ârifâne gösderirdi açmazdan
Bana bu fendi edeydi gönlümü çün almadan
Ol hakikatsiz bî-vefâ yâre bilmem neyledim

Bencileyin bir gedâyı ana sevmek oldu âr
Arayıp kendine buldu bir münâsib şîrîn yâr
Herkes etdiğini bulur budur en son var
Ben gedâya merhametsiz bî-vefâ yâre bilmem neyledim

[521a] Çünkü derûnunda meyli yoğidi ben bendene
Ârifâne yek işâret niçin eyledi bana
Çok ağladım zârî zârî kalır mı âhım ana
Ol bî-vefâ yâre bilmem neyledim

5 Beni âteşlere kodu ana helâl eylemem
Ne aceb pek kıydı bana kendimi hîç bilemem
Cân u dilden Mübtelâ'yım gayri gönlüm alamam
Ben ol bî-vefâ kanlı zâlim yâre bilmem neyledim

1149

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vakdi nevruz erişdikde faslı güldür bülbülüm
Ruhların sad berk güldür mevsimidir bülbülüm
Hayli demdir ben intizâr-ınağmene bülbül senin
Nevbahârdır fasl-ı güldür şakı nazlı bülbülüm

[521b] Bülbülüm erdin bahâra güllerin zeyn olmada
Derd-i hasretle derûnum tutuşup nâr olmada
Rûz u şeb âh u enînim bu cihânı yakmada
Nevhabârdır fasl-ı güldür söyle yavrum bülbülüm

Andelîbveş zâr u figân eylerim ben her zamân
Nâr-ı aşkın cânıma kâr eyledi ömrüm amân
Zahmime olmazsa tîmârın helâlin oldum hemân
Nevbahârdır fasl-ı güldür söyle yavrum bülbülüm

Şöyle bir gamzesi cellâd göynümü sayd eyledi
Nice yüz bin nâz ile bağrımı pür hûn eyledi
Bu vücûdum şehrini çün yakdı vîrân eyledi
Nevbahârdır fasl-ı güldür söyle yavrum bülbülüm

5 İştiyâkın kaddimi dâl eyledi hey bî-vefâ
[522a] Eyleyip bir kez terahhum nice bir cevr ü cefâ
Bunca gündür Mübtelân'ım sürmedim bir dem safâ
Nevbahârdır fasl-ı güldür şakı nâzlım bülbülüm
Gülüne bülbül diline mübtelânım sevdiğim

1150

Gazel-i Celâlî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Ağyârı ko Yûsuf-ı gül çehreli gör
Kan yaş akdır âkif-i beytü'l-hazânı gör

Hep rahm etdiğindir olan bâ'isi zahme
Ko söyledin pâdişâhım söyleteni gör

Dûr olmağla sanma rakîbini mehcur
Gaybda iken vuslat-ı Veysel Karânî gör

Merğûb nazar olsa nazar-ı gevher eşkim
Altınla pehlûya gelen sîm teni gör

[522b]5 Gurbet nazarıyla nazar eylese halka Celâlî
Hey meded bir mu'teber anlama hâlince aynı gör

1151

Gazel-i Yahyâ

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bir[479] katre-i eşkim akar kan arasında
Lü'lû gider pençe[480] mercân arasında

Zülf-i siyâhından kesilir mi dil-i şeydâ
Bir râbıtadır cânla cânân arasında

Olmakda güzelliğinde emr-i[481] Yûsuf-ı sâni
Bir fitne kopar korkarım ihvân arasında

Fasl etmese aralarını hançer-i hicrân
Gavga uzar idi[482] tenle cân arasında

5 Yahyâ beni mi buldu hemân kâfir teni zülfü
Bende eyleyecek bunca müselmân arasında

1152

Gazel-i Celâlî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[523a]1 Gönülde âteş-i aşkıyla yanmış taze dağım var
Benim bu tekye-gâh içre söyünmez bir çerâğım var

Aceb mi köşe-i uzletde dâ'im i'tikâf etsem
Benim bu kâ'inâtın kârı yanında firâğım var

Fenâfillâh'dır kârım tecellüd ihtiyâr etdim
Ne beriden mekânım var ne berîden hûd u zârım var

Bana olmaz mükâbil kimse meydân-ı muhabbetde

[479] Her, Hasan Kavruk, **Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 333.
[480] Gibidür subha-i, Kavruk, **Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı**, s. 333.
[481] Meh, Kavruk, **Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı**, s. 333.
[482] Uzanırdı, Kavruk, **Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı**, s. 333.

Elimde tîğ-ı himmet gibi bir yalın yarâğım var

Benim ey hâleti bir arzuhâle ihtiyacım yok
Hayâlî âsitân-ı gülşenî gibi ocağım var

Cihân içre egerçi dil-rübâlar bî-nihâyet var
Alırsın herkesin aklın aceb sende ne hâlet var

[523b] Severim gördüğü cevr ü cefâya sonra sabr etmen
Gönül dedikleri dîvânından gayet şikâyet var

Beni bî-zâr u zâr etdin şeb-i târik firkatinde
Demezse hîç benim çok sevdiğim rûz-i kıyâmet var

Gam-ı hicrânıyla işim hemân Allâh'a kalmışdır
Ne ben de sabra tâkat var ne sen de bir himâyet var

Beni terk eyledi ol bî-vefâ ağyâre yâr olmadı
Yürü ey Celâlî durma şimdi hâlim pek firâkım var

1153

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Hûbluğun vakdi erişdi dem süre gör sevdiğim
Bu güzellik böyle kalmaz budur benim bildiğim
Dinle sözümü efendim nasîhattir verdiğim
Sevdiğim cellâda benzer kasdı var dostlar bana

[524a] Hüsnüne mağrûr olup uşşâka gel etme cefâ
Bu cihân değildir olmasın gel bî-vefa
Taze körpe nev-cevânsın süre gör ömrüm vefâ
Sevdiğim cellâda benzer kasdı var dostlar bana

Şöyle bir âlî-cenâba gönlümü bend eyledim
Rûz u şeb âh u enînimle sînemi dağladım
Çok cefâlar eyledin ömrüm sana ben neyledim
Sevdiğim cellâda benzer kasdı var dostlar bana

Eyleyip bir kez terahhum güle baksan yüzüme
Gamzeni pür hûn edip sen kâr eyledi özüme
Bunca gündür hasretinim inan yavrum sözüme
Sevdiğim cellâda benzer kasdı var dostlar bana

5 Gel efendim lutf edip uşşâkına bak ağlıyor
[524b] Dem-be-dem sâ‘at-be-sâ‘at asla bir dem gülmüyor
Ağlamak uşşâk içindir Mübtelâ’n kan ağlıyor
Sevdiğim cellâda benzer kasdı var dostlar bana

1154

Türkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bunca gündür hasretinle bağrımı hûn eyledin
Gece gündüz ağlamakdan işimi zâr eyledin
Eyleyip bir kerre insâf hâtırım hîç sormadın
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

Hîçbir dermân bulamadım yüreğim yarasına
Gün-be-gün sâ‘at-be-sâ‘at artmada çâresi ne
Varın söylen ahvâlimi ol cânım pâresine
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

Sen beni bu derd ile öldürmeğe kasdın mı var
Lutf edip kendi elinle kefenimi bari sar
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

Ben kulun bu zârını bir kere cânım dinle
Kalbine insâf bırak yârime yârem söyle
Rûz-ı mahşerde kavuşmak Hakk müyesser eyleye
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

5 Çok niyâzlar eyledim ol yâre bilmem geçmedi
Zerrece meyli muhabbet ben kuluna vermedin
Mübtelâ kulunu yaşla hasbihâlin söyledi
Gel seninle söyleşelim ya benim ol ya elin

[525a] Sevdim ise ey efendim ben günahkâr olmadım
Hasta gönlüm yatmak ister ah dizine cânım senin

Sen yeşiller giy efendim ben giyeyim karalar
Senin bu sitemli sözün cigercigim yaralar
Bir gece sîneme sarsam hep onulsun yaralar
Hasta gönlüm yatmak ister âh dizine cânım senin

Herkesi dostun sanıp sırrın açıp söyleme
Bî-vefâya gönül verip kendin helâk eyleme
Ben senin kulun olayım beni inkâr eyleme

Hasta gönlüm yatmak ister âh dizine cânım senin

Ben senin derdine düşdüm nedir bunun çâresi
Eksik değil bu sînemde hançerinin yâresi
Nedir ağam nedir paşam nedir bunun çâresi
[525b] Hasta gönlüm yatmak ister âh dizine cânım senin

1155

Şarkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Be hey elâ gözlü dilber
Benim aklım perakendedir
Ben severim sen kaçarsın
Îmân senin nerendedir

Karşımızda karlı dâğlar
Kırmızı gülsüz olmaz bağlar
Benim gönlüm şimdi bekler
İkrârında dönendedir

Kaşların kurulu yaydır
Cemâlin bedr olmuş aydır
Bahçene girmek kolaydır
Hesâp gülün derendedir

Dervîş bellidir şâlından
Yün alırlar bâcından
Gelip rakîbler ucundan
Sana meyl verendedir

5 Köroğlu okuduğum
Yârin hayâlin gördüğüm
Suç sende değil sevdiğim
Sana gönül verendedir

1156

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[526a]1 Lutf edip eyle İlâhî rahmetin bâbın keşad

Sana lâyık bir amelim zerrece yokdur efendim
Ya ben huzûru dîvâna nece varayım sultânım
Abdî âciz pür taksîr mağfiret eyle Sübhânım
Lutf edip eyle İlâhî rahmetin bâbın keşad

1157

İlahî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ İlâhî ben kulun hayretde koyma sen bugün
Dört yanım etdi ihâta havf u korkular bugün
Zerrece aklım kalıp kendimi bilmem ben bugün
Bin bir ismin hürmet içün al elim kaldır beni

Yoğıken var eyleyen sensin efendim kulunu
Doğrulup yanına geldim etme mahrûm bendeni
Pâdişâhlar pâdişâhı kesme benden lutfunu
[526b] Bin bir ismin hürmet içün al elim kaldır beni

Bahr-i isyâna garîkim eyledim bî-had günâh
Cürm ü isyâna garîkim ey ganî perverdigâr
Eyle hidâyet İlâhî ben kulun bulam felâh
Bin bir ismin hürmet içün al elim kaldır beni

Dâr-ı fânîdir bu dünyâ âhiri en son ölüm
Eyle âsân yâ İlâhî kabre vardık da su’âlim
Fikr edip nâr-ı cahîmi nice ola mahşerde hâlim
Bin bir ismin hürmet içün al elim kaldır beni

5 Nefsi şeytâna zebûn etme efendim ben kulun
Sen inâyet kıl hidâyet ister doğru yolun
Zikri tevhîdden ayırma Abdî âcizin dilin
Bin bir ismin hürmet içün al elim kaldır beni

1158

İlahi-yi Mısrî Efendi

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[527a]1 Esmâ-i İlâhîde bî-had hünerim var
Hem dahı semavât-i urûca seferim var

Âlemlere ebced hocası olmak olur âr
El-Hak görünen ebcede âlî nazarım var

Gönlüm kinin zeynin adedi yok
Her burçda benim bin güneş bin kamerim var

Arş ile semavâtın ulûmu budur el-Hak
Hem dahı zeminde değmez gevherim var

5 Bununla bir oldu dem-i Îsâ ile Mısır
Gönlüm dahı ne gelir ne giderim var

1159

İlahî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nûr-ı fahr-ı âleme bir zerre olmaz âfitâb
[527b] La‘li nâbından nümûn cevheri yektâda tâb

Pâyine yüz sürmeye müştâk ola arş Rabbi
Var kıyas et kimdir ol peygamber-i Âlî Cenâb

Nûrdan bir taze sümbüldür siyah kâkülleri
Gamze-i şemşirine vermiş dilâ âteşde tâb

Âsitânı rif‘atin dâ’im melekler hıfz eder
Sidreden teşrîfini tebşir edip bin şitab

1160

Türkî

1 Aman kuzum âhir beni derdi gam hicrân olur
Öyle bildim ki bana vermez amân bir ân olur
Gönül verme diye gördüm ol adüvden geçmedin
Korkarım âhir almadan sizi ol hain alır

Âh efendim hey yazıkdır etme bana güç edâ
[528a] Rahm etsin hâlime ol çeşm-i hunhâr
Âşık öldürmeği eylemesin kâr
Bî-emân zâlime var selâm eyle

Severim bu cânım çıkınca tenden
Nârı iştiyâkım arz eyle benden
Yanlış cevab sâdır olmasın senden
Var yol erkân ile dur selâm eyle

1161

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bizi yokdan var eden Mevlâ’yı ben bilmez miyim
Hem Ebûbekir Ömer Osman Alî’yi ben bilmez miyim
Ol Adem-i safiyullâh değil midir aslımız
Mezhebim İmâm-ı Â‘zâm-ı Nu‘mân ben bilmez miyim

Cümle nâsı bir avuç hakdan yaratdı Yaradan
[528b] Hazret-i İbrâhîm’e gör âteşi gülzâr eden

Hakk Te‘âlâ cümlemiz halk eyledi dört pâreden
Cümle maksûdın veren ol sultânı ben bilmez miyim

Fahr-ı Âlem hak resûldür dü cihânın serveri
Hazret-i Hamza değil mi cihânın gerçek eri
Hazret-i Alî’yi gör kim erlerin şîr-i neri
Ol şîr-i Yezdân olan arslanı ben bilmez miyim

İmâm Hasan u Hüseyin Kerbelâ’da oldu şehîd
Hacı Bektâşî ziyâret ederler her mâh u ıyd
Âdem’e cennetden iğvâ verip oldu nâ-ümîd
Cümle nâsı azdıran şeytânı ben bilmez miyim

5 Der ki Ömer Mûsa kelîmu’llâh’a gelirdi hitâb
Âlemi nûrla münevver kılar idi âfitâb
[529a] Biri incîl biri Tevrât biri Zebûr dört kitab
Resûl-i Ekrem’e inen Kur’ân’ı ben bilmez miyim

1162

Bâ Safa

Mefâ’îlün Fâ’ilâtün Mefâîlün Fe’ûlün

1 Ey efendim a sultânım ben dosta nâz eyleme
Evveli aklım alup sonra inkâr eyleme
Severler güzel olanı sen inkâr eyleme
Yâ evvelde yâ sonunda sen benimsin ben senin

Ey efendim a sultânım nedir bunun çâresi
Âşıkların kol kol olmuş mest olur dîvânesi
Ko bir zamân böyle gitsin ko çok olsun arası
Yâ evvelde yâ sonunda sen benimsin ben senin

Ey efendim a sultânım benim gönlüm sendedir
Benim gönlüm sende iken senin gönlün kimdedir

[530b] Katre nice anlasın ummân olan anlar bizi

1163

İlâhi-i Hâfız

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gönül pervâne-i bezm-i visâlin Yâ Resûlallâh
Lisânım bülbül-i bâğ-ı cemâlin Yâ Resûlallâh
Hemîşe sahn-ı mirat-ı nigâhımdan hüveydadır
Cemâli şâhidi nakşi hayâlin Yâ Resûlallâh

Zülâl-i affına ben haste-i şarab lutf eyle
Derûnum bakmasın tâ bî-celâlin Yâ Resûlallâh
Kapına intisâb edip şefâ‘at ilticâ eyler
Fakîrin Hâfız-ı şermende hâlin Yâ Resûlallâh

1164

İlâhi-i Mısrî Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Pâdişâha aşkını hum-ı hân kıl
Mâsivâ aşkınla bîgân kıl
[531a] Ma‘bûdum maksûdum Allâh

Zikri fikrinle beni pür nûr edip
Ma‘bûdum maksûdum Allâh

Mest ü medhûş eyleyip dîvâne kıl
Ma‘bûdum maksûdum Allâh
Benliğimdir senden ayıran beni

Varlığım şehrini yak vîrân kıl
Ma‘bûdum maksûdum Allâh

5 Mürg-ı ruhun meylini kes gayriden
Şol cemâlin şem‘ine pervâne kıl
Ma‘bûdum maksûdum Allâh

Gönlümü mir’âtı vechi zâr edip
Ol tecellîden beni mestân kıl
[531b] Ma‘bûdum maksûdum Allâh

Cür‘a-i feyzin şarâbın doldurup
Bu Niyâzî bendeni meyhân kıl
Ma‘bûdum maksûdum Allâh

1165

İlâhi-i Nakşî Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kûy-ı aşkın bana bir kere tecellî görünür
Kalbim ıyd-ı visâlinle tesellî görünür
Cevheri zikri cûd ile serâser âlem
Bana firdevsi cinân pür-mütehallî görünür

Rûz u şeb sahte vahdetde kıyâm eyler
Cümle eşcârı çemen sanki musallâ görünür

Sâlikî Hakk ola gör … etrafında
Cânibî Hazret-i Allâh-ı Te‘âlâ’yı gör

[532a] Vaslının sevdâsına verdim cemî-i varımı
Müflisim bî-çâreyim nûrunla doldur beni
Bir keremkânî Hudâ’sın yâ Kerîm yâ Rahîm
Lutf ile ihsânının deryâsına daldır beni

Pâdişâhım şol zamân kim da‘vet edersin beni
Zâtınla kıl tecellî ba‘de öldür beni
Bahr-i hayretde gezer bî-çâreyim yâ Rabbenâ
Rûzigârım kıl müvâfık vuslata daldır beni

1166

İlâhi

Mefâ’ilün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’ilün

1 Gel ey gurbet diyârında esîr olup kalan insân
Veya gaflet hicâbının gazâsında yatan insân

Gözün aç perde’i kaldır ala kim görsün dünyâ
Katî mecnûn olur buna gönül verip kalan insân

[532b] Kafesde tûtiye şekker verirler hîç karâr etmez
Aceb niçin karâr eder bu zindâna giren insân

Ne müşkil hâl olur yatar bu gafletde uyanmayıp
Ol dem Azrâ’il gelincik uyanan insân

5 Kararmış kalbin ey gafil nasîhat neylesin sana
Hacerden katıdır gönlün öğüt kâr etmeyen insân

Bu derdin çâresin etse elinde var iken fırsat
Nola sonra âh ile vâh edip hayf eden insân

Niyâzî bu öğüdü sen ver evvel kendi nefsine
Değil gayra ki anda tûfâ işiden insân

1167

Der Makâm-ı İlâhi-i Hüseyni

10’lu Hece Ölçüsü

1 Ey Rabb-i Rahmân eyle gel ihsân
Kalmasın vîrân bu dil-i nâlân
[533a] Kapına geldim zârîler kıldım
Suçumu bildim eyle gel gufrân

Hicr ile bende kıldım efkende
Vaslını sende bana et ihsân
Feyz-i Rabbânî olsun erzânî
Kul iken ânı eder âlî şân

Fethî miskîne gönlü gamgîne
Kalbi derdine sen eyle dermân

1168

İlâhi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey habîb-i Mustafâ ve müctebâ
Arz-ı dîdâr eyle ey nûr-ı Hudâ
Şem-ı zâtın kalbime versin safâ
Arz-ı dîdâr eyle ey nûr-ı Hudâ

[533b] Hak-ı pâyin tûtiyâyı kuhle cân
Zât-ı pâkın müftedâyı ins ü cân
Bir nazar kıl yerim olsun lâ-mekân
Arz-ı dîdâr eyle ey nûr-ı Hudâ

Pâyine yüz sürmeye var mı cemâl
Dahı dem şâd olmağa lâyık söz mü var
Gel efendim bendene göster cemâl
Arz-ı dîdâr eyle ey nûr-ı Hudâ

Hazretine varmağa yokdur yüzüm
Âb-ı cenâb-ı hazrete âlî nevâzım
Lebini veçhini görmek ister bu gözüm
Arz-ı dîdâr eyle ey nûr-ı Hudâ

5 Ey şefâ'at menba'ı nûr-ı Hudâ
[534a] Cân u başım yoluna olsun fedâ
Derdimendin Fethi'ye eyle atâ
Arz-ı dîdâr eyle ey nûr-ı Hudâ

1169

Evc-i Irâk

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Geçdi ömrüm bilmedim yok yerlere kıldım hebâ
Lutf edip eyle hidâyet yâ İlâhü'l-Âlemîn
Rûz-i mahşerde şefâ'at eyle bize Mustafâ
Lutf edip eyle hidâyet yâ İlâhü'l-Âlemîn

Sana ma‘lûm sen bilir işlerim bahtı günâh
Cümlenin maksûdu sensin kamuya sensin penâh
Kul hatâsız olmaz eyle af edersin pâdişâh
Lutf edip eyle hidâyet yâ İlâhü’l-Âlemîn

Ey hakîm-i lem-yezel sendin kamu derde tabîb
[534b] Yâ Kerîm Yâ Rahîm Yâ Latîf Yâ Mücîb
Sen inâyet kıl şefâ‘at eyle sen bana habîb
Lutf edip eyle hidâyet yâ İlâhü’l-Âlemîn

Sana zâkir kulların kalbi olur dâ’im safâ
Bir günâhkar kulunum bilmeyip işledim hatâ
Nece varım hazretine ede kerem ile atâ
Lutf edip eyle hidâyet yâ İlâhü’l-Âlemîn

5 Yüz sürüp cürm ile geldim kapına yâ Kerîm
Nefs elinden kurtarıp eyle tarîkatte mukîm
Sen atâ eyle Recâyî’ye sırât-ı müstakîm
Lutf edip eyle hidâyet yâ İlâhü’l-Âlemîn

1170

Bî‘at

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Ey gül yüzün âşıka pinhân niçin etdin
[535a] Kârın dil şûrîdenin efgân niçin etdin
Kasdın beni öldürmek ise sen öldür
Gamzen gibi bir kâfire fermân niçin etdin

1171

Beste

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fâ’ilün

1 Almışdır aşkın beni cânâ haberim yok
Etmiş nigehin aklımı yağma haberim yok
Oldum o kadar da‘vetine cânla meşgul
Gelmiş o perî cânım tenha haberim yok

1172

Beste

1 Kanı ey felek yine neyledin benim âfitâb-ı cihânımı
Gül bağı hâsılı ömrümü o nihâl gülşen cânımı
O perînin âteş-i hasreti dil-i nâ-sabûrumu yakdı
Nola eylesem yine eşkâre cihâna sûz-ı nihânımı

1173

Beste

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[535b]1 Câm-ı gam nûş etmeğe bir yâr-i hem-dem bulmadık
Biz bu derdin sâğar-ı mihrinde âlem bulmadık
Muttasıl eksilmede câm-ı şarâbın neşvesi
Lîk câm-ı mihnetin keyfiyyetin kem bulmadık

1174

Beste

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Ey meh rûşen gerdiş-i gaddâra mı uydun
Ahbâbı koyup düşmen-i mekkâra mı uydun
Başdan çıkasın gibi bu sevdâ ile âkıbet
Âvâre gönül turre-i tarrâra mı uydun

1175

Beste

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Bahâr erişdi yine devr-i bâde geldi
Gül ü lâle mübârek bâde geldi
[536a] Vefâ berkinde ihsân meyvesinde
Benim servim aceb azâde geldi

1176

Beste

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nice bir uşşâk-ı zâre bu sitemler nice bir
Nice bir ağyâr-ı nâdâna keremler nice bir
Fârig ol ey dil yeter sevdâ-yı zülf-i yârdan
Nice bir endişe-i dûd-i elemler nice bir

1177

Beste

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gönül sen olmayınca istemez kim şâd u kâm olsun
Şarâb-ı şâdmânı âşıka sensiz harâm olsun
Ko cevr etsin cefâsın çekmeden kaçmam hemân ey dil
Eden serkeşlik ol serv-i revân hûş harâm olsun

1178

Semâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[536b]1 Lisân-ı ehli diller âşıka gülzâr-ı kazâ derler
Cevâbın kâmet-i mevzûnuna nahl-i cefâ derler
Yakîn olmaz güzeller âşık-ı mehcûr-ı şeydâya
Elin öpmek dilerse uzakdan merhabâ der

1179

Beste

1 Hattın ey tâze gül-rû güldük de bu hüsne bahâ kalmaz
Yüzün olmaz cevr etmeğe dünyâ sana kalmaz
Bu keremiyyet gider kâlâyı vasla müşteri çıkmaz
Bu pâzârı muhabbet sert olur bey‘üşirâ kalmaz

1180

Beste

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 O şûh-ı işveye mestâne keşf-i zâr ederiz
Ayağına düşeriz yalvarıp niyâz ederiz
Şarâb-ı la‘lin içip mest-i sîne-çâk oluruz
[537a] Sebeb nedir yine gamzenden ihtirâz ederiz

1181

Bâkî Efendi

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Âyîne gibi sâf gerek safha-i sîne
Gün gibi ziyâ göster ol rûyi zemîne
Âyîne gibi herkese yüzü yermesin ol mâh
Bir bağrı yanık âşığın uğrar nefesine

Uşşâk edemez o kaddi mevzûnı der-âğûş
Açılmayıcak zahma gibi nice hazîne
Pürdür güher-i nazm ile mecmû‘a’i Bâkî
Deryâ dil dânâdır ol sîne’i sefîne

1182

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Kaçan uşşâka nâz etmek murâd etdikde bir tâze
Yüzün göstermemek için tutar elinde yelpâze

1183

Müfred

[537b]1 Her kim eline alırsa bu cengi
Versin şeftâlîyi etmesin cengi

1184

Ebyât

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Seyr eden mecmû‘amı seyr-i gülistân istemez
Belki hîçbir sebze zârı gül-i handân istemez

Bu mecmû‘a sâhibe olsun mübârek
Tâ murâdın versin Te‘âlâ Allâh Tebârek

Hayra yazsın şerrini ânın kirâmân u kâtibin

Yazanı okuyanı dinleyeni hem sâhibin

KENAR KISIMLAR

1

Nâbî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[1b]1 Bilmem ki bu bâzâr-ı cihânın nesin aldık
Hep bundadır esbâb-ı fenânın nesin aldık

Dullâb gibi aldığımızı virmedeyüz hep
Bu bâğçe-i rû be-hazânun nesin aldık

Aldanmadayuz mülk sanup dâr-ı fenâyı
Pes-mânde bak vîrâne binânın nesin aldık

Enfâsı bile âriyyetidir bize kalmaz
Defterli bu ma'dûd-ı hevânın nesin aldık

5 Çün kâ'idedir aslına râci olur eşyâ
Bu nîstî-i hest-nümânın nesin aldık

Bir müddet idüp perdede bâzî-i mecazi
Bu şubede-i hûş-rübânın nesin alduk

Sermâye-i cân oldu revân gencine-i Nâbî
Bilmem arada sûd u ziyânın nesin aldık

2

Nâbî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

[2a]1 Üzildi rişte-i cân zülf-i pür-şiken diyerek
Bozuldu çehre-i dil berg-i yâsemen diyerek

Nesîm-i reh-güzerinde vücûdum itdüm hâk
Acep hevâlara düşdüm çemen çemen diyerek

Derûn-nişînim olan râzı eyledim itlâf
Tehî hızâneye döndüm sühan sühan diyerek

Ne hâle saldı dili tavr-ı küştegî hâhî
Saldı zülf-i nigâra resen resen diyerek

5 Hevâ-yı zülf-i sanemdir inân-keş ey Nâbî
Olursa rû be-reh-i deyr-i berhemen diyerek

3

Nâbî

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1 Terk-i matlabdır bu matlabgâhda matlab bana
[2b] Eyle lutfundan müretdeb matlabım yâ Râb bana

Ben pür olsam ol tehîdir ol pür olsa ben tehî
Sâgar-ı meydir bu bezm-i gamda hem-meşreb bana

İtmege ahkâmın istihrâc devr-i işretin
Âsmân-ı nahl-i gülde jâledir kevkeb bana

Kimse bilmez ol mehin teşrîfine rû-pûş olur
Rûz-ı rûşenden füzûn feryâd-resddür şeb bana

5 Günde bin âzâdelik zevki mukarrerdir hele
Tıfl-veş cây olsa bârî bir dahî mekteb bana

Lebmidir Nâbî olsa ney gibi lebrîz-i hevâ
Hâmeveş gevher-feşân ola olursa leb bana

[3a] Düşnâm-ı medde dehr-i denîdir ebedü'd-dehr
Münkir-i mişvâr ol
Ahvâlini havf eyleme arz eyle Hudâya
Ey Tal'atî-i zâr

Maksûdını elbetde virir hazret-i Allâh
Şekk eyleme kat'â

4

Müstezâd-ı Semenî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Zîbâ yaraşur kâmet-i mevzûnuna dîbâ
Ey nahl-i dil-ârâ
Ahsente zehî tal'at rengîn ü mücellâ
Yok bir ana hemtâ

Zerrîn kemer herkesi dolaşur dil-i cânım
Etrâfını durmaz

Bir kılca eser yok o meyândan ne temâşâ
Bir vech ile cânâ

Dünyâyı mu‘attar ider ol zülf-i mu‘anber
Başdan çıkar olsa
[3b] Bin nâz ile destâr perişân ü mübtelâ
Germiyyet ile cânâ

Aklım dağılur serv-i karârım gider oldum
Durmaz yürek oynar
Sû-yı çemen etsen salınur bir yana tenhâ
Ey serv-i semenâ

5 Kandeliğin lezzetini fehm idemez zâğ
Ey kân-ı melahât
Gül semtine sor anı şehâ oldı o güyâ
Tûtî-i şeker hâ

5

Müstezâd-ı Vecdî el-Maktûl

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Ey dil gam-ı gîysû vü ruh-ı yârde kaldın
Sad-mihnetle sen
Kayd-ı sanem ü akd-i zünnârda kaldın
Mânend-i Brehmen

Ey cân yoluna çıkmağa kâdir mi değilsin
Billâh sana noldu
[4a] Kim hasret ile sîne-i efkârda kaldın
Kimdir sana reh-zen

Ey dîde bakub rûyına hattında eylemedin
Sad-hayf dirîğâ
Gül ister iki keşmekeş-i hârda kaldın
Çün bülbül-i gülşen

Ey bülbül o gül-i berg bu’l-heves oldı
Agâh değilsin
Sen bî-haber efgân ile gül-zârda kaldın
İtsen nola şiven

5 Ey akıl bana rehber idin semt-i halâsa

Manendi dil-zâr
Sen de tutulup zülf-i siyeh-kârda kaldın
Ne çâre kılam ben

Ey kadd-i Tubâ geçmedin ebrû hevesinden
El menzile irdi
Kec tîr gibi dest-i kemân-dârda kaldın
Ey kendiye düşmen

[4b] Ey hüsn-edâ ehl-i sühan hep sana muhtâc
Seyyâl-veş ammâ
Sen vecdin hoş tab‘u hoş âsârda kaldın
hayli şu‘arâdan

6

Müstezâd-ı Hayretî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Teslîm-i rızâ kıldı mülk-i dil ü cânı
Ey rûh-ı revânım
Hâşâ ki cefâ tîğı dökerse yere kanı
İllâ dîne zebânım

Ger tîğ-ı cefâ it bana ger seng-i melâmet
Hey hey nicesine
Dönmem dile cân it dile dil ide nişânı
Ey kaşı kemânım

Girdi elime nakd-ı muhabbet yine nâgâh
Ey hâce aynım
Ümmîdim budur ki ebedî olmaya fânî
Bu genc-i nihânım

[5a] Serîr-i aşk ya mecnûnun olsun ya benim olsun
Hayâlî sanma sen âlemde merd-i iştirâkim

Ben görüp rengîn yüzün verdik karar-ı sabrını verdin
Ciğerde tâzedir zahmın yürekde eskidir derdin
Hele yanında var bir gonca adlu tâze pür-verdin
Gülün derdinden ey bülbül ne çekdik gerçi öpdürdün

Gamından dilberin senden hezârân derd-nâkim ben

7

Tahmis-i Şinâsî Gazel-i Necâti

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bezm-i hicrinde hayâli la'lin müldür bana
Zülf-i ruhsârın gül-i reyhân ü sünbüldür bana
Görünen senden gam u derde tahammüldür bana
[5b] Gülşen-i aşkında âh ü nâle bülbüldür bana
Sînem üzre zahm-ı peykânın kızıl güldür bana

Âteşi aşkında sînem nice bir dağlayayın
Gönlümü zencîr-i zülfün bendine bağlayayın
Yel gibi yelip akarsular gibi çağlayayın
Dem-be-dem bülbül gibi ben zâr zâr ağlayayın
Sen ferâgat gülşeninde âlemi güldür bana

Âh kim irmez elüm derd-i gamın cem itmeğe
Dilberâ benlik şarâbı kohusun def itmeğe
Leblerin hâsıyyeti Cibrîl'den sem itmeğe
Vasf-ı hâlin düşmez ağzımdan karanfüldür bana

Hey ne sihr itdin bana bir lahza görmezsem seni
[6a] Aynı dûzah görünür çeşmüme cennet gülşeni
Genc-i aşkın kıymet ü kadrin ne bilsin her denî
Eşk-i sîm ü rûy-ı zerden incine sanma beni
Ber-karâr olmaz bilürsin çünkü çarhın gerdeşi
Âhirin saymak gerek cânâ niyyetin her kişi
Göklere irdi sana irmez seng-i nâlişi
Ey Necâti nice sabr idem dil-dârın işi
Aşk elinde beğim bunlar tahammüldür bana
Gâh nâz ü geh tekebbür geh tegâfüldür bana

8

Tahmis-i Meylî Gazel-i Rahmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kizb idüp ağyâr-ı bed-ef'âl bir yüzden dahı
Eylemiş dildârımı ıdlâl bir yüzden dahı
[6b] Benzer ey dil olasın derhâl bir yüzden dahı
Yâr bakmaz yüzime ahvâl bir yüzden dahı
Tâli'im o yârda ikbâl bir yüzden dahı

Olmuşum esiri bir gözleri mestânenin
Nakş idüp rûyun der-i dîvâne kâşânenin
Ol perî tasvîrdir efkârı bu dîvânenin
Aklım alan sanma en hasıdır cânânın

Zülf bir yüzden görünür hâl bir yüzden dahı

Dimez uşşâk kim o hâlıkın mahlûkıdır
Her sanem bir sûret ile anların ma‘şûkıdır
Deyr-i âlem aşk bâzârı muhabbet sûkıdır
[7a] Nat-ı gerdûn dehr-i lu‘bet bâzînin sandûkıdır
Halka hergün arz ider eşkâl bir yüzden dahı

Mührünü sinemde cânım gibi kılmışdım tebâh
Eşkim ü âhım beni âlemde fâş itdi âh
Ey sitâre ve’y aceb tâli aceb baht-ı siyâh
Bârî görsem deyü reml itdüm rakîb-i rû-siyâh
Tâli‘imde geldi bana fâl bir yüzden dahı

5 Zâhir olmuş gül yüzi üzre çün sünbülden eser
Devr-i hüsnünde yine peydâ olsa fitneler
Eksik olmaz levh-i dilde Meyliyâ dâ’im keder
Rûy-ı yâre hatt-ı anber-bâr imiş dediler
Rahmi’yâ dillerde bu akvâl bir yüzden dahı

9

Gazel

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

[7b]1 Kimisi mekse düşüb kimisi yâre muhabbet
Kimi derdine taleb eyler kimi dermana tâlib
Kimi bir hûb-ı hüsni kimi bir şekl-i mehîb
Kimi hayrân kimi giryân kimi bî-çâre garîb
Kimi derd ile hem-dem kimi dermana girîz

10

Bâkî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Âyîne gibi sâf gerek safha-i sîne
Gün gibi ziyâ-güster olur rûy-ı zemîne

Âyîne gibi herkese yüz virmesün ol mâh
Bir bağrı yanık âşıkın uğrar nefesine

Uşşâk idemez o kadd-i mevzunu der-âgûş
Açılmayıcak hayme gibi nice hazîne

İnsâf budur kim çıkarup misk-i gazâli
İzün tozını tolduralar nâfe-i Çîne

5 Pürdür güher-i nazm ile mecmû‘a-i Bâkî
Deryâ dil-i dânâdur ana sîne sefine

[8a] Eşiğinde kul olmak dehre sultân olmadan yeğdir

11

Necati, Bâkî Sellemehullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Vâkıf-ı esrâr olan insânı her cân anlamaz
Sûret-i ma‘nâ nedir peydâ vü pinhân anlamaz
Dilberin mâhiyyetin dîv-i nâdân anlamaz
Rûh-ı insan neydügin her tab‘-ı hayvân anlamaz
Ya‘ni nûr-ı Ahmedi bu-cehl ü Mervân anlamaz

Menba-ı irfân-ı bâb-ı noktadır yârin femi
Hakk te‘âlâ koymuş anda genc-i mer-i mübhemi
Lâ‘l-i yâkûtunda gizlidir Süleymân hâtemi
Leblerinden bir kitâbet tutarız câm-ı Cemi
Şöyle bil ki bu nükteyi belki Süleymân anlamaz

Aşkla yanan bilir mihr-i muhabbet nârını
Her nefes ol nâr ile görür bu âlem varını
[8b] Seyr ider dil her ne yüzden olur ise yârini
Münkire arz eyleme anın güzel didârını
Hod bilürsin sûret-i Rahmânı şeytân anlamaz

Ma‘nâda birdir mü’essirle mü’esser hem eser
Âşık ma‘şûk-ı aşk oldığı gibidir meğer
Nûr-ı vâhiddir egerçi kevkeb ü şems ü kamer
Çeşm-i tâbînâ velî bir zerre görmez nûr-ı fer
Nûrsuz kalsun o göz kim veçh-i insân anlamaz

5 Ârif isen ey gönül gûş eyle benden bir sühan
Râzını ketm eyleyüben açmagıl asla dehen
Aynı vâhiddir egerçi kıl hakîkât cân ü ten
[9a] Gû-be-gûdur olsa mülkümü dahı hemân redd

Şol kevâkibden mâhı
Terk itdi dedi benimçün tapuna ağyâr
Hâşâ bu ne sözdür

Kim katline terk itmeğe inanma yalandır
Senin gibi şâhı

Seyr ide dedim hicrine illâ melek'ül-mevt
Nideyim ki naklidir

Korkarım irer mâye-i visâline gümândır
Ger eyle ide nigâhı

12

Müstezâd-ı Tâkatî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Zer gibi hamûş olur ârif-i âgâh
Söz söylemez aslâ
Kalbde olur her ne ise ma'rifetullâh
İtmez anı ifşâ

Bülbül gibi âşüfte olan ahir zamândır
Mürîde söz olmaz
[9b] Pervâneyiz âteşe itmez yine bir âh
Ey âşık-ı şeydâ

Her menzile irdinse eger râh-ı talebde
Dervîşlik eyle
Söz dinle söz itme kaçırırsın sözü nâgâh
Eyler seni ifnâ

Rindâne sarıl zülf-i hum-ender-hum yâre
Sen ey dil-i miskîn
Düş sâye gibi pâyına ol yâr ile hem-râh
Tâ gitmeye tenhâ

5 Ben âşık-ı âlüfte vü bî-hirâsım
Yeksân yanımda
Âvâz-ı hazîn-i meks ü tantana-i şâh
Belki gam-ı ferdâ

En ni'meti sâniyetün mine'd-dehri bilâ rayb
Rabbi yetekeffel
Ve efraha vetevekkeli ve kul er-rızku ale'l-lah
Elleyletü hublâ

[10a] Olup derd ü belâ-yı dehr-i dûna
Tîğiyâ bünyâd-ı harâb ol
Âlemden çekersin cevr ile bî-dâd

Kaçup bu matla-i hüzn ile kendüyi ulvi-i nâ-şâd
Yıkanlar hâtır-ı nâ-şâdımı ebed şâd olsun
Niçün nâ-murâd olsun diyenler ber-murâd olsun

13

Yakub Sellemehullâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Görüp her tarafda temennâ-yı dil ü cânın
Virüp kâfire selâm ve ehl-i dine … vir
Şeyh ü sûfiye câr u hûr u Rıdvân vire
Mâlik-i mülk garîbe genc-i virânın vire
İsterim Hakk haste-dil uşşâka hâlin vire
[10b] Umarum derdin viren Allâh dermânın vire

Çün beni çarh itdi o şîrîn-zebânımdan cüdâ
Başım alup dâğa düşdüm kûh-ken-veş mübtelâ
Nâgehân gördüm gelir bir Hızır dem dem pîr-i Hudâ
Himmet it dedim dedi el kaldırıp itdi du'â
İsterim Hakk haste-dil-i uşşâka hâlin vire
Umarım derdin viren Allâh dermânın vire

Vâkı'amda bir gice gördüm ki feyz-i pâk-i yâr
Toprağa urmuş yüzin izhâr-ı sûz u güdâz
Dedim ey âşık nedir maksûdun eyle keşf-i râz
[11a] Ağlayıp sûz ile dedi tâ ebed idüp niyâz
İsterim Hakk haste-dil-i uşşâka hâlin vire

Hoş gelür derd ü mihnet bana sıhhat istemem
Zillete incinmeyem ikbâl ü devlet istemem
Fakr u fahr[483] itdim devâ-yı kadr ü rif'at istemem
Rağbetim kalmadı dünyâya sa'âdet istemem
İsterim Hakk haste-dil-i uşşâka hâlin vire

5 Derd-i hicrân nûrı şol denlü yetdi haste-hâl
Kim gelüp hâlini gördükde tabîb-i hoş-hisâl
Dutdı hattın gördi ki kendi ilâc itmek muhâl
Hakk'a tevfîz itdi hâlin dedi ol Ferhunde-hâl
İsterim Hakk haste-dil-i uşşâka canânın vire
[11b] Umarım derdin viren Allâh dermânın vire

14

[483] 'El fakru fahrî hadis-i şerifine işaret edilmektedir'

Kemal Paşazâde

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Gûş-ı mürg-ı dile gökden gelür âvâz-ı horûs
Kendüyi eyleme tezyîn çün misâl-i tâvus

Deyr-i âlemde nedür dinle sadâ-yı nâkûs
Vakdidir na‘raların dinle nedir tabl ile kûs

Kanı Keyhüsrev ü Dârâ kanı yâ Keykâvus
Bülbül-i kudsî iken rûha kafes oldı bu ten

Anı âzâd idüp kesr-i kafes eyleyüben
Kır emel şâhını kıl sidre budağında vatan

Sen melekden ulu insan iken ol gövdesisin
Hâk-i süflâda kalasın kanı âr u nâmûs

Dime hükm eylemişem dehre dilâverlik ile
[12a] Tutmuşam âlemi başdan başa serverlik ile

Server oldur ki geçe ömri kalenderlik ile
Er değildir o ki dünyâyı tuta erlik ile

Er odur pîre-zen-i dehr ile olmaz me’nûs
Mürg-i dil bâz-ı ecelden olımaz istihlâs

Câm-ı pür-zehrin içüpdür feleğin âm ile hâs
Yok ecelden kişi kurtulmağa bir cây-ı menâs

Olımadı kılıcından feleğin Zâl halâs
Bulımadı maraz-ı mevte şifâ Calinûs

Nâr isen pire-zen-i dehr iken aldanma
Âteş-i hilesine şem‘in anın yanma

Sûretâ nakş görüp anı civândır sanma
[12b] Pîre-i dünyâ yüzine güldüğine inanma

Ki olupdur o acûze nice dâmâda arûs

15

Bâkî Vahdetî Rahmetullâh

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

1 Hamdulillâh ki dilâ mazhar-ı fehm-ârâyım
Evc-i rif‘atinde hümâ gibi sîmin-simâyım
Kâf-ı kudretde bugün sâkin-i bî-pervâyım
Nola dehr içre nişânım yoğ ise ankâyım
Ne acep sel gibi çağlasam deryâyım

Göster hâkden yüzinü bana kelâm-ı ma‘nâ
Kılca gelmez gözime kıyl-ı makâl-i cühelâ
Bürünüp şâl ü abâyı idüp terk-i kabâ
Sûretâ gerçi gedâ şeklin urunub imsâ
[13a] Mesned-i memleket-i ma‘rifetde Dârâyım

Mû-be-mû zâtımı tebdîl ideli Kur‘âna
İrmişem mertebe-i besmândan Rahmâna
Rû-be-rû nâzırım envâr-ı rûh-ı cânana
İltifât eylemezim zerre kadar nâdâna
Âsumân-ı dehre mihr-i cihân-ârâyım

Benim ol âyîne-i kad-i zât-ı yektâ
Benim ol vâkıf-ı esrâr-ı rumûz-ı esmâ
Benim ol matla-ı envâr-ı İlâhî-i a‘lâ
Göze göstermez ise tan mı beni her ednâ
Ki nazar fark edicek mertebeden a‘lâyım

5 Vahdetî sûret-i şekl-i beşer-i ekremde
Gelmişiz ahsen-i takvîm-i benî Ademde
İbni Meryemi geçdik vâsıta-i hâtemde
[13b] Bâkî’yâ din-i Muhammed hakkıçün âlemde
Dem-i cân-bahş ile nazm içre bugün Îsâyım

16

Müseddes-i Emrî Sellemehullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gûş-ı câhil-i dûnun sözine çekme elem
Pâdişâh-ı âlem olsan da iderler bunca zem
Böyledir ezel ahvâl-i dehr-i pür-sitem
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fâriğ ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Her denî-tab erâzil-meşrebe olma karîn
Ehl-i nâkıs câhil ü nâdân ile olma yakın
Ta‘na-i tîğ-ı adûdan olmasın kalbin hazîn
[14a] Hoş demiş bu matla‘ı bir şâ‘ir-i sihr âferîn

Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Bülbül-âsâ gülşen-i kûyında yârin kıl figân
Tâ bile ol şâh-ı hüsni sevdiğim halk-ı cihân
Nîk ü bed a‘dâ ne derlerse desinler sen hemân
Ey dîvâne et bu matla‘ı vird-i zebân
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Dünyede bir şâh-ı hüsnün bendesi olup dilâ
Cân u başı râh-ı aşkında anın eyle fedâ
Şeytanet idüp adûdan itseler çekme cefâ
Hoş demiş bu matla‘ı bir şâ‘ir-i rengîn-edâ
[14b] Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

5 Oldı sevdâ-yı gam-ı zülfünde dil mecnûn-hâl
Olımaz tan-ı adû-yı bed-fi‘âlden ber-zevâl
Mû-miyânın fikriyle hem oldı pür-hayâl
Vasf-ı hâlim düşdü bir lem‘a bu nazm-ı pür makâl
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Halk-ı âlem düşmen olup zemm iderse dem-be-dem
Boynuna alur benim cürmüm idüp lutf u kerem
Medhn iderse kendüsinin eyülüğidir lâ-cerem
Her ne derse desünler çekmezim kat‘â elem
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Ta‘n sana dil uzatsa eger hep bed-zebân
Dâniş-i irfanına noksan irişmez bî-gümân
[15a] Taş atar mı meyvesiz eşcâra hîç halk-ı cihân
Söyleyenler söylesünler sen âleminde ol hemân
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Fâ’ide ne dostlar her dem beni medh itseler
Zemm-i düşmenden bana billâh gelmez hîç zarâr
Hâsılı her güft ü gûdan kalbe irişmez keder
Bir kulağımdan girerse bir kulağımdan çıkar

Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

Her bûy-ı serve kul olmakdan ferâgat eylerim
Kendüye âzâdlık sühanını âdet eylerim
Bana dersen âlemin zevkini kat kat eylerim
Dostdan el çeküp halk-ı cihândan şimdi uzlet eylerim
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

[15b]10 Emri'yâ eyü demişler kim benimçün hâs u âm
Hasb-i hâli herkesin ma'lûm olur beyne'l-enâm
Halka dünyâ-yı denîden ötürü kılmam iltiyâm
Hakk Te'âlâ hazretinden gayrıya yokdur merhabâm
Dost medhinden ne assı zemm-i düşmenden ne gam
Fârig ü âzâdeyim birdir yanımda medh ü zem

17

Müfred

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bağdâd sadeftir gevher-i dürr-i Necefdir
Yanında anın zerr ü gevher seng-i hırefdir

18

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 El virse safâ fırsatı fevt eyleme bir dem
Dünyâ eger değmez ki cefâsın çeke âdem

19

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[16a]1 Tahkîk bu kim hep işiniz zerk u riyâdır
Taklîddesiz tâ'atınız cümle hebâdır

20

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Et lokması lâzım mı doyurmaz mı seni nân
Zehr olsun o lokma ki ola minnet-i dûnân

21

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Zinhâr unut bildiğini düşme inâda
Bir yere yetiş ki idesin ser-nihâda

22

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Îsâ-dem rûh-lakab ve Hızr-ı hayât-ver
Deryâ-yı sıfat içre nihân- ı gevher-i zât-ver

23

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[16b]1 Yâ Rab bize bir er bulunur himmet ider mi
Yohsa günümüz böyle felâketle geçer mi

24

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çün cehd iledir zevk-i kemâli nidelim biz
Hâl ehli safâ eyleye hâli nidelim biz

25

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çün dini zulm ile eylediler ber-dâr
Bâtıl söze âğâz idelim biz dahı nâçâr

26

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hâlâ ki bir üftâde-i hûbân-ı Dımışkız
Ser-halka-i rindân-ı melâmet-keş-i aşkız

27

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[17a]1 Ol hasret ile hûn-ı ciğer-nûş ideriz
Biz mutrib yerine nâle-i dil-gûş ideriz

28

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Oldum nice tedbîr ile ol dâmdan âzâd
İtdi bu hevâ âhir-i ömri yine berbâd

29

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Rızâ yok intikâma mezheb-i uşşâkda yoksa
Bir âh ile cihânı eylemek berbâd kâbildi
Bu şîve ile kıldı beni hüsne meftûn
Oldı dil-i şûrîdemin ahvâli dîger-gûn

30

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Âkıl ana dirler ki ola aşk ile hem-râh
[17b] Dîvâne odur kim yürüye akl ile her-gâh

31

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Da'vâyı ko itme bana bir hangi tefhîm
Bî-hüccet ider ârif olan vahdete teslîm

32

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ne âlim ne ârif ne vâkıf-ı hâliz
Cevrî gibi her hâl ile beyhûde-makâliz

33

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Envârın ile dîde-i idrâke ziyâ ver
Didârın ile âyîne-i kalbe cilâ ver

34

Kıt'a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dostunu şetm-i kâbîh ile ki mahzûn idesin
Sonra izhâr-ı muhabbetle keder sanma gider
Kırılan rişte belî bağlayıcak muhkem olur
Sanasın anı velâkin virir ol ukde keder

35

Kıt'a

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[18a]1 Hep gussa ile halk-ı cihân mâtemde
Yokdur eser-i zevk-i safâ âlemde
Ser-cümle perişân iken erbâb-ı kulûb
Cemmi'ıyyet-i hâtırı kalur âdemde

36

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bahtın açılur zamânı vardır dirler
Bahtım açılur mı ol zamânı görsem

37

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gördüm ey dil minnet ister vermeğe dünyâ murâd

Ana minnet itmeden kurtuldum oldum nâ-murâd

38

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 İşitdim çağırır derd ile bir nâyî
Cihân bizden geri kalsa gerek vâyî

39

Müfred

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[18b]1 Ya ben gamın atası idim indi belimden
Yâhûd beni atam gam ile doğurdu

40

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlünFe’ûlün

1 Sadâ-yı dil-nüvâzım cümle-i şi‘rin
Hemân nisan yağmuru gibidir
Yılan ağzına girse ger olur sem
Sadef ağzına düşse ol olur dürr

41

Müfred

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Âkıl cihânda ne şâd olur ne gam çeker
Câhil hemîşe şâd olayım der elem çeker

42

Vasfî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Bir râhat olur mu akabince ta‘b olmaz
Hoş gör gamı hem yâr neşât u tarab olmaz

43

Müseddes-i Ulvî Sellemehullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[19a]1 Sevdin ey dil bu sene tâze gül-i ra‘nâyı
Üzersin nola bülbül gibi vâveylâyı
Mesken et genc-i harâbâtî olup rüsvâyı
Def-i gam kılmak içün al eline sahbâyı
Ayş u nûş eyle bugün anma gam-ı ferdâyı
Sana ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

Kâni-i firkat olup vuslât-ı canândan geç
Mâ’il-i zillet olup devlet-i dünyâdan geç
Ârif-i vahdet olup bu kerre yârândan geç
Râzî-ı kısmet olup izzet-i akrândan geç

Ayş u nûş eyle bugün anma gam-ı ferdâyı
Sana ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

Zevk-i dünyâ ile şâd olma gam ancak ötesi
[19b] Dirhem yok deyü gam çekme hem ancak ötesi
Şeh-i âlemde olursan olur ancak ötesi
Âkıbet hâk-i vücûdun adem ancak ötesi
Ayş u nûş eyle bugün anma gam-ı ferdâyı
Sana ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

Def idem dersen eger kim dil-i şeydâ gamını
Bâde iç bâde komaz kişinin aslâ gamını
İbni vakt be gönül anma ki ferdâ gamını
Âkıl olan getürdi dile dünyâ gamını
Ayş u nûş eyle bugün anma gam-ı ferdâyı
Sana ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

5 Ulvi'yâ hırka geyüp cismi uryân eyle
Dost şevkiyle geçüp çâk-i giribân eyle
Ber-karâr olma gezüp âlemi şivân eyle
Her gice kendüni bir gûşede mihmân eyle
[20a] Ayş u nûş eyle bugün anma gam-ı ferdâyı
Sana ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

44

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Elde devlet pâyidâr olmaz misâl-i dest-mâl
Ana ma'rûr olma Dâra ile Cem'den ibret al

45

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şem-i ikbâlini târ eylemesün dirse felek
Kişi yakduğı çerâğ üzre pervâne gerek

46

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ger kemâl-i ma'rifet öğren dilersen izz ü baht
Mu'teber olur ne denlü meyve-dâr olsa dıraht

47

Müseddes-i Medhî Sellemehullâh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlünFe'ûlün

1 Vefâsız dil-rübâlardan dilâ her dem vefâ gelmez

[20b] Anınçün kalb-i mahzûna nice demdir safâ gelmez
Bu bendi gûş eden dânâlara derd ü belâ gelmez
Ki ya‘ni yahşi âdemden birine kem-edâ gelmez
Vefâ resm-i mücerred fehm idenlerden cefâ gelmez
Asıl azmaz cihânda merd-i kâmilden hatâ gelmez

Şu kim yâr-i kadîmindir adüvv-i bî-emân olmaz
Gönül sen ihtirâz itme sana andan ziyân olmaz
Bir meseldir mâ tekaddümden bu söz hergîz yalan olmaz
Yamanlar yahşı ve yahşı olanlar hîç yaman olamaz
Vefâ resm-i mücerred fehm edenlerden cefâ gelmez
Asıl azmaz cihânda merd-i kâmilden hatâ gelmez

[21a] Marîz-i derd-i aşk olan kişi ister mi dermânı
Şeb-i vaslın sonunda yok mudur ya rûz-i hicrânı
Cefâya sabr ider âdem anın kim ola iz‘ânı
Okur bu matla‘ı gördüm cihânın bir sühandânı
Vefâ resm-i mücerred fehm edenlerden cefâ gelmez
Asıl azmaz cihânda merd-i kâmilden hatâ gelmez

Gerekse mısr-ı dilde Yûsuf-ı hüsn-bahâ olsun
Gerek râh-ı mezelletde yatur bir bî-nevâ olsun
Gerekse pâdişâh olsun gerekse bir gedâ olsun
Gerek bîgâne ve’l-hâsıl gerekse âşîna olsun
Vefâ resm-i mücerred fehm edenlerden cefâ gelmez
Asıl azmaz cihânda merd-i kâmilden hatâ gelmez

5 Gerek bir kâmet-i tûbâ gerekse bir semen-bûdur
Yâhûd mülk-i melâhâtda gerekse serv-i dil-cûdur
[21b] Gerek a‘lâ gerek ednâ gerekse bir melek-hûdur
Medhi-i şeydâ hâzâ bildügim budur
Vefâ resm-i mücerred fehm edenlerden cefâ gelmez
Asıl azmaz cihânda merd-i kâmilden hatâ gelmez

48

Ferd-i Rûhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ta‘n idenler bizi keyfiyyetimiz fehm idemez
Kimse bilmez ki ne esrâr ile hayrânız biz
Âlemi nîm-kadeh bâdeye bulsak satarız
Bize kec bakma nazar-gerde-i merdânız biz

49

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Zerre denlü Şemsiyâ hâtır-ı perişân olma kim
Ehl-i dil çekmez cihânın gussasın echel çeker

50

Ferd Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[22a]1 Bâkî’yâ kalma tehî âlem-i hayretde hemân
Her gelen kimse bu esrâr ile hayrân ancak
Bu cihân kimine kasr-ı tarab u ayş u safâ
Kiminin mihnetle başına zindân ancak

51

Müseddes-i Bahâyî Sellemehullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Defter-i ehl-i dilin tab‘-ı sühandân olsa
Har-ı lâ-yüfhem-i dûn olmasa insân olsa
Bilse ilhâd nedür mâlik-i irfân olsa
Sıdk ile mezheb-i İslâmda püryân olsa
Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahleden dînimize bâri müselmân olsa

Câhil ü bâtıl bî-mezheb iken yaramaz
Kendi ahvâlini ehl-i dile isnâd eyler
Ardımızca te‘addüd-i aybımızı söyleseler
Ana vallâhi elem çekmez idik zerre kadar
[22b] Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahleden dînimize bâri müselmân olsa

Dahl ider zümre-i dervîşe gürûh-ı hazele
Nâ-sezâ sözler ile bâ‘is olurlar kesele
Ne bilür kadrini erbâb-ı kemâlin becele
Beceleden geçdik idi her ne belâ ise hele
Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahleden dînimize bâri müselmân olsa

Bize tenbîh kılup kendide rûyun görse
Yine insâf idüben kendi uyûbun görse
Yok yere söylemedin durmayuben ol çekse
Ne hele herze yemiş yeyüben eger sevse
Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahleden dînimize bâri müselmân olsa

5 Gerçi kim nefse uyup itmedeyüz sehv ü hatâ

[23a] Bilirüz cürmümüzü itmeziz inkâr aslâ
Gam değil aybımızı söylese dâ'im a'dâ
Kâ'ilüz hak söze biz gerçi Bahâyî ammâ
Bize mülhid diyenin kendide îmân olsa
Dahleden dînimize bâri müselmân olsa

52

Râkım

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün

1 Sakın beyhûde gerd-i gûy u şehr-i âlem olmakdan
Vatanında gurbetin var ise Mısr u Şâma hâcet ne

53

Kıt'a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tâli'im yok kimse şom bahtım ser-nigûn
Yaş yerine iki didemden revân olmakda hûn
Gam değil âşıka kim âdetidir dehr-i dûn
Mûmiyâna irgürünce âdeme kan ağladır

54

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[23b]1 İzzet ü nusreti hak kuluna yakın itmişiz
Kendi rağmıyla kişi izzete nâ'il mi olur

55

Tahmîs–i Sâni-yi Nâ'ilî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün

1 Hirâs-ı fitne saldın dehre ey bî-dâd neylersin
Kopardın yer yer âşûb-ı kıyâmet-zâd neylersin
Perişânlıklar etdin nev-be-nev icâd neylersin
Dağıtdın hâb-ı nâz-ı yâri er feryâd neylersin
İdüp fitne ile dünyâyı harâb-âbâd neylersin

Vücûdun eylemiş hikmet şinâs-ı âlem belâ
Aristâlis asr-ı nakd ü vakdi bu Alî Sînâ
Benânın hall-i râz-ı müşkilât ü feyz idüp hakkâ
İdersin gerçi her derde zannımca bir devâ hattâ
[24a] Cünûn-ı ehl-i aşk olunca mâder-zâd neylersin

Nihandır bûy-ı fitne târ-ı anber-fâm-ı zülfünde
Nice subh-ı kıyâmet midir şâm-ı zülfünde
Dimâğ-ı âşuftedir cân ârzû-yı kâm-ı zülfünde
Dil-i mecrûha rahm eyle kalsun dâm-ı zülfünde
Şikeste-bâl olan mürgi idüp âzâd neylersin

Zemîn-i nat siyâset-gâh-ı dil hayf-kazâ-yı mübrem
Hevâ-yı aşk-ı şûr-ifkem muhabbet gâlib-i muhkem
Şehîd-i tîğ-ı aşk-ı yârdır ser-cümle-i âlem
Urub şemşîre-dest ey gamze-i cellâd neylersin

5 Bulup pervâz-ı zahmet rüzgâra işveler satdın
Perişân itmege cemiyyet-i uşşâka cân atdın
[24b] Ne el itdigime itdin mürg-i cânı dâma uğratdın
Varup gîsû-yı yârı cümle birbirine katdın
Yine bir fitne tahrîk eyledin ey bâd neylersin

Ne sûret kim çekersin cân bağışlarsın Mesîh-âsâ
Olur hayrân-ı kârın mû-şikâfân u yed-i beyzâ
Bu san‘atda ne Erjeng ne Mani’dir sana hemtâ
Güzel tasvîr idersin hatt u hâl-i dilberi ammâ
Füsûn-ı fitneye geldikde ey Behzâd neylersin

Olursun Na’ilî-veş gördüğün mecnûna efkende
Metâ‘-ı vaslı sabrını tâlân idersin tıfl-ı nâzende
Muhabbet-i gam-fezâ esbâb-ı cem‘iyyet perâkende
[25a] Bahâyî-veş değilsün kâbil-i feyz safâsında
Tekellüf ber-taraf ey hâtır-ı nâ-şâd neylersin

56

Güfte-i Hazret-i Mevlânâ

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İki âlemde tasarruf ehlidir rûh-ı velî
Dime kim bu mürdedir bundan nice dermân ola
Rûh şemşîr-i Hudâ’dır ten gılâf olmuş ana
Dahı a’lâ kâr ider bir tîğ kim üryân ola

57

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hasta câna hâlet-i mevt irdi
Cânân bî-haber bir devâsız derde
Düşdüm vâh ki nu‘mân bî-haber
Sarılup çıkdı dıraht-ı ömrüme
Mâr-ı ecel eşyâ-yı tende yatar
Bülbül-i cân bî-haber

58

Rubâ‘î

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[25b]1 Düşdükce safâ eyleyelim siz de ve biz de
Ammâ ki hilâf eylemeyin va‘deye siz de
Şöyle basalım eyâ ömr-i rûy-ı zemîne
Düşmen nazar itdikçe eser bulmaya izde

59

Tahmîs–i Rahmî Sellemehullâh

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlünMefâ’îlün

1 Olanlar sûrete mâ’il nedir ma‘nâyı bilmezler
Hakîkât gözlesen mâhiyyet-i eşyâyı bilmezler
Bu bahr içre sadef-dil ol dürr-i yektâyı bilmezler
Şu mâhîler ki deryâ içredir deyâyı bilmezler
Cihân-ârâ cihân içre durur ârâyı bilmezler

İbâdetden ubûdiyyet durur âlemde ey âbid
Hakîkât ka‘be-i secde ider ma‘nâda her sâcid
[26a] Ezelden mest kılmış iken şaraba şem ile şâhid
Harâbât ehline dûzah âzâbın anma ey zâhid
Ki bunlar ibni vakt oldu gam-ı ferdâyı bilmezler

Melâmet bâdesin nûş eyleyüp şevk ile fâyikler
Bu bezme mest olan gelsün yaraşmaz bunda ayıklar
Yakasın renc-veş çâk eyleyüp mestâne kayıklar
Şafak-gûn dağ içinde kanımı seyr ile âşıklar
Güneşden zerre görmezler felekde ayı bilmezler

Fenâ mı menzilinde dîdelerden dökülür kanlar
Çemende kadlerine rişte-i eşki koyub anlar
Muhabbet keştini keşt eyleyüp had bile meczûblar
[26b] Gedâ oldu bu yolda bunca Darâ vü Ferîdunlar
Atarlar tîr-i maksûdı nedendir yayı bilmezler

5 Bakâ yok Rahmi’yâ fâni tasavvur eyle devrânı
Gedâ-yı şâh-ı âlemdir anın kim ola irfânı
Ne söyler gûş eyle hûş ile gel dehrin sühandânı
Hayâli fakr-ı hâline çekerler cism-i üryânı
Anınla fahriderler atlas u dîbâyı bilmezler

60

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hakk kulından intikâmın yine abd ile alur
Bilmeyen ilm-i ledünnî anı abd itdi sanur
Hâlikin her işi hakdır halk elinden işlenür

[27a] Bahriyâ âlemde sanma bir çöp ansız debrenür

61

Kıt‘a

Mefâ’îlünMefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ârdan kim ki olmadı ârî
Bulmadı zevk-i vasl-ı dildârı
Cem olunmaz gönülde âşk ile âr
Nitekim bir çanakda âb ile nâr

62

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Doğrılık kıl doğrılık ey peyker ay
Doğruda aç görmedim eğride bay
Doğrılıkla tîr irişdi menzile
Eğrilikden yerinde kaldı yay

63

Tahmîs –i Meşâmî Sellemehullâh

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nice bir mansıb-ı dünyâ ile bî-pâk olasın
Nice bir rif‘at ile hemser-i eflâk olasın
[27b] Nice bir mutrib-i âbâd ile tarab-nâk olasın
Nice bir ayş u neşât ile ferâh-nâk olasın
Fikr it ol sa‘âti kim yere girüb hâk olasın

Pây-dâr ola kıyâs itme binâ-yı bedeni
Ne kadar beslesen envâ‘-ı ni‘metle bu teni
Âkıbet cismine pîrâhen idersin kefeni
Ef‘î-i dâr-ı fenâ yer yerin altında seni
Başdan ayağa ger dopdolu tir-yâk olasın

Bir güzergâh-ı fenâdır bu fenâ deşt dilâ
Yok durur zerre daha kimseye andan aslâ
Tutalım ömr-i sebük-pâya olasın hem-pâ
İrişür bin ecel bâd-ı sabâ gibi sana
Ne kadar cüst ü kavî çâbük ü çâlâk olasın

[28a] Çekdiğin zillet içün lezzet-i dünyâ-yı denî
Garazın şâm u seher şöhret-i dünyâ-yı denî
Koymadı râhatı mihnet-i dünyâ-yı denî
Hâşâ lillâh ki sen sâhib-i idrâk olasın

5 Ne kadar kıla Meşâmî kişi dünyâda karâr

Olısar kişi şemşîr-i kazâ ahir-kâr
Handenin âhiri çün girye ferhunde-gam var
Bâğ-ı ömr olsa nihâli nice tâze bahâr
Bir günde irişe hazân mevsim-i hâ-şâk olasın

64

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Neler arda kalmışdır dilâ dünyâyı söyletsek
Kimi Cem’dir kimi Dârâ yatan mevtâyı söyletsek
[28b] Gerek şâh ol gerek dânâ ecel destinde yektâsın
Bu derde hîç ilâc olmaz bulup Lokmân’ı söyletsek

65

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Kimi mestâne sihr-i yâr ile gülşende yatar
Kimi derd ü gam-ı hicrân ile külhânda yatar
Genc-i mihnetde rakibâ beni tenhâ sanma
Yâr eger sende yatarsa elemi ben de yatar

66

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Senin mahzûnun olmak bana şâdân olmadan yeğdir
Gamınla ağlamak yıllarca handân olmadan yeğdir
Cihânın izz ü câhın şöyle iz‘ân eyledim ben kim
[29a] Niçün öykündün diyü hâl-i siyâh-ı dilbere
Ki sürüb bâzârdan gâhî döverler fülfülü
Ayna çalup dolandırmakda cânlar riştesin
Zülf-i cânânla pîç-â-pîç oldu kâkülü
Haydar-ı Kerrârım erbâb-ı nazmın Tab‘iyâ
Esb-i tab‘ımdır bugün meydân-ı nazmın düldülü

67

Müstezâd-ı Âlî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Bir bâr-i girândır koyalım tâc u kabâyı
Üryân olalım gel
Ismarlayalım zâhide destâr-ı riyâyı
Rindân olalım gel

Mihmânına kıymakdır işi dehr-i denînin
Dûn olalım gel
Geşt eyleyelim uy bana iklîm-i fenâyı

Püryân olalım gel

[29b] Hâke saçılur cür‘a sıfat-kanımız âhir
Ey sâkî-i gül-ruh
Nûş eyleyelim sun bir câm-ı sâfâyı
Mestân olalım gel

Dânâya sezâ görmediler mansıb-ı câhı
Bu pendimi gûş it

Şeh-zâdesine şâhına kul olma hazer kıl
Âlî gibi sen de
Müstağnî-i âfâk olıgöreceğim cefâyı
Sultân olalım gel

68

Müstezâd-ı Şîrâzî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

Sayd etdi meni şîve ile nâz iderken
Bir çûb-ı hatâyı
Bağlandı gönül zülfine pervâz iderken
[30a] Çün mürg-i hevâyi

Gür kaşlarının ikisini bir yere çatmış
Ne fitne düzerler
Dirler ki birbiri ile zâr iderken
Mat itdiler anı

Aşkın beni şol dem ki esîr eylemişdi
Kim yoğ idi âlem
Hüsnün varak-ı nakşına âğâz iderken
Takdîr-i Hudâ’yı

Ney gibi inledüben bu kânûn-ı felekden
Ger gûş idelim zehre
Derhâl uşda cengi âğâz iderken
İşitse bu vâyı

Ey gonca ki sen hüsn ile dilberlik idersin
Bu sahn-ı çemende
Ol serv-i sehî kadd-i ser-efrâz iderken
Âm ile vefâyı

Şîrâzî'nin ey mutrib eger şi'irin okursan
[30b] Okuma muhâlif
Ol yerde ki uşşâk ola şeh-nâz iderken
Ferâset ile nevâyı

69

Müstezâd-ı Nevâyî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Sevdi yine dil aşk ile bir tâze civânı
Mahbûb-ı cihânı
Bir gamzeleri âfet ü ebrû-yı kemânı
Bir gonca-dehânı

Alnı kamer yüzi güneş kaşı meh-i nev
Sen dahı anı sev
Bir lâle-ruh serv-kadd ü şûh-ı cihânı
Fettân-ı zamânı

Başdan ayağa gonca vü lâl ile müzeyyen
Ol sûret-i ahsen
Bir saçları sünbül bî-mül hûr-ı cinânı
Kim sevmeye anı

Sîmîn bedeni fitne kaşı gözleri câdû
Bakışlar âhû
[31a] Bu zülf-i dilâ vü bir şeh-i rûh-ı revânı
Virelim ki cânı

5 Nakş ideli bu kudret eli bu hüsn-i cemâli
Gelmedi misâli
Var ise meğer bu durur ol Yûsuf-ı sânî
Hîç tutma gümânı

Göz gördü gönül sevdi olup hükmine fermân
Yolunda virüp cân
Bir rûh-ı musavver sanem-i ibni fülânı
Fâş itmezim anı

Bu hüsn ile kim görmedi ol hûr- likâyı
Âlemde rızâyı
Sanur ki dilin söyledi güftâr yalanı

Görmezse nişânı

70

Gazel-i Sa‘dî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Cân bülbülünün gönlü yine bir güle düşdü
Uşşâk-ı cihân zümresine gulgule düşdü

[31b] Bir bûse vir öldüm dedim ey şûh-ı cefâkâr
Hışm itmiş iken nâz ile döndi gülüşdi

Dil-nûş idecek lezzet-i cân buldu safâdan
Sâkî lebin aksi meğer kim müle düşdi

Bir dâne arak zülfüne düşdi zebhinden
Şebnem gibi güyâ ki sihir sünbüle düşdi

5 Sevdâ-yı ser-zülfünle Sâdî-i miskîn
Rüsvâ-yı cihân oldı dilden dile düşdi

71

Gazel-i İshak Çelebi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gamzenin tîğı yarar bağrımı gayrın yarmaz
Ol dahı yarmayuben şöyle kalursa yarmaz

İncinirmiş ne aceb cevr ü cefâsına gönül
[32a] Ben de bildim ki kem kişiye eyilik yaramaz

Bulımaz atduğı oklarını o kaşı kemân
Nice bulsın ki gelüb kanlu yürekde erimez

Şöyle ser-tîzdir ol gamze-i hûn-rîz nigâr
Yanına bir kişi bin cânı olursa virmez

5 Dest-gîri yoğimiş kaldı ayakda ancak
Yakasın mihnet elinden dönüp kurtaramaz

72

Gazel-i Hayretî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Sen dilediğin sanma ki yanında bulursun
Cân ile dilersen anı sen sende bulursun

Bir ben değilim zülfi kemendinde giriftâr

Bir bendeni çözersin nice bin bende bulursun

Uşşâka cefâ itme efendim bu cihandır
[32b] İtdüklerini bendelere sen de bulursun

Görmezsem eger bir nazar ol serv-i revânı
Her sû gözünün yaşını cûyende bulursun

Gark oldu yaşı bahrına ey küfr-i tâbân
Şimden geri sen Hayretî'yi kande bulursun

73

Gazel-i Fuzulî-i Bağdâdî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Aşk derdi ey mu'âlic kâbil-i dermân değil
Cevherinden eylemek cismi cüdâ âsân değil

Devr-i cevrinden şikâyet itme âşık dimek
Aşk-ı mesti vâkıf-ı keyfiyyet-i devrân değil

Şehrden sahrâya bir fark oldığın her kim bilir
[33a] Bilmiş ol kim aşk sahrâda ser-gerdân değil

Her kim idrâk eyler öz keyfiyyet-i hâlet henüz
Dost ruhsârına aynı şevk ile hayrân değil

5 Cânı cânân ittihâdı fârig eyler cismden
Cismden âgâh olan cân vâsıl-ı cânân değil

Dir imiş düşmenine hem-demdir Fuzulî yâr ile
Her sözü bühtân ise Hakkâ bu sözü bühtân değil

74

Gazel-i Nizâmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her ne cân kim gözleri sihr ile ser-gerdân değil
Ehl-i diller mezhebinde cândır ammâ cân değil

Nûr-ı yezdândır didim hüsnün delîl ister hasûd
[33b] Burka'ı ref it yüzünden hâcet-i burhân değil
Çeşme-i hayvândır ammâ çeşme-i hayvân değil

Zahma kim baksa eydür buna merhem neylesün
Derdini kim görse eydür kâbil-i dermân değil

Ey Nizâmî çünki yok hûblarda âyîn-i vefâ
Hamdü lillâh kim buların hüsni bî-pâyân değil

75

Gazel-i Emrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yüzün görmüş yine müşgîn saçın âşüfte-hâl olmuş
Perişân eylemiş kendin bükülmüş kaddi dâl olmuş

Kemân kaşın gamını çekmeden bir ay tamâm ey yâr
Mehi gördüm bu gice kaddi incelmiş hilâl olmuş

[34a] Nigârı şol kadar kan ağlamış haddin gamıyla kim
Çemende hûn-ı eşkinden kabâ-yı lâle âl olmuş

Rezm-i dildârı kabz itmiş bir iki kara yüzlüler
Kiminin adı kâkül kiminin hatt-ı hâl olmuş

5 Görüp hâl-i siyâhın Emriyâ cism-i sağîrin
Didim nice mekesdir bu ki buna sîm bâl olmuş

76

Gazel-i Gâzî Paşa

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mest-i aşkam câm-ı işret sâgar-ı dildir bana
Eşk-i çeşm-i hûn-feşân sahbâ-yı sâyildir bana

Feyz-i târ-ı himmetim reşk eylemem câm-ı Cem'e
Hûn-ı dil baht çeker hem nakl-i vehm müldür bana

Minnet-i gülzârdan âzâde-ser bir bülbülüm
Sînem üzre tâze tâze dâğlar güldür bana

[34b] Âşinâ-yı Kulzüm-i aşk olalı felek-vücûd
Lücce-i-girdâb-ı bahr-i aşk-ı sâhildir bana

5 Seyr-i bâğ-ı dâğa itmezsem tenezzül Vechî-vâr
Seyr-i bâğ ol âfet-i ra'nâda hâsıldır bana

Hatt-ı çemen ruhsâr-ı gül ü nergis o çeşm-i dil-firîb
L'al- gonca mû-benefşe zülf-i sünbüldür bana

Bir harîfin kârbân-ı sâlârıyım kim Gâziyâ

Kays ol vâdîde bir şâkird-i kâbildir bana

77

Gazel-i Rûhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sanmanuz rüsvâylıkdan gam çeker ferdâneyüz
Taşa çalmış şîşe-i nâmûsı bir dîvâneyüz

Gonca-dil eller sana bir şem‘-i bezm-ârâdayüz

[35a] Fehm itmeye bir rind-i sebük-rûh gerekdir
Fenn-i gam-ı aşkı
Bu gonca duhûl eylemez meselâ gör anı
Ey mûnis-i cânım

Ger âşıkım bana visâl ebedîdir
Eyyâmda bir kez
Göz ucu ile bir nazar eylerse nihânî
Ol şûh-ı cihânım

Cân uyanmadır yoluna aksâ-yı murâdı
Erbâb-ı vefânın
Yâr nice durur aşk-ı kazâsında kalanı
Ey tâze civânım

Ağyâr ile yâr olma karîb olmaz rakîbe
Engelden irâğ ol
Bî-çâre yaraşur gül-i gülzâr-ı cinânı
Ey gonca-dehânım

Tek dâmenini sakla hemân yoldakinden
Ol serkeş olursun
[35b] Ey kâmet-i cân-ı gülistân serv-i revânı
Ya‘ni revanım

Ey Hayretî derdim ki güzel sevmeyem ayruk
İllâ nidelim âh
Adın dimek olmaz yine bir şûh-ı cihânı
Sevdi delü cânım

78

Müstezâd-ı Nâ’ili Nazîre-i Vecdî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Gönlüm gibi ey meh gidüp yârda kaldık
Lutf itmedi dildâr
Başı üzre yerin var ham-destârda kaldın
Çün gonca-i gülzâr

Sâkî seni mest eyledi mey kaldı kadehde
Dil kaldı gamında
Bî-çâre gönül sende kadeh-kârda kaldın
Aşk olmada der-kâr

Bend oldu ridâ-pâyına sûfî heberin yok
Şimden girü sende
[36a] Dâma dutılup halka-i ezkârda kaldın
Çün mürg-i giriftâr

Artırdı cünûnın heves-i zülf-i siyâh-tâb
Sen râzda oldun
Bir hastasın ey dil ki şeb-i târda kaldın
Çün âh-ı dil-i zâr

5 Biz etdiğinle kalmayalım gerçi işitdik
Kim râh-ı galatla
Mestâne varup hâne-i ağyârda kaldın
Ey şûh-ı sitem-kâr

Gitdin harem-i kûy-ı deryûzeye ey dil
Beyhûde gezersin
Sen de haber-i Nâ'ili-i zârda kaldın
Çün cezm-i nâ-çâr

79
Âlî

1 Bizi kim ki Kaysa kıyâs ider ne ana ne aklına kapılur
[36b] Subh u leylimizle mukayyeddüz biz efendi haylice âkilüz

Rahnene düşdi nezzâre hazânı terk olmadı çâremiz
Eger tâlibüz eger râğıbüz ana âşıkuz ana sâyilüz

Dutalım ki bâr-ı gam anın buna kaddimiz ide perî-per
Ne cefâ iderse civânımız o belâya mütehammilüz

Seni kim ki bûs u kenâr ide görür âşıkâre merâtibin
Umarız ki şâh-ı velâyetüz o zamân ki bir Mekke-usûlüz

5 Dehenin misâli vefâna yok dediler dimekde hatâ nedir
Niçün incinürsin iki gözüm ne var anda biz dahı dâhilüz

Nola kayd-ı zülf-i silsilen bizi çekse bend-i silsileye
[37a] Serde var silsile-i zilletin habbesine mansıbına kapıluruz

Feleğin ri‘âyeti câhile birdir ihâneti gâlib
Suçumuz budur ki zamânda hüner ehli ârif ü kâmilüz

80

Tahmis-i Hayâtî Gazel-i Muhibbî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âfiyetün çeksün el yâr-ı cefâkâr isteyen
Kûy-ı aşka gelmesin nâmus ile âr isteyen
Sînesin bir dâğ ider ve lâle-ruhsâr isteyen
Kan yudarsa tan değil la‘l-i leb-i yâr isteyen
Yâre kalmaz hâtırı olduğunca âvâre dil

Yanduğına sabr ider pervâne-i virdâne dil
Kanlu dâğım gibi boyandı kızıl kanlara dil
[37b] Kâni olmaz kûyuna vaslın diler bî-çâre dil
Cân verir bu yolda bir zülf-i siyeh-kâr isteyen
Hîçe satdı cenneti aşk ile dîdâr isteyen

Aşk-ı bâkî cândadır cân cismim içre âriyet
Teşne isen kanımı nûş eyle sıhhat-âfiyet
Cevher-i pâk-i muhabbetde fenâdır hâsiyet
Hâsıl eyler âlem içre derd ü mihnet âkıbet

81

Tahmis-i Hayâlî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gamından bir özge dermân istemez bir derd-nâkim ben
Tende şerhalar şerh ile dinmez sine-çâkim ben
Cihân âlâyişinden devlet-i aşkında pâkim ben
[38a] Hadeng-i gamzene cismim nişân etdin ne hâkim ben
Nakd-i ömri harc idüp yâr-ı vefâdâr isteyen
Olaldan dostum şermende lutfun helâkim ben

Gam ne dimekdir Hâyâli kalbini mesrûr tut
Zâhirin vîrâne eyle bâtının mâ‘mûr tut
Salsa pertev cismime nâr-ı muhabbet nûr tut
Bî-vefâ yârin muhibb ü cevrini ma‘rûr tut

Çeker vasl istemez dâğ-ı firâkınla karâr itdi

Yerini deşt-i gamda lâle gibi hâk-sâr itdi
Sebâtın gördü hicrânın anınçün ihtiyâr itdi
Gönül mürgin kaçurdum bir gözi şahin şikâr itdi
[38b] Yazı kalur cihânda Îsâ-yâr isteyen kafes gibi
Anınçün tîğ-ı gamdan çâk-çâkim ben

Harâbât ehliyim ta‘n eylesün her zâhid ü âbid
Bu zevke olmasın hâlî hâsedden bir nefes hâlimi sed
Behişte girmeye yokdur elinde kimsenin kâğıd
Beni âlâyişden âlemin pâk itdiği ey zâhid
Muhabbet hânkâhında mürîd-i aşk-nâkim ben

5 Tenimde kanlu kanlu dâğlardan gülşenim olsun
Hadeng-i yâr serv olsun kılıcı sûsenim olsun
Bu gülzârın hezârânı figân u şebnem olsun

[39a] Başımda dâğ-ı pür-hûn lâledir gehvârın senin
Hüsrevâ oldum şehîd-i tîğ-ı perrânın senin
Ola kim dest demâ-dem duta dâmânın senin

İki kaşın tîrin atar kılma ki müjgânımızın
Öldürür âhir beni ol çeşm-i mestânın senin

Kim varup geldim hâl-i dil-i sûzânımı
Cânâ yetdi dostum cevr-i firâvânın senin

Hâtır-ı mecmû-ı zülfün teg perişân eyledin
Oldu ol mâ‘mûr gönlüm şimdi vîrânın senin

Edhem ü Mecnûn-veş dut dâmını kimsenin sen
İstemez Leylâ ki ola kûyında efgânın senin

82

Nazire-i Cehdî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dilberâ oldum esîr-i derd ü hicrânın senin
Bir esîre olmaya lâyık mı ihsânın senin

Kaşların yay gamzenin her biri tîğ-ı kazâ
Câna geçdi dostum hep bunca peykânın senin

Gün yüzin meh-i tâba teşbîh eyleyen eyler galat
[39b] Bî-karâra benzedür hurşîd-i rahşânın senin

Nice mâh ü sâller kûyında efgân eyledim
Dimedün bir kerre şâhım nola efgânın senin

Edhemî-veş Cehdiyâ duta yârin dâmânını
Koyma bir lahza teninden ayrıla cânın senin

83

Nazire-i Cehdî

Mefâ'îlünMefâ'îlünMefâ'îlünMefâ'îlün

İrem bâğındaki gül rengini ol ruhsâra yazmışlar
Dü-çeşm-i mestanı gör kim suret-i ahbâra yazmışlar

Var iken çeşm-i mestânı gibi âşûb-ı fettânı
Yazanlar sihr ü efsun-nâmeyi âvâre yazmışlar

Nühüfte sırrına vâkıf olup ağyâr ger şimdi
Beni rüsvâlığa hâlim ser-i tûmâra yazmışlar

Musavvirler idüp tasvîrini taksîm-i hilkatde
Cefânı yârine lutf u vefânı ağyâra yazmışlar

Sezâ bülbül-sıfat güllerle olsan hem-nişîn ammâ
Ne çâre bahtını ey Cehdî çün kara yazmışlar

84

Rızâyî Nazîre

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Tâ kim dü-zülf-i târ-ı perişân şu'ledir
[40a] Her bir şerâr-ı reng-i beyâbân şu'ledir

Dilde hayâl-i hüsn-i tâbân olsa cilve-ger
Sûrâh-ı rahm-ı sînede rahşân şu'ledir

Pervâne belâ-zede-i bî-tâb-ı şem iken
Bir heves ile yine şitâbân şu'ledir

Sînemde fikr-i hasret-i ruhsâr-ı yâr ile
Her dâğ-ı tâze verd-i gülistân şu'ledir

Zulmet-nişîn-i hicr-i nigâr oldu emîn-i dil
Sanma ümîd-i vasılla cûyân şu'ledir

85

Rızâyi Nâzîre

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Tâ kim dü-zülf-i târ-ı perişân şu‘ledir
Dil hemçü bâd-ı dest be-dâmân şu‘ledir

Pervâne nola şem‘i görüp olsa bî-karâr
Âteş-i firûz-ı mihnet-i dâmân şu‘ledir

Dil şâm-ı vasla sûhte-bâl-i hammâldir
Pervâne dergeh-i yek-nişînde mihmân şu‘ledir

Dil-i şem-i rûyân mübtelâ yine
Hemçün fitil-i seri-girîbân şu‘ledir

5 Güller gibi açıldı yine nice şu‘leler

[41b]

86

Müfred

1 Dâğlar yakmak medâr olmaz visâle merd isen
Kalb-i seng-i yârdan bir zerre-i şefkat koyver

87

Müfred

Mef’ûlü Fâ’ilâtüFâ’ilâtü Fe’ûlün

1 Dildir göreni hayâlin dedim neden bilür
Bilmez efendi çok nişânı çok gezen bilür

88

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Söyle ey dîde benim aynımı kande gördün
Bu kadar yaş geçürdün bu kadar dem sürdün

89

Müselles-i İsa Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Olmayaydı sînede beyhûde dâğ-ı ârzû
Bî-karâr itdi dil-i sûda yasağ-ı ârzû

Ger olursa ruhsât nezzâre-i dîdâr ider
Ceyş-i virdini hem dûd-ı çerâğ-ı ârzû

Yahşı mûy-ı miyânındır ider cân u dili
Ey şeh-i bî-rahm-ı nâbûd serâğ-ı ârzû

Her mûyım zahm-nâk ey gül-pîrehen
Hâr-ı hasrethâ dûd-âlûd bâğ-ı ârzû

[42a]5 Dûd-ı serden nice halâs olur ol tâ'ife kim
Bâde-nûş eyleyecek yerde gülâb isterler

Şerha vü dâğ gerek sîne-i mürgümde
Sahn-ı divân-ı kıyâmetde hesâp isterler

Sen hemân dildeki nakş u hevesi mahveyle
Senden ey hâce dürüst kitâb isterler

Cünbiş-i âmûz gerek ber-kadr-i erbâb-ı sülûk
Râh-ı bî-menzili vahdetde şitâb isterler

Hûblar hüsnüne hayrân üftâde gerek
Çeşm-i âyîne gibi düşmen-i hâb isterler

10 Nazm-ı üstâda nazîre nice mümkün Nâbî
Tâze-gû tâze-zebân tâze cevâb isterler

90

Nâbî

MefâʾîlünMefâʾîlünMefâʾîlünMefâʾîlün

1 Bana sâkî ne hurşîd ne mâh u îd göstersin
Esîrâna humâr-ı sağâr-ı Cemşîd göstersin

Gönül ey mâh-ı mihr-i gamgîn hükmin senden isterse
[42b] Felek her gice bir meh günde bir hurşîd göstersin

Dirîğ itmez ne kâlâ isterse sûdâger-i tevfîk
Gönül şevkî talebde kâmet-i ümmîd göstersin

Gönülde dâğ hâlmiş şevk-i istiğnâ-yı harac ammâ
Kabûl eyler mi görsün merhem-i câvid göstersin

5 O vahşi âfeti sayd itmek isterse dil-i Nâbî
Niyâz itdikçe tekrâr eylesün te'kîd göstersin

91

Mesihî Efendi

1 Ey çeşm-i mest ü gamzesi fer cefâ-şinâs
Efsûs olmadığı dahı mübtelâ-şinâs

Ta‘lîm-i tâze-bang ey şûh hüsnüne
Dersini niyâz eyledik uşşâk-ı nâ-şinâs

[43a] Hâhişger mu‘âlice olsa Mesîhe de
Verdûz u dâne ehl-i gam olmaz devâ şinâs

92

Nâbî

Mefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlün

1 Çeh-i târik-i firkatden halâsa fırsat el vermez
Miyân-ı lücce-i hicrâna düşdük vuslat el vermez

Tutuşmak küşt-gîr-i gamla hâtırdan geçer ammâ
Budur vehmim ki tâli himmet itmez baht el vermez

Gönül çek dest-i ümmîdin ki bin eyyâm-ı îd olsa
Bizimle merhabâya nâz iden ol vakit el vermez

Bulunmaz halka-i tevhîd-veş her bezm-i rûhânî
Bize bu hânkâh-ı gamda her bir cemiyyet el vermez

5 Hemân taklîd ile kalan sana senden derûnundur
[43b] Çenâr-âsâ her ehl-i sûza ey dil rif‘at el vermez

Murâd üzre olurduk mîve-çîn-i nahl-i kâm ey dil
İrişmez dâmen-i kûtâh-ı himmet devlet el vermez

O istiğnâ-fürûş-ı çârsû-yı hüsnün ey Nâbî
Metâ‘-ı vaslına cân nakdin itsen kıymet el vermez

93

Nâbî Efendi

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Dilde hayâl-i silsile-i müşk-bû mıdur
Yohsa nüvişte hânkah-ı dilde Hû mıdur

Bir kerre eylesem dili vasl ile imtihân
Tâb-âver-i müşâhade-i rû-be-rû mıdur

Virmez kef-i nigâha kitâb-i cemâlini
Bilmem nigeh bu girye ile bî-hande midür

Hayret o denlü perde-i çeşm oldu kim gelen

[44a] Fark eylemem hayâlimi o tünd-Hû mıdur

5 Mestâne-cünbiş itmededür çarh Nâbiyâ
Dûşunda mihr ü vefâyı bilmez sebû mıdur

94

Nâbî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil-i sad-pâre-i tîğ-ı gam-ı hicrân gördüm
Nüshayı münhani eczâyı perişân gördüm

Pek görmedim bulmadığı dîde-i mihr-i mâhın
Harcında âlemin ahvâlini hayrân gördüm

Her nevânın giyâhında bu bâğ-ı dehrin
Dahı nûr-ı siyah iki çâk-i giribân gördüm

Âleme bahş-ı neşât eylerken ey Nâbî
Sağar-ı bezmi bile hâlde giryân gördüm

95

Müfred

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Sînemde nümâyân olalı ben de dâğı
Sultân-ı gamın yâfteli oldu konağı

96

Tayyibî Efendi

Mefâ'îlünMefâ'îlünMefâ'îlün Fe'ûlün

[44b]1 Çemende lâle dil-i dâğ-ı râğâ reşk itsün
Ne lâle gonce-i mihr ol çerâğa reşk itsün

Küşâde gülleri ser-i kûy-ı ayş-ı mahbûbân
Behişt şimdi sezâ bezm-i bâğa reşk itsün

Ter oldı hûn-ı ciğerden bu demde lâyıkdır
Ki dîde eldeki gül-gûn ayağa reşk itsün

Hased ki fikr-i dehânınla oldu nâ-peydâ
Ademi bil bu dil-i mekr-i âğa reşk itsün

5 Şu resmi terk-i hevâ kıl tecerrüd it Tayyibî
Mescide gelgil ol ferâğa reşk itsün

97

Râvî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cûy-ı eşkim serv-kaddi geçüp ko aksun sû-be-sû
Bûstân-ı kûyun arayı dolanur gû-be-gû

[45a] Her kılı zencîr-i gam her târı bir mârdı kim
Böyledir ol zülf-i perçem dikkat etdim mû-be-mû

98

Azmî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Bir dilber-i belânın olup nâşâdı
Saldım feleğin kubbesine feryâdı
Tîğ elde ve peştemâl belde güyâ
Kurbân-ı kühün olmuşum ol perî cellâdı

99

Müstezâd-ı Senâyî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Olalı hayâl dahı didemde musavver
Dîdâr-ı nigârın
Âyîne-i cândır görinür aydan enver
Aks-i ruhbârın

Her sînede ide ol serv-i sehî-kad
Endişe-i tûbâ
Her bir vuzû kim katresi damlasa ola kevser
Ağzındaki yârin

Matlûbuna her şâh ter-i ruh ile el almış
Kânûn ile her mürg
[45b] Gülşende o kavli gibi nâlân olup ezber
Medhini bahârın

Ey sâkî gül-ruh-ı âl ile sıfat-ı câm
Mutrib gibi mest ol
Lutf eyle Senâyî yüzine bas kademin kim
Bu çeşm-i dürer-bâd

5 Sîmin kefin aç gonca lebin kirpikler dürr
Ver bâdeye varın
Reyhân-ı hattın râyihasından dem-â-dem deryâ
Gülzâr-ı çemende

Etrâfı ararsın anber ile mu‘attar
Saçduğı gubârın
Ger gonca gibi olsa dilüm hâr rakîbin
Tâ‘n eyle hezârın

Sen güller içün sabr idem ey serv-i semen-ber
Her zahmına cârın
Her bâr ider dâmenini bir dürr-i gevher
Olmağa nisârın

100

Gazel-i Atâyî Çâr-Ender-Çâr

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[46a]1 Senin derdinden ey dilber gice gündüz işim efgân
Gözüm yaşlu ciğer başlu gönül gam-gîn akıl hayrân

Sana âşık olalıdan bana dört nesne nâr oldu
Biri hasret biri firkat biri gurbet biri nâlân

Sana dört nesne a‘lâdır ki yokdur değme dilberde
Biri hüsn biri hulk u biri lutf u biri ihsân

Seni her kim ki sevmezse bu dört nesne anı tutsun
Biri Tevrât biri İncîl biri Zebûr biri Furkân

5 Seni benden ayıran bu dört nesneden ayrılsun
Biri dîn ü biri dünyâ biri akl u ve biri îmân

[46b] Bu dört ev hakkıçün Yârab ayırma beni yârimden
Biri Mescîd biri Aksâ biri Ka‘be vü biri rindân

Bu dört dervîş du‘âsından Atâyî olmagıl mahrûm
Biri Âbâdî biri Muhlis biri Sâdî biri Elvân

101

Gazel-i Gafûrî

Mefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlün

1 Zuhûr etdi bu dört ahlak olalı hüsne sen sultân
Biri adl biri cevr biri lutf u biri ihsân

Seher gördüm bu çâr ejdehâ açılmış bâğ-ı hüsnünde
Zehî fülfül zehî sünbül zehî gülbün zehî reyhân

Acebdir bir sadef kurbünde cem olmuş bu dört cevher

Biri la‘l biri yâkût biri lü‘lü biri mercân

[47a] O hat bir zülf-veş lâkin o sîmîn gabgabın câna
Biri fitne biri câdû gûy ve biri çevgân

Derûnum çâk çâk itdi beni âhir helâk itdi
O çeşm ü hande ol ebrû ve meded ol gamze-i fettân

Leb ü ruhsâr zülf ü kâkül ey meh-rû
Biri müldür biri sünbül biri kâkül ve biri reyhân

Cemâl-i bâ-kemâlinden cüdâ dört hem-dem vardır
Biri hüzün biri girye biri nâle ve biri efgân

Öpüb kocmağa dildârın münâsib dört mahal vardır
Biri la‘l-i leb ü sîne biri beldür biri gerdân

Fürûğ-ı künc-i uzletde bu dördü âşıka pesdür
Biri keyf ü biri kahve biri şem u biri cânân

[47b] Benüm künc-i melâmetde şehâ dört meskenim vardır
Harâbât ü vech-i uzlet dahı vîrân ile zindân

Şeb-i firkatte ey meh-rû benim dört hem-demim vardır
Biri âh ü biri nâle biri zâr ü biri efgân

Bana dâ’im musallatdır bu dört hâlet cüdâ olmaz
Biri hasret biri firkat biri zulmet biri hicrân

Bu dört vuslat murâdıdır Gafûrî bendenin şâhım
Biri vuslat biri sohbet biri devlet ve biri îmân

102

Gazel-i Gafûrî

Mefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlün

Beni sen hâr-ı feyzinle kul etdin ey şeh-i hûbân
Biri lutf u biri hulk biri âh u biri ihsân

[48a]

103

Gazel-i Bâkî Çâr Ender Çâr

Mefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlün

Şehâ gördüm cemâlinde senin dört nesneni ayân
Biri aydır biri gündür biri zühre biri rıdvân

Bu dört nesneyi benzetdim senin a‘lâ cemâline
Biri güldür biri sünbül biri nergis biri reyhân

Bu dört nesne sana Hakdan atâdır ey gözüm nûrı
Biri hulkın biri hüsnün biri lutfun ve biri ihsân

Sana yavuz sananlara karîm olsın bu dört nesne
Biri İncîl biri Tevrât biri Zebûr ve biri Furkân

[48b]5 Bu Bâkî bendeni şâhım bu dört nesneden esirge
Biri hasret biri firkat biri gurbet dahı hicrân

104

Gazel-i Ahmed-i Dâî Çâr Ender Çâr

Mefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlün

1 Ayâ hurşîd ü meh sekr-i cemâlin müşterî-manzar
Ne manzar manzar-ı tâli ne tâli tâli‘-i enver

Nûrundur râyet-i rahmet özündür mazhar-ı kudret
Ne kudret kudret-i Sâni ne Sâni Sâni‘-i ekber

Cemâlinden cihân rûşen yanağın gonca-i gülşen
Ne gülşen gülşen-i cennet ne cennet cennet-i kevser

Mu‘anber saçların dil-keş münevver tal‘atın meh-veş
Ne meh-veş meh-veş-i câdû ne câdû câdû-yı anber

[49a]5 Süleymân sîreti sende İskender sûreti sende
Ne sûret sûret-i Yûsuf ne Yûsuf Yûsuf-ı server

Felek şatrancını utdun sa‘âdet mülkünü dutdun
Ne mülket mülket-i devlet ne devlet devlet-i Kayser

Egerçi kulların bî-had velî kemter kulun Ahmed
Ne Ahmed Ahmed-i Dâ‘î ne dâ‘î dâ‘î-i çâker

105

Gazel-i Mahfî Maklûb-ı Mesnevî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Fâ’îlâtü Fe’ûlün

1 Öpsem seni doyunca seni öpsem
Öpsem dime sen nola böyle demişsin öpsem

Ka‘be yüzine âşık âşık yüzine Ka‘be

Zemzem lebine teşne teşne lebine zemzem

Demdir sanma kilkim kilkim sanma demdir
Bir dem idelim sohbet sohbet idelim bir dem

[49b] Olsun gamla hâsid hâsid gamla olsun
Hürrem olalım sen ben ben sen olalım Hürrem

Mahfî kulunum şâhım şâhım kulunum mahfî
Âlem döneli bildi bildi döneli âlem

106

Gazel-i Hüsrev-i Rûmî Divân-ı Zülfi-i Musaddar

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mısr-ı hüsninde kimi kim kıldı gönül cân u seri
Şâm-ı zülfinde yemiş aldı lebinden haberi

Haber-i firkat-i gülden çün tamam itdi sabâ
Bülbül lâle-sıfat kanla doldı ciğeri

Çekdi gamzen okun deldi sînem-i siperi

Siperi pâreleyüb tîrine cânlar virüben
Başa doğarsa bu devlet kişinin eseri

Eseri kalınca belürmez beylik bilemezim
[50a] Ne ümîdin dolanur iş bu sa'âdet kemeri

Kemeri himmet ile beline bağladı ele
Ki kemerine kul itdi sana şems ü kameri

Kameri bedr-i hilâl eyleyen ol mihr hakkı
Hüsnün hüsnünedir ol âhir nazarı

107

Nazîre-i Nazmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Terk ider aşkınla yolına senin cân ü seri
Kimde kim ola cihân içre bugün aşk eseri

Eseri kılıcıdır her kişi bilür bileğin
Deheninden alımaz zerrece ammâ haberi

Haberi olanın ey âfet-i cân aşkında

Dem-be-dem gussa çeküp kanla dolar ciğeri

Ciğerimi hâr-ı gam pâreledi ey nûr-ı gül
Nola ben bülbülüne lutf ile kılsan nazarı

Nazarı var nola âlemde anın kim dün ü gün
Manzarı ola ana yüzün nûrı alnın kameri

[50b] Kameri tâ ki koyub şavk-ı cebînin giceler
Kişi çarh ile koyar mihr-i izârın seheri

Seheri ey yüzi gül bülbül-i âşüfte-sıfat
Nazmînin alma hezâr âhını eyle hazeri

108

Kasîde-i Nef'iye Nazîre

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

Esdi nesîm-i nevbahâr açıldı güller subh-dem
Açsun bizim de kalbimiz sâki meded sun câm-ı Cem

Gül devri ayş eyyâmıdır zevk ü safâ hengâmıdır
Âşıkların bayramıdır bu mevsim-i ferhunde-dem

Bu demde kim şâm u seher meyhâne bağa reşk ider
Mest olsa dilber sevse ger ma'zûrdur şehyhü'l-harem

Ya neylesün bîçâreler âlüfteler âvâreler
Sâğar sunar meh-pâreler nûş itmemek olur sitem

Nef'î yeter da'vâyı ko eflâke istiğnâyı ko
Dünyâ ile gavgâyı ko hâke yüzün sür lâ-cerem

[51a] Kesdi kurbânın beni lâkin bî-cân eyledi
Dilüm nâzük anınla iki kurbân eyledi

Gayret öldürdü beni andan bu merdlik midir
Çaldı bu civâne tîğın âb-ı hayvân eyledi

Alnına bir katre kan sürmüş helâk itdi bizi
Kendü kurbân eyledüm sandı velî kan eyledi

Bezmine bir dostun bir post hâildir deyü
Soydu kurbânın anın kassâb uryân eyledi

10 Ellere dağıtdı iki pâre kurbânını
Yâreye çaldı beni hâtır-ı perişân eyledi

109

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sînem nâr itdi dü-zen-i pîre bahtım kara sabrım mû
[51b] Siyeh hâl ise gîsû siyeh çeşm siyâh ebrû

İki çeşmim yaşın gül-gûn ider bağrım dilim pür-hûn
İki la'l-i leb-i mey-gûn iki ruhsâre gül-bû

Dehânın yok leb-i la'linle rindânın ne hikmetdir
Adem bahrında bir lâ'lîn sadefdir yokdur lü'lû

Muhammed nâm bir Ahmed-likâ mahbûba kul oldum
Sanasın çâr-yâr olmuşdur hüsnüne çâr-ebrû

5 İlet bu nazm-ı gevher-bârı sun destine ey dil
Lebün öpmek kadar vardur okursa bir kez ol meh-rû

110

Târih-i Feth-i Kamaniçe

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey şeh-i nusret-me'âb hükmüne fermândadır
Taht-ı sa'âdet-nişîn nice Süleymân-ı zamân

Olmadadır serv-i dil-şâdım dergâhına
[52a] Bende-i cârub-keş-i Hüsrev ile gird-bâd

Devr-i zamânında halk fitneden âsûde-hâl
Dergeh-i pür-şevketin mahkeme-i adl ü dâd

Câmî dîn-i mübîn-i mehdi-i âhir zamân
Gâzî-i Haydar-şiyem mürşid-i vâlâ-cihâd

5 Gurbet-i dehr içre yok re'yine emr-i muhil
İtmede kâr-ı kazâ hükmün ile ilhâd

Feyz-i şecâ'ât ile şâh-ı cihân-gîrsin
Cân ile merdânedir tığına feth-i bilâd

Oldı nola düşmenin hâk-i mezellet-nişîn

Eyleye Hayy ü Kadîm rif‘at-i ömrün ziyâd

Fethi ger makdemin âlem-i bâlâda hep
Eyleyicek kudsiyân birbirine müjde-yâd

Söyledi târihini Emîrî rûhu’l-emîn
[52b] Kıldı Kamaniçe hısnın avn-i Muhammed küşâd

111

Visâlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Câme-i sürh içre kim cânâ nihândır hançerin
San şafak içre hilâl-i âsumândır hançerin

Âsumânda mâh-ı nevdir yâre mâhı havf idüp
Mâhdan mâhîden hükm-i revândır hançerin

Şöyle sermestdir ki kande yatduğın bilmez henûz
Gamze-i mest-i müdâmından nişândır hançerin

Teşne diller gördigi sâ‘atde cân virse nola
İncecik belden çıkar âb-ı revândır hançerin

5 Datlu dillerle visâlin kûyıdır gönline
Gûyiyâ bir dilber-i şîrîn-zebândır hançerin

[53a] Ağyâra koculduğı belin ellediler mi nâdâna
Öpüldü mü lebün dillediler mi eliyle meyân

Benzin açub mihr ü vefânın sînende meyân
Şeş ezberleddiler mi zabt ile dilini

Ma‘mûre harâb oldığı demler
Gencini ef‘îler ile beklediler mi

Ey gonca dehen söyle niçin söylemez oldun
Düşmen sözini yoksa sana söylediler mi

10 Söz çok ser-i zülfün gibi efvâh-âsâ
Dil gibi anlarda aceb buruldılar mı

112

Târîh

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ûlün

1 Ol serâperde-yi hümâyûn kim
Reşk ider ana günbed-i kervân

Bunda kim böyle pâk lezzet var
Şüphe yok olduğunda âb-ı cinân

[53b] Fikr iderken bu çeşmeye târîh
Bir sadâ geldi gûşuma ol ân

Düşme târîh kaydına Nâbî
Ana virmiş Hudâ zebân-ı beyân

5 Lülesidir gelenlere târîh
İçiniz âb-ı kevseri oldı revân

113

Târîh-i Burunsuz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Burunsuz Mevlevî ol merd-i meydân-ı melâmet kim
Vücûdundan nice erbâb-ı hâlet intifâ itdi

Melâmet bezmine burnı alınmış şem idi güyâ
Dem-i fevti karîb oldukda efzûn iltimâ itdi

Vefâtından mukaddem kendü nutk-ı nizâmından
Hadîs-i intikâlin çün kimesne istimâ itdi

Fakir âmâde idim rûzenin rûz-ı nuhustında
Ki bu vaz'ı o meczûb-ı İlâhî ihtirâ itdi

5 *Bezistânın Edirne şehrinün devr idüp üç def'a*
Bülend-âvâz ile tasrih idüp mevtin vedâ itdi

Latifeyle fakîr inkâr idüp aslın su'âl itdüm
Ana perde olur bir söz diyüp kat'-ı nizâ itdi

Zihî bî-kayd dervîş-i hıred-sûz-ı mücerred kim
Nidâ-yı *İrci'i*[484] gûş eyleyüp rûhı semâ itdi

[54a] Didi târîh Nâbî ana fevtinden âgâh olıcak târîh
Burunsuz bulmadı bûy-ı vefâ bezme vedâ itdi

[484]Fecr 89/28.

114

Târîh-i Nâbî Sene 1087

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Ta'âlallâh zihî çetr-i hümâyûn-ı cihândârî
Ki eyler cilve-ger kâhî derûnın sâye-i Bârî

Ne çetr-i pâk k'eyler irtifâ'ı ser-gerdân
Ziyâ-yı tûb-ı zerrîni bağışlar mihr-i envârı

Zamân-ı devletinde hazret-i şehinşâhın güyâ
Zemîn bir câme geydi tügme zer rengi jengârî

Ne âlî bâr-gâh-ı Hüsrevîdir kim kuruldukda
Kalur sahn-ı çemen altında bir kâliçe mikdârı

Görenler oldığın bu bâr-gâhın çarha peyveste
Sekiz katdur sanurlar kubbe-i çarhı güher-bârı

[54b] Kalur nakşında hayrân tûl u arzından haber virmez
Eger gönderseler tîr-i nigâhı germ-reftârı

Cinânın güllerin Rıdvân ferâmûş eylemiş gelmiş
Gül-i tasvîrinin bin cânlar olmuş harîdârı

Hazansız gül görüp şâd olmak isterse eger gönli
Sabâ gönder haber ver yolda lutf it bülbül-i zârı

Letâfet bunda bunca sâye-endâz olduğındandır
Cihânın pâdişâhı din-i İslâmın nigeh-dârı

Cenâb-ı hazret-i sultân Muhammed Hân-ı Gâzî kim
İder mahrûm-ı râhat nâm-ı tîğı kavm-i küffârı

O şâhenşâh-ı âlî bârgeh kim dest-i ihsânı
Sehâb-ı nukre-pâşa öğredür resm-i kerem-kârı

[55a] O sultân-ı selâtîn-i cihân kim bîm-i nehrinden
İder âhûlara şîr-i jiyân arz-ı vefâdârî

Kaçan şevketle gelse bâr-gâhına nüzûl itse
Olur çavuş-sıfat rûh-ı Sikender bir senâkârı

Kanı gelsün Süleymân reh-güzârın beklesün dursun
Du‘â-yı hayrdur hayl-i melâ’ik almış etrâfın
Rikâbında gören dir şâtırân-ı bâd reftârı

Sa‘âdetle ne semte azm iderse Hızr ola rehber
Cemî‘-i hâlde avn-i Hudâ olsun kâfâ-dârı

O âlî bâr-gâha fikr iderken bir güzel târîh
Gelüb senden işitdüm Nâbiyâ sûy-ı felekden iş bu güftârı

[55b] Gelüb senden mukaddem yerine Rıdvân dedi târîh
Ne zîbâ bâr-gâh olur mübârek eyleye Bârî

115

Nâbî

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilâtün

Dili ne nâ’il-i zevk-i visâl idebildik
Ne kâ’il-i elem-i künc-i intizâr idebildik

Recâ-yı vasl ile ol şâha arz-ı hâller itdik
Ne bir mahalli didirdük ne der-kenâr idebildik

Bizi miyâne-i havf ü recâya atdı mahabbet
Ne sakladuk gam-ı aşkı ne âşikâr idebildik

Bir âfet ile ser-germ olup ne bûsesin aldık
Ne bir nihâl bitürdik ne mîvedâr idebildik

Gehî visâlin anub gâh bîm-i hem-dem-i Nâbî
Ne yârdan geçebildik ne ihtiyâr idebildik

116

Nâbî Efendi

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

[56a] Olmadın bûy-ı gül-i kâna meşâm âmâde
Olur âğûş-ı meşâmımda zükâm âmâde

Gâh sâkîsi gehî sâğârsız geh bâdesi yok
Görmedim meclis-i maksûdı tamâm âmâde

Sen hemân destüni gül-çîn-i niyâz eyleye gör
Dem gelür ey dil olur gülşen-i kâm âmâde

Bâdeyi baht-ı siyâhım eder âb-ı hayvân

Eylesem kesb-i neşât itmeğe câm âmâde

Düşmez âğûşuna Nâbî'nin o vahşî itse
Dağdan sînede bin halka-i dâm âmâde

117

Nâbî Efendi

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

Dest-i sitemle yıkma dilin tîre-hânesin
Dağıtma şehbâz-ı gamın âşiyânesin

Kasdım hemân şikâyet-i baht-ı siyâhdır
Ey dûd-ı âh sen arada bir bahânesin

Bir zahm-ı cân-sitân olıcak tîre değmedik
Çokdan gönül hadeng-i cefâya nişânesin

[56b] Hâmûş-ı şerm olurdı seher andelib-i zâr
Pervânenin göreydi niyâz-ı şebânesin

Bir kerre bana gelmedin ey sâgâr-ı neşât
Bildim ki sen de tâbî'-i dürr-i zabânesin

Ruhsâr-ı yârı hâl-i hirâmında seyr idüp
Bâlâya çekdi âteş-i hayret zebânesin

Yârân-ı nazm hep taraf-ı tâze tutdı lîk
Nâbi-i haste-dil taraf-ı âşıkânesin

118

Şeyhî Çelebî

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

Tâ bâğa şebû-keşân çekilmez
Rıtl-ı mey-i erguvân çekilmez

Feyz umma felekde tâli'inden
Delv-i lücce-i âsumân çekilmez

Deryâ-yı gamında zararım yok
Hîç ol yüm-i şükrân çekilmez

Çarhın dahı nakşı çıkmamışdır
[57a] Zencîr-i kehkeşâna çekilmez

5 Çün hârdır ciğerdir
Nâzenin tebâna çekilmez

Hîç zabt olunur mu o hem-râh
Setr-i menzile dek inâna çekilmez

Yok Şeyhî idâre-i hem-ruhsat
Devrinde şehâ duhâna çekilmez

119

Sabrî Çelebî

Mef'ûlü Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Sensiz mey-i erguvân çekilmez
Bikr-i dem-i mugâna çekilmez

Bahr-i tarabın da vakdi vardır
Dudakları her zamâna çekilmez

Devr-i demi çek ki çeşm-i akla
Her kühl-ı cilâ-resâna çekilmez

Bir dem mi olur diyâr-ı gamdan
Râhdan kârbâna çekilmez

5 Bin tîg-ı sitem çekersen ey şûh
[57b] Senden dil-i nâ-tüvân çekilmez

Bu yolda fedâ gerek serv-i cân
İnsanlık eyle hayvân çekilmez

Dil çek o piyâleden Sabrî
Semt-i sâkîyâna çekilmez

120

İffetî Efendi Monlâ-yı Erzurum

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Netâyic ki berâhîn-i devlete âletdir
Te'âkub sad-pâre-i sipihre âletdir

Hemîşe şemme-i câhile kesr-i kalb itmek
O ser-firâz ü mâye-i kân-ı devletdir

Ne evci ne hasîsi cilve-gâh iderim
Gönül hümâ-sıfat âlâ-nişîn-i ibretdir

Hased o âkıl-i âlemi seyre kim der imiş
Derkenâra ta‘bîr olma hak sa‘âdetdir

Zâmâne devletin rûy-ı dil uymaz
Nice gözler anı görürse pek şekâvetdir

Hemân sen İffetî feyz-i Hakk eyle ümmîdin
[58a] Cihânda cümleye izzet veren o Hazret’dir

121

Nâbî

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

Devlet-i meyde gönül gussa-i âlem çekmez
Sâğâr-ı bâde-i lebrîz çeker gam çekmez

Handesi giryeye vâbeste değil dildârın
Gülleri ol çemenin minnet-i şebnem çekmez

Gam-ı ebrû-yı kemandârını ol dil-dûzun
Âferîn kuvvet-i bâzû-yı dile kem çekmez

Yine bir zahm olur dîde-güşâ-yı hasret
Zahm-ı müstağni-i dil hasret-i merhem çekmez

Dem mi var sâki-i devrânın elinden Nâbî
Gâh hûnâbe gehi kâse-i pür-sem çekmez

122

Nâbî Efendi

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

Bir kerre iltifâtın ile hurrem olmadık
Bigâne denlü sohbetine mahrem olmadık

Harf-i vefâ nüvüşte-i levh-i cebîn iken
Engüşt-i i‘tibâra sezâ hâtem olmadık

[58b] İnsâf ile mu‘âmele eylersen ey perî
Bilmem bizi gözünle neden yersin ey felek
Bu gülsitâna düşdük ise şebnem olmadık

Nâbi-i haste-dilde giribân mı var meğer
Cevrinle çâk-hurde-i dest-i gam olmadık

123

Hazret-i Abdî Paşa

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Dilberâ dil sana mülâzımdır
Kişiye kendi hâli lâzımdır

Hazz ider gamzen âh u zârımdan
Nâzik ü âşüfte niyâzımdır

Nola havf eylesem nigâhından
Bâ'is-i inkişâf-ı zârımdır

Vâdi-i aşkının sülûkinde
Her mahal cây-ı i'tirâzımdır

Ol şeh-i hüsne bu gazel Abdî
Arz-ı hâli sitem-tırâzımdır

124

Nâbî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[59a] Hâk-i kûyun cilvegâh-ı mihr-i rahşân eyleme
Tûtiyâ-yı dîdemi hâk ile yeksân eyleme

Virme ruhsat âh-ı âteş-bâr-ı âlem-sûzıma
Kûyını hem-reng-i kühsâr-ı Sıfâhân eyleme

Meclis-i ağyâra olam pertev-endâz-ı visâl
Şem-i ümmîd-i rakîbânı fürûzân eyleme

Sîne-i âyîne-tâbın açma bezm-i bâdede
Ehl-i bezmi çeşm-i sâgâr gibi hayrân eyleme

Bakma mir'ât-ı dil-i âlem-nümây-ı âşıka
Hâtır-ı âşık gibi kendin perîşân eyleme

Bulduğın âvâreyi dilbeste itme zülfüne
Her müselmânı esîr-i kâfiristân eyleme

Zülfüne kıyma ruhun arz eyleme şeydâlara
Çok da tahrîk-i cünûn-ı derd-mendân eyleme

Dîde-i kalbin beyâz it Yâkûb-veş
[59b] Eşkini beyhûde ey dil zîb-i dâmân eyleme

Dil-pesend-i âlem olmak istemezsen Nâbiyâ
Kendüni hıdmet-güzâr-ı bezm-i irfân eyleme

125

Nâbî Çelebi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kalmadı râh-ı talebde hatar inşâ'â'llâh
İderiz kûy-ı murâda sefer inşâ'â'llâh

Bir ukde mi vardır ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyâz-ı seher inşâ'â'llâh

Dil-i sengi ne kadar saht ise dildârın
Nâvek-i âhım olur kârger inşâ'â'llâh

Germine sabreyle yerin dünyânın
Alurız nahl-i emelden semer inşâ'â'llâh

5 Çarhın olmuş dutalım devr-i hilâfı me'mûl
Dem olur kâmımız üzere döner inşâ'â'llâh

Peyk-i âhım gideli hayli zamândır yâre
Umarız kim getürür bir haber inşâ'â'llâh

[60a] Olsa bir kerre vezân bâd-ı kerem ey Nâbî
Komaz âyîne-i dilde keder inşâ'â'llâh

126

Nâbî Efendi

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Baht-ı bülend o kimseye destyâr olur
Germiyyet-i hevâda yeri kühsâr olur

Virmez bu inşirâhı dile gayrı kühsâr
Bu kûh u deşt bu denlü rüzgâr olur

Hakkâ ki görmedim bu denlü câna karîb
Seyr itdügim bakılsa yine çok diyâr olur

Âyînedeki letâfeti mümkin mi söylemek
Ser-çeşme-i âb-ı hayât işidür şermsâr olur

5 Raks itmeğe durur nefes-i rüzgâr ile

Her bir dırahtı bir sanem-i şîvekâr olur

Sîmâsı her sanavber-i nâzik-hırâmânın
Sermâye-i serv ü çenâr olur

Sad-sâle pîri âb u hevâsı civân ider
[60b] Âdem bu kûha gelmede bî-ihtiyâr olur

Dest-i sabâsı şâne-zen-i zülf-i âfiyet
Âb-ı cemâl-i sıhhate âb-dâr olur

Nâbî sehâbdân dürülen nice nicedir
Pây-ı nakd bu âleme gevher-nisâr olur

127

Nâbî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Getürmem yâdıma hicrân ma'zûr olduğum yerdir
Benim hasretle bezm-i yârdan dûr olduğum yerdir

Sen insâf it dem-i mesrûr lutf idin dili ey çarh
Ne vakdiçün disün nicesi mesrûr olduğum yerdir

Bakılmaz hâtırım ağyâr senin inzâr-ı ta'n olsa
Benim ey sîne-i vîrâne ma'mûr olduğum yerdir

[61a] Göreydim ol güli şebnem gibi tenhâda bî-pervâ
Hemân dâmânın düşmekde mecbûr olduğum yerdir

5 Birdir şeb-i hicrânda kurbümden hazer eyle benim Nâbî
Ki şâh-ı aşkdan fermâna me'mûr olduğum yerdir

128

Nâbî Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ne azm-i gûşe-i râhat ne meyl-i hâb idelim
Gûşuma dâmen-i maksûd ele şitâb idelim

Şu'â-ı meyle çerâğ-ı izâr-ı dilber ile
Livâ-ı şâmı ziyâ-bahş-ı âftâb idelim

Sirişkimiz dökelim ağladınca dildârı
Şarâb-ı gıbta-keşi dîde-i âb idelim

Piyâleler çekelim rağm-ı çarha reşkinden
Sabâh-ı mahşere dek mest-i ızdırâb idelim

[61b]5 Elemle sînemizi şerha-zâr idelim Nâbî
Kitâb-ı mihneti surh ile bâb bâb idelim

129

Müfred

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mihrâb-ı aşka geç gönül eyle emânet
Uysun zamân sana sen uyma zamâna

130

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gamın kühsârın aksine nice sühan söyler
Acebdir hâl-i âlem bilmeyen söyler bilen söyler

131

Nâbî Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gönül ne ârzû-yı câh ider ne tâc u taht ister
Reh-i himmetde ancak kalbi-nerm ü pây-ı saht ister

Ne himmet kârgerdür ne taleb hüsn-i isti'dâd
Sezâ-yı bezm-i yâr olmağa da âdemde baht ister

Güşâyiş-hân olan diller nesîm-i kâm-ı âlemden
Bu gülşende misâl-i gonce evvel laht laht ister

Kenâr-ı dideden dûr olmasın aks-i kad-i cânân
Leb-i ser-çeşme-i gam sâye-güster bir dıraht ister

Umar boynında yârin sâ'id-i sîmînini Nâbî
Semend-i meşreb-i rehvârına bir sîm-raht ister

[62a] Nâveg-i dildâra karşu sîne-i sad-pâre aç

132

Müfred

1 Kalemin kıl bir kağıda nazar
Akmaz ise hele bâri damlar

133

Müfred

1 Aynı âsâkirde şehîr-i diyâr
Tîğ-keş leşker asker şikâr

134

Rûhî-i Bağdâdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1 Dildâr odur ki kâmil ola ehl-i hâl ola
Server odur ki mâlik-i kilk-i mâl ola

Kâmil değildir o ki râm ola herkese
Kâmil odur ki hem-dem-i ehl-i kemâl ola

Dil-dâde ger merâm-ı visâlindir murâd
Görme revâ ki dilde melâlin visâl ola

[62b] Olmam melûl gönlüm eger elemin ola
Ol lâle-rû ki kâr ana her demde âl ola

5 Rûhî müdâm lâ'line meddâhdır eger
Kâr ana medhin olmasa âlemde lâl ola

135

Gazel-i Abdî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

[63b]1 Sen bî-vefâyı terk idemez öldürür müsün

Ey şûh-ı hırâm ahdine durmaz mısın
Dahı uşşâka nâz ü şîveler eyler yürür müsün

Kûyında sen rakîbi dilerim iderin helâk
Ol şûh didi nâz ile dahı sürür müsün

Açılmaz ise âyîneden gözlerim nola
Ey tıfl-ı nârsîde güldürür müsün

5 Göstermez oldı gün yüzini aldı aklımı
Abdî cefâya başladı ol meh görür müsün

136

Gazel-i Hayretî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ne Süleymâna esîrüz ne Selîmin kulıyuz
Kimse bilmez bizi bir şâh-ı kerîmin kulıyuz

Kul olan aşka cihân beğlerine eğmedi baş
Başka sultân-ı cihânuz göre kimin kulıyuz

Gam yirüz kan yudaruz gûşe-i firkatde müdâm
Sanma bir kevser-i cennât-ı na‘îmin kulıyuz

Hüsn-i hâdis kulıyuz sanma bizi sultânum
Vech-i pâkinde olan ân-ı kerîmin kulıyuz

[63a]5 Terk idüp Hayretîyâ tâc ü kabâdan geçdük
Anca bu dünyede bir eski kilîmün kulıyuz

137

Gazel-i Ümmîdî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 İşitdim la‘lin emmişler usandım tatlu cânımdan
Umulmazdı bu hâlet ol meh-i nâ-mihribânımdan

Seherden nev takyeler giymiş ağyâra olup hem-dem
[64a] Göğe buyursa hükm-i eflâk-i duhânımdan

Hedef itdim hadeng-i gamzesine dâğ-ı pür-hûnum
Ne reng ile uruldum yâre görsünler nişânımdan

Bütün dünyâ eger düşmen olursa aynıma almam
Tek âsâr-ı muhabbet göreyin o yâr u cânımdan

5 Bana derler ki pîr oldun ferâgat eyle dilberden
Ölürsem de Ümmîdî vazgelmem nev-civânımdan

138

Hüseynî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gam-ı hicrinden ey meh dil bir âteş-dîde deryâdır
Budur cân-güzâr şerbet lâ‘lin müdâvâdır

Ümidim vasl-ı cânân ile dilden def‘-i gam eyler
[64b] Eger anınla def olmazsa feyz-i cân sahbâdır

139

Semâ‘î - Dü Makâm-ı Acem

14’lü Hece Ölçüsü

1 Hep nâlene sad-nükte o tannâze değil mi
Dil gülşen-i hüsnünde bu âğâze değil mi

Gül gibi ruhunda beni bî-serv-i sanavbersin
Bak istersen dâğ-ı dilim tâze değil mi

140

Zehâvî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gülşende çıkub nâz ile cânân salındı
Tâvûs-ı cinân başladı cevlân salındı

Hep şimdi şu derd güni dîdelerinden
Aşk âteşi oldu ki dil ü cân salındı

142

[65a]1 Dün sâye saldı başıma bir serv-i ser-bülend
Kim kadd-i dil-rubâyı dil-i üftâde dil-pesend

Güftâra geldi tâ ki açub la'l-i nûş hamd
Bir peste gördüm anda döğer dize fend

Sordum meğer bu derecede hinddir didim
Yok yok devâ-yı derd-i nihanındır senin

Eğmiş hilâli üstüne tozlu külâhını
Çok dil-şikestenin göğe irmez imiş âhını

5 Dağıtdı zülfünü gizledi ebr imiş mâhını
Gördüm yüzinde halka-i zülf-i siyâhını

Ol pîç Nâbî teresdir didim didi
Devr-i ruhunda işde cânındır senin

[65b]

143

Hâvî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hirâsan olmasa gülden dil-i nâ-şâdın ey bülbül
Neler eylerdi hâr-ı âteş-bârın ey bülbül

Ne teshîr itdi gülzârı ne urdu âteşe Hâvî
Yine durmaz okursun rûz-ı şeb evrâdın ey bülbül

Dil-i dildâra bezm itmiş işitdim nâle vü zârın
Aceb kim âteşe te'sîr eylemiş feryâdın ey bülbül

144

Kıt'â

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bir hasta ki bin dâğı çeker tâb ile bir dil
Dârû-yı müdâvâna zehr-i âb ile bir dil

Zülfün gibi hercâî değil çeşm-i siyâhı
[66a] Bir gûşeside hâtır-ı ahbâb ile bir dil

145

Kıt‘â

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Gamzen var iken âşıka bî-dâd kim itsün
Ya ana kazâ itmesün imdâd kim itsün
Hep lâldir erbâb-ı kazâ kaht-ı nigehinden
Ol şeh-i bî-dâra varup dâd kim itsün

146

Kıt‘â

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dil-i câna fitne saldı meded ol siyâh gözler
Olan akl ü fikrim aldı meded ol siyâh gözler
Râh-ı gamda kopsa hempâ nola olsa câna şeydâ
Meni kûha deşte saldı meded ol siyâh gözler

147

Kıt‘â

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Âh kim bir gözleri mestâneye kul oldum
Bin cân ile ol ruhları alaya kul oldum
[66b] Peykân kan idici kâmet-i bâlânın evcinden
Bir yayı kalan kaddimi semen-sâya kul oldum

Her gönülde neş’e-i aşk u muhabbet bir değil
Çünkü her bâdenin keyfinde hâlet bir değil
Teşne-i mecnûn gibi bin dâstânım var benim
Kangı birin söyleyem râzî hikâyet bir değil

148

Kıt‘â

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ol kaşı yaya bir iki nişânımı söyle
Ciğerde tîr-i gamın tende üstühânımı söyle
Seni salanı bu hevâlara beni belâlara ey dil
[67a] O serv-kadd-i zülf-i semen-feşânımı söyle

149

Kıt‘â

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 La‘l-i ümîdin eyleyen bağrı hûn olur
Sevdâ-yı zülfün âşıka dâğ-ı nihân olur
Zülfünde yâr gamzenle âşinâ olan
Hakkâ budur ki sâhir olur mekîdân olur

150

Kıt‘â

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hecr-i la‘linle dem-â-dem gözyaşı meygûn olur
Dîde dilden dil hadeng-i nâleden pür-hûn olur
Ehl-i aşkın nâlesini kâmet-i ceng eyledin
Pâdişâhsın itdügin şimden girü kânun olur

151

Kıt‘â

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Mûydan ince miyânı şûh-feşânın mıdır
[67b] İşve-i bahr-i tegâfül dîde-i cânın mıdır
Destine mir’ât alup bakdıkca gâhî rûyına
Dirmiş ol âfet Neşâtî dahı hayrânın mıdır

152

Kıt‘â

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ne mâ’il-i dil-i zâtı visâl-i yâr idebildik
Ne kâ’il-i elemi genc-i intizâr idebildik
Recâ-yı vaslına ol şâh arz itdük
Ne bir mahalli verirdik ne derkenâr idebildik

153

Kıt‘â

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Alup bir cân-ı dili bir dest-bûsını bedel virmez
Ayakda kaldım ol bî-rahm ü serkeş bana el vermez
Tavâf-ı Ka‘be-yi tahkîki iş‘âr eyler uşşâka
[68a] Hatt-ı müşgîn rakam-ı ruhsâr-ı dildâra halel virmez

154

Kıt‘â

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Tekmîl cünûn etmeye hâmûn ele girse
Âvâreliğe vâh-ı mecnûn ele girse
El çekdi o şûh eşkimi silmekden usandı
Kan ağlamağa dîde-i ceyhûn ele girse

155

Kıt‘â

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ciğer kanıyla itmiş şöyle rengîn lânesin bülbül
Ki gâhî gül sunup anlar dil-i dîvânesin bülbül
Nigâhı bezm-gâhı hasretinle Nâbî dilden
Nola ger eyler ise şu‘leden peymânesin bülbül

156

Kıt‘â

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[68b]1 Peykân-ı müjendir telef-i cânıma bâ‘is
Tîr-i sitemindir yine efgânıma bâ‘is
Tîmâr idemez zahmıma Lokmân-ı zamâne
Tâ olmayıcak vuslat-ı cânânıma bâ‘is

157

Kıt‘â

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yaşımı ceyhûn iden ol serv-i sîm-endâmdır
Bağrımı pür-hûn iden ol ruhları gül-fâmdır
Halka halka dâğlar sanma görmeyen sînemde
Câ-be-câ mürg-i ecel sayd itmek içün dâmdır

158

Emîni Çelebi

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ûlün

1 Gül-izârında hatt-ı anber-bâr
Oldı revnakda gül-i gül-zâr

Gül-i sad-berg bâğ-ı behcetdir
Gonce-i nâ-şüküfte-i leb-i yâr

[69a] Dağla gel gül ümîdi sinse hep âteş-i iştiyâk
Gül-i ruhsâr-ı hüsnü gül-deste-i letâfetdir
Nahl-i güldür nihâl-i kadd-i nigâr

Devr-i güldür müdâm Emîni kıl
Gül-i mülle safâ-yı bâğ u bahâr

159

Murtezâ Nazmi-zâde

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ûlün

1 Gül didikçe güler ol gül-ruhsâr
Gül gül olur o zevk ile gül-zâr

Gül temâşâsına heves kılsa
Gül dizer reh-güzârında fasl-ı bahâr

Ol gül-i nev-şüküfte düşmedi
Gül-destâr şâhid gül-zâr-ı bâzâr

Gül-i ruhsâr-ı yâr aksi ile

Oldı mir’ât-ı dehr olurdı bülbül-zâr

Gül olur elde Murtezâ câmın
İtdikce hayâl-i gül-i ruh-ı yâr

[69b]

160

Nazîre-i el-Hâc Hüseyin Bağdâdî

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ûlün

Ref iderse nikâb o gül-i ruhsâr
Gülşen-i dehr olurdı bülbül-i zâr

Çıkmaz ol gül-beden hayâlimden
Sâha-i sînem oldı bir gül-zâr

Gül dâğı o denlü yakdum kim
Bitdi dilde taraf taraf gül-nâr

Bâğı âlemde işret isteyenin
Kadehinin oldı bağrı mevki-i yâr

Gülşen içre Hüseynî dün gördüm
Câm-ı gülden kılurdı def-i humâr

161

Nazîre-i Edhem-i Bağdâdî

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ûlün

Gül açıldı çemende sâğâr-vâr
Gül kudûmuyla geldi bülbül-i zâr

Berg-i gül üzre katre-i şebnem
Her biri sanki bir dürr-i şehvâr

Cây-ı zevk ü sefâsı uşşâkın
[70a] Gülistân-ı cemâl-i gül-i ruhsâr

Azm-i gülzâr idindi o dilber
Gül ider nakd-i cânını îsâr

Gül-i ruhı üzre habbe-i hâli
Hâsıl itmiş gül hemîşe bahâr

Seyr-i gülzâr idindi o dilber
Edhemî pâyına gel it îsâr

162

Tarîh-i Nâbî Çelebi

Fâ’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ûlün

1 Âsaf-ı dehr Musâhib Paşa
Ki o dur gül çemen-i ikbâle

Bir anın gibi vezîr-i ârif
Gelmedi kâr-geh-i iclâle

Kodı bi izni hümâyûn hattın
Sünbüle cive-geh oldı lâle

Gûş idüp izn-i hümâyûnı hemân
Çıkdı güyâ ki hatt-ı istikbâle

[70b]5 Anberîn perdeye girdi hurşîd
Ka‘be yâhûd ki büründü şâle

Fikr-i târîhe düşüb ehl-i sühan
Kimi gül didi kimisi jâle

Nâbî-i bende didi târîhin
Hatt-ı terdir meh-i hüsne hâle

163

Rubâ‘iyyât-ı Nâzikî Efendi

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Kalyonı alup ele o serv-i mevzûn
Leb-ber-leb olur anınla eyler efsûn
Cîm oldı serv-i zülf ü dehânı çün nûn
Cân içre olan âletdir anda kalyon

164

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Çelebi lüle içer ve hem etrâfı tütün
Bana bir lüle tütün virmeyenin si.in götün

165

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[71a]1 Gelse o şûh meclise tâze tegâfül
Eylese reng-i hicâb-ı ruhları meclis gül gül
Sanma ger riyâz-ı huld olup olur idi vücûh ile
Âşık-ı zârı gülşeni vuslata bülbül ile

166

Tayyibî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İffetî ol iffet-ârâ-yı rüsum-ı şer-i dîn
Fâzıl-ı devrân-ı hümâm Muhammed Mustafâ

İrtifâ-ı şân-ı şer-i Ahmed-i Muhtârdan
Meymenet-bahşâ bu cây-ı dil-keşi itdi binâ

Avn-i Hakk dâ'im nigeh-bânı olup âfâtdan
Her zamân anı nazargâh ide merdân-ı Hudâ

Bu binâ-yı dil-keşin tarh-ı safâ-efzâsını
[71b] Fikr-i târîh ile dil seyrân ider Tayyîbâ

5 Çâr rükniyle makâm-ı şer olunca söyledim
Mahfel-i dîn-i Muhammed kasr-ı pâk-i dil-güşâ

167

Tayyibî (Fi Sene 187)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Menba-ı hayr u cûd Ahmed Ağa
Hâsı vü makbûl-i hazret-i paşa
Yapdı bu çeşme-i safâ-bahşı
Nice atşânı eyledi ifşâ
Didi târîhini anın Tayyibî
Çeşme-i sâf ü nev-hayât-efzâ

168

Haletî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pâk-dâmânım dimeyen âşık-ı nâlânına
Vaslın olmaz ise saçsunlar şâdumânına

169

Rubâ'î

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

[72a]1 Her derde virüp vücûd giryân olmam
Etfâl-sıfat bahâne-i hûbân olmam
Çok zirve-i bâm-ı âsumândan düşsem
Minnet-keş-i mûmiyâ-yı nâdân olmam

170

Bahâyî Mirzâde

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Olmaz ruh-ı dildâra beraber gül-i ra'nâ

Hengâme-i tezvîr kosun bülbül-ü şeydâ

Gûşunla güle dehen-i gonce-i ra‘nâ
Kendiden ider yas hemân bülbül-i şeydâ

171

Vahîdî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ne dursun diseler bağda serv-i çemene
Mâ’il oldum dimege durur o gül-pîrehene

Cism-i zerdinle yakışmaz ben pâkim dersin
Baka nilüfer ile nûra bir büt-i semene

[72b] Tâk-ı eyvânına sakfın eyleye şeklim ola kim
Ezilürsem nola altun gibi ol sîm-tene

Hande eylerdi ser-i üftâde görse şimdi
Yûsuf-ı dil ne güzel düşdi o çâh-ı zekane

5 Ahkere döndü Vahîdî kızarub taşları
Bir şerer düşdü meğer âteş-i dilden semene

172

Hâletî Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kalbe virmez safa âyîne-i âlem-nümâ
Görmeyen haz eylemez dünyâ-yı zîbâ vü fenâ

Âşıkın kim zerkeşin neyyîr-i a‘zâm bilür
Anınçün eyler ol âfet ırakdan merhabâ

Bezm-i vasl-ı yârdan bir lahza dûr olsam olur
[73a] Tîğ-ı hasret rû-be-rû pây-ı mihnetdir kazâ

Özge zenden kaladır teng-hâ-yı dehr-i dûn
Sağ çıkar mübtelâ olan belâ-keşler ana

5 Aks-i maksûd nicedir lâbüd dil-i nâlânımın
Kühsâr-ı sebz-i gerdûndan itsem bir sadâ

Karşular mevc-i belâ olur muhâlif rüzgâr
Garka-i deryâ-yı ömr bin kerre ursa dest ü pâ

Bir destân-ı hünerdir nazmına ey Hâletî
İyilik bulgıl dil-nakdi almadan ibtidâ

173

Haletî Efendi

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Erbâb-ı hüner meyl ider eş'âra hakkâ
Fehm itmek anın mertebesin hayli hünerdir

[73b] Her sâhib-i hamse ile nola penç aşursam
Anlar dahı ey Hâletî zâr-ı beşerdir

174

Kıt'a

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Kârın senin şefâ'ate kaldı yine Hâletî
Arz eyle hasb-i hâli Hudânın habîbine
Girdikde zîr-i hâke ider şefkati zuhûr
Ehl-i kerem-i mürüvvet ider pîr-i garîbine

175

Kıt'a

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Erbâb-ı tab elinde rubâ'î lerim benim
Bezm-i safâya Hâletiyâ çâr-yâradır
Kimdir anınla kıt'a-i elmâsı bir tutan
Noksân hod yanında iken âşikâredir

176

Kıt'a

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Şol seng-i dilden âh ki bî-dâdın artırır
[74a] Gördükce sînem eşki bu abd-i zelîldir
Bir kimsenin dahı koma yâ Râb benim gibi
Miftâh-ı genc-i rızkını keff-i pâhîldir

177

Ferd

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Serv-i kûyunda kalır mürg-i dil-i nâlânım
Eve geldikce gönülsüz gelürin sultânım

178

Kıt'a

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Hûn itdi derûn-ı dili halk cihânda
Şol va'de kerem kim eseri olmaya zâhir
İnsânî değil şimdi benim zannım odur kim

Kendüni bile elde idemez va‘d-i ekâbir

179

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Eylesen âleme eltâfını taksîm düşer
Nazar-ı âtıfetin Hâleti-i mahzûna
[74b] Hâtem-i devlet ü ikbâline noksan virmez
Bir güherdir anı boyunca yatur altuna

180

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ulûmundan senin şâh u gedâlar behre-dâr oldı
İrişdi feyz-i lutfın gün gibi a‘lâ vü ednâya
Katı ayakda kaldım destgîr olmazsa ihsânın
Tarîk içre benimde payıma değmez mi bir pâye

181

Matla

Fâ’ilâtün Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Zevk-i mey çekerüz dem-be-dem ey Rabb-i Gafûr
Mücrimiz eyleme kereminden bizi dûr

182

Kıt‘a

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Sanman ki duhân itmek içün lüle tutarlar
Her gûşede kim cem olalar bir yere hûbân
[75a] Gam mürgi komaz kim yetişesin maksûd
Ağızlığını aldı bugün ağzına yârân

183

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Vefâlar kıl hattın gelmezden evvel
Çıkarma gönülde dûd-ı siyâhım
Miyânından gönül kâm almak ister
Alan bir kıldan alur padişâhım

184

Nazîre-i Monlâ Kıyâmî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gül-i ruhsâr ile ol gül-ruhsâr
Bezm-i uşşâkı eyledi gül-zâr

Gonca leblerle ol gül-i handân
Kıldı bezm-i gül hemîşe bahâr

Gül gibi açılur dil-i uşşâk
Gülse bir kerre yüzine dil-dâr

Azm-i gülşen ider bir kez ider
Güle güle ruhunda gül okşar

[75b]5 Yûsuf-ı gül-cemâl aşkından
Oldı rûy-ı gül-i Zelîhâ hâr

Fasl-ı gülde murâd u maksûd
Vasl-ı gül-i rûy-ı firkât-i ağyâr

Gül-i bî-hârdır Kıyâmî şi‘r
Resm-i müdevverdir gül-i bî-hâr

185

Nazîre-i Hacı Mahmûd Bağdâdî

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fâ’ilün

1 Seyr-i gül-zâr idende gül-i ruhsâr
Güle düşdi o demde bülbül-i zâr

Gül cemâlin görende hacletden
Karadır çehre-i gül ü gül-zâr

Yâsemîn nakd-i gül nisâr eyler
Gül temâşâsına giderken yâr

Şâh-ı gül gül dirende destâr
Ne kıyâmet ider gül içre hezâr

5 Sîne üzre olan gül dâğım
[76a] Gazel-i gül nazîre it Mahmûd
Tâ ola gül gibi gül-destâr

Gül dâğımdır elde dest öper
O gül endâma itdikce keder

186

Nazîre-i Cehdî-i Üsküdârî

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fâ’ilün

1 Güli gülşende gördi eyledi zâr
Gül-i ra‘nâya bülbül oldı şikâr

Gül gibi olup açılup ol meh
Güle döndi güzel gül-i ruhsâr

Mevsim-i gül irişdi çün sîneme
Gül ile def eyledi gam-hâr

Beni gülşende bend idüp güller
Didi bülbülle gül gerek her yâr

Dem-i gül irdi Cehdiyâ gel kıl
Geşt-i gülzâr u seyr-i bâğ-ı bahâr

187

Cevrî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Hurşîd yanar şu'le-i âh-ı sühandan
[76b] Dûzâh sevinür mevc-i yüm-i eşk-i terimden

Vîrân ideli hâtırımı genc-i temennâ
Hep gevher-i hasret dökilür dîdelerimden

Hâtırda ola cilve-nümâ şâhide maksûd
Ruhsârını pinhân ider ammâ nazarımdan

Sâkî bana lutf eyle sun ol rıtl-ı girânı
Kim def ide bâd-ı gam-ı dehr üzerimden

Gavga-yı kıyâmetle dolar âlem-i ervâh
Cevrî dem-i firkatde olan nalelerimden

188

Velehû Cevrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Ârif-i meşreb-nişân gamze-i cânâneyüz
Âşinâya âşinâ bîgâneye bîgâneyüz

Şem-i hüsne rûz u şeb itmekdeyüz izhâr-ı sûz
[77a] Yanmada biz subh u şâma bakmayan pervâneyüz

Zülfüne bend eyledik aklı olup âzâdesin
Çeşmine dildâde olduk âşık-ı mestâneyüz

Turra-i aklı perişân eyleyen âşüfteyüz
Bend-i sevdâya giriftâr olmayan dîvâneyüz

Nola Cevrî gâh ma‘mûr u gehî olsun harâb
Aşka deyr-i zühd ka‘be-i izzeye meyhâneyüz

189

Nazîre-i Nef‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Bâd-ı gam vir rinde bir âşık-ı dîvâneyüz
Gelmedin bu bezme aşk ile mestâneyüz

Çekmeyiz renc-i humârı ömrümüzde gerçi biz
[77b] Gam değil mahmûr olursak sâkî-i meyhâneyüz

Âşık-ı yek-renk-i rindân küşâde-meşrebüz
Bezm-i câm-ı vahdete hem bâde vü hem peymâneyüz

Hem gülüz hem bülbülüz germiyyet-i aşk ile biz
Dâğ-ı derde şu‘le şem-i gama pervâneyüz

Rind-i aşkız hâsılı Nef‘î-yi bî-pervâ gibi
Âşinâya âşinâ bîgâneye bîgâneyüz

190

Aklî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Server-âsâ ki mahall-i mâric ola ehl-i kemâl
Adl-i dârû vü kerem-i sulh u salâhın ana dâl

Mâlik-i mülk-i kerem-kârî sana
Sadr-ı ahkâm atâ-i hâdim-i ihlâk-i melâl

[78a] Ehl-i gevher durur ol dürr-i kelâm-ı kâmil
Sem-i ehl-i dile dürler dökülür mâlâmâl

Her mahall-i ehl-i du‘â göre kemâl-i keremin
Her dem a‘dân ola âlemde mükedder-hâl

İsmin esmâda müsemmâdır resûl-i ekrem
Mâdihin olsa muhill Aklî dem-â-dem meh-i sâl

191

Vecdî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Kasdın cân almakdır ol zâlim ger dâd itse de
Şâd-merg itmek murâd eyler beni şâd itse de

Dil-nüvâz olmakla gamze terk-i bî-dâd eylemez
Müselmân olmaz o kâfir ka‘be bünyâd itse de

Bî-garaz sanma nigâh-ı lutf-ı cûd-ı emîrini
Vakf-ı nâz eyler dil-i vîrânım âbâd itse de

[78b] Bend-i zülfünden halâs olsa düşürüp bahre dil
Aşk âzâd eylemez ger yâd âzâd itse de

5 Hâtır-ı yâre gelen câna vedâ itsün hemân
Hayr ile yâd eylemez uşşâkı yâd itse de

Kadrimi yârân bilür ben hod-şâdlık eylemem
Şi‘rimi hayr ile Vecdî zikr olur ad itse de

192

Vahdetî Çelebi

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Hoş kasr-ı safâ idi felek olsa bakâsı
Ammâ nidelim fânî imiş bu yıkılası

Ki girye vü geh âhlardır zevk-i garîbin
Dünyâ evinin böyle imiş âb u havâsı

Şemşîr-i kazâ boynın urup bir nice şahsın
Gördüm kafesi başka yatur başka kafâsı

[79a] Bu mısra‘ı okurdı revân dilleri her ân
Âh evvel geçen evkâtımızın olsa kazâsı

5 Erbâb-ı dilin âteş-i âhından imiş âh
Dünyâ evinin Vahdetiyâ nûr u ziyâsı

193

Feyzî Çelebi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nâleler kıl ey gönül bülbül-sıfat şûrîde ol
Çâr-ı bâğ-ı hûşuna yas ile dâmen-çîde ol

Pend-i pîrâna bile dârî misâlin irfân-ı taleb
Kimse senden olmasın dil-gîr sen rencîde ol

Gâh Ferhâd ol gehi kisve-i Mecnûna gir

Ey gönül sen eyle tek hemân vâdîde ol

Sun-ı zât-ı mutlak bir bir temâşâ itmeğe
[79b] Cism-i zerdin dâğ dâğ mezâmir dîde ol

5 Rind-i âlem sûz olup Feyzî mürg-i nigâhda
Güft-ü-gû-yı zâhid-i huşk hemân teşnîde ol

194

Feyzî Çelebi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hevâ-yı sünbilîde seyr-i ezhâr-ı gül isterdik
Nesîm-i gülşen-âsâ geşt-i deşt-i sünbül isterdik

İdüp işret dem-â-dem zîr-i ser-resâne-i gülde
Nevânı fâhte-i savt-ı bülend bülbül isterdik

Saf sözi gam te'sîr-i mürgân cümle hep
Ser-â-pâ bî-kazâ-yı gülşen ister gulgul isterdik

Zamâne ayş u şâdi devr-i güldür sâkiyâ senden
[80a] Semîm-i âlemi mestâne eyler bir mül isterdik

5 Müheyyâ cümle esbâb tarab-ı meclisde ey Feyzî
Hümâ bir şûh-ı dâmenin bir nişân-ı kâkül isterdik

195

Vechî Çelebi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Hulûsumuz sana ey bî-vefâ bilmez mi
Yanında hayf dahı müdde'â bilmez mi

Tabîb-i lutfunun eyâ nedendir ihmâli
İlâc-ı derdi dil-i mübtelâ bilmez mi

Sirişkim itmekde tûfân-ı Nûha istihzâ
Belâ-yı aşkınla mübtelâ bilinmedi mi

Aceb aceb ki olursun bu da nigehi
Karîb-i gamla sihr-âşinâ bilinmedi mi

5 Vechî sâye-i fikr olmuş idesin ümîd
Dahı o gül-i kıyâmet-nümâ bilinmedi mi

[80b]

196

Şefi‘î

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fa’

1 Düşmen-i seyr-i bâğdır gönlüm
Gûşe-gîr-i ferâğdır gönlüm

Gülşen-i vasl-ı yâri anma bana
Hicr ile dâğ dâğdır gönlüm

Mûy-ı vasla rukâm arz eyler
Ol kadar bî-dimâğdır gönlüm

Oldu pervânesi karâr-ı râh
Âteşîn bir çerâğdır gönlüm

5 Yâr ile almasa Şefi‘î nola
Bir şikeste ayâğdır gönlüm

197

Nâ’ilî Çelebi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Sürûd-ı bezm-i visâli figân ü âha değiş
Safâ-yı vuslatı bir âşinâ nigâha değiş

Gül-i hadîka-i kâm olsa ser-te-ser âlem
Bir hârzâr-ı te‘allukda bir giyâha değiş

[81a] Tarik-i mürşîd seccâde-i muhabbet tut
Hezâr zâhidi bir rind-i yâr-ı hâha değiş

Mukîm-i künc-i ferâğ ol şarâb gör şeb u rûz
Fürûğ-ı câmı ne hurşîde ver ne mâha değiş

5 Sefid-kârî-i çeşm-i ümmîd Nâ’iliyâ
Talâfî-i sitem-i baht-ı rû-siyâha değiş

198

Nâ’ilî Çelebi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Şarâb-ı görmeziz dilden safâ dûr oldı gitdikce
Misâl-i raht-ı zer peymâne mestûr oldı gitdikce

Olup hançer-keşi mihnet-nişînân-ı kazâ gamzen
Teng-i tûfân-ı meclis kûy-ı pür-şûr oldı gitdikce

Hücûm-ı reşk reşk-i tîğ elmas-ı müjengden dil
[81b] Ser-â-pâ zahm olup nâsûd menşûr oldı gitdikce

Sirişk-i âb-ı mâder-i devlet-i şâdî-ı rindânın
Yıkıldı hânkah meyhâne ma‘mûr oldı gitdikce

Yayıldı Nâ’ilî buy-ı hatt-ı müşgîn-i eş‘ârım
Sevâd-ı Rûm bendergâh-ı Lâhûr oldı gitdikce

199

Nâ’ilî Çelebi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

Çerâğ-ı hüsne dil-i nâsâbûr pervane
Fürûğ-ı şem-i tecellâya Tür pervane

Şinâverâna nola olsa billur pervâne
Ki bahr-i şu‘leden eyler mesrûr pervâne

Zehî sa‘âdet rûşen ki indirür şeb ü rûz
Hatıra-i leğen-i seme nûr pervâne

Kalur piyâlesi şemmâmın leb-a-leb ser-şâd
Kadd-i sühandan olur bî-meşhûr pervâne

Küdûret-i eser-i sû zâhidadır ki görür
[82a] Mizâc-ı şu‘lede gâhî fütûr-ı pervâne

Görünce şem‘i nümûdâr-ı tîğ ü hançer olur
Şehâdan ârzûyı nâsâbûr pervâne

Olurdı muktebes-i hüsn-i dil-füzûn ki şem
İderdi teres hasedden zuhûr pervâne

Misâl-i zer nâçîz iderdi mercû oldı
Şem-i ruh-ı pâye-i mûr pervâne

Sözin bu söz ile ey Nâ’ilî yazılsa olur
Fürûğ-ı şem-i hayâle mestûr pervâne

200

Veysî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Âşık-ı miskîn durmaz çeşm-i cinân ağladır

Böyle kalırsa o kâfir çok müselmân ağladır

[82b] Men virir şîrîn lebinden âh u efgân olur
Tıfl-ı cânın ol leb-i şîrîni her ân ağladır

Şöyle hâlet varsa sadâ-yı pür safâsında anın
Nağme itse âdemi ol hoş-elhân ağladır

Nâvek-i dil-dûz-ı gamla dilleri pür-hûn ider
Ol harâmî gamzeler âşıklar kan ağladır

5 Veysî irşâd olma vasl-ı yâre kim âşıkları
Zevk-i vuslat güldürürse derd-i hicrân ağladır

201

Medîhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Dil-i uşşâka ol şûhum nevâ kıldı seherlerde
Dil-i şûrîde düşdi ana ilallâhi ekberde

[83a] Büzurg ü kûçek andan bûse feminden dem urur
Lâkin bize gelse çeker ammâ ki ol şeh-i nâzide

Dil-i merdâne ol şeh-i râst bir tîr eyleyüp pür-tâb
Bize çeşm-i siyâhı nağmeler geçdi geçenlerde

Bürûdet def olup nevrûz-ı vasla dâhil olmazsak
Hicâza azm idüp gitmek vardır serde

5 O mürg-i evc-i istiğnâyı zîr itmek ne mümkündür
Bu denlü hây-hûlar var iken şûrîde dillerde

İşitdim kim rakîbi bir nefesle hem-zamân olmuş
Hasîse-çeşm gibi gelüp dûş olduğum yerde

Irâk erbâb-ı aşka ey Medîhî çün ırak olmaz
[83b] Sabâ gibi yüzün sür hâke yâri iste her yerde

202

Edhemî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Güldür çemende bâ'is-i feryâd-ı andelîb
Te'sîr itmez o güle hîç dâd-ı andelîb

Pervâne nâz-ı aşk ile yakdı vucûdını
Ki oldı cihânda şevk ile üstâd andelîb

Fasl-ı bahâr irdügi dem goncayı görüp
Gül gibi açılur dil-i nâ-şâd andelîb

Gülşen-saray-ı dehre her subh her mesâ
Şâh-ı gülün re‘âyâsıdır o yâr-ı andelîb

Gitdi bahâr irdi hazân-ı fasl Edhemî
Ol gül henüz olmadı münkâd andelîb

[84a]

203

Edhemî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

Gönülde dâğ-ı cevrin bir çerâğ bir ziyâdır hep
Derûnu dilde âlâmın safâ-yı cân-fezâdır hep

Kurutmuş dest-i kudretle kemân ebrûların ey meh
Düzülmüş ol müjen bîgâneleri tîr-i kazâdır hep

Helâk eyler mi âlemi o şûh-ı bî-pervâ
Ki meftûnu anın diller gönüller mübtelâdır hep

Esîr-i hâk-i kûyın merdümân-ı çeşm-i pür- hûnum
Nazar düşkünleridir sâyilân-ı bî-nevâdır hep

Merâm eyle feyz-i bâb-ı hüsnün ey şeh âşiyânında
Nedendir Edhemî bigâne gayr-ı âşinâdır hep

204

Münifâ

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[84b]1 Ey dost beni sûhte-i hüsn-i cemâl it
Andan sonra hâkisterimi hep hatt-ı hâl it

Pervâne pür-sûhteyüz katlimiz âsân
Ey şem-i mürüvvet-pîre fikr-i perr ü bâl it

Zevk itse nola bir iki gün ehl-i ma‘ârif
Ey kâdir-i kayyûm gel îcâr-ı muhâl it

Keyhusrev-i efsürdeyim makâlim

Yâ Rab beni cârûb-keş-i gül-gonca-i hâl it

Ebyât-ı ciğer-sûzımla başla nevâya
Ey bülbül-i şûride bugün def-i melâl it

Ey şem-i şebistân u kâmeti meh-rû ol
Üftâdeleri sûret-i kânun-ı hayâl it

[85a] Zâhidlerle itme telef ömr-i azîzin
Evkâtını sarf-ı hatt-ı sebz-i ruh-ı âl it

Azdır sana çok cevr-i sitem eylese gerdûn
Münîfâ sana kim söyledi izhâr-ı kemâl it

205

Hayâtî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Yâ Rab beni aşkınla gayretimi hem-hâl it
Aynımda emel zevrakını Nûh-ı hayâl it

Kurtar dilimi kayd-ı alâyıkdan İlâhî
Ne zülf-i hakîr esîr-i hatt-ı hâl it

Cân u ten hep yakmadadır şem-i muhabbet
Pervâne gönül cân-nevvârsın perr ü bâl it

Rûşen-i dil olan mihr gibi feyz-resândır
Ey tîre gönül cismini mânend-i hilâl it

[85b] Sersâmdir midir bu cihân halkı işitmez
Cümle sözüni istersen sihr-i halâl it

Jeng-âver ider âyîne-i hüsnini ağyâr
Meh-i rûyun biz âşık-ı mir'ât-i cemâl it

Ey mâh-ı nevvâr külbe-i ahzâna kadem bas
Maksûdum günehsiz hele bir kerre vebâl it

Cevr etme Hayâtî meded âşıkın olmuş
Cânânı ki bilmez isen bârî su'âl it

206

Nev'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâre yetdi tayy-ı dil kolay ammâ gam-ı ağyâr güç
Vasl-ı gül âsân velî sabr-ı cefâ-yı hâr güç

Arz-ı hâle yok meded kûyına varmak hod-muhâl
[86a] Mest-i aşkım şöyle kim reftâr güç güftâr güç

Bî-sebeb güftâr müşkil âşinâlık mümteni
Böyle istiğnâ satan dildâr ile bâzâr güç

Bir onulmaz yâredir aşk u muhabbet yâresi
Hâsılı sarılmayınca cân yok tîmâr güç

5 Nev‘iyâ esrâr-ı aşkı saklamak âsân değil
Mey içüp keyfiyyeti itmemek izhâr güç

207

Âhî

Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fei’lün

1 Şîve-i nâza gâyet olmaz mı
Bu itâba nihâyet olmaz mı

Tutalum kul günâh ide şâhım
Lutf-ı şehden himâyet olmaz mı

Tevbe suyı yumaz mı isyânı
Feyz irişüp inâyet olmaz mı

Hâl-i mecnûn anup ağladım
[86b] Derd-i dilden hikâyet olmaz mı

Kâdı oldukda irte hazret-i Hak
Hûblardan şikâyet olmaz mı

5 Âhîye dahı şefkatin yok mu
Şîve-i nâza gâyet olmaz mı

208

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gönlümü vîrân idüp a‘dâyı dil-şâd eyleme
Ey şeh-i hüsn-i behâ-dâr ile bî-dâd eyleme
Bahtî şâhını gamzenden amân vir dostum
Dil-i zülfünden gönül mürgini âzâd eyleme

209

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hâb-ı nâzım çeşm-i hûbândır yerim
Fitne-cûyım sâhir-i mestândır yerim
Aşk u şevkime mâni olma ey gönül
[87a] Kim benim âğûş-ı müjgândır yerim

210

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Cân virir üftâdeler ser tîr-i müjgân üstüne
İtme tîr-i gamzeni kan ile kan üstüne
Her nigâhı gamzesi bin zahm urur bu sîneye
Arz-ı dîdâr itmede hicrân hicrân üstüne

211

Rubâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Dağıtdı Hüsrev-i dil-i aşka çeşm-i dânesi
Sipâh-ı haslete bezl eyledi hızânesi
Huyın eyledi çâk cân-nâveg-i tîresin
Kemân-keşi katı nâzın bilir nişânesi

212

Rubâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Elem irmez nideyim âh o bûy-ı şimşâda
[87b] İdeyim minneti yerden göğe dek feryâda
Yazmada hâme-i zârım mîr-hûn- âlûddur
Katı çok renk geçüpdür kalem-i Behzâda

213

Rubâ‘î

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Hûn-ı dil mey-i gonca-i câm eyledi bülbül
Bizi küllî nâleyle tamâm eyledi bülbül
Her nâlede bir nahl-i güle kondu safâdan
Her nağmede tebdîl-i makâm eyledi bülbül

214

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’lün

1 Tîrin o gonca sîneme irmez kıyâs ider
Her nahl-i tâze fâkih dikilmez kıyâs ider
Hatt-ı gülmîhce leblerin emdirmez o sanem
Şeb olmayınca bâde içilmez kıyâs ider

215

Gazel-i Hâfız

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[88a]1 Yusuf-ı güm-geşte bâz âyed be-Ken'ân gam ne-hor
Külbe-i ahzân şeved rûzî gülistân gam ne-hor

Ey dil-i gam dide hâlet be-şeved dil bed mehon
İn ser-i şûride baz ayed be saman gam mehor[485]

216

Rubâ'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âteş-i aşk ile sînesi püryânım ben
Acıyub ağlamalı dîdesi giryânım ben
Her gören seni gözün ser-mestî olur lâ yu'kal
Nice olur hâli bu halkın ana hayrânım ben

217

Rubâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Niçün sûz-î derûnun âşıkı bî-dil nihân eyler
Anı bâd-ı nesîmi subh-ı vuslat hod ayân eyler
[88b] Sakın vaz-ı tegâfül-i kevnin dildâr incinir
Seni şâyed o nahl-i nâz-perver imtihân eyler

218

Rubâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ne bülbüllerine giriftâr-ı reng-bû oluruz
Nice bu bâde-i gülçîn-i ârzû oluruz
Nigâh-ı hışm ile mir'ât-i kalbim etme şikest
Senin ile ey yüzi gül belki rû-be-rû oluruz

219

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çün o gonca sîneme irmez kıyâs ider
Her nahl-i tâze hâke dikilmez kıyâs ider

220

Rubâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Dilâ meyl itme vasl-ı dil-rübâya

[485] Hâfızın 255. Gazelinden alıntıdır,
Kaybolsa da çıkar gelir Kenan'a, Yusuf'u derd etme
Gün gelir döner gülistana, hüzünhaneni derd etme
Elbet düzelir bu haller, gamlı gönül ah etme
Yine gelir mizana, divane aklı derd etme

Hevâ-yı saltanat düşmez gedâya

[89a]

Hümâ-yı evc-i istignâdur ol mâh
Anunçün böyle mâ'ildür hevâya

İzârun yâdı bir rengîn latîfe
Dehânun zikri bir şîrîn hikâye

Olur la'l-i musaffâ dil-keş ammâ
Nazîr olmaz şarâb-ı dil-güşâya

5 Ferâmûş it gam-ı ferdâyı Bâkî
Bu gün sıhhatdeyüz minnet Hudâya

221

Rubâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Kanı ben bî-nevâya nâle pervâz itdügin demler
Ben âğâz-ı niyâz itdikce sen nâz itdügin demler
Gelince hâtıra aklım gider billâhî başımdan
Ri'âyetler idüp ben hâke i'zâz itdügin demler

222

Rubâ'î

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Nigâh-ı sitem tîr-i kazâ mıdır bilmem
Birine hançer kasdı bana mıdır bilmem
Beni hercâî getürmez yâdına hergiz
Lisân-ı aşkda nâmım vefâ mıdır bilmem

223

Rubâ'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Halk-ı âlem bildiler aşkınla nâlân olduğum
Hîç sen yâd itmeden bir kerre hayrân olduğum
[89b] İncitüp ahd eylemişsin bana düşnâm itmeğe
Gerçek incindin mi Lütfî söyle kurbân olduğum

224

Rubâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bahâr-ı hüsnünün bil kadrin ey meh câvidân sanma
Bu gevher değme bir kânda bulunmaz râygân sanma
Miyânın nakşı çıkmaz bir dem âğûş-ı hayâlimden
Beni ey bî-vefâ kendin gibi nâ-mihribân sanma

225

Rubâ‘î Müstezâd

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Ağyâr ilen ey gonca sen iç bâde-i gül-gûn
Men nûş ideyin hûn
Çün böyle imiş neyleyeyim âdet-i gerdûn
Devrân süre her gün

Mahbûs kâfes-i bâğda sad-mürg-i hoş elhân
[90a] Bülbül-çü hezarân
Mânend-i hümân ağların baht-ı hümâyûn
Hem tâli‘i meymûn

226

Rubâ‘î

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

1 Ey pâdişahsın âleme la‘l-i bedehşânın mı var
Ey âleme hükmün geçer mühr-i Süleymânın mı var
Ey uydurup kande gidersin yoluna âşıkları
Ey kesmeğe Eyyûb-i Ensârîde kurbânın mı var

227

Semâ‘î – Der Makâm-ı Acem

14’lü Hece Ölçüsü

1 Âvâre-i dil-i zülf-i siyeh-fâma düşürdüm
Sayd itmedim ol vahşî ahşama düşürdüm
Sevdâyı mu‘anber hattın artırdı cünûnı
Andım kâkülün başımı hengâme düşürdüm

228

Semâ‘î – Der Makâm-ı Nevâ

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gam sanur hicr ile şâdân olduğum bilmez gibi
[90b] Râzıyım âzâde ihsân olduğum bilmez gibi
Sevdiğimle ser-firâz-ı dûn-ı safâ-yı aşkda
Ben esîri bend-i zindân olduğum bilmez gibi

229

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Aks-i hüsni yâr ile birdir derûn-ı sînemiz
Yüzi yahşi dîde-i hurşîddir âyînemiz
Derz-i ser virdi humâra neş’e-yi mey bezm-i elest
Lutf idüp sâkî irişdir bâde-i nûşımız

230

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sanem-nûr rüsvâlıkdan gam çeker ferdâneyüz
Taşa çalmış neş’e-yi nâmûs u dîvâneyüz
Gonca dirler el sana biz şem-i bezm-i ârâdeyüz
[91a] Gonca isen andelîbiz şem isen pervâneyüz

231

Rubâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Düzdi nigehle dil-i el-bâza duyurma
Esrârımızı şol gamze-i gammâza duyurma
Sayd itmeğe cânâ te’sîr-i âsâr-ı tegâfül
Bu mürg-i zâ’îfi iki şahbâza duyurma

232

Rubâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlünMefâ’îlün

1 Nice demdir ki seyr-i mâh-ı zülf-i yârdan dûruz
Düşüp târîk-i hicre pertev-envârdan dûruz
Gam-ı dildâr ilen me’nûs olaldan ne ey kamer vardur
Bi-hamdillâh ki seng-i sâni-i ağyârdan dûruz

233

Rubâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

[91b]1 Bu demde bülbül-i şûrîde efgân eylemez neyler
Çemende goncalar çâk-i giribân eylemez neyler
Niçün sâkî-i gül-çehre dûrdur kâşaneden bilmem
Mey-i gül-gûn ile azm-i gülistân eylemez neyler

234

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İrdi bahâr mevsimi seyr-i kenârdır
Güller küşâde bülbül-i şûrîde zârdır
Gör ne hâlet irdi gülşene feyz-i bahârdan
Hem-dem kişiye bâde-i hoş-güvârdır

235

Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâr olup ağyâra âdemler beğenmez ol perî
Kendüye hem-râz idinmiş şimdi bizden yeğleri

İtleründen gayriyi görmez rakîbun gözleri
Böyle hod-bîn eyleyen hep sensin anı ey perî

Şâm-ı gamda meskenüm bir künc-i zulmetdür velî
Şû'le-i âhum yakar her subh şem'-i hâveri

Bezm-i meyde bûse-i la'l-i nigâra kasd ider
Gögsine ursa nola câmun surâhî hançeri

Olmaz oldum Bâkî'yâ kuhl-i cilâyı âynım
[92a] Tûtiyâ-yı çeşm-i dilden hâk-pây-ı dilberi

236

Rubâ'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Eger su seyrine bildik dem-be-dem endîşe-i vuslat
Ne dil kordu ne cân yandırırdı sûz-ı gamın firkat
Sâkî sevdiğim mir'ât-i hüsnin âh serdinden
O dil-i sûzın ki yakmış nola bağrın âteş-i hasret

237

Rubâ'î

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İrmedi bir kez elim yârin dahı zîbâsına
Değmedi gülzâr-ı dehrin gül-i ra'nâsına
Hâlimi arz eylemek âsândır ammâ neyleyim
Ol şeh-i hüsnin komazlar kimseyi tenhâsına

238

Rubâ'î

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Kurbân olayım gamzene bir kez nazar eyle
[92b] Öldürdi tegâfül bizi def-i keder eyle
Hicrânın odı çâk-i ciğere kâr itdi
Ey bâd-ı sâbâ sûz-ı dilimden hazer eyle

239

Semâ'î - Der Makâm-ı Evc

1 Feryâd elinden ciğer-hûn oldum
Zer-dîde-i nigâh birbirine meftûn oldum
Mâhına var berüsüne dil-beste olurdı
Mecnûn oldum hayf ki mecnûn oldum

240

Müstezâd-ı Vücûdî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dil-i mürdesini la'l-i lebin itmese ihyâ
Mânend-i Mesîhâ
Olmazdı gam-ı turranla ey saçı Leylâ
Mecnûn gibi şeydâ

Gamze ideli ben gam-zede çeşmine gamzen
[93a] Ölmüş katı hûn-hâr içerse nola kanımı
Gerçi şeh-i vâlâ

Ol nergis-i şehlâ dil derdine emden bilürsin
Şerbet-i vaslın lutf eyle
Tabîbim peygûle-i farkında kalubdır dil-i dânâ
Hem bî-kes ü tenhâ

Benzetdi gören devre-i hicrinde hilâle
Ben âşık-ı zârı
İtsem nola ger îd-i visâlini temennâ
Ey maksad-ı aksâ

5 Efzûndur eyâ hüsrev-i hûbân sana aşkı
Uşşâk arasında
Zârımı Vücûdî nice bilir âşık-ı şeydâ
Dîvâne vü rüsvâ

241

Gazel-i Nef'î

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Bezm-i bahârın düzdi gül erkânın yine
[93b] Nergis alup câmın ele sürmekde devrânın yine

Durmaz döner câm-ı tarab dönmez mi ahdinden aceb
Zâhid tutar mı elde hep tesbîh-i mercânın yine

Ne câm var ne pîrehen serve sarılmış yâsemen
Gül taşra düşmüş perdeden açmış girîbânın yine

Hüsn-i kemâlinde gülün derd-i ziyâde bülbülün
Anmazsın ammâ sünbülün hâl-i perişânın yine

5 Her şi'ri gerçi tâ ezel düşdükce söyler bî-bedel
Nef'î'nin ammâ bu gazel zeyn itdi dîvânın yine

242

Hayretî

Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün

1 Ey dil yine cânımdan ayırdı beni devrân
Göz göre revânımdan ayırdı beni devrân

Bir serv-i bülendümden bir şâh-ı levendümden
Bir gerçek efendümden ayırdı beni devrân

Bir serv-i dil-ârâdan bir gülşen-i zîbâdan
Bir özge temâşâdan ayırdı beni devrân

Çeşmümdeki nûrumdan cismümde huzûrumdan
Kalbümde sürûrumdan ayırdı beni devrân

5 *Ey Hayretî devletden tâc-ı ser-i izzetden*
Vallâhi saâdetden ayırdı beni devrân

[94a]

243

Resmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cânıma cânâ kâr itdi hicrân
Kalbim dirîğâ nâr itdi hicrân

Ey âhû çeşmim müjgânı sehmim
Cânıma cismimi dar itdi hicrân

Gel gör efendim yürüdi derdim
Yoğ idi derdim var itdi hicrân

Ey gonca-leb her rûz u şeb
İşim gücüm hep zâr itdi hicrân

5 Resmi-i mahzûn hâlin-i diger-gûn
Hem çeşmini hûn-bâr itdi hicrân

244

Gazel-i Tab'î

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlünMefâ'îlün

1 Hatt-ı sebz ile seyrân eyleyenler la'l-i cânânı
Sanurlar mûrlardır hıfz iderler mühr-i Süleymânı

Bezm-i dil-dâr ile mâbeynimiz kat itmek istermiş
[94b] Keskimiz yanına dakıldı yârin tîğ-ı perrânı

Konulmuş şîşe içre gonca-i nûr hastadır gûyâ
Görinen çeşm-i giryânında yârin aks-i peykânı

Leb-i cân-bahşın üzre ey Mesîhî-leb hatt-ı sebzin
Sanasın Hızırdır ricâ eylemişdir âb-ı hayvânı

Belâgat ehline yâhû deyüp mülk-i fesâhatda
Süvâr oldı semende tab tab aldı meydânı

245

Rûhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Nâlemiz gûş eylesün yâd itdügince ol güli
Bağıbân-ı dehr uçurmasun eğninde bülbüli

Sûretâ gerçi ârûs-ı bâğ pür-nakş u nigâr
Ma'nâda ammâ nazar kılsan bölünmüş sünbüli

[95a] Gonca isen andelîbiz şem isen pervâneyüz

Gencsin gözden nihân olmak münâsibdir sana
Dostum gel bizde pinhân ol ki biz virâneyüz

Âşinâlık bilmeyenlerden kıyâs itme bizi
Âşinâya âşinâyuz bigâneye bîgâneyüz

Rûhîyâ zarfı olan gelsün salâdır âleme
Bezm-i vahdet içre mâlâmâl bir ham-hâneyüz

246

Gazel-i Dervîş

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Biz âşık-ı mahzûn u perîşânı unutma
Biz haste-i mihnet-keş-i hicrânı unutma

Ezdirme hâr-ı gam-ı hicrânınım ey gönül
Biz bülbül-i şûrîde-i nâlânı unutma

[95b] Bir dem dir idik ben seninim gayra ne minnet
Ol demleri yâr ile o devrânı unutma

Ahdetmiş idük mihr ü vefâ kılmağa dâ'im
Ol eyledügin ahd ile peymânı unutma

Dervîş-i du'â-gû senin eski kulundur
Unutma benim pâdişâhım anı unutma

247

Müstezâd

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Ben bendene hışm eylemek ol serv-i dil-ârâ
Her dem ne belâdır
Kılmak dil ü cân mülküni zulm ile yağmâ
Şâhım ne revadır

Şerm ile kızardı işidip ruhları vasfın
Çünkim gül ü lâle
[96a] Baş eğmese kaddini görüp serv ü dil-ârâ
Bî-berg-i nevadır

Ey nisbet iden zülfüne sünbülüni habîbin
Terk eyle bunları
Ger ehl-i nazar didi ana anber-i sârâ
Yâ misk-i hıtâdır

Şol kimse ki dilber-i ra'nâ ile her dem
Nûş eylemese câm
İderse ana nola anın ârif ü dânâ
Ömrine hebadır

5 Bu sîne-i pür-derdimi kılursa nişâna
Ebrû-yı kemânı
Peykânlarını dilde tutam cân gibi a'lâ
Çün tîr-i kazâdır

Şükrine nisâr itse nola visaline bin câna
İrişmege yârin
Virse yüzini görmeğe dünyâ ile ukbâ
Sanma ki bahâdır

[96b] Şol zülf-i müselsel olalıdan berü Kâsım
Cân yolına zencîr
Akl oldı perâkende dil vâlih ü şeydâ
Gör kim ne safâdır

248

Diğer Müstezâd

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Mef'ûlü Fe'ûlün

1 Cevr ile cefâ kılmağa bize hemândır

Ey lutf-ı İlâhî
Hicr oduna dahı yandırmağa varandır
Nice kılam âhı

Sen lutf-i vefâ kılcanız hûbluğın ey dost
Günden güne artar
Cevr eyleme kim assısı yok bana ziyândır
Olmasa günâhı

Tapundan ırağ kayguyla miskîni gör
Ya‘kûb gibi uşda
Gözüm yaşı akarsa hüsne âb-ı revândır
Ey Yûsuf-ı câhî

Kim benzede servi boyuna la‘l-i lebine
Benzemeye hâşâ

249

Vahdetî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[97a]1 Nefs-i âdemden haber verme dil-i nâdâna sen
Sırr-ı hikmet-i derd ü bî-pâyânı anlamaz

Bağlayub inkâr zünnârın beline ol şakî
Göz göre setr eylemek ister vücûdı mutlakı
Gözlerinde nûr yokdur göremez sırr-ı Hakkı
Mushaf-ı ruhsârına imân getürmezmiş fakı
Öldürdün ol câhili kim kadr-i Kur’ân anlamaz

Râz-ı aşkı ben kime tafsil ü takrîr ideyim
Hâl-i hattın dilberin ya kime tefsîr ideyim
Nûr-ı pâki ya nice huffâşa tahrîr ideyim
Âfitâbı bî-hod nice a‘mâya tâbîr ideyim
Vahdetî her bir denî te’vîl-i Kur’ânı anlamaz

250

Medh

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Dâd görmek diler her kim şer üzre şehr-i Bağdâdı
[97b] Temâşâ eylesün görsün Tuna üzre Belgrâdı

251

Diğer

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Anılmış Şâm ile Rûmın yazılmış vasf-ı Bağdâdın

Yürü dünyâyı seyr eyle naziri yok Belgrâdın

252

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Geç serîr-i uzlete âlemde sultânlık budur
Bir karınca hâtırın yakma Süleymânlık budur

253

Necâtî Bâkî Sellemehulullâh

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Râyet-i fitne çeküp her kadd-i dil-cû begler
Üşdüler hep yanıma şûh-ı cefâ-cû begler
Bir yere geldi yine gamzemi câdû begler
Bir alay oldı perî çehreli âhû begler
Gözi âhûların alayına yâhû begler

[98a] Kaynadup nâr-ı gam-ı aşk ile hûn-ı ciğeri
Gözlerimden akıdup kendi görünmez o perî
Sanmanuz nev-i beşer dimekle bu şiveleri
Bir perî içün akar iki gözüm çeşmeleri
Sakının bilmiş olun ilidir su begler

Cân virirsen eger ol husrev şîrîn-dehene
Gâlib olsan reh-i aşkında eger kûh-kene
Ne kadar nakd-i revânında nisâr olsa yine
Bî-vefâlıklar ider yolına cânlar virene
Acabâ böyle mi olur dünyede hep bu begler

Boynuna çala kemendin biri bağlar nâgâh
Çıkarır doğru yolundan seni eyler gümrâh
[98b] Bu belâya bulımaz çâre ne dervîş ne şâh
Uymasun ulaşmasun kimseye Allâh Allâh
Zülf-i bî-denî ile ol gamzesi câdû begler

5 Pâk-rû tâze civândır bana cânımdan ağır
Gelmedi yanıma zenne kısmı meğer duhterüz
Bakdım atlas-ı dîbâsına çarhın bir kez
Raht-ı bahtım getürüp âteşe ursam dutmaz
Bir iki gün beni bu dînde mahbû begler

Bâkî'yâ gel olalım ka'be-i dil yolına
Bin diyelim sem'a nidâ irecek âhir lebbeyk
Gidelim râh-ı Hudâya diyüp es-sa'yi ileyk

Ne Necâtî ne güzeller ne selâm ne aleyk
Fâriğiz eylemeyüz kimseye tapu begler

[99a]

254

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Hidâyet her kime yüz tutsa isyânı hicâb olmaz
Güneş doğdukda zîrâ perde-i zulmet nikâb olmaz

255

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şikest olsa sürâhi câm-ı meclis ber-karâr olmaz
Meseldir sakiyâ baş gitse ayak pâyidâr olmaz

256

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Takdîr-i Hudâ kuvve-i bâzû ile dönmez
Bir şem Hudâ yaksa o bir vech ile sönmez

257

Nâtıkî Vahdetî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Görünür yâr gehî hâk ile mâ şeklinde
Ki ider cilveleri nâr u hevâ şeklinde
[99b] Rûyını seyr ideriz bedr-i dû-câ şeklinde
Zâtımız fehm ide fazl-ı Hudâ şeklinde
Ârifâne gezeriz ehl-i fenâ şeklinde

Nergis-âsâ bu çemende seni bir dîde vü râyet
Kec nazarla nazar itme fukarâya hazer it
Katresin düşeyim kor seni dünyâ gevher it
Hor bakma gözün aç dikkat ile bir nazar it
Gör ne sultânlar olurmuş fukarâ şeklinde

Gönlümüz aşk uralı muhkem esâs
Yâr ile muttasılız itme bizi gayra kıyâs
Gerçi bu dâ'irede var hezârân ecnâs
Kutb-ı âfâk-ı ricâlullâha Hızr u İlyâs
[100a] Ekser ey dil görünürler budala şeklinde

Çün ider lutf-i Hudâ'da kamu şey kesb-i vücûd
Vech-i zîbâda nola Hakk'ı göre ehl-i şuhûd
Gûş tut pendime tâ cümle zebânın ola sûd

Mü’min ol hüsn-i tebâna yüri var eyle sücûd
Hakk’ı Ahmed gibi gör mâh-likâ şeklinde

5 Tıynet-i âdemi tahmîr idicek lutf ile
Asl-ı tasvîr gibi nurundan idüpdür Allâh
Beri gel âyîne ol ehl-i dile ey yüzi mâh
Hûblar arasında seni itdim dil-hâh
Dilleri mesken iden âl-i abâ şeklinde

Bâtını aşkla hûr ide gör ey zâhid
Nefs-i bed-hâhını makhûr ide gör ey zâhid
[100b] Zât-ı hakkı sana manzûr ide gör ey zâhid
Gün gibi kalbini pür-nûr ide gör ey zâhid
Nûr-ı Hakk’dır görinür arz u semâ şeklinde

Vâhid ol yâr ile dil-hânesini bî-gayr it
Cehille ka‘be-i ulyâyı beter sen deyr it
Çek cellâdın cân özünde bir hayr it
Katrede bahri dilâ zerrede mihri seyr it
Hayderî gördün ise noktayı bâ şeklinde

Nâtıkî gevher imiş aşk benî âdemde
Aşk eger olmasa olmazdı benî âdemde
Hoş buyurmuşdur ol kim oldı mesihâ-demde
Vahdetî aşk-ı İlâhîdir iki âlemde
[101a] Bûyını cilve iden şâh u gedâ şeklinde

258

Beyt

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Bâzû-yı baht ger perî derse gümânımı
İster verâ-yı kâfa kosunlar nişânımı

259

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Baht uyur bu dîde bî-dâr olduğu içün neylesün
Tâli‘im yâr olmadı yâr olduğu içün neylesün

260

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Pençe-i şîr olsa destin anı iderler şikest
Bu mesel meşhûrdur kim dest-i ber-bâlâ-yı dest

261

Müseddes-i Sabûhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ezel tâ kim ademden ser çeküp aşka esîr oldum
[101b] Giriftâr-ı hevâ-yı zülf ü hâl-i dil-pezîr oldum
Yolunda her sehî kaddin ki hâk ile pîr oldum
Şarâb-ı nâba verdim varımı rûşen-zâmîr oldum
Mey-i mahbûbdan geçmek nasîb olmadı pîr oldum
Eyü vardım sefâhât itmedim şeyh-i kebîr oldum

Melâmet eyleme ey zâhid erbâb-ı harâbâtı
Bana mey neş'esinden virdi sâkî vecd-i hâlâtı
Fenâya sa'y idüp terk eyledim zühd ile ta'âti
Kadeh-geştesinden cân virirsen it kerâmâtı
Mey-i mahbûbdan geçmek nasîb olmadı pîr oldum
[102a] Eyü vardım sefâhât itmedim şeyh-i kebîr oldum

Harîm-i dergeh-i pîr-i mugân huld-i berînimdir
Eşiği toprağı kuhl-ı uyûn-ı pâk-sinimdir
Mey-i sâfî safâ-yı hâtır-ı be-râz-ı hazînimdir
Hayâl-i sâkî-i mehveş enîsim hem-nişînimdir
Mey-i mahbûbdan geçmek nasîb olmadı pîr oldum
Eyü vardım sefâhât itmedim şeyh-i kebîr oldum

Bana dîdâr-ı yâr olsun müyesser zâhide uçmak
İki âlemde maksûdum benim dîdâr durur ancak
Eger teklîf-i tevbe kılsa meyden zâhid-i ahmak
Su'âline anın bu beyti dil-keşdir cevâb ancak
Mey-i mahbûbdan geçmek nasîb olmadı pîr oldum
Eyü vardım sefâhât itmedim şeyh-i kebîr oldum

5 Sabûhî tan değildir hürmet-i câm-ı şarâb itsem
[102b] Yeridir hizmet-i pîr-i mugâna intisâb itsem
Vücûdum âsitân-ı mey-furûş üzre türâb itsem
Aceb mi sohbet-i ehl-i vera'dan ictinâb itsem
Mey-i mahbûbdan geçmek nasîb olmadı pîr oldum
Eyü vardım sefâhât itmedim şeyh-i kebîr oldum

262

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kim irür yoluna cân virdügin ey Yahyâ
Unudurlar seni bî-çâre hemân ölmeye gör

263

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Var mıdır ruhsârına hatt-ı siyâh-fâm olmaya
[103a] Devr içinde kangı gün gördün ki ahşam olmaya

264

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Gönül âyînedir sevmez gûbârı
Götürmez câm-ı cemşîd inkisârı

265

Muhammes-i Muhibbî Sellemehulallâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Güle bülbül gibi her kimse ki hem-sâye düşer
Başına zıll-i İlâhîden anın sâye düşer
Gice gündüz işi feryâd ile gavgâya düşer
Her kimin kem nazarı ola ruh-ı zîbâya düşer
Aklını cem idebilmez özi deryâya düşer

Dimişem çeşm-i hayvân-ı lebüne cân-sûzına
İki âşûb-ı cihân fitne-yi devrân gözine
[103b] Sensin ey şâh-ı cihân bir nazar ile özine
Sanma zülf-i siyâhın dökülünce yüzine
Sanasın nûr-ı tecellî şeb-i yeldâya düşer

Bülbüle eyleme taklîd güle ey zâğ-ı siyâh
Dağıdup berg-i güli kan idüben kılma tebâh
Çünkü el cinsi me‘al cins hitâbın itdi İlâh
Yüri ey zâğ-ı siyâh gonca içün eyleme âh
Gül içün ağlamak ol bülbül-i şeydâya düşer

İdelüm zevk u safâ hoş bu geçenden geçelim
Ma‘rifet isteyelüm ma‘ni-i gevher saçalım
[104a] Ekelim tohm-ı vefâ mihr ü muhabbet biçelim
Sakîyâ sun bize kadehi bâde-i lebünden içelim
Hayfdır kim bu demin fırsatı ferdâya düşer

5 Ey Muhibbî çün gönül şehrine aşk itdi nüzûl
İdelüm zevk u safâ olmayalım dahı melûl
Âr u nâmusu nedir aşka düşen ehl-i ukûl
Abd isen müdde‘îler ta‘nesini eyle kabûl
Terk-i âr itse gerek kim ki bu sevdâya düşer

266

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlünFe'ûlün

1 Nedendir ey meh âyîne-i ruhsâr
Yüzin jengâr-ı gam dutmuş kamer-vâr

267

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlünFe'ûlün

1 Ne kadar cehd idersen bir murâda
[104b] Olmaz ol iş mukadderden ziyâde

268

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bugün bâzâr-ı aşk içre metâ-ı vasl-ı cânânı
Acâyibden şikâr aldım eger çıkmazsa hicrânı

269

Terci'bend-i Rûhî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Sanman bizi şîre-i engûr ile mestüz
Biz ehl-i harâbâtdanuz mest-i elestüz

Ter-dâmen olanlar bizi âlûde sanur lîk
Biz mâ'il-i bûs-i leb-i câm u kef-i destüz

Sadrın gözedüp neyleyelim bezm-i cihânın
Pây-ı hum-ı meydür yirimüz bâde-perstüz

Mâ'il değilüz kimsenin âzârına ammâ
Hâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-şikestüz

5 Erbâb-ı garaz bizden ırâğ olduğı yeğdür
[105a] Düşmez yire zirâ okumuz sâhib-i şastuz

Bu âlem-i fânîde ne mîr ü ne gedâyuz
A'lâlara a'lâlanuruz pest ile pestüz

Hemkâse-i erbâb-ı dilüz arbedemiz yok
Meyhânedeyüz gerçi velî aşk ile mestüz

Biz mest-i mey-i meygede-i âlem-i cânuz
Ser-halka-i cem'iyyet-i peymâne-keşânuz

270

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ma‘ârif bilmeyen dilber hemân bir nakş u sûretdir
Bakar şahin gibi ammâ hakîkâtde sığırcıkdır

271

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ko parmağ ile göstersin cemâlin güllerin iller
[105b] Koparmağ ile tiz güller solar zîrâ ki il eller

272

Beyt

1 Dilâ şol nâme-i ser-beste kim dildârdan geldi
Dahı açılmadık bir goncadır gülzârdan geldi

273

Rûhî Peyâmî Sellemehullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Sâkî getür ol bâdeyi kim dâfi-i gamdır
Saykal urur ol mir’âte pür-jeng ü elemdir

Dem bestelerüz bizden ırağ eyleme bir dem
Ol bâdeyi ki nûr-ı dil ü dîde-i Cemdir

Ey hâce fenâ ehline zinhâr ululanma
Dervîşi bu mülkün şeh-i bî-hayl ü haşemdir

Hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye i‘lâ
Tâc-ı ser-i âlemdir ol kim hâk-i kademdir

[106b]5 Gel doğrılalım meygedeye rağmına anın
Kim bâr-ı riyâdan kadd-i ber-geştesi hamdır

Mey sun bize sâkî biziz ol kavmine dirler
Rindân-ı sabûhî-zede-i bezm-i kıdemdir

Bu nazmı Peyâmîden işid hâle münâsib
Kim zübde-i yârân-ı sühandân-ı acemdir

274

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Merhabâ müştâk idi dilerdi bu cân sizleri
Kıldın ihyâ hazret-i Îsâ gibi cansızları

275

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âh kim gözden bırakdı ol gözi âfet beni
Vâh kim hicrana saldı itdi sergerdân beni

[107a]

276

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İşidirsin bir zamân hâk ile yeksân olduğum
İşde gitdim sağ esen kal imdi kurbân olduğum

277

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir gazâ kıldın ki hoşnûd eyledin peygamberi
Arşa as şimden girü tîğ-ı süreyyâ-cevheri

278

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Kadem rencide kılsan nola şâhım
Bende-hâne sizindir buyur pâdişâhım

279

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Gör zâhidi kim sâhib-i irşâd olayın dir
Dün mektebe vardı bugün üstâd olayın dir

[107b] Meyhânede ister yıkılup olmaya vîrân
Bî-çâre harâbâtda âbâd olayın dir

Elden komasın gül gibi câm-ı meyi bir dem
Her kim ki bu gamhânede dil-şâd olayın dir

Bir serv-i kaddin bende-i efkendesi olsun
Âlemede o kim gussadan âzâd olayın dir

5 Ömrin geçürüp kûh-ı belâdan dil-i şeydâ
Berhem-zen-i hengâmına ferhâd olayın dir

Vasl istemeyüp hicr ile hoş geçdügi bu kim
Miskîn gam-ı cânâneye mu‘tâd olayın dir

Gezdi yüridi bulmadı bir eğlenecek yer
Min-ba‘d yine âzim-i Bağdâd olayın dir

[108a]

280

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Sen itdün hamleyi nevbet senindir
Benimdir kaçırdun fırsatı devlet benimdir

281

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Delilerden velî olmaz dilerse ber-hevâ olsun
Sakallı cennete girmez gerekse evliyâ olsun

282

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Çıkalım gâr-ı bedenden demidir Mehdî-vâr
Askeri nutk-ı kelâm ile hurûc itdirelim

283

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dost odur ki bun deminde dost ola
Şâdılıkda her kim olsa dost olur

284

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[108b]1 Kimsesiz hîç kimse yok her kimsenin var kimsesi
Kimsesiz kaldım İlâhî kimsesizler kimsesi

285

Gazel-i Rûhî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Hoş gûşe idi zevk u sefâ ehline âlem
Bir hâl ile sürseydi eger ömrini âdem

Sıhhat sonı derd olmasa vuslat sonu hicrân
Nûş âhiri nîş olmasa sûr âhiri mâtem

Bu âlem-i fânîde safâyı ol ider kim
Yeksân ola yanında eger zevk u eger gam

Dâ'im ola hem sohbeti yârân-ı kadeh nûş
Varın koya meydâna eger pîş ü eger kem

5 Sûfî ki safâda geçinür mâlik-i dînâr

[109a] Ger dirheme mutâc ola ger mâlik-i dirhem

Zâhir bu ki âhir yeri hâk olsa gerekdir
Bir dirhemin alsan olur hâtır-ı derhem

Her münkir-i keyfiyyet-i erbâb-ı harâbât
Öz aklı ile Hakk'ı diler ki bula heyhâtım

Mey sun bize sâkî içelim rağmına anın
Kim cehl ile bilmediği yerden urur dem

286

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ayn-ı ayb ile sakın zâhirine bakma erin
Bâtının gözle eger var ise ey dil nazarın

287

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âkıl isen kimseye kılma hakâret ile nazar
[109b] Sırçayı gevher bil ey dil serçeyi ankâ gözet

288

Beyt

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Tâs-bâz-ı felek sâhirdir
Âdemi aldamakda mâhirdir

289

Beyt

1 Gazab-ı ta'cîl ile câhillerdendir
Te'ennî-i hilm ile âkıllerdendir

290

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cidd ü cehd eyle kim sen akçeni pek sakla pek
Düşmene kalursa kalsun dosta muhtâc olma tek

291

Gazel-i Rûhî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çarhın ki ne sa'dinde ne nahsinde bekâ var
Dehrin ki ne hâsında ne âmında vefâ var

[110a] Aldanma anın sa'dine nahsinden alınma
Nahsinde dime mihnet ü sa'dinde vefâ var

Meyl itme anın hâsına âmından üşenme
Nahsinde dime mihnet ü sa‘dinde safâ var

Cehd eyle hemân gayr eline bakmayı gör kim
Benden sana ne fâ’ide senden ne bana var

Eğninde görüp gayrilerin atlas ü dîbâ
Gam çekme ki eğnimde benim bir köhne abâ var

Geç cümle bu efkârdan ü ârif-i vakt ol
Sergeşte bil anı ki başında bu hevâ var

Ferdâ elemin çekme mey iç bak ruh-ı hûba
[110b] Âşıklara ferdâda dahı va‘d-i likâ var

292

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Yâ Rab bana bir feyz-i kanâ‘ât vir kim
Nâmerde değil merde de muhtâc itme

293

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Şiddete sabr it belâya kıl tahammül itme lec
Çün buyurmuşdur Resûl *es sabru miftâhül ferec*[486]

294

Beyt

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Bâtıl hemîşe bâtıl ü beyhûde velî
Müşkil budur ki sûret-i hakdan zuhûr ide

295

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ehl-i diller arasında arayup kıldım taleb
[111a] Her hüner makbûl imiş illâ edeb illâ edeb

296

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey sanem sen gitdin ammâ gitmedi dilden gamın
Ey vefâsız dilberim senden vefalıdır gamın

[486] Sabır ferahlığın anahtarıdır.

297

Rûhî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Vardım seherî tâ‘at içün mescide nâgâh
Gördüm oturup halka kurur bir niçe gümrâh

Gir kemer-i vahdete almış ele tesbîh
Her birisinin vird-i zebânı çil ü pencâh

Dedim ne sayarsız ne alırsız ne verirsiz
Didi aslâ dilinizde ne Nebî var ne hod Allâh

[111b] Dedi biri kim şehrimizin hâkim-i vakdi
Hayr itmek içün halka gelür mescide her gâh

5 İhsânı ya pencâh u ya çildir fukarâya
Sabreyle ki demdir gele ol mîr-i felek-câh

Geldiklerini mescide bildim ne içündür
Yüz döndürüp andan didim ey kavm olun âgâh

Sizden kim ırağ oldu ise Hakk’a yakındır
Zîrâ ki dalâlet yoludur gitdigüniz râh

298

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bâb-ı maksûdun kilidi her zamân
İ‘tikât ehli elindedir inan

[112a]

299

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Habîbin sev dilersen mağfiret ü takrîbin ey âlî
Rakîb olmak gibi Mevlâya rengîn intisâb olmaz

300

Ferd

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ne mümkündür vefâ gelmek cihânın bî-vefâsından
Muhibb-i sâdıkı yeğdir kişinin akrabasından

301

Kıt‘â

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Oldu çün rûz-ı ezelde ol gönül bîmâr-ı aşk
İstemez tâ haşre dek ola ana tîmâr-ı aşk
Nice bin mecnûnları vâdîde sergerdân idüp
Nice mansûrı ider her gûşede berdâr-ı aşk

302

Kıt‘â

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Varup bir bâba mensûb oldu herkes ey gönül sende
[112b] Der-i devlet-me’âb-ı lutf-i Hakk’a intisâb eyle
Kilid kogıl ümmîdim koma destinde mahlûkın
İlâhî kendi dest-i kudretinle feth-i bâb eyle

303

Rûhî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Dünyâda denîlerden idersin taleb-i kâm
Ey hâm-tama niçeye dek bu tama-ı hâm

Bir nâ-halefi cübbe vü destâr ile görsen
Eylersin anın cübbe vü destârına ikrâm

Nakşın çıkarup eylemedin zâtını ma‘lûm
Başlarsın ana eylemeğe fakrını i‘lâm

Cerrâr deyü virmez olur Tanrı selâmın
[113a] Şermende ider eylese ger zerrece in‘âm

5 Dârâ olasın hırkada nâmın ola dervîş
Mülhid deyü yandurmağa eyler seni ikdâm

Yazık sana kim eyleyesin hırs u tama‘dan
Bir habbe içün kendüni âlemlere bed-nâm

Yok sende kanâ‘at gözün aç olduğun oldur
Rızkın irişir yohsa eğer subh eğer şâm

304

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gerçi pîr oldum dirîğâ kim kocalmazmış gönül
Nev-civânlar gördüğümce ihtiyâr elden gider
[113b]

305

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Her şâdlığın âhiri sanma gama irmez
Fevt itme gönül fırsat kim dem deme irmez

306

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 And içermiş rakîbin başına her dem şehâ
Gel du‘â-yı seyf hakkıçün kerem kıl anı kes

307

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ağlayup tıfl-ı sirişkin ne arar bu yollarda
Var ise bir dürr-i yek-dâne düşerdi hâke

308

Beyt –i Nazîre

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Zehr-i mâr-ı feleği sende içersin bir gün
Gülme şâhım bu cihân neyledi gör Dahhâke

309

Rûhî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[114a]1 Ebnâ-yı zamânın talebi nâm u nişândır
Her biri tasavvurda fülân ibni fülândır

Güftâra gelüp söyleseler cehl-i mürekkeb
Zu‘munca velî her biri bir kutb-ı zamândır

Erbâb-ı hıred zerre kadar mu‘tekid olmaz
Ol mürşid kim mu‘tekid-ı bî-hiredânândır

Taklîd ile seccâde-nişîn olmuş oturmuş
Tahkîkde ammâ hâr-ı be güsiste-inândır

5 Dirmiş bana keşf oldu hep esrâr-ı hakâyık
Vallâhi yalandır sözü billâhi yalandır

Kendinden ırağ it düşüp ardına yorulma
Şol bî-haberin gitdiği yol zann u gümândır

[114b] Ey tâlib eğer var ise tahkîk ü derkin
Gûş et bu sözi kim haber-i bî-hâberândır

310

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yirine gelse gerek hükmi kazâ vü kaderin
Olıcak nesne olur çâresi yokdur hazerin

311

Celâl Bey Sultan Selim Hâna Dimişdir

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Şâhbâz-ı himmetin olsun kolunda ber-karâr
Olur elbetde hümâ-yı saltanat bir gün şikâr

312

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dimenüz kim kocalık bükdü belin zâtînin
Nakd-i ömrini yitirmiş eğilüp anı arar

313

Kıt‘a-i Kemalpaşazâde

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ûlün

[115a]1 Matbah-ı dehr içinde âc olsan
Kimsenin ni‘metine çekme hased
Rızk içün fil-hakîka gam yeme kim
Zammenallâhü küllü rızkın ahad

314

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dâd-ı Hakdır lutf-i tab ey ehl-i dil
Kesb ile hâsıl değildir öyle bil
Feyz-i Hakdan kime kim ihsân olur
Katre iken bahr-i bî-pâyân olur

315

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gussa çekme ey gönül eltâf-ı Hakk mebzûldür
Her ne istersen Hudâdan iste kim makbûldür

316

Beyt

[115b]

1 Bir lahza ayş-ı akl-ı ma‘âş itmiş
Olmuşum yıllardır ki def idemem imtilâsını

317

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ferîd-i rûzigârın olsa fünûn u ilm ile bir Türk

Anın olmaz mizâcında eşeklik zerrece eksük

318

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tâlib-i vaslın olan terk-i ser itse nola kim
Başdan geçmese kocmazdı seni pîrehenin

319

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Didim ey dilber Necâtî derd-mendin hastedir
Didi ben dûş olmadım âşıkların bir sağına

320

Rûhî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[116a]1 Sûretde eger zerre isek ma‘nâda yohuz
Rûh’ül Kudüsün Meryeme nefh itdügi ruhuz

Peymâne-i hûrşîd ile her subh iderüz ayş
Îsâ ile peymâne-keş-i lây-ı sabuhuz

İtdikse şarâb içmemege tevbe güzelsiz
Sâbit-kademiz tevbemiz üstinde nasûhuz

Mâr ise adû biz yed-i beyzâ-yı Kelîmüz
Tûfân ise dünyâ gamı biz keştî-i Nûhuz

5 Monlâ okusun medresede şerh-i metâli
Metn-i kadehi sor bize biz ehl-i şürûhuz

Sûfi bizi sen cism göziyle göremezsin
[116b] Aç cân gözüni gör ki bizi nicesi ruhuz

Pür-gûlara leb-beste görünmekdeyüz ammâ
Rindân-ı Mesîhâ-deme miftâh-ı fütûhuz
Îsî-dem

321

Rûhî Sellemehulullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Dünyâ talebiyle halkın kimisi emekde
Kimi oturup zevk ile dünyâyı yemekde

Yok derdine bir çâre ider mîr ü gedâdan

Sen çekdüğin âlâmı eger sakla eger de

A‘yân-ı cihândan kerem umma anı sanma
Asâr-ı atâ ola ya paşada ya begde

Matbahlarına aç varan âdem değnek yer
Derbânları var göz kapuda el değnekde

[117a]5 Bir devrde geldik bu fenâ âleme biz kim
Âsâr-ı kerem yok ne beşerde ne melekde

Evc-i feleğe basdı kadem câh ile câhil
Erbâb-ı kemâlin yeri yok zîr ü felekde

322

Rûhî Sellemehulullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Âyâ nice bir devr ide bu çâr-anâsır
Kim ana ne evvel ola ma‘lûm ne âhir

Gâh eyleyeler âlem-i tefrîdde seyrân
Gâhî olalar âlem-i terkîbde sâ’ir

Tefrîdde çâre ola vü nâçâr ola devri
Terkîbe gelince se-mevâlîd ola zâhir

Bu cümle mezâhirden ola mu‘teber insân
İnsânın ola cümle tufeylî bu mezâhir

[117b]5 Nefsini bilenler getüre Hâlika îmân
Bilmezlere îmân getürmez diye kâfir

Dünyâ vire câhillere el kâmil olanlar
Ayakda kalup olmayalar habbeye kâdir

Kâfir ki yerin dûzah ider cehlden eyler
Kim cehl hakîkâtde ola küfr aceb sır

323

Rûhî Sellemehulullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Sûfî ki riyâ ile ide kendüni mevsûf
Evkât-i şerîf ola taklîd ile masrûf

Minberde hatîb ola vü mahfilde mu‘arrif
Âr eylemeye olduğuna cehl ile ma‘rûf

Âyîne-i kalbini küdûret ide tîre
Rûşen-ger-i feyz-i Hakk ile olmaya meksûf

Cân ü dilinin mihr ü mehi olmaya pür-nûr
Dâ’im biri mahsûf ola anın biri mekşûf

[118a]5 Cem‘-i kütüb itmeyle ne mümkin ola vâkıf
Esrâr-i Hudâya ki ola mürşid-i mevkûf

Zâtında ger âsâr-ı kemâl olmaya hardır
Ya şâl ise eğnine almış ya yeşil sûf

Âlemde ki kâmil çeke gam zevk ide câhil
Yerden göğe dek yûf bana ger dimez isek yuf

324

Gazel

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Yuf hârına dehrin gül ü gülzârına hem yuf
Ağyârına yuf yâr-i cefâkârına hem yuf

Bir ayş ki mevkûf ola keyfiyyet-i hamra
Ayyâşına yuf hamrına hammârına hem yuf

Zî-kıymet olursa nidelim câh ü celâli
Yuf bunı satan dûna hirîdârına hem yuf

[118b] Yok ehl-i vücûdun yeri sahrâ-yı ademdir
Yuf kâfile vü kâfile-sâlârına hem yuf

5 Âlemde ki bin kez ola vâkıf-i esrâr
Hayrânına yuf anların esrârına hem yuf

Ârif ki ola müdbir ü nâdân ola mukbil
İkbâline yuf âlemin idbârına hem yuf

Çarh-i feleğin sa'dine vü nahsine la‘net
Kevkeblerinin seb‘a-i seyyârına hem yuf

325

Rûhî Sellemehulullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Virdik dil ü cân ile bizi zîrâ kazâya
Gam çekmeziz uğrasak eğer derd ü belâya

Koyduk vatanı gurbete bu fikr ile çıkdık
[119a] Kim renc-i sefer bâ‘is ola izz ü a‘lâya

Devr eylemedik yer komadık bir nice yılda
Uyduk dil-i dîvâneye dil uydı hevâya

Olduk ne yere varduk ise aşka giriftâr
Alındı gönül bir sanem-i mâh-likâya

5 Bağdâda yolın düşse ger ey bâd-ı sabâh-hîz
Âdâb ile var hizmet-i yârân-ı safâya

Rûhî eğer bir sorar ister bulunursa
Dirlerse buluşduğı o bî-berg ü nevâya

Bu makta-ı garrâyı oku ebsem ol andan
Ma‘lûm olur ahvâlimiz erbâb-ı vefâya

326

Cevrî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Dûr itdi kazâ çünki bizi bezm-i bakâdan
[119b] Bir âleme düşdük ki eser yok o safâdan

Bulduk göz açup rûhumuzu mahbes-i tende
Bin silsile bend olmuş ana renc ü anâdan

Ol bülbül-i kudsî kafes-i mihnete düşmüş
Lerzende pür-havfına dâm-ı hevâdan

Olmuş hem anın hem-demi bir mâr-ı gezende
Kim her nefesi boy virir zehr-i belâdan

5 Bülbül per açup eylemede uçmağa pervâz
Mâr istemez ayrılmaya bu şâh-ı fenâdan

Ol hasret-i gülzâr-ı hakîkâtle fenâda
Geçmez bu mecâzî heves-i berg-i nevadan

Kaldık arasında bu iki zıd kuyunın
İş müskil olur ger meded irmezse Hudâdan

[120a] Ol bülbüli âzâd idecek kudretimiz yok
Ol mârı helâk eylemeğe kuvvetimiz yok

327

Cevrî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Oldum nice dem tâlib-i merdân İlâhî
Girdim düşürüp mescid ü meyhâneye râhı

İtdüm nice dem savma'a-i halvet bâbında
Perhîz ü riyâzâtla ten-i zerdimi gâhî

Düşdüm hem o sevdâya ki sûfî gibi ben de
Tekmîl idüp esmâyı görem nûr-ı siyâhı

Evhâm-ı hayâlât ile çok vâkı'a gördüm
Seyretdi gözüm enfüs ü âfâkı kemâhî

5 Zannım bu ki keşf oldı bana sûret-i esrâr
[120b] Oldum bu kemâlât-ı mecâzîde menâhî

Lâzım gelicek da'vâya ma'nâ-yı nazar itdim
Gördüm ki benim gâfil ü gümrâh u tebâhî

Bir dâma düşürmüş beni sayyâd-ı hevâ kim
Her dânesi bir tohm-ı ma'âsî vü menâhî

328

Cevrî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Oldum nice dem post-nîşînân ile hem-hâl
Sandım ki ola anları evtâd yine abdâl

Kutb anladuğım merkez gafletde bulundı
Kim dâ'ireden hâric idi itdügi ef'âl

Pîrüm deyü himmet taleb itdiklerimin hod
Ta'n eyledi etvârına nâ-bâliğ etfâl

[121a] Taklîd ile evzâ'ını tağyîr iden eşrâr
İtmiş nice bin bencileyin ahmâkı ıdlâl

Girmek diledim hırka geyüp kisve-i fakra
Gördüm ki bu bârı çekecek ekseri hammâl

Bildim ki medâr olmaz imiş kesb-i fenâya
Destâr-ı fenâ kehle kabâ şemle vü hem şâl

İtdi giderek sübha-i sûfî gibi teşbîh
Ser-rişte-i endişe-i pür-ukde-i inkâl

329

Velehü

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Yüz döndürüb ol tâ'ifeden âkıbetü'l-kâr
Oldum müteveccih taraf-ı âhara nâçâr

330

Cevrî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[121b] Erbâb-ı harâbâta idüp cân ile rağbet
Kaldım nice dem zümre-i rindân ile sohbet

Aldım elime âyîne-i sâgarı itdim
Ol tâ'ifenin sûret- ahvâline dikkat

Olmuş kimisi mest-i mey-i aşk-ı mecâzî
Almış kimini neşve-i sahbâ-yı hakîkât

Salmış kimini cezbe-i keyfiyyet ayakdan
İtmiş yerini cur'a gibi hâk-i mezellet

Meydâna koyup varını itmekde gedâlar
Şâhâne külâh-ı kec idüp nâz ile işret

Meşrebleri birbirine hem-vâr u muvâfık
Sundukları birbirine hep câm-ı muhabbet

Mestâne bin câm içilür gerçi bakılsa yine ammâ
[122a] Metâne iden cümleyi bu neşve-i hikmet

Her birini bir hâle komuş hâlet-i mesti
Yâd idelüm ol hâli görüp bezm-i elesti

331

Cevrî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Bir subh-dem ol şevk ile alup ele sâğâr
İtdüm yine âyîne-i hurşîde berâber

Ol subh-ı mübârek dem ola câm-ı safânın
İtdi eseri cân u dile feyz-i mükerrer

Ol feyz ile âyîne-yi dil oldı âlî
Dîdârını arz eyledi bir rûh-ı musavver

Ruhsâra pür-şevk-i cihân-tâbına bakdım
Yanında anın zerre değil mihr ü münevver

[122b]5 Çeşminde sihr-i nahvet ü destinde piyâle
Olmuş dü-cihân lutfuna ve kahrına mazhar

Ervâh-ı hıred hemser-i zülfünde mukayyed
Âhâd-ı melek gamzesinin geştesi yek-ser

Takrîr idemem nakş-ı cemâlini o perînin
Bu hüsn ile yok nev-i beşerde ana benzer

332

Cevrî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Akl it bu hikmet-i hayrı sun-ı Hudâdır
Aşk âfet-i endişe-i akl-ı hükemâdır

Aklın şeref-i hikmet keşf-i nazarıdır
Aşkın eser-i câzibesi perde-güşâdır

Akl eyleyemez derd-i dil-i âşıka çâre
Aşk ise devâ-yı hafakân-ı ukalâdır

[123a] Akıl âb-ı ruh-ı cevher-i âyîne-i sûret
Aşk ise ol âyînedeki nâr-ı cilâdır

5 Aklın irişür cevherine gâh keşâfet
Aşkın dile feyz itdügi hem-vâr-ı safâdır

Aklın haberi mes’ele-i ma‘nâ-yı mübhem
Aşkın hüneri hall-i rumûzât-ı kazâdır

Akl oldı reh-i âlem-i tahkîkde kemâhi
Aşk ol tarafın sâlikine râh-nümâdır

333

Cevri

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ma'zûr ola ey âkıl ü dânâ munâsıf
Oldıysa bu ma'nâda sözüm akla muhâlif
Ben aşk-ı dîvâne ola hikmete vâkıf

[123b] Ben Vâmık u Ferhâd ile hemhâl-i cünûnum
Sen Âsaf u Lokmân ile hemrâz-ı mu'ârif

Ben mevkıf-i hayretde zebân-beste vü bî-hûş
Sen dahı kelâm ile sebk-hân-ı muvâkıf

Ben nefsimi derk eylemede âciz ü kâsır
Sen mes'ele-i vâcib mümkin ile ârif

5 Ben aşk ile âteşden hâr-ı haşeb oldum
Sen akl ile vâdî-i hayâlâtda hâyif

Ben bî-haber-i ma'rifet-i alem-i hestî
Sen vâkıf-ı râz-ı dil-i şeyyâd ü mükâşif

334

Cevri

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Âkıl sözi matbu-ı pesen-dîde-i gevherdir
[124a] Ammâ dil-i ârifde olan özge haberdir

Biz âkıl ü ârif sözini itmeziz inkâr
Ol zevk ki idrâk idene şîr ü şekerdir

Câhil sözini dinlemeziz ilmi de olsa
Bâzâr-ı hakâyıkda anın sûdı zarârdır

Câhil ne bilür nükte-i tahkîk ü mecâzı
Âlemde bu ma'nâda giriftâr-ı hatardır

5 Biz ehl-i dilüz âlim ü câhilde nemüz var
Dil-i nev-i dîger şahs-ı beşer nev-i dîgerdir

Her nev-i beşer fehm idemez dâne dimekdir

İnsâna bu ifrân şeref-i ilm ü hünerdir

İnsân ki bu irfânı eger itmeye tahsîl
Dâniş ile Felâtun-ı zamân olsa da hardır

335

Cevri

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[124b]1 Yâ Rab beni de vâkıf idüp ma'nâ-yı hâle
Dil-beste koma tab'ımızı nükte-i kâle

Yâ Rab bize şevk u taleb-i ma'rifetin ver
Cehd eyleyelim fazlın ile kesb-i kemâle

Yâ Rab bize kıl sûret-i tahkîki nümâyân
Bakmakdan usandı gözümüz nakş u hayâle

Yâ Rab bizi bu fazlın ile eyle müdâmî
Tâ yol yanılup gitmeyelim râh-ı dalâle

5 Yâ Rab bizi ol sâlik-i âgâh-ı refîk it
Kim rehber ola fırka-i efrâd-ı ricâle

Yâ Rab bizi ol âşık ile eyle mülâkât
Kim vâsıtasız dâhil ola bezm-i visâle

Yâ Rab dilimiz eyle o merdâna mukâbil
[125a] Kim mazhar ola pertev-i envâr-ı cemâle

336

Nef'î Sellemehulullâh

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Tûtî-i mu'cize-gûyem ne disem lâf değil
Çarh ile söyleşemem âyînesi sâf değil

Ehl-i dildir diyemem sînesi sâf olmayana
Ehl-i dil birbirini bilmemek insâf değil

Yine endîşe bilir kadr-i dürr-i güftârım
Rûzigâr ise denî dehr ise sarrâf değil

Girdi miftâh-ı der-i genc-i ma'ânî elime
Âleme bezl-i gevher eylesem itlâf değil

5 Levh-i mahfûz-ı sühandır dil-i pâk-i Nefʿî
Tab-ı yârân gibi dükkânçe-i sahhâf değil

337

Nefʿî Sellemehulullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ârif ol ehl-i dil ol rind-i kalender- meşreb ol
[125b] Ne müselmân- ı kavî ne mülhid-i bî- mezheb ol

Akla mağrûr olma Eflâtûn- ı vakt olsan eger
Bir edîb-i kâmili gördükde tıfl-ı mekteb ol

Âfitâb-ı âlem-ârâ gibi sür hâke yüzün
Kevkebe basdır cihânı hem yine bî-kevkeb ol

Lâ-mekân ol hem mahallinde yerin bekle yine
Gâh mihr-i âlem-ârâ gâh mâh-ı Nahşeb ol

5 Âşık ol ammâ alâyıkdan berî et gönlünü
Ne ham-ı gîsûya meftûn ne esîr-i gabgab ol

Hızra minnet çekme var sonra dil-i Nef’i gibi
Lûle-ı âb-ı hayât-ı feyz ile leb-ber-leb ol

338

Nefʿî Sellemehulullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Söyleşilmez çarh ile geh şöyle gâhî böyledir
[126a] Münkalibdir bu cihânı resm-i râhı böyledir

Zâhid ol rind ol hemân sûretde kalma ârif ol
Âlem-i maʿnâda hükm-i pâdişâhî böyledir

Gark ider bir nokta nûr-ı siyaha âlemi
Âlemin sermâye-i kilk-i siyâhı böyledir

Subh u şâm fark olunmaz âsumân-ı tabʿımın
Maşrık-ı endîşemin hurşîd-i mâhı böyledir

5 Yalnız Nefʿî değil küstâh-ı bezm-i maʿrifet
Yoklasan cümle nedîmân-ı İlâhî böyledir

339

Nefʿî Sellemehulullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Pür-safâ dâ'im dili bir şûh hem-demdir kadeh
[126b] Tâ ezelden meclis-i rindâna mahremdir kadeh

Bezm-i bâğa bir sebû-yı pür-mey ise gonca-ger
Bâğ-ı bezme bir gül-i şâdâb u hurremdir kadeh

Bir tutarsa pâdişâh ile gedâyı mey nola
Hem sifâl-i meygede hem tâc-ı Edhemdir kadeh

Gösterir dünyâyı mir'ât-i habâbında tamam
Kendü başka başına bir özge âlemdir kadeh

5 Nola pür-şevk itse dünyâyı dil-i Nef'î gibi
Rûzigâra yâdigâr meclis-i Cem'dir kadeh

1 Vuslat hevesin ko gam-ı hicrân ne belâdır
Var tâlibi derd ol yüri dermân ne belâdır

Dâ'im dolaşıp gezme ser-i kûyını yârin
Bilmez misin ol âfet-i devrân ne belâdır

[127a] Âh eylememeye çâre mi var âşık-ı bîtâb
Habs-i nefes ü çâk-ı girîbân ne belâdır

Cem'iyyet-i hâtır mı kalır âşık olunca
İllâ gam-ı gîsû-yı perîşân ne belâdır

5 Dünyâyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Câdû mudur ol gamze-i fettân ne belâdır

Göz habsine saldı dili mestâne nigehle
Bir kûşede meyhâne vü zindân ne belâdır

Biz rind-i sebük-rûh-ı cihânız bize hem-dem
Rind olmayıcak sıklet-i yârân ne belâdır

Var hâk-i reh-i ehl-i dil ol kaçma sitemden
Erbâb-ı dile gayret-i akrân ne belâdır

Nef'î sözini vird-i zebân eyledi âlem
Şimdengirü yâ defter ü dîvân ne belâdır
[127b]

340

Nef‘î Sellemehulullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Sûfî bu sûreti gel ma‘nâ-yı takvâya değiş
Kalbi pâk itdin mi atlas u dîbâya değiş

Dem bu demdir be hey idrâksiz endişeyi ko
Kevser-i havz ile sâgâr-ı sahbâya değiş

Feyz bir demde irer âdeme zinhâr o demi
Bul ne bu âleme ne âlem-i ferdâya değiş

Yoklasan noktada mevcûddur esrâr-ı hurûf
Rind isen gafleti ko kesreti tenhâya değiş

Olsa pür-gevher-i esrâr-ı ma‘ânî âlem
Yine sen anı dil-i Nef‘î-i şeydâya değiş

341

Nef‘î Sellemehulullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

Kalmazsa ger ol gûşe-i dâmân elimizde
Elden ne gelür çâk-i girîbân elimizde

Zâhid bize peymâne yeter sanma tehî-dest
[128a] Lâzım mı hemân sübha-i mercân elimizde

Dil teşne beden aşk ile bir mertebe pür-tâb
Yekpâre olur ahker-i sûzân elimizde

Bir nice doyunca kanalım câm-ı murâda
Bir lâhza komaz sâkı-i devrân elimizde

Ruhsâr-ı arak-rîzi yeter bakmaya yârin
Neyler reşehât ile gülistân elimizde

Hat gelse rûh-ı yâre yeter kâkül ü zülfi
Gül gitse nola sünbül-i reyhân elimizde

Bir sünbüle benzer ki ola şebnemi vâfir
Nef‘î yine bu kilk-i dürr-efşân elimizde

342

Gazel-i Nef‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Mahşer olmuş sahn-ı mektebhâne-i dünyâ bundadır
Cennete dönmüş güzellerle temâşâ bundadır

Buda bir gündür kıyâmetden nişânı âşikâr
[128b] İşde gör ol âfitâb-ı âlem-ârâ bundadır

Dilberin bâlâ bülendi âşıkın üftâdesi
Bir yere gelmiş bugün a‘lâ vü ednâ bundadır

Anmasun sûfî dahı kesretde vahdet âlemin
Yâr-ı tenhâ avlayan uşşâk-ı şeydâ bundadır

5 Cümleden ol güne ser-mestân-ı sâhib-i hâlden
Nef‘î-i şûrîde-i bî-pâk ü rüsvâ bundadır

343

Fâyizî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir güherdir aşk-ı bârî bahr-i bî-girândır gönül
Bir gül-i terdir muhabbet bağbânıdır gönül

Her ne yana nazar kılsan görinür nakş-ı dost
Yâ Züleyhâ kasrı yâ bir deyr-i Mani’dir gönül

[129a] Gûş-ı câna dâ’im andan nâle vü zârî gelür
Bâz-ı aşkı dil-şikârın âşiyânıdır gönül

İhtilât-ı halk-ı âlemden kesilse Vechî-vâr
Şâh-ı aşkın mahrem-i zâr-ı nihanıdır gönül

5 Sûziş-i dilden olur gâhî alevler âşikâr
Hîç değil gencine-i aşkın mekânıdır gönül

Kûyına âteş koya ehliyle bir gün kim bilir
Kûçe-i aşkın ki bî-nâm u nişânıdır gönül

Nükte-i gamdan nola her dem olursa pür-gubâr
Fâ’izî abdâl-ı aşkın cür‘adânıdır gönül

344

Nef‘î Sellemehulullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[129b]1 İhyâ iden endişemi feyz-i nefesimdir

Endişe benim tıfl-ı dil-i nev-hevesimdir

Ben mest-i mey-i meygede-i aşk-ı Hudâyım
Takdir-i rikâbımda sebû-keş-i asesimdir

Oldum güher-i feyz ile deryâ-yı ma‘ânî
İ‘râb u hurûf-ı sühanım hâr u hasenimdir

Ol kâfile sâlâr-ı reh-i Ka‘be-i aşkım
Kim nâle-i uşşâk sadâ-yı ceresimdir

Olsam nola Nef‘î gibi Hallâk-ı ma‘ânî
İhyâ iden endişeyi feyz-i nefesimdir

345

Vecdî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

Feryâd-ı dil-zârıma dem-sâz mı kaldı
Ya keşf idecek derdime hem-râz mı kaldı

İtdi nigehin âlemi esrârıma vâkıf
[130a] Sînemde nihân eyleyecek râz mı kaldı

Meydân-ı hevesde olıcak bana mukâbil
Şûrîde dil-i âşık-ı ser-bâz mı kaldı

Cân nakdine hırs itmez isem nola ki dilde
Gayra heves-i vaslın ile az mı kaldı

Hem râz olalı gamze-i mestâne revişle
Çeşm-i siyehin bilmedügi râz mı kaldı

Dil düşmek içün cûy gibi pâyına dâyim
Kaddin gibi bir nahl-i ser-efrâz mı kaldı

Âlemde leb-i la‘lini vasf itmede mâhir
Vecdî gibi bir nâdir perdâz mı kaldı

346

Fâyizî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Zerr isek âşinâ-yı mihr-i rahşânız hele
[130b] Hâk isek de hâk-i râh-ı kûy-ı cânânız hele

Biz bu bâğın gerçi bir kemter giyâhiyüz velî
Behredâr-ı reşha-i yârân-ı ihsânız hele

Câm-ı lebrîz-i murâd olmazsa da gelmez kesel
Cür‘a nûş-ı meclis-i erbâb-ı irfânız hele

Bir murâdın virmede bin nâz iderken dehr-i dûn
Yine pür-âmâl olan nâdâna hayrânız hele

İltifât-ı dilbere neydi gurûrun Fâyizî
İtdügin evzâ‘dan gâyet perişânız hele

347

Riyâzî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Neşve-i dûşımız yok hâlet o hâlet değil
Mey o meydir gerçi keyfiyyet o keyfiyyet değil

Özge zevk idi mezâk-ı aşkda zevk-i şebâb
[131a] Zâyika yine ol ammâ lezzet o lezzet değil

Kanı ol dem ki girdük şevk ile âteşlere
Şimdi ey pervâne germiyyet o germiyyet değil

Dokunurlar ana elbetde bu kesret-gâhda
Her kimin kim menzili bir gûşe-i uzlet değil

Ey Riyâzî câm-ı Cemde eski âlem nakşı yok
Yine âyîne ol ammâ sûret o sûret değil

348

Fehîm Sellemehulullâh

Mefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlünMefâ’îlün

Varır zâhid ibâdetgâhına meyhâneden sonra
Gelür mestâne başı secdeye ammâ neden sonra

Benim ol rûh-meşreb nutk-ı sâkîdir gamze-i câna
[131b] Bana lâzım değil sunmak müje peymâneden sonra

Yürütdi fitne-gâh-ı aşk içinde hâce-i evvel
Pür-sitâr-ı kazâ-yı gamze-i cânâneden sonra

Olurdum hasret-i zencîr-i zülf ile budur havfım
Yetîm olur cünûn-ı fevt-i dil-i dîvâneden sonra

5 Kalan hâk-i rehidir ehl-i sûz u mâteme mîras
Benim şem-i mezârımda yanan pervâneden sonra

Dirûğ-âlûde ahd ile helâk itdi beni âhir
Olur mağlûb-ı hâb elbetde çeşm-i efsâneden sonra

Şerer-veş tıfl iken ol dilber oldı şu‘le-i ser-keş
Belî lâbüd olur hâsıl nihâl dâneden sonra

[132a] Nedir şimdi bu pinhân âşinâyı benden olsun dil
O etvâr-ı garîb ol cünbiş-i bî-gâneden sonra

Bu bezm-i dehre gelmez bir dahı mey-i nûş- feyz-nûş
Fehîm ü şâ‘îr-i mestâne-i ferdâneden sonra

349

Cevrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Râzıyım devrân beni bir lahza handân itmesün
Tek gubâr-ı gussa-i dehr ile hayrân olsun

Yakmasun geçdim murâdım şem‘ini aslâ felek
Tek şeb-i târîk-i gamda zâr u giryân itmesün

Açmasun dil goncasın bâğ-ı cihânda rûzigâr
Hâtırım teg berg-i gül gibi perîşân itmesün

[135b] Derd ile ölmek hayât-ı câvidânîdir bana
Tek tabîb-i dehr-i dûn minnetle dermân itmesün

5 Her ne mihnet çekdirirse râzıyım Cevrî felek
Tek hemân minnet-keş-i ihsân-ı nâdân itmesün

350

Fâyizî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Yâ Rabbi bana kayd-ı cihândan ferâğ vir
Yâ gussa-i cihâna doyur bir dimâğ vir

Muhtâc-ı merde şem-i hıred eyleme beni
Envâr-ı aşk ile söyünmez çerâğ vir

Yak izzetinle hâristân-ı alâyıkı

Deşt-i ümîde hâlet-i gülzâr-ı bâğ vir

Ben neyleyem şarâb-ı cedel-hîzi sâkiyâ
Sermâye-i muhabbet olur bir ayağ vir

Çıksun ko halka halka dühânun feleklere
[136a] Şemşîr-i âha Fâizâ durma zâğ vir

351

Fehîm Sellemehullâh

MefâʾîlünMefâʾîlünMefâʾîlünMefâʾîlün

Figân ki âşık-ı nâdîde-kân-ı mehcûrum
Figân ki lezzet-i dîdâr-ı yârdan dûrum

Figân ki neş'e-i keyfiyyetim bilinmedi hîç
Figân ki sâkî-i bâhûrda câm-ı mahmûrum

Figân ki pençe-i ankâ-yı âfitâbım lîk
Henüz beyza-i subh-ı hafâda mestûrum

Egerçi mâden-i elmâs-ı şeb-çerâğ Fehîm
Billûr âyîne-veş lîk mihr-i bî-nûrum

Misâl-i âyîne-i âfitâbken kalbim
Sifâl-i mâh gibi subh u şâm meksûrum

Hayf ki olmadayım pâymâl-i bed-güherân
Dirîğ ki bilmediler ne gence-i gencûrum

Siyâh kâse lâkin mihribân-ı çarhın gör
Ki kâselîs-i segânım egerçi fağfurum

[136b] İzzetde şîr-i kavî-beççeyim ne fâ'ide lîk
Hemîşe hûr-i zahm-ı nâçiz mûrum

Egerçi ben leb-i dilberde hâl-i mûyın-veş
Girifte bâ-mekes bend nûş-ı bî-dûrum

Tenimde mûy değil ta'n-ı bî- had âfâtdan
Şükûfe-veş hedef-i tîr-nîş-i düstûrum

Beni gör dilân durma itmede pâmâl
Hasîsi hâk-i mezelletde der-menşûrum

Benim o cevher ki elmasdır benim kâmım
Velîk dîde-i hüsnâ-yı dükkânda billûrum

Ümîd-i dergeh-i halâs ide dâver-i kahhâr
Ki Rûh-ı Kudsüm İblîs elinde makhûrum

Cihânı eylese berbâd yâr seyr itsem
Müdâm gûş-ı yâver-i nefha-i sûrum

Olursa bahtım eger nâ-had ey zevrakcı
Yine garîk-i siyeh bahr-i şâm-ı deycûrum

[137a] Ben ahterim bilürim kimdir eyleyen menhûs
Felekde itmez isem âh şükûh u mağrûrum

Hilâl sanma ki şekvâ idüp dimekde felek
Zebân-ı hâlle bend-i esîr ü mecbûrum

Gam itdi kân-ı nemek giryeden besâ-mâtem
Habîb-i müşfikim ve cümle zahm-ı nâsûrum

Ne pîçtâbıma nâzır cihân ne emrime râm
Hemân nümûne-i tuğrâ-yı köhne menşûrum

Tenimde za‘fla mastar-veş üstühân görinür
Yed-i tabîb-i ecelde kitâb-ı mestûrum

Yıkılmadan bana vech-i ma‘âş-ı bî-minnet
Bir iki gün bu harâbât-ı gamda müjdûrum

Za‘îf oldu tenim meşk-ı nâleden o kadar
Ki mutrib-i ecele şimdi nây-ı tanbûrum

[137b] Hazân derdi gam-ı bâğ-ı çehremin gülüdür
Bahâr-ı gülşen-i şâdîye fasl-ı bâhûrum

Tamâm girye-i şevkim tamâm hande-i gam
Benim ki âciz temeyyüz-i mâtem-i sûrum

Cünûn-ı aşk bana müferrah itdi atâ
Odur ki hâlet-i giryânlığında mesrûrum

Müdâm itmedeyim laht laht gitdi tenim
Garîbdir ki ne kassâbım ve ne sâtûrum

Bir itdi şerha dâğ ile levh-i sînemde
Belî defâtir-i âmâl-i aşka düstûrum

Ne dilberi ki gördüm âşık olurum fi'l-hâl
Ki emr-i şâh-ı hevesle bu emre me'mûrum

Müdâm dünyede fikrim şarâb u dilberdir
Ne teşne-i âb-ı kevser ne mâ'il-i hûrum

Ko zâhid ehl-i dile ta'n-ı zulmetin ile
Ki sen hayr ile ben günehle makşûrum

[138a] Penâhım oldu inne rabbinâ el gafûr
Ne denlü âsî isem de o denlü mağfûrum

Sen ol hasetle ben rağmına senin zâhid
Fezâ-yı haşrda da dilberimle mahşûrum

Ben eyledim çün süveydâmı sâ'y ile ka'be
Benim ki vâsıl-ı ma'nâ-yı sa'y-i meşkûrum

Harîmim ehl-i harâbât ider tavâf müdâm
Zemîn-i şehr-i muhabbetde Beytü'l-Ma'mûrum

Kelîm ü yed-i beyzâdır râh-ı serd bana
Harîm-i sûr-ı tecellîde şem-i kâfûrum

Hezâr Tûr-ı tecellîdir erzenim zîrâ
Azâb-ı nâr-ı muhabbet za'îf usfûrum

Şu'a-i dîde-i Musadan eyledim hüsn-i hâr
Ki lâne-sâz-ı tecellî-i gülşen-i Tûrum

[139b] Yegâne mâlik-i dârü's-selâm-ı tevhîdim
Dilber-i mîr-i ene'l-Hakk sipâh-ı Mansûrum

Serâb itdi beni bahr-i eşke itmedi gark
Bu şûr-zârda memnûn-ı çeşm-i mahrûrum

40 Tabîb-i aşk didi eyle sohbete perhîz
Marîz-i derd-i cünûnum garîb-i rencûrum

Dilim ki saldı vücûda bahr-i nokta-i aşkım
Garîk-i katre olan turfa bahr-i pür-şûrum

Sabû-beduş mey-i feyz-i aşk olan tâ kim
Misâli-i pîr-i mugân hûşe-i çîn-i engûrum

Ki iltifât-ı hazânım ki Îsâ-yı asrım
Bu vahşetim gören âdem sanur ki mağrûrum

[140a] Cihân beni göstermedi göze sanur ammâ
Nazar-ı merdüm-i çeşmim hemîşe manzûrum

45 Fehîm pâk-i hayâlim tamâm kuvve-i tab
Sözün neticesi kâr-ı sühanda pür-zûrum

352

Nazm

Fâ'ilâtünFâ'ilâtünFâ'ilâtünFâ'ilün

1 Bil ki îmân altıdır evvel Hudâya i'tikâd
Hem kitâba hem Resûle haşr u neşre i'tikâd

Hayr u şer Hakkın işidir tahkîk eylegil
Hem melekler hizmetinde kullarıdır öyle bil

Pes Hudâ beş nesne İslâma kılmışdır binâ
Hacc u tevhîd ü zekât savm ve beş vakdi kıla

353

Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

[140b]1 Müje haylin dizer ol gamze-i fettân sâf sâf
Gûyiyâ cenge girer nîze-i güzârân sâf sâf

Seni seyr itmek içün reh-güzer-i gül-şende
İki cânibde durur serv-i hırâmân sâf sâf

Câmi içre göre tâ kimlere hem-zânûsın
Şekl-i sakkâda gezer dîde-i giryân sâf sâf

Gökde efgân iderek sanma geçer hayl-i küleng[487]
Çekilür kûyına mürgân-ı dil ü cân sâf sâf

Vasf-ı kaddünle hırâm itse alem gibi kalem
Leşker-i satrı çeker defter ü dîvân sâf sâf

Kûyun etrâfına uşşâk dizilmiş gûyâ
Harem-i Ka‘bede her cânibe erkân sâf sâf

[141a] Ehl-i dil derd ü gamun ni‘metine müstağrak
Dizilürler haremin hânına mihmân sâf sâf

Leşker-i eşk-i firâvân ile ceng eylemeğe
Gönderür mevclerin lücce-i ummân sâf sâf

Kadrini seng-i musallâda bilüp ey Bâkî
Dura el bağlayalar karşuna yârân sâf sâf

354

Nâbî Sellemehullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Gül-sitân-ı dehre geldik reng yok bû kalmamış
Sâye-endâz-ı kerem bir nahl-i dil-cû kalmamış

Teşne-gânın çâk çâk itmiş leb-i hâhiş-keri
Çeşme-sâr-ı merhametde bir içim su kalmamış

[141b] Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rüzgâr
Hokka-i pîrûze-i gerdûnda dârû kalmamış

Kadrin anlar yok bilür merdüm-i sencîdenin
Çârsû-yı kâbiliyyetde terâzû kalmamış

Ceyş-i gamdan kande itsün ilticâ ehl-i niyâz
Kal‘a-i himmetde Nâbî burc ü bârû kalmamış

355

Kasîde

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Âh âşıkın nola olmasa sît u âheng
Bil tüfenginde ne mümkün buluna dirhem ü deng

[487] Gönlün efgân idersin sanma geçer hayf gülün, Mecmûa.

Bir tabanca ile yıkar karşulığı olmayanı
Bilmez âhen-i dil olan merd efendi gam u seng

Her kimi görse kucakdan atılur çatlayıcak
[142a] Pek sabîdir dahı gehvâre-i fındıkda tüfeng

Taşa çal vezne-i nâmûsı ben aldım fitili
Falya virdim niçe kez bana ne sevdâ eyleye teng

5 Kahramanlar ile havf üzre geçer râh-ı gamı
Korkuluk çokdur o yolda hazer it ey hûşeng

Habbezâ pâdişeh-i mülket-i âl-i Osmânı
Merhabâ şâh Süleymân-ı fer hüdhüd-i rehneng

356

Fuzulî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâleye uşşâk ile çün başladı nevrûzdan
Bülbülân efgân idüp gülzâra eyler iktidâ

Dilde mihnet tende zahmet canda hasret bî-şumâr
[142b] Olsa âşık hâtırı dildâra eyler iktidâ

Hançer-i derd ü belâya sabr-ı Eyyûb olmasa
Ehl-i aşkın kârı âh u zâra eyler iktidâ

Zâhidin zühdü ü tükâsı hâsıl-ı vech-i melûh
Biz melâmet ehliyüz pesdir bize lâ'l-i sabûh

5 Bâde vü sahpâ-perestüz sâkin-i meyhâneyüz
Zâhidâ zerk u riyâdan eyledik tevbe-i nasûh

Sâkî-i vahdet bugün sundu bize câm-ı şarâb
Hamdü lillâh genc-i esrâr-ı cihân oldı fütûh

Tumturâk-ı kâr-ı yâr-ı dehri terk itmek niden
Îd-i vasl-ı yâre kâr-ı kemterindi bezl-i rûh

Germ-i gam bağrım deler bir çâre didim didi yâr
[143a] Merhem-i vaslım dilersen sabr-ı Eyyûb gam-ı Nûh

Ey vücûd-i kâmiliñ esrâr-i hikmet masdarı

Masdarı zâtıñ olan eşyâ sıfâtıñ mazharı

Mazharı her hikmetiñ sensiñ ki kilk-i kudretiñ
Safha-i eflâke nakş etmiş hutût-i ahteri

Ahteri mes'ûd olan oldur ki tab'-i pâk ileñ
Kâbili feyz ola lûtfundan safâ-yi cevheri

Cevheri ma'yûb olan nâkış benim kim muttasıl
Sâdedir hattıñ hayâlinden zamîrim defteri

Defter-i a‘mâlinin hatt-ı hatâdandır siyâh
Kan döker çeşmim hayâl itdükce havl-i mahşeri

10 Mahşer-i eşkim virir seylâba ger rûz-ı cezâ
Olmasa makbûl dergâha sirişkim gevheri

Gevheridir eşk-i bahrin Fuzulî âb-ı çeşm
Lîk bir gevherdir lutf-ı hâk ânadır müşterî

357

Rûhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nüktedânsın nev-civânsın hûbsın mergûbsın
Her ne denlü cevr idersün eyle kim mahbûbsın

Tıfldır ol gonca leb vechî-vâr kılsa hicâb
[143b] Ey dil-i şûrîde bilmem sen neden mahcûbsın

Ağlamak uşşâk içündür Rûhiyâ kan ağla kim
Yûsufundan ayrı düşmüş sende bir Ya‘kûbsın

358

Gazel

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ne sa‘y ile olur izz ü sa‘âdet
Ne taksîr ile fakr u felâket

Mukarrer bu ki virmek hakkındır
Atâ dâ’im cevâd-ı mutlakındır

Sa‘âdet kulına Hakdan atâdır
Ana zûr ile sa‘y itmek hatâdır

Kişi ger sa‘y ile devlet bulaydı
Gedâlar kalmayub sultân olaydı

359

Gazel

[144a]1 Hoşdur hasret irişmek hasrete va‘de irişdikde
Ahir firkate firkatine her kimin irse visâl
Ne kadar hor olsa olur ferhunde hâl

Her ki firkatle çeker nâr-ı cahîm
Vuslata irse bulur ayş-ı na‘îm

360

Gazel

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Kişi kim görse bahtında halel var
Ana sabreyle çâre zinhar

Tahammül eyleye kendüye âdet
Tulû idince tâ necm-i sa‘âdet

Ne olur kişi mihnet içre dâ’im
Ne devlet her kişide oldu kâ’im

361

Gazel

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İş bu yokluk her kime kim yâr olur
[144b] Nesl-i Bû İshâk olursa hor olur

İtmesün Hakk kulunı muhtâc hîç
Olmasın düşmenlerinden aç hîç

Yâ İlâhî ol elemlerden amân
Eyleme izzin hakkiçün nâ-tüvân

Kimseyi muhtâc itme kimseye
İhtiyâc ehlini şey kim saya

5 İllâ bu fakrın dahı var hâleti
Kâni olan kimse bulur devleti

Nice nefs-i ser-keşi eyler zebûn
Âdeme kibr itdürür dünyâ-yı dûn

Ol ganîden kim dayanur mâlına
Pek gedâ kim şâkir ola hâline

Ger fakrdır ger gınâ geçer zamân
Hep abes illâ rızâ-yı Müste‘ân

362

Gazel

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[145a]1 Viricek bir kula bir derdi Çalab
Lutfuna kılur imiş anı sebeb

Tâ ki derd ehline şefkatler kıla
Derdi gördün deyü rahmetler kıla

Derdine sâbir olan dermân bulur
Cân u başa kalmayan cânân bulur

Kimseler bulmaz murâdına sebîl
Olmayınca dürlü derd ile zelil

5 Baş açup itse du‘â sıdk ile kul
Dirler olur ol du‘â elbet kabûl

Kimse mahrûm kalmaz ol dergâhda
Bâkiyâ kim kaldı âh u vâhda

Âh ile gözyaşı olıcak revân
Men idemezler zemîn ü âsumân

Bî-hicâb elbet bulur dergâha yol
[145b] Şüphen olmasun ki makbûl olur

Ol olmağa dâ’im niyâz ehli işi
Şöyle fikr it kim sebebdir gözyaşı

10 Şâhidi derd ehlinin gözyaşıdır
Bilmeyen gözyaşı hâlin nâşîdir

363

Gazel

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Her sözün değerine vardır bir mahal
Pes sözün lâzım mahallidir ezel

Ol ki her sözün mahallin gözlemez
Âkıl olan ana söz ehli dimez

Söz ki ol beyhûdedir virir sudâ
Zâhir olur sâmi‘â andan nizâ

Belki fitne zâhir olur nâgehân
İrişür ba‘zılara andan ziyân

[146a]5 Âkılâ sözün mahallin gözle var
Tâ sözünden olmayasın şerm-sâr

Sonra hayfın fâ’ide virmez sakın
Sözüni bil ol havâdisden emîn

Niceler söz ile irdi devlete
Düşdü çoklar öz söz ile nikbete

Sağılan sözde terâzû var dil
Olmadı seng-i melâmetden alîl

364

Gazel

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Kişiye değme kimse dost olmaz
Elinden değmenin bu iş gelmez

Kişiye dost olasa karındaş
Olursa yine yâddır eş ü yoldaş

[146b] Ne kişi kim bula bir doğru yârı
Hemân ol yana koya ihtiyârı

Gözede birbirinin iktizâsın
Bile bu anın ol bunun rızâsın

5 Göğdür doğrı yâra cân virmek
Cihânı terk idüp vaslına irmek

Cihânda her kişi eydür ki yok yâr
Bu sözi sen dime terk eyle zinhar

Dilersin ki anın gibi ola dost
Ki dâ'im hizmetine döşeye post

İde hizmetlerin saklaya râzı
Diriğ olmaya senden çoğı azı

Eger bu şart ile olursa hizmet
Edersin sen dahı anı ri'âyet

10 Eger kim bunun olursa hilâfı
[147a] Ursun hakkına her yerde lâfı

Bu suç sendendir andan sanma zinhâr
Dilersin sana hizmetkâr ola yâr

365

Gazel

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cevher ider hâk-i pâk olsa nazar
Ana manzûr olsa nûr olur şer

Sen nazardan olma gâfil zinhâr
Kalbi pâk iden nazardır ey yâr

Ger irirse câna cânândan nazar
Kalmaya ten-i iştigâlinden eser

Olasın ol demde bir makbul ü pâk
Her gönülde mihrin ola tâb-nâk

5 Lutf-ı Hakdır bunlara küllî sebeb
Hakk'a teslîm et özin çekme ta'b

[147b] Kendüni teslîm iden oldu selîm
Söz budur gûş eyler isen ey hakîm

Geçmeyince varlığından ehl-i dil
Bulmadı varlık makâmına sebîl

366

Bâkî Sellemehullâh

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ehl-i dil cânlara meyl it şeref ü izzet bul
Nazarın kânlara kıl gevher-i zî-kıymet bul

Gelme bî-nâm u nişân ehl-i harâbât içre
Yüri var şehr-i melâmetde biraz şöhret bul

Koyalım sagârı zâhid sana hem-reng olalım
Bize keyfiyyet-i sahbâ gibi bir hâlet bul

Meclis-i va‘za oturmak katı alçaklıkdır
Bir değil meygede sadr ile biraz rif‘at bul

[148a] Zâhid ol sıklet ile uçmağa hâzırlanma
Çıkar ol cübbe vü destârı biraz hıffet bul

Bî-riyâ merd-i Hudâsın bilirüz ey sûfî
Garazın rahmet-i Hakdır ol kadar rahmet bul

Mey içüp mest-i müdâm olsa aceb mi Bâkî
Derd ü gamsız güzerân eyleye bir sâ‘at bul

367

Bâkî Sellemehullâh

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

Hoş geldi bana meygedenin âb ü havâsı
Billâh güzel yerde yapılmış yıkılası

Men eyler imiş mes’eleyi aşk-ı müderris
Var ise anın ey hâce yaklaşdı kazâsı

Gitmez o mehün râ gibi hançer kemerinden
Üftâdelerin öldürür âh işde burası

Zîbâ yaraşur hil‘at-i nâz ol boyu serve
[148b] İki kolumu kılsam ana bel dolaması

Dikkatler ile seyr ideriz yâri ser-â-pâ
Görürdük anın olsa idi bizde vefâsı

Dünyâ değer ol mâh-likâ dilber-i ra‘nâ
Yusufda dahı yokdur anın hüsn ü behâsı

Meddâh olalı çeşm-i gazâlına Bâkî
Öğrendi gazel tarzını Rûmun şuarâsı

368

Nazîre

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Halkın ne aceb hikmet olur akd ile halli
Her hâle münâsib görinür cümle mahalli
Eyler kimisi fikr-i terakkî ve te'allî
Gelmiş kimine âlem-i süfliye teselli
[149a] Hallâk-ı cihân âleme kıldıkda tecellî
Her şahsı birer hâl ile kılmış mütesellî

Olmuş kimisi cümle cihân mülkine sultân
Yanında gam-ı tantana-i şevket-i dîvân
Ammâ kimisi fakr ile âlûde vü hayrân
Her birisi hâlince yine hurrem ü handân
Hallâk-ı cihân âleme kıldıkda tecellî
Her şahsı birer hâl ile kılmış mütesellî

Geymiş kimisi câme-i zer-beft ü zer-endûd
Peşmîne geyüp kimi gezer müflis ü merdûd
Hırmân iledir kimi kimi vâsıl-ı maksûd
Hikmet bu ki her biri gene hâline hoşnûd
[149b] Hallâk-ı cihân âleme kıldıkda tecellî
Her şahsı birer hâl ile kılmış mütesellî

Olmuş kimisi mîr ü kimi şahne vü kâdî
Gavgâyî olup derd ü belâya mütekâdî
Hâlin sorar isen yine müstakbel ü mâzî
Her birisi hâlinden olur şâkir ü râzî
Hallâk-ı cihân âleme kıldıkda tecellî
Her şahsı birer hâl ile kılmış mütesellî

5 Erbâb-ı gınâ devlet ü ikbâl ile mağrûr
Ashâb-ı hüner fazl ü kemâlât ile mesrûr
Zühhâda cinânı harem-i cennet ile hûr
Uşşâka sadâ-yı ney ü âvâze-i tanbûr
Hallâk-ı cihân âleme kıldıkda tecellî
Her şahsı birer hâl ile kılmış mütesellî

369

Rûhînin Tercî'-i Bendindendir

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey sâhib-i kudret kanı insâf ü mürüvvet
[150a] Rindân-ı mey-âşâma niçün olmaya şefkat

Kısmetleri dersen ezelî cevr ü cefâdır
Çok mu iki gün bendelerin eyleye işret

Hâcetlerimiz kâdir iken kılmağa hâsıl
Salmak kereminden bizi ferdâya ne hâcet

Nâçâr çeker halk bu mihnetleri yohsa
Âdem kara dağ olsa getürmez buna tâkat

5 Hâlin kime açsan sana dir hikmeti var
Öldürdi bizi âh bilinmez mi bu hikmet

Beyhûde dönüp neyler ola başımız üzre
Halkın bu feleğin didüği dûllâb-ı meşakkat

370

Beyt

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

[150b]1 Beyhûde yeter döndü hemân terkine kılsa
Kim aksine devr eylemedin yeğdi yıkılsa

371

Kıt'a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâr gâfil çarh zâlim derd ü mihnet bir değil
Dil za'îf a'dâ kavî renc ü meşakkat bir değil
Bir yana âlâm-ı hicr bir yana teşvîş-i vasl
Kangı birin söyleyeyim derd ü mihnet bir değil

372

Bu Dahı Rûhînin Bendidir

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ol gevher-i yektâ ki bulunmaz ana hemtâ
Gelmez sadef-i kevne bir öyle dürr-i yektâ

Ol zât-ı şerîfe yaraşır da'vî-i himmet
Kim ana ne dünyâ ola maksûd ne ukbâ

[151a] Kim der ki ola zâtına ma'lum
Remz-i kütüb-i medrese-i âlim-i bâlâ

Ol zâhidin ağlar yer ü gök hâline yarın
Kim içmese destinden anın câm-ı musaffâ

5 Bir nokta durur sırrı didi çâr kitâbın

Ol çârdadır sırr-ı kütüphâne-i eşyâ

Ol nokta menem didi dönüp remzini seyret
Ya‘ni ki menem cümle-i esmâya müsemmâ

Çün hisse imiş kıssadan ehl-i dile maksûd
Maksûd nedir anla bil ey âkil ü dânâ

373

Velehû

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Hep mağlatadır lâklaka-i bâtın ü zâhir
[151b] Bir nokta imiş vasl-ı sühan evvel ü âhir

374

Rûhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sanma ey hâce ki senden zer ü sîm isterler
Yevme lâ-yenfa‘u[488] da kalb-i selîm isterler

Berzâh-ı havf ü recâdan geçegör nâkâm ol
Dem-i âhirde ne ümmîd ü ne bîm isterler

Unudup bildigini ‘ârif isen nâdân ol
Bezm-i vahdetde ne ‘ilm ü ne alîm isterler

Harem-i ma‘nâda bîgâneye yol virmezler
Âşinâ-yı ezelî yâr-i kadîm isterler

5 Âlem-i bî-meh ü hurşîd ü felekden dâ’im
Ne mühendis ne müneccim ne hakîm isterler

Âlem-i keşf-i ma‘ânîde çok esrâr açılur
Varamaz nefs-i gazûb anda halîm isterler

Sâkin-i dergeh-i teslîm-i rızâ ol dâ'im
Ber-murâd itmege hidmetde mukîm isterler

Dergeh-i fakra varup dirligini arz itme
Anda hergiz ne sipâh ve ne za‘îm isterler

Cürmüne mu‘terif ol tâ‘ata mağrûr olma

[488] Şu’arâ 26/88.

Ki şifâ-hâne-i hikmetde sakîm isterler

10 *Âşık ol şerbet-i vasl ister isen kim uşşâk*
Çâresiz derd arayup renc-i elîm isterler

Ni‘met-i dil-i sâhire dil-teşne olan gür sineler
Hurde-nân pâreye cennât-i na‘îm isterler

Kıble-i ma‘nâya fehm eylemeyen keçrevler
Sehv ile secde idüp ecr-i azîm isterler

[152a] Ezber et kıssa-i esrâr-ı dili ey Rûhî
Hâzır ol bezm-i İlâhîde nedîm isterler

375

Rûhî-i Bağdâdî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ta‘n idenler bizi keyfiyyetimiz fehm idemez
Kimse bilmez ki ne esrâr ile hayrânız biz

Bâğ-ı âlemde bize yer komadı zâğ u zegan
Nola kan ağlar isek bülbül-i nâlânız biz

376

Refîkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Beni firkat oduna tab yaka yak yak yaka yak
Cevrin ile yine döndüm baka bak bak baka bak

Çünkü Mecnûnum o Leylâ saçının biz sanemâ
[152b] Bend idüp boynuma zülfün daka dak dak daka dak

Hamdü lillâh ki rakibi ser-i kûyında bulup
Başını taşlara urdum şaka şak şak şaka şak

Bilmezim hîç nedendir seni gördükde şehâ
Ditrer endâm-ı za‘îfim saka sak sak saka sak

5 Çün Refîkîye nasîb olmadı vaslın sanemâ
Ey gözüm yaşı demidir aka ak ak aka ak

377

Gazel-i Uzletî

Fâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilün

1 Birâder-i Ahmed idi bülbül-misâl feryâdı

Hakk'a rızâ irdi kalbde kabrinde Selîm

[153a] Oğlun bağışlasın Hakk oğullu ola uşak
Sadaka çerâğlar yak ömrün uzada Selîm

Şer ile dut sen yolı tarîkatde hem dolu
Hakîkât yok sağı solu sırr-ı Ahmedde Selîm

Sırdan virdim ben nişân hezâr var bak âşinân
Bu kelâmdan anlayan tahkîk anlarda Selîm

5 İzzet-i Hakdan işi hattat olur gelişi
Selîm adlu bir kişi tevekkülde sırr-ı Selîm

378

İlâhî

11'li Hece Ölçüsü

1 Seherlerde eser bâd-ı tecellî
Uyan hey gözlerim vakt-i seherde
Seherde açılur ihsân-ı küllî
[153b] Uyan hey gözlerim vakt-i seherde

Tarîkat bâğına girmek dilersen
Hakîkat güllerin dirmek dilersen
Cemâl-i hazreti görmek dilersen
Uyan hey gözlerim vakt-i seherde

Seherdir ehl-i zikrin cilvegâhı
Seherdir ehl-i aşkın vakt-gâhı
Seherdir ehl-i vakdin pâdişâhı
Uyan hey gözlerim vakt-i seherde

Yuyanlar çeşm-i nâzdan bu hâbı
Seher vakdi görürler mâh-tâbı
Gözün aç Hakdan işit bu hitâbı
Uyan hey gözlerim vakt-i seherde

379

Vâridât-ı Hazret-i Nakşî Efendi

11'li Hece Ölçüsü

1 Dilâ her derde dermândır şeri'ât
Marîz-i kalbe Lokmândır şeri'ât
[154a] Ubûdiyyet içün cânâ ibâdın
Başında tâc-ı hâkândır şeri'ât

Bihamdilillâh ne kim var ehl-i cürmün
Şifâ vü lutf-ı ihsândır şeri‘ât
Nihân iken bugün nûr-ı hafâdan
Açıldı gevher-i kândır şeri‘ât

Ne bilsün kadrini inkâr idenler
Anı bilmez ki îmândır şeri‘ât
Gelüpdür çün seni irşâd içün ol
Kaçınma kutlu mihmândır şeri‘ât

Bu mir’ât-i cihân içre koyunun
Yedürmez kurda çobandır şeri‘ât
Sürüp bir bir şeyâtîn askerin ol
Komaz bu şehre derbândır şeri‘ât

[154b]5 Otur şimdi adâlet tahtı üzre
Yüridür hükmin sultândır şeri‘ât
Okursun sırrına cânâ anın sen
Özinde sakla Kur’ândır şeri‘ât

Tutupdur âlemi yer yer ziyâsı
Yanar bir şem-i Yezdândır şeri‘ât
Dimez a‘lâ vü ger ednâ acebdir
Hakkın emrinde yeksândır şeri‘ât

Okunmağla bilinmez sırrı anın
Ki şâhım gizli iz‘ândır şeri‘ât
Cihân durdukça bil emr-i bakâdır
Anı sanma ki vîrândır şeri‘ât

Tarîk-i enbiyâ vü evliyâdan
Okursun ilm ü irfândır şeri‘ât
[155a] Hakîkat Nakşiyâ bu merd-gâna
Dutarsa emrini cândır şeri‘ât

380

Kaygusuz Abdalın Dollâb İçün Söylediği Varidâtıdır

11’li Hece Ölçüsü

1 Su’âl itdüm bugün ben bir dolâba
Didim niçün sürersin yüz bu âba
Neden bağrın delikdir gözlerin yaş
Sebeb nedir sataşdın bu itâba

Karârın yok gice gündüz dönersin
Dökersin gözlerinden yaş türâba
Elif kaddin bükülmüş dâla dönmüş
Sen inledin düzülmüşsün rebaba

İniltinden delindi dertli bağrım
Firâkından ciğer döndü kebâba
Ne zulm etdi sana bu çarh-ı devvâr
[155b] Ki ömrün defteri sığmaz hesaba

Su'âl itdim dolâbın döndüğüne
Dönüben hoş dolâb geldi cevâba
Dolap eydür eyâ çeşmim çerâğı
Cevâb eşitmeğe dutgıl kulağı

5 Benim budur sorarsan ser-güzeştim
Ki ben yaylar idim bir yüce dâğı
Geçürmişdim serâdan köklerimi
Süreyyâya yetürmişdim budağı

İrişmezdi boyuma yetmiş arşun
Belüme dahı on erin kucağı
Dokuz ay dolanuben ulu kuşlar
Budağımda dutarlardı otağı

[156a] Öterdi tûtî vü kumrı vü turaç
Geçürdim bir zamân bu resme çağı
Hevâ mürgi heves bâğın gezerken
Üzüldi ömr kuşunun duzağı

Kazâ irdi meğer dest-i Hudâdan
Ki bir şahs irişüp çaldı nacağı
Yıkıldım yatdım ol dem yüzüm üzre
Kırılup kalmadı perrim budağı

Dutup boynuma takdılar kemendi
Sürütdüler dolaşdım her sokağı
Nice müddet sokaklarda yaturdum
Gelen geçen basar oldı ayağı

10 Yidi Eyyûb-veş bağrımı kurtlar

[156b] Ciğer kanın döker çeşmim kapağı
Zekeriyyâ gibi biçdiler dibimden
Dolâb içün basarlardı yarağı

Demür mıhlar dokuyup yüreğime
Kaza destiyle bu çarhın çomağı
Dolap idim gice gündüz dönerdim
Su üstünde kurar oldı otağı

İnildirem gice gündüz dost deyüben
Gözüm yaşı sular bostân u bâğı
Kime dost oldı devrân bu cihânda
Sonunda olmadı anınla yağı

Felek kime virirse bir kaşık bal
[157a] Ki son ucı sunar tas ile ağı
Süleymânın sürerdi tahtını yel
Karanu yirde koymuşdur yatağı

İskender kim cihânı Kâf-ber-Kâf
Tutup hükmiyle sürdü yasağı
Girüp zulmetde ister âb-ı hayvân
Dolu zehr ile sundular ayağı

15 Cihanın varlığı başdan başa hep
Fenâ yurdu durur mihnet ocağı
Bakâ yurdu değildir bir bakâsız
Bakâ ehli kurar anda otağı

Kanı Rüstem kanı Hüsrev Kanı Sâm
[157b] Bilinmez anların ucı bucağı
Bu dünyâ beytü'l-ankebûtdur pes
Ol oldı çün mekeslerin durağı

Eliyle Kaygusuz hîç nükteye kalmaz
Hakkın fazlı durur ancak durağı
Sabır seccâdesin eğnime saldım
Tevekkülden kuşanuban kuşağı

Sözüni Kaygusuz ârife söyle
Ne bilsün sükkeri dana buzağı

Müfred

Fâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilün

1 Ben de yok sabr u sükûn sende vefâdan zerre
İki yokdan ne çıkar fikr idelim bir kerre

[158a]

382

Beste-i Irâk Râgıb Paşa

14’lü Hece Ölçüsü

1 Ey çeşmgîr perhîz-i eserin yok mudur senin
Âteş içindeyim haberin yok mudur senin
Dâmân-ı vasla bü’l-hevesân oldı dest-res
Râgıb elinde bir hünerin yok mudur senin

383

Beste Der Makâm-ı Irâk Sultân Mahmûd

Fâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilün

1 Çeşm-i merdüm gûş-ı meyhâne değil de nedir
Sayd-ı mürg-i dil-i âvâre değil de nedir
Dâne-i hâlini arz eylemeden maksûdın nedir
Mest-i hûn-ı dil-i bî-çâre değil de nedir

384

İlâhî-i Nişâbur

11’li Hece Ölçüsü

[158b]1 Ey şehîd-i Kerbelâya ağlayan
Ağla matemdir muharremdir bugün
Âteş-i hasretle sîne dağlayan
Ağla matemdir muharremdir bugün

Sînede serde gerekdir dâğ ola
Kanlu yaşın dîdeden ırmağ ola
Ger dilersen menzilin uçmağ ola
Ağla matemdir muharremdir bugün

Gice gündüz ey Muhammed ümmeti
İdelim cân-ı Yezîde la‘neti
Dirsen ire sana Hakkın rahmeti
Ağla matemdir muharremdir bugün

Kimdir ol şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Nûr-ı çeşm-i Murtezâ âl-i abâ
Ebû ceddidir Alî hem Mustafa
Ağla matemdir muharremdir bugün

5 Her seher sanma şafakla şen mi
[159a] Eğdi kan ağlar felekler ol demi
Âlemi tutdı Hüseynin mâtemi
Ağla matemdir muharremdir bugün

Çâr-yâr ile Muhammed ey sa‘îd
Oldular şemîm ü rahm ile şehîd
Kıydılar rahm itmeyüp bunca anîd
Ağla matemdir muharremdir bugün

Ey Sezâyî bilmiş ol şâh-ı Hüseyn
Cümleye sevmek anı farz-ı ayn
Şeksiz aynüllâha oldı nûr-ı ayn
Ağla matemdir muharremdir bugün

385

Kakinzâde Ahmed Beyindir

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Cehdeyle bugün kesb ide gör aşk-ı hakîkî
Keşf ola sana kalmaya âlemde dakîki

[159b] La‘l-i lebin şevkı ile dîde-i tanbûre san
Melik-i Yemendir ki döker Rûma akîki

Deryâyı vücûdında bulan dürr-i yetîmi
Ummân-ı hakâyıkda nedir zevrak u kayıkı

Ger sana nasîb olduysa bâde-i vahdet
Ursan mâlamâl o dem câm-ı hakîkî

5 Sen meclis-i rindân kadeh-nûş ide gör kim
Rahkan rahkan ruh-ı rahkan dahı rahîki

Gel ârif isen dinle nedir bang-i horûsî
Fakrı ko fakkan fakr-ı fakkan fakr-ı tevkîfî

Tesbîhini gûş eyle vuhûş ile tuyûrun
[160a] Hakkan hakkakan hakk-ı hakkakan hakk-ı hakîkî

Fehm eyle kebûter didügi baka bakuyı
Bakkan bakkakan bak bakkakan baka bakuyı

Gör kurbağa suda olup Hakk’a nevâ-gû

Der kim vakfan vak vak vakaten vakk-ı vakîki

10 Fâş eyleyüp esrârın dü nokta gelüp dir
Lakkan lakkakan lak lakkakan lakka lakîki

Ey sâfî sâlûs işidüp bendimi gûş it
Yoldan çıkarır seni şeyh-i şakîkî

Gel kıssayı dinle ki İbrâhîm Edhem
[160b] İrişdi nidâ didi uyan şeyh-i hakîkî

Tahtından inüp girdi fenâ kûyına gel gör
Yektâ oluban kalmadı âlemde refiki

Yaylı yelâ yayla lâyâtına dernâ
Teni tene dernâ didi gör ilm-i mûsîki

15 Aşk ehlinin atşânını ol def idebilmez
Bir kezden eger nûş ide bahr-i amîkî

Âşık nola çün cûş-ı hurûş idüben dirse ene'l-hak
Hakkan hakkakan hak hakkan hakk-ı hakîkî

Kuş dilini bilmeye Süleymân gerek Ahmed
Lakkan lakakan lak lakakan lakka lakîkî

[161a] Parmağı ile kıldı Muhammed çün işâret
Bedr ayı iki böldü şakkan şakka-i şakîkî

386

Kaside-i Cemâli Halvetî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bugün her kim ider kesb-i kemâletda betâletler
Yarın bâtıl olup sa'y ider cânına âfetler

Bugün her kimse ki kesb-i kemâlât itmedi yarın
Kemâl ehlini gördükçe yakar cânım nedâmetler

Ebed kalur bu hasretde ki ey nolayıdı ben de
Kemâl ehli ile dün ü gün ideydim çok ibâdetler

Basîr ü Alîm ü Kâdir Semi ü Mâlik Allâhdan
[161b] Bugün utanmayan kimse yarın bulur hacâletler

Ömür sermâyesin yile virüp yelen ziyânkârın
Kıyâmet çarşısında olur bir nice renc-i hasâretler

Ne zâlimdir bu nefs-i dûn ki hergiz gelmez insâfa
Okınur bunca âyetler görinür çok melâmetler

Gele meydân-ı aşka gir başın çevgânına top it
Nice bir nefs-i şûm içün yıl on iki ay sınâ‘atler

Tevekkül idüp Allâha sivâdan münkatı olsan
İrirdi cümle işünde sana Hakdan kifâyetler

Niyâmı ko siyâm idüp kıyâm it aç gözün zîrâ
[162a] Halâyık kâ’im oldukda kopar başa kıyâmetler

Zelîl idüp bu dûn nefsi zelîl iden reh-i Hakda
Mu‘azzez oluban görmez kıyâmetde hakâretler

Ne sa‘y idersin ol a‘zâ-yı isyân-hû içün dâ’im
Hesâbında ide şâyet aleyhine şehâdetler

Aceb bâkî olam dirsin eger a‘mâ degilsen gel
Nazar kıl bu harâbâta kanı ehl-i imâretler

Tefekkür eyle kim nitdi niye irdi ol idenler
Emâretler vezâretler ticâretler seyâhatler

Kanı ashâb-ı devletler kanı erbâb-ı izzetler
[162b] Ya erkân-ı dirâyetler velâyetler risâletler

Kanı ol gün kanı yüzler kanı bülbül-sıfat sözler
Kanı nergisleyin gözler yâhud ol serv-kâmetler

Kanı tûtî gibi diller kanı berg-i semen eller
Ya o hoş-bûy sünbüller irişdi kamuya letler

Gelüp geçdi konup göçdi şarâb-ı mevti hep içdi
Kimi buldu sa‘âdetler kimi gördü şekâvetler

Ne kıldı neyledi nitdi ne başardı neye irdi
Bu mülk-i dûn içün iden gice gündüz firâsetler

Vefâ bulmadılar hergiz cihânın ayş ü nûşundan
Ne denlü cân u tenlerin kim itdiler ri‘âyetler

[163a] Terâvetler letâfetler kamu mahvoldı a‘zâdan
Yuyuldun kadden ü hadden sabâhatler reşâkatler

Bugün nevbet sana geldi yaragun yok dahı hergiz
Dimezsin kim aceb ol dem nice ola başda hâletler

Niceler havf u haşyetden abûsu’l-vech olur anda
Niceler şâd olup bulur beşâretler nadâretler

Gel imdi sende insâf it nasîhat tut bu sözlerden
Hakîkat bu mecâzı ko sarîh oldı kinâyetler

Kerîm Allâh hıfz ide kamuyı şerr-i şeytândan
Kim ol mel‘ûn diler son dem ide îmânı gâretler

[163b] İlâhî sadrımız şerh it hidâyet nûrıyla lutf it
Bulupdur kalbimiz zîrâ ma‘âsiden kasâvetler

Latîf ü Muhsîn ü Mün‘im Ra‘ûf u Rezzâk Allâhsın
Bize dünyâ vü ukbâda irer avn ü iyânetler

Yine şânun senin setr- i uyûb itmekdir ey Settâr
Egerçi kim çok itdik biz sefâhatler şenâ‘atler

Bu nefsin bed-fi‘âlinden bizi kat eyle yâ Allâh
Bilirsün ki âşikâre ol nihân eyler hıyânetler

Senin vasf-ı kemâlini ne takrîr eyleye bu dil
[164a] Ne irdi ne irmezdir ibâdetler kitâbetler

Eyâ Vehhâb-ı bî-illet Cemâlî bendene cûd it
Kaçan lutfunla ikrâma ire ehl-i kerâmetler

Cemî-i ehl-i îmân ile anın eksükliğin afv it
Ki yokdur lutf-ı ihsânına gâyetler nihâyetler

387

Beste-i Hicâz ve Usûl-i Muhaffef

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Düşmesün miskîn gönüller zülf-i anber-bûlara
Başına teller takınsun dûş olan gîsûlara
Gâşiye hâcet mi ey meşâtta-i sammûr-ı siyeh
[164b] Vesmeler çekme hatâ eylersin ol ebrûlara

388

Medh-i Hazret-i Abdülkâdir

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtdiler nâmını çün tesmiye Abdülkâdir
Eyledi zîr-i tasarruf feleği kudret-i şeyh

Fahrdır ger dense cümle-i ehlüllâha
Kadem-i meymenet ider cübbe-i izzet-i şeyh

Ser-i bâmında sipihrin çalınup nevbet-i şeyh
Çarha gencîne değil dâ'ire devlet-i şeyh

Hâl-i mevtinde dahı hâl-i hayâtında gibi
İder imdâd-ı tasarruf eser-i himmet-i şeyh

5 İstiğâse idicek lâbüd irer imdâda
Evliyâ içre budur şöhret-i hâsiyyet-i şeyh

[165a] Yâr ismiyle bulup mûy-ı beden tâze-i hayât
Benzemez âhara şân u şeref-i şevket-i şeyh

Şeyh ibnü'l-Arabî yazdı fütûhâtında
Mushaf içre *vehüve'l kâhirü*[489]dir âyet-i şeyh

Cem-i kutbiyyet ve gavsiyyet ü ferdiyyet ile
Se sütûn üzre turur bârigeh-i rif'ât-ı şeyh

Dünyevî vü uhrevî âmâlin olur cümle tamâm
Nâbiyâ yek nazar eylerse eger hazret-i şeyh

389

Semâ'î - Hüseynî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ol dilber-i nevreste-nihâlim küçücükdür
[165b] Der-zübde-i kâh ile dil almakda tülekdir
Fehm eylemeden fenn-i vefâyî dahı ol meh
Hercâîlik ilminde sebk-i tâs-ı felekdir

[489] Enam 6/18.

390

Acem

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hicr-i ruhsâr ile âteşler bırakdın cânıma
Dâğları yakdın gamınla sîne-i uryânıma
Hâsılı kâr eyledi aşkın dili sûzânıma
Vechî-vâr yansam yakılsam aşk ile sultanıma

Düşdü hasretle dil-i âvâremiz sahrâlara
Seyl-i eşkin âlem-i gark eyledi deryâlara
Vâde-i vaslın yine salmakda beni ferdâlara
[166a] Vechî-vâr yansam yakılsam aşk ile sultanıma

Derdimi izhâr idersem âlemi kan ağladır
Söylesem râz-ı derûnım halkı her ân ağladır
Bakdığımca rûyına ey mihr-i tâbân ağladır
Vechî-vâr yansam yakılsam aşk ile sultânıma

Hayli demlerdir çıkup salınmadın ey serv-kad
Sâki-i zâra idermişsin bu cevri tâ ebed
Arz-ı dîdârınla sabra kalmadı tâkat meded
Vechî-vâr yansam yakılsam aşk ile sultanıma

391

Acem Devr-i Revân Güfte-i Salim Beste-i Çorbacızade

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[166b]1 Dünyâ-yı revân feth yine itdi küşâde
Çıkdı acemin nakş irüp kâr-ı kesâde
Mutrib okur bir devr-i revân şarkı acemde
Gamdan olup âzâd cihân zevk u safâda

Zeyn oldu süreyyâ gibi kandîl ile dünyâ
Âvâzesi mehtâba fişeklerle donanma
Deryâyı göğü fark idemez mest-i mey ammâ
Gamdan olup âzâd cihân zevk u safâda

Gök sanma gözün açdı temâşa-yı nigâha
Bir yer mi kodun lutf-ı Hudâ sûzîş ü âha
[167a] Kuhl-i Hemedân çekdi felek dîde-i mâha
Gamdan olup âzâd cihân zevk u safâda

392

Şarkî - Elmas Mustafa Bekir Çavuş

8’li Hece Ölçüsü

1 Hakikatsiz güzel sevdim
Anın içün artdı derdim
Ben bu cevri çekmez idim
Hayf bana âh efendim
Âh yanıma gelmez hâtırım sormaz
Derdimi bilmez amân amân

Amân bilmem yâre neler itdim
Böyle güzel ben görmedim
Âşık oldum hîç gülmedim
Gözleriyle kıyar bana
Cürmüm nedir ben bilmedim
Âh yanıma gelmez hâtırım sormaz
Derdimi bilmez amân amân

[167b] Galataya geçmeyeli
Aşk bâdesin içmeyeli
Gayrı dostlar edinmişdir
O dilberi görmeyeli
Âh yanıma gelmez hâtırım sormaz
Derdimi bilmez amân amân

Ne müşkildir âşık olmak
Hasret ile nâra yanmak
Ben bu cevri çekmez idim
Kâbil değil gönlüm almak
Âh yanıma gelmez hâtırım sormaz
Derdimi bilmez amân amân
Amân bilmem yâre neler itdim

[168a]

393

Beste-i Nühüft

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Kimlerle meyân beste-i âğûş-ı merâmdır
Bilsen aceb ol gözleri âhû kime râmdır
Çün şeb-i şebistân-ı safâ bezm-i ümîdim
Gel ey meh-i nevreste bu şeb sana recâmdır

394

Semâ'î - Nühüft

Mefâ'îlün Mefâ'îlünMefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sözi cânlar bağışlar câna bir cânânımız vardır
Yüzi hurşîde benzer bir meh-i tâbânımız vardır

Elin ko sîne-i billûra ki rahm it âşıka zîrâ
[168b] Beyâz üzre bizimde pençe ber fermânımız vardır

395

Nakşînin Frenk Dilberine Çağırdığı Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir frenk mümtâz dilber tâb-ı meyden kırmızı
Âteş-i aşk ile yanmakda bu dil pervânesi
Dîn yok îmânı yok ammâ güzel cânâneden
Sumirem sumaram ahleb mehlebim mâyen ko dem-i perrin
Şatko her dobraki Marinma çok dili mecrûh ider
Frenk-pesendi hil'ati mürg-i tâğûsa idem teşbîh
O kadd-i kâmeti çün müyesser oldı bir kez ol perînin vuslatı
[169a] Rûz u şeb fikr-i hayâli aynıma âyâ nedir
Mayen pusen şerneş more id horşen more
Esbati şerneş nohvin her dobraki Marinam
Ahbatayı horşin müdâmâ yüz çevir benden bana
Söylerim gûş eyle hâs-ı meh-i leb budur sözüm sana
Rim papa başı içün olsun *kat meran pusil* bana
İsesi madyam Helenin gözleri mestânedir
Mayen ko dem her eşlü fengoher konder tukat
Şatko her dobraki Marinma
[169b] Kaşların kurulı yaydır gün yüzün mâh
Ruhlarının alına bî-iştibâh
Doğrı söyle Nakşîye billâhi ey câdû-nigâh
Ahlusû fütûrununsatve-i sütûr-ı fettânı
Han havezi her dobraki Marinam
Ehlep tehlep ne mahlep tehlep
Ne kanı kaneşmem Musa
Her dobraki Marinmam

396

Beste-i Rehâvî Frenkçîn

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Arz itmediğim yâre meğer pâre mi kaldı
Yâ derd ile bilmediğim çâre mi kaldı
[170a] Bülbül ne aceb terk-i vatan eyledi şimdi
İklîm-i çemen yoksa yine hâra mı kaldı

397

Beste-i Mâye

9'lu Hece Ölçüsü

1 Aşkın aldı her yanımı âh
Sevdâya virdim cânımı âh
Beyhûde dökdün kanımı âh

Peymâneden peymâneye

Kirpiklerin müjgân imiş âh
Yâresi onulmaz imiş âh
Aşk âteşi mîras imiş âh
Cânâneden cânâneye

Mecnûn olup ben gezerim âh
Dîvâneden dîvâneye

[170b]

398

Güfte-i Râgıb Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Hayâl-i vasılla kalbe günâh pey-der-pey
Gelir çün mevce-i bahr-i siyâh pey-der-pey

O mâh rûy-ı tekâpûdan oldı bî-tâkat
Aceb mi lugazeş yâr-ı nigâh pey-der-pey

Zuhûra başladı hatt-ı kalem-rû hüsnün
Göründü fitne-i gerd-i siyâh pey-der-pey

Çıkınca tîr-i du'â çarha eyler istikbâl
İcâbet-i eser-i sohbetgâh pey-der-pey

5 Felekde mihr ü mehin hâli sanma enzârın
İder o zehre cebîni nigâh pey-der-pey

Dilin o mâh-veş-i kârı cüst-i cevher-şeb
Sipihre çıhsa nola dûd-ı âh pey-der-pey

Ne şemm-i zülf ne bûy-ı ruh nasîb oldı
Güzâreş itdi nice sâl ü mâh pey-der-pey

[171a] Nigâh-ı merhamet itmez geçer o şeh Râgıb
Pür olsa her sırr-ı ber-nihâd hâh pey-der-pey

399

Siyâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Safha-i ruhsâr-ı dilde hatt-ı hoş-bû görüp
Bildiler menşûr-ı hüsni oldığın o bû görüp

Ol tabîbim şerbet-i la‘l-i dil gam-hârına
Hoşdur in‘âm eylese âlâm ile sayru görüp

Zerre-i serkeşte-i nâçîz döndüm reşk idüp
Gayr ile ol mihr-i âlem tâbı hem pehlû görüp

Dahı kılmaz mı terahhum eşk-i hûn-âlûd ile
Kâse-i çeşmim o şûh-ı bî-vefâ memlû görüp

[171b]5 Deşt-i gamda nâfe-i müşgîn gibi kan yutdığum
Ey Siyâkî rahm ider mi ol gözi âhû görüp

400

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlünMefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Binüp siyeh üzengi germek olmaz ey muhannetler
Meç-be-meçe nitekim götünüzde kîr-veş oynar

401

Müfred

Fâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilün

1 Künc-i gamda derd-mend öksüz Ali çok derd çeker
Dehr içinde patrîk-i bî-dîn-i nâza

402

Beyt

1 Dün dimiş idin bendene *el-leyletü hublâ*[490]
Doğurdı gice *erve ki bî-mâder-i dünyâ*

[172a]

403

Beyt

1 Gitdi erbâb-ı nisbet itdi fürûmâye zuhûr
Tutdı fincân-ı Kütahya yerin fağfûr

404

Gayrın

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâr nahl-i fikr-i şîrîn saneme bî-hengâm iken
Meyve-i endişeni yazık koparma ham iken

Hoş-guvârî şarâb-ı telh-veş şîrîn gelür
La‘l-i nâbı bana zehr-âlûd u düşnâm iken

405

Râgıb Efendi Hazretlerinindir

[490] “bu gece çok şeylere gebe”

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dil o la‘l-i nâbından dilâ leb-teşne-i düşnâm iken
Telh kâm itmek ana lâyık mı şîrîn kâm iken

Pîç ü tâb iden neden sana ol âhû râm iken
[172b] Târ u pûda her nigeh sayda anı ber-dâm iken

Bir nigâh-ı çeşme şâyeste görmezsin bizi
Bâğ-ı hüsnünden garaz üşkûfe-i bâdâm iken

Şemm-i zülf-i bûs-ı feminden itme ümîd-i meyân
Âlem-i ömr ile mâbeyn-i adem yek-kâm iken

5 Seng-i tân-ı bî-mezâkân âkıbet ider şikest
Neşe-bahş-ı ehl-i dil âlemde ancak câm iken

Gelmedikçe hatt-ı cânân bûsesin eyler dirîğ
Bağbân mebzûl ider mi meyvesin hîç hâm iken

Hâtem-âsâ nâm-çûyı rû siyâhın olduğın
Râgıbâ idrâk iden âsûdedir bî-nâm iken

406

Benâm-ı Abdî

Fâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilün

[173a]1 Her gören sen meh-i çîni der-meyân-ı dilberân
Mihr-i bî-had içre bedr-i bî-nihâyetdir hemân

407

Benâm-ı Bâkî

Fâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilâtünFâ’ilün

1 Âşık-ı müşgîne arz-ı cemâl itmez velî
Bay olana gösterir özin hemîn ol meh-i çîn

408

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Bilmem nice olur mihr ü muhabbet hâli
Bu nükte-i sermeste kalur bâ-kâ‘be

409

Benâm-ı Receb

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Gördüm o mehi dağ eteğinde gice tahayyürûn
Çıkmış o dağın başına ammâ ki diğer-gûn

[173b]

410

Mu‘ammâ-yı Benâm-ı Cemâl

14’lü Hece Ölçüsü

1 Kalb kalb-i bî-bedîdâr kalb kalb-i kalbâ
Zamm olıcak feth ola nâm-ı nakş-ı dilberâ

411

Mu‘ammâ-yı Benâm-ı Belkıs

14’lü Hece Ölçüsü

1 Kalb kalbe kalb kalbe kalbi zamm it kesr ile
Tâ ki feth ola sana nâm-ı nakş-ı dil-rübâ

412

Mu‘ammâ-yı Benâm-ı Diğer Belkıs

14’lü Hece Ölçüsü

1 Bilmek istersen eger nâm-ı nakş-ı yâri
Kalb ile kalbi olur kalbe kalb-i kalbi

413

Sabrî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bezmimiz basup iderse câm-ı sahbâyı şikest
Şahnenin seng-i cünûnınla olur pâyı şikest

Şerha açdı sînesine mest olup meclisde yâr
[174a] İtdi bilmezlikle ol mir‘ât-ı zîbâyı şikest

Tîr-i aşk yayıyla sınmışdı dil âyînesi
İtmedi engüşt-i mu‘ciz mâh-ı garrâyı şikest

Dest-i aşkınla keşâkeşte halâs olmaz dahı
Gerçi olmuşdur kadd-i hum-geştenin nâyı şikest

5 Kaysın olsaydı peşinde âteşimden bir şerer
Eyleyeydi beyza-i mürgân sahrâyı şikest

Şerbet-i pür-zehr-i kaddin ey felek lâyık mıdır
Eyleye mânend-i kâse kalb-i dânâyı şikest

İtme sen de hâtırın Sabrî-i zârın münkesir
Şâne-veş idüp sabâ zülf-i dilârâyı şikest

[174b]

414

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Anınla hem-per olur mu sipihr ma‘nâda
Egerçi ibni melek itdi bâl-i cünbânı
Bu bir ferişte-i eflâk-i feyzdir almış
Kanadı altına arş u yerin irfânı

415

Kıt‘a

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Bu hüsn ü şîve ki var şâhidân şi‘rinde
Hıred-nazar gibi olsa aceb mi hayrânı
O şekle girmeye kîse bütân-ı nazm-ı acem
Faş-ı hüsn-i edâdan kabâ-yı şirvânı

416

Târîh-i Uşşâkîzâde Abdi Efendi Hazretlerinindir

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yapdı bu çeşme-i leb teşneler içün lillâh
Âb-ı rûy-ı vüzerâ bânî-i Mehmed Paşa
İçicek teşnenin biri didi târîhin
[175a] Yine dünyâ su olur âb-ı hayât dense sezâ

417

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gönlümü azar azar İbrâhîm
Aldın ammâ ihtiyârî değil
Beni bir âteşe bırakdın kim
Nâr-ı Nemrûd anın şerârı değil

418

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ûlün

2 Niçün ey serv-i kâmetim böyle
Alçağa sâye gibi mâ’ilsin
Katı a‘lâ güzelsin ammâ kim
Neyleyeyim mâ’il-i erâzilsin

419

Kıt‘a-yı Da‘vet

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Mübârek destine vardıkda mektûb
Du‘âmı cümle dedik de müretteb
Gelirsiz lutf idüp sür‘atle bezme
[175b] Kurumadan sutûrında mürekkeb

420

Cevâb-ı Da‘vet

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gâh dûr ola ve gam efendi sakın
Sanmanuz sizden ictinâb iderin
Der-i devlet- me’âba sultânım
Her zamân varmağa hicâb iderin

421

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Câ’iz ise cenâbınızda eger
Gelesiz gice bize hânenize
Lutf idüp gâhî bunda gelin
Varayın gâhî ben de hânenize

422

Matlâ

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gördüm ey dil minnet ister vermeğe dünyâ murâd
Ana minnet itmeden kurtuldum oldum nâ-murâd

423

Mu‘ammâ-yı Benâm-ı Ali Himmetizâde Efendi

14’lü Hece Ölçüsü

[176a]1 Gelince milket-i gülzâra pâdişâh-ı hazân
İnadlan nice kez itdi katl içün uryân

424

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Yandı âyîn-i köhne-i resm-i sühan
Tâze tarz-ı edâyadır rağbet
Kimse mir’ât-i nazma bakmaz
Şimdi yokdur Necâtiye sûret

425

Matlâ

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Göründü sanma gör zülf ol gazâl-ı anberîn meveddet
Urumçide o dürrdir ki peydâ oldı âhûdan
Başladı âh u nâleye hatt-ı izâr-ı yârdan
Na‘meler itdi mürg-i dil-pîşe benefşe-i zârdan

[176b]

426

Velehû

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Akıtma hûn-ı eşkim bâ’is-i tuğyân-ı âteşdir
Her katre kanı mâye-i tûfân-ı âteşdir
Gönlüme endîşe ol dilârâdır gelen

Hâtıra hep şimdi sâğar-ı sahbâdır gelen

427

Velehû

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Soyunup aşkınla girdi yine meydâna
Geşt-gîr-i gama baş urdı dil-i dîvâne

428

Velehû

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Seyl-i dest-i gama dil gark olıcak didi yâr
Hayf bundan iş ol zehr ü meşakkatin geçdi

429

Velehû

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[177a]1 Pîrehen olmamak mümkin mi özde teni
Rişte-i cânımdan olsa dilberin pîrâheni

430

Velehû

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Görenler şerhalarla sîne-i sîmîn o dildârı
Sanur eşyâ vü levh tenime inmişdir kalem-kârı

431

Mu‘ammâ-yı Benâm-ı Rüstem

14’lü Hece Ölçüsü

1 Biz ki olduk bir ibrîk bâde ile âlem-gîr
Sâğar olduysa ne gün reh olur tâ kim gitme

432

Benâm-ı Şeyh

14’lü Hece Ölçüsü

1 Vâ‘izin bâ dır sözinden kalmışdır dilde fer
Tan değil ey ârif-i cân bizde donduysa ger

433

Ferd

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[177b]1 Hâtır-ı kalbe hayâl-i leb-i cânân geliyor
Cân çıkmasun bedenimden o da zâr eyler

434

Matla‘-ı Benâm-ı Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Açma ol sîneyi kim sîm gibi sâfîdir
Beni öldürmeğe çün zer-kemerin kâfidir

435

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Budur parmak uran günine hîle ile dünyânın
Görinür sûretâ âdem velî fenâsı insânın

436

Nigâhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gel ey Yûsuf-cemâlim mısr-ı dilde arz-ı dîdâr it
Yine tıfl-ı dil-i bülbül-sıfat pâkîzi güftâr it

[178a] Halka mecnûn görinüp cem eyleyen sîm ü zerin
Şimdi ol yıkıldı gafletle dünyâ mâderin

437

Ferd

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Arzu-yı çehre-i iblîsde dil de kalmadı
Çok şükür bây-ı heves bu dâm-ı gül de kalmadı

438

Nigâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Derdim artar kâmet-i şimşâdı görsem gayrıla
Hayfdır gözüm bakarken cân bedenden ayrıla

439

Nigâhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Nice bir dil gam-ı zülfünle perişân olsun
Nice bir tâb-ı teb bahrile sûzân olsun

[178b]

440

Nigâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dökülüp seyr-i sirişkim ser-i müjgânımdan
Ayrılalı akar ol gözleri mestânımdan

441

Sabrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ûd-veş bir âşık-ı dem-sâz buldum kendime
Sûz-ı dilden pâzen-i hem-râz buldum kendime

Gayr-ı âşık buldı çün kim yâr terk itdi beni
Ben dahı bir dilber-i mümtâz buldum kendime

Andelîbi değildim gülşende eğlendim bile
Bir musâhib yâr-i hûb-âvâz buldum kendime

Şâhbâz-ı burç-ı aşkım kim dilâ ankâyı ben
Evc-i istiğnâda hem pervâne buldum kendime

[179a]5 San‘atımda gördüm ey Sabrî kusûrum var dahı
Ben bir üstâd-ı sühan-pervâne budum kendime

442

Gazel-i İshak Efendi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Felek dil çekmedin kenâra dahı
Mevc-i gam saldı bir diyâra dahı

Beni hicr ile ey felek oldur
Mübtelâ itme bir nigâra dahı

Garazın cân ise gel al kurtar
Yüzümüz var mı intizâra dahı

Firkat öldürmedin görem dir idim
Gitdi şimden girü ne çâre dahı

5 Hicre İshak çâre ölmekdir
Kimse itmez bu derde çâre dahı

[179b]

443

Yahyâ Efendi

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Fikr-i ruhun ki dîdeye eşkim revân ider
Bâğ-ı hayâli bir suyı çok gülsitân ider

Her yeri hûb olan güzelin nâzı çok olur
Esbâb-ı hüsn sâhibini kâm-rân ider

Âşık ne denlü olsa da bî-nâm ü bî-nişân
Bir nâm ider sonuna dilber nişân ider

Dilber odur ki hüsn-i bahâ kıymetin bile
Ol hâce-i kemâl sakınsun ziyân ider

5 Yahyâ o mâha ta‘nı ko nâ-mihribân deyü

Te’sîr-i aşk bir gün anı mihribân ider

[180a]

444

Gazel

Mef’ûlü Fâ’îlâtü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Ey âdem oğlu âlem-i kübrâ değil misin
Ya‘nî muhit-i arş-ı mu‘allâ değil misin

Yabana bakma sanma san‘atdan it nazar
Görse ta‘n mı özge temâşâ değil misin

Sûretde bir za’îf ve nahîf ve hakîr iken
Ma‘nâ yüzinde cümleden a‘lâ değil misin

Bize mevc-i şevk iledir hakâyıkı
Sen bâr-ı aşk ile deryâ değil misin

5 Fir‘avn nefsi eyleyicek nîl-i kahra gark
Bâlâ tecellî Tûrına Mûsâ değil misin

Billâh kâf-ı vahdete ankâ değil misin

[180b] Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ol ki mâha nûr u fer tevcih idüp rû koymuş ad
Nûrdan bir nûn peydâ kılmış ebrû koymuş ad

Sîmden[491] bir levhâ tasvîr itmiş üstâd-ı ezel
Rişteler tahrîr idüp etrafına mû koymuş ad

Şem-i kâfûrı fürûzân eyleyüp gerden dimiş
Halka-i dûd-ı siyâh şem‘e gîsû koymuş ad

Gülşen-ârâ-yı bahâristân hizmetkâr-ı âteş[492]
Bir nihâl-i dil-firîbde kadd-i dil-cû koymuş ad[493]

5 Behre-i berdâr-ı kazâdır[494] nigaristân-ı kuds
Bir cemâl ârâyiş itmiş rûy-ı nîgû[495] koymuş ad

[491] Bir mücellâ, Mustafa Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, Gediz Belediyesi Basın Yay. ve H. İlişkiler Müd. Yay., s. 553.
[492] Nüzhetgâh-ı üns, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 553.
[493] Bir dıraht ârâyiş itmiş kadd-i dil-cû koymış ad, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 553.
[494] Çehre-perdaz-ı tesavir-i, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 553.

Zerrece yok bir la‘lden bir ruh kılmış kum dimiş
Zâ’ileler derç itmiş ol derç içre bir lü’lû dimiş ad[496]

[181a] Nokta denlü nutfeyi nutka getirmiş ol hakîm
Hikmeti gör kim Kabûlî sühan-gû koymuş ad

445

Sipâhî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Güzellik şîve-i nâzı olıcak böyle gerek
Baka gözinen süzerek söyle sözin gülerek

Lâle hod gonca dehân-ı server er ola kim
Yassı yüzlü berg-i ak mücessem tegrek

Dil ki duymaya gâyetde mülâyim ola kim
Zerrece âşıka çekdirmeye vuslatda emek

Sarasın sîneye muhkem çekesin yok demeye
Emesin leblerini iki yana aynın öperek

[181b]5 Süresin zevk u sefâsın idesin âlemi
Be Sipâhî sana bir yâr olıcak böyle gerek

446

Nazmî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Bu nazmı bulmaya şeh-beyt-i saltanat hergiz
Bugün muntazam olmaya hâl-i insânî

Ne mümkin idi yine intizâm-yâb olmak
Kemâl mertebe adl ile âlem-i fânî

Eger ki itmiş ihyâ-yı nazmı mülk ü milel
O sadrı hoş hünerin kilk-i verâ-yı rahşânı

Rû mahz-ı hayr-ı Hudâ kim şerâre-i şerden
Nigâh-ı hıfz-ı emîn itdi mülk-i Osmânî

5 Odur nazm ki sandûka-i emânetinde

---

[495] Sade bir peyker güsayis eylemis rû, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 553.
[496] Bir müdevver la’lden bir hokka düzmis fem dimiş
Jâleler dizmis anun içinde lü’lü’ koymıs ad, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 553.

[182a] Âm-ı âlem içün saklamış Hudâ anı

Şehinşeh-i ulemâ fer-i tâli-i fuzalâ
Sipeh-keş-i bulağâ seyf-i fazl-ı rabbânî

Murâd-ı mülk-i milel müftî-i sutûde amel
İmâd-ı dîn ü düvel Bû Hanîfe-i sânî

Mesîh-menkabe Yahyâ Efendi kim oldur
Kim vâdî-i hikmet-i reh-i sühandânı

Cihân rûşen-i fetvâ ki katrece gelmez
Yüm-i ulûmunda nisbet-i muhit-i burhânı

10 Nihâd-ı hokka-i zâtında cevher-i ulûmı
Nühüfte-kec derûnında sırr-ı Kur'ânı

Riyâz-ı rif'atine âsumân-ı çemen-suffe
Harîm-i hürmetine sidre-i nahl-i nûrânî

[182b] Kalem-veşe fikr-i hıtâyı hatt-ı gazel
Gazâl-i çîn-i sühan kilk-i nâfe-i efşânı

Güzel severiz bize ma'nâya ablak-ı kilki
Müsellemü'l-hak ana şîve-i kalem anı

Aceb mi âlem-i ma'nâ sevâd-ı fetvâyı
Musahhar itse şeh-i himmet-i bâ-sânî

15 Sipâhi hâme-i hadengi hünerle feth eyler
Sevâd-ı müşkilini sürmeden nisâr-ı hânî

Zülâl-i nazm-ı hâtıra tutsa kim ki düşer
O hatve kim ola bir şîşe-i âb-ı hayvânî

447

Kıt'ât

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Garîb meygededir beyt-i nazm-ı girânda
[183a] Sunar dile beyt-i ma'nâ şarâb-ı rûhânî

Felek ki Yûsuf-ı nazmın çıkardı bâzâra
Pür oldu sıyt u sadâsıyla burc-ı mîzânı

Settâre-i sîmîni arz itdi mâh-ı meşk-i terin
Şeh-i sihr ana virdi o tâc-ı rahşânı

İletdi rişte-i sâzım görince dehre dahı
Muhassal oldı hırîdâr her gören anı

Belâ-yı çarh ile devrinde anılmaz bir dil
Meğer ki gâhî ide çarh-ı sâ‘at efgânı

İşâret itse eger şi‘r-i nakş-ı bâlîne
[183b] Çeküp adûsunu pîr ter-i şîr-i garrânı

Atladı kefş-i zer-endûdı pây-ı mâh-ı nevin
Kapunda ideli hurşîd kefş-gerdânı

Murâd bahş-ı hidîvâ yegâne me’mûr
Eyâ medâr-ı salâh-ı zamâne-i fânî

Benim ki âlem-i evsâfını seyâhat idüp
Dolaşdı pây-ı dilim mâverâ-yı imkânı

İnân-keş olsa da çâbük sûz-ı tab‘ım ider
Cihân reh-i medhinde yine cevelânı

Kemmiyyet hâmeyi zabt idemez ki ana zerrât
İçürdi satılla zîrâ şarâb-ı meccânî

Yarıldı safha-i nazımda sanma peyker-i çeşm
[184a] Düşürdi na‘lin o vâdîde hâme-i yekrânı

Değil kaside bu bir bahr-ı şu‘le-gevherdir
Ki âteşîn nefs-i dilden itdi tuğyânı

Bir selsebîl safâdır hatt-ı müselsel ile
Ki zâhir olmuş anın mevce-i firâvânı

Ezâ-yı hûb ile bir şi‘ri tarh idem ki ana
Perî hayâl ide âb içre seyr iden anı

448

Gazel

MefâîlünMefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

Hemîşe revzene-i nâzdan o müjgânı
Tutar hadeng-i ciğer-dûza cân-ı nâlânı

Mey-i niyâzla sergerm-i gamze-i mestî
[184b] Beşâret-i nâz ile hem kâse çeşm-i fettânı

Anın ki hokkası câm-ı Cem ola zahm-ı gama
Olur mu bâde gibi merhem-i Süleymânî

Bir âteşîn kılıcı çarha tutdılar sandım
Görünce şu'le-i bâde ile câm-ı gerdânı

Ümîd-i odur ki tehi-dest kalmayam Sabrî
Suna câm-ı keremi bana câm-ı ihsânı

Dükendi nakd-ı ferah döndü ceyb-i müflise dil
Kilid-beste-i gam oldı sîne-i dükkânı

Benim o zâr-ı tehî-kef ki eşk-i cismim alur
Müdâm dâmen-i medyûn gibi girîbânı

[185a] Bedr-i kudret Sânî ki eyledi peydâ
Hicâz cûşiş-i bahr-ı sipihr-i gerdânı

Bî-nûr-ı hâtem-i peygamberân rûy-ı zemîn
Ki mihr-i zahr-ı şerîfi idi fass-ı rahşânı

Bırakma bendeni gözden ne denlü katre isem
Zemîn-i hayrete salma budur galtânı

Karîn-i sem-i kabûl ola belki hakkında
Dirîğ-i gevher-i nutk itme ey kerem-kânı

Bulur mı revnak-ı âlî simât-ı câhı halel
Eger bir ehl-i dile sunsa bir dilim nânı

Kemîne gencîne demez emînim bu vîrânın
[185b] Benim zuhûa gelen genc-i gevher efşânı

Hezâr mansıba şayesteyim bu himmetle
Ki rîz-i kilkime aldım sevâd-ı irfânı

15 Girân gelür mi cihâna ger sengîn
O kim kapunda ider hizmeti şâh-vânî

O bir çerâğ ki sen hâtır-ı adû bulmasın
Fitîl-i şem gibi reşk ile perîşânı

Bu tekkegâhda ol kim çerâğ-ı hâssındır
Nukûd-ı himmete kim görmez anı erzânî

Şu‘â‘ı sâgar-ı ilhâm ve tâb-ı gevher-i feyz
Münevver eyledi şöyle bu kalb-i vîrânı

Nazar-ı hayâlin dil-i vîrânesinde bir kulun
[186a] Sanur ki varınca bin şeb çerâğ-ı tâbânı

20 Zülâl-i nazm dükendi du‘âya başla dilâ
Yakar bu hâki de ebr-i ümîd-i yârânı

Nite ki zâhir ola nakş-ı dil-firîb-i cihân
Kefş bu tâsda itdikce mihr-i gerdânı

Hemîşe fazl u keremle makâm-ı devletde
Ola mürebbî eşrâf-ı zât-ı zîşânı

Dü nîm-i ârâ gam-ı gark-ı bahri kahr ide hak
Hasûd seng-i dil-i düşmen-i ger encânı

Hudâ zahîr ü kazâ kârsâz-ı ikbâli
Mülk-i seyr-i felek zîr-dest-i fermânı

[186b]

449

Kaside-i Şerîf-i Sabri Efendi Berây-ı Ganîzâde Efendi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ne gevher kim yüm-i pür-cûş-ı endîşim ider peydâ
Olur iş bikr-i mu‘anber turrâ-i ma‘nâ

Ne gevher kim tutar hakkâk-ı tab‘ım çarh-ı efkâra
Olur kim rîzesi sermâye-bahş-ı ma‘den-i deryâ

Ne gevher kim dilim âvîze-i gûş-ı hayâlim eyler
O reng ile karîn olur hilâle encüm-i garrâ

Ne gevher kim düşer bahriyâna ayru cânımdan
Bir eyler ehl-i diller ana kalbde sadef-âsâ

Ne gevher kim kelâm-ı nâdirü'l-ma'nâ ola Kânî
Bulur nazmıyla zînet-i silk-i medh-i dil-i dilâ

O deryâ-yı muhît hikmet-i envâc-ı ma'ânî kim
[187a] İder cûş itse zâhir hem güher hem anber-sârâ

O mâh-ı hâle-efrûz-ı sühendânı ki olmuşdur
Sevâd-ı nokta-i kilki süveydâyı dili ma'nâ

Şifâyı sadra-i devlet râhat-efzâ-yı dil-i ümmet
Çile ey çeşm-i himmet cevâhir kesr-i istiğnâ

Hıred-mendi güher endîşe üstâd-ı kalem-pîşe
Hudâvend-i hüner-pîşe sühandân-ı kerem-fermâ

Şeh-i dâniş Gânîzâde Efendi kim ider hükmün
Sevâd-ı mülk-i tefsîr içre tab-ı Nâdirî icrâ

Zehî şâhenşehi mâlik rikâb-ı mülk-i ta'ât kim
[187b] Bulur pîrâye-i tavkı sübhasıyla gerden-i takvâ

Zehî kâdî-i dâna-dil ki dest-i çeşm-i çâk eyler
Ya dirse bî sebeb-i hüccet debîr-i âlem-i bâlâ

Cemâl-i bâ-kemâl-i şâhid tefsîrini görse
Nisâr-ı nakd-i hûş ide celâlini hüner-pîrâ

Debistân-ı celâlinden utârid tıfl-ı meşk ider
Gülistân-ı kemâlinde süreyyâ nazm-ı bî-hemtâ

Zirâ'atgâhı câhında güneş bir dâ'ire-i kemter
Reh-i zâr-ı dırahşanda şeb-i bir mûr-ı nâ-peydâ

Sitem senle hûr emvâc bahr adli sâhil-veş
[188a] Kerem muhtâc âb-ı feyz-i ihsânı sehâb-âsâ

Ger olsa hükm ümni pâs-pân-ı mülk-i huşyârı
Reh-i aklın ola müş'il fürûrı sâğâr-ı sahbâ

Ger itse şema perde terbiyeti pervâne-i hıfzı
Ger nizâ yaramazdı ki istese bâd-ı sarsar sermâ

Eger hurşîd lutfu bir pertev-endâz olsa gülzâra
Dönerdi nûrdan kandîle her bir gonca-i ra‘nâ

Olurdı bir evc-i gül bir bir sadef her bir kühl-i ruhun
Şârâb-ı hışm olsa âteş-endâz-ı dil-i deryâ

[188b] Meğer kim itmek ister vasf-ı zâtı âlem-ârâsın
Zer-efşân-ı sahife-i mecmû‘a ana kâğıdın imlâ

Kimi sîmîn kalemgâhı devât-ı ber-midâd eyler
Hemîşe mâh-ı üstâd-ı kadr-ı kilk ü kazâ imzâ

Hoşâ devr-i safâ efzâ ki dillerde keder yokdur
Meğer yine de jeng ü kadehde derd-i sahbâ

Hoşâ ahd-i meserret kim sıkılmaz kimseden kimse
Meğer bend-i fenâdan gâhî cism-i dilber-i zîbâ

Kerem-pîşe hudâvendâ ahibbâ perverâ sadrâ
Eyâ şâyeste-yi sadr-ı fâzîlethâne-i fetvâ

[189a] Fazîlet bir kalemdir sana mülk-i ma‘ânîde
Ki munzamdır ana iklîm-i nazmda hıtta-i inşâ

Olup her bir kasîden bir civân anberîn câme
Beyâz ortasında sînesinin çâkidir gûyâ

O denli şi‘r-i pür-sûzın münevver nûr-ı ma‘nâdan
Ki olmuş nokta-i rahşâ bî-reşk gevher-i şi‘ri

Pür-âteş olmasaydı noktasında muzmer olmazdı
Şerâre-cânsûz-ı derûn-ı âşık-ı şeydâ

Şu denli nazm-ı rengînde var hâsiyyet-i efsûn
Ki bir kez okusa meclisde bir rind-i kadeh peymâ

[189b] Habâb-ı bâdesi yer yer o dem te’sîr sahretden
Olurdı rişte-i âle dizilmiş lü’lü-i lâlâ

Bisât-ı bezm-i medhindir kasîdem kim ana olmuş
Bu şi‘r endîşe-i reng ile câm-ı neşât-efzâ

Eger şevk-i ruhunla cân virise bülbül-i şeydâ
Olur ârâmgâh-ı rûhı kandîl-i gül-i ra‘nâ

Ruhun pür-âteşin mir’ât iken cânâ ne hikmetdir
Ki artar bakdığımca ana nûr-ı dîde-i zîbâ

Çıkarmam hîç fitîl-i tîrini kandîl-i hâtırdan
Anunla rûşen olmuşdur derûnum hânesi zîrâ

[190a] Şeh-i aşka kurulmuş meclis-i şâhânedir sînem
Tabak üzre tabakdır dâğ-ber-dâğ gamın cânâ

Dil-i şûrîde gerçi katre-i nâcîzden kemdir
Derûnında yüm-i pür-dürr-i ma‘nâ mevc urur ammâ

Eyâ üstâd-ı mu‘ciz gönlüm tûr-ı ma‘nâsın
Asâ-yı kilkin ile geçdin yüm-i tefsîri bî-pervâ

Hüner kâlâ-yı ma‘nâdır anın rindânesi hâme
Sühan sermâye-i feyz ana tab‘ın hâce-i dâna

Olup Sabrî kulın da şimdi üstâd-ı bu bâzârın
[190b] Çıkardı kârgâh-ı nazımdan pür-âteş-i zîbâ

Sezâdır ger virirse hâce-i lutfun revâc ana
Egerçi köhne-tarz ammâ nakş-ı nefs nev-peydâ

Kemâl-i lutfına görsen nola ben bendeni lâyık
Kabâ devrân-ı nazm içre hakîrim sûretâ ammâ

Uluvv-i himmet ile kadd-i vasf-ı âlem-ârâna
Kumâş-ı fikirden hil‘at getürdi tab‘-ı sihr-ârâ

Geçüp hengâme-i nûr-ı midhatin şâm-ı du‘â-yı ebrû
Yeridir dinlenürse bin efkâr-ı cihân-peymâ

Nitekim mu‘arrâ-yı şeb-i bû ne vîrâne gencinden
İde dünyâya peydâ sad hezârân gevher-i yektâ

Vücûdın gevherinde bir melek-ârâ ile olsun
[191a] Dem-â-dem nâzım-ı silk-i umûr-ı devlet-i dünyâ

Ola pîrâye-i tâc-ı sa‘âdet gevher-i bahtın
Müzeyyen olduğınca mâh ile bu künbed-i vâlâ

450

Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Hazret-i Yahyâ Efendi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Yine zîb ü şeref virdin tarîk-i fazl u memhâya
Yine devletle geldin hamdü lillâh sadr-ı a‘lâya

Sa‘âdet sadrı sensiz sîne-i bî-rûha dönmüşdi
Gelince ana oldun cevher-i cân gibi pîrâya

Arûs-ı dehre gayrın yüz yumaz meşâtta-i dâyî
Yine zînet viren lutf ile sensin rûy-ı dünyâya

Nizâmü’l-akd-i mülk olmak değil tedbîrden isterse
[191b] Virir bir tâze nazm endîşesi mülk-i süreyyâya

5 Dalâl gam-ı küfr oldı sînelerden tâb-ı şevk ile
Nitekim hâklerden pertev-i hurşîdle sâye

Peyâm-ı devletin şâd eyledi ednâ vü a‘lâya
Yetişdi bu beşâret yerde Hızra gökde İsâya

Azîz zülfüni her hûr iderdi ana pâyendâz
Bu peygamla varsaydı sabâ Firdevs-i a‘lâya

Safâdan tâcını atardı hevâya her habâb ol dem
Vezân olsa bu ferd ile enîsim emvâc-ı deryâya

İdince bâğa fazl-ı devletin bâd-ı seher müjde
Açup her gonca başın şükür kıldı Hakk Te‘âlâya

[192a]10 Zehî devr-i ferah kim dilleri âsâr-ı pür-feyzi
Kesel def itmede muhtâc itmez câm-ı sahbâya

Dem-i nûş-ı bî-ayş zamân-ı şi‘r-i dil-keştir
Beşâretler yine rind-i gedâya vü da‘nâya

Hoş ol sâhib-hüner kim tab‘ı böyledir ferhunde

Vire revnak bisât-ı meclis-i nazm-ı dilârâya

Nevâ-sâz ola şevk-i sâgâr-ı feyz-i ilâhîyle
Benim gibi düşüp şehrâh-ı medh-i sadr-ı vâlâya

Ol üstâd-ı süreyyâ nakş-ı fenn-i nazm kim kilki
Sevâd eyler dilerse sîm-levh ü mâh-ı garrâya

[192b] Ser-i erbâb-ı dil üstâd-ı kül allâme-i a‘zâm
Meh-i hurşîd-i menzil ser-efrâz-ı âsumân-pâye

Güher-i senci ma‘ânî hazret-i Yahyâ Efendi kezâ
Velî gencînedir ser-i kitâb-ı lutf-ı Mevlâya

O kim hergiz safâda tab‘-ı vâlâsına yaklaşmaz
Çıkarsa âb-ı mir’ât-ı Sikender gibi bâlâya

Müşîr-i kilk-i deryâ-yı midâdı eyleyüp cârî
Revân itdi Sikender gibi hükmin mülk-i ma‘nâya

Gıdâdır ol midâd-ı sükkerîn ana nola dönse
Söze geldikçe kilk-i sebzi tûtî-i şeker hâba

[193a] Metâ‘ın yağsa dükkân-ı devâta hâce-i kilki
Döner tûmâr-ı şi‘rinde dürülmüş tuhfe-i dîbâya

Bırakdı nâfe-i miskîn yabana âhû-yı ârâ-çîn
Sabâ vasf-ı ayâr-ı kûyını iletince sahrâya

Dönerdi elde tesbîhi çenârın silk-i lü’lûye
Sehâb-ı lutf-ı feyz-efşân olaydı bâğ-ı dünyâya

Olurdı rind-i dürr-i cevâhir-i iksîr-i mesrûrı
Hum-ı sahbâya olsa gerü hâk-i makdem-i mâya

Hâzân ile bahâr âsâr-ı cûdur halkına mazhar
Hemîşe himmet ü ihsânı şâmil pîr ü bernâya

[193b] Murassa câmdır çarh-ı pür-encüm dest-i kudretde
Konulmuş bir iki berg-i gül ol câm-ı musaffâya

Mirrîh-i hençer-dârı eylerdi cümleden dûr

Nigehbân olmasaydı ihtisâb-ı adl-i bâlâya

Cihânda kimseye devrinde âzâr eylemez kimse
Meğer kim gâhî ra‘d-ı pür-hurûş ebr-i güher-zâra

Sipihri döndürürsen kendü arasından istersen
İnândır habl-i fermânın semend-i çarh-ı vâlâya

Kırdı efser-i zerrîn-i şâh-ı hâver-i âlî
Eger re’y-i cihângîr-i kül olsa da pîre hem-sâye

Sühan perdâz-ı sadr-ı eser-fezâ âsumân kadrâ
[194a] Eyâ silk-i lâl-i nazma lü’lü-i ger-nümâya

Zemîn-i tâze nakşım âsumân-ı medh ü vasfındır
Bu şi‘r-i encümen-efrûz döndü anda şu‘arâya

Nazar kıl çeşm-i ibretle habâb-ı câm-ı sahbâya
Bulunmaz her sadefde böyle bir dürr-i girân-mâye

Düşer mi mey fürûş-ı dehre istiğnâ-fürûş olmak
Dil ehli cân virirken sâğar idüp fersâya

Bulunmaz dürr ü sahbâda şimdi tûtîya oldı
Ol idi gussadan göz açdıran ben zâr-ı şeydâya

Ne bilsün katre-i eşk-i şerâr-ı âhımı dilber
[194b] Yire geçer felek bir kerre bakmaz zîr ü bâlâya

Nola Belkîs gibi gelse anın pâyına Leylîye
Süleymân idi mürgânıyla Mecnûn mülk-i sahrâya

Ten-i perdâ gamın hurşîde virmem pembe-i nûrdan
Değişmez hırkasın dervîş ola dîbâ-yı zîbâya

Gubâr-ı hâtırım arz itme gönlün pür-keder kılma
Varırsan ey sabâ ol gonce-i bî-rahm u pervâya

Hatt-ı sebz-i izârın arz ider ammâ lutf itmez
Gül-i bâğ-ı visâlin andelîb-i eşk-bâya

Benefşe ile kanâ‘at eylemesün mi Sabrî-i mahzûn

[195a] Âr-ı lutfun olmuş iken cihân bârına pîrâye

Velehû

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nûr-ı pür-himmet ile akça ahsun ol çerâğda
Ki feyz-i himmetin gün gibi pertev saldı dünyâya

O bir şehbâz-ı ma'nâ sayd iken vasfın hevâsında
Revâ mı âşiyân-sâz ola seng-i kûh-ı hârâya

Dilim lâl eyledi heb şeb-i târîk-i gam şöyle
Senâ-hânlık değil kalmadı kudret şimdi şekvâya

Görüp medh-i semendinde bu nazm-ı esb-i mazmûnı
Kaçan kim başladı kilk-i güher-efşânım imlâya

451

Berây-ı Halil Paşa Kaside-i Şerîf Sabri Efendi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[195b]1 Hamdü lillâh kim yine ey safder-i çarh-âsitân
Leşker-i encüm-şumârın itdi a'dâya kırân

Kâfiristândan bana saldın donanmanı yine
Rehberin oldu nesîm-i avn-i Rabb-i Müste'ân

Top-ı kahrın saldı ebr-i âteşin firengistâna kim
Virdi her bir kal'a-i sûzânı dûzahdan nişân

Feth idüp bir kal'ayı kırdın içinde serkeşin
Mülk-i a'dâya kılıç koydun misâl-i Kahramân

5 Ber-meşinin micmer-i sûzâna döndü ol hisâr
Darb-ı top-ı âteş-efşânınla bir demde hemân

Oldı her bir kullesi kühsâr-ı fethin lâlesi
[196a] Şöyle rengîn eyledi hûn-ı adû-yı bed-gümân

Lâle-gûn peymânelerden bezm-i rezm içre yâhûd
Kim adû kanıyla olmuş pür-şerâr-ı erguvân

Hân-ı yağmâ kâsesidir henüz nusretde meğer
Kim tekellüfsüz koyulmakda ana gâret-gerân

Âteş-i fırsatla bir a'lâ hisârı yakdılar

Sûr-ı şevki feth idüp şehr-i Irâk-ı gâzîyân

Gördü a‘dâ kim o bâlâ kal‘aya her gûşeden
Nerdübân-ı himmetinle çıkmada ceng uran

Burc-ı teslîme diküp ol dem itâ‘at sancağın
[196b] Dediler ey merd-i meydan el amân

Necm-i tâk ile tüfeng-endâzın olmuşdı felek
Çarhacıydı arzına rezmde şâh-ı haverân

Top-ı seng-i sipihr atılmak içün düşmene
Hâzır itdi saçmasın bârût-ı şeble ahterân

Hâsılı ol gün feleklerden melekler de inüp
Kol kanat olmuşdı şehbâzân-ı cenge bî-gümân

Böyle âlî ceng ile alınmamışdır bir hisâr
Kal‘a-i çarhı alaldan Hüsrev-i seyyâre-kân

Bir gazâ itdük ki tîğın asılup arşa yine
Şu‘le-i kandîl arş-ı efrûzdan virdi nişân

[197a] Server-i serkeş-fiken sâhib kırân kal‘a-gîr
Safder-i a‘dâ-şiken leşker-geş-i kişver-güşân

Sadr-ı âdil Âsaf-ı kâmil müşîr-i neşîr-dil
Fahr-ı devlet revnak-ı şevket vezîr-i kârdân

Kişver-efrûz-ı adâlet fitne-sûz-ı rûzgâr
Zîb ü fer-i memleket çeşm ü çerâğ-ı ins ü cân

Hazret-i paşa-yı gâzî kim kazâ-yı şemşîrini
Bahr-ı hûn-ı düşmene itmiş neheng-i cân-sitân

Ol halîl-i hân-ı himmet kim bu mihmân-hânede
Behreyâb-ı ni‘met-i ihsânıdır halk-ı cihân

Dâver-i deryâ-himmetim kim bahre saldıkça olur
[197b] Felek meh-i fânûsına bâl-i melâ’ik bâd-bân

Hâce-i kâlâ-yı Nusret kim adûnın başını

Almağa sermâyedir destinde tîğ-ı zer-nişân

Kâr-gâh-ı baht u iclâli sarây-ı kabâb
Cilvegâh-ı rahş-ı ikbâl-i kazâ-yı lâ-mekân

Mazhar-ı hâsıyyet-i iksîr-i cûdı olsa yüm
Her habâb ola keff-i mevcinde câm-ı zer-nişân

Sîm-i sîm-âb u zeri zehrâb olurdı mi‘denin
Olsa üstüne semûm-ı pür-tef-i kahr-ı vezân

[198a] Çûb-ı kilk-i adlidir kâr itmese olmazdı
Pâk-i gerd vâdî-i sitemden dâmen-i âhir zamân

Adl-i def-i zulme kâdir ol kadar kim itse ger
Hükm-i fermânın zemîn ü âsumân üzre revân

Hâce-i kül itmeden da‘vâ dahı redd ile
Her ne denlü akçasın aldıysa hurşîd-i cihân

Sensin ol ünvân u şâhen-şeh-i ikbâl kim
Mühür-dârındır senin mihr ü kamerle âsumân

Anılmaz devrinde kimse dâm-ı mihnetde meger
Ankebûtın bend-i târında zübâb-ı nâ-tüvân

[198b] Bîm-i şemşîrinle oldı her reh-i kişverde cevr
Düzdi bî-pervâ şütür-bân-ı katâr-ı kârbân

Zevrakın bahre çıkaldan batdı geşte-i fesâd
Himmet-i deryâ buldı felek-i fitneden emn ü emân

Rûzgâr-ı devletinde şimdi yelken gösteren
Bahr-i işretde habâb-ı zevk-i meydir hemân

Olsa evc-i fânûs-ı pür-nûr-ı zer-endûd eger
Zevrak-ı pür-nakışına benzerdi felek-i âsumân

Ol felek-i seyr ü sebük-fettân kim olmuş ana
Mevc-i nusret hem-rikâb vü bâd-ı fırsat hem-inân

[199a] Sür‘at itse bâdbân ir güniyle kaçan

Berk-ı hâtıf gibi bir demde ide tayy-ı mekân

Lenger-i pûlâdına zerrîn-resen târ-ı şihâb
Top-ı gerdûn kûyına zencîr-i sîm-i kehkeşân

Zer-i ilm ile tâbdâr olur sütûnı her gice
Nitekim şem-i zîyâ-efzâ-yı zerrîn şem-dân

Ol kadar cüst-i sebük rûdur sarsar-seyr iken
Revnakın itmez şikest olsa habâb üzre revân

Sür‘at itdikce yel gibi emvâc-ı yümden âb alur
İrüşen kim katre sıcakdadır ol nâr-bân

[199b] Gûyiyâ bir mürg-i âbîdir ki bâl açmış
Olur rûy-ı deryâyı silüp geçdikce perî nem-kân

Ol düzülmüş târlar başlar sabâdan nağmeye
Çûb-ı ser-sebzin nidem kim ceng ider bâ-devrân

Yalnız açdıkca serin benzer o bâlâ şâha kim
Bayrağın açmış ola anın nesîm-i nîsân

Pâre-i ebr-i zaferdir bâdbânı kim anın
Rişte-bâr ider yer yer görünen resmân

Server-i dîn-perverâ serdâr-ı Nusret rehberâ
Ey nizamülmülk-i devr-i devlet-i Osmâniyân

[200a] Hâ’il olmuşken sipihr tab‘ıma ebrindir yine
Oldı fikr-i yâr begim hilâl-âsâ ayân

Fülk-i dil a‘lâ yürür bahr-i vasfında eger
İtmese ana fülk-i perden âb bâdbân

Nakd-ı eş‘âr-ı Acemden harcanup a‘dâ gibi
İlden alıp satmazım ma‘nâ metâ‘ın bî-gümân

Hâce-i kâlâ-yı nazmım hamdü lillâh kim benim
Kalbime sermâyedir dâd-ı Hudâ-yı Müste‘ân

Ben o tîr-endâz-ı meydân-ı hayâlim kim bana

Vâdi-i ma‘nâda yaklaşmaz adû-yı bed-zebân

Tâze vâdi-i sühanda Örfîye baş eğmezin
[200b] Üstüme tîğ-ı siyâset çekse cellâd-ı zamân

Şâhid-i mazmûnını vahşînin aslâ o hışmım
Eylesem medh-i gazâl-ı cism-i fettân-ı benân

İrdi sözi pâyâna Sabriyâ şimden girü
Olsa lü’lü du‘âsı zîver-i silk-i beyân

55 Tâ ki çıkdıkca donanmasıyla Bahr-i Ahdara
Feth ide bir kal‘a-i meh burc-ı ahterân

Bâdbân-ı fülk-i maksûdın açılsun dâ’imâ
Rüzgâr-ı devletin olsun muvâfık her zamân

Sen müdâm ol zevk-i zerrîn ile şenlikler it
Âteş-i endûh ile yansun yakılsun düşmenân

452

Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Kapudân Paşa

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sâhil-i deryâda zerrîn revnak paşa mıdır
[201a] Yâ kenâr-ı âsumânda gurre-i garrâ mıdır

Atlas-ı çarh ile cirmi bir a‘zâmî
Ya zevrak-ı zerrîn ile ol şukka-i vâlâ mıdır

Feleğe zer mi o fülk-i âsumân sür‘atde
Yâ burc-ı âbî üzre hurşîd-i cihân-ârâ mıdır

Top-ı pür-âteş mi zîr-i bâdbânında aceb
Yâ çekilmiş ebr ile bahr üzre ejderhâ mıdır

5 Fark olınmaz yelkenin tente ile itdikce karâr
Kûs mı ebr ile yâ keşti-i kûh-âsâ mıdır

Câ-be-câ üstündeki gül-reng bayrak mı yâhud
Pâre-i kûh üzre yer yer lâle-i hamrâ mıdır

Hayretinden gül donanması sanur anı gören
[201b] Bayrak gül-gûn mudur bilmem gül-i ra‘nâ mıdır

Ol sütûn-ı sebz-gûn üzre münakkaş fülke mi
Âşiyân ile yâhud bir serv-i sehî bâlâ mıdır

Her dilâver anda mest-i na‘ra-zendir cengde
Bâdesi gâzîlerin yoksa dâm-ı a‘dâ mıdır

Düşmenin kanına gark oldukça bilmezler anı
Keşti-i pür-hûn mudur ya zevrak-ı sahbâ mıdır

Bâdbân açmışdır ol top-ı âteş-bâr ile
Zîr-i bâlinde bir ejderhâ ile ankâ mıdır

Çûb-ı mevzûn mu olan haber-i meserretle âşikâr
Hasm içün yâver-i kemân-tîr-i zafer-peymâ mıdır

Tutalım benzer buna âb üzre olmakla fülk
[202a] Nakşı bunun gibi anın nakş-ı nev-peydâ mıdır

Ya felekde var mı böyle rûşen üç fânûs-ı zer
Sür‘at-i reftârı yâhud böyle müstesnâ mıdır

Berkden çâbük sabâdan cüst ü cûdan pür-şitâb
Her sefîne böyle sarsar-ı azm-i bahr-ârâ mıdır

Çık bu denlü hoş hırâm olmak neden bâdî yâhûd
Rûzgâr-ı devlet paşa-yı bî-hemtâ mıdır

Dâverkâmlığa eylerse nazar hâr ide ger
Fark olınmaz tıynet-i cevher midir hârâ mıdır

Server-i âdil ki irse nahle feyz-i cûdı ger
La‘l mi teşhîs olınmaz hâsılı hurmâ mıdır

[202b] Hazret-i paşa ki oldı hâsılı bahr-i kerem
Zât-ı bî-mânendi yohsa gevher-i yektâ mıdır

Bahsiyle râyet-i mir’ât o meylin aynıdır
Yohsa İskender mi ya dârâtla Dârâ mıdır

Âsaf-ı sânî değil belki Süleymândır anın
Âsaf olmak zâtına bir rütbe-i ulyâ mıdır

Bâl-i mürgândan kalur mı açılan yelkenleri
Zevrakı taht-ı Süleymândan meğer ednâ mıdır

Şark u garbı rây u mâh u şemşîrle teshîr eyledi
Yohsa tîğı mihr ü râyı mâh-ı mülk-ârâ mıdır

Çûb mı hâk-i siyâh içre güzâr itmiş yâhûd
Tîğ-ı kahr ile derûnı sîne-i a‘dâ mıdır

[203a] Ebr içinde ejder-i âteş-feşân mıdır yâhûd
Dûd-ı topıyla o zerrîn râyet-i vâlâ mıdır

İrse feyz-i himmet-i gerdûn fark itmez felek
Kevkeb-i dürrî mi yohsa lü’lü-i vâlâ mıdır

Safha-i gerdûnda mâh-ı nevmîddir zâhir olan
Ya berât-ı rif‘atinde dürr-feşân tuğrâ mıdır

Meclisinde sebz eteklikle döner rakkâsı
Ya sipihr-i ser-fâm u Zühre-i zehrâ mıdır

Fitneler mi bâd-ı adliyle perîşânlık kolan
Ya sabâdan kâkül-i yâr-ı semen-simâ mıdır

Kilk ü keff-i cûdın ebr ü kâna teşbîh eylemek
Bir hayâl-i tâze ya mazmûn-ı müstesnâ mıdır

[203b] Bahs-i şiyem ider mi kânü’l-münciye darb ile
Reşha-i ebr ise anberîn müşg-âsâ mıdır

Serverâ ehl-i sühan çokdur benim gibi velî
Her biri mîr-i kelâm-ı meclis-i ma‘nâ mıdır

Yâ kelâm-ı hâsidin eş‘âr-ı pergârım gibi
Tarz-ı nev-ma‘nâsı bikr-i lutf-ı sihr-ârâ mıdır

Lîk ehli devlet ü dünyâ olup mest-i gurûr
Halkı idrâk eylemez nâdân mıdır dânâ mıdır

Hânkah-ı dehrde serkeşte-hâl eyler beni
Kasdı çarhın bilmem öldürmek midir ihyâ mıdır

Söyledür mir’ât-i lutf-ı vaktinde ihsânın anı
[204a] Yohsa Sabri-i bî-hûd tûtî-i gûyâ mıdır

Mest olur nazm-ı safâ bahşım gören fark eylemez
Şi‘r-i rengîn mi destinde yâhud sahbâ mıdır

Ebr hâmemle sutûr-ı bahr-i eş‘âr mıdır
Yâ mecâzı zâhir olmuş derûn-ı deryâ mıdır

Esed-i bâd-ı midhatin mevc urdu deryâ-yı sühan
Yürisün fülk-i du‘â şimden girü eyyâmıdır

40 Tâ ki fülk-i mâh nola fark olunmaya felek
Kulzüm-i sîmâ mı ya künbed-i mînâ mıdır

Şol kadar eyyâmı olsun pür-safâ kim bilmesün
[204b] Her güni nevrûz mı ya îd-i gam-ı fersâ mıdır

453

Velehû Berây-ı Ali Paşa

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Müjde yine ehl-i gam u erbâb-ı safâya
Câm-ı tarabı sundı melek bây u gedâya

Açıldı hum-ı meygede-i bâde-i ümîd
Nezzâre giyân-ı keff-i sâki-i recâya

Saçıldı nem-i ebr-i çemen pür dürr-i maksûda
Bâğ-ı heves-i kûh-ı nişîbân-ı cefâya

Devrân-gehin tâzeledi bâğ-ı neşâtı
Hâşâk-i gamı âb-ı ferah virdi fenâya

5 Virdi bu kadar câma tarab neşve-i câvid
Endûh-keşân-ı felek gussa-i fezâya

Gûyâ ki ol bûy-ı dil-i gonca-i hayât
[205a] Olmuşdı hum-bâde-i pür-cûşına mâye

İrdi o zamân kim şerer-i katre-i meyden
Âteş ura erbâb-ı dil esbâb-ı sermâye

Âvâre gönüller ne durur böyle zamânda
Pîr olıcak demler iken cûy-ı sabâya

Gülgûn-alem câmı niçün ceyş-i gedâyân
Gül gibi dahı değmeye dâmân-ı kazâya

Devr-i gül ü mül fasl-ı nevâ-sâz-ı bülbül
Gülzâr ise mazhar-ı eser-i lutf-ı hevâya

Yetmez mi felekden bu kadar ruhsat-ı işret
Rindân-ı gedâ-pîşe vü peşmîne-gedâya

Kimdir ona reşk eylemeye böyle hevâda
[205b] Âzâde olan ta'îfe-i bî-ser ü pâye

Hîç geşt ü güzâr itmeğe çâre mi vardır
Cûyân-ı hevâ-yı hatt u her şem-i likâya

Âlemin husûsâ ki benim gibi hevâyî
Üstâd-ı nevâsih ola yârân-ı hevâya

Elbetde idüp azm-i çemen gösterir anda
Tarz-ı nağamı bülbül-i şûrîde nevâya

Yâhûd çekilür arz-ı güher itmeye tab'ı
Deryâ-yı sadef-perver gencîne-güşâya

Hem zevrak-ı paşayı ider nazm ile ta'rîf
Bâd-ı seher-i meşk dem ü gâlibe sâye

Ol keşti-i meh-i feleğe ki çetr-i serinden
Her gün kurulrur kavs-ı kuzah evc-i hevâya

[206a] Ankâ gibi bâl açsa kaçan kasd-ı şikâra
Her lenger-i ser-pençe urur şerr-i semâya

Sür'atde tekaddüm ider a'dâya salınsa
Hem sa'îka vü sarsara hem tîr-i kazâya

Bir kerre güzerân iken ider cünbiş-i ta'lîm
Tarz-ı dûş-ı resm-i semek pîr-i sabâya

Yâd-ı gam-ı eyyâma görüp kûsını dâ'im
Baş urmuş idi gerçi ki emvâc-ı belâya

Bir dürr-i kenâr eyledi ammâ giderek kim
Kâdir olamaz çarh ana takdîr-i bahâya

Lü'lü-i cihân-kıymet bahr-i azamet kim
Mazhardır ezelden nazar-ı feyz-i Hudâya

[206b]25 Manzûr-ı şehen-şâh-ı cihân-bahş u cihangîr
Düstûr-ı felek-câh-ı mâlik-i raht u pâye

Paşa-yı Ali kevkebe kim şîr-zebândır
Şemşîr-i zer-i endûd-ı nistân-ı gazâya

Sıyt u kalemi nağme-i kanûn-ı mürüvvet
Zîr-i alemi keff-i emândır ümeraya

Yâd-ı ser-i şemşîr-i keffi darb-ı meseldir
Takrîr-i saff-ı leşkeri manzûm hikâye

Keştîsi donanmaya olur rehber anınla
Fânûsı nola benzer ise necm-i Hudâya

30 Her top-ı felek kûb-ı adû sûzî vü gâre
Bir başı ile kendin urur nice alâya

[207a] Bârân gibi yağdırsa nola düşmene tîrin
Kim kavs-ı kuzah dirler anın çekdügi yaya

Hurşîd-i sitem sâye-i adlinde nihândır
Gerçi kim olur mihr-i cân-sûz ile sâye

Fer bulsa çerâğ-ı şeb-i kadrinden eger şâm
Reşk eyler idi mihr-i seher necm-i şihâba

Feyz alsa nesîmi hareminden yüm-i pür-cûş
Her câm-ı habâbı döne bir kıble-nümâya

35 Üftâde olurdı ana her nâfe-i âhû
Ayrulırsa sabâ-yı hâk zemîn-i deşt-i hıtâya

Bir bâğa ki bâd-ı keremi feyz ide hâkî
[207b] Muhtâc değildir meded-i neşve vü gâye

Bir kûha ki âvâze-i adli ola şâmil
Seylâb-ı zamân eylemeye dahı binaya

Berg-i giyeh-i haşek eger sâye ki düşse
Aldırmaya hîç karşı koya kehrübâya

Devrinde kalıp cür‘a gibi kışr ayakda
Baş koşmadı erbâb-ı hevâ ceng-i dûnâya

40 Adlin ki meded-sâz-ı esîrân-ı semdir
Emr itse ilâc itmeğe muhtâc devâya

Âşık-keş iken çeşm-i tebân-ı tîr-i nigehinle
Merhem ura zahm-ı dil ü cân zu‘afâya

Ey mâye-i maksûd dil-i ehl-i hüner kim
Zikr-i keremin vird-i zebândır şu‘arâya

[208a] Hakkâ var iken gevher-i vâlâ-yı vücûdın
Mihr olsa da şâyeste değil silk-i senâya

Vasf-ı keremin sihridüben şöyle ki bir dem
Olursa eger feyz-i Hudâ tab‘ıma dâye

45 Tahrîrine açdıkca hum-ı sîm-i devâtı
Dönsün kalemim mağribî kec-güşâya

Ol şâ‘ir-i deryâ-sühanım kim dürr-i fikrim
Sermâye-i endîşe-i dildir bulağâya

Efsûn-geri şi‘rim ki havâss-ı kelimâtım
Teshîr-i dâd-ı dilber ider ehl-i safâya

Resm-i kalem-i nazmım olur rûh-ı maksûr
Her sîne-i mecmu‘ai tasvîr-nümâya

[208b] Medhinde nice tâze sühan besledi tab‘ım
Etfâl-i ma‘ânîye odur var ise dâye

50 Âb-ı sühanım çıksa terâzû-yı sipihre
Ancak göyinür yine acebdir cühelâya

454

Nâzikî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Mihrini fâş eyleme ol mihribânın duymasun
Şöyle sakla râzını cisminde cânın duymasun

Ter düşer ol gonca-i bülbül gibi feryâd eyleme
Şöyle âh it kim dehânında zebânın duymasun

Râh-ı kûy-ı yârda hâk ile yeksân ol yüri
Sür yüzin pâyına ol serv-i revânın duymasun

Derd-i sihr-i yâr ile şol mekkâr it çeşmini
Kim derâgûş idicek ol mû-miyânın duymasun

[209a]5 Defter-i uşşâka yazdırmak ne lâzım adını
Nâzikî hîç ağyâr nâm u nişânın duymasun

455

Emrî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Hilâl ü hâme vü tûmâr u şem-i gonca-i zanbak
Nice bir ola pençenle düz olmaz elde beş parmak

Ben anın pençesini pençe-i hûrşîde benzetdim
Görüp dil didi bir aya mukâbil beş hilâl ancak

Elinde bir gümüş levhayla beş sîmîn kalem gördüm
Dedim bu levha yaz gönlüm didi bilmem gönül yazmak

Birinde iki verd ve birinde üçer kıt‘a derc itmiş
Ben anın nev-hattında beş tûmâr idüp el-hak

[209b]5 Fürûğ-ı târsız rûşen iderler meclis-i şevki ben anın
Pençesin beş şem-i kudretdir öpsem elyak

Ne zîbâ servidir kaddin ki sîmîn şâhlar salmış
Bitürmiş her birinde bir gül ve beş gonca-i zanbak

Ne mihr olur yed-i beyzâsı olmuş her şu‘â‘ının
Ucu bir mâh-ı bedr Emrî ana bir mâh-ı nev mülhak

456

Kabûlî

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Durdu kaddin kıyâma sultânım
Bizde uyduk imâma sultânım

Nâme göndermedin yazup kulına
Hîç düşer mi bu nâme sultânım

Kılmadın iki cânibe nazarı
Değmedik bir selâma sultânım

[210a] Kılmaz isen nola havâsa nazar
Eltâf itme âmma sultânım

5 Gerçi eksiklidir Kabûlî kulın
Nola dutsak tamama sultânım

457

Yahyâ Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ne meclisler kurulmuşdur ne sâğarlar sürülmüşdür
Muhabbet bâdesine benzer olmaz hep görülmüşdür

Gönül mir'âtını sad-pâre gördüm râh altında[497]
Mukarrer bir cefâ-cû seng-dil yâre urılmışdur

Senün bûy-ı dil-âvîzinle bahse eylemez cür'et
Buhûr-ı Meryemin ey gonce-fem gûşı burılmışdur

Dilâ âlem yıkılmaz göklere âhın direk olsa
[210b] Bu çetr-i lâciverdi anın üstine kurılmışdur

5 Görürmüş dâ'imâ âşık âteşgîn-i yasda nûr-ı nâzın
Anın ta'bîrini benden su'âl eylen görülmüşdür

Dil-i meyyâl o servün hâk-i pâyında karâr itmiş
Bulandı bir zamân Yahyâ hele şimdi turulmuşdur

458

Muhlisî Efendi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[497] Râh-ı zilletde, Hasan Kavruk, **Dîvân-ı Yahyâ**, M.E.B. Yay., İstanbul 2001, s. 105.

1 Harem-i kûyını bir ka‘be-i ulyâ bilürüz
Kapunun halkaların urve-i vüskâ bilürüz

Sensin ol şâh-ı cihân-ı Hüsrev âfâk senin
Kulın her birin İskender ü Dârâ bilürüz

İrem-i gülşen-i kûyında ko ârâm idelim
Ey melek-rû biz anı cennet-i me’vâ bilürüz

Şevk-i mihrinle acep olmaya mahvolduğumuz
Alem ü ihfâda iken mâhir-i a‘lâ bilürüz

[211a]5 Kemer-i çetr-i hümâyûnın o şâh-ı keremin
Muhlisî mıntıka-i tâk-ı mu‘llâ bilürüz

459

Ümmîdî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Gönlüm aşkınla dolmuşdur ser-â-pâ
Karâr u sabra cânâ kalmadı cây

Bu gice hayli döndi yüridi câm
Gelür dîv o şem-i meclis-ârâya yine

İhmâl iderse meclisde mutrib
Bu denlü gelmiş iken ağza nây

Meh-i enver yüzin nâhid-i Hâlik
Kemân-ebrûların kavs-ı kuzah-ı yây

5 Ser-i kûyında âhım ey Ümmîdî irişdi
Dün gece eflâke ey vây

460

Tahmis-i Kudsî Ber-Gazel-i Hayretî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

[211b]1 Gülzâr-ı ezel içre bir bülbül idim cânâ
Bir gonca-i gül görsem bir gulgul idim cânâ
Tâ rûz-ı ezelden de bir bî-dil idim cânâ
Ne âteş ü bâd ve ne âb u kül idim cânâ
Sen serv-i hevâ bahşına ben mâ’il idim cânâ

Dil bezm-i elest içre tâ didi tanbûrun
İçerdi alup câmın o büt alnı hûrın

Aklını mey-i vahdet almış idi ben meyhûrun
Âlemde henüz adı anılmadan engûrun
Gamhâne-i vahdetde ben kandil idim cânâ

Bilmez idi aslâ gerdeş-i ger serser-i gerdûn
Anılmaz idi alem-i dâmâna idi yârun
Kandîlleri Süleymân ile İskender ü Eflâtun
[212a] Leylâya henüz Mecnûn olmamışdı meftûn
Ben vâdi-i hayretde lâ ya‘kıl idim cânâ

Dîvâne idim ol yoğudı bana müddet-i sır
Hüsrev ne idi şîrîn olmamışdı musavver
Kûh-ı gamı kesmişdim komamışdım bir bir
Dahı gönlini ferhâdın olmamış idi tahmîr
Ben râh-ı meşakkatde bâder-i gül idim cânâ

5 Kudsî nola pâk olup su gibi revân aksa
Yüz urup eşiğinde dâ’im yüzine baksa
Her dem bunı okur câna cân hizmete çıksa
Aşk eyledi âvâre beni Hâyretî yohsa
[212b] Her hizmete cân ile müsta‘cel idim cânâ

461

Kezâ

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Maraz-ı aşkı güder şifâ yerine
Eli gördüm bî-devâ yerine

Çıkarayın gözümü görmez isem
Hâk-i pâyını tûtiyâ yerine

Bana sevdâ-yı zülfün âhir-kâr
Kara çul gibidir abâ yerine

Müft-i mesken sanur cihân güneşi
Nakd-i ömrin virir gedâ yerine

5 Yanımızdan sükût idüp geçme
Sevin begim bâri merhabâ yerine

462

Gayretî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey güzellik kevkebinin münîr-i münevver kameri

Şâd kıl gönlümü gün gibi tulu it seheri

Şevk ile merdâne durup seyr idelim
[213a] Ola kim peyk-i sabâdan ire yarun haberi

Ölse nigârın yolına öldü kimse bana
Rahm eyleyüben eyleye idi nazarı

Var ola ol âşıkı bî-çârelik göricek
Gamzen okun sînesin ide siperi

5 Sînesi olmayanın ey şâh-ı cihân
Boynına Şîr Ali Ebu Müslim teberi

Alup eline meh-i nev gökde tutar
Tâ ki def eyleyesin mâha irişen zararı

Var sanmayın kula cevr eylemek
Tâ ki eflâke çıkar âteş-i âhım şereri

Âhımı ey dost beni sanma güzâf
Asdı kandîl-i dile şu'le-i âhım eseri

Kılca belürmez benliğin çün sanma
[213b] Yine yok yere kuşanırsın o zerrîn kemeri

10 Gayretî sıdk ile kuşanup belinde
Yâr kûyını tavâf eyledi zâtî seheri

463

Kabûlî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 O nezâket o letâfet o fütûret o safâ
O riyâset o siyâdet o sa'âdet o abâ

O zarâfet o fesâhat o belâğat o vücûd
O adâlet o inâyet o sehâvet o atâ

O meveddet o muhabbet o mürüvvet o rahm
O ri'âyet o himâyet o şefâ'at o vefâ

O murassa o mülemma o musanna elfâz
O tebessüm o tekellüm o terennüm o edâ

5 Nedir ol yâre Kabûlî bu kadar rağbetler
[214a] O teşevvuk o temaşşuk o te‘alluk o hevâ

464

Vezir-i Âzam Hafız Ahmed Paşa

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Behre-dâr olmadın ey dil şehr-i gam-ı bünyâddan
Kimse şâdan gitmedi dârü’l-belâ Bağdâddan

Kerbelâdır bunda ahibbâ-yı Resûlün gam çeker
Ger inanmazsan haber al bu dil-i nâ-şâddan

Gam çekeyin derd ü belâya sabreden gelsün beri
Kerbelâ dârü’l- fenâdır hisse-i âl-i evlâddan

Hîç merzâ-yı tab‘la gitmek olur mu ey gönül
Böyle cây-ı pür-sitemden kavm-i bî-imdâddan

5 Hâsıl-ı Hâfız-ı sühendânın kulı kurbânıyuz
Böyle gördük mekteb-i sebak içre zîrâ üstâddan

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[214b]1 Ben sanurdım ki kocaldıkça bu gönlüm yenile
Yine gör şimdi ki meh-rûsını sevdi yenile

Nice bir aşk-ı civânân ile nûr-ı Hak
Sende bir pâre dahı ey dil-i zârım yenile

Sığa bâzûlarını sun-ı Hudâyı görelim
Örtme ol hâil-i sîmînini cânânın ile

Dilberâ tizce onulsun der isen yârelerim
Merhem-i sînemi gel kendi elinle yenile

5 Anı bağışlar bu ki her kim ki nazîre der ise
Yine bir tâze gazel söyledi muhibbî yenile

465

Halîlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kangı gülşende disem ol gül-i handânı yine
[215a] Kande açıldı ki bilsem acebâ anı yine

Kangı el değmiş ola leblerinin mîvesine
Kim ayıklamış ola ol gül bostânı yine

Uyhudayken bulup ağzıyla bilen öpe koca
Kim uyarmış acabâ o gözleri mestânı yine

Kimlerin sohbetinde sâkî imiş ola aceb
Kim ısırmış öperiken leb-i cânânı yine

Yâ rab o gözleri mestân ne yire kıldı güzer
İki gündür ki Halîli göremez anı yine

466

Medh-i Sultan Murâd Gazel-i Sinânî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Meded ey kaşları ya gamzelerinden feryâd
Cânıma geçdi hadeng-i müjenin zahmı ziyâd

[215b] Ber-murâd olsak aceb mi görmeyicek gül yüzini
Şimdi bir şeh-i cihânın kulıdır nâm-ı Murâd

Zıll-ı Bârî pertev-i nûr-ı bünüvvet Hân Murâd
Kıble-i âlem-penâh saltanat-ı sultân Murâd

Yûsuf-ı sıddîk-i sânîdir cihâna Hân olan
Neyl-i şimşirle mısr-ı devlete sultân olan

Hamdü lillâh itdi evreng-i Süleymânîde cây
Ol murâd-ı cân u dil maksûd-ı ins ü cân olan

Şükr-i lillâh oldı çeşmim mihr ü mâh-ı nûr-bahş
Hâk-i pây-ı tûtiyâ-yı zübde-i a'yân olan

İtdi darb-ı dest ile ifrît-i zülmi pâymâl
Zâvilistân u gâze Rüstem-i destân olan

Esdi bâd-ı nev-bahârı lutf-ı Hakk buldı küşâd
[216a] Nâr-perver goncayız himmetine ihsân olan

Eyledi zıll-i hümâ-yı tâze bâğ üzre
Sehâb-ı erbâb-ı rahmeti âlemlere bârân olan

Kimdir ol şâh-ı yegâne bilmek istersen eger

Ol yedi iklîme sultân-ı azîmü'ş-şân olan

Zıll-ı Bârî pertev-i nûr-ı bünüvvet Hân Murâd
Kıble-i âlem-penâh saltanat-ı sultân Murâd

Hurrem itdi âlemi îd-i sa'âdet subh-dem
Saldı gülbang-ı şeref kürs-i beşâret subh-dem

Eyledi cünbiş-i nesîm-i nev-bahâr Husrevi
Feyz-i bahşâ oldı nevruz-ı adâlet subh-dem

Zer külâhın göklere atsa aceb mi âfitâb
[216b] Kim sabûh-ı baht ana virdi beşâret subh-dem

15 Tâli oldı gün gibi bir pâdişâh-ı nev-zuhûr
Maşrık-ı cây oldı evreng-i celâlet subh-dem

Hân Murâd üzre salınca sâyesin cehd eyleyüp
Ber-murâd oldı hümâ şâd oldı gayet subh-dem

Mazhar oldı âb u tâbı tal'at-ı zîbâsına
Oldı bâğ-ı mülk-i millet ber-tarâvet subh-dem

Çıkdı genc-i ihtifâdan mehdî-i âhir zamân
Zâhir oldı sırr-ı sultân-ı risâlet subh-dem

Zıll-ı Bârî pertev-i nûr-ı bünüvvet Hân Murâd
Kıble-i âlem-penâh saltanat-ı sultân Murâd

20 Şu'le saldı tal'atından çünki nûr-ı serverî
[217a] Heybetinden zerd ü lerzân oldı şâh-ı hâveri

Ol ne şahbâz-ı hümâ pervâz olur kim bâl açup
Pençe-i kahrında pâmâl eyledi ankâları

Sîne-i bî-kînesi mücellâ-yı nûr-ı saltanat
Âdet-i dîrînesi resm-i adâlet-güsteri

Nûr-ı ruhsârı sabâhu'l-'îd eyyâm-ı hüner
Ahd-i adli vakâr-ı bâzâr ma'ârif-perveri

Bezm-gâh-ı devlete tâc-ı mücevher micmeri

Devridir miskîn o tâka rûy-ı târ-ı pür-ahkeri

Halka halka cevherinden nice yüz gerdânı var
Taş arasından çıkan sudur murassa hançeri

[217b] Bârekallâh ey cemâl-i tal‘at-ı dünyâ vü dîn
Levhaşallâh ey ser-efrâz-ı cihân-dâveri

Zıll-ı Bârî pertev-i nûr-ı bünüvvet Hân Murâd
Kıble-i âlem-penâh saltanat-ı sultân Murâd

Ol vücûdı pür-salâbetdir meğer kûh-ı vakâr
Cevher-i sâr u selb kan olmuş ammâ âşikâr

Andelibân-ı sühan medhinde oldı nağme-sâz
Devr-i adli âlem-i izzetde fasl-ı nev-bahâr

Devletinde irmedi bir kalbe mihnetden şikest
Var ise yâd-ı sanavver buldı ancak inkisâr

Yakmasun mâhın arûsiyye musavverdir deyü
Şânına lâyık zer-i hurşîdi itse sikke-dâr

Raht-ı rahşında cevâhir sanma bâd-ı cünbişi
[218a] Huşk tahrîk idüp eşcârın olmuş mîve-dâr

Zehî şehin-şâh-ı azîmü’l-câh-ı âlî rütbe kim
Pâdişâhlar bendesi olmakla eyler iftihâr

Server-i vâlâ güher-dârı ey İskender-i zafer
Pâdişâh-ı bahr ü ber sâhib-kırân-ı rüzigâr

Zıll-ı Bârî pertev-i nûr-ı bünüvvet Hân Murâd
Kıble-i âlem-penâh saltanat-ı sultân Murâd

Hakk te‘âlâ ömrini bî-hadd ü pâyân eylesün
Âfitâb-ı devletin hem-vâre rahşân eylesün

Bâd-ı ikbâl dem-i rahmetle Bârî dâ’imâ
Tal‘at-ı zîbâsını gül gibi handân eylesün

Eyleyüp hizmetinde pervâne ser-veş neferini

Bezm-i câha nîzesin şem-i şebistân eylesün

[218b] Tahtına geçsün o şâhen-şâh otursun izz ile
Nâdirî-veş hizmetin şâhân-ı devrân eylesün

40 Yeryüzüni eylesin gülgül-i dem-i a‘dâ ile
Çûbyâr-ı tîğı dünyâyı gülistân eylesün

Pâsbânı kahve-nûş eylerse def-i hâb içün
Kelle-i hâkân-ı çîni ana fincân eylesün

Ol civân-baht-ı cihân virsün hayât-ı tâzeyi
Hızra irüşsün âleme lutf itsün lem‘ân eylesün

Zıll-ı Bârî pertev-i nûr-ı bünüvvet Hân Murâd
Kıble-i âlem-penâh saltanat-ı sultân Murâd

467

Adlî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 İrişmez sem ü sâl îd ki âh
[219a] Benim kurbânlar olduğum alî şâh

Ne denlü âşıka rahmın yoğise
Seni sevdüm *tevekkeltü ale’l-llâh*

İşitdim intikâl itmiş rakîbin
Kabûl oldı du‘âm elhamdülillâh

Benin şâh-ı habeş zülfün alemdir
Kaşın tuğrâsıdır *nasrun-minellâh*

5 Kararır giceler ki ağlamakdan
Ser-â-pâdır gözinin yaşı ey mâh

468

Merhum Sultân Murâd

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kalbimin kalbinde bildim sırr-ı server var imiş
Zeyn ider âlemleri bir nûr-ı enver var imiş

Ben alâmet olmuşum aşk ile bildi ka’inât
Bes alâyım bulmaya benden alemler var imiş

[219b] Vasf-ı dem kılmakda dem vardır bilür ehl-i kemâl
Bir demim dem kılmağa ammâ ne demler var imiş

Hestîm-i hîninde bir ahsen bulupdur sûreti
Secde kıldı her ne yerde kim sanemler var imiş

5 Harf ü noktamdan ger istihrâc idersen bir kelâm
Nokta kondurmağa nice kalemler var imiş

Ey Murâdî merd olandır anlayan güftârını
Yâre varınca nice cây-ı ademler var imiş

469

Haletî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ağzına aldı düten lülesin ol hûr-likâ
Çeşme-i kûze bir lüle komuşlar gûyâ

Düten ol gonca-i dehân ağzına dîbâ yaraşur
Reng-i âteşdedir ol la'l-i leb rûh-efzâ

[220a] Düten itmekdesin illerle velî nâr-ı hased
Yüreğim yakdı benim oldu dühanlar peydâ

Düşeli bahra işim devr-i meh-i duhân itmekdir
Tâ çıka dûd-ı dilim bilmeye hergiz a'dâ

5 Hâne-i dilde olan dûd-ı elemden cânım
Korkarım kim düte mülk-i adem hâlîta

470

Âlî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Güftârına taklîd idicek tûtî-i gûyâ
Bir sille çalup kan yüzün ağzın gûyâ

İller bana ben hüsnüne sen şevkime hayrân
Vallâhî ve billâhî ve tallâhî temâşâ

Ağzında lebin lebinde sözün sözünde itâbın
İden bir bir ra'nâya ne zîbâya ne garrâya

[220b] Mecnûn gibi bir saçları leylî hevesinden
Dâğlar depesinde gezebilsem diye tenhâ

5 Âlî ne güzel vasfın ider kand-i lebinle
Ahsenet senin hüsnüne ihsanına cânâ

471

Benâm-ı Sıdkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Dileğim budur ey Hudâ-yı kerîm
Kötürüm ola rakîb başı dü-nîm

472

Benâm-ı Seyyid

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fâ'

1 Emr-i nâm-ı nigârdan gâfil
Oldı nâm-ı nigâr hâsıl-ı dil

473

Benâm-ı Zünnûn

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çünkü can benden su'âl itdi dili
Didim ey miskîn zekandır menzili
Ol zekan etrâfını görsen tamam
[221a] Bulasın bir gûşede uryân dili

474

Benâm-ı Receb

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Göz ucundan olursam eşk-i rîzân
Lebinden kendi de olur dürr-efşân

475

Gazel

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Olalı zülf-i hümâ-sâyına hem-ser kâkül
Zîr- dest eyledi dünyâyı ser-a-ser kâkül

Anı ser-leşker-i hüsn ideli o şâh-ı cihân
Oldı bir tûğ çeker mîr-i dilâver kâkül

Bir nişân almağıçün ol dehen-i gül-bûdan
Ser-i zülfüne döşendi o mu'amber kâkül

Çîn ü Mâçîn ilinin şâhı olup âfâkı
Eyledi bûy-ı adâletle mu'attar kâkül

[221b]5 Kâkül almakda hevâdârları olduğıçün
Dil-rübâlar başı üstünde yer eyler kâkül

476

Güfte-i Kadrî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Çıkardın başa âteş-i zer-gâre yüz virdin
Kopardın fitneler yer yer hatt-ı jengâre yüz virdin

Çıkardı nakşını ey pâdişâh-ı mülk-i istiğnâ
O sûret uğrusı âyîne-i gaddâra yüz virdin

Gelüp bûs itmeye sarkar o ruhsâr-ı arak-nâkin
Hatâ itdin şehâ ol turre-i tarrâra yüz virdin

Hemân ber-dâ'imdir mülket-i bâğ-ı hüsnünde
O hindû-yu siyeh-rû hâl-i anber-pâya yüz virdin

[222a]5 Elin ko sîne-yi insâfa gel kim Kadrî-i zâra
Ana bir dest-i bûse ger virmedin ağyâra yüz virdin

477

Nazm-ı Târîh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ömer Ağa haseki-i izz-i me'âb
Murada irdire Rabbü'l-erbâb

Binâ-gâh-ı nev içre bu sene
Bir oda yapdı yeni ferâh-bâb

Tılâ-yı akalle bu hâne-i nev
Beyâz sâdeli san bir mehtâb

Ruh-ı civân gibi câm revzen
Müheyyec ola yüm-i dilden hîzâb

5 Boyalı pencere parmakları hem
Yed-i nigârda engüşt hisâb

Nigâhiyâ çıka doğruysa sihâm
[222b] Müşârün ileyh ide indel hesâp

Du'â-yı beyt-i nev oldı târîh
Hudâ beni yapının sadrını yap

478

Şâhidî'nin Âlem-i Seyehâtde Bursada Bakkal Dilberine Söylediği Şi'ridir

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Dükkân açup oturur bir perî-sıfat bakkâl
Cemâline nazar it sun‘-i Sâni‘a baka kal

Çün müşterî gele bin nâz ile tutar mîzân
Cebîni bedr-i münîr iki kaşı iki hilâl

Virirdi âşık-ı dil-nişîne cân-ı şîrîni
Eger zülâl-i lebinden sataydı bir miskâl

Kaçan ki söyledi lutf ile balı yağa kata
Hemîşe halka halka yağ ile bal

[223a]5 Niyâz idüp el açup didi Şâhidî lillâh
Gelüp didi ki ne ister bu göğçek abdâl

479

Nigâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Tîr-i müjgânın anup sînemi pür-hûn iderim
La‘lin aldıkça gözüm yaşın gül-gûn iderim

Zer-i ağyâra meyl vireli ey hercâî
Kanlu yaşları döküp toprağı altun iderim

Resm-i aşk eyledi Ferhâd kayalar deldi
Ben dil-i nâlişimi bezm-i gama kânun iderim

Vasf-ı rindânın idüp çeşm-i gazâlânın ile
[223b] Gazel-i sihr-i halâl ü dürr-i meknûn iderim

5 Subha dek dîdelerim hâb ile olmaz me’lûf
Sipeh-i gamla nigâh-ı dile şebhûn iderim

480

Nazm-ı Nigâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Geldi bir ferhunde âmâde ey birâder nâmınız
Hâtır-ı nâ-şâdımız kıldı münevver nâmınız

Pür-letâfet pür-terâvet pür-halâvet virdiğim
Meclis-i ehl-i dil içre sundı sâğar nâmınız

Hamdü lillâh kim ser-â-pâ yine gamhânemizi

Külbe-i attâr-veş kıldı mu‘attar nâmınız

Ehl-i esvâka donanma gibi virdi dem-be-dem
Mülk-i dilde ser-te-ser ârâyiş ü fer nâmınız

Sûy-ı devlet-hâh böyle sıhhat ahbârınızı
Sür‘at ile oldı hemvâre-i peyâmı nâmınız

[224a]

481

Gazel

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Bu serâmed kâmetin vasfında eş‘ârım benim
Gevherdir ger anı olmuşdur ezkârım benim

Dem-be-dem medhinin oldum bülbül-âsâ derd ile
Zâr ile artar bu kalbe sûz ile lâzım benim

Gam-ı yümim ger öldürürse tîğ-ı cevr-i dil-rubâ
Hâk-i pây-ı âsitânım oldı çün dârım benim

Seyr-i rûyın îd-i ekber cânımı kurbân idem
Yek tekellüm şem‘ine olsun fedâ varım benim

Sîne-i rişte-mendi bulur ol demde devâ
Merhem-i vaslın ana sararsa ger yârim benim

482

Semâ‘î - Âşık Ömer

8’li Hece Ölçüsü

Cânım sen güzel o şehe
[224b] Sana bir ben gerek bir ben
Âşıkın gönlin almağa
Sana bir ben gerek bir ben

Ne gezersin yaban yerde
Sen uğratdın beni derde
Zülfün puluna dek yerde
Sana bir ben gerek bir ben

Ben hocamda okurum da
Bülbül gibi şakırım da
Al yanağın çukurunda
Sana bir ben gerek bir ben

Meded meded çâresine
Merhem sarsın yâresine
İki kaşın arasına
Sana bir ben gerek bir ben

5 Ömer oturmuş tahtında
[225a] Bülbüller öter bakçasında
Beyâz gerdanın altında
Sana bir ben gerek bir ben

483

Türkî Âhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Beni güzel sever deyü ta'n ider eller bana
Severim güzel olanı yokdur inkârım benim
Dönmezem bu sözimden dönsem âlem bir yana
Hazret-i Nesîmi gibi üzseler derim benim

Bugün aşkım hadden aşdı karâr olmaz cûşıma
Bin felâket bin musîbet gelse düşmen başına
Yüksek uçar ulu kuşlar koymayınca başıma
[225b] Sevdiğimi virmem ele yok mudur ârım benim

Bir güzelin sözi ile mihnet bana yâr olur
Hasmına karşu duranlar gedüğünde ar olur
Bugün ben meydâna geldim dünyâda ölmek bir olup
İşde gelsün yanıma kim ala yârim benim

Dîdelerim ceyhûn olmuş dem-be-dem durmaz akar
Zârı kıldıkça figânım arş u a'lâya çıkar
Bir kerecik âh idersem korkarım halkı yakar
Der ki Âhî derûnımdan saçılan nârım benim

484

Semâ'î

8'li Hece Ölçüsü

1 Seherde bülbülü gördüm
[226a] Öter âheste âheste
Meğer o goncanın râzın
Açar âheste âheste

Geçerdi hâne-i dilden
Gamın askerleri her dem

Bihamdillâh bugünlerde
Geçer âheste âheste

Katı mağrûr olup hüsne
İken ağlatma uşşâkı
Güzellik pâyidâr olmaz
Geçer âheste âheste

Kaşınla çeşmin ey dilber
İdeli bağrımı yara
Bu çeşmim hûn eşkini
Saçar âheste âheste

Bu Ömer yâd-ı hicrinden
Gözi yaşın şarâb itmiş
[226b] Oturmuş künc-i firkatte
İçer âheste âheste

485

Süleymân

11'li Hece Ölçüsü

Evvel bahâr eyyâmları irişdi
Garîb bülbül gene güle kul olur
Derd ile şakıyup ötdüği zamân
İşidenin gözi yaşı sel olur

Bölük bölük seyre çıkmış güzeller
Kimi kırmızılar giymiş kimi allar
Açılmış bahâr sünbüller güller
Eyyâmıdır boş kadehler dolu olur

Gül yüzliler güller sokar başına
Rahm etmez âşığın çeşmi yaşına
Herkes sevdiceğin alır peşine
Yârinden ayrılan âşık deli olur

Güzellerin ak göğsünü açarız
[227a] Yollarına cândan başdan geçeriz
Gün bugün ki gündür biraz içeriz
Dünyâ bâkî değil bir gün gel olur

Güzeller kan ider bâde içdikce
Âlemi nûr dutar göğsün açdıkca

Kul Süleymân yâri öpüp kocdukca
Güzellerin yanacığı al olur

486

Mecnûnî

11'li Hece Ölçüsü

1 Yine bahâr irdi donandı allar
Dürlü libâs geymiş bağlar bağçalar
Her biri bir dürlü renge boyanmış
Kimi allar geymiş kimi akçalar

Görin şu feleğin bize fendini
[227b] Boynumuza takdı aşk kemendini
Dost gelür çözmeğe elem bendini
Düşme gelür bâğ üstüne bağçalar

Öğüt verdim öğüdümden almadı
Su'âl itdim hîçbir cevâb virmedi
Derd ü mihnet ben de mecâl komadı
Eli beter dâğ üstüne dâğ çeker

Mecnûnî gönlünden kaldır kinini
Çevirmezsin adûlardan yönünü
Doğru yeyen efendisinin nânını
Düşmenine kılıcını sağ çalar

487

Âşık Ömer

8'li Hece Ölçüsü

1 Dilberâ kıl merhâmet
Şeydâ gönül gamlanmasun
[228a] Hâtırım kılma perişân
Süveydeler nemlenmesün

Hey ne mümkindir efendim
Gül cemâlin seyr iden
Bülbül-âsâ yakılup
Pâyında sersemlenmesün

İmtihân ister isen
Ey meh-cebîn imtihân
Ben sana mâ'il geçerken
Yoğ idi devr-i zamân
Cennet kûyından cüdâ it sen

Rakibi sür hemân
Beyn-i uşşâka gelüp
Bir dahı âdemlenmesün

Sun-ı Üstâd-ı ezel
Vechindedir ayne'l-yakîn
Mülk-i hüsnün pâdişâhı
Sensin ey meh-cebîn
Sen Süleymân-ı zamânsın
Ey cemâl-i hûr-ı în
[228b] Vaslına nâ'il olanlar
Nice hâtemlenmesün

5 Âteş-i firkate yakma âşık
Şermedeni sâye gibi
Yerlere çalma garîb efgendeni
Hâk-i pâyından cüdâ itme
Bu Ömer bendeni
Pâdişâhım âlem içre
Adımız kemlenmesün

488

Bahrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil cünûn-ı aşkla mümkin mi şeydâlanmasun
Hâtır-ı mahzûnı hîç kâbil mi sersemlenmesün
Gamze-i hûn-rîzî nahvetle Rüstemlenmesün
Dîde-i bîçâreler bu derd ile gamlanmasun

Esb-i nâzınla hırâm itdikce ey serv-i revân
Lerzenâk olup kıyâs itdim zemîn ü âsumân
[229a] Çâk olurdı görse ebrû-yı nigâhın kahramân
Âşık mecrûh-ı dil yanınca merhemlenmesün

Sırr-ı aşkı anladım her veçh ile ilme'l-yakîn
Pertev-i envârı sultânım gibi bir meh-cebîn
Dâ'imâ cevr ü cefâdır meşrebin ey nâzenîn
Bende-i aşkın bu âlemde nice gamlanmasun

Merhamet kıl az kerem bîçâre Bahrî bendene
Lutf u ihsân it güzel başın içün efkendene
Kıl terahhum bî-riyâ bîçâre şermendene
Tende dergâh-ı belâ himmetin kemlenmesün

[229b]

489

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Yeşillendi dâğlar donandı bağlar
Gûşe-i gülistân ister gönlümüz
Açıldı goncalar bülbüller ağlar
Bu mahalde devrân ister gönlümüz

Bitdi şükûfeler mesîrelik çok
Şükr olsun Hudâya hîç ihtiyâcım yok
Bir gamzesi târumâr kirpikleri ok
Bir kaşları kemân ister gönlümüz

Meclis kurulsa sağ ile solda
Meyler devretse sürâhi elde
Çemenler üstünde sâye vü gölge
Şerâb-ı erguvân ister gönlümüz

Kanun'a uydursun mutrib rübâbı
Gonce-femler zemzemlesin şarâbı
Yüzü güller ref'eylesin hicâbı
Ter ü tâze fidan ister gönlümüz

Der Gevherî devletimiz tûl-ı emelim
Hakk'a lâyık gerek cümle amelim
Ağardı sakalım büküldü belim
[230a] Kocadıkça civân ister gönlümüz

490

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Neden düşdün ey gönül ol âfet-i devrâna sen
Rûz u şeb bülbül misâli başladın efgâna sen
Kendi hâlinde gezerken sevdâya dil virüp
Aklını zây eyleyüp oldun gönül dîvâne sen

Dem-be-dem feryâd idüp de dâ'imâ eylersin âh
Âsumânı dûd-ı âhın eyledi cümle siyâh
Hâline rahm eyleye şâyed bugün devletli şâh
Sîneni çâk eyleyüp de yüri var dîvâna sen

Ağladır âşıkların hîç güldürüp şâd eylemez

[230b] Gönlümün şehrini yakar lutf ile âbâd eylemez
Kanlı zâlim bî-vefâdır seni âzâd eylemez
Halâsı mümkin değildir düşme gel gümâna sen

Giceler tâ subh olunca dîde görmez râhatı
Bu zamâne hûbların âşıka yokdur rağbeti
Ey Ömer sen tâ ölünce çek bu derd ü mihneti
Dimedim mi mâ'il olma bî-vefâ cânâna sen

491

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bunca la'net yazdım vasfında cânâ
Bir beyt-i nâ-sezâ söylenmemişdir
Bin la'net oldum medhinde gûyâ
Öşr-i medhin aslâ söylenmemişdir

Numune-i kaddin nahl-i tûbâda
[231a] Tâb-ı aks-i veçhin şems-i duhâda
Dehânın vasfında özge dünyâda
Bir latîf mu'ammâ söylenmemişdir

Cemâline zâhir âsâr-ı kudret
Te'âlallâh zehî hüsnün letâfet
Lebinden aldığım esrâr-ı hikmet
Vehbîde ol ma'nâ söylenmemişdir

Ahvâlimi benim yâr-ı tannâzım
Remz ile fehm ider ol aşk-bâzım
Bî-zebân nigehle nâz u niyâzım
Lisânıdır ammâ söylenmemişdir

5 Meddâh add ideli beni ol perî
Artırdı zebânda nazm-ı perveri
Akrân arasında hele Gevherî
Böyle nazm-ı garrâ söylenmemişdir

[231b]

492

Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sîne gerdi bu gönül çarh-ı felâket suyına
Âsiyâb-âsâ gözümden şimdilik nem serpilür
Misk ü anber saçılur gûyâ cihânın rûyına

Her kaçan destârı yârdan mûy-ı perçem serpilür

Merdüm-i çeşmim giriftâr oldu mihnet mülkine
Bay idüp zencîr-i aşk düşdüm halîm-nâk mülkine
Yar-i müjgânın gelür yağma içün dil mülkine
Asker-i Tatar elinden tîğ-ı mübrem serpilür

Her kaçan mey nûş idüp cânâ seni yad eylerim
Bezm-i Cem olsa bu ... berbad eylerim
Verd-i ruhsârın içün şol denlü feryad eylerim
Göz yaşımdan gülsitânın içre şebnem serpilür

Gam görür mü hüsnünü seyr eyleyen nâzik beden
İstemez tâc u kabâyı ihrâm-ı aşkım var iken
Lutf ile itsen tebessüm mevc urup mâh-ı zekan
[232a] Âşık-ı dil-teşne üzre âb-ı zemzem serpilür

Kendüden geçmek gerekdir kim ki sevse dilberi
Cân ile cânânı görmüş var mı Âdemden berü
Sen şehîd-i tîğ-ı aşk olsan aceb mi Gevherî
Nâ-halef gelmez bu meydân içre âdem serpilür

493

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Geçdim ey dil cümleden bir tâze meh-rû bul bana
Bir söz anlar hâl bilür âlufte dil-cû bul bana
Her gören tahsîn idüp vech-i cemâline anın
Ruhları bir la'l-reng zîbâ-yı giysû bul bana

[232b] Âşıka çok nâz ider ağyâr-ı tarrâr istemem
Cevr idüp uşşâkın aldadır çeşm-i sehhâr istemem
Rind-i kallâş-ı cihân hem fitne mekkâr istemem
Serv-kad ince miyân bir çeşmi âhû bul bana

Söyledikçe her cevâbı dürr ile meknûn ola
Kaşları semmûr-ı Hindî kâmeti mevzûn ola
İnce belli la'l dudaklı her yeri uygun ola
Sîm beden gonca dehen revânı benler bul bana

Cân-ı dilden pendimi gûş eyle cânâ kıl hazer
Hep görenler zannedüp inmiş semâdan mâh-ver
[233a] Der ki Ömer döküle sükker lisânındır dizer

Sözleri dürr-i Aden kıymetde lü’lü bul bana

494

Nigâhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bezm-i aşk içre kaddin nahl-i dil-ârâ söylenür
Anberîn gîsûların kaddinden a‘lâ söylenür

Safha-i ruhsârın üzre zülf-i müşgînin senin
Nâdirü’l-emsâl bir tuğrâ-yı garrâ söylenür

Rişte-i dendânın ol hokka-i dehânında olan
Lü’lü-i şehvârdır kim dürr-i yektâ söylenür

Tîğ-ı gamzen kişver-i bâlâ bir âteş virdi kim
[233b] Bezm-i dilde unudulmaz dahı hâlâ söylenür

5 Seg rakîbi sür yanından sırr-ı la‘lin sormadan
Zeyn-i şâh-ı hüsne kuldan râz tenhâ söylenür

Hüsn-i hattın ârızın devrinde zîbâ-ter durur
Lezzet-i şehd-i lebin şekkerden a‘lâ söylenür

Vasf-ı hüsnünde Nigâhî bir halâvet virdi kim
Hâliyâ bir şâ‘ir-i şîrîn-gûyâ söylenür

495

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Cihânda olursa kişinin yâri
Benim yârim gibi serv-i nâz olsun
[234a] Güzellik mülkünün âdil sultânı
Hüsn-i Yûsuf gibi ser-firâz olsun

Ağladırsa gâhî tebessüm eyleyüp
Sînesin sîneme merhem eyleyüp
Başım seller gibi kerem eyleyüp
Derûnım derdine çâre-sâz olsun

Unutma bende-i gam-âlûdunı
Hatâdan saklasun Hakk vücûdını
Müyesser eyleyüp her maksûdını
Ömr-i devletleri hep dırâz olsun

Dîvân-ı aşkında olalı kâ’im
El açup her şeyden olmuşum sâ’im
Cemâlin gülşeni solmasın dâ’im
Açılsun gülleri bahâr yaz olsun

[234b]5 Gevherînin yâri hûbların hâsı
İki mîm hâ dâldir ism-i hecesi
Derd-mendin senden dâ’im ricâsı
İltifâtın her dem cevrin az olsun

496

Müstezâd-ı Ömer

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün
Mef’ûlü Fe’ûlün

1 Ey serv-i sehî sen geleli nâz ile bâğa
Ser çekmedi ar ar
Çok âlî-nesebler özini saldı ayağa
Kul oldı sanavber

Yek hâlin içün zülfüne âlem dolaşıpdır
Ancak beni sanma
Bir dâne içün gör nice kuş düşdü tuzağa
Dâm oldu musahhar

Zülfün saruben başıma sevdâ yeli esdi
Gel gör beni netdi
Kangı çiçek kokusudur doldı dimâğa
[235a] Cân oldı mu‘attar

Sünbül özini benzedüp ol zülf-i nigâra
Gitdi bilürler
Dâğlarda beter ol yüzi kara baş aşağa
Kaygulı mükedder

5 *Hem sen perînin menzili vîrâne gerekdir*
Yâ çeşmeler üstü
Gönlüm tegi vîrâne gözüm gibi bulağa
Gel hey perî peyker

Bir kâse şarâb istedüm ol sâkî lebindir
Sarhoş mudur bilmem
Gamzen beni öldürmeye yapışdı bıçağa
Çekdi bana hançer

Ey nûr-ı tecellî güneşi perde yüzünden
Bir gece götürsen
Pervâne tegi yana idim şem ü çerâğa
Göklerde çün ahter

Ey rûz-ı kıyâmet gününe münkir olanlar
Dilber gider oldu
İşitme sesin sûrunu çalındı kulağa
Oldu bana mahşer

Ger Âşık-ı Ömer dinden gider olsa
Zülfün hevesiyle
Rahmet yağışı toprağın üstüne yağa
Kabri dola enver

[235b]

497

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zâr-ı aşkım sevdiğim dilde nihân itmek de güç
Bende-i dildâr olup sırr-ı ayân itmek de güç
Sonra hicr-i yâr ile âh ü figân itmek de güç
Bekleyüp gûşe-i vahdeti mekân itmek de güç
Göz göre kendümi seyyâh-ı cihân itmek de güç

Mübtelâ şeydâ olanın kıldığı feryâdı gör
Hâr ile hem-dem olan gonca-i bîdârı gör
Cevre ta'lîm eyleyüp bed-hûy eden üstâdı gör
Öldürürsen evvelâ dünyâda kan itmek de güç
Sağ kosam hicr odına sînem nişân itmek de güç

Çekdügim cevr ü cefâlar vü derd ü belâlar bana
[236a] Sana dilberden olan tarz-ı edâlar bir yana
Her tarafdan senin ta'n ile sadâlar bir yana
Ka'înâtın halkını hep pîr ü pâk itmek de güç
Adûlar ta'n içün terk-i diyâr itmek de güç

Veh bîm-i meylim kesilmez bî-vefâdan hâr çok
Velî emri yok âhir fettânın çâresi yok
Fâriğ olmam haşre dek dildeki nâre çâre yok
Kâmet-i cevr-i nahl ile kemân itmek de güç
Şemâtet-i a'dâya terk-i diyâr itmek de güç

498

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

[236b]1 Ol benim efendim hûblar serveri
Ol şeh-i hûbâna kurbân olayım
Genc-i melâhatde doğan seheri
Ol meh-i tâbâna kurbân olayım

Nihânı lutf idüp mübtelâsına
Beni gark eyledi aşk deryâsına
Kaddini arz idüben gedâsına
Serv-i hırâmâna kurbân olayım

Sîneme yağarken yaşım boranı
Ol taht-ı hüsnüde tutdı mekânı
Hâb-ı nâza vardı çeşm-i mestânı
Elinde reyhâna kurbân olayım

Dizilmiş rûyına ol hâl-i fülfül
Mest ü hayrân kaldım ben garîb bülbül
Kararmış ruhları görünür gül gül
Verd-i handânına kurbân olayım

[237a]5 Cânâ senin aşkın meyhâne gibi
Beni bî-hûş itdi mestâne gibi
Gevherîyim câna pervâne gibi
Aşka yana yana kurbân olayım

499

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Seherde açılmış gonca gül gibi
Hâtırın şâd olsun gel efendim gel
Gönlümüz perîşân kâküller gibi
Gamdan âzâd olsun gel efendim gel

Gülmesün dâ'imâ bed rakîblerin
Tîr-i kemân oldı bu garîblerin
Nağmeye başlasun andelîblerin
İşi feryâd olsun gel efendim gel

Hadden efzûn meyler içilsün
Zülf-i şebden tâb-ı rûyın seçilsün

[237b] Âlem bahâr olsun güller açılsun
Felek âbâd olsun gel efendim gel

Hakk küşâd eylesün cümle umûrun
Dâ'ima berk ursun cebîninde nûrun
Cemâlin kemâlin zevk u sürûrun
Ömrün ziyâd olsun gel efendim gel

5 Şöyle meftûnundur dil ü cân perî
Bir nigâha füruht eyledim seri
Bâzâr-ı aşkında bugün Gevherî
Kulun âzâd olsun gel efendim gel

500

Nazmî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir nesne eyleyeyim yârân size hikâyet dostlar
Bir gün kul eyledi âğâ-yı zîşân
[238a] Varup bir meyhâneyi eyledi gâret
İçi dolu kâfir cühûd müslimân

Var idi her milletden bir nice âdem
Cingân Urum Arab Acem
Meclis meclis olup bî-gam
Bâde içerlerdi anda nümâyân

Nâgihân tebdiller içeri girüp
Herbiri birisinin yakasın dirüp
Âğâda geçüp bir yere oturup
Emr itdi anlara ideler meydân

Bir yere cem oldu kavm-i yehûdân
Anların da çıkdı semâya feryâdı
Arkası üstüne yıkup cühûdu
[238b] Döküldi meydâna değnek firâvân

5 Bir çanak bâde ile oldukda fürûmâye
Uğratdık başımızı derd ü belâya
Cühûdun da sesi çıkdı semâya
Abnûr sînûr deyü eyledi efgân

501

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gayreti aşkınla cânâna tüvân olsam gerek
Nâtüvân idüp vücûdum lâ-mekân olsam gerek
Lâ-mekân olup cihânda bî-karâr olsam gerek
Gün gibi aşkınla âhir râygân olsam gerek

Râyegân olmak ne şeydir kendüyi ehl-i gama
Gam yemem aşkınla cânâ çün irişdim bu deme
[239a] Dem-be-dem arz-ı derûnum fâş idüp ben âleme
Âlem-i uşşâk içinde dâstân olsam gerek

Dâstân olmaz bir âşık itmeyince terk-i ser
Ser veren râhına gelsün *es-selâ* der yer-be-yer
Yer-be-yer meydân-ı aşkda tâ bilesin ser-te-ser
Ser-te-ser âşıklarınla imtihân olsam gerek

İmtihân olsun soranlar mülk-i aşkın milketin
Milket-i aşkın beğenmez bu fenânın devletin
Devlet-i hüsninde cânâ zabt idüp aşk milketin
Mülk-i aşk içinde şâhım kâmrân olsam gerek

[239b]5 Kâmrân efkenden olmakdır senin ey nev-civân
Ey civân-ı uşşâka nesne gösterir bu çeşm ü cân
Cân fedâdır bu Ömer vakt ola bu ber-zamân
Ber-zamân ile cihânda bî-nişân olsam gerek

502

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İzdiyâd-ı ömr içün yâr ile ülfet bekleriz
Nev-bahâra muntazırız ayş u işret bekleriz
Cümle eşcâr ü şükûfe zeyn olur mürgân ile
Biz dahı mürgân ile bir kerre vuslat bekleriz

Herkesin kalbinde hûbân durmaz anı yâd ider
Andelîbin gör figânı dâ'imâ feryâd ider
[240a] Fâsık ile hem-dem olma kalbini ifsâd ider
Çekmişiz bâş hırkaya gûşe-i vahdet bekleriz

Sahn-ı gülşende nice yıllar iderdim âşiyân
Gâh olur güller gelir bülbülleri eyler efgân
Âhiri elbet fenâdır kimseye kalmaz cihân
Tekye-i gamdır mekânın hayl-i müddet bekleriz

Bu müsâfir-hânedir çün ülfetinden it hazer
Niceler Îrânı Tûrânı eylemiş geşt ü güzer
Kiminin fikrinde yâhû dâ'imâ ağlar gezer
Sîne-uryân göz yumup dünyâda uzlet bekleriz

5 Ey Ömer bu dehr-i dûnı bî-vefâ görmekdeyüz
[240b] Ömrümüz tûmârını kat-be-kat bükmekdeyüz
Hırman-ı ömri savurduk dâneler dermekdeyüz
Âsiyâb-ı çarha geldik şimdi nevbet bekleriz

503

Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Defter-i uşşâk içinde adımız mastûrdur
Bu perîşân gönlümüz yâr zülfüne mansûrdur
Kimseler ta'n itmesün aşk ile sermest olduğum
Dinle zâhid âşıkın rüsvâylığı meşhurdur

Ara yerde bed rakîbler hemân nisbet iden
Akıbet menzile iren aşk-râhın gözeden
[241a] Arz-ı hüsn it manzar-ı uşşâka ey sîm-beden
Danışup Rıdvâna girdim bâğına desturdur

Âsitân-ı yâre vardım ol serv-i pâya şükür
Zinde oldum haste iken sanki dünyâya şükür
Yâr ile vuslat müyesser oldı Mevlâya şükür
Oldı kalbim pür-ziyâ gönlümüz ma'mûrdur

Bin nasîhat ider iken gül ider mi mâşuka
Sevme kâzib dilberi vir gönlüni bir sâdıka
Çok dalâletin içinde mevt irişür âşıka
Bin şehîd mertebesi yazılur zünûb mağfurdur

[241b]5 Dil-rübâlar çekdirirler uşşâka sen çekme emek
Ol sa'âdetdir anı fehmeylemez her bir eşek
Gevheri yârdan hamâkatdır şikâyet eylemek
Ki cefâ-yı dilberân âşıklara ma'zûrdur

504

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tel tel olmuş ey perî sırmaya benzer perçemin
Hatt-ı sırma-yı siyeh-âsâya benzer perçemin
Dağıdup bâd-ı sabâ dökmüş mücellâ hattına

Sünbül-i müşg-i Hoten-ârâya benzer perçemin

Ruhların bir verd-i ra‘nâ meh-cemâlin nûr gibi
Leblerin kand-i nebâtdır gerdânın kâfûr gibi
Derd-mend âşıkları ber-dâr ider Mansûr gibi
[242a] Şâh-ı âlem tûğ-ı serd-ârâya benzer perçemin

Zînet-i tâvûs-veş râyında olmuş müstetâb
Zulmet içre ger tulû itmiş sanasın âfitâb
Çetr olup ol hümâyûn her taraf çekmiş tınâb
Bârî-gâh-ı çeşme-i kübrâya benzer perçemin

Sebkat itmemiş cihânda yok nazîrin ey güzel
Çok güzeller mat olur hüsnün görüp olmaz bedel
Şol berât-ı hüsnine çekmiş berâtı Lem Yezel
Şöyle mastûr eylemiş tuğrâya benzer perçemin

5 Vasf olınmaz ey Ömer ki çâk olur aklın hele
[242b] Gam mıdır bu hüsnile salsa cihâna velvele
Hâsılı her bir teline Rum harâcı az gele
Bî-bahâdır anber-sârâya benzer perçemin

505

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Giryeden zannitmeniz kim gözlerim zâr incidir
Katre katre dökdüğüm eşk-i güherbâr incidir
Seyr-i ruhsârın yanında mest olup kalmakdayım
Bilmezim ki âşık-ı dildâr-ı dildâr incidir

Sad cefâ kılsa bana dâd eylemem dildârdan
Çekdiğim ben bilirüm ol bed-likâ ağyârdan
[243a] Bülbülün şekvâları tenhâ değildir hârdan
Çûşa gelür âh u figân anı gülzâr incidir

Sûz-ı aşkım dem çeküp kasr-ı vücûda saldı tâb
Şimdi bir şûh-ı cihâna olmak ister intisâb
Meh-cemâlin perde-i zülfünden itmezse nikâb
Kim şaka sığmaz meseldir penbe-i nâr incidir

Devr-i adlinde yaraşmaz şânına ey bu’l-kerem
Hep kapunda hâsıl itdim bunca bin dürd ü elem
Var iken zahmım yine hâlî değildir dem-be-dem

[243b] Dokunur taşı hasûdun sînemi yâr incidir

5 Ey Ömer şi‘rin bilenler erbâb-ı nazmın hâssıdır
Bed-sühan tab‘ın metâ‘ına belâ mıkrâsıdır
Tîğ-ı nazmın kılırım aşkın çeker gavvâsıdır
Pes güzer eyler sadeften dürr-i şehvâr incidir

506

Muhammed

11’li Hece Ölçüsü

1 Hakîkî âşıkı bulmak istersen
Murâdımız gonca gamdır bize gel
İçüp aşkın meyinden kanmak istersen
Murâdımız böyle demdir bize gel

Nâzlım geçmeden hûbluğın çağı
Niçün dolaşursın taşı ile dâğı
[244a] Seyr itmek istersen bahçe vü bağı
Varma rakîblere kemdir bize gel

Bin doğursın seni doğuran ana
Yûsuf-ı sânîsini şimdi zamâna
Serinden geçenler gelsün meydâna
Söyle seni seven kimdir bize gel

Sevdiğim açılmış yanağın alı
Yüzüni görenin hor gelür falı
Tûtî dillim lebin sükker misâli
Azîz başın içün emdir bize gel

5 Lutf idüp sevdiğim kaşların çatma
Kasâvete düşüp kayguya batma
Muhammed garîbdir lutf it ağlatma
[244b] Bu dîdemden akan nemdir efendim

507

Semâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Hele bir dilber-i mümtâz güzellikde sevilmez mi
Kıla uşşâkına i‘zâz güzellikde sevilmez mi

Doğar günden yüzü enver cemâli mâh zîb ü fer
Bu âb u tâb ile dilber görüldükde güzellikde sevilmez mi

Çıkınca seyre ol meh-rû çekilür aşkına yâhû
O çeşmânıyla ol ebrû görüldükde güzellikde sevilmez mi

Güzellik bâğının virdi nihâl-i tâze dırahtı
Meded ol lâle-veş kaddi görüldükde güzellikde sevilmez mi

[245a]5 İder ağyârdan ol nefret virir bendesine ruhsat
Fedâyî böyle bir âfet görüldükde sevilmez mi

508

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Şunda bir dilberin âhû gözleri
Aklımı fikrimi eyledi târâc
Güftâra gelince şîrîn sözleri
Bitirür lebinden sükker ü güllâc

Ben gibi ölümli hastası çokdur
Kaşları yay olmuş kirpiği okdur
Melâhat mülkünde nazîri yokdur
Dilberler içinde cümleye ser-tâc

Ko gamdan derûnum gamgüsar olsun
Âteş-i hicrinle sînem nâr olsun
Olursa sen gibi şivekâr olsun
Gönül gayrısile etmez imtizac

Ol perîye her kim bir nazar kılar
Aklını cem idemez dîvâne olur
Yoklukdan el çeküp ganîmet bulur
Envâr-ı hüsnünden bir kez alan bâc

[245b]5 Kemân ebrûları kıl kalemle çekilmiş
Gören üftâdenin kaddi bükülmüş
Hâl-i hindûları rûya dökülmüş
Sanki tavâf ider Kâ'beyi huccâc

Gevher der bülbülüm koklamaz gülüm
Kadd-i bâlâsına irişmez elim
Rû-be-rû söylesem dolaşur dilim
Arz-ı hâl sunmağa kaldım ihtiyâc

509

Za'îfî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ne acebsin gamzesi cellâd imişsin bir zamân
Bî-mürüvvet bî-kerem bî-dâd imişsin bir zamân
Gülşen-i hüsnün görenler hâliyâ hayrân gezer
Bâğ-ı hüsnün bülbül-i feryâd imişsin bir zamân

Nice âşıklar yolında virdiler cân u seri
[246a] Sevmesün âlemde kimse bî-terahhum dilberi
Kendüyi hadden tecâvüz itmek içün ol perî
Yâdile dost âşinâya yâd imişsin bir zamân

Bir bölük üftâde el-ân itmede geşt ü güzâr
Arz-ı hâlim yanlış olmuş gamzen itsen der-kenâr
Hâl ü hattın yâs u mâtem tutsa şimdi yeri var
Mübtelâlar ağlayub sen şâd imişsin bir zamân

Der Za‘îfî kimse bilmez çekdiğim gavgâları
Neyleyem sevmiş ezelden bu gönül mehpâreyi
Levh-i bâbında yazılan ol kemân ebrûları
[246b] Okuyanlar der mübârek-bâd imişsin bir zamân

510

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Meftûnun medh etsin hüsnin evsâfın
Hitâb olsun mu sultânım ne dersin
Âşıka itdügin cevr ü cefâlar
Hesâp olsun mu sultânım ne dersin

Seni seven neyler bahçe vü bağı
Hüsnünde kurulmuş gönül otağı
Yıkılup perîşân gönlüm yatağı
Harâb olsun mu sultânım ne dersin

Olur olmazların sözine kanup
Gel bizi reddetme halka inanup
Sûzân-ı aşkınla bu bağrım yanup
Kebâb olsun mu sultânım ne dersin

[247a] Âlemi yakdı ey çeşm-i hûnun
Söyle kaşlarına yok mu emânın
Âşık Ömer ayağın altında senin
Türâb olsun mu sultânım ne dersin

511

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey cemâli gonca-i dâru’l-irem[498] cânâ ferîd
Çekmemiş kaddin gibi bâğ-gehini[499] bir nev-resîd
Hâtırım aldın ele bin lutf ile şâd eyledin
Ey güzeller serveri Mevlâ kıla ömrin mezîd

Bakışın âhû-sıfat hayrân ider cân u teni
Öyle dem-beste kılan şîrîn kelâmındır beni
Genc-i dil hâlî kalur gamdan kaçan görsem seni
[247b] Tâzeler şevkin derûnım içre bir aşk-ı cedîd

Ehl-i diller câm-ı aşkın cür‘asından kandılar
Pertev-i hüsnin görüp pervâz[500] gibi yandılar
Ârızında fülfülün cânâ görenler sandılar
Seyr içün sahrâ-yı Rûma çıkdı bir hindû-yı cerîd

Nedir ol çeşm-i siyeh-ebrû yüzinde reng-i hâl
Hışmile baksan idersin âşıkın kaddini dâl
Kudretinden şöyle kim ögmüş yaratmış Zü’l-Celâl
Kevkeb-i bahtın senin ferhundedir necmin sa‘îd[501]

5 Der ki bu Âşık Ömer ey hüsn-i hulk-ı reng-i mâh
Dilerim yavuz nazarlardan emîn itsün İlâh
[248a] Kaddine eğri bakanın kâmeti olsun kûtâh
Sana kim kem sansa kahr eylesün Rabbü’l-mecîd

512

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Şunda bir cânânın Rumda Acemde
İderler medhini Buhâraya dek
Gözlerim cemâlin gördüğüm demde
Girdim arz-ı vasla temennâya dek

İntizârdır bir dem duramaz gönül
Aklını başına diremez gönül
Üç yıldır yüzini göremez gönül

[498] Dilde adım, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 201.
[499] Bâğ-ı kühen, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 201.
[500] Mihrin görüp pervâne, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 201.
[501] Tâli-i necmin senin ferhundedir bahtın saîd, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 201.

Dahı müddet çeker bir iki aya dek

Hakkın kudretleri gelür mi yâda
Neler yaratmışdır neler yarada
Görmedim akranın akda karada
Geşt itdim âlemi tâ Basraya dek

[248b] Mu‘anber zülfüne cilâ eylemiş
Hem-seri uşşâka belâ eylemiş
Bütün Rumeline salâ eylemiş
Tâ gelüp çıkınca Galata’ya dek

5 Ömer ol perînin sînede nârı
Yakdıkca artırdım âh ile zârı
Ayakdaş ideydim kendüme yârı
Alur da giderdim tâ Konya’ya dek

513

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Yüz sürüp pâkine serv-i bülendim
Gözyaşım akıtdım bir kenâra dek
Bulmadım akrânın ey leb-i kandim
Cüst ü cû eyledim gül-izâra dek

Cihânda nazîrin yokdur dimezdim
[249a] Seng-i seyâhatla sînemi ezdim
Kâh âbda kâhî karada gezdim
Rum ilin dolaşdım Temaşvâr’a dek

Âteş-i aşk ile tutuşup pişenler
Sevdâ-yı gamla aklı şaşanlar
Şitâda kahrına mazhar düşenler
Katlanur lutf ile nev-bahâra dek

Seyr idenler didi Şam’da Musul’da[502]
Görmedik bu kadar da böyle usûlda
Arab’da Acem’de yok Anadolu’da
Tâ gelüp çıkınca Üsküdar’a dek

5 Ömer Ferhâd ile tezvîr ideydim

[502] Mısır’da, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 528.

Yıkup kûh-ı aşkı öz bir[503] ideydim
[249b] Leb-i şîrînimle söz bir ideydim
Alup giderdim Kandahâr'a dek

514

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bâde içdikce şehâ rûyın senin gül güllenür
Bu derûn-ı dil-güşâmız zâr ider bülbüllenür
Dest-i pâkinle sanup peymânede izâz eyle
Sâkî sana geldikçe nâz ider gülgüllenür

İsmimiz lutf ile câna defter-i uşşâka yaz
Cümle minnetler recâlar budur mutlak niyâz
Kaş hem siyâh kirpik siyâh hem dahı benler siyâh
Hem sadâdır benlerin cânâ senin fülfüllenür

Âşıkı âşığınadır dinler mi bizi gönlümüz
[250a] Kendimize bir belâdır yine kendi gönlümüz
Tuğra-i zülfin ile bağludur şimdi gönlümüz
Arsa-i aşkınla cevelân eyleyüp düldüllenür

Niçe fâriğ olayım ben sen güzelden sevdiğim
Bâ-husûs senden mürüvvetler sezelden sevdiğim
Bu Ömer Ferhâdın olmuşdur ezelden sevdiğim
Leb-i şîrîninle lezzet var senin mül müllenür

515

Beyt

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sev seni seveni hâk ile yeksân ise de
Sevme seni sevmeyeni Mısra sultân ise de

[250b]

516

İlâhî-i Mahvî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sivâ efkârının cündi gönül mülkin harâb itdi
Elim al düşmüşem kaldır meded Mevlâ-yı Rahmânım
Emel arzûsunın odı yakup bağrım kebâb itdi
Elim al düşmüşem kaldır meded Mevlâ-yı Rahmânım

Elest rûh-ı insânı çün aldı ahd ü peymânı

[503] Düz yer, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 529.

Nüzûl itdikde dünyâyı dola ol emr ü fermânı
Gelince âlem-i mülke unutdum mülk-i Yezdânı
Elim al düşmüşem kaldır meded Mevlâ-yı Rahmânım

Hulûs üzre ibâdetle teveccüh eyledim sana
Gelür kalbe sû-yı fikr komaz hergiz beni bana
Elimde kuvvetim yokdur havâya meskenim ana
Elim al düşmüşem kaldır meded Mevlâ-yı Rahmânım

[251a] İlâhî cümlenin kasdı rızana olalar kâ'il
İnâyet senden olmazsa ya kimdir matlaba vâsıl
Kerem bâbında devrândan biridir Mahvî-i sâ'il
Elim al düşmüşem kaldır meded Mevlâ-yı Rahmânım

517

Kıt'a

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Râyiç olmaz her zamân nakd-i temennâdır bugün
Ağlama ey hoca kim ümmîd-i dünyâ böyledir
Gâh yakar pervânesin gâh sûz-ı dil izhâr ider
Muktezâ-yı meşreb-i şem'-i şebbâz böyledir

518

İlâhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey Hudâyâ gün-be-gün hâlimiz diğer-gûn olmada
[251b] Tîğ-ı fikrile derûnım şerha şerha kesmede
Rûz-ı şeb mâr-ı ecel ömr-i dırahta çıkmada
Zi'l-günâh ikbâli afvınla eyle behre-yâb

İzz ü şevketle mükerrem hakîm-i deverân iken
Kazmışım hâk ile bir gün âleme sultân iken
Bilmezim hâlim nola uryân ü sergerdân iken
Zi'l-günâh ikbâli afvınla eyle behre-yâb

Emrâzın itmek devâsı her dem istiğfâr imiş
Ne elem üzre geçersin Hâlikın Gaffâr imiş
Afv ider bunca günâhı ol Ganî Settâr imiş
Zi'l-günâh ikbâli afvınla eyle behre-yâb

Fakr ile mahzûz olurum dehre sultân olmuşum
[252a] Hîç gerekmezdi bu emvâl-i halka unvân olmasam
Müşkîl olurdı eger ümmete burhân olmasam
Zi'l-günâh ikbâli afvınla eyle behre-yâb

519

Seyfî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Mecnûn-ı Hudâ olanı zencîre çekerler
Şol tâlib-i Hakk âşık bir yire çekerler

Fer‘iyye bilinür yine bu âlemin aslı
Ma‘nâ bileni lafz ile takrîre çekerler

Dil derde düşüp istese dîdâr-ı Hudâyı
Pirân-ı hakikat anı tedbîre çekerler

Bu kânı yekûn ile ey hoca bu olmaz
Bu dersi bilen âşık tefsîre çekerler

5 Seyfî bilürüm deme sakın ilm-i ledünnî
Erbâb-ı tarikat seni ta‘bîre çekerler

[252b]

Hâme-i gevher-feşân olursa andelib bana

520

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey perî peyker dehânın nükte-i mîmden midir
Şîve-i nâz eylemek bu dersi ta‘lîmden midir
Kâmetin tûbâ vü ar ar ruhların bâğ-ı irem
Çeşm-i pâkin sevdiğim zerden mi yâ sîmden midir

Ol adû-yı bed-likâsın şâha zemmim söylemiş
Kendi zâtın keşfedip ya bana ol neylemiş
Bî-sebep ol bî-mürüvvet katlime kasd eylemiş
Bilmezim ağyâr ile itdügi terkîmden midir

Gelmemiş mülk-i cihâna sana benzer bir güzel
[253a] Şimdi hûblar içre sensin bî-nazîr bir güzel
Âdemi ahsen yaratdı ol Hudâ-yı Lem-Yezel
Dest-i kudretden midir bu nûr ta‘zîmden midir

Ehl-i diller dürr-i gevherler gibi söyler kelâm
Kâmilin noksânı olmaz zîrâ her şey tamâm
Der ki Ömer nâz ile ol mehlikâ verdi selâm
Kendi lutfından mıdır bu sırr-ı teslîmden midir

521

Nigâhî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dil ü dîdemi rûşen eyleyen meh-cebînimdir
Hive efzâ-yı âlem ol leb-i cân-âferînimdir

[253b] Diğer gûn eyleyen hâlim perîşân iden ahvâlim
Benim ol hâl-i müşgînim ol zülf-i anberînimdir

Seher ki andelîbi nâle vü efgâna başladım
Giceler derd ile tâ subha dek âh u eninimdir

Gam-ı yârim beni bir lahza tenhâ komasa tan mı
Refîkimdir enîsimdir yakînimdir karinimdir

5 Beni men idemz o dil-rübâdan ta'na-i ağyâr
Habîbimdir tabîbimdir efendim nâzenînimdir

Nişân iden beni derd oklarına ey müselmânlar
Rakîbimdir pelîdimdir benim dîv-i la'înimdir

Nigâhîye hem-derd mi olsa bir kez ol şeh-i kişver
[254a] Kulumdur derd-mendimdir kemînim kemterînimdir

522

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her kaçan dîvâneler bâzûsına yağ oynadır
Yedi kat zencîr-i aşkı debredüp bâğ oynadır
Kabza-i kudret kaçan kasd ile balçâğ oynadır
Şerhalar hûn-ı ciğerden kanlı ırmağ oynadır

Anlamaz her bir denî gencine-i gâyetleri[504]
Ol sebebden gevherin nâdir düşer sâhibleri
İş bu rakkâs-ı köhen şâd eylemez tâlibleri
Ha bir iki gün yüze güler ider lâğ oynadır

[254b] Her ne denlü âşıka cevr itse şûh-ı cihân[505]
Aşk-ı âşıkdan ırâğ olmaz yine meyl-i civân
Sanma te'sîr eylemez ol serve âh-ı âşıkân
Bâdî kim tuğyân ider bî-şübhe pîrâğ[506] oynadır

[504] Gâipleri, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 269.
[505] Ol hûr-ı cinân, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 269.
[506] Toprağ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 269.

Genc-i istiğnâda beklerse nola dârâ-yı aşk
Şîr-i nerden yüz çevirmez merd-i bî-pervâ-yı aşk
Şöyle bir şîrîndir[507] çalsa yed-i tûlâ-yı aşk
Tâ semâdan üstihânı gâve varsâğ oynadır

5 Bir acep âyînedir âyîne-i vech'ül-kamer
[255a] Gösterir aynıyla yüz dehre mürûr itdikce fer
Ey başında mâh-ı nev sanma görinen ey Ömer
Çarh geçer[508] tâlib-i dünyâya parmağ oynadır

523

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bîmâr-ı aşkınım hayl-i zamândır
Haste-dile sıhhat ne zamân gelür
Âteş-i hicrin ile hâlim yamandır
Acep dem-i vuslat ne zamân gelür

Teşrîfe va'd itdi ol çeşm-i fettân
Hânemizde bir şeb olmağa mihmân
Yollara muntazır dîde-i giryân
[255b] Ol kân-ı mürüvvet ne zamân gelür

Hilâfa va'detdi ol kaşı bâlâ
Buna râzı mıdır hazret-i Mevlâ
Merhâmet itmezsin âşıka aslâ
Zâlim sana şefkat ne zamân gelür

Tâkatim kalmadı âh ile zâra
Kat'-ı ümîd itdim gayrı ne çâre
Bin tâlibi var iken visâl-i yâre
Gevherî'ye nevbet ne zamân gelür

524

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ağladır âşıkları ebrû bıcağı perçemin
Karalar geymiş perîşândır bayağı perçemin
[256a] Yanmasun yakılmasun hîç asker-i Hindûların
Sâye salmış her yana kurmuş otağı perçemin

[507] Ser-tîzdir, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 270.
[508] Keç-rev, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 270.

Müjgânınla la‘l-veş al kana boyanmış iken
Çeşm-i hûnın câm-ı zehrin nûş idüp kanmış iken
Şem‘-i rûyun âteş-i sevdân ile yanmış iken
Sîneme urdu yine dâğ üzre dâğı perçemin

Serv-kaddin ey perî sevdâ durur tûbâlara
Gonca-i hüsnün temâşâdır gül-i hamrâlara
Îsâ nutkundan hayât virdi dil-i şeydâlara
[256b] Anberin sünbül karanfildir o bâğ-ı perçemin

Kaşların kara yüzün nûr u ziyâsı âfitâb
Çeşme-i zemzem dehânın leblerin reng-i şarâb
Zînet-i ruhsârın üzre gîsûların olmuş nikâb
Salmışdur kâküllerin olmuş tuzâğı perçemin

5 Dehr-i dûnun ol Süleymân-ı zamânı hâtemi
Vaslına irmek içün âşüfte ider mâtemi
Ekserî Âşık Ömer geydürmesün bu perçemi
Yakdı çeşmim âteş-i aşk çerâğı perçemin

525

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Sînem üzre adedi yokdur dağların
Yâr elinden yaralıdır bu sîne
Çarh-ı felek beni saldı dağların
[257a] Bulmaz yine dumanına bu sîne

Gurbetdeyim mekânımdır yâd iller
Zemmim idüp nitse gerek yâd iller
Şimdi yârin ellerini yâd eller
Ben irmedim ayağının bûsına

Gönül cân rahşıdır âkil uyandır
Er odur ki dizginine uyandır
Bana sun şerbet-i la‘lin uyandır
Firkat ile yeter yandı bu sîne

Kulağıma sesi çaldı geçenler
Kanı noldı bizden evvel göçenler
Kabrimi yol üzre salın geçenler
Şefkat ile nazar itsün bu sine

5 Ömer deyü anayım aklım yitürdüm
Mihnet köşesinde haste yaturdum
[257b] Elif kaddim bugün Kâfa yetürdüm
Gayrısını irgür nice bu sîne

526

Türkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çok zamândır mübtelâyım gözleri mekkâre ben
Aklımı zâlim aldın düşmüşüm efkâra ben
Âşinâlık itmekden bilmem bu ne garaz
Söyleyin ol bî-vefâya uğrasın üç günde bir

Güle güle itmez oldı kulına fermânını
Ayırdılar ayrı gitdi derdimin dermânını
Ol adû-yı nâ-sezâyı ömrünün harmânını
Rüzgâra viresin de savurasun üç günde bir

Bilmem ol küstâh yâre kaçan oldı âşinâ
İşitdim ki mâ'il olmuş gözleriyle kaşına
[258a] On iki mervân muhibbî ol rakîbin başına
Çekerek ism-i Settârı varasın üç günde bir

Gün-be-gün artırup derdin firkatle âh sal
Bir uzak menzili göster gelmeyicek râh sal
Rakîbe beddu'â itme sen Osmân Allâh'a sal
Derd-i firkat ile bağrın doğrasın üç günde bir

527

Gevherî Tekerlemesi

8'li Hece Ölçüsü

1 Yine evvel bahâr oldı
Yeter gonca gülün dağlar
Derûnım lâle-zâr oldu
Öter hûb bülbülün dağlar

Gülün bitdi dirler
Bülbülün ötdi dirler
[258b] Benim dil bülbülüm ötmez
Açılmaz gonca dehânım

Kime feryâd eylesem
Cevr ile hâlim yamandır

Murâdı ancak cefâdır
Cevri çok kaşı kemândır

Bir koculcak zamândır ey
Cûşa gelüp ne çağlarsın
Dertli sînemi dağlarsın
Benim içün mi ağlarsın

Yaşın sel sel olmuş
Sahrâlar gül gül olmuş
Herkes sevdiğini almış
Gitmez gözin yaşı dağlar

Ben de alsam sevdiğimi
Hûb dırahtlar sâyesinden
Terimi içecek zamândır

Dili bir yâre düşürdüm
Anınçün aklım şaşırdım
[259a] Senin ile söyleşürdüm
Söyleyeydi dilin dağlar

Geçdim dil ü cândan
Ben geçmezim yavrum senden
Kim didi yâr geçdi benden
İnanman beğler yalandır

Her dırahtın bir Tûbâdır
Nazarın mahz-ı kimyâdır
Âşıka bâğ-ı Me'vâdır
Memleketin elin dağlar

Ellerin donanmış
Sünbüllerin yasanmış
Tûtî kumrılar uyanmış
Figân ile perver olmuş
Âşıklar dûd-ı âhımdan

Adûlar Leylâmı alup
[259b] Gözüm kan yaş ile dolup
Gevherî der Mecnûn olup
Size geldim bilin dâğlar

Yârdan cefâ gördüm
Bir iken bin oldı derdim
Yoluna serimi virdim
Dâ'imâ başın dumandır
Nice bir nâz u istiğnâ
Helâke yüz tutdum billâh
Amândır beğler amândır

528

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kûy-ı yâre bugün seyrâna vardım
Geçilmez râhın üftâdelerden
Zannitim hemân dîvâna vardım
Zülfün görmedim dildârelerden

Akl u dil mürg-veş gitdi kühsâra
Ol çeşm-i şehbâzın kasdı şikâra
Ben didim görünce ol sitemkâra
[260a] Ne istersin bir iki âzâdelerden

Ben şimdi tâze bir dilber olsa
Tâze merhem tâze derdi sar olsa
Sâkîyâ bezm-i mey neşve-ger olsa
Biz çokdan usandık bu bâdelerden

Dilâ sen kendini bî-mecâl eyle
Bu yolda emeğin gel helâl eyle
Ser-â-pâ cihânı gez su'âl eyle
Var mı vefâ bulmuş rû-sâdelerden

5 Gevherî gelelden sahn-ı berbâda
Çok germ ü serd olduk biz de dünyâda
Yeğdir kadir-şinâs Karavaş-zâde
Kadr ü kıymet bilmez beg-zâdelerden

529

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ey gönül sen nice âşıkım dirsin
[260b] Âşıkda dîde-i giryân gerekdir
Bir iki âh ile sâdıkım dirsin
Sîne-i sâdıkda nişân gerekdir

Ahd ü peymânına vefâ itmeğe
Gülşen-i melâhatda nevâ itmeğe
Bu yolda başunı fedâ itmeğe
Hakikat sâhibi cânân gerekdir

Gâyet güzellikden sevilmez güzel
Nakş-ı dîvâr sevmek insâna halel
Hüsn-i rûz-efrûzı Yûsufdan bedel
Hüsn-i hulkı dahı yektâ gerekdir

Her seherde nâlân itmeğe bülbül
Serv-kad gonca-leb ruhları gül gül
Bir yana hâl-i hat bir yana kâkül
Revnak-efzâ-yı bâğ cânân gerekdir

[261a]5 Kâmil yok kâmilin rağbetin bilür
Hâsılı her millet milletin bilür
Gevherî yektânın kıymetin bilür
Kadir-şinâs ehl-i irfân gerekdir

530

Gevherî

8'li Hece Ölçüsü

1 Bize hergün cefâ vü nâz
İden cânânı gördün mü
Nigâhı bir acep tannâz
Çeşm-i fettânı gördün mü

Ezelden severdim anı
Sanırdım merhamet kânı
Unuttu ahd ü peymânı
Ol bî-amânı gördün mü

Acep bilsem ana noldı
Yeni bir âşık mı buldı
Bize adam dimez oldı
Garîb seyrânı gördün mü

Bizi yâd itmeğe bâ'is
Sebebdir ol rakîb-i telbîs[509]

[509] Duruyor karşımda habîs, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 545.

[261b] Melek yanında ol iblîs
Adû şeytânı gördün mü

5 Nedir ey Gevherî derdin
Cihânın nolduğun bildin
Ömrini firkate virdin[510]
Acep[511] hicrânı gördün mi

531

Gazel

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sabâ lutf eyle cânâna figânımdan haber-dâr it
Cemâl-i gülşeni sûz-ı nihânımdan haber-dâr it

Ölümlü hastayım bir kez nigâh-ı iltifât itsün
Tabîbim çâresizim dertli cânımdan haber-dâr it

Hazer kılmaz ne yolına gelür vallâhi billâhi
Gözi âhûsı çeşm-i hûn-feşânımdan haber-dâr it

Çıkardı âhım eflâke cefâdan kâmetim bükdi
[262a] Gazâl-ı vahşîyi tîr ü kemânımdan haber-dâr it

5 Yeni başdan Ömer düşmek diler hicr ile feryâda
Meded ol serv-i tîğ-ı cân-sitânımdan haber-dâr it

532

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sevdiğim Hakk beytine azm eyledik bu çağ ile
Hakk mu'înin ola düşmenler önünden dağıla
Anda sen mihr-i âlem sancâğı ile gitmede
Bunda ben leşkerin pâyına alam kolçağ ile

Gâhî bir nâlemi gûş it gâhî bir pendim işit
[262b] Kalbini sâf eyleyüp doğrı sadâkat üzre git
Anda sen ihrâma gir *lebbeyk lebbeyk* savtın it
Bunda ben uryân olup cismim yakam budağ ile

Senin İsmâil-veş kurbânın olsun cân ü ser
Eylesün başın tıraş olsun Safâda Merveler
Anda sen beytin tavâf itdikce her şâm u seher

[510] Aceb hicranla can verdin, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 546.
[511] İlm-i, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 546.

Bunda ben kuyun tavâf idem yalın ayağ ile

Gam değil Âşık Ömer itsem yakalar çâk çâk
Büsbütün dünyâ yanar ümmetim bir âh-ı sûz-nâk
Anda sen nûş eyle âb-ı Zemzemi ey nesl-i pâk
Bunda ben nûş eyleyem zehrin senin bardağ ile

[263a]

533

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Âlemin bâğına seyrâna geldim
Yâr koynunda nara benzer nar sesi
Gûşıma dokunur ihsâna geldim
Ayva sesi turunç sesi yâr sesi

Aşk ucundan sere gör neler geldi
Sanma kim sevdiğim derdimi bildi
Rüzigâr estikçe bağrımı deldi
Bülbül sesi gonce sesi hâr sesi

Destine alınca tîr ü kemânı
Görünce dîvâne eyledi beni
Gördüm âşıkların tutmuş cihânı
Efgân sesi giryân sesi zâr sesi

Ne hâlet var sende ey perî bilmem
Gönül virir sana her gören âdem
Kâkülünden gelür gûşıma her dem
Mansûr sesi zencîr sesi dâr sesi

5 Gevherî gözyaşı döndü ırmağa
Yine minnet düşdi elden ayağa
[263b] Bizi mecnûn idüp düşürdü dâğa
Âhû sesi gazâl sesi yâr sesi

534

Gazel

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Debrendi gene âteş-i hicrân içerimden
Ey mürg-i dilim nâr-ı gama yan içerimden

Bir hâl ile olmadı teskîn-i harâret
Oldı ciğerim sûz ile büryân içerimden

Vir la‘l-i lebin ağzıma ey tâze Lokmân
Ancak irişür derdime dermân içerimden

Tîr-i hançerin alma sînemden kerem eyle
Cûş eylemesün su gibi kan içerimden

5 Gördükçe seni çeşm-i celâlinle efendim
[264a] Der ki Ömer tir tir ditrer cân içerimden

535

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Figân eylemesün yok yere bülbül
Bülbül-i dil bilür gül kıymetini
Kıymetini kendi neylesün gönül
Gönül viren bilür dil kıymetini

Kıymetini bilmez her ehl-i diller
Dillerde söylenür ehl-i hünerler
Hünerler gösterir nice misâller
Mislini ne bilsün el kıymetini

Kıymetini bilmeyen dahı kendim
Kendimi kul itdim var bir efendim
Efendim sultânım hey bî-menendim
Bî-menendim bilür kul kıymetini

Kıymeti bulunmaz her kande mâhir
Mahâreti yokdur gün gibi zâhir
Zâhir kendüsi birdir cevâhir
[264b] Cevâhirin Gevherî bil kıymetini

536

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Onulmadı gitdi sînemin dağı
Dilber hançerinle sînem yaralı
Mecnûn gibi gezdim sahrâyı dâğı
Görünmez gözime beden yaralı[512]

Tabîb öldürür mü hîç kendi yârin

[512] Şimdi yar eli, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 85.

Belki merhem ider lebleri yârin
Şikâyet iderim Mevlâya yarın
Ölürsem elinden böyle yaralı

Dilber bûs it didi[513] bu sîmi
Dedi ki murâdın garîb bûse mi
Her kandan istersen gel al bûsemi
Feryâd idüp didim meded yaralı

Ey dil eyle günde yüz bin devâyı
[265a] Yüz bin eyle ahı yüz bin de vâhı
İstemem gayriden yüz bin devâyı
Bana Lokmân yeter hemân yaralı

5 Gördüm gül açılmış yârin derinde
Andelîbler figân ider derinde
Garîb Gevherî severmiş derinde[514]
Kendüye yar etmiş merd yaralı

537

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey perî hurşîd-i hüsnin ideli dehre zuhûr
Tîr-i aşkın sîneme yek darb ile itdi hutûr
Bir Süleymân-ı zamânsın iş bu Kâfın üstüne
Pâdişâhım bende oldı emrine vahş u tuyûr

Yek nazarda aklım aldı bir güzeller ülkeri
Dolaşup Mecnûn misâl gezmişem bahr u beri
[265b] İntizârında efendim kaldım ol günden beri
İşbu çeşmimden hayâlin olmadı bir lahza dûr

Sana meftûn olduğum bu cümle âlem bildiler
Nâm u şânım defteri uşşâk içinde sildiler
Izdırâb-ı aşkının kurtları bağrım deldiler
Çâr-u-nâ-çâr ben dahı Eyyûb gibi oldum sabûr

Gel efendim adl dâd eyle cihânda ol benâm
Gel giderme cânımı sahî ol vir sahâvetle nizâm
Âşinâlık şöyle dursun virmez iken bir selâm
İltiyâm itdim seninçün kelb rakîbe bi'z-zarûr

[513] Nûş ittürdi bana, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 86.
[514] Sürüp dergehinden, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 86.

5 Ömeri terk eyleyüp oldun rakîbe hanedân
[266a] Ya revâ mı genc-i hüsnin idesin bizden nihân
Beddu‘â itmem yazık billâh ancak ey civân
Sana insâflar vire ol hazret-i Rabbü’l-gafûr

538

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey efendim gül-izâr-ı gonca-femden mi geliş
Yoksa âyâ zevk-i işret bezm-i demden mi geliş
Pertev-i hüsnin ziyâsı âlemi mest eylemiş
Âsitân-ı devlet-i sâhib-keremden mi geliş

Kâ’il olmaz itseler kim medh-i dil ahvâlini
Cem‘-i mahlûkât-ı dünyâ görmemiş emsâlini
Mâh-ı tal‘at ile müzeyyen didiler icmâlini
[266b] Âb-ı sâf-ı şerbet mi câm-ı Cemden mi geliş[515]

Eğnine sammur zîbâ reng-i â‘zâ iderek
Misk-i anber pâk-i cisminde temennâ iderek
Böyle dârâtıyla cânâ dehri yağma iderek
Mısr u Şâm Hind ü Yemen şâh-ı Acemden mi geliş

Âşık Ferhâdı ister[516] yârile olmak nedîm
Ruhların etrâfını bu andelîb bekler[517] kadîm
Çok zamân dîdârına müştâk idim yüz sürmedim
Sen ziyâret eyleyüp Beytü’l-Haramdan mı geliş

5 Çeşm-i âhûlar ile dürli nezâket gösterüp
Her gören üftâdeye sevdâ alâmet gösterüp
[267a] Salınup nâz ile uşşâka şeca‘ât gösterüp
Ya sehâvet ma‘deni adl-i hakemden mi geliş

539

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey efendim gülşen-i pür-câm-ı Cemden mi geliş
Yohsa fahr-i müselsel muhteremden mi geliş
Başuna derç eylemişsin bunca müstesnâyı sen
Dehri yağmâ eylemiş şehr-i ademden mi geliş

[515] Arıdıp ya selsebil âb-ı zemzemden mi geliş, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 470.
[516] Her kez Âşık Ömer ister, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 470.
[517] Tâ ezelden âşinâlık bizlere olmuş, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 470.

Ya nice itsün tabîbim medh dil-i sâdâtını
Ûd-ı anber ile mülemma eylemişler zâtını
Görmedim hîç kimsede ey meh senin dârâtını
[267b] Kişver-i Dârâ mısın bezm-i hakemden[518] mi geliş

Şîve-kârım kıldı âfâkı cemâline münîr[519]
Âfitâb[520] ruhların şem'ine âlem-i dil esîr
La'l-i ruhsârın gören itdi vücûdın hâke zîr
Meyl-i[521] dil-cû itmeğe cevri o gamdan mı geliş

Çeşm-i hûn-rîzin nedir böyle âlâmet gösterir
Mübtelâ idince uşşâka sehâvet gösterir
Zîr-i hâk idüp serper[522] dürlü hâlet gösterir
Ey kamer-tal'at aceb Bâğ-ı İremden mi geliş

540

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey gönül gel geç bu sevdâdan dimez miydim sana
[268a] Mübtelâ ile yâr olan eyler rakîble cidâl
Fâriğ ol gel bunca gavgâdan dimez miydim sana

Ben dir idim sen de baş ol dâ'imâ sür demleri
Yaralanma kim urur yok yârâna merhemleri
Çek sana mecnûn gibi şimdi mahaldir gamları
Pek sakın ol saçı Leylâdan dimez miydim sana

Gerçi dûş ol bir hakîkî nev-civâna ey gönül
Bî-vefâya dûş olup bulma bahâne ey gönül
Yâr-ı sâdık binde bir gelmez cihâna ey gönül
Yok vefâ ol çeşm-i şehlâdan dimez miydim sana

[268b] Yâr-ı sâdık diyü sordun sonra oldı bî-vefâ
Durmayup günden güne artardı cevr ile cefâ
Şimden sonra harâm olsun sana zevk ile safâ
Vaz geç imdi fânî dünyadan dimez miydim sana

[518] Haşemden, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 485.
[519] Müstenîr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 485.
[520] Verd-i ahmer, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 485.
[521] Sayd-ı, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 485.
[522] Ömer'i, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 485.

5 Gösterirdi evvelâ semt-i hakikatler sana
Zerre denlü gitmez idi bî-vefâlıkdan bana
Ey Ömer gör kim dilekler geçmedi sonra ana
Gel ferâgat itme Esmâdan dimez miydim sana

541

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Söyle gel ey kâmeti tûbâcığım netdim sana
Künc-i gamda gevher-i yektâcığım netdim sana
Çeşm-i âhû dilber-i ra'nâcığım netdim sana
[269a] Mürg-i diller server-i hemtâcığım netdim sana

Açılup rûyına güller irmesün hergiz hazan
Saklarım mihr ü muhabbet sırrını kalbde nihân
Bâğ-ı hüsnin içre dâ'im eylerim âh u figân
Gülşeninde bülbül-i şeydâcığım netdim sana

Bilmedim oldum ezelden gamzesi ile âşinâ
Lutf idüp cevr itmesün ben bendesine dâ'imâ
Verd-i ahmer ruhları zîbâya oldım mübtelâ[523]
Şân u şöhret meclis-ârâcığım netdim sana

Beklerim Mecnûn misâli gör bu dâğlar meskenim
[269b] Ben senin kemter gulâmın sen benim sîm-tenim
Söyle ey nûr-ı münevver nemden incindin benim
Hâl-i Hindû kaşları tuğrâcığım netdim sana

5 Rûz u şeb fikr-i hayâlin beni eyler serseri
Âşık-ı hicrân kim bir dâğ olunca rehberi
Ya niçün anlar anlamazsın bu Ömer'in sırrını
Sebze-pûşım tûtî-i gûyâcığım netdim sana

542

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Aklım aldı bir tıflı nev-reste zâ'im dilberi
Sanki bir sad-berg-i ra'nâ ruhlarının ahmeri
Yek temâşâ idicek ol vech-i pâk-i enveri
[270a] Yeryüzüne indi sandım âsumânın ülkeri

Râhına durdum selâma bulmak içün fâ'ide

[523] Bâde-i gülfâm içinde şimdi oldum mübtelâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 99.

Böyle bir a‘lâ-yı zînet görmedim bu fânîde
Sağ sol gice sipâhî çok rikâb-ı şâhide
Ol müsellem ser-firâzım cümleye ser-leşkeri

Her kaçan olsa gazâlar düşmene karşu gider
Kulları önünce sîm kalkanıyla yedek yeder
Kırk sekiz sancak yire dek nev-civânım hükmeder
Rumelinin hânısın hem pâdişâh-ı kişveri

Sa‘âtin zencîrleri gör her biri bir şehberi
[270b] Dürlü dürlü câmelerle salınur dilberleri
Çifte çifte sağ u sol bend-i mücevher gamzeleri
Sanki bel bekler miyânında o hûnî hançeri

5 Ey gönül seyyâh olursun görmek içün anı sen
Arz-ı İstanbulda seyret ol gül-i handânı sen
Rub-ı meskûnı dolaşsın böyle bir cânânı sen
Arasan belki bulunmaz ey Ömer bahr ü beri

543

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Gidi rakîb el çek yohsa gülümden
Bir dahı görmeyem seni yâr ile
Gözümi kan bürüdi kaçmam ölümden
[271a] Gayret beni helâk itdi âr ile

Meydân işde kılıç işde geline
Gelmeyenler yâri almasun diline
Yâd el dokunmasun zülfi teline
Billâh kendü bilür bir ağyâr ile

Göz göre yârimi vermezim ele
Ölürüm sevdiğim salmazım dile[524]
Uğruna koymuşum serimi bile
Çalışurum elde olan var ile

Gevherî dir cânım kendi sözine[525]
Âşıkın kan gelir iki gözine
Hasmım olan gelsün meydân yüzine
Ya o kala ya ben kalam yâr ile

[524] İsmim bed-nâm idüp düşürmem dile, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 52.
[525] Yiğit dursun sözüne, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 52.

544

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bunca zamândır melîl gezerim
[271b] Lutf eyle efendim kıl küşâd beni
Hâk-i dalâletde zelil gezerim
Fikr-i hem-dem itdi müşkilât beni

Bekleyenler elbet lutfun sayesin
Buldular cihânda izzet pâyesin
Dağıdup ömrimin hep sermâyesin
Korkarım kenâra sürer bâd beni

Bir sâhib-keremsin nazarın kimyâ
Lutfun nihâyetsiz ihsânın deryâ
Nice düşmüşleri eyledin ihyâ
Bana da nazar kıl eyle şâd beni

Gevherî du'âcı haşre dek sana
Senin yek nazarın irişür ana
Kendi garîb kim şefkat it bana
[272a] Bana da nazar kıl eyle şâd beni

545

Müstezât

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün
Mef'ûlü Fe'ûlün

1 İstersen eger yolına kurbân olayım ben
Hayrân olasın sen
Ey şâh-ı kerem emrine fermân olayım ben
Şâdân olasın sen

Lâyık mı sana hîç demedin var sanayım
Ey kaşları yayım
At gamze okın sînesi uryân olayım ben
Dermân olasın sen

Şol mülkde olup sana sezâ mı
Âlemde revâ mı
Aşkınla yanup cismimiz vezân olayım ben
Hûbân olasın sen

Sevdim seni bin cân ile ey kâmet-i bâlâ

Ey şûh-ı dil-ârâ
[272b] Bî-keslik eyle dîdesi giryân olayım ben
Hattân olasın sen

5 Bu revnakı kim hâsılı ey hûb-ı mükerrem
Pâyında dem-â-dem
Ger dilersen hâk ile yeksân olayım ben
Peşîmân olasın sen

546

Beste

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Cezbe-i hüsnüne birdenbire meftûn oldum
Merhamet eyle efendim bana mecnûn oldum
Şiveni nâzını reftârını fikr itdikce
Sînemi çâk iderek hem-dem ü hâmûn oldum

547

Kalenderî Ömer

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bir gün mi geçer kûyına cânâ seferim yok
[273a] Lîkin durup eylenmeye bir lahza yerim yok

Sevdâyı dîger-gûn ile hâlim nola bilmem
Ârâm idemem kendiliğimden haberim yok

Evc-i nazar-ı himmet ile uçmak olırdı
Hicrân odı yakdı komadı bâl ü perim yok

Doğrusu güzel sevmecik ister gönül ammâ
Elden ne gelür âh nideyim sîm ü zerim yok

5 Ağyâr ile seyrâna çıkup cilveler itdin
Bir kez dimedin dursun o seyrân Ömer'im yok

548

Şarkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Görmek içün rûyını dildârımın çekdim emek
[273b] Böyle lâyık mı şitâb ile gelüpde görmemek
Hâlimi arz itmeğe kûyına vardım çîn-i seher
Didiler ol mâh-ı tâbân gitdi Sa'dâbâda dek

Ser-te-ser şehri dolandım şâma dek hurşîd gibi
Görmedim ban hâsılı dehr içre ol şûh-veş gibi

Her kime sordum ise ben bugün ol şîrîn lebi
Didiler ol mâh-ı tâbân gitdi Sa‘dâbâda dek

Bu gice subha yetişdirdüm şebim efgân ile
Cüz’îce dîdâr görüşmek istedim cânân ile
[274a] Âkıbet aldım beyâz bir iki yârân ile
Didiler ol mâh-ı tâbân gitdi Sa‘dâbâda dek

549

Sabâ Rubâ‘î

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Dilersen ney gibi bağrım nâlân olmasun dirsin
Derûna zahm ururbut yine sûzân olmasun dirsin
Girersin halka-i zikre salup feryâda uşşâkı
Döner ey meh yine feryâd efgân olmasun dirsin

550

Rubâ‘î

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 İbrâm idemem bûse kenâr eyleyince
Sînemde gelüp yâr karâr eyleyince
[274b] Fâriğ olamam deşt-i talebde a cânım
Sen gözleri âhûyı şikâr eyleyince

551

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âşık oldum ben yine bir âfet-i meh-peykere
Pertev-i hurşîd-i enver fer virir âlemlere
Ey meded aldurdım elden dostlarım mürg-i dili
Bu gözi şehbâza bir şâhîn bakışlı dilbere

552

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Şarâb-ı la‘l-i lebinden beni çün eyledin mahrûm
Yakup nâr-ı firâkınla dilim bâri kebâb eyle

553

Şarkî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

[275a]1 Nedir ol sîne-i sîm üzere olan gül memeler
Nedir ol gonca-i femden utanup gülmemeler

Hançer-i gamze-i dildâr ile sad pâre idüp
Nedir ey dil reh-i aşkında yine ölmemeler

Dün bana âşık meftûn-ı yâr-i kadîmim dir iken
Ya nedir şimdi tegâfüller idüp bilmemeler

Dem-be-dem gûşe-i cân-sûzımı seyr eyler iken
Çeşm-i pür-eşkimi gördükde nedir şaşmamalar

5 Dün ayak basmış iken bezmime peymâne gibi
Ya nedir meclis-i fahrında bugün gelmemeler

[275b]

554

Şarkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Âşık der ki civân tâze nazar eyle
Kaşa göze bir şeftâli virsin bize
Nolur gözleri mestânem

Gökde bulut pâre pâre
Ciğerciğim oldı yâre
Bakın dostlar bu ne çâre
Nolur gözleri mestânem

Gün gibi doğar dulunur
Zülf-gerdâna bulanur
Sülünler gibi salınur
Salın gözleri mestânem

Bülbülüm altun kafeste
Öter âheste âheste
Var murâdın Hakdan iste
Virir gözleri mestânem

555

Şarkî - Edîbî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[276a]1 Nîm tebessüm eyleyüp aldı hayâlim ibtidâ
Sonra cevrin gösterüp zulm eyledi ol pür-cefâ
Dergehinde boynu bağlu bir esîrim ben gedâ
Böyle bir bî-din ü bî-îmâna oldum âşinâ

Andırır kâkülleri hâl-i perîşânım benim
Dîde-i giryân bakmaz döker ol kanım benim
Muğ-beççedir sevdiğim cân içre cânânım benim
Böyle bir bî-din ü bî-îmâna oldum âşinâ

Gamze-i tîr ile hayfâ eyledi cismim harâb
Nâr-ı aşkın sînemi yakup ider bağrım kebâb
[276b] Tapdığı Îsâ-i Meryem ol perî ehl-i kitâb
Böyle bir bî-din ü bî-îmâna oldum mübtelâ

Leşker-i derd ü gamı çekme gel yâd it beni
Derd-i şîrîninle bir şûrîde Ferhâd it beni
Arz-ı dîdâr it Edîbe yohsa berbâd it beni
Böyle bir bî-din ü bî-îmâna oldum mübtelâ

556

Gevherî

11'Hece Ölçüsü

1 Bilmezim yâ Rab ne hatâ itdim
Ne suçumuz vardır ne günâhımız
Ne kemlik eyleyüp ne edâ itdim
Cefâya başladı yüzi mâhımız

Cevri artırdı dilber giderek
El hükmi lillâhındır ne disek gerek
Yâr ideli bize fermânı görek
[277a] Eflâke irişdi âh u zârımız

Ezel âşinâlık iderdi kendi
Dâ'im ağlatmazdı bu derd-mendi
Çarh-ı felek âhir aksine döndi
Bâde-i hicrana düşdü râhımız

Bir lahza cihânda gülerim dirken
Çeşm-i giryânımı silerim dirken
Bir vefâlı cânân[526] bulurum dirken
Yâr olmadı gitdi baht-ı siyâhımız

5 Ey sabâ var söyle hûblar şâhına
Yakında gelmedi ben gedâsına
Derd-mend Gevherî mübtelâsına
Yeter nâz eyledi bize şâhımız

557

Müfred

1 Çünki mahbûb gözinde değildir altun

[526] Derdimin dermanın, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 455.

Hâk-i sîm beraber ola katında

[277b]

558

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey dost zerre nasîhat eylemeniz
Bana ordan göz ile nazar ide ol mahbûb

559

Ferd

1 Cenk iste cebbâr zorunca el ile
Düşmânlarını merg ider
Şâhzâdelerde mâşuklarını merg ider

560

Ferd

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Kerem kıl sâkiyâ doldur şarâb-ı la‘l-i mey-gûnı
Çıkar mâtem libasından yazıkdır kalb-i mahzûnı

561

Beste-i Hüseynî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Seninçün hâb-ı râhat çeşm-i giryânımla düşmendir
Bisât-ı istirahât cism-i sûzanımla düşmendir
[278a] Gidelden süzen müjgân-ı târik-i kâkülin elden
Duhûl-i âfiyet çâk-i girîbânımla düşmendir
Âh yâlelli lel lel lelli lelli mîrim
Yâlelli lelli lelli çeşm-i giryânımla düşmendir

562

Uşşâk

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âteş-i aşkınla cânâ dil kebâb olmakdadır
Sûz-ı eşkim dest-i sâkîde şarâb olmakdadır
Âkıbet yakdı beni pervâne-veş ruhsârına
Tâbını ruhsâr-ı dilber şûle-i tâb olmakdadır
Cânım ya lelli lelli lelli vay şûle-i tâb olmakdadır

[278b]

563

Uşşâk

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Sakın tâb-ı nigehden rûyına zülfin nikâb itme
Murâd üzre bakılmaz sana ey meh-rû hicâb itme
Ko uşşâk ey cefâ-cû dâmen-i pâkine yüz sürsün
Ser-i kûyında kurbân olduğum böyle şitâb itme

564

Rubâ‘î

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Söylemez dil derdin ammâ yâre söyler söylese
Bin rikkatle sîne-i sad-pâre söyler söylese
Râh-ı gûşından virir sûziş derûn-ı âşıka
Şi‘r-i nâbı böyle âteş-pâre söyler söylese

565

Resm

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[279a]1 Zebh-i hâb eylemeden gözlerin olmuş pür-hûn
Gice rü’yâda mı gördün aceb İsma‘il

566

Li Muharririhî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Kıldım derûna cevr ü cefâ ey nigâr-kâr
Yazık değil mi k’ola bu kalb-i hezâr-vâr
Billâh gûş-ı rağbetine girmez ol mehin kilk
Kıl sen derinde böyle misâl hezâr hezâr

567

Velehû

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Günün ahşamı vardır fırsatı fevt itme ol şûhun
Gül-i ruhsâr-ı hatt-âver o nûr âheste âheste
Sakın ağyâr içün der-kayd-ı ahz-ı intikâm olma
[279b] Mesel-i meşhûrdur iden bulur âheste âheste

568

Li Muharririhî

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Ser-med gehî sürûr ise gâh hüzn olur
Âsûdelik cihânda emr-i muhâldir

569

Kıt‘a

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İtmek ağyâr ile ülfet şânına lâyık mıdır
Eylemezsin bana râğbet şânına lâyık mıdır
Zahmdâr-ı gamze vü bîmâr-ı hicrân eyleyüp
İtmemek bîmâra şefkat şânına lâyık mıdır

570

Gazel-i Nâbî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Esîr-i hicri bezm-i vuslatın yâd itmesün netsün

Hayâlinle dil-i vîrânın âbâd itmesün netsün

[280a] Bu hüsn-i hânümân-endâz ile zâlimsin insâf it
Seni gördükçe âşık âh ü feryâd itmesün netsün

Bu denlü lâbeden sonra dil-i zârı o mekr-engîz
Dürûg-âmîz bir va'deyle de şâd itmesün n'itsün

Alurken ebr-i feyzi hâki âgûşa çeken yemden
Yine hâcetverân-ı hâke imdâd itmesün n'itsün

Senin nâ-dîde vü nâ-kerde nâzun şevkine Nâbî
Bu güne ma'nî-i nâ-güfte îcâd itmesün n'itsün

571

O Şûhun Muharririhi

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ruhsârın efendim gül-i terden nâzik
Nûr-ı meyde her hatt-ı dil-cû ter-i sîmden nâzik

572

Resm

Mef'ûlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Virdin çün ol şûha dil
Terk eyle gönül gam-ı cihânı

573

Ve Bir Âşık Resm

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şikeste eyledi zencîr-i aşkı âşık-ı muhabbetin
Aceb mi gerd-i cihân itse bî-ser-i dil ü pâ

[280b]

574

Li Muharririhî Sermed

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Azm eyleyelim seyre gel ey yâr seninle
Şol şartla kim olmaya ağyâr seninle
Şemşîr-i gamı gamzen ile dil yaralandı
Ülfet mi olur bir dahı hûn-hâr seninle

575

Beyt

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kusûrun fikr idüp bu abd-i âciz
Ne yazsam dir iken izz-i huzûra
Lisân-ı hâmeye bu oldı cârî

O bir fazl ehlidir kalmaz kusûra

576

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dilberâ bezm-i visâle bir alâmet yok mudur
Haste-i aşkım bana ayn-ı inâyet yok mudur
Gâh firkat gâh mihnet gâh cevr-i rüzigâr
[281a] Ey şeh-i mülk-i cefâ devrinde râhat yok mudur

Hey diriğâ kılmadın bir bûsene nâ'il beni
Başladın tâze görünce hüsnüne mâ'il beni
Bari öldür gam yemem ey gamzesi kâtil beni
Kişte-i şemşîrine cânım şehâdet yok mudur

Derd-i hicrinle çekem ben iştiyâk-ı sermedi
Der-i âğûşa çeke lâyık mı sen serv-kaddi
Fülk-i dil efkende kaldı bari lutfun itmedi
Mevc-i girdâb-ı tegâfülden selâmet yok mudur

Güldi âlem ey Ömer feryâd u zârımdan bana[527]
Bir belâya uğradır sanma kalır âhım sana
[281b] Yâda uyup eyledin bunca ihânetler bana
Tanrıdan korkmaz mısın zâlim kıyâmet yok mudur

577

Gazel-i Bâkî

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Dem-i sohbet irdi getür bâde sohbet demidir
Mey-i nâb ile pür it sâğarı işret demidir

Yâr ise mahrem-i ağyâr gönül hem-dem-i zâr
Gözlerim kan akıdırsa nola gayret demidir

Çok belâ çekdi senin çeng-i gamında dil-i zâr
Nây-veş nâleler eylerse şikâyet demidir

Aşkını saklar idim sînede ammâ şimdi
Âh idersem beni ayb eyleme firkat demidir

5 Mihnet-i dil ser-i zülfinde çeker ey Bâkî
Kâfiristâna düşen kimsede mihnet demidir

[527] Kaldı âlem ey Ömer feryâd u zarımdan yana, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 294.

[282a]

578

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nedendir bu kinâyetler bana hergün benim cânım
Ne ola kaşınla çeşminle işâretler benim cânım
Ben gibi bir belâ-keş bağrı yanık âşıkın var mı
Nedir ağyâr-ı dûna ol ri'âyetler benim cânım

Büküp kaddimi yay itdin nice cevr ü cefâlarla
Kabâhat imiş âlemde konuşmak bî-vefâlarla
İdersin çeşmime karşu rakîb-i nâ-sezâlarla
Nezâketler zarâfetler sefâhatler benim cânım

Hemân ben miyim âyâ bu cefâya lâyık âdemde
Niçün ey çeşm-i cellâdım beni koydun bu mâtemde
Ya senden gayrı kim kâdir bana cevr ide âlemde
[282b] Yine senden sanadır bu şikâyetler benim cânım

Gehî handân iken derd-i gam-ı hicrân ile doldum
Gehî gül gibi ter iken hazâna uğradım soldum
Gehî hançer-i gama düşdüm gehî kapunda habs oldum
Nedendir başıma bunca felâketler benim cânım

5 Senin hüsnüne bakdıkca öğünsün neylesün Ömer
Belâlar âşıkındandır ne çâre eylesün Ömer
Elimden ölmek dilerse söylesün dimişsin Ömer
Sana yüz bin kerre benden icâzetler benim cânım

579

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Meh-cebînim âdemi hayrân ider kaşın gözün
Sad-hezârân 'âşıkı seyrân ider kaşın gözün
[283a] Ebrûvânın kavsine alup müjen oklarını
Sîne-i sad-pâremi nişân ider kaşın gözün

Genc-i hüsnin pâsbânı çîn-i zülfün ejderi
Kirpiğin saf bağlamış gûyâ ki Rüstem leşkeri
Bir kazâ şemşîrine benzer nigâhın hançeri
Hışma gelse günde yüz bin kan ider kaşın gözün

El emân ey hûnî rahm it dîde-i gam-nâkime

Şevkine zehrâb-ı sehmin kasd ider helâkime
Geçmiş iken tîr-i gamzen sîne-i sad-çâkime
Bir dahı öldür deyü fermân ider kaşın gözün

Sen melek-sîmâ güzelle âşinâlık var iken
[283b] Bende mâdâm aşkın ile mübtelâlık var iken
Sen bu ahlâkla ahsen-likâlık var iken
Bu Ömer bî-çâreyi uryân ider kaşın gözün

580

Âlî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yolında senin hâk ile yeksân olayın mı
Bî-nâm-ı nişân bî-serv-i sâmân olayın mı

Tîr-i müjen itsün bir işâret ki ne dirsün
Cânım vireyin yolına kurbân olayın mı

Âh eyleyeyin inledeyin mi dâğı taşı
Yaşlar dökeyin bahr-i firâvân olayın mı

Mestâne ayağına düşüp ellere karşu
Şevkin ile senin çâk-i girîbân olayın mı

[284a]5 Âlî gibi mihnet bucağın beklemedinse
Sen mâh-ı ruhun şehrine mihmân olayın mı

581

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dilberâ bir vakt ola geçmiş zamânım diyesin
Hüsnine bakup solmuş gülistânım diyesin
Evvelâ âşıkların içün âh u zâr eyler iken
Şimdi kimse rağbet itmez nâ-tüvânım diyesin

Gel nasîhat dinle bûse ihsân eyle âşıka
Her kelâmın şimdi bahş u safâdır âşıka
Gâhice kıl merhamet cevr itme her ân âşıka
Gün ola bir nev-civâna sen de cânım diyesin

Meclis-i yârâna varsan kimse izzet eylemez
[284b] Âşinâlık eyleyüp bir âdem ülfet eylemez

Hem sana yüz gösterüben kimse rağbet eylemez[528]
Bir zamân itdim de buldum peşîmânım diyesin

Sanma bâkî tazelik hoş imdi hoş ey bî-vefâ
Sözlerime hep gelirsün ben dimez miydim sana
El göğüsde rast gelüp bu bende kıl merhamet[529]
Ya sen beni bildin mi ben filânım diyesin[530]

582

Âlî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Gül gibi gülerken öpedüşdüm ruh-ı yâri
Cân bâğını zeyn eyledi şeftâlû bahârı

Serd olsa gönül bâğına ol tâze nihâlim
Cevrile cefâ mîvelerin virmese bârî

[285a] Çün zevk-i himmetle hevesin bahrine saldık
Ellese o kân-ı sâhil-i maksûda kenârı

Âlî yine bir pâyeye irgürdi ki nazmın
Oldı şu'ârdan niceler gâşiye-dârı

583

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âteş-i firkatlerin saldı gönül mülkine ûd
Şol kara başımda muy sanma dimeden çıkdı dûd
Aynıma dünyâ görinmez eylerim vaslın hayâl
Şol kadar itdim reh-i aşkında isbât-ı vücûd

Lâle-i ruhsâr-ı gamın hûn ile bağrı dolup
Cûy-veş oldı revâne dîdelerden yol bulup
[285b] Ârızınla zülfine hâl-i ruhun mâbeyn olup
Cân-ı dil sahrâsına mîrâna çekdiler hudûd

Râh-ı aşkında civânâ çok çekilmişdir emek
Arzu eyler gönül vaslın şehâ tâ haşra dek
Bu husûs içün refîkimdir[531] benim ins ü melek
Gözlerim yolda dem-â-dem dilde zikr-i yâ Vedûd

[528] Gel beri cânım diyü kimse riâyet eylemez, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 697.
[529] Bana kılarsın merhabâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 697.
[530] Sen beni bildin mi Ömer ben falanım diyesin, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 697.
[531] Güvâhımdır, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 200.

Benden Âşık Ömer'im terk idemem mu'tâdımı
Böyle yazdım[532] melâmet defterine adımı
Gül gibi bağçesin gûş[533] itmezsen dâdımı
Ben hezârân nâle-i feryâd dâd itsem çi şûd

584

Hadîkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[286a]1 Yandırup nâr-ı izârın micmeri haddinde ûd
Bûy-ı anber hâl-i hattın eyledi arşa su'ûd
Olmamak mümkün müdür bu hüsnile âşıkların
Görinen köyinde lâzımdır efendim reh-nümûd

Sevmişim bir âfitâb-ı âlem-âra dilberi
Gökde yıldızdan ziyâde zerreden çok müşterî
Halka-i teshîrine girmiş adûnın ol perî
Pîş-i çeşminden gözler ağyârı anûd

Sürinür sâyen gibi ey dilber-i ağyâr-nüvâz
Dâmenin lutfına bir kez irmedi dest-i niyâz
Her kaçan reftâra gelsen salınup ey ser-firâz
[286b] Yer yer erbâb-ı muhabbet çağrışurlar yâ Vedûd

Nice tîz unutdun bizimle cisr-i ahdi geçdiğin
İntihâb idüben hicrân güni seçdiğin
Giceler hem-bezm olup ağyârla mey içdiğin
Reng-i rûyında nümâyân çeşm-i mahmûrın şuhûd

5 Bir zamân neydi senin ahd-i emân gütdüklerin
El ele virüp bizimle salınup gitdiklerin
Lutf-ı Hakk ile görürsün sevdiğim itdiklerin
Âşıka bilmez Hadîkî dîde-i kalb-i anûd

585

Semâ'î - Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil esîr-i zülfin[534] oldı ey gözi âhû güzel
[287a] Mest-i med-hûş itdi cânâ kâkül-i hoş-bû güzel
Ey melâhat bâğının verd-i letâfet-gösteri
Nîm tebessün ne şükûfte ne edâdır bu güzel

[532] Yazmış gam, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 201.
[533] Gül gibi ey gonca sen gûş, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 201.
[534] Aşkın, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 578.

Mâh-cemâlin gördüğümle dil olur gamdan berî
Çeşmine dûş olsa çeşmim çeşm olur nemden berî
Nice meftûn olmayayım[535] devr-i Âdemden beri
Görmedim işitmedim hîç böyle bir meh-rû güzel

Tîg-ı gamzen sîne-i sad-pâremi itdi şigâr
Şerha-i dâg-ı derûnum her biri bir şekl-i kâf
Çeşmim üzre kirpiğin divan idüp didikçe lâf
Pâdişâh-ı heft-kişverdir hilâl-ebrû güzel

Gülşen-i hüsninde var mı ben gibi bir bülbülün
Râh-ı aşkında ser-â-pâ gördi erkân u yolın
[287b] Böyle meddâhın bulunmaz böyle bir hâlis kulın
Ser-te-ser etsen cihânı cümle cüst-ü-cû güzel

Kıymet olmaz bir nigâh-ı lutfına dünyâ senin
Kim gördi gelmiş nazîrin ey melek-simâ senin
Gevherî Mecnûn'ın oldı ey saçı leylâ senin
Dâğlara düşem mukarrerdir seni yâhû güzel

586

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mest ider ehlin dilber harâmî gözlerin
Gûyiyâ nûş eylemişdir cür'a-i câmı gözlerin
Acabâ her gördüğüne âşinâ mı gözlerin
Yohsa bilmem kasdı evvelde bana mı gözlerin

[288a] Âh zenahdânına habs oldı vücûdın göz göre
Çifte gabgabın beğim çaldı beni yerden yere
Kâkülün rengini cânâ benzedirdim anbere
Rûy-ı nûrından alıpdır ihtişâmı gözlerin

Hüsnüni seyr eyleyen aklını tâlân etmesün
Şöyle fehm itdim mukarrer gün be gün kan etmesün
Şübhesiz alur efendim intikâmı gözlerin

Yetmiş iki dahı otuz on ile ismin senin
Gül gibi reyhâna mâlik lâ cerem hüsnün senin
[288b] Der ki bu Âşık Ömer her kim ise hasmın senin

[535] Kim didi geldi nazirin, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 578.

Gelür anların hakkından ol harâmî gözlerin

587

Gazel-i Nef‘î Çelebi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Yazanlar peykerim zimmetde[536] bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i aşk olduğum dîvâne[537] yazmışlar

Ya teklîf-i zâhid etmez idi idrâk olsa zâhidde
Yazıklar kim anı âkil beni dîvâne yazmışlar

Değildir gözlerinde sâye-i müjgânı uşşâkın
Hattın resmin beyâz-ı dîde-i giryâna yazmışlar

Benim âşık ki rüsvâlıkla tutar şöhretim şehri
[289a] Yazanlar kıssa-i Mecnûnı hep yâbâna yazmışlar

5 Nice zâhirdir ey Nef'î sözünde dildeki sûzın
Yazınca nüsha-i şi‘rin kalemler yana yazmışlar

588

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey gönül bu gözlerimden dertlerim akmakdadır
Katre katre dâne dâne gûşe gûşe âb u âb
Nâr-ı hasret her mahal bu sînemi yakmakdadır
Sine sine döne döne semt ü semt ü bâb u bâb

Ey diriğâ kimse bakmaz oldı aslâ yaşıma
Gör ne geldi dahı neler gelse gerek başıma
[289b] Zehr-i mâr-ı mihneti devrân katupdur aşıma
Ölçe ölçe kâse kâse tas tas su kat

Geşt idüp gezdim bu dehrin bilmedim ahvâlini
Âh u vâh ile geçürdüm ömrümün visâlini
Çarh-ı gerdûn silmekdedir ömrümün fenâ
Çeke çeke tîre tîre tel ü tel sap u sap

Çekdiği zahmet kimin anlarum bir cân içün
Bir elem gelmez kiminin gönlüne isyân içün
Kim durur dünyâda baht-ı kemîni bir nân içün
Dağ u dağ şehr ü şehr ü yer ü yer ü bâb u bâb

[536] Destimde, Metin Akkuş, **Dîvân-ı Nef‘î**, Akçağ Yay., Ankara 1993, s. 248.
[537] Mestâne, Akkuş, **Dîvân-ı Nef‘î**, s. 248.

5 Açma râzın kimseye olmak istersen esen
[290a] Açar isen çâre nedir çâre dâ'im aç dehen
Bahr-i kitâb it ey Ömer bu sözlerini sağken
Cild ü cild cüz ü cüz harf ü harf bâb u bâb

589

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Da'vetimdir ey güzeller şâhı ahşam üstü gel
Hâzır u mahzûnım[538] âgâhî ahşam üstü gel
Rûşen it bu kalb-i sîne-gâhı ahşam üstü gel
Gel meded ey evc-i hüsnün mâhı ahşam üstü gel

Gelmezisen meclis-i uşşâka gavgâlar kopar
Aceb mi kıyâmetden nişân özge temâşâlar kopar
Gûşe-i hicrin gamından ne tarrâkalar kopar
[290b] Yokla bir kez hâtır-ı gümrâhı ahşam üstü gel

Ey saçı leylâ koyaldan uğruna cân u teni
Vâdî-i gamzen hayâlindir kılan mecnûn beni
Vakitli vakitsiz gelme cânâ duymasun nâdân seni
Gâh gel vakt-i seherde gâhî ahşam üstü gel

Akl u fikrim vâdî-i hayretdedir cân intizâr
Râhınızdan durmayup dil dolaşur leyl ü nehâr
Kalmadı ârâm u sabrım gitdi elden ihtiyâr
Bu dîvâne gönlümün hem-râhı ahşam üstü gel

5 Aşk u[539] şevkinle uyanur hâba varmış gözümüz
[291a] Âh ile[540] kadre irişür gicemiz gündüzümüz
Der ki bu Âşık Ömer reddetme cânâ sözümüz
Yohsa kalur hâtırım billâhi ahşam üstü gel

590

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Geçerken sataşdım bir nev-civâna
Önümden selâmı virmedi geçdi
Buyrun sizindir didim bende-hâne
İşim var didi girmedi geçdi

[538] Hâtır-ı mahzununum, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 579.
[539] Nûr-ı, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 579.
[540] İyd ü, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 579.

Yârimin güneşe benzer cemâli
Âşıkın öldürdi kaşı hilâli
Beni hayrân itdi ruhları âli
[291b] Nedir hâlin diyü sormadı geçdi

Çok zamândır görmemişdim yüzini
Benden yana meyl itdirdi gözüni
Âşıkın hîç dinlemedi sözini
Gûyâ ki beni ol görmedi geçdi

Leblerini sunup demedi ammâ
Öyle hercâîden sen vefâ umma
Gevherî yârine sataşdı ammâ
Neyleyem yârim durmadı geçdi

591

Kalenderî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yâr etme bana nîze-i müjgân okudursun
Ölsem yazılur boynuna peykân okudursun

[292a] Öldürmek ise bendeni buçağla öldür
Tek çekme meded hançeri perrân okudursun

Lâyık mı sana subh u mesâ mekteb-i tıfla
Ey hoca niçün cevr-i firâvân okudursun

Hakkımda benim yâre kuduzdur dimiş ağyâr
Hakdan dilerim it gibi her ân okudursun

5 Mî'âd olıcak belki bu bu nazmın teşbîhiyle
Ümîd ederim rûhuna Kur'ân okudursun

[292b]

592

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Kâtib yâre giden arzuhâlimi
Mefhûmın anlayup yâre böyle yaz
Görmez misin hâl-i pür-melâlimi
Tâkrîr-i kelâmım yâre böyle yaz

Sakınsın âhımdan ol perî kendin

Nice bir ağladır bu derd-mendin
Virmesün yâdlara lebleri kandin
Hâre meyl itmesün yâre böyle yaz

Hâba varmaz oldı çeşm-i giryânım
Halka râhat virmez âh u efgânım
Efendim sultânım şâh-ı hûbânım
Rahm itsün bu dilzâra böyle yaz

Cemâlin gördükçe artar cünûnum
[293a] Âteş-i hicrinle yanar derûnum
Lutf idüp şâh alsun kalb-i mahzûnum
Yakmasun vücûdum nâra böyle yaz

5 Gevherînin derdi artdı be-gâyet
Dostunun cevrine yokdur nihâyet
Şikâyet değil kâtib hikâyet
Lutf eyle ol sitemkâra[541] böyle yaz

593

Türkî

11'li Hece Ölçüsü

1 Her sabâh a güzel kalkar ağlarım
Yüz sürüp dergâha niyâz eylerim
Hercâî güzeli sevip neylerim
[293b] Her kulun murâdın sen vir yâ Rab

Âşık oldı ol Şîrîn Ferhâda Leylâ
Anın içün ol Mecnûn itdi vâveylâ
Birliğin aşkına ey ulu Mevlâ
Her kulun murâdın sen vir yâ Rab

Sînem açdı yâre yâr şekl-i bahâr
Görenler zan ider anı gül-'izâr
Bî-tabîbim neme idem iftihâr
Her kulun murâdın sen vir yâ Rab

Belimi bükdi adûnun kahrı
Vîrân oldı dostlar vücûdum şehri
Cânıma kâr itdi ayrılık zehri
Her kulun murâdın sen vir yâ Rab

[541] Şîvekâre, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 449.

[294a]5 Nasîhat eyleyin ben irşâd oldım
Bî-vefâ dilberden şimdi yâd oldum
Erken vuslatı nâ-murâd oldum
Her kulun murâdın sen vir yâ Rab

594

Nev‘î

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1 Bakma nâdân olana Hüsrev-i devrân ise de
Nazar it ehl-i dile hâk ile yeksân ise de

Bezm-i rindâna gelüp la‘lini ihsân eyle
Ne dilerlerse dirîğ itme eger cân ise de

Ursa rindân tama leblerine câm-ı şarâb
O günâhı yine bağışla eger kan ise de

Sana uşşak hevâsın şu ki terk eyle diye
Olma dem-sâz ana Dâvûd-ı hoş-elhân ise de

[294b] Hâne-i kalbini yap lutfunla Nev‘înin
Mahzen-i sırr-ı Hudâdır nola vîrân ise de

595

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Görmedim akrân-ı hüsnün melekde
Düşmedi hîçbir misâle kaşların
Ey perî var ise resm-i felekde
Benzemişdir nev-hilâle kaşların

Çeşmin çeşme[542] gelse hâtırlar yıkar
Gönüller hânesin odlara yakar
Kaddin kemân itmiş baş eğmiş bakar
Vechin üzre çifte hâle kaşların

Rûyında benlerin şâhâne düşmüş
Akl ü dil almağa bahâne düşmüş
Şekl-i bismillâha ki şâhâne düşmüş
[295a] Nazar itdim hûb cemâle kaşların

[542] Hışma, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 527.

Pervâne-veş nâr-ı aşka yanardım
Hüsnün şem‘ine karşu yanardım
Gözüm yaş ile yâre[543] sunardım
Meded itse arzuhâle kaşların

Seni sevdiğimden ancak günâhım
Kim sevmez güzel ey pâdişâhım
Âşık Ömer kulun ey pâdişâhım[544]
Gark ider bir siyâh şâle kaşların

596

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

Elif kaddin reftârınla büküldi[545]
Nice serviler dil-pesend eyler
Nazar eyledikçe reng-i rûyına
[295b] Yitürdüm aklı dil-pesend[546] eyler

Bir kerre bakanlar yüzün ayına
Nazar etmez bu feleğin ayına
Gamzen oklarına kaşın yayına
Niçe Rüstem niçe Zâl pesend eyler

Arasam cihânı mislin bulunmaz
Hüsnün bir güneşdir sönmez dulunmaz
İncü dişlerüne kıymet bulunmaz
Şîrîn cevâbına bal[547] pesend eyler

Bülbülün gerçi adı var anılur
Güftârın gûş itse virdin yanılur
Dehânın yarından yaralar onulur
Lebin yâkûtına la‘l-pesend eyler

Dilber Âşık Ömerin tab‘-ı nedîmi
Âşığından olur yâr-i kadîmi
Cümle ahbâbın nân u[548] na‘îmi
Seyriden erbâb-ı hâl pesend eyler
[296a]

[543] Yazar, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 527.
[544] Âkıbet bu Âşık Ömer’i mâhım, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 527.
[545] Boyuna, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 225.
[546] El pesend, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 225.
[547] Leb-i yâkûtuna la‘l, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 225.
[548] Cünbüş-i etvârın naz, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 226.

597

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Va‘degâhı beklerim ey gül-‘izâr ahşama dek
Bülbül-âsâ eyledim âh ile zâr ahşama dek
Hey diriğâ va‘d-i vaslın meğer ferdâ imiş
Hasretile oldı aşkım cûy-bâr ahşama dek

Tâ ezelden muntazırdır cân u dil fermânına
Böyle zulmetmek olur mı kulına kurbânına
Hasb-i hâlim şerhine vardım der-i dîvânına
Kılmadılar arzuhâlim der-kenâr ahşama dek

Olmasun bir kimse hîçbir bî-vefâya dûş olup
[296b] Bâde-i nâb içmeden mest olmuşum medhûş olup
Giceler tâ subha dek ağyâra hem-âğûş olup
Ya neden lâzım bana bu intizâr ahşama dek

Baht-ı nâşâdım açılsun eyle bârî feth-i bâb
Bir inâyet kıl gözümden yeter akdı kanlı âb
Âşık Ömer ol kamer-tal‘at çözer açmaz nikâb
İdelim biz dahı kavl-i karâr ahşama dek

598

Tal‘atî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Ser-i kûyın benim ser-menzil-i maksûd-ı râhımdır
Eşiğin köşesi cânâ serverim hem-penâhımdır

Diriğâ şem‘-i fürûzân olmadı bir dem
Beni mâkûs iden ey dil yine baht-ı siyahımdır

Şeb-i târîk-i gamda bir münâsib rüzgârım yok
Safâ-yı hâtır-ı hem-dem ü enîsim dûd-ı âhımdır

Cünûn-ı aşkla râz-ı nihânı eyledim ifşâ
O şûh-ı fitne-engîz eyleyen el-hak günahımdır

5 Adem mülkine şehbâz-ı gönlüm azm itdi gamlarla
Önümce âh serdim kanlu dağımla siyahımdır

Beni şeydâ kılan zülf-i perîşânındır ey meh-rû
Acebdir gamze-i mestin dahı uzlet-hâhımdır

[297a] Yeter ey Tal‘atî derd-i derûnın eyleme izhâr
Anı şerh eyleyen yer yer mezârımda giyâhımdır

599

Tal‘atî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ehl-i aşka yine bir nev-gazel eş‘âr idelim
Silelim âyîne-i kalbi gevher-bâr idelim

Bezm-i mey sâz u tarab cümle müheyyâ velî
Sâki-i lâle-haddi meclise ihzâr idelim

Açalım cân gözini vasla hırîdâr idelim
Yolına nakd-i dili cümle îsâr idelim

Pend-gûş olmayalım zâhid haşekin sözine
Biz ki mey-hâreleriz gizlice güftâr idelim

5 Tal‘atî deyr-i vücûd içre bugün bir sanemin
[297b] Zülfini beste-miyân ukde-i zünnâr idelim

600

Tal‘atî Sellemehullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Pâye-i arş yerinin nerdübânıdır gönül
Genc-i esrâr-ı ma‘ânî pâsbânıdır gönül

Tâ ezelden mest-i dîdârız bu işret-hânede
Bâde-i aşk-ı İlâhî cür‘adânıdır gönül

Şi‘r-i icâz olsa da tab‘ım tenezzül eylemez
Hân-ı nazmın tûtî-i mu‘cîz-beyânıdır gönül

Hamdü lillâh ârzû-yı vuslat-ı cânâneden
Behre-yâb olduk anınçün şâdmânîdir gönül

5 Ser-fürû itmez cihânda kimseye ey Tal‘atî
[298a] Kendü başka başına şâh-ı yegânîdir gönül

601

Tal‘atî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âşinâ-yı derd-i aşkın dil-sitânın kim bilür
Bâz-ı aşk-ı dil-şikârın âşiyânın kim bilür

Gamzesiyle söyleşilmezken hücûm-ı nâzdan
Fitne-engîz-i kıyâmet ebrûvânın kim bilür

Bir gül içün nâle-i âh u efgânı bülbülün
Nâ-şükufte ol gülün ya gül-sitânın kim bilür

Sîneme pür-tâb ider tîr-i muhabbet âşikâr
Bir kazâ-yı nâgehânîdir kemânın kim bilür

5 Akl ile olsa Felâtun-ı zamân ey Tal‘atî
[298b] Âşıkın hâl-i dil-i râz-ı nihânın kim bilür

602

Tal‘atî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Değil vuslat müyesser sa‘yile ikdâm neylersin
O hûnî sûz-pezîr olmaz tîr-i ibrâm neylersin

Benimçün nâ-murâd olmak yazılmış kilk-i kudretinle
Ya böyle nâ-murâd olmak dururken kâm neylersin

Şu denlü neş’e-yâb oldun şarâb-ı la‘l-i dilberden
Ne minnet gayriye ey dil mey-i gülfâm neylersin

Bana sûret-perest oldı diyü ta‘n itme ey zâhid
Riyâ vü zühd yâr dileyesin İslâm neylersin

5 Mezâk-ı telh olur bezm-i safâ ger olsa bî-dilber
Figân ey Tal‘atî zevk-i mürûr-encâm neylersin

[299a]

603

Bâkî

Mef’ûlü Mefâ’îlün Mef’ûlü Mefâ’îlün

1 Âlâyiş-i dünyâdan el çekmege niyyet var
Yakında adem dirler bir şehre azîmet var

Uçdu bu fezâlardan mürg-i dil-i nâlânım
Ârâm idemez oldum efkâr-ı seyâhat var

Gördüm ki[549] harâb eyler gitdikce fenâ mülkini

[549] Gitdükçe, Sabahattin Küçük, **Bâkî Dîvânı**, TDK Yay., Ankara 1994, s. 152.

Çarhın bu cefâsından bir şâha şikâyet var

Bu hâlet ile ey dil sag olmada âlemde
Derd ü gam-ı dil-ber ile ölmekde letâfet var

Nûş eylese bir âşık tâ haşre dek ayılmaz
Bezm-i ecelin bilmem câmında ne hâlet var

Ser terkine kâ'ildir dünyâya gönül virmez
Aşk ehlinin ey Bâkî başında harâret[550] var.

604

Tal'atî Sellemehullâh

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[299b]1 Aşk ile ser-mest olup sâmâna itdim elvedâ
Fâriğ oldum cümle-i ihvâna itdim elvedâ

Gerdeş-i çarh-ı sitemden yâr memnûn olmadım
Sa'd ile ikbâl olan devrâna itdim elvedâ

Bir nefes hâli değildir cevre mu'tâd olmadan
Vasl ile mesrûr hem şâd itdim elvedâ

Ben sühân-ârâ-yı tab'-ı şâ'ir-i ferzâneyim
Bî-tekellüf zümre-i nâdâna itdim elvedâ

5 Sûfî-i suret benim ben nâveg-i seccadeyim
Rind-i cânım subha-i sadrâna itdim elvedâ

Bülbül-âsâ sanmanuz gülşende efgân eylerim
Gülşen-i dehre gül-i handâna itdim elvedâ

[300a] Şem'a ey pervâne her şeb cân-güdâz itmekdesin
Ben hele ol âteş-i sûzânı itdim elvedâ

Hâne berdûş-ı mugânım Hızra yokdur minnetim
Neş'e-dâr-ı çeşme-i hayvâna itdim elvedâ

Hîç pâkim yok kazâ ger cânım alsa Tal'atî
Cân değil ben derdile cânâna itdim elvedâ

605

[550] Saâdet, Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 152.

Sâbit Sellemehulullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 *Lâ*yı iskât eyleyüp bir bilmedi illâsını
Bilmedi nefyile isbâtın nedir ma‘nâsını
Va‘di-i isyânda kaldı anmadı Mevlâsını
Âb-ı tevhîd ile tâhir kılmadı a‘zâsını
[300b] İçmedi bezm-i elestin bâde-i hamrâsını
Açmadı nûr-ı hidâyet çeşm-i nâ-bînâsını
Görmedi gün zerresinden leyle-i isrâsını
Bulmadı râh-ı bakânın menzil-i a‘lâsını
*Kâbe kavseyn*in yanıldı kurb-ı *Ev ednâ*sını
Ma‘nâ-yı aşk böyle virmişdir bunun fetvâsını
Ya çek el serden yâhûd çınlatma aşkın tasını

Yoğiken kevn ü mekân vesâ’ir ağ u kara
Cûşa geldi aşk ile bahr-i muhabbet ibtidâ
Taşa çaldı şîşesin kıldı temevvüc her yana
Ser-te-ser eşyâ-yı seyrân eyledi çûn u çerâ
Aşk-ı mansûrını gördüm ol arada âşinâ
[301a] Ol fenâ abdâlı geldi yanıma didi bana
Var ferâgat gûşesin idin makâm-ı dil-güşâ
Oldurur dâru’ş-şifâ-yı derd-mendân-ı fenâ
Âlem-i bahr ü berde gezen bî-nevâ
Gûşıma irdi nidâ-yı gaybdan iş bu nidâ
Ya çek el serden yâhûd çınlatma aşkın tasını

Şol zamân ki batn-ı âdemde nokta-i medfûn idik
Emr-i Bârî ile hem perverde bir hûn idik
Katre-i nâçîz ile hem mudga dönmüş hûn idik
Kendümüz fark itmeyüp dem-beste mahzûn idik
Serseri gezdik egerçi tâlib-i bî-çûn idik
[301b] Kâsesin kesr eylemiş bir Leyla vü Mecnûn idik
Kûh-kende hâsılı Ferhâd ile hâmûn idik
Âciz-i zâr-ı zebûn müflis-i medyûn idik
Dest-gîr olmasa bir kân-ı kerem mağbûn idik
Ya çek el serden yâhûd çınlatma aşkın tasını

Çeng ü perde-i bendirden geç âlemin irfânı ol
Her gedâya şefkat eyle cümlenin sultânı ol
Gevher-i akd-i bedenden gül çıkar gel fânî ol
Baş açık bir pâdişâhın bende-i fermânı ol
Na‘ra-i yâ hû ile doldur cihânı fânî ol

Başını top eyleyüp yolında gel galtânı ol
[302a] Cân virüp aşkın yolında kulı ol kurbânı ol
Âşık-ı dîvâneler ser-defterinin cânı ol
Kûh-ı aşkın başı açık sende bir uryânı ol
Gâh mest gâh esrük bir mehin hayvânı ol
Ya çek el serden yâhûd çınlatma aşkın tasını

5 Vasf-ı yâre ey hatâ-yı sûd dimek şânımdadır
Cilveler kılmak benim tab‘-i sühandânımdadır
Hem-demim meşrebim derd-belâ yanımdadır
Yâr içün ölmek benim âyîn-i erkânımdadır
On sekiz bin âlemin esmâsı dîvânımdadır
Kâ’inâtın sâbitânı kesr-i eyvânımdadır
Sâye salmak üstüme mihr-i dırahşanımdadır
[302b] Mustafa’nın ümmetiyim sevgüsi cânımdadır
Çâr-yâr-ı bâ-safânın derdi mihmânımdadır
On iki şehzâdenin esrârı pinhânımdadır
Ya çek el serden yâhûd çınlatma aşkın tasını

606

Tal‘atî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Sevdâ-yı gam-ı aşk ile dîvâneye döndüm
Âh eylemekde gûyiyâ mestâneye döndüm

Endîşe-i vaslın ideli dâğ-ı derûnum
Evhâm-ı hayâl itmede gam-hâneye döndüm

Ey meh beni pâmâl idile kâfir zülfün
Cismim deler bir pâre hemîn şâneye döndüm

Def gibi nice sille yiyüp dest-i felekden
[303a] Her nâlede ey mevlevî ammâ neye döndüm

5 Âğûşuna çeker gonca-i her hâr-ı melâmet
Bülbül teg men nağme-keş-i efsâneye döndüm

Şâyeste iken bezm-i visâle yine ammâ
Şem‘-i ruhına yanmaya pervâneye döndüm

Bir hâlete irgürdi beni Tal‘atî aşkım
Şol mertebe ben kendüme bî-gâneye döndüm

607

Tal‘atî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Rüstem-veş tîr-i müjgânın dil-i dîvânemiz gözler
Senin fikr-i hayâlinde gönül cânânemiz gözler

Mey-i nâb ile mest olmuş nigâhı şîve şîrîn-kâr
Elimde eşk-i hûn-ı âlûde olan peymânemiz gözler

[303b] Ham-ı zülf-i siyâhından açılmaz baht-ı bed-hâhım
Felek aksine devr itdi dem-i ahzânımız gözler

Eger bin cân nisâr itsem o mâhın reh-güzârında
Yine bir lahza şâd itmez velî gamhânemiz gözler

5 Eger üftâde-i hicrân olursan Tal‘atî müşkil
Ayağım almadan gayrı aceb a‘dâ nemiz gözler

608

Tal‘atî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Güftâr-ı lebinle nefs-i hatara irişdim
Bu neşe ile ben dem-i Îsâyı unutdum

Âhile varup genc-i gama hem-dem idindim
Meclisde figân eyleyici nâyı unutdum

Mecnûn ola bir saçı Leylâya gönülden
[304a] Mecnûn-sıfat kûh ile sahrâyı unutdum

Sevdâ-yı ser-i zülf-i sitemkârın ucundan
Dünyâyı değil Tal‘atî ukbâyı unutdum

609

Nâbî Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Lutf ile hâsir-i bed-hâha nedâmet gelmez
Telh olan mîveye sükkerle halâvet gelmez

O tarâvetle o sîmîn bedeni gördükçe
Hâtıra bûs u kenâr ile kanâ‘at gelmez

Mey sebük-tînet olan âşıkı küstâh eyler
Ne kadar yâre niyâz itse hacâlet gelmez

Toğrısı yâr ile hemdest-i mey-i ülfet iken
Hâtıra hâtır-ı ağyâra ri‘âyet gelmez

[304b]5 Yıkılur gâ’ile-i zelzeleden kasr-ı visâl
Kâr esâs üzre yapılmazsa metânet gelmez

Şöhreti mâl iledir ma‘bed-i İslâmında
Câmi‘-i köhne-i bî-vakfa cemâ‘at gelmez

Ne kadar olsada pâmâl-i zihâm ey Nâbî
Eyleyen kûy-ı dilârâda ikâmet gelmez

610

Sâbit Fermâyid

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sübhadan mest-i mey-i gaflete hâlet gelmez
Habbeden müzmin mahmûra şetâret gelmez

Çeşme-i tevbenin işkeste gibi gönülleri
Dîdeden katre-i telh-âb-ı nedâmet gelmez

Gayba îmân getür ey mülhid-i fâcir ki sana
[305a] Âhiretden hatt-ı ta‘lîk ile hüccet gelmez

Ağlamış çehreli sûfî-i abûs’ül-vechin
Rûyına cennete girse beşâşet gelmez

5 Âb u nâbı çekilen gül-varak-ı ruhsâra
Hafta iki tıraş ile tarâvet gelmez

Yokladım tâlî‘-i ağyâr-ı sefer-i bî-mâlı
Fâl gâyetde güzel gelde selâmet gelmez

Şöyle dolmuş o büt büt zerre-i esmâya
Şahneden haftada bir seciye nevbet gelmez

Sâbitâ neyleriz ol lafz ki ma‘nâsından
Nefha-i ma‘rifet netice-i hakikat gelmez

[305b]

611

Sâbit

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Müdâm sohbetin hâhister ve tâlibidir

Sürâhî mey-keşin ağzı kokar musâhibidir

Gül-i sefîddir bûstanda arak giyüp serine
Bahâr hâkîminin şimdi bâb-ı nâ'ibidir

Sana beyân idelim sergüzeşt-i uşşâkı
Sımâh-ı cânını tut evliyâ menakıbıdır

Bu dâr-ı dehirde Mansur gibi dil-şüdenin
Mezar-ı vâlâsı erfâ merâtibidir

5 Yazarsa masraf u îrâda seni nola Sâbit
Kalem Emîr Kemâlin hazîne kâtibidir

612

Nahîfî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gelüp vâdî-i aşka habbe-i kârın eylemiş îcâd
[306a] Bizi başdan çıkarmak kasdın itmiş var ise Ferhâd

Kalem katmak dilersin nakş-ı hüsn-i hatt-ı hûbâna
Ne sûretle varırsın arsa-gâh-ı haşre ey Behzâd

Sipâh-ı cevrile verdi harâba kişver-i sabrı
Muhassal dâd u feryâd ol şeh-i bî-dâddan feryâd

Eger kim fitne-i bî-tâb olsa resm-i can-güdâzında
Gelür ol mest-i nâzın gamzesinden eyler istimdâd

5 Beni şâd olmasun der hâtırım bir kerre sormazsın
Hele şâd olmak ister mi su'âl it hâtır-ı nâ-şâd

Sana mümkün değildir fenn-i aşkı cehd ile ta'lîm
[306b] Atâ-yı Hakdır ey zâhid kişiye feyz-i isti'dâd

İşitdim yine bir şûhun esîr-i aşkı olmuşsın
Nahîfî mansıb-ı bî-sabr u sâmânî mubârek-dâd

613

Kıt'a

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Sakın sulb itme zinhâr ihtiyârî
İdüp cürmü dime kim senden oldı
Azâzile anınçün la'net oldı

Hudâya didi hâşâ senden oldı
Girü âdem anınçün mağfûr oldı
Bilüp cürmün didi kendimden oldı

614

Nef‘î Sellemehulullâh

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âşıka ta‘n itmek olmaz mübtelâdır neylesün
[307a] Âdeme mihr ü muhabbet bir belâdır neylesün

Gönlü dilberden kesilmezse aceb mi âşıkın
Gamzesiyle tâ ezelden âşinâdır neylesün

Nola ta‘yin itse zabt-ı mülk-i hüsnü gamzeye
Zülfi bir âşüfte-i ser-der-hevâdır neylesün

Zülfüne kalsa perîşân eylemezdi dilleri
Anı da tahrîk iden bâd-ı sabâdır neylesün

5 Nola olsa muzdarib hâl-i dil-i uşşâkdan
Sînesi âyîne-i âlem-nümâdır neylesün

Olmasa Nef‘î nola dem-beste zülf-i dilbere
Tab‘-ı şûhı dâma düşmez bir hümâdır neylesün
[307b]

615

Gazel-i Veysî Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yeter ey dil heves-i zülf-i siyeh-kâr yeter
Yeter ey cân-ı belâ-dîde bu efkâr yeter

Ceyb-i endîşeye çek başını fikr it hâlin
Halk ile eyledügin beyhûde güftâr yeter

Rişte-i fikre dürr-i eşk-i nedâmet nazm it
Ârzû-yı dil içün didügin eş‘âr yeter

Murg-ı ankâ-per-i azmin yetür ol yerlere kim
Şâhbâz-ı nazar-ı himmet-i ebrâr yeter

5 Der-i Mevlâya yüzün sür yeter itdin kendin
Bende-i halka be-gûş-ı der-i eşrâr yeter

Yeter oldı bu hevâ vü hevesi terk idelüm
Yönelüp Hakk'a reh-i sıdk-ı sadâda gidelim

[308a] Evvelâ azm idelim bâr-geh-i iclâle
Ravza-i şâh-ı rusül merkad-i sahb u âle

Ol şehin gâşiye ber-dûş olalım mahmiline
Yüz sürüp hâk-i reh-i nâka-ı zer-halhâle

Yolların hâr-ı mugaylânına yüzler sürelim
Lâle-veş gark idelim çehre-i hûn-ı âle

10 Eşk-i hasret saçalım reh-güzer-i huccâca
Şûrezârında Hicâzın bite sünbül ü lâle

Sünbül-i âteş-i dilden saçılan dûd-ı kebûd
Lâlesi hûn-ı ciğerden dökülen pergâle

Gel seninle varalım yüz sürelim dergâha
[308b] Ya'ni dergâh-ı mu'allâ-yı Resûlullâha

Geçdi ömrüm heves-i zülf-i mu'anberde benim
Kaldı aklım girih-i kâkül-i dil-berde benim

Tîğına hançerine mâ'il olup dildârın
Çekdügim derd ü belâ söylene dillerde benim

15 Şâh-bâz-ı nazarım niceye dek beste kala
Dâm-ı dil-gîr-i hatt-ı zülf-i semen-berde benim

Seyyi'âtım yazan ol kâtib-i âmâl-nüvîs
Vây eger itdügimi hep yaza defterde benim

Sakalım ağ yüzüm kara sözüm ayn-ı hatâ
Bana ağlan bana kim arsa-ı mahşerde benim

Ne yüzüm var nazar-ı hazret-i Hakk'a varıcak
[309a] Ne sözüm var varıcak hazrete yalvarıcak

Sadme-i kahr ile bir gün yıkılur tâk-ı nitâk
Bu ber-efrâşte eyvân-ı zer-endûde-revâk

Vakdidir âhunı tîr ü kadini eyle kemân
Sefer-i âhirete sana gerekmez mi yarak

Âh kim fıskile geçdi giceler gündüzler
Ne ibâdât-ı teheccüd ne salât-işrâk

İtdügim cürme benim yer ile gök şâhiddir
Bende yirden göge dekdir gazaba istihkâk

Virme dâmânımı dest-i husemâya yâ Rab
Varıcak hazretine başı açık yalın ayak

Virmek olursa eger hasma benim dâmânım
[309b] Yine ihsân u kerem senden olur sultânım

Mest olup bâde-i gaflete yetürdük özümüz
Bilmedik düş gibi gitdi gicemiz gündüzümüz

Zikr u tesbîhine sarf eylemedik ömrimizi
Hazret-i Hakk'a niyâz itmege yokdur yüzümüz

Çehre-fersûde ebvâb-ı erâzil olduk
Kalmadı hazretine varmağa hergiz yüzümüz

Ten-i hâkimizi bir gün götüre sarsar-ı merg
Şöyle ber-bâd ola kim görmeye kimse tozumuz

Görsek ey dil ki neler gelse gerek başımıza
Bilsek ey dîde neler görse gerekdir gözümüz

[310a] Zü'l-celâl bana ol demleri âsân eyle
İşimiz zikr-i cemîlin eşim îmân eyle

Tevbe yâ Rab giriftâr-ı hevâ olduğıma
Tevbe yâ Rab talebkâr-ı belâ olduğıma

Tevbe yâ Rab esîr-i mey-i gül-reng olduğıma
Bende-i muğ-beççe-i işve-nümâ olduğıma

Ârzû-yı sanem-i mâh-likâ itdügime
Mübtelâ-yı heves-i mihr ü vefâ olduğıma

Tevbe yâ Rab ibâdet sanup itdüklerime
Dâmen-âlûde-i çirk-âb-ı riyâ olduğıma

Pîr oldum o sühan-pervere itdim tevbe
Dâ'imâ reh-i rehber-i amd u hatâ olduğıma

Tevbe yâ Rab hevâ yolına gitdiklerime
Bilüp itdiklerime bilmeyüp itdiklerime

[310b] Yâ ilâhî şeref-i hazret-i peygamber içün
Siper-i mâhı iki pâre kılan server içün

Şeb-i *isrâ*da olan sırr-ı mukaddes hakkı
Leyle-i kadrdeki vakt-i safâ-güster içün

Hande-i hüsn-i cihân-sûzı içün Sıddîkın
Girye-i hazret-i Ya'kûb-ı belâ-perver içün

Nûr-ı Sıddîk-ı Nebî ma'delet'ül-Fârûkî
Hilm-i Osmân u kerem-güsteri-i Haydar içün

Ol iki dürr-i dil-efrûz-ı benâ-gûş-ı felek
Ya'ni ol kurretü'l-ayn-ı şeh-i Hayber içün

Lutf idüp eyledügi cürme günâha bakma
Veysî-i rû-siyehi nâr-ı cahîme yakma

616

Gazel

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[311a]1 Bâde-i serkeş sîne pür-âteş gönül sevdâ perest
Baht-ı nâ-hemvâr vü tâli ser-nigûn hâtır şikest

Şehr-i gam âbâd u behçet-hâne-yi vîrân harâb
Rütbe-i ihmâl âlî pâye-i ikbâl-pest

Bâde-i hayret müheyyâ kâse-i âmâl pür
Bezm-i hicrân-ı kerem ü gam-ı huşyâr-ı âlem cümle mest

Gine ümmîd hâli dest-i istiğnâ tehî
Menzil-i ferhunde ba'îd pâye istid'â-şikest

5 Zulmet-i baht-hüveydâ subh-ı himmet nâ-bedîd

Hem kâm-ı dervîş-i zeyn gamze-dest

Nîkdir ber-muktezâ-yı kısmet-i rûz-ı ezel
Çâre ne meşhûrdur kim dest-i ber bâlâ-yı dest

[311b]

617

Beyt

1 Bir lahza ayş u akl-i ma‘âş itmiş
Olmuşum yıllardır ki def idemem imtilâsını

618

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Sakın allâme-i asrım deyüp laf urma ey vâ‘iz
Nice yüz bin senin gibi bu ilm-i ilâhîde melzûmdur

619

Beyt

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Ey pâdişeh-i kişver-i levlâk ne olaydı
Ol yer ki basardan gözümün nûrı olaydı

620

Beyt

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bu’l-heves kendi murâdınca ider fikr-i hayâl
Her murâd ehline bir yüzden olur arz-ı cemâl

[312a] Murâd-ı nefs içün her iş ki ola
Ol iş murdâr ü mühmel şöyle kala

621

Beste

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gönül nâr-ı muhabbetle seni sûzân iden kimdir
Alup sabr u karârın böyle ser-gerdân iden kimdir
Gel ey dil bülbüli râz-ı derûnın bana arz eyle
Ne gülşenden cüdâ düşdüm seni nâlân iden kimdir

622

Beyt-i Münâcât

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Derûnım âteşi yakdı cihânı yâ Resûlallâh
Hayâlin tâbını dîde nihânı yâ Resûlallâh
Aceb mi nâr-ı aşkınla tutuşsa bu dil ü cânım
Terahhum kılmanın vakdi zamânı yâ Resûlallâh

[312b]

623

İlâhî - Nasîhat

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ger dilersen olasın sen dü cihânda ikrâm
Eyülerle hem-dem ol kaç yaramazlardan müdâm

Âlim ile yâr ola gör sen de âlim olasın
Kaç avamdan dâ’imâ ma‘nâda anlardır hevâm

Bir zücâcın nûrı âlemi olmaya kandîl ü lem‘a
Ol berk urmasıdır itme ana ihtirâm

Hem merbût-ı eşkiyâya itdügi içün meyli gör
Hem helâk olup ebed ana cahîm oldı makâm

5 Görsene Ashâb-ı Kehfi eyülerle olmağın
Cennete bile girüp oldı yeri dâr’üs-selâm

Ehl-i irfân hizmetin kıl eyle ahz-ı ma‘rifet
[313a] Zulmet-i cehl içre olanlar dalâletden müdâm

624

İlâhî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gezerken âlemi rûyâda sûfî bir safâ gördüm
Gözüm açup yumunca görmedim artık bakâ gördüm

Gözümün yaşı akup ser-te-ser dünyâyı geşt itdim
İçinde merdüm-i dîdem kadar ancak kara gördüm

Gönül âyînesi senin gamından pârelendikce
Anın her pâresin âyîne-i âlem-nümâ gördüm

Gönül bir gice bizde ey olur ahşamlamazsın sen
Seni hûrşîd-i âlem gibi gayet bî-vefâ gördüm

5 Senin gibi dolanur âlem-i hayretde ey Şemsî
[313b] Nice âşıkları yalın ayak başı kaba gördüm

625

Meşâmî

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Cefâ vü mihrin ol dilber birin bilür birin bilmez
Gam-ı şâdın dil-i nâdân birin bilür birin bilmez

Kitâb-ı şîveden bâb-ı vefâdan kon su’âl itmen
Dahı nevrestedir ol cân birin bilür birin bilmez

Tarik-i hicr-i râh-ı vuslatı dil bilirüm dirse
Yalan söyler ol inanman birin bilür birin bilmez

Cân ile rakîb ahvâlini sorman Meşâmîden
O bir dîvânedir yârân birin bilür birin bilmez

626

Min Hâce-i Kelâm-ı Sultân Süleymân

7’li Hece Ölçüsü

1 Ey bre şîrîn zebân
[314a] V’ey bre serv-i revân
Bir gicecik gelesin
Bizim odaya nihân
Sen içerü giresün

Ben ardından pür gidem
Şol kapunın mandalın
Husrev-i âlî nişân
Sen gelüp oturasın

Ben sana az az koyam
Bir kadehin içine
Sâfî mey-i erguvân
Sarhoş olup yatasın

Dinledürüm a beğim
Ekşilice çorbayı
Mahmûr içesin revân
Eğili dur sokayım

İki tutam az mıdır
Sünbül ile lâle başına
Ey şâh-ı cihân
[314b] Şöyle sokam içerü

5 Kalmaya hîç taşrada
Yüreğine düşmenin
Hençer-i tîğ u perrân
Her sabâhın gelesin

Bu hocana veresin
Hoca selâmünaleyk
Aleyke şâhım selâm

627

Bâkî Efendi

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Gönül almağa gelür şîveye âğâz eyler
Dil-i bî-çâresin arz idicek nâz eyler

Ne hümâ kayd-ı ser-i zülfi nevâsından bana
Gönül ol mertebelerden yüce pervâz eyler

Kâmet-i nahle göre şîve-i reftâr gerek
[315a] Yine bu şîveyi ol serv-i ser-efrâz eyler

Göreyim dur seni bir lahza disem yollarda
Bana ol şûh-ı cihân şîveyi durmaz eyler

5 Bend-i zülfinden iken çekme elem ey Bâkî
Seni ağyârdan ol kayd ile mümtâz eyler

628

Nâbî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Giryân isek ey nola cânâne bizimdir
Bahr-i gamız ol gevher-i yekdâne bizimdir

Sûfî senin olsun yürü var gerdiş tesbîh
Biz rindleriz gûşe-i peymâne bizimdir

[315b] Hüccet ile senindir bilüriz savma'a zâhid
Fermân-ı şeh-i aşk ile meyhâne bizimdir

Peymâne şumâr olmağ içün lâzım olursa
Serden geçeriz sübha-i sad-dâne bizimdir

5 Kimdir bizi men eyleyecek bâğ-ı cinândan
Mevrus-ı pederdir gireriz hâne bizimdir

Harbâ ko dolaşsun serine mihr-i münîrin
Biz şem'a-i şevkız per-i pervâne bizimdir

Akl olsa saf-ârâ-yı husûmet yine Nâbî
Gam çekmeziz andan dil-i dîvâne bizimdir

[316a]

629

Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 *Var iken kûyun ki seyr-i bâg-ı ukbâ bundadur*
Cennet evsâfın kılur vâ'iz temâşâ bundadur

Hûr u Kevserden mey ü mahbûb ise maksûd eger
Ayş u nûş esbabı hep hâzır müheyyâ bundadur

Mürdeye cânlar virür bîmâra sıhhat lebleri
Hikmet-i Lokmân u i'câz-ı Mesîhâ bundadur

Zülfün el bir eyleyüp turranla pinhân itdiler
Hâtem-i dil hâsılı ya andadur ya bundadur

5 Âkıbet kim ser-fürû kılmaz gedâ vü şâhdan
Bârgâh-ı aşka kim a'lâ vü ednâ bundadır

Hây u hûy-ı hânkâh-ı na're-i mestâneden
Hep visâlün küncidür maksûd gavgâ bundadır

İctinâb it sohbet-i ehl-i riyâdan Bâkîyâ
Kim rızâ-yı Hazret-i Bârî Te'âlâ bundadır

630

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir Arab dilberine bir bûse ihsân it didim
Kâle isbır yâ çelebi inşâallâh yâ nasîb

631

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[316b] Bâde-i nâb içmeden mest olmuşum medhûş olup
Giceler tâ subha dek ağyâra hem-âğûş olup
Ya neden lâzım bana bu intizâr ahşama dek

Baht-ı nâşâdım açılsun eyle bârî feth-i bâb
Bir inâyet kıl gözümden yeter akdı kanlı âb
Âşık Ömer ol kamer-tal'at çözer açmaz nikâb
İdelim biz dahı kavl-i karâr ahşama dek

632

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey perî itdiklerin çokdur bana ben söylemem
Râzıyım her ne idersen sen bana ben söylemem
Bir eline al rakîbi bir eline al beni
[317a] Şânına her ne düşerse it şehâ ben söylemem

Hep senin aşkın çeken ya ben gibi âşık mıdır
Emrine bin cân ile râm bende-i sâdık mıdır
Bana güldürmek rakîbi şânına lâyık mıdır
Kendin insâf it a zâlim-i pür-cefâ[551] ben söylemem

Dertliyim bu derdime dermân kılar yokdur tabîb
Kim bu dertlikden ölem yeğdir bana olmaz nasîb
Sevdiğim mümkün mü söyleşmek seninle ben garîb
Gele hakkından hemân ancak Hudâ ben söylemem

Kasdı cân u başadır ol gamze-i hûn-hârenin
Hâtırın sormaz yakarsın bu dil-i bîmârenin
[317b] Vaslın ârzû eyleyen Âşık Ömer-i bî-çârenin
Sen bilirsin ya ne hâcet Mustafâ ben söylemem

633

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Cefâ fenninde ey mehrû dilber rehberin kimdir
Ne burcun mâhısın cânâ tulû'-ı mâderin kimdir
Dimâğ eyler mu'attar ki misk-i anberin kimdir
Kamu âlem sana mâ'il senin ya dilberin kimdir

Mushaf-ı hüsnünde tahrîr olınmaz *'alleme'l-esmâ*
Sen ol hân-ı mu'azzamsın visâlin ka'be-yi ulyâ
Sana âşık geçinür çok cihân içün velî ammâ
Yolında ser virir âşık derd ile kemterin kimdir

Nedir bu zülf-i sünbüller nedir bu anber-i müller
[318a] Nedir bu habbetü's-sevdâ nedir bu hâl-i hindûlar
Ne meyden mestâne oldı süzülmüş çeşm ü ebrûlar
Kiminle hem-nişîn oldın meclis-i sâgarın kimdir

[551] Her a'zâmı lokma lokma et dil-â, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 651.

Civânâ kalb-i mahzûnım senin gibi ferâhım yok
Gülşen-i hüsnüne bülbül olaldan gayrı âhım yok
Gönül tahtında ey mehrû senden özge şâhım yok
Senin Ömer'inden gayrı kapunda çâkerin kimdir

634

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çîn seher hâbdan uyanmış kahramânı gözlerin
Şöyle mestdir anlamaz yahşı yamanı gözlerin
[318b] Her kime kim eylesen bin nâz ile ey meh gazab
Kimseye Hakk saklasun vermez amânı gözlerin

Kande gitsen halk-ı âlem hep seni özler gözet
Kim ki düşse çeşmine mazhar olamaz akîbet
Korkarım bu fitneler böyle kalursa akîbet
Bende eyler kendüye çok kâm-rânı[552] gözlerin

Hâl-i hindûların eyler ayş ü işret dâ'imâ
Ol iki zengîler[553] vechinde vatan tutmuş şehâ
Gerçi sen âşıklarun gönlün alursun ammâ[554]
Cânâ kasd itmek diler ammâ şânı gözlerin

[319a] Bir bakışda dehri dar eyler gözin sâdıklara
Bir nigehde cân bağışlar vaslına lâyıklara
Bu nezâketler bu şîveler nedir âşıklara
Andırır bu fitne-i âhir zamânı gözlerin

5 Sâkî mey sundı zehrinden bu Ömer üftâdene
Olmadı bir çâre mihrinden Ömer üftâdene
Şöyle havf itmiş ki kahrından Ömer üftâdene
Bir bakışda gösterir iki cihânı gözlerin

635

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Elin çek bu cefâlardan[555] yeter utanmaz ârlanmaz
Eser göster vefâlardan yeter utanmaz ârlanmaz
[319b] Hayâ eyle rakîb ile gezüp seyr-i çemen kılma
Kaçınma mübtelâlardan[556] yeter utanmaz ârlanmaz

[552] Müselmânı, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 532.
[553] Mekkâre, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 532.
[554] Sûretâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 532.
[555] Nâ-sezâlardan, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 427.

Hayflar kim yoğimiş hîç senin nâmûs ile ârın
Neyleyem ben derdini zevkin seven lâyık mı ağyârın
Bugün dünyâ ise yok mu kıyâmet sevdiğim yarın
Hazer kıl bed-du‘âlardan yeter utanmaz ârlanmaz

Beni[557] şâd idüp uşşâka gelince vakarın var
Irzın ne hayân aslâ ne nâmûs ne ârın var
Haber aldım senin eller ile hayli bâzârın[558] var
Elin çek bed-likâlardan[559] yeter utanmaz ârlanmaz

[320a] Var biz sâdık[560] kulın Âşık Ömer andan zarar olmaz
Ne bulursun sevdiğim insâna hayvândan[561] zarar olmaz
Konuş kâmil ile kâmil olan cândan zarar gelmez
Sakın pek eşkiyâlardan[562] yeter utanmaz ârlanmaz

636

Âşık Ömer

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Felek âhir cüdâ itdi beni ol nev-civânımdan
Bu firgat dâğa dâğ urdu usandım cism ü cânımdan
Giceler râhat itmez halk benim âh u figânımdan
Siyâh oldı bu çarh-ı laciverd âh-ı duhânımdan

Seyahât eylesem bulsam cihân-ârâları bir bir
[320b] Bıraksam anmasam aslâ gam-ı ferdâları bir bir
Mukarrer gürûh geşt eylesem sahrâları bir bir
Haber verse sabâ dildârıma nâm u nişânımdan

Nedendir âmil olmadım cihânda hîç nasîhatle
Geçirdim nazenîn ömrimi hayflar derd ü mihnetle
Bana mı ülfet itmek düşdi dâ’im hakikatle
Benim baht-ı siyâhımdan şikâyet ol cinânımdan

Ömer meddâh-ı dildâr ol aceb nâzik-edâdır bu
Safâ mey-i aşk ile tahsîl olur âh nidâdır bu
Bize ta‘n eyleme zâhid bir ilhâm-ı Hudâdır bu

---

[556] Ferâgat kıl cefalardan, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 427.
[557] Rakibi, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 427.
[558] Yârin, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 427.
[559] Fâriğ ol eşkıyalardan, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 427.
[560] Ehl-i azr kulundur, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 428.
[561] İrfândan, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 428.
[562] Kaçınma mübtelâlardan, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 428.

Sudûr eyler bu vâdîler benim vird-i zebânımdan

[321a]

637

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey dilâ ben yeniden bir dilberi sevsem gerek
Taht-ı aşkında melek-sîmâperî sevsem gerek
Sâdıkhâne sıdk ile meftûnı olsam dilberin
Çeşmine olmuş mülemmâ anberi sevsem gerek

Dil-i tûbâ ta'n ider bu kâmet-i bâlâsına
Mest-i hayrân cümle âlem gözleri elâsına
Gülşenin açmış küşâde bülbül-i şeydâsına
Saçı sünbül ruhları bir gül-i teri sevsem gerek

Ey ahsendir ziyâde kâkülün itmiş nikâb
Kaşları tuğrân câna kâkülümi kıldı harâb
[321b] Ruhların itmiş küşâde gül cemâli mâh-tâb
Dişleri incü misâli gevheri sevsem gerek

Gel çıkar bu remz ile ebced hesâbın ey cinân
Vasl-ı bâğın kim görürse dili olur miltân
Sikke-i destinde mâhım yazılur ismi âyân
Çekme andan bir hâtem-i engüşti sevsem gerek

5 Yüz yigirmi sekiz didim bana isim sây ola
Sınıf olunca korkarım ki halk içinde şây ola
Bir kelâmın dinleyenin serden aklı zây ola
Şöyle tûtî-lisân Âşık Ömeri sevsem gerek

638

Şermî

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dildârımı mahcûb-ı atâ eyleyebilsem
Bir bûsesine cânı fedâ eyleyebilsem

[322a] Ben nazra-i evvelde Sıfâhânı görürdüm
Hâk-i kademin kühl-i cilâ eyleyebilsem

Şöyle geçüp hâle-i âğûşa o mâhı
Ağyâr-ı hased subha ezâ eyleyebilsem

Hûbân-ı İstanbula yetişmek ne mümkin

Gencîne-i Kârûnı atâ eyleyebilsem

Ol şûh dimiş Şermî'ye ferdâ gamını hîç
Çekdirmez idim ahde vefâ eyleyebilsem

639

Âşık Ömer

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Sevdim yine bir dilberi tâ câna berâber
Kâmil sühan u şebbûsı irfâna[563] berâber

Hâlâ lebinin bâğımdadır âb-ı zülâli
Kevser suyıdır çeşme-i civâna berâber

[322b] Sarrâf sıfat vezne urup la'lini gördüm
Kıymeti olur la'l-i Bedahşân'a berâber

Sen güzeli bir gayra kıyâs eylemeziz biz
Şâhâ bilirüz biz seni sultâna berâber

Görürdi ruhını sevdi Ömer cân ile dilden
Benzetdi seni Yusûf-ı Kenân'a berâber

640

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

Mevlâ'yı seversen mâh-ı münîrim
Gel beni söyletme şimdi gamım var
Bir cevri ziyâde şâha esîrim
Ne çâre ider derde emim var

Safâdır âşıka güzeller bilin
Dâ'im erkân evinde gözedir[564] yolun
[323a] Şeydâ bülbüline kokutmaz gülün
Şöyle bir vefâsız gonca femim var

Saklarım kimseye dimezim zârı[565]
Hayli oldı görmedim o dil-nüvâzı
Uçurdum kolumdan yâver-i[566] şâhbâzı
Hâlime rahmeyleyin pek elemim var

[563] Şîvesi üryâna, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 288.
[564] Onda gözetin, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 303.
[565] Râzı, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 303.
[566] Yavru, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 303.

Sözüm geçmez oldı servi dalıma
Kimse dûş olmasın böyle zâlime
Merhamet itmedi gitdi hâlime
Gözlerim yaş ile doldı gamım var

Hayli sitem çekdim ol çeşm-i mestden
Dem-be-dem sakının kalb-i şikestden
[323b] Gevherî tâ ezel bezm-i Elest'den
Destime sunulmuş câm-ı Cem'im var

641
Gevherî
11'li Hece Ölçüsü

1 Çık salın gülşende ey kadd-i tûbâ
Nahl-i revân eyle güler yüz göster
Yüzünden feyz alsun âlem ser-â-pâ
Ruh-ı tâbânla güler yüz göster

Cemâlin görmekde didiler müştâk
Hasretinden oldı gözyaşı ırmak
Tîr-veş râst ola kâmet-i uşşâk
Ebrû-kemân ile güler yüz göster

Ruhın şermendesi âşüfte güller
Zülfüne ser-fürû idüp sünbüller[567]
Nakş-ı kâr eylesün hezâr diller
Gonca dehânın ile güler yüz göster

[324a] Güzel[568] görmek içün hûrşîd uyandı
Helâk oldı kaşından[569] mâh utandı
Yeter pervâneler şem'ine yandı
Mehrû ayân eyle güler yüz göster

Nola cânâ reh-i irfânın görsen
Bilürdin hâlimi kemâle irsen
Gevherî tûtî-veş söylesin dirsen
Sükker-i zübânla güler yüz göster

642
Gevherî

[567] Bülbüller, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 327.
[568] Yüzün, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 327.
[569] Hilâl olan kaştan, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 327.

11'li Hece Ölçüsü

1 Hicrânına benden sebeb o yârin
Bed-likâ rakîbin iğvâsıdır hep
Bî-günâh itdügi gazab o yârin
Kendinin hilâf-ı peydâsıdır hep

Serden aklın alıp mestâne iden
[324b] Yakup sinesini pervâne iden
Garîb âşıkların dîvâne iden
Bî-mened operînin sîmâsıdır hep

Perde-nişîn oldı ömrimin varı
Anınçün söyünmez sinemin nârı
Bana göstermeyen cemâl-i yâri
Hemân Hakk'dan bulsun atasıdır hep

Çeşm-i Gevherî'den dâ'im akar nem
Serine cem oldı efkârla gam
Güzeller cevrini çekdiğim her dem
Dîvâne gönlümün belâsıdır hep

643

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vechin üzre sâye salmış ey sanem gîsû mıdır
[325a] Eyleyen cânı mu'attar zülf-i anber-bû mıdır
Gamzen üzre mukavves şekli ol tarz-külâh
Dilberâ kavs-i kazâ mıdır siyeh ebrû mıdır

Uğrun uğrun gayrilerle eyledin seyr ü safâ
Yanına kalur mı seyr eyle hele ey bî-vefâ
Hîç dimezsin şol gedânın künc-i mihnetde şehâ
Hem-demi âh-ı nedâmet çekdiği kaygu mıdır

Hüsnün ey Leylâ beni kendüye meftûn eyledi
Bir bakışda akl ü fikrim aldı Mecnûn eyledi
Hâsılı gamzen bana bin dürlü efsûn eyledi
[325b] Ya seninçün sordığım ayb olmasun câdû mıdır

Dir ki bu Âşık Ömer olduk yine aşkınla şâd
Âşık-ı dil-haste dâ'im ola lutfun ile yâd
Dest-i insâf eylemiş sedd-i girîbânın küşâd
Görinen sînende sîm âyîne mi pehlû mıdır

644

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yine bugün bir köhne vîrânenin ma‘mûrıyım
Hâne-i gamhânesinin şîr-i engûrıyım
Ne Süleymâna Süleymânın ne kemter mûrıyım
Dîv câdû gamzeni gördüm anın meshûrıyım

Ol sebebden dilde kuvvet aslâ yokdur tâkatim
[326a] Geçmede her dem hayâlât ile vakt ü sâ‘atim
Ne hayâl-i hatt-ı sevdâ ve ne zülf-i hâcetim
Saçı kullâbına bend oldım anın Mansûrıyım

Ben de bünyâd oldı âb u âteş vü hâk ü hevâ
Çâr unsurdan urundum eğnime zerrîn kabâ
Ben de zulmet bendedir âyîne-i âlem nümâ
Dem-be-dem nûr-ı hidâyet pertevinin Tûrıyım

Câna her ne devr elinden irişe cevr ü sitem
Hâtırım buldı tesellî çekmezim aslâ elem
Hem-nişînim hem-demim derd ü belâ endûh u gam
Bu şeker-fettân-ı dehrin hânegî zenbûrıyım

5 Nâle serd oldığı içün ey Ömer bülbüllerin
[326b]

645

Bâkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hecr-i la’linle dem-â-dem dîde hûn-efşân olur
Gözlerim sildikçe destim pençe-i mercân olur

Şol gönül kim devr ider pîrâhen-i bâg-ı ruhın
Zülf-i müşgîniñ gibi yıllarca ser-gerdân olur

Ağzım ne şîrîn ider bir nükte-i rengîn ile
La’l-i nâbın ey yüzi gülşen ne nâzüg cân olur

Dökme yaşın katresin hercâî dil-ber yolına
Yüzi açılmış güzel gibi ter-dâmân olur

5 *Câm-ı işret nûş iden bir katresin dökmez yire*
Ehl-i dil bir cür’aya degmez aceb devrân olur

Pertevin bir gün salar mihr-i inâyet Bâkıyâ
Zerre-i nâçîzler hûrşîd-i nûr-efşân olur

[327a]

646

Bâkî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Levh-i hâtırda ruhun[570] nakşını yazmak amelim
Künc-i halvetde senin fikr-i lebindir emelim

Yitişinceydi hemân derdine ben bîmârın
Mîve-i vaslına yârin nideyin irmez elim

Bülbülün medh idüp ol şûh-ı gül-i ter didügi
Bir ömür dörpüsidür kaddüne nisbet güzelim

Benim ol şâh-ı nihâl-i çemen-i mihnet kim
Mîve-i ma'rifet ü fazl u hüner bükdi belim

5 Âdemin ehl-i riyâ sözleri kanın kurıdur
Sâkıyâ doldur şol kan olacagı içelim

[327b] Bâde-i mihr ü vefâ sâgarıdır ey Bâkî
Nola devr eyler ise bezm-i cihânı gazelim

647

Yahyâ Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Getür câm-ı sürûr-encâmı diller şâd-kâm olsun
Tamâm itdi bizi gam sâkiyâ gam da tamâm olsun

Safâ virsün derûn-ı câna tâb-ı âfitâb-ı mey
Serây-ı işrete bir kâse-yi billûr câm olsun

Bilüp ayş-ı müdâma meylini bî-çâre-i aşkın
Şarâb-ı la'l-i nâbın sundı dil-ber müstedâm olsun

Hatt-ı anber-sirişt-i yâr virsün özge keyfiyyet
[328a] Mey-i gül-fâm-ı la'l-i nâb-ı miskiyyü'l-hitâm olsun

5 Salınmak olmadı bir kerre Yahyâ ile kûyında

[570] Hatun, Küçük, **Bâkî Dîvânı**, s. 221.

Ne olmaz işdir olsun ey tezerv-i hırs-hırâm olsun

648

Şuhûdî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Döküp sünbül sirişkin dîde deryâyı bulandırmış
Sadef ağzın dürr-i yârân-ı eşkile sulandırmış

Bana vaslın metâ'ın satmağa ey hâce-i devrân
Alup nakdin dil-i serkeşte-i zülfün dolandırmış

Mezâk-ı kadr-i zülfünle müselsel âh-ı şeb-gîrim
[328b] Dıraht-ı sidrede tâvus-ı arşı kuşkulandırmış

Tavâf-ı ka'be-yi kûyın iderken itlerin cânâ
Dil-i nâlâna istikbâle çıkmış ululandırmış

5 Şuhûdî leblerin vasfın şu denlü âb-dâr itmiş
Fetâ şerbet-âsâ gonca ağzın sulandırmış

649

İshak Efendi

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ferâgat eyledi gönlüm meh-i nâ-mihribânımdan
Belâ vü derd-i sihrile usandı kendü cânından

Nice çâk olmasun zehrim bugün gördüm ki ârif
Tekellüf itmedi çekdi kenâr itdi miyânından

[329a] Eger bâğ-ı cinân olsa dahı hergiz karâr itmez
Bu gönlüm murgı uçmuşdı kadîmî âşiyânından

Esirge gönlümi kurtar müjen rahmına tîmâr it
Nice bir beslesün hûn-ı ciğerle kendü yanından

5 İşitdin yine İshâk'ı nigârından cüdâ düşmüş
Neler çeksen gerekdir yazanın âh u figânından

650

Bâkî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Eger bin zahm ura gamzen ten-i curyâne incinmez
Ucından tek hemân bir hisse çıksun câne incinmez

Dil-i sad-çâk o mûy-ı müşg-bûyın bendine kalmaz

Çeker zülf-i dil-âvîzin cefâsın şâne incinmez

[329b] Döker âşık yolunda dâne dâne gevher-i eşki
Yatur hâk-i mezelletde yine bir dâne incinmez

Gam u gussa dil-i uşşâka yârân-ı safâdandır
Gönül hazz eyler andan kişi yârâne incinmez

5 Zebân-ı ta‘n-ı a‘dâdan perîşân olma ey Bâkî
Hezârân tîşe-i âzâr ururlar kâne incinmez

651

Nazîre-i Zekeriyyâ Efendi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gama mu‘tâd olan dil firkat-i cânâne incinmez
Visâl el virmez ise mihnet hicrâne incinmez

Ser-i kûyında hattı gûşesidir bir olursa dil
Sürersin seg-rakîbi dahı nem tâbâne incinmez

[330a] Kerem kıl eksik etme dâ’imâ düşnâmını cânâ
Bilürsin âşık-ı şeydânı bu ihsâne incinmez

Cefâ nâveglerinden hazzider bu dil-i mecrûh
Ne denlü hançer-i âzâr ursan câne incinmez

5 Cihânın mansıb u câhından el çekdi bugün Meylî
Ne denlü iltifât olursa her nâdâne incinmez

652

Nazîre-i Şerîf Efendi

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Saçın zencîrine çeksen dil-i dîvâne incinmez
Salup çâh-ı zenehdâna kosan rindâne incinmez

Bulan çâh-ı mezelletde dilâ Yûsuf gibi rif‘at
[330b] Ne denlü kuyı kazarlarsa ol ihvâne incinmez

Nola yanup izârından kızarsa hâl-i müşgînin
Yakarsa şevk ile şem‘-i Ceme bir pervâne incinmez

Cevâb-ı telh-i düşnâmından eyler hatlar ammâ kim
Visâlin bâdesi olursa ammâ câne incinmez

5 Katı nâzügdür ol gül-berge teşbîh eyleme la‘lin
Dime sakın Şerîfâ hâtır-ı cânâne incinmez

653

Rûhî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hattı güldi dahı ol lâle-i zârı severin
Ağlamaz zikr-i belâdan dil-i zârı severin

[331a] Nola râm itmeğe meyl itsem ol âhû
Çeşm-i şehbâzın ne kadar olsa şikârı severin

Değilim şeyh ki halvetde geçe evkâtım
Yâr hem-râh olıcak geşt ü güzârı severin

Ağlayup inledügimden beni ayb eylemenüz
Âşıkın çeşm ü ter-i kalb-i nigârı severin

5 Gayra kalsun ne cefâ kılsa ki sen ey Rûhî
Şâ‘irin mihr ü vefâ idici yârı severin

654

Nazîre-i Murâd Hân

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âşıka lutf ile rahm idici yârı severin
[331b] Hüsnüne hulkı muvâfıkça nigârı severin

Lebinin goncası berg-i gül-i terden nâzüg
Böyle bir gül-ruha bülbül gibi zârı severin

Gönül ulayıcı ol vahşî harâmî kattâl
Şöyle bir gözleri şâhine şikârı severin

Sîneye dâğ ura aşkı ve dile zehr içüre
Şâhid gonca-leb-i dellâle izârı severin

5 Serv-kaddin kocasın ince belin dildârın
Ey Murâdî dime ben bûs u kenârı severin

655

Osmanoğlu

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[332a]1 Gönül kerestesi ile bir yeni şehr ü bâzâr yap
Zulm eyleme zencîr ile her ne dilersen var yap

Eskişehr ü Yarhisâr u İnegöle dek hep varı
Kırup geçürüp küffârı Bursayı da yık tekrar yap

Kurt olup girme sürimden arslan ol bakma girüye
Çâr idüp hâ di çeriye Dilgeçidinde hisâr yap

İznik şehrine hor bakma Sakarya gibi akma
İznikmidi al yakma her burcunda bir hisâr yap

[332b]5 Osman Ertuğrul oglısun Oğuz Karahan neslisin
Hakkın bir kemter kulısın İstânbulı aç gülzâr yap

656

Nâdirî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gam-ı aşkınla feryâd eylesem dîvânedir derler
Kızarsa ağlamakdan gözlerim mestânedir derler

Görenler murg-i cânı âteş-i aşkınla sultânım
Bu bir şem cemâli pür yakan pervanedir derler

Gözüm kaldı hattında saff-ı müjgân dem-âlûdı
Görenler rişte-i sebz üzre la'lin şânedir derler

[333a] Şikâr olsa nola murg-i safâ gülzâr-ı bezm içre
Ana devr-i kadeh dâm-ı habâbı dânedir derler

5 Ne denlü tîşe ursa anda genc-i aşk olur peydâ
Derûn-ı Nâdirînin bir aceb vîrânedir derler

657

Benâm-ı Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yarım taş üstüne bir göz kodılar
Ana bir delük ismi dediler

658

Lugaz-ı Namaz

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hakk Te'âlâ çün yaratdı beş yemiş
Beşi dahı birbirini görmemiş
[333b] İkisine gün değer yaz u kış
Üçü dahı gün yüzüni görmemiş

659

Gevherî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yokdur âgâhım niçün ey meh-likâ küsdün bana
Suçumı bildir de öldür dilberâ küsdün bana
Gayrı cürmüm yok derûnî âşıkım Mevlâ bilür
Etmek içün bendene nâz u cefâ küsdün bana

Böyle istiğnâlara âyâ nedir şâhım sebeb
Bî-vefâlık semtidir etdiklerin fi’l-cümle hep
Güzeller içre âdet böyle mi bilmem aceb
[334a] Olmuşiken tâ ezelden âşinâ küsdün bana

Kıymetin bilmez senin şâhım olanlar mahremin
Sen meleksin kadrini bilmek gereksin âdemin
Gayriler yanında makbûlin senin hem-demin
Aslını bilmem nedir ancak bana küsdün bana

Gevherî bir söz yeter âlemde irfân olana
Minnet itme ehl-i dil beyhûde nâdân olana
Barışalım kin düşer mi hem müselmân olana
Söyle lutf it neyledim cânım bana küsdün bana

[334b] Gidelim ey pür-cefâ sen bir yana ben bir yana
Çünkü kılmazsın vefâ sen bir yana ben bir yana

660

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nihan bir gûşeden bir dilber oldı çün ayân
Gâlibâ oldı muhabbet hem derûnımdan beyân
Gâfil olma ey gönül aşk u muhabbet bir belâ
Târumâr oldı başımdan cümle aklım bil hemân

Bârekellâh hûb yaratmış ol Gânî Perverdigâr
Severim billâh seni sevdiğime itme âr
Zülfünün sevdâsına düşmüş nice âşık-ı zâr
[335a] Bûse vir âşıklara etme diriğ ey mihribân

Terahhum pür-cefâ dildâr imişsin ey melek
Zamân ola felek aksine döndürmek gerek
Pâyidâr olmaz güzellik itmez âşıklar dilek
Sarmaşur rûyına bir gün ol siyeh hattın cinân

Ey Ömer mecnûn gibi gavgâya uğratdın başın

Âb-ı ceyhûn gibi akar iki gözünden yaşın
Zevkini elden uçurdın zehr-i mâr oldı eşk
Boynuma kanın senin billâh ey kaşı kemân

661

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[335b]1 Ey meh-i burç-ı kerem[571] sen bir yana ben bir yana
Ey gül-i bâğ-ı İrem sen bir yana ben bir yana
Gayrı ey şûhum seninle elvedâlar ideyim
Gurbete itdim kadem sen bir yana ben bir yana

Ağlayup mâtem kılayım zâr u giryân iderek
Dün ü gün mecnûn-menendi âh u efgân iderek[572]
Yakamız yollarda yırtup sîne uryân iderek
Eyleyüp kaddimi zahm[573] sen bir yana ben bir yana

Birbirimizden ayırdı tâli'-i güm-râh bizi
Dostlarım yâd eyleyüp âh eylesün her gâh bizi
Bir gün ola ki mülâkât eyleye Allâh bizi
Dilde dursun bu elem sen bir yana ben bir yana

[336a] Ey Ömer kâr itdi câna bu firâk-ı sûz-nâk[574]
Alıp da seyâhate ben baş açık hem sîne-çâk[575]
Nideyim sabretmesi güç aşkın eyledi helâk[576]
Olmadın derdime em[577] sen bir yana ben bir yana

662

Semâ'î - Uşşâk

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hayli dem zencîr-i zülfün hüsnünün meftûnıyım
Bir saçı Leylâ güneş ruhsârının meftûnıyım
Çekdiğim hep derd-i dildendir benim ârif dahı
Söylemem bilsün bilen bir âfetin mahzûnıyım

663

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

[336b]1 İki dilber gördüm gülşen içinde

---

[571] Ey yüzü gül gonca fem, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 105.
[572] Döğünüp seng-i siyehle âh u sûzân ederek, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 105.
[573] Gidelim şol kaddi ham, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 106.
[574] İftirâk u iştiyâk, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 106.
[575] Havfim oldur rûyunu görmek mâ-lâ-yutak, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 106.
[576] El-firâk ey dilber-i âlî-cenâbım el-firâk, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 106.
[577] Bu imiş takdir hem, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 106.

İkisi de güzel câna uygundur
Vird[578] ile söylenir diller içinde
Biri nazlı kuğu biri toygundur

Her kaçan nâz ile eylese reftâr
Kemed-i zülfüni eyleyüp etvâr
Şehr-i melâhatda ol şîrîn-güftâr
Biri nazlı kuğu biri toygundur

Ruhların açılmış bir verd-i ahmer
Kaşları hilâldir hem îd-i ekber
Güzellik tahtında ol iki server[579]
Biri nazlı kuğu biri toygundur

Gevherî nedendir kadd-i tûbâlar
[337a] Eylemez âşıka hoş hoş edâlar
Eğnime geydürüp şâl u abâlar
Biri nazlı kuğu biri toygundur

664

Vehbî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nedir bu handeler bu işveler bu nâz u istiğnâ
Nedir cilve bu şîveler bu kâmet-i bâlâ âh efendim

Nedir bu ârız u hatt u nedir bu çeşm ü ebrûlar
Nedir bu hâl-i hindûlar nedir bu habbetü's-sevdâ

Miyânda rişte-i cân mı gümüş âyine mi sînen
Binâ-gûşunla mengûş gül ile jâledir gûyâ

[337b] Âh efendim vefâ ummaz cefâdan yüz çevirmez Vehbî
Âşıkdır niyâz itmek bana cânâ yaraşur sana istiğnâ
Âh efendim

665

Vehbî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gözlerin gönlüm alup yer komadı tedbîre
İki âhû pes imiş pâdişehim bir şîre

Çünki la'l-i nûr-ı dil zülfüne meyl itdi gönül

[578] Derd, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 379.
[579] Dilber, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 380.

Şerbet uslanmaz o dîvâneyi çek zencîre

Görmedi hazret-i Yûsuf bu cemâli düşde
Hüsnün ey mâh nice olur kâbil ola ta‘bîre

Sanma ey Vehbî çeker dîdesine kühl-i siyeh
[338a] Âşık öldürmek için zâğ virir şemşîre

666

Gazel

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Nedendir ey perî bu rütbe-i bî-vefâlıklar
Peşîmânlık mı var söyle bizimle âşinâlıkda

Hemîşe âh u figânım çıkar eflâke sultânım
Terahhum eyle gel şâhım ferîdim mübtelâlıkda

Efendim bir perîsin sen güzellerden güzelsin sen
Aceb darb-ı meselsin sen hüsnde dil-rübâlıkda

Ne âlemde o mehpâre olup aşkınla âvâre
Gülistân-ı çemen-zâra kilîd ü kezâlıkda

[338b]

667

Gazel

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hamriyyetini muktezâ-yı zâtıdır sanemin gülün
Hulf-i va‘di vuslata şermendesidir bülbülün

Yeşilin aldı başından durarak bâd-ı sabâ
Âkıbet şerh-i sır olmuş müşeyyed gonca-i gülün

668

Gazel

1 Semmûr kalpağ ile benzetdim hâna
Neşterdir kirpiği kâr ider câna

Hâlim arz itsem meh-i tâbâna
Güneş hicâbından iner zevâle

Nâgâh yere hançer çeküp kanatma
Vücûdum şehrini zulm ile yakma

[339a] Kulunum sultânım hışm ile bakma

Kullar dayanır böyle celâle

669

Âşık Ömer

11'li Hece Ölçüsü

1 Elif kaddim reftârınla geldi[580]
Nice sürûrlara[581] dal-pesend eyler
Nazar eyledikçe reng-i rûyına
Yitürdim aklımı el pesend eyler

Arasam cihânı mislin bulunmaz
Hüsnin bir güneşdir doğar dulunmaz
İncü dişlerine kıymet bulunmaz
Şîrîn cevâbına bal pesend eyler

Bülbülün gerçi adı var anılur
Güftârın gûş itse virdin yanılur
Dehânın yârinden yâreler onulur
[339b] Lîk yâkûtına la'l pesend eyler

Dilber Âşık Ömer'in tab'-ı nedîmin
Âşık-ı sâdıkların yâr-i kadîmin
Cünbüş-i etvârın nâz-ı na'îmin
Seyreden erbâb-ı hâl pesend eyler

670

Âşık

11'li Hece Ölçüsü

1 Görenler nûr-ı cemâlin isimsiz
Ol dem dîvânında serserilenmiş
Celîl irişdirmiş kemâle ahmer
Bu bendin pâyında kemterlenmiş

Ehl-i diller gülşeni haber almağa
Elim irmez dîde-i âbım silmeğe
Tîğın uryân itmiş sînem delmeğe
Azm idüp üstüme hançerlenmiş

Hüsnün gönlüni eylesem dosta
[340a] Hâlimi arz idemem bu gönül haste
Girmiş on dördine gonca-nevreste
Kâküli misk ile anberlenmiş

[580] Boyuna, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 225.
[581] Servi gibi, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 225.

Âşık eydür bu ne rivâyet
Rûyına şebnem düşmedi gâyet
A perî hüsnünde okunur âyet
Kaşların mihrâb u minberlenmiş

671

Nâbî

11'li Hece Ölçüsü

1 Görünce kaddini ey nahl-i tûbâ
Arsa-i çemende şimşâd imrenür
Lezzet-i sükkeri la'line ammâ
Reşk idüp şîşe-i fettâd imrenür

[340b] Deryâ-yı aşkında diller garîkdir
İrilmez ka'rına gayet âmîkdir
Nakş-ı mû-miyânın tarhı dakîkdir
Tahayyül eylese Behzâd imrenür

Görince la'lin ey şîrîn dehânım
Eylemez ârzû kevser cânım
Bî-sütûde gamda geçer müjgânım
Ger görse tîşe-i Ferhâd imrenür

İklîm-i sühanın şerm-i zuhûrı
Şimdi oldı bir şa'ir-i meşhûrı
Bu nazm mu'teber olsa manzûrı
Hazret-i Nâbî üstâd imrenür

672

Levnî

11'li Hece Ölçüsü

1 Firkatile çeşmim bî-mecâl itdin
[341a] Ey rûh-ı revânım gel de git gine
Cansız vücûdım bırağup gitdin
Revâ mıydı cânım gel de git gine

Bu derde giriftâr eyleyen sensin
Sırrı âşikâr eyleyen sensin
Tîr-veş firâr eyleyen sensin
Ey kaşı kemânın gel de git gine

Bakınma bendeki pâyın yolına
Gark itme âlemi çeşmim seline

Serim fedâ olsun her bir teline
Zülf-i perîşânım gel de git gine

El virdi dile şimdi cünûn
Derd ü belâda eyledi mecnûn
[341b] Levnî'nin derûnını eyleme efzûn
Çıkmasun figân gel de git gine

673

Hâkânî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gün yüzin gel görelim abd-i mükerremcesine
Câm-ı la'linle safâlar sürelim Cemcesine

Sâkiyâ sağârı bezm ehline zemzem ile de sun
Zemzem ile içelim bâdeyi zemzemcesine

Leb-i cân-bahş-ı bedî'indeki i'câz nedir
Nedir ol hüsn-i edâ Îsâ-i Meryemcesine

Bir Süleymân-ı ekâlîm-himemsin ki senin
Yaraşır bezl-i kerem destine Hâtemcesine

5 İrdi âvazâ-i nazmın feleğe Hâkânî
[342a] İlm ü devlet-i hâkân-ı mu'azzamcasına

674

Nazîre-i Rûhî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mürg-i dil dâne-i hâlin göricek yemcesine
Kûyına uçmağa varsa nola âdemcesine

Dâd elinden bize ol gonca dehen-i ter düşmüş
Ağzın ara doğmazsa dün gice şebnemcesine

Şeytanetdir işi her demde rakîb-i dîvin
Ey perî biz çemberin almadık âdemcesine

Devr-i güldür mey-i gül-fâm ile ey sâkî-i dehr
Doldur câmı lebâleb içelim Cemcesine

5 Rûhi'yâ hicr ise bir sem kanı tiryâk-i lebi
[342b] Sorayın derdime dermânın anı emsemcesine

675

Hâletî

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Vücûd-ı âşık-ı bî-dillerin gubâr olıcak
Reh-i belâya düşer rûzgâr yâr olıcak

Şarâb-ı gamla dolu şîşedir dil-i pür-hûn
Akar bu kanlu yaşım anda inkisâr olıcak

Nukûd-ı dâne-i eşkin o kebki sayd itsün
Metâ'-ı vaslı kaçırma meded şikâr olıcak

Nigârı kendüye kalmaz ise aşk ile çekmez
Belâ çeker kişi hercâ'îlerle yâr olıcak

5 Güneş gibi sala âfâka Hâletî pertev
[343a] Belâgat ehline bir zerre i'tibâr olıcak

676

Makâlî

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Bekler gözün alup tîr-i kemân-ı kemîn
Derbend-i aşkı kim gice ey bî-emân emîn

Âhımdan ızdırâbdadır her gün âsumân
Terdir başımda ey yüzi meh her zamân zemîn

Gelmez kaçar o kevkeb-i ferhunde yanıma
Olmaz gedâya Hüsrev-i sâhib-kirân karîn

Devr-i ruhunda bâde-i gül-gûnı dil müdâm
İçmez gubâr-ı pâyına itdi yaman

5 Bir bûse vir Makâlî'ye ey şâh-ı melek-hüsn
[343b] Senden budur murâdı cihânda hemân hemîn

677

Ahmed Bey

Fâ'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Ehl-i aşk ülfeti mizâc idinse
Seg-i kûyın ile imtizâc idinse

Devlet ol âşıkın başında ki ol
Eşiğin cevherini tâc idinse

Ehl-i derdin devâsı müşkil olur
Vasl-ı yâri meğer ilâc idinse

Hâne-i kalb-i yâri menzil iden
Şu‘le-i âhını sirâc idinse

Sözlerin Ahmed ehle hüccetdir
Vakt-i hâcetde ihticâc idinse

678

Kabûlî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hâr-ı gamınla ey gül-i mürg-zâr böyle
[344a] Her yerde hâr elendin[582] her mürg-zâr böyle

Yâr-ı dürûğ va‘de kılmaz karâr ahde
Ahid öyle yâr şöyle kavl ü karâr böyle

Kâr itdi çeşm-i[583] zâra nâr-ı muhabbet-i yâr
Cism-i nizâr böyle kâr öyle yâr böyle

Ben mûr-ı mâra zülfün[584] nâr itdi nûr-ı aşkı
Mûr öyle mâr şöyle nûr öyle yâr öyle

5 Tutdı cihânı gerçi feryâdın ey Kabûlî
Bir sen değilsin ancak inler hezâr böyle

679

İshâk Efendi

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[344b]1 Kaşların mihrâb ü yüzün kıble-i uşşâkdır
Gel gel ey şâhım ki cân u dil sana müştâkdır

Gözlerin sihrile gâret eyledi dil kişverin
Sünbülün iki tarafdan fitne-i âfâkdır

Kişver-i dil-i gâretle hâl ü hatt hûblarda çok
Lîk yağma itmeğe hindû benin bir tâkdır

Mürg-i dil oldı kemend-i zülfün ile kayd-bend
Tutma çok âzâd eyle tâ’ir İshâk

[582] Elinden, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 713.
[583] Cism-i, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 713.
[584] Mûra mâr-ı zülfün, Erdoğan , **Gedizli Kabûlî ve Divanı**, s. 713.

5 Cânını tan mı hayâli kılsa kûyında fedâ
Sad hezârân cân-ı âşık o kim ki müştâkdır

[345a]

680

Fuzulî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Canımın cevheri ol la'l-i güher-bâra fedâ
Ömrümün hâsılı ol şîve-i reftâra fedâ

Derd çekmiş başım ol çeşm-i siyeh kurbânı
Tâb görmüş tenim ol turra-i tarrâra fedâ

Gözlerimden dökülen katre-i eşkim güheri
Leblerinden saçılan lü'lü'-i şeh-vâra fedâ

Çâk-i sînemde olan kanlu ciger pâreleri
Mest çeşminde olan gamze-i hûn-hâra fedâ

5 Pâre pâre dil-i mecrûh-ı perîşânımdan
[345b] Ser-i kûyında gezen her sege bir pâre fedâ

Cân u dil kaydını çekmeden özüm kurtardım
Cânı cânâneye virdim dili dil-dâra fedâ

Ey Fuzûlî nola ger saklar isem cân-ı azîz
Vakt ola kim ola bir şûh-ı sitemkâra fedâ

681

Emrî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pâymâl eyleme gîsû-yı anber-feşânın
Kuyruğun basma nigârâ uyur ejderhanın

Anmadın hîç günâhın yine bu dil-i turrâdan
Yazuğı boynuna ol zülf-i anber-feşânın

Sözin itmedi müjesin bülbül-i şeydâ tâ kim
[346a] Ayağından çıkara hârı gül-i ra'nânın

Gonca tufeylîsi bekletdi sadâ-yı bülbül
Ağzın açıp tükürürse nola şebnem anın

5 Jâleler dürr-i necef takdı kulağına meğer
Oldı gül halka-begûşı o dahı zîbânın

Serv bâğının tütünü göklere olmazdı direk
Yanmasa nâr-ı gamından o kadd-i bâlânın

Reml-i hattunda görüp derdümi gamzenle benüm
Tîgden ola bunun katli didi müjgânun

Emriyâ sanma şafak sille-i âh ile seher
Yüzini kana yudu mihr-i cihân-ârânın

682

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her nebâtât gice yeryüzüne dir vahdehû
[346b] Lâ şerike lâ nazîre'ş-ba'dehû

683

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Beste-i zencîrde aşk olup cânâ
Mübtelâdır zülf-i yâre gönlümüz
Ene'l-Hakk sırrını itmede ifşâ
Mansûr-veş bağludur dâra gönlümüz

Şevkıle yâd idüp ol gül-izârı
İstemem her dem ol sitemkârı
Nâle vü hasret ile eylerim zârı
Başlar bülbül gibi zâra gönlümüz

Bağrımı deldi tîr-i firkat-i cânân
Aceb mi olursa ney gibi nâlân
Bâl ü perin yakup âteş-i hicrân
Düşdi pervâne-veş nâra gönlümüz

Gevherî ağlamaz renc-i kazâdan
[347a] Rûyını döndürmez bâb-ı rızâdan
Derd-i aşka devâ olur Hudâ'dan
Gayriden istemez çâre gönlümüz

684

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Çeşmim dûş olalı efendim sana

Aşkınla ahvâlim yaman oldı gel
Lutf u ihsân ile sultânım gel
Hicrinle kâmetim kemân oldı gel

Aşkınla düşeli bilmezim noldum
Berg-i hazân gibi sararup soldum
Gamınla gâyet haste-hâl oldum
Âlemde hayâtım gümân[585] oldı gel

[347b] Böyledir ey perî virdim subh u şâm
Ömrin mezîd ola hüsnün ber-devâm
Gülzâr-ı kûyında hasretle müdâm
Bülbül gibi kârım figân oldı gel

Ağyâra eyleyüp lutf ile kerem
Uşşâka idersin cevr ile sitem
Seylâb-ı sirişkim okuyup[586] dem-be-dem
Deryâ gibi dehre revân oldı gel

5 Nedir o cilveler o kadd ü kâmet
Nedir o şîveler o nâz ü behcet
Bu hüsn-i zâtını görüp âkıbet
Gevherî rüsvâ-yı cihân oldı gel

685

Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[348a]1 Geçdim ey dil cümleden[587] bir tâze meh-rû bul bana
Bir söz anlar söz bilür ârifte dil-cû[588] bul bana
Her gören tahsîn ider vech-i cemâlini anın
Ruhları bir[589] la'l reng abâsı gîsû bul bana

Âşıka çok nâz ider ağyâr-ı tarrâr istemem
Âr idüp uşşâkın[590] aldar çeşm-i sehhâr istemem
Rind-i hallâk-i cihân hem[591] fitne-mekkâr istemem
Serv-kadd ü ince miyân bir çeşm-i âhû bul bana

[585] Yaman, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 151.
[586] Akıdıp, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 152.
[587] Günler ey dil geçmeden, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.
[588] Bir zâtı hûrî, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.
[589] Gül, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.
[590] Cevr idüp âşıkın, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.
[591] Rind-i ayyar-veş cihan hep, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.

5 Söyledikçe her cevâbı dürrile meknûn ola
İnce bel la‘lî dudaklı her yeri uygun ola
Kaşları sammûr-ı Hindî kameti mevzun ola
Sîm beden gonce-dehen gerdânı benli bul bana

[348b] Cân u dilden pendimi gûş eyle cânâ kıl hazer
Her gören zanneylesün inmiş semâdan mâh-ı nev[592]
Gevherî der döküle sükker lisanından şeker
Her sözi dürr-i Aden kıymetinde lü’lü[593] bul bana

686

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İhtiyârsız bir civâna mübtelâ olmak ne güç
Âfet-i devr ü zamâna mübtelâ olmak ne güç
Başıma geldi de bildim bilmeyen sorsun bana
Dil virip bir bî-emâna mübtelâ olmak ne güç

Fârığ ü âzâde iken bilmedim[594] âlemleri
Bülbül-i şeydâ gibi kılmakdayım mâtemleri
[349a] Gül yüzin şevkiyle[595] uyutmam gice âdemleri
Rûz u şeb âh u figâna mübtelâ olmak ne güç

Zulmi çok az lutfı hem gözetmez bu bendeyi
Kakıyup hışma gelür karşımda durmasun deyü
Ok gibi yabana atdı bir garîb[596] efkendeyi
Böyle bir kaşı kemâna mübtelâ olmak ne güç

Şimdilik dâr-ı fenâda çâr u nâçâr kalmışım
Mihnet-i derd ü belâda çâr u nâçâr kalmışım
Der Ömer şaşdım arada çâr u nâçâr kalmışım
Böyle bir rind-i cihâna mübtelâ olmak ne güç

[349b]

687

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bir perî gördüm bugün hîç sevmemek kâbil değil
Hüsni var günden ziyâde bir güzel nâ’il[597] değil

[592] Mâh-ver, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.
[593] Bir yâr-ı mahbub, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 555.
[594] Gezdim ser-te-ser, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 184.
[595] Her gece âh u eninim, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 184.
[596] Derdmend, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 184.

Vâ‘ize kıldım hikâyet şeklini tasvîrini
Bir melekdir hüsnile ammâ ki[598] Cebrâ'il değil

Ben dedim ardınla bir[599] kâmet-i servine bak
Mâh değildir kevkebe bak anın rûyına bak[600]
Ol dürr-i ahsen-i âdem sûre-i takvîme[601] bak
Çeşmi[602] câna kıyar ammâ ki Azrâ'il değil

Bâğbâna söyleyin ki var tâcım güllere ur[603]
Hey bana kâzib diyen var bülbüle ahvâli sor
[350a] Emriderse âlemi katl itmeğe kim karşu durur
Ömrün artırsun Hudâ rahm itmeye mâ'il değil

Bu Ömer âr eylemez zîr-i kademde hâk olur
Seyrin itse ehl-i âlem an-karîb gam-nâk olur
Şöyle gülse[604] heybetinden ehl-i diller çâk olur
Geldi şâhım resmi kaşın çatar kâbil değil

688

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yanıma yaklaşma ey hercâî bildim neydiğin
Hîç seninçün çekmeyem sevdâyı bildim neydiğin
Bî-vefâlık fehm idüp senden ferâgat eyledim
Sevdiğim artırdın istiğnâyı bildim neydiğin

[350b] Adın anıldığı yerde durmayalım ey perî
Gönlümün kâşânesin yıkdın harâb etdin yüri
Yüzime gülme yapılmaz hâtırım şimden geri
Gör seninçün çekdiğim gavgâyı bildim neydiğin

Bir gün ola bulasın sende şehâ[605] itdiklerin
Yolına gelmez mi kalur mı yanına itdiklerin
Tâ ölünce unudur muyum bana itdiklerin
İtme hîç şimden girü cefâyı[606] bildim neydiğin

---

[597] Nâzil, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[598] Şâh-ı âdemdir dedi bu şekl-i, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[599] Âdem değildir, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[600] Kevkeb değildir bak onun pervîne bak, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[601] Ol dedi ahsendir âdem Sûre-i Ve'ttîne, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[602] Hüsn-vâr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[603] Güllerden ör, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 595.
[604] Şevke gelse, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 596.
[605] Önden sona, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 535.
[606] Evzâyı, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 535.

Kemliğim söyleyene yüz virdin âzâr etmedin
Beddu‘âya bâ’is oldun yüreğim kâr etmedin
[351a] Beni derde giriftâr eyleyüp âr etmedin
Hep seninçün olmuşum rüsvây bildim neydiğin

5 Ağlarım Âşık Ömer kim yavı kıldım ben seni[607]
Uçar oldı dîdemde âlemde râhat meskeni
İstemem hayran ev şerran anmayam gayrı ben seni
Başıma dar eyledin dünyâyı bildim neydiğin

689

Âlî

1 Dâr-ı cihânda zevk u safânın bakâsı yok
Derd ü belâ didiklerinin intihâsı yok

İdenler tavâf-ı Ka‘be-yi kûyın kelâleleri
[351b] Harf hakkıçün anların andan safâsı yok

Bir yâr var mı âşıka mihr ü vefâsı yok
Bir dilbere bakın ki anın mübtelâsı yok

Ey derd-i aşk yok yere dermân uman gönül
Terk eyle var bu fikri o derdin devâsı yok

5 Âlî kulunı katı tama‘-kâr anlama
Vallâhi vuslatın gibi dahı rızâsı yok

690

Bâkî

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Etrâf-ı çemen-zârı yine âb dolandı
Gül-zâra girüp her yana salındı bulandı

[352a] Benzetdi dehânında olan habb-i nebâta
Şeb-nem göricek gonca hemân ağzı sulandı

Bağlarsan eğer rişte-i reyhân ile durmaz
Tâ rişte-i cân turrası târına ulandı

Ârâm-geh-i mürg idi dirler ser-i Mecnûn
Meydân-ı mahabbetde ne başlar yuvalandı

[607] Beni, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 535.

5 Bâkî’yi dahı nâba yemîn itdi dimişler
Gül gibi ele sâgar alup içmez ol andı

691

Gazel

1 Bu sîne-i mecrûh ol şûh-ı şeker-handi
[352b] Nâr-ı gülgüle çeksem gül yakısı mânendi

Şehd-i leb-i la‘line âlûde gülâb ü kand
Pehlûsı letâfetde pâlûde-i terkendi

Şeftâlû-yı la‘line olmasa adîl ammâ
Ol sîb-i zenahdânın emrûd ola mânendi

Ebrûları peyveste dil mürgine dâm olsa
Ol dâma düşer dâne hâli ruh-ı dilbendi

5 Ol gonca-i handânım açıldı oldukca
Ol serv-i hırâmanım gitdikce güzellendi

692

Mehmed

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gülşenin rûyına benzer gül-i handânı mı var
[353a] Kâmetin gibi yahud serv-i hırâmânı mı var

Şeb-i hicrinde benim pâdişâh-ı devrânım
Çekdiğüm derd ü belânın hadd-i pâyânı mı var

Göreli şîve-i reftârını server-i gülşen
Bir ayağ üzre durur yürümeye cânı mı var

Dehen-i yâri beğenmez söze gelse gonca
Nesi vardır acebâ la‘l-i sühandânı mı var

5 Tâkatim yok ki varup işigine baş koyam
Âşık-ı haste-dilin başına dermânı mı var

Nola reşk itse felek bezmine mestâne
Câm-ı mey gibi anın mihr-i dırahşanı mı var

[353b] Her varan âşık-ı dil haste bulur tâze hayât
Bilmezim meygedenin çeşme-i hayvânı mı var

Dostum gayra kıyâs itme Mehmed kulunı
Reh-i aşkında anın bir dahı akrânı mı var

Benzedirler kameri çehre-i yâre ammâ
Kamerin gabgab ile çâh-ı zenehdânı mı var

693

Gazel

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zeyn olup bezm-i cihân revnak-ı âlem geldi
Sâkiyâ durma dem-i ayş u dem-â-dem geldi

Nefha-i bâd-ı bahâr ile güzellendi çemen
[354b] Goncalar çâk-i giribân idecek dem geldi

Mey ü mahbûbı eylemiş zevk-i behiştinde hemân
Haber aldık o tarafdan bize âdem geldi

Vireyin bir gece gamhânene düzd-i gam-ı yâr
Ey gönül va'de hilâf eylemedi sem geldi

5 Mey ü mahbûbı kamer-çehre-i câm-ı mey-i nâb
Ayş-i âyînini bu resme kodı Cem geldi

694

Medh(Mehmed)

1 Sararsa kilk-i fetvâ-yı nüvîsi
Husûl-i murâda olur müjde er

[355a] Ahbâba kilki nihâl-i emeldir
Dil-i düşmenâna hurûşende erdir

Tezekkür ider âb-ı cân-bahş-ı Hızrı
Zülâl-i ma'ânî-i şi'rin görenler

Anın gussa-i hikmet-nümâsın göreydi
Yakardı Füsûsun ol dem Şeyh-i Ekber

5 Fütûhât-ı Gaybiyye-i dânişinden
Fütûhât-ı Mekkiye bir cüz'-i kemter

Kesâfet görünmez vücûdında aslâ
Ya nûr-ı hüdâdır ya rûh-ı musavver

Benî nev‘-i insâna rûz-i resândır
O keff-i güher-bahş-ı deryâ-yı ahdar

Kef-i ebr-i nisâna gâlib ki oldur
Berr ü bahra bârının dürr ü gevher

Gubâr-ı güzergâhı ayn-ı cilâdır
Nazardan düşerse nola kuhl-i anber

[355b] İder feyz-i bârân ebr-i atâsı
Gülsitân-ı maksûdı her dem muhzır

Her ân yine bâb-ı sa‘âdet-medârın
İder halk-ı âlem nümûdâr-ı mahşer

Nesîmi gül-i adl ü insâfı itdi
Zevâyâ-yı rûy-ı zemîni mu‘attar

Ger anı kûh u mâvend-i vücûdı
Vakâr u şükûhı yanında sebük-ter

Sabâ cevher-i hâk-i pâyın dağıtma
Bulınmaz gevherdir burûc-ı bî-ser

Kalur gerdeşinden bu gerdûn-ı gerdân
Eger kutb-ı maksûdı olmazsa mihver

Rahl-i bâb-ı devlet-i karîninde hâcet
Kamer-i bezm-i câhında hâl-kârî sâğâr

Sifâl-i seg-i kûyı kudretine irmez
Ne disem Kisrâ ne tâc-ı İskender

Attâr u şi‘ârın yazarken olupdur
[356a] Şehb-i kilk-i zerrîn ü hûrşîd-i micmer

Felek-i pîşgâh-ı emnim devr içinde
Zahm-ı hurdeşîr çarh-ı bed-ahter

Çekâçek ser-pençe-i nahvetinden
Derûnım perîşân ü hâlim mükedder

Aceb çok zamândır arûs-ı emânı
Görünmez bana hemçü Kibrit-i Ahmer

Aceb çok zamândır gül-i şâdmâni
Açılmaz riyâz-ı cinânımda yekser

Giriftâr-ı bend-i derd ü belâdan
Dil-i mûşekâfım sihemgîn ü muztar

Benem gerçi tûtî-i mısr-ı fesâhat
Velî sunmadı dehr bir pâre sükker

Menem gerçi ankâ-yı kûy-ı belâgat
Ne hikmetdir ammâ ki pâyım ferd-i ter

Ne bahtım muvâfık ne gerdûn müsâ'id
Niçe olmasun dil bu evzâ'a muğber

Eger sergüzeştim yazarsam ser-â-pâ
[356b] Olur sad-hezârân kitâb ile defter

Bu denlü belâdan başum kurtarırdım
Beni gûşe-i çeşmin itseydi mınzar

Eger mazhar-ı iltifâtın olursam
Zehî baht-ı yâri zehî kâm-ı hoş-ter

Mürüvvet demidir muhassal ki sende
Mürüvvet fütüvvet semâhat mukarrer

Mehmed du'âdır sana şimdi vâcib
Huzûrında hâlin değildir müsetter

İlâhî bi sırr-ı mest-i sahbâ-yı zemzem
Bâ-settâr-ı beyt'ül-atîk muvakkar

İlâhî be-mîzâb-ı rekz-i yemânî
Be-âvâz-ı sübhânallâhi ekber

İdüp îd-i ferhunde-fâlin mübârek
Güneş gibi eyle zamîrin zîyâ-ver

35 Hem eyle o müftî-i müşkil-güşânın
Murâdın müyesser vücûdın mu‘ammer

695

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[357a]1 Ehl-i aşkın cünbüşi kudret-i misâlinden gelür
Kudrete nâ’il olan genc-i nihâlinden gelür
Genc-i aşka kim ki mahremdir visâlinden gelür
Vasl-ı yârin cezbesi nûr-ı cemâlinden gelür
Nûr-ı Ahmed’dir bu hikmet-i bî-zevâlinden gelür
Zevâle irmez dem-â-dem pîr-i kemâlinden gelür

Gel kemâlin var ise eğle vücûdın ibtidâ
İbtidâ terkîb-i cârî eyledi Hakk tûtiyâ
Tûtiyâdır şark u garb Mısr u Irak sun‘-ı Hudâ
Sun‘ıdır Hind ile Yemende dahı beytullâh râ
Beyt-i ma‘mûrın bilen semt-i remmâlinden gelür
Semte uğradıysa ol yerin su’âlinden gelür

[357b] Ol nedir kim kim anın nutk-ı hayâtı kârdân
Cavidân irdi bu dürr-i fütûhât-ı zamân
Ol zamân cem‘iyyet-i ümerâda vâkıflar ayân
Pes ayân oldı velî ammâ ki ma‘nâda nihân
Nihâyetdir pûte-i aşk içre fâlinden gelür
Fâl olup gelmeyen irfânın meyyâlinden gelür

Meyl idersin bir nasîhatdir sana bu gülleri
Gel beri evrâd hakkı vird idüp kıl ezberi
Ezber it ihlâs ile oldur tarîkat rehberi
Rehber itsün senin nefsinde âgâh ol yüri
[358a] Yüri ağlama nedîm olma melâlinden gelür
Melâli kesb eyleme dünyâ hayâlinden gelür

5 Hayâli fehm eyleyenler şüphesiz rindân olur
Rindân odur câm-ı elesti nûş idüp mestândır
Mest olup ayn-ı nazar-ı menzil-i sultândır
Menzil-i âlîde ey Âşık Ömer hakkâ nedir
Hakk bilen hak söyledi gayb bir gümândan gelür
Gayb-ı ni‘met mümkinâtın zü’l-celâlden gelür

696

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Çarh-ı felek bize aceb iş itdi
Biz de âşık olup ele dönmüşüz
[358b] Feres evinden[608] at oynatdı kiş itdi
Etrâfı bağlanmış file dönmüşüz

Haberim yok bilmem nolmuşum neden
Gâyet zebûn oldum güzel sevmeden
Âdâb ile aşka hizmet itmeden
Kanber Ali gibi kula dönmüşüz

Rûz u şeb vâdî-i firkatde[609] kaldık
Kendini bilmeze mübtelâ olduk[610]
Cefâdan sararup ayvaya döndük[611]
Hazâna irişmiz güle dönmüşüz

Gevherî bilmem[612] zâr-ı aşk ile
Aceb derdim vardır hâr-ı aşk ile
[359a] Siyâh kömür gibi[613] nâr-ı aşk ile
Yana yana beyaz küle dönmüşüz

697

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Efendim ağlayup niyâza geldim
Lutfunda kabûl it ricâmı benim
Cürmüme mukırrım günâhım bildim[614]
Kereminde afv it ricâmı[615] benim

Dünyâ kadar isyân eyledim ise
Sana kerem düşer neyledim ise
Bilüp kasd eyleyüp[616] söyledim ise
Hazret-i Hakk virsün belâmı benim

Sevdiğin[617] başıçün ey kerem-kânım

---

[608] Ferzâvendten, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 462.
[609] Hayrette, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 462.
[610] Kendi dilimizle belâmız bulduk, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 462.
[611] Cefâ çeke çeke sararup solduk, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 462.
[612] Bülbülüm, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 462.
[613] Bizim vücudumuz, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 462.
[614] Cürmüm ne mikdar günahım bildir, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 205.
[615] Hatâmı, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 205.
[616] Sehven kusur idüp, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 205.
[617] Nazlım, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 205.

Hezâr kerre tevbe eyledim cânım
Mevlâyı seversen amân sultânım
Bağışla cürmüm al du‘âmı benim

[359b] Kan ağlayup kûy-ı yâre varırsam
Ayağın öpeyim hâlî bulursam
Afv eylemeyüp cürmüm mücrim kalursam
Dostlarım eylesün gazâmı[618] benim

5 Niyâzım geçmez ise şah-levendime
Şüphesiz kıyarım kendi kendime
Gevherî der dostlar ol efendime
İrgüren cânım selâmım benim

698

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Yârdan ayrılalı hem-demim gamdır
Akar gözlerim yaşı hûn ile nemdir
Yitürdüm Ken‘ân’ımı[619] Mecnûn’a döndüm
[360a] Ne mihnetim mihnet ne demim demdir

Cemâline olmuş idim pervâne
Kül olup aşk ile ben yana yana
Evvel merhem idi vuslat-ı câna
Şimdi hayâllerim derdime emdir

Bülbül idim cüdâ düşdüm gülümden[620]
Hudâ bilür yine benim hâlimden
Felek sunduğı firkat mülümden
İçdigim gamdır ta‘âmım semdir

Ne güçdür pervâne-i yârdan ayrılmak
Mümkin mi Mansûr-ı dârdan[621] ayrılmak
Göz göre âşık yârdan ayrılmak
Billâh göz göre ölümden kemdir

[360b]5 Yusûf gibi şimdi[622] ol gözi mestim

[618] Cezâmı, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 205.
[619] Leylâ’mı, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 358.
[620] Elinden, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 358.
[621] Bülbülün işidir hârdan, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, 358.
[622] Nesli misin, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 359.

Zindân içre kaldı irişmez destim
Gevherî'nin hâlin sorarsan dostum
Yakûb gibi kaddi ham-ender-hamdır

699

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ey dil-i mübârek yine belâlar
Küsdi dilber küsdi nice olur hâlim
Bir çâre söyleyin ağalar beyler
Küsdi dilber küsdi nice olur hâlim

Acep cürmüm nedir bilmem neyledim
Ne hatâ eyledim kem mi söyledim
Dürlü ni'metlerde medhin eyledim
[361a] Küsdi dilber küsdi nice olur hâlim

Efsûn mı eylediler ol yâre noldı
Yohsa birkaç yeni âşık mı buldı
İncinmeden mi yohsa tenbîh mi oldı
Küsdi dilber küsdi nice olur hâlim

Yine aksine döndi bu çarh-ı felek
Bizden yüz çevirdi ol hüsn-i melek
Meded dostlar gelin eyleyin dilek
Küsdi dilber küsdi nice olur hâlim

5 Gevherî dir bilmem kim oldı gammâz
Nedir bu istiğnâlar bu kadar ar nâz
Bârî kendim varup eyleyim niyâz
[361b] Küsdi dilber küsdi nice olur hâlim

700

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Bî-vefâ efendim nâzlı sultânım
Cefâsı dükenmez mâh-ı tâbânım
Cevr ü cefâlarla öldürdün beni
Dahı gelmez misin insâfa cânım

Hûb-ı cevrin dil mülkini harâb itdi
Gözyaşımdan çeşmimde kebâb itdi

Taşım taş üstüne kalmadı gitdi[623]
Dahı gelmez misin insâfa cânım

Yeter vücûdımı derd ü mihnetle
Uryâna[624] döndi tîr-i hasretle
[362a] Kıyma kıyma itdin tîğ-ı nisbetle
Dahı gelmez misin insâfa cânım

Aslâ merhametin yok mu bu ben gedâna
Dâğlar duymaz senin böyle edâna
Eyyûb kadar sabreyledim cefâna
Dahı gelmez misin insâfa cânım

5 Gevherî bî-cân dîvâne[625] geldi
Arz-ı hâl sunmağa dîvâna geldi
Adû-yı kâfiri îmâna geldi
Dahı gelmez misin insâfa cânım

701

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Derûnumda dertler eyledi sükûn
Nâr-ı firkat yakdı sînemi bugün
[362b] Sel oldı hasretle çeşmimin yaşı
Yârimi görmedim üç gündür bugün

Ne hercâî[626] olur bu çeşm-i mestler
Giyerler âşıklar âhırî postlar
Çarh-ı felek bana zulmitdi dostlar
Yârimi görmedim üç gündür bugün

Kalbim evi döndi bendile[627] hazâna
Hûn-ı dil yürüdi çeşm-i gûyâna
Sabr-ı Eyyûb gerek böyle hicrâna
Yârimi görmedim üç gündür bugün

Yârin kudûmünde ne bir iş var
Bâd-ı sabâ ile ne hoş haber var

[623] Vücudum binâsı yıkıldı gitti, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 183.
[624] Gırbâle, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 183.
[625] Biçâre amâne, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 184.
[626] Bî-vefâ, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 291.
[627] Berki, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 291.

Her bir güni rûz-ı cezâ kadar var
[363a] Yârimi görmedim üç gündür bugün

5 Du‘â eylen ey dost bu vakt-i uşşâk
Nasîb ola yine eyyâm-ı firâk
Bu Gevherî deryâ-yı câmi‘u’l-müştâk
Yârimi görmedim üç gündür bugün

702

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Hasret ile kanlı yaş revân oldı
Her kaçan gördükde yâri gözlerim
Gönül Mansûr gibi terk-i cân eyler
Kemendine zülfi dârı gözlerim

Biz sevelden beri o zülf-i bî-dâdı[628]
Her dem harâb olmakda dil-i bünyâdı
Bu denlü itmezim âh u feryâdı
[363b] Gülşende görmese hârı gözlerim

Ruhları açılup oldukça gül gül
Başlarım efgâna düşen garîb[629] bülbül
Katı âsân idi sabr ü tahammül
Yüzini görmese yâri gözlerim

Gerek kâ‘id olam gerekse kâ’im
Gerek bî-dâr olam gerkse nâ’im
Kıble-nümâ gibi gözedir dâ’im
Cânânın olduğı şehri gözlerim

5 Gevherî der yârın cevrin gördüm
Nâ-halef aded nedir[630] hep benim derdim
Ben bilürüm sana neler iderdim
Neyleyem nâmûs ü ârı gözlerim

[364a]

703

Gevherî

11’li Hece Ölçüsü

1 Kurtulmadın ey dil bu âh u zârdan

[628] Ol perî-zâdı, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 208.
[629] Misâli, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 209.
[630] Adûdan, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 209

Yohsa azar mı aldın bed-ağyârdan[631]
Yohsa bir kem sözi istedi[632] yârdan
Garîb gönlüm niçün olursun melîl[633]

Bu aşkın hâleti başka hâletdir
Evveli hoş su gibi bir[634] nedâmetdir
Güzelin[635] âşıka cevri âdetdir
Garîb gönlüm niçün olursun melîl

Eger meyl itdiyse sevdiğin yâda
Seni sevmeyenden âvâre âzâde
Bulunmaz mı bize bir dost dünyâda
Garîb gönlüm niçün olursun[636] melîl

Merhem olur mı sîneme dâğsız
[364b] Leziz olmaz yâda olsa yârsız[637]
Gül dikensiz olmaz gülistân hârsız
Garîb gönlüm niçün olursun melîl

5 Gevherî böyledir âlemin hâli
Firâkin mihnetsiz olmaz visâli
Çünki vardır her kemâlin zevâli
Garîb gönlüm niçün olursun melîl

704

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Hayf değil midir efendim bana
Bendene itdiğin cefâlar nedir
Cümle ahvâlimi bildirdim sana
Cevrinden çekdiğim cefâlar nedir

Hâtırım saymazsın nisbet idersin
Varup ağyâr ile ülfet idersin
[365a] Ağlasam ağlayup şefkat idersin
Ya bu gün gün[638] edâlar nedir

---

[631] Yine âzâdemi oldun ağyardan, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[632] Söz mü işittin, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[633] Melül, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[634] Sonu pek, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[635] Dilberin, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[636] Melhulsun, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[637] Bâde olsa mezesiz, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 163.
[638] Gûne gûne, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 341.

Ağlamakdan gözüme girmez uyhu
Her nisbet itdikce ey gözi âhû
Dostluğun şânına lâyık mıdır bu
Cânıma kılduğun cezâlar nedir

Gâh seninim dersin gâh idersin naz
Evc-i istignâda eyleyüp pervâz
Küsmek murad etsem idersin niyaz
Bu kelâm-ı gönül-güşâlar nedir

5 Yüzün şems-i duhâ ruhların bedr-i âlî
Hüsn-i Yûsuf sana olmaz hem-râyî
Gevherî itdi mecnûn rüsvâyi
Âh nedir ol çeşm-i imlâlar nedir

705

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Cihâna bir gelenlerdendir efendim
Kulınım kemâli hoş kemâli billûr
[365b] Göricek cemâlin kendim yitirdim
Cezb ider âşıkı hem yana billûr

Kaşların siyâhdır gözlerin âhû
Bend itdi âşıkı gamzesi câdû
Âh itdim derûnımda didim işde bu
Aslın bilmeyendir kanı billûr

Nice vasf ideyim seni ey dilber
Teşbîh-i sünbül kâküli anber
Dişleri dürdâne lebi kevser
Yakası sîm gerdân billûr

Gevherî der sarılmanın mahall ü çağı
Andelîbe gonca güldür yanağı
Harîde benzetdim sînesi ağı
[366a] Billâhi anın her yeri billûr

706

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Ya nice sevsin âşıklar seni
Ey perî kâmetin tûbâ kendidir

Nice vasf ideyim sadef dehânı
Ey perî kaşın dürr-i yektâ kendidir

Eğnine giydikçe hâre-i[639] gülgûn
Her nigâhın olup âleme efsûn
Çok mudur ben gibi sana bir Mecnûn
Kâkülün her teli Leylâ kendidir

Cemâlin gülşeni bir Bâğ-ı İrem
Hakk kılmışdır sana herhalde kerem
Edebilmem senin vasfın korkaram
Resm-i kevser olan sahbâ kendidir

[366b] Ferzende[640] hûbânsın hüsnün mir'âtdir
Seg ü şâhin yanında gayrılar mâtdır
Nâz ile güftârın âb-ı hayâtdır
Nefesin mu'ciz-i Îsâ kendidir

5 Efendim ismini andıkça[641] her gâh
Âhıma dûş olur bir ebrû-siyâh
Gevherî Ya'kûbun olduğun ol şâh[642]
Billâh Yûsuf-ı dünyâ[643] kendidir

707

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Gezerken seyr itdim hûbların şâhın
Gelür mestâne gözlerin süzerek
Kızarmış ruhları dönmüş gül güle
[367a] Başladım feryâda döndüm bülbüle

Def'-i gam itmek içün cânâ ister gâhî
Gönül ârzû kılar yüzi mâhı
Halka halka olmuşdur zülf-i siyâhı
Dolaşmış[644] gerdânı üzre tel tele

Çıkar kasrın ol perî[645] bünyâd ider

[639] Câme-i, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 346.
[640] Sen şâh-ı, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 346.
[641] Hüsnün gördükçe, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 346.
[642] Mah, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 346.
[643] Zîbha, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 346.
[644] Ulaşmış, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 54.
[645] Cevr ü cefâ kasrın ol, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 54.

Anın içün haste-dil feryâd ider
Akıbet dil-hânesin berbâd ider
İki çeşmimden akan ulaşdı tel tele[646]

Gönül verdim meded bir gözleri meste
Cân za'îfdir şimdi vücûdım haste
Cânım ta böyle âşıkım bezm-i eleste
[367b] Devr-i felekde bulmuşum sel sele

5 Sevdiğim kâmetin serv-i sîmindir
Bulınmaz manendi bir sîm-tendir
Bilmez bu âh u zârı bilmem nedendir
Gevherî der düşdi cihâna gulgule

708

Gevherî

11'li Hece Ölçüsü

1 Güzel bizden niçün firâr idersin
El kadar hâtırın sormaz mıyuz
Bilmiş ol kendine zarar idersin
Biz de bir bâde sunmaz mıyuz[647]

Bilmiş ol ki seni sana komayuz
Saklarız sırrını yâda dimeyüz
Öperüz kocaruz korkmayuz
Sıra ile murâda irmez miyüz

[368a] Arz-ı hâlim itmeğe çekinür cânım
Bendene rahm eyle çeşm-i fettânım
Kıyâs mı idersin benim sultânım
Durup hasma cevâb viremez miyüz

Yüreğimde eriyenler yağ ise
Bencileyin bendelerin var ise
Fukarâya tenezzülün yoğ ise
Ya biz hâk-i pâyına varamaz mıyuz[648]

5 Gevherî sâdıkâne kulundur
Emreyle cellâda dilersen öldür
Söyle dilber suçum ne ise bildür

[646] Sel sele, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 54.
[647] Bir piyâde sevemez miyiz, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 459.
[648] İlden ödünç alıp veremez miyiz, Elçin, **Gevherî Dîvânı**, s. 459.

Eşkıyâ mıyuz yohsa yaramaz mıyuz

709

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Evvelâ fehm eyle Hakk'ın sun'-ı ferdâniyyetin
[368b] Bâri anla kâmilin vechinde insâniyyetin
Tâ ki çekersin anın râhında hicrâniyyetin
Sâbit ol sıdk ile güzel[649] hele rûhâniyyetin
Câhil oldur eyleye her yerde şeytâniyyetin

Har-ı lâ-yefhem elinden çekdiğim gavgâ nedir
Hırmen-i ömrin havâya virmeden ma'nâ nedir
Dehr[650] içinde bülbül-i şeydâdaki[651] da'vâ nedir
Zikr ider ism-i[652] Hudâyı gonca-i ra'nâ nedir
Râh-ı Hakk'a gez[653] yüri terk eyle enâniyyetin

Zâr idersin ey dilâ Mecnûn-veş Leylâ içün
[369a] Serserî gezme cihânda bir gül-i ra'nâ içün
Şehr-i aşka bas kadem ol menzil-i a'lâ içün
Sun bize sen şerbeti la'l-i lebin irvâ içün
Zârılık ile harâba ekme[654] sahbâniyyetin

Tarz-ı eş'ar-ı[655] ma'ânîde bulasın iştihâr
Zâhir olsun dilde zikrin ide gör leyl ü nehâr
Ayn-ı ibretle nazar kıl eyle keşf-i rûzigâr
Gayret eyle kim Mevlâ size vire bu fenâda i'tibâr
Fark idersen dinle a'dânınla enâniyyetin
[369b]

710

Âşık Ömer

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kurtarup keşt-i teni tûfân-ı mellâh ol
Gir tarîk-i müstekîme hem dahı cerrâh ol
Lîk gûş it pendimi gel nefsinin ıslâh ol
Merhabâlar eyle her dem efeliğin meddâh ol
Nevm-i hicv it kim olasın dilde nûrâniyyetin

[649] Gözle, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.
[650] Dâm, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.
[651] Bülbül-i şeydâya kec, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.
[652] İlm-i, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.
[653] Gir, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.
[654] Ketm edip sen adın anma hîç o, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.
[655] Ar'ar-ı, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 704.

Var ise aklın başında herkese yeksân ol

Hicvile hezzâl olanlara nâdânların sultân ol
*Lâ vü illâ*dan geçüp kâmillerin kurbân ol
[370a]5 Yek ferâset sâhibi âriflerin rindân ol
Ey Ömer hîç gözleme bir kimsenin noksâniyyetin

711

Türkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Şu karşuki yüksek evler
İçindeki gönlümü eğler
El yasarmış beni neyler
Bana gönlümi ya gönlüni ya kendini

Aklımı alan onmasın
İki cihânda gülmesin
Aç göğsün ârzûm kalmasın
Bana gönlümi ya gönlüni ya kendini

Aklımı aldın el ile
Beni aldarsın dil ile
[370b] Dön kulunı tarrâr tel eyle
Bana gönlümi ya gönlüni ya kendini

Yüri hey dinsiz îmânsız
Hîç gül olur mı dikensiz
Dünyâyı neyleyem sensiz
Bana gönlümi ya gönlüni ya kendini

5 Yüri hey devletlü beğim
Al hançerin akıt kanım
Hemen sen sağ ol sultânım
Bana gönlümi ya gönlüni ya kendini göndersin
Aman ey

712

Beyt

[371a]1 Üç nesne giderir gönlümden kaygu
Güzel sûret yeşil çemen akarsu

713

Âşık Ömer

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Perişân eyledi aklım yine ol dilber-i ra‘nâ
Değer her yeni iklîm harâcı ol melek-sîmâ
Siyâh kâküllerin taşra perîşân eylemiş ol hûb
Hudâ’nın hikmetin[656] anda ziyâret eyledim hakkâ

Cemâlin seyr iden âşık virirdi cânını tahkîk
Kapusında kul olırdı gören ihsânını tahkîk
[371b] Anın hüsnün beşer görmüş değil insân anı[657] tahkîk
Güzel âlemde bir halk eylemiş ol Hazret-i Mevlâ

Kaçan seyrâna çıkdıkca çeker âşıkları yâ hû
Çıkup taşra salındıkça velî ol kâmet-i dil-cû
Bu güzellikle eger cânâ sana da kalursa bu[658]
Beni didi diye sen çok kişi eyler vücûd ifnâ[659]

Didim cânâ aceb tâvus-veş reftâra mâliksin
Gelür nutka velî bülbül gibi güftâra mâliksin
[372a] Ömer sen Hakk’a hamd eyle ki şöyle yâre mâliksin
Lebinden bûseler ihsân ider her dem gelür tenhâ

714

Şevkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nâ’il olsa vaslına dil künc-i gamdan şâd olur
Vaslına dil mübtelâdır şübhesiz Ferhâd olur
Künc-i gamdan şübhesiz olsa halâs âbâd olur
Şâd olur Ferhâd olur âbâd olur bir ad olur

Ol adûya nazlım nâ-sezâya umarım pes dil vire
Meyl ider mi umarım üftâdeler her dilbere
Göz göre pes dil vire her dilbere mu‘tâd olur

[372b] Âh u zârım meclis içre pâdişâhım dinlesen
Meclis yok naziri böyle bir hüsn-i hasen
Pâdişâhım böyle bir efkendene rahm eylesen
Dinlesen hüsn-i hasen rahm eylesen imdâd olur

Şevkiyâyım vezne kâdir şâ‘ireler gelseler
Vezne kâdir bülbül-âsâ fasldır sâzendeler

[656] Kudretin, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 106.
[657] Dahı cism-i beşer görmüş değil ihsânını, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 107.
[658] Eğer bâkî kalırsa böyle bu, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 107.
[659] Rûyunda serpilen benler eder âşıkları ifnâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 107.

Şâ‘ireler fasldır gûş eyledim çok nesneler
Gelseler sâzendeler çok nesneler îcâd olur

715

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Tehi dest kapuya gelse efendi uyur dirler
[373a] Elinde armağân olsa gel efendi buyur dirler

716

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Eger bay eger dervîş akça ile biter her iş
Akçası olamayan dervîş akça derdinden gebermiş

717

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Aşkın rûzigârı esdikce serde
Dil gibi mevc urur deryâ olur mu
Âşıkı uğradır bin dürlü derde
Aşk-ı dilber gibi sevdâ olur mu

Eger bendesine rûh-ı revânım
Rahm idüp gelürse kaşı kemânım
Ne mümkün isterse virmemek cânım
[373b] Efendim emrine hîç lâ olur mu

O şûhın yolında çekdiğim ne aceb[660]
Arz-ı hâl eyleyüp sunsam gerek hep
Kesret-i ağyârı tarh idüp aceb
Cânânım[661] bir lahza tenhâ olur mu

Girmez olmuşdır gözime uyhu
Çekerim sabâha dek nağme-i[662] yâ hû
Gitmez nazarımdan hayâl-i meh-rû
Böyle ta‘bîri güç rûyâ olur mu

5 Âşık Ömer aşk katarını yetmeğe
Muhabbet râhına doğrı gitmeğe
[374a] Hûbların kalbini teshîr itmeğe
Sîm ü zer gibi[663] kimyâ olur mu

[660] Taab, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 904.
[661] Ol perî, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 904.
[662] Na‘ra-i, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 904.

718

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ben sana gönül vireli bu cihânda gülmedim
Geçdi ömrüm mihnet ile bir safânı sürmedim
Başıma bunca felâket geldi ben uslanmadım
Beddu‘â[664] bilmem güzel Mevlâya saldım ben seni

Sen beni terk itdin ise ben seni terk itmezim
Senden alup gönlümi gayrıya meyl virmezim
Tâ kıyâmet haşr olunca ben seni unutmazım
[374b] Beddu‘â bilmem güzel Mevlâya saldım ben seni

Bir zamân sakınır idim çeşm-i düşmenden seni
Şimdi eller sakınurlar efendim benden seni
Ber-murâd olmak dilerken nâ-murâd itdin beni
Beddu‘â bilmem güzel Mevlâya saldım ben seni

Yâ ilâhî bu derde kimse giriftâr olmasun
Arasın kahpe rakîb derdine dermân bulmasun
Der Ömer mahşerde kimseden şefa‘ât bulmasun
Beddu‘â bilmem güzel Mevlâya saldım ben seni

[375a]

719

Gevherî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâr seninçün bir güzel mehpâre derler öylesin
Her görenler sînesin çâk itmeyüp yâ neylesin
Mürg-i gönlüm dâm-ı aşkında kalupdur bendile
Yâr açılur bahtını bir gün sabr-ı Eyyûb eylesin

Cümle etvârın ser-â-pâ dürr ü güher yektâsıdır
Bir hüsn-i mehpâre kendi hûbların ankâsıdır
Pâdişâhım bâb-ı lutfun âşıkın kimyâsıdır
Kullar ihyâ olur a‘dâ söylesün ha söylesün

Saklarım esrârını gönlümde ben cânım gibi
Salınur ol kaddile serv-i hırâmânım gibi
[375b] Devr etsem kevni bulınmaz yine sultânım gibi
Nüh felek çarh-ı zemînde bulamaz bir böyle sen

---

[663] Sîm ü zerden özge, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 904.
[664] Bir duâ, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 932.

Ser-te-ser aşkınla cânâ devr ider bahr ü beri
Rûy-ı gül hüsn-i mücessem olsa dahı benleri
Bir güzel sevgim gören hakkâ disünler Gevherî
Her gören tahsîn idüp dillerde medhin eylesin

720

Gevherî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey melek-hil'kat sana gayrı cinân olmaz bedel
Dişleri dürr-i aden olmuş dehân olmaz bedel
[376a] Sendedir sun'-ı Hudâ hem sendedir ayn-ı kamer
Sen cemâl-i âfitâba dilberân olmaz bedel

Sabr-ı hüsnünde murassa leşkeri bekler siyâh
Her salındıkça durur ikbâline şems ile mâh
Gül cemâlin Ka'bedir kaşların berâtı kıblegâh
Çâh-ı zemzem-i arza dil bir mekân olmaz bedel

Nûra gark etdin cihânı mâh-ı tâbânım doğrusu
Eyledim hüsnün temâşâ şu'le-i tâbânım doğrusu
Görmedim cânâ misâlin âfitâbım doğrusu
Şimdi dilberlik senindir bir civân olmaz bedel

[376b] Gevherî medhinde âcizdir civânım âleme
Güft ü gûdur söylenür dillerde şinâsım âleme
Sen tulû itsen meh-i şâh-ı cihânım âleme
Misk-i Tatar bûy-ı gül anber-feşân olmaz bedel

721

Şarkî

8'li Hece Ölçüsü

1 Nakl ideyim cümle sâzı
Bozuğı meşhûr celâlim
Gâhice şehnâz-ı cevzi
Gâhice mâhûr celâlim

Misâl-i çeng ü şeştâr ü rebâb
Dilli düdük itdi figân
Yahşı safâlı vü kemân
Arada tanbûr celâlim

[377a]

722

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Benim kendim değil sevmek seni ey hûbların şâhı
Kazâ-yı âsumânîdir inan vallâhi billâhi

723

Beyt

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Kabakdan su içen âşık buyurmuşdur Resûlullâh
Benim ağzımı öpmüşce sevâb vire ana Allâh

724

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Halk-ı âlem gül yüzin şevkıne müştâkdır bugün
Ruhların âyîne-i mihr-i dırahşândır bugün

725

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Sûfî tesbîh ü asâyı meyi gülfâma değiş
[377b] Hırka-i zühd ü riyâyı çıkarup câme değiş

726

Türkî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bâd-ı sabâ var cinâna yar bana incinmesin
Benden ana Hakk selâmın vir bana incinmesin
Olmasın derd ü elemde tesellîler eyle var
Su’âl it hâl ü hâtırın sor bana incinmesin

Var benim kâkül-i kemendimden haber al tezce gel
Kâmet-i serv-i semendimden haber al tezce gel
Sânî-i Yûsuf-menedimden haber al tezce gel
[378a] Saçı sünbül kâkülü anber bana incinmesin

Sâ‘i saldım derdim içün derdimin dermânına
Her ne emr iderse mutî‘im kâ’ilim fermânına
Tâ ölünce dostuna dost karşuyum düşmânına
Dili bülbül ruhları ahmer bana incinmesin

Kıymet-i derdinle haste-hâli yaman derdi var
Gice gündüz ağlamakdan işi figân derdi var
Uğruna cânı kadrin sana kurbân derdi var
[378b] Lutf ile ihsânı çok dilber bana incinmesin

727

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey yüzi mâh güzel billâh kim sevmez seni
Gözlerin âhû güzel billâh kim sevmez seni

728

Müfred

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Şehr içre yürütmez bizi yârin kahrı
Terk etmeli ol mâhın vechinden kesri

729

Mu‘ammâ Karpuz

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 On sekiz bin âlemin sır-hânesi
Oğlunun koynunda yatur ânesi
[379a] Oğlunı öldür anasına göme ko
Gör nice oğul virir her dânesi

730

Lugaz-ı Ferec

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ol ne âfetdir vücûdu hâliyâ ahfâdadır
Menzil-i esfelde ammâ meskeni bâlâdadır

Âriyetden âridir kesretde vahdet eylemiş
Gövdesi ser-bâb-ı rûda[665] sûreti zîbâdadır

Durup oturmaz u yatmaz yiyip içmekden berî
Ata ana olmaz ona dünyâda ukbâdadır

Söylemekden dinlemekden söyleyüp hem dinlemekden
Ağlamakdan gülmeden âyîne gibi sadedir

Cismi vardır ismi yokdur ismi vardır cismi yokdur
Yemez içmez uyuyup uyanmadan âmâdedir

Bu gice gündüz bu ay u güneş[666]
Bu ne dağ u bâğ deryâ ve ne sahrâdadır

Bî-nişândır kim onun vardır nişânı kim bilir
Lâ mekândır kim mekânı sırr-ı mâ evhâdadır

[379b]5 Er durur avret değil avret durur hem er değil

[665] Ser-pâ bürehne, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 354.
[666] Ne gece gündüz olur ona ne ay u ne güneş, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 354.

Bir sıfat olmaz mu‘ayyen alleme’l esmâdadır

Ey Ömer her kim bilürse bu mu‘ammâ sırrını
Başına teller takılsun gussadan âzâdedir

731

Âşık Ömer

11’li Hece Ölçüsü

1 Bâd-ı sabâ yüri yâre heber vir
Niçün gelmez zülfün taramamış mı
Çıkardı hâtırdan bırakdı gözden
Sor ana bendesi yaramamış mı

Sitem hançerini bele takınca
Ne haddi var rakîb karşu çıkınca
[380a] Çıkası gözleri yâre bakınca[667]
Gamzesi okıyla uramamış mı

Rakîb dedikleri densizi görsem
İtler gibi kuyruğından sürüsem
Dimiş ki yârimi bir kerre sarsam
Eski hasırları saramamış mı

Âlemde sevdiğim ahde dursa
Azm-i râh eyleyüp bize gelürse
Rakîb duyar diyü varaman dirse
Ensesi kökünü kıramamış mı

5 Yârimin gerdanı samsâfî gümüş
Ayırmış zekatın başkaca komuş
[380b] Müstehakkın bulur viririm dimiş
Bu Âşık Ömer’i görememiş mi

732

Âşık Ömer

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hakk hatâdan saklasun ol yâr ile kim söyleşür
Çeşm-i sâhir gamzesi mekkâr ile kim söyleşür
Hışma gelse bir nigâh günde yüz bin kan ider
Böyle zâlim bî-rahm hünkâr[668] ile kim söyleşür

Nâz ile kılsa tekellüm bârî[669] başlar gülmeye

[667] Hışım edip kemân kaşın kurunca, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 857.
[668] Kim ne haddi zâlim-i hun-hâr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 236.

Bir belâ dahı budur âşıkın aklın almağa
Şâd u hurrem olmaz ise çok da kalmaz ölmeğe
[381a] Ol şeker-leb sözleri şîrîn ile kim söyleşür

Söyleyin dostlar cânânım bendeyi terk etmesin
Ülfet idüp ağyârla nasîhatin tutmasın[670]
Gayri dilberler ile dost olduğum zannetmesin
Yâre arz itmen kazâyı ağyâr ile kim söyleşür

Her kaçan yanında ey Âşık Ömer bir cânân olur
Her olur olmazlar ile yâr olur yârân[671] olur
Meseldir âfitâb-ı[672] sultân âteş-i sûzân olur
Günde yüz bin kan iden[673] hünkâr ile kim söyleşür
[381b]

733

Fuzulî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Âlem oldı şâd senden ben esîr-i gam henüz
Âlem etdi gam ben de gam-ı âlem henüz

Can bağışlardı lebiñ izhâr-i güftâr eyleyip
Urmadın îsî lebi can-bahşlıkdan dem henüz

Secde-gâh etmişdi aşk ehli kaşıñ mihrâbını
Kılmadan hayl-i melâ'ilk secde-i Adem henüz

Cana derdiñ cisme peykânıñ revân etmişdi hükm
Cism ile cân irtibâtı olmadan muhkem henüz

5 *Eşk sarf eyler felekden kâm hasıl kılmağa*
Bu güher kadrini bilmez dîde-i pür-nem henüz

Perde-i çeşmim makâm etmişdi bir tersâ-beçe
Olmadan mehd-i Mesîhâ dâmen-i Meryem henüz

Ey Fuzulî eyledi her derde dermân ol tabîb
Bir benim zahmımdır ancak bulmayan merhem henüz

---

[669] Her kaçan kılsa tekellüm yâr, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 237.
[670] Merdüm-i çeşmimdir aklım gibi koyup gitmesin, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 237.
[671] Gül gibi tab'ın güler hem açılır handân, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 237.
[672] Kurb-ı, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 237.
[673] Bî-tavakkuf tâ-be-key, Karasoy, Yavuz, **Âşık Ömer Dîvânı**, s. 237.

734

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gül yüzini görmeyelden akdı yaşım yerlere
Lutf idüp başınçün kılma nazar sâyirlere

735

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Helâk itmek mukarrerdir beni bu derd ile mihnet
[382a] Eger böyle kılmaz ise benimle meşveret hasret

736

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Geçdi mâh-ı receb ey kâmeti hilâlim şa'bân
Vaslına irmiş iken aldı boğazım ramazân

737

Müfred

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Geçüp azameti âlemde aşkın dil ifşâ etmem vardır
Gönül bugün seninle azm-i sahrâ etmem vardır

738

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Almak içün bûy-ı cânândan haber
Merdüm-i bâd-ı sabâha al sabâlar

739

Müfred

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bâkî-i ebed azl-i ebed nefy-i beled Üsküdarda Bâkî[674]
[382b] Bâkî-i ebed azl-i ebed nefy-i beled olunsa ey Bâkî
Ne sen bâkî ne ben bâkî[675]

740

Müfred

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Her câmda bir bâde ve her bâdede bir şevk
Her şevkde bir neşve ve her neşvede bir zevk

741

[674] Baki bed / Azm-i bülend / Bursaya red / Nefy-i ebed, Dîvân-ı Muhibbî.

[675] Nola kim nefy-i ebed azm-i bülend oldunsa ey Bâkî
Bilesin ki cihân mülkü değil Süleymân'a bâkî
Şahâ! Azminde isbât-ı tehevvür eyledin ammâ
Buna çarh-ı felek derler, ne sen bâkî ne ben bâkî

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Mübtelâ-yı aşkını yârin istemez şâd olmağı
Gûya şâha kul olan ister mi âzâd olmağı

742

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey Rızâyî aç yüzün bu hâb-ı gafletden uyan
Virdiği feyz-i Hudânın dîde-i bendâna gör

[383a]

743

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey Rızâyî böyle bir rıf‘at mi olur
Âşık-ı dilber-i âlî-cenâbın ola gönlünde yeri

744

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gösterirsen ölmeden göster dile ol sîneyi
Yoksa hasta son nefesde neylesün âyîneyi

745

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âteş-i sûzala yandı yürek tutuşdı cân ey vây
Bağlayup çeşmim yolun cûş eyleyüp yaş ile kan ey vây

746

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâr meşâm-ı hâtıra bûy-ı gül-i safâ bula gör
Yâr bu hâli dâr-ı fenâda dahı du‘â bula gör

[383b]

747

Müfred

1 Gelicekdir bu kulı sanma yalan
Yüz yirmi ikide hacc-ı kırân

748

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Bâğ-ı hüsne ben belâlu bülbüle sen gül yeter
Sebz-i hattın serv-kaddin saçların sünbül yeter

749

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Nice nevrûzlar geçdi nice bayramlar geldi
Müyesser olmadı kaldı bana bir merhabâ sende

750

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Lisân-ı hâl ile bevvâb-ı cârî
Ne hoş tesbîh ider Perverdigârı

[384a]

751

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Hayât-ı cavidânım sohbetim ömr-i azîzim sen
Hudâdan isterim kim olmayan bir dem cüdâ senden

752

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Hâlet-i şevkı beyân etmeğe yok dermânım
Muntazırdır sana yârân-ı safâ sultânım

753

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Doğdı ol sadr-ı risâlet basdı arş üzre kadem
Saldı ol nûr-ı nübevvet pertev-i fevka’l-alem

754

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gulgule doldı cihâna kondı ol sahîb-i âlem
Nûr-ı vechinden alındı encüm ü şems ü kamer

[384b]

755

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gelür âğûşa tatlu sözle dellâk-i endâmı
Şifâ-yı âlem olmuşdur bu semtin acı hammâmı

756

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Gönül verelden beri ol âteş-i ruhsâra ben
Gayrılarla kûyına yüz sürmezim Mecnûn gibi

757

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dağlara yakup derûnı sîne-i suzâna ben
Sencileyin nâzlı yârim dururken bakmazım yabana ben

758

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

[385a]1 Lutf u ihsân u mürüvvet cümle kâmilden gelür
Her mazarrat kim gelür âlemede câhilden gelür vây

759

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Sözi bu vâ‘izin mahbûb sevme bâde nûş etme
İki âlemden âgâh olmayan nâdânı gûş etme

760

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âteşe düşdüm düşümde âşık olmazdan ezel
Mübtelâ-yı aşk olursun deyi ta‘bîr itdiler

761

Müfred

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Ol şûh henûz etmişken vaslına kâ’il
[385b] Hû Hû diyerek sûfî-i nâdân çıkageldi

762

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 İlmile ger bahrola Türk adam olmaz dünyada
Tatlı su koymak gidermez bahr-i ummân acısın

763

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ey ecel ger cân alursan var rakîbin cânın al
Hem senin işin biter hem haylî minnetdir bana

764

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Resûlullâh buyurmuş bu cevâbı
Ger nâdân sohbeti dûzah azâbı

765

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Fitil-i şem-i bahtım gerçi sultânım uyandırdı

[386a] Çerâğ itdi beni ammâ velâkin yakdı yandırdı

766

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 And içerdin dilberâ ömrümde balık yemedim
Yemedin mi dün gece önümden kalkan balığı

767

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Gönül Tunca Meriç gibi sakın meyl etme her suya
Kolunı boynuna at da sav yanından ağyârı

768

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Nây didim yâre karşu âh u figân eyleme
Bir kulağından girerse bir kulağından çıkar

769

Müfred

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Görüp şevkım sürûr-âlûde-i cihân sanma
[386b] Neşâtım hep gamdandır beni sen şâdmân sanma

770

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âh idersem nola sevdân ile dolmuş gönlüm
Sabrım yok ki sütûn-ı âşıkın olmuş gönlüm

771

Müfred

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Ne olaydı düşmen olaydım o mâhpâre ile
Ki vasla mâni olan perde-i muhabbet imiş

772

Mu‘ammâ-yı Ömer

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Çerâğın başını ger şu‘lelensün
Lebi üstüne ko dilber uyansun

[387a]

773

Semâ‘î - Acem

14’lü Hece Ölçüsü

1 Hoş-bû çemen dehrde sünbül gibi olmaz
Sünbül ne kadar olsa o kâkül gibi olmaz

Yok bencileyin la‘line cân virmede mâhir
Âşık çok olur goncaya bülbül gibi olmaz
(Temmet)

11’li Hece Ölçüsü

1 Ey meh rûyun âşıkı hayrân eyler
Gâh şâd idüben başın kan eyler
Feryâd senin gamze-i fettânından
Bin âşıkı bir lahzada kurbân eyler
(Temmet)

[387b]

774

Şehnâz Güfte-i Nâbî Beste-i Ömer Çelebi

Mef’ûlü Mefâ’îlü Mefâ’îlü Fe’ûlün

1 Yârin bilirüz bezmimize rağbeti vardır
Ammâ ki zamânın gözedir sâ‘ati vardır
Bîmâr ise de her ne kadar çeşm-i siyâhı
Uşşâkı perîşân edicek kudreti vardır
(Temmet)

[388a]

775

Uşşâk

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Hırâm itdikce ağyâr ile ey serv-ı hırâmânım
Olur peyveste tâk-ı çarh-ı nahl-i âh u sûzânım

Şifâ-sâz ol dil-i bîmârıma harf-i visâlinle
Tabîbim hokka-i la‘lindedir dârû-yı dermânım

Bu gülşende hezerân nâle etsem andelîb-âsâ
Figânım gûş idüp terahhum eylemezsin derd-i handânım

Ne kanlar yutduğum şevk-i lebinle bezm-i mihnetde
Görüp bir dem terahhum itmedin ey çeşm-i fettânım

5 Gamınla dest-i cevrinde kalursa bu keşâkeşle
Hirâs u havfım oldur fark olunmaz habîb-i dâmânım

Helâk itdi tegâfül ger ne vaz‘-ı fitne-perdâların
Nedir bu nâz u istiğnâ Vesîmzâde sultânım
(Temmet)

[388b]

776

Velehû

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’îlü Fâ'ilün

1 Dâ’im rakîbi lutf ile ol pür-cefâ yapar
Ben bî-nevâyı görse döner bir edâ yapar

Geldin henûz tâze tutup gonca kendin
Kâlâ-yı nâz u fitne-nümâyı kabâ yapar

Dünyâ tahammül itmeyecek tâk-ı nahveti
Kasd-ı sitemle âşıka ol bî-vefâ yapar

Dest-i keremle elleri ta‘mîr idüp tamâm
Sad-gûna tünd-hûluğı yârim bana yapar

5 Mestûrelikle ülfet idüp yâdigârımız
İşler yapar ki ancak anı evliyâ yapar

Pâmâl-i esb-i nâz idüp ol şûh bendesin
Akrânı fitne-cûlara bir i‘tinâ yapar

Sahn-ı tevekkül üzre esâs-efken ol hümâda
Dâniş-i mestinde beyt-i murâdın Hudâ yapar

(Temmet)

777

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün

1 Ümmîd iderken ider deyü ol perî insâf
Cefâsın eyledi âhir firâk-ı ez‘âf

Aceb mi yâd-ı muhabbetle kadem olsa dütâ
O derd ü gamına ben itdim tahammül elimde kâf

Gerekdir âşıka pervâne-veş hamûş olmak
Nedir edâ-yı hezâr-zârî gibi bu nâle vü lâf

Kalursa böylesine tünd ü tîz-meşreb-i yâr
Olur olursa da mihr-i âb-ı Rüstemâne mesâf

5 Nigâr-ı mâh-ı cebîne şibh-i visâl gerek
Nikâb-ı nâz u safâ câme bûy-ı gonca lihâf

Olurdı dânişe gâhî şarâb-ı vuslat-ı sâf
Felekde ol meh-i âşûb-ı çeşm-i yâre mesâf

(Temmet)

[389a]

778

Velehû

11'li Hece Ölçüsü

1 Bu yolda cânını fedâ eyledi
Murâdını virsün ol Ganî Mevlâ
Hudâ cümlenizi eylesün mesrûr
Cümle düşmenleriniz eyleye makhûr
Seyr itdi alayları zâğarcı başağa

Her yana menzilleri yazıldı gitdi
Askerimiz cem olup cümleden bitdi
Padişâhın bir sâdık kulluğun itdi
Âlî mertebeler vire Bârî Te'âlâ

Dünyâyı dutupdur revân sadâsı
Hamdü lillâh kabûl oldı du'âsı
Ocağı kül etmiş yeniçeri ağası
Hizmetin tekmîl eyledi hakkâ

Anca müstehakkîne bayrakları virdi
Göreyim oğullar bir hoşça dirdi
Cümlesi birden murâda irdi
Beş vakitde sizlere iderler du'â

[389b]

Velehû

11'li Hece Ölçüsü

5 Hudâ'ya doğrudur özi
Sıdk ile severdi bâ'is cümlemüzi
Kör olsun düşmenlik idenin gözi
Murâdını virsün Bârî Te'âlâ

Herkesin bunu geçdi recâsı
Âsumâna çıkdı gülbeng sadâsı
Hamdü lillâh kabûl oldı du'âsı
Murâdını virsün Bârî Te'âlâ

Sıdk ile severiz biz Hudâmuzı
Kabûl itdi pîrüm hep du'âmuzı
Medh etsek revâdır baş ağamuzı
Beğlikden meşhûr dillerde hâlâ

Ocağımızın hakkıyla gayretin çekdi
Gözlerinden kanlı yaşlar dökdi
Her sefer söylenür dillerde hâlâ

Askerimiz anda tekmîl doldılar
Cümlesi kalkup yola revân oldılar

[390a]

Velehû

Üç kol olup her tarafı durdılar
Kal'a-i Revânın önünde hâlâ

Ol gice kanlı pilav yediler
Vücûdımız Tanrıya emânet itdiler
Kalkup cümleden metrise gitdiler
Görince kızılbaş itdi vâveylâ

Üçünci gün umûmen yürüdük
Kal'anın etrâfını cümle bürüdük
Yigirmi bin kızılbaşın leşin sürüdük
Bizden de düşdi vâfir şühedâ

Yeniçerinin medhi bunda sezâdır
Din uğrunda cânlar cümle fedâdır
Ne kadar medh etsem bunlar revâdır
Oldular her biri birer ejderhâ

Serdengeçdi ağaları çok çekdi zahmet
Hudâdan yazılur anlara rahmet

[390b]

Velehû

Anlara lâyıkdır cümleden izzet
Türâba gark oldı cümlesi hâlâ

Bayrakdârlar cânım recâ itdiler
Hizmetlerin tekmîl edâ itdiler
Efendimden birer çelek recâ itdiler
Sizlerde idünüz vezîre recâ

Padişâhın bunlar sâdık kulıdır
Yeniçeri ocağı her dem gülüdür
Hacı Bektaş-ı Velî hem pîrleridir

Yardımcıdır bunlara cümle evliyâ

Çorbacı ağa ocak erleri
Meydâna kodılar cümle serleri
Cennet-i a‘lâdır hele yerleri
Ocağının gülidir anlarda hâlâ

Topçular cebeciler sipâhîler
Mısırlı kolında çokdur erler
Cümle yardımcı her dem erenler
Murâdını virdi Bârî Te‘âlâ

[391a]

Velehû

Çavuş ağaların medhin etsek revâdır
Bu yolda canları cümle fedâdır
Hizmetleri tekmîl ile edâdır
Padişâhın makbûl kulları hâlâ

Her yanadan saçdılar top tüfeng
Görmemişdir kimse böyle bir ceng
Lâyıkdır virirlerse iderler du‘â

Ocağımızın arzın terk etdik
Her birimiz haylî cümle süpürdük
Doksan üç gün metris bekledik
Murâdımız virdi Bârî Te‘âlâ

Çâryârlar aşkına olmuşdır kurbân
Hudâ rahm eyledi bizlere el-ân
Âkıbet itdi kızılbaş el-emân
Çağrışub cümlesi eyler vâveylâ

[391b]

Velehû

Kal‘a-i Revânın fethini gördük
Hamdü lillâh cümle murâda irdik
Ağlar iken şâd olup hep cümle güldük
Lutf u ihsân etdi Hâlık u Mevlâ

İlâhî fursatı virme düşmâna
Du‘âmız kabûl it atma yabana
Hamdolsun Hudâ’ya girdik Revâna
Lutf itdi vezîre ol Bârî Hudâ

(Temmet)

779

Hicâbî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âl-i Osmân askeri çoşdı Revân üstüne
Daşkın sular gibi daşdı Revân üstüne
Vezîr vüzerâ vü ulemâ üçler yediler ile
Hep büsbütün evliyâlar göçdi Revân üstüne

Adı sanı bellidir bir merd-i meydân oğlıdır
Sikkesin beşikde belli mühr-i Süleymân oğlıdır

[392a]

Velehû

Yedi iklîm çâr gûşede âl-i Osmân oğlıdır
Hazret-i Resûl sancağın açdı Revân üstüne

Dahı böyle ceng olınmaz âleme nişân gibi
Gülşende bülbülleri eyledi efgân gibi
Yağdırır gökden zemîne bilmiş ol bârân gibi
Hep büsbütün âteşin saçdı Revân üstüne

Ey Hicâbî harç iderdim elde olan varımız
Girersin meydân içine bellidir mişvârımız
Bin yaşasın Gâzî Sultân Ahmed Hân hünkârımız
Şühedâlar hülle donun biçdi Revân üstüne

(Temmet)

780

Velehû Hicâbî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Âl-i Osmân askeri çıkdı gazâya
Gâzîler eğnine çeleng sokundu
İbtidâ feth itdi ol Hemedânı
Sonrası feth itdi ol İsfahânı

Kimisi oturmuş zevk u safâda
Yedi gün kazan on gün deryâda

[392b]

Velehû

Ehl-i dil kâmiller vird ü du‘âda
Donandı seyr itdik ulu cihânı

Dünyâlar durdukca sen binler yaşa

Sadrazam Vali İbrâhîm Paşa
Hükmedersin geçer dağ ile taşa
Merdoğlu kahramân açdı meydânı

Hicâbî'm harc ider dilindeki varı
Üç güne dek gelür Tebrîz'in miftâhı
Murâdımız virdi Cenâb-ı Bârî
Tâ gözlerim gözler ol Horasân'ı
(Temmet)

781

Velehû

11'li Hece Ölçüsü

1 Gün be gün azdı Moskov kralı
Kâfir de itdügin bulsa gerekdir
Şevketli hünkârın sıdkı bütündür
Devlet-i âlîşân bulsa gerekdir

Erenler gâzîler du'âsın ider
Vezîr-i âlişân askerin yeder

[393a]

Velehû

Gülbeng çekerek düşmâna gider
Küffara karşu gelse gerekdir

Peygamber vekîli çokdur askeri
Dîn-i mübîn içün viririz seri
Bütün cem olur vezîr mehteri
Ceng-i harbîler çalınsa gerekdir

Vezîr otağına sancak dikilür
Şehîdler gâzîler cenge çekilür
Güne karşu kelle dökülür
Kâfir de haddini bilse gerekdir

5 Üç bin cündî variken ceylan atlı
Dört bin zırhlı yüzi heybetli
Beş bin baltalı kolı kuvvetli
Külüngle şapkasın delse gerekdir

On iki bin topçumuz var top atar
Nice yüz bin hancımız var dil dutar
Otuz bin yağmacı nice bin tatar

Anlarda şikâra salsa gerekdir

[393b]

Velehû

Gidi kâfir âl-i Osmân seslendi
Pâdişâhım sağ yanına yaslandı
Otuz yıldır silâhımız paslandı
Kılıçlar pasını silse gerekdir

On bin tımarlı konup göçici
Yigirmi vardır serden geçici
Yigirmi bin de kızıl kanlar içici
Nice bende küffâr kırılsa gerekdir

Salkım saçak hem atarız kunbara
Mevlâ ömür virsün gâzî hünkâra
Moskov kralı gelince kâfir dara
Sakalı yok saçın yolsa gerekdir

Osmanlı'da çokdur hezâr-fen dedikler
Kırk bin yeniçeri metris bekler
Kelle getürene virir çelengler
Pâdişâhım gâzî olsa gerekdir

[394a]

Velehû

Mısırlı askeri çokdur erleri
Üç bin Karâmânî üç bin Dimyâtî
Üç bin Avşar üç bin Bağdâdlı
İslâma küffâr ne olsa gerekdir

Üç bin Karahisârlı üç bin Konyalı
Üç bin Aydınlı üç bin Manyalı
Üç bin Selanikli üç bin Yanyalı
Görünce kâfir bizi solsa gerekdir

On bin Arnavid sayımız hâtırı
Üç bin zülfikârlı vezîr şâtırı
Kırk elli bin yayan salar satırı
Dereler leş ile dolsa gerekdir

Seyr etsün küffâr kılıç çalmayı
Tevbe etsün bir dahı âl-i Osmanı anmayı

[394b]

Velehû

Döğüşe döğüşe kızıl elmayı
İnşallâh hünkârım alsa gerekdir

Dîn-i İslâm gayreti gözediriz
Gâzîler aşkına çıkar gideriz
Bütün kilisesin câmî ideriz
Ehl-i İslâm namâz kılsa gerekdir

Âsî küffâr kasâvete dalmada
Bütün kulun şâd olup da gülmede
Donanma ideriz kızıl elmada
Mesken tutup İslâm kalsa gerekdir

Leğenci Ali ceng libâsı geyinür
İnşallâh pâdişâhım sevinür
Gidi kâfir taşlar ile döğünür
Kâfir kasâvete dalsa gerekdir

(Temmet)

[395a]

782

Velehû Sabûrî

12'li Hece Ölçüsü

Sağrı mı istediğin Moskov kralı
Hâzır ol vakdine meydânımız vardır
Senin gibi dinsiz dünyâda duralı
İctinâb itmeyüz îmânımız vardır

Yedi kral da olsa seninle bile
Yok iremezsin bir dem menzile
Vir kızıl elmayı kurtul fendile
Önüne taş döküp nişânımız vardır

Sultân Mustafâ'nın mihr ü vefâsı
Hazîne çok dahı askeri
Saçılur sînene tîğ u teberi
İslâm kuvvetdedir îmânımız vardır

İslâmı kabûl eyle eyleme inkâr
Hudânın habîbi Ahmed-i Muhtâr

[395b]

Velehû

Evliyâ enbiyâ çâryâr
Ebubekir Ömer Osmân Ali'miz var

Yedi ocak tekmîl cümlesi makbûl
Kuşadup etrâfın tutdı sağ sol
Yüz dosan altı orta nice yüz bin kol
Dem çeküp küffârı kıranımız var

Sene bin yüz seksen üç senesi tamâm
Sultân Mustafâ'ya gâzîlik nâm
Hudâ yardımcı ola ve's-selâm
Sûre-i Feth okur insânımız var

İçersin şarâbı yudarsın şu hınzırı
Lahm-i hınzırla âlûde etin
Bizden sana kılıç kısmetin
Senin gibi nâ-pâk düşmânımız var

İslâmı kabûl eyle dîne gel dîne
Yoksa İslâm hâzır oldı cengine

[396a]

Velehû

Sabûrî derler ben şâ'irin dengine
Dahı nice bin gayrı gayr-nâmımız var

(Temmet)

783

Velehû

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Lutf idüp eyle muzaffer ceyş-i dîni yâ Mücîb
Rabenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ fethu karîb
Nusretinle her diyârın fethini eyle nasîb
Rabenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ fethu karîb

Fazlını eyle müyesser ente zü'l-fazli'l-azîm
Fethin ola rehber ente fettâhu'l-alîm
Kıl keremler ey Kerîm ü Kâdir ü Hayy ü Kadîm
Rabenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ fethu karîb

Kalb-i a'dâyı İlâhî eyle dâ'im pür-elem
Düşmen-i İslâm olan müşrikleri eyle adem
Asker-i İslâma yâ Rab kıl meded eyle kerem
Rabenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ fethu karîb

(Temmet)

[396b]

784

Velehû

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ ilâhî kıl müyesser lutfun ile feth-i bâb
Bu niyâza geldiler dergâha cümle şeyh u şâb
Mü’minîne eyle Nusret müşrikîne kıl azâb
El meded yâ Rabbenâ kıl du‘âmız müstecâb

Bî-devâ âcizleriz dergâha geldik yâ Hudâ
Sen kerem eyle İlâhî derdimize kıl devâ
Dileriz yâ Rab nusret eyle ihsân u atâ
El meded yâ Rabbenâ kıl du‘âmız müstecâb

Fahr-i âlem hürmetiçün ey Hudâ-yı Lem Yezel
Bize imdâd eyle lutfunla meded ey bî-zevâl
Düşmen-i bî-dîn ola hemîşe pâymâl
El meded yâ Rabbenâ kıl du‘âmız müstecâb

Zârılıkla bârîgâh-ı Hakkâ geldi mü’minîn
İlticâ eyler kapundan nusret bu ehl-i dîn
Eyle mansûr u muzaffer bizi dâ’îm yâ mu‘în
El meded yâ Rabbenâ kıl du‘âmız müstecâb

[397a]

Velehû

5 Gel hulûs eyle du‘âda dîde nem-nâk idelim
Yüz sürüp dergâh-ı Hakk’a özimiz hâk idelim
El açup ol bî-zevâle sînemiz çâk idelim
El meded yâ Rabbenâ kıl du‘âmız müstecâb

Bu du‘âmız dergehinde ola yâ Rabbî makbûl
Mustafâ hürmetiçün ümmetin etme melûl
Kıl müyesser cümle maksûdımıza yâ Rab vusûl
El meded yâ Rabbenâ kıl du‘âmız müstecâb

(Temmet)

785

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ ilâhî sen kerem kıl dâ’imâ gâzîlere
Kulların cem eyleyüben virme kâfirlere
Yâ İlâhî ehl-i İslâm cümlesi handân ola
Çün teveccüh eyledi Sultân Mustafâ Moskov’a

Dîn-i İslâm adûsı hâk ile yeksân ola
Lutf u ihsân eyle yâ Rab işleri âsân ola
Yâ İlâhî ehl-i İslâm cümlesi handân ola
Çün teveccüh eyledi Sultân Mustafâ Moskov'a

[397b]

Velehû

Eyle takdîre muvâfık çünki tedbîr ideler
Kimini katleyleyüp kimini esîr ideler
Na'ra-i Allâhu ekber ile tekbîr ideler
Çün teveccüh eyledi Sultân Mustafâ Moskov'a

Dîn-i İslâm şâd olup kâfir olsun târumâr
Tîğ u şemşîrleri görüp hem ağlasunlar zâr u zâr
Kıl Habîbin hürmetine lutfunı yâ Rab nisâr
Çün teveccüh eyledi Sultân Mustafâ Moskov'a

(Temmet)

786

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ ilâhî bahr-i lutfun görelim emvâcını
Cûş idüp deryâ-yı rahmet kandır muhtâcını
Kâfir tûfân-ı Nûh olup mi'râcını
Hâke yeksân eyle yâ Rab Moskovun ser-tâcını

Âl-i Osmâna ilâhî fethini eyle nasîb
Feth ola cümle diyârı nusretinle an-karîb

[398a]

Velehû

Ehl-i İslâma imdâd eyle kerem kıl yâ Mucîb
Hâke yeksân eyle yâ Rab Moskovun ser-tâcını

Rub-ı meskûna yayılsun ehl-i âdilin sâyesi
Yürüsün tâ şark u garba asker-i bî-gâyesi
Ehl-i îmân ire kadre doğa ayın dâyesi
Hâke yeksân eyle yâ Rab Moskovun ser-tâcını

Ola makhûr u müdemmer ol şayâtîn yârları
Tu'me-i şimşîr ola hep kâfir çasarları
Ehl-i İslâm arasında kalmaya bedkârları
Hâke yeksân eyle yâ Rab Moskovun ser-tâcını

5 Hayli demdir yana yan eyledik çok âh u zâr

Bağrımız pür-hûn olup el-Hakk çekildi intizâr
Seyf ile dîn-i Muhammed ola dâ'im âşikâr
Hâke yeksân eyle yâ Rab Moskovun ser-tâcını

Kıl murâd üzre müyesser eyle hadd ü intikâm
Dem-be-dem İlâhî bulsun cümle kâfir inhizâm
Diyelim âmîn ola makbûl hazrete du'âm
Hâke yeksân eyle yâ Rab Moskovun ser-tâcını
(Temmet)

[398b]

787

Velehû

Du'â-yı Münâca'ât

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Fahr-i âlem hürmetine sa'yimiz meşkûr ola
Müjdelerle bu perîşân gönlümüz ma'mûr ola
Sadrıa'zam asker-i İslâm ile mansûr ola
Pâdişâhı Sultân Mustafâ dâ'imâ mesrûr ola

Rûz u şeb ma'sûmcalar feryâd idüp ağlar hazîn
Ehl-i îmânın du'âsın sen kabûl kıl karîn
Kahr-ı berbâd ile cümle Moskov kâfirlerin
Sadrıa'zam asker-i İslâm ile mansûr ola
Pâdişâhı Sultân Mustafâ dâ'imâ mesrûr ola

Mahz-ı lutfundur bizim imdâdımız ancak yine
İki cânîbden zuhûr itdi adûlar bu sene
Galîb eyle pâdişâh-ı âlemi düşmene
Sadrıa'zam asker-i İslâm ile mansûr ola
Pâdişâhı Sultân Mustafâ dâ'imâ mesrûr ola

Eyleyüp himmet Moskov kal'asın fethin nasîb
İt kerem yâ Rab kabûl eyle du'âmız yâ Mücîb
Dâ'imâ eyler du'â ihlâs ile ma'sûmcalar

[399a]

Velehû

Yeniçeri yürüyüb ardınca serdengeçdiler
Kılıcı keskin ola bu demde Moskov üstüne

5 Dâ'imâ kahrınla küffâr hâk ile yeksân ola
Ola mağlûb u makhûr her kaçan meydân ola
Müslümânlar ceng içinde her biri aslan ola

Kılıcı keskin ola bu demde Moskov üstüne

İnşâallâh bu sene Hakk bize nusretler vire
Düşmeni kahr idüp İslâma fırsatlar vire
Hakk Te‘âlâ gâzîler destine kuvvetler vire
Kılıcı keskin ola bu demde Moskov üstüne
(Temmet)

[399b]

788

Velehû

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ ilâhî el açup yalvara geldik yâ Gafûr
Lutfun ile müstecâb eyle du‘âmız yâ Şekûr
Cenâb-ı feyz-i İlâhî’den ire her dem sürûr
Sûre-i *innâ fetehnâ*[676]nın ide sırrı zuhûr
Rabbenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ hayra’l-umûr

Diyelüm *nasru’n-minellâh* hem dahı *fethun karîb*[677]
Nusret ihsân eyle İslâm askerine yâ Mücîb
Umarız mesrûr ola şâh u gedâ kemter ü garîb
Rabbenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ hayra’l-umûr

İsm-i a‘zâm hürmetine ey Gânî Perverdigâr
Mu‘cizât-ı Ahmed-i Muhtâr kılup âşikâr
Leşker-i küffârı tîğ-ı kahr ile kıl târümâr
Rabbenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ hayra’l-umûr

Eyle mansûr u muzaffer müslîmîni yâ Mu‘în
Dem-be-dem mağlûb ola makhûr a‘dâ-yı dîn
Mekr-i düşmenlerden eyle cünd-i İslâmı âmîn
Müstecâb eyle du‘âmız yâ İlâhe’l-‘âlemîn
Rabbenâ yâ Rabbenâ yessirlenâ hayra’l-umûr
(Temmet)

[400a]

789

Velehû Edhem

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ ilâhî eyle imdâd şâd ola hân-ı güzîn
Kapuna geldik Hudâ’yâ cümlemiz zâr u hazîn
Zât-ı pâkin hürmetine ente Rabbe’l-âlemîn

[676]Fetih 48/1.
[677] Saff 61/13.

Ola mansûr Şâh Mustafâ yâ İlâhe'l-âlemîn

Münhezim ü makhûr ola yâ Rab bu dem çasar-ı la'în
Ceyş-i İslâm ola mansûr kıl i'ânet yâ Mu'în
Dâ'imâ hıfz eyle yâ Rab ehl-i İslâm askerin
Moskov cündin târümâr it hem şaşırt anların

Feth ola yâ Rab Moskov hem Leh-i bî-dîn
Kıl müyesser feth-i Moskov şâd ola hem ehl-i dîn
Satve-i kahrınla kahr it cümle Moskov kâfirin
Eyle tâbûrun perîşân aşkına peygamberin

Merhamet kıl gözi yaşına yâ Rab pîrlerin
Kamaniçe fethini kıl müyesser ente hayru'n-nâsırîn
Cümle küffârı fethile mesrûr eyle İslâm zümresin
Şâd u handân eyle yâ Rab ber-murâd it cümlesin

5 Eyle merhamet hem du'âlarını makbulün
Edhemi de eyle mağfûr ente hayru'l-gâfirîn
(Temmet)

[400b]

790
Velehû
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hakk Te'âlâ cünd-i küffârı perîşân eyleye
Tâc u tahtın dileriz hâk ile yeksân eyleye
Leşker-i a'dâ-yı dîni eyleyüp hûr u hakîr
Asker-i İslâma Mevlâ nusret ihsân eyleye

Arş u kürsün evliyâ vü enbiyâ hakkiçün
Eyle imdâd çâryâr-ı bâ-safânın hakkiçün
Fahr-i âlem ol Muhammed Mustafâ'nın hakkiçün
Asker-i İslâma Mevlâ nusret ihsân eyleye

Leh ve Moskov kâfirin hûr u hakîr it yâ Mu'în
Yâ İlâhî budur dâ'imâ du'â-yı müslîmîn
Târümâr u hâkisâr olsun kamu a'dâ-yı dîn
Asker-i İslâma Mevlâ nusret ihsân eyleye

Hâk ile yeksân ola yâ Rabbi küffâr askeri
Münhezim olsun kamu a'dâ-yı dînin her biri
Virdiler dîn uğrana ceng-i cân u seri

Asker-i İslâma Mevlâ nusret ihsân eyleye

Bunca sıbyân zârî vü feryâd eyleyüp eyler du‘â
Pâdişâh-ı dîn-i İslâm ola mansûr dâ’imâ

[401a]

Velehû

Zâhirî eyler du‘âlar ağlayup bây u gedâ
Asker-i İslâma Mevlâ nusret ihsân eyleye

Evliyâlar ola dâ’im bize hem-râh diyelim
Yüz sürüp bâb-ı Hudâya ağlayup âh diyelim
Bunca sıbyânın du‘âsı ola makbûl-i Hudâ
Asker-i İslâma Mevlâ nusret ihsân eyleye

(Temmet)

791

Nazîre-i Şevkî-i Sirevî ü Neşâtî

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Ey Benî Asfer kralı âl-i Osmân’dır gelen
Yedi iklîmi zabt iden sultândır gelen
Nice yüz bin dalkılıç var zîr ü destinde anın
Kahrâman-ı âlem içre şâh-ı merdândır gelen

Hep müheyyâ çâr gûşeden bunca cengâver çeri
Kahramân u Rüstem’e olur mukâbil her biri
Eylemiş meydân-ı cenge top yerine ola seri
Sîne uryân bağrı püryân elleri kandır gelen

[401b]

Velehû

Etdi kasdı asker-i bî-hadd ü pâyân cânına
Sâbıka etdiklerin sanma ki kaldı yanına
Gâlib isen çatma şemsin akrânına
Er isen meydâna gel ger merd-i cevgândır gelen

Sulha râzî olmayız virmeyiz aslâ emân
Tîğ u hançer top u tüfeng bizdedir tîr ü kemân
Âl-i Cengiz na‘rasından ditrer ol âsumân
Âlemin sâhib-kırânı ol Tatar hândır gelen

Hamdü lillâh lutf-i Hakla vâkıf olduk sırrına
Dökmüşüzdür çâr gûşeden bunca asker berrine
Üç yüz altmış tekne ile zabt idüp bu zencîrine
Mevc urup ol bahr-i Osmân Nûh-ı tûfândır gelen

Lutf-i Hakk'la sanma senden ehl-i dîn etsin firâr
İnşâallâh kızıl elmadır sana mesken karâr
Kal'a-i mensûheni yeksân ider nâr-ı şerâr
Heybeti ejder misâli nâr-ı sûzândır gelen

[402a]

Velehû

Der ki Şevkî dâ'im olsun pâdişâh-ı devlet kemâl
Korktuğundan eyleye mahfuz ana ol Zü'l-celâl
Eyleye dâreynde mesrûr görmeye hîç ol melâl
El-hazer ser-tâc-ı gâzî Mustafâ Hân'dır gelen

(Temmet)

792

Şevkî-i Sîrevî

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ ilâhî ehl-i küfrün cem'ini kıl târümâr
Ol habîbin hürmetiçün işini kıl âh u zâr
Komayalım kâfir-i bî-dîne yâ Rab intikâm
Katl-i küffâr kasdına halk olundı Zülfikâr

Dîn i'lâ etmek içün azm idüp bunca nefer
Kâr u kisb terk idüp dîn uğruna kıldı sefer
Asker-i İslâma yâ Rab eyle mansûr-ı zafer
Yediler üçlerle kırklar ile yâ Rab bize yâr

[402b]

Velehû

Bunca asker çâr gûşeden oldılar cem-i azîm
Birbirine hubb-i fillâh eylemiş kalbler selîm
Bahr-ı lutfundan fütûhat anlara vir yâ Kerîm
Çün ganîmet mâlını sen bize kıldın kisb ü kâr

Saf be saf olmuş müzeyyen ceyş-i dîn bulmuş nizâm
Çekilür gülbeng-i Ahmed zikr-i Hû Hû subh u şâm
Yâd olunca Allâh ismi titrer hâs ile âm
Hîç ne mümkin işiden kâfir etsün karâr

5 Hûr-ı cennet isteyen gelsün deyü olmuş nidâ
Ceng libâsın eğnin almış cânını kılmış fedâ
Gurbeti otan edinmiş dostların kılmış cüdâ
Sen sanursun âsumânda bağlamış turna katar

Bu gâzâ olduğı rahmet mü'mine günden celî

Yâd olur dilde pîrimiz Hâcı Bekdâş-ı Velî

[403a]

Velehû

İsteriz zât-ı Hakdan habîbini sırr-ı Alî
Çekmeyüz gam-ı hem-dem oldı zîrâ bende çâryâr

Kuvvet-i İslâma yâ Rab eyle sen dâ'im mezîd
Vakt-i gazve görinür gûyâ ki bize yevm-i îd
İki fırka olmuşuzdur biri gâzî biri şehîd
Râzıyız sen kangısına eyledinse ihtiyâr

Mescid olsun kâfirin ol meskeni puthânesi
Âteş-i sûzâna düşsün kâfirin herbir dânesi
Ko kırılsun asker-i Moskov-ı la'în efsânesi
Aldı zîrâ mü'minînden nice kerre inkisâr

Küfr ü zulmet ref olınca katl idelüm ser-be-ser
Eyleyelüm lutf-ı Hakla anlara zîr ü zeber

[403b]

Velehû

Zırh yerine eyledik tevhîd-i pâki biz siper
İsm-i Allâh dilimizde etmeyiz aslâ firâr

İsteriz senden İlâhî fethini biz an karîb
İsm-i pâkin yâd olur yâ Müntakım lehû yâ Mücîb
Gösterüp dünyâda yâ Rab eyledin bize nasîb
Hamdü lillâh nice yıllar eylemişdik intizâr

Ehl-i İslâm gazve içün oldılar râha revân
Bunca pîrler bunca şâblar bunca ra'nâ nev-civân
İnşâallâh okınup bu sâlde Sultân Gâzî Hân
Ol adûyı katl ile bezm eyleyelüm iftihâr

Dem-be-dem artsun İlâhî Âl-i Osmân Devleti
Her husûsda izdiyâd bulsun kemâl ü şevketi
Cism-i pâki bulmasun dâreynde kürbeti
Etmesün aslâ isâbet ol şehe hîçbir zarâr

[404a]

Velehû

Umduğunı eyle nâ'il ey Gânî Perverdigâr
Eylesün encüm gibi ol dîn ü şer'i âşikâr
Düşmen-i bî-dîni sen eyle yâ Rab hâksâr

Şarka garba hükm-i şer‘î olsun intişâr

Der ki Şevkî ben gazânın vasfını etdim tamâm
Eyleye makbûl du‘âmı hazret-i Rabbü’l-enâm
Ehl-i küfrün herbirine eyleye kemter gulâm
Evliyâlar enbiyâlar bize ide intisâr
(Temmet)

[404b]

793

Velehû

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Yâ İlâhî fazl u lutfundan i‘ânet dilerüz
Sen kerîm ü zü‘l-celâlin mahz-ı lutfun dilerüz
Dergehinde pîr ü sıbyân Allâh Allâh eyderüz
Asker-i İslâma imdâd eyle Allâh’ım meded
Biz sabî-i bî-günâhız eyle Allâh’ım meded

Leşker-i Moskov gürûhun eyle yâ Rab münhezim
Rûz u şeb senden inâyet yâ alîm ü yâ halîm
Nusretinle bizi mesrûr eyle yâ Rab yâ Rahîm
Asker-i İslâma imdâd eyle Allâh’ım meded
Biz sabî-i bî-günâhız eyle Allâh’ım meded

Leşker-i İslâm cüyûşu’l-müslimîn olup revân
Aşkın ile dem-be-dem hâk ile yeksân her zamân
Ber-murâd it cümlesin yâ Rabbenâ yâ müste‘ân

[405a]

Velehû

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Asker-i İslâma imdâd eyle Allâh’ım meded
Biz sabî-i bî-günâhız eyle Allâh’ım meded

Ol Resûlün sancağı tahtında gâzî kulların
Şol zamân kim oldı sâf sâf eyle âsân yolların
Elleri kan dilleri tesbîh-i Mevlâ anların
Asker-i İslâma imdâd eyle Allâh’ım meded
Biz sabî-i bî-günâhız eyle Allâh’ım meded

Yüz sürüp geldik kapuna Rabbenâ yâ Rabbenâ
Kıl revâ hâcâtımız senden meded yâ Rabbenâ

Afv idüp isyânımuz fağfirlenâ verhamnâ[678]
Asker-i İslâma imdâd eyle Allâh'ım meded
Biz sabî-i bî-günâhız eyle Allâh'ım meded
(Temmet)

[405b]

794

Münâca'ât (Rıf'at)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ref idüp destim du'âya Allâh Allâh diyerek
Hamdü lillâh müstecâb oldı du'âmız itme şek
Cünd-i İslâma mu'âvindir semâda çün melek
Biz sabîler cem olup yâ Rabbenâ itdik dilek
Rabbenâ erhamlenâ fensur alâ a'dâ'inâ

Oldı gâzî seyf-i Sultân Mustafâ'da çün rakam
Cûd-ı lutf ile o olmuş sahîb-ni'âm
Hakk te'âlâ nâsa itmişdir vücûdun çün kerem
Girmesün âyîne-i kalbine yâ Rab gerd-i gam
Rabbenâ erhamlenâ fensur alâ a'dâ'inâ

Fectehid emriyle gitdi çün gazâya müslimîn
Cümlesin mekr-i a'dâdan Hudâ eyleye emîn

[406a]

Velehû

1 Nâsırı sensin senindir Rabbenâ dîn-i mübîn
Merhamet kıl baş açuk dergâha geldi mü'minîn
Rabbenâ erhamlenâ fensur alâ a'dâ'inâ

İtme yâ Rab sen bizi dest-i düşmende hakîr
Biz sağîr-i bî-günâhız sen Gânî'sin biz fakîr
İzz ü şânın hürmetine ol guzâta dest-gîr
El açup eyler du'â senden sağîr ü hem kebîr
Rabbenâ erhamlenâ fensur alâ a'dâ'inâ

Biz figân ile bugün dergâha geldik Rabbenâ
Aciz ü bî-çârelerde çok olur cürm ü hatâ
İ'tirâf-ı cürm iden ümmîd ider senden atâ
İtdi gâzîler senin emrin içün cânın fedâ
Rabbenâ erhamlenâ fensur 'alâ a'dâ'inâ

[406b]

[678]Mü'minün 23/109.

Velehû

Ber-küşâd oldı livâ-yı Mustafâ oldur habîb
Feth ü nusretle dil-i mahzûnı şâd it an-karîb
Mü’minîne düşmenin şehrini yâ Rab kıl nasîb
Anlara gâzîleri göster ilâhî sen mehîb
Rabbenâ erhamlenâ fensur alâ a‘dâ‘inâ

Oku ihlâs ile gel bir fâtihâ eyle du‘â
Diyelim âmîni bizler dahı sıdk ile sezâ
Çeşm-i dilden dâne-i eşkin revân it Rif‘at’â
Hâşalillâh reddide böyle du‘âyı ol Hudâ
Rabbenâ erhamlenâ fensur ‘alâ a‘dâ‘inâ

(Temmet)

[407a]

795

Velehû (Hâfız)

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

Hamdü lillâh müstecâb oldı du‘â-yı mü’minîn
Bunca sıbyân çağrışub feryâd iderler âh u enîn
Eyle dâ’im şâd u handân leşker-i İslâm-ı dîn
Rabbenâ ekrimlenâ verhamlenâ fethu’n-karîb

Ceyş-i Moskovı İlâhî eyle dâ’im târümâr
Mahz-ı lutfunla kerem kıl ey Ganî Perverdigâr
Akıdup gözyaşlarını rûz u şeb ol ehl-i zâr
Rabbenâ ekrimlenâ verhamlenâ fethu’n-karîb

Hudâyâ mü’minînin kıl niyâzını müstecâb
Kâfirin cem‘iyyeti olsun harâb-ender-harâb
Lutfun ile idüp mesrûr eyle bizi feth-i bâb
Rabbenâ ekrimlenâ verhamlenâ fethu’n-karîb

[407b]

Velehû

Dâ’imâ biz isteriz senden İlâhî nusreti
Leşker-i İslâma eyle yâ ilâhî râhatı
Hamdü lillâh oldı mükrem ehl-i İslâm askeri
Rabbenâ ekrimlenâ verhamlenâ fethu’n-karîb

Lutf idüp eyle i‘ânet yâ Kerîm ü yâ Rahîm
Leşker-i a‘dâyı eyle dâ’imâ sen münhezim
Eyle mesrûr Mustafâ’yı yâ alîm ü yâ hakîm
Rabbenâ ekrimlenâ verhamlenâ fethu’n-karîb

Oku hulûs ile eyle sen de bir du‘â
Cân u dilden dâne-i eşkin revân it Hâfız’â
Afv idüp cürm ü hatâmız eyleye Adne sezâ
Rabbenâ ekrimlenâ verhamlenâ fethu’n-karîb
(Temmet)

[408a]

796
Velehû
Türkî

1 Gönlüm bend idüp kâküllerin her birine gözden nihân

[408b]

797
Tekerleme
11’li Hece Ölçüsü

1 Sâf du‘â senâ ider birine
Bu yüzden kısmeti virilüp gider
Böyle müşterekdir biribirine
Herkesin metâ‘ı görilüp gider

Bekçiler muhtesibi gözedir
Bâzârcılar terâzusın düzedir
Kassâblar keçinin boynun uzadır
Sûrnacı boynuzlar kırılup gider

Bir değil mi yaycı ile okçular
Katı kallâb olmuş oturakçılar
Bugün limanda eğlenür kayıkçılar
Rengîde şâdiye sarılup gider

İğneciler kebeciler az imiş
Takyeciler katı tîr-endâz imiş
Kazancıların cümlesi laz imiş
Hamsi balık denize darılup gider

5 Âyînecilerin her işi ceng ile
Mutâflarda kıl bulunur dengile
Çadırcılarda bin dürlü rengile
Dikilen bârgâh kurulup gider

Sarrafçıları katmasak araya
Boyacıların yakındır oraya

Cerrahlar da merhem ider yaraya
Mestâne yiğitler urulup gider

Bostanlı cümlesini aralar
Kapucılar yüzün gözün karalar
Göte mâ'il gulâm-pâreler
Berber dükkâna derilüp gider

Yapucularla meshçi yatak yatamaz
Kavâflar şarâba yalak katamaz

[525a]

798

Velehû

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çâryâr-ı bâ-safâlar aşkına biz gelmişüz
Ol adû-yı mutlakalıkdan şifâyı almışuz
Hamd ola âşık medd ile ağlar iken gelmişüz
Bin yüz otuz yedi senesinde hâb oldı hemân

Bihamdillâh kızılbaşın elinden aldık Revânı
Müyesser eyledi Bârî dîn-i İslâma İrân'ı

Bu yolda dîn içün her dem nice cânlar fedâ oldı
Kesildi kelleler meydânda akdı seyl-veş kanı

Bu cengi bir gören yokdur zamânın Rüstemi sensin
Hudâ'yâ hamd idüp dâ'im bulasın yâr-ı Yezdân'ı

İlâhî sen hatâlardan emîn it pâdişâhımız
İdüpdür Bârî-i Te'âlâ kulına böyle ihsânı

Du'âcı kulları gice gündüz ider feryâd
Vezîri dâ'imâ idüpdür âh u figânı

Sa'âdetlü pâdişâhımız emr etdi kula
Gulgule düşdi cihâna geldi bu husûle

[525b]

Velehû

11'li Hece ölçüsü

1 Gazâya niyyet idüp girdiler böyle
Çâryârın aşkına oldı bu gazâ

İzn-i Bârî ile ol Ganî Yezdân
Bu cânlar fedâdır yolına kurbân
Orta çavuş ağaya virdiler fermân
Azm-i râh eyledi Revândan yana

Serdengeçdi bayrakları açıldı
Hudânın rahmeti cümle saçıldı
Koçyiğid olanlar acele seçildi
Azm-i râh eyledi girdiler yola

Besmeleyle niyyet etdik gazâya
Her yanadan başlarız biz du‘âya
Sığındık cümleden Bârî Hudâya
Eyledik cânımız bu yolda fedâ

Arz-ı Revâna dek bayrak küşâd buldılar
Orta çavuş ağa önünde nasîh oldılar
Yüz yigirmi beş neferât ile doldılar
Hak mu‘ammer eylesün Bârî Te‘âlâ

Pâdişâhın hizmetin edâ eyledi
Her etrâfı cümle sadâ eyledi

[526a]

799

Velehû

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Kaldığım dâniş hazîz-i hâkden bî-i‘tibâr
Necm-i necmetden değil kendi vebâlimdendir benim

(Temmet)

800

Velehû (Mâhir)

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

1 Şehenşâh-ı mu‘azzam pâdişâh-ı ‘âlem ü a‘zam
Süleymân-ı ümem hâkân-ı arz ma‘delet-pîrâ

Şeh-i şâhân-ı devrân hazret-i Sultân Mahmûd Hân
Zamânında adûdan sâlim oldı ser-te-ser dünyâ

Cihângîr-i zamân ol zıll-ı memdûd-ı Hudâdır kim
İder zât-ı hümâyûnun feleklerde melek-âsâ

Refâh-ı nâsa teşhir-i hümâyûnundan ol şâhın

Hemîşe Hızr-ı tevfîk eyle olur hem-dem ü hem-pâ

Şebân u rûz te'mîn-i bilâd ü bahre sa'yinden
Fütûhât u zaferimle gâlib ü mesrûr ider Mevlâ

Hurûş idüp yine deryâ-yı bî-pâyân-ı eltâfı
Vezâretle kapudan eyledi bir zâtı kim ber-câ

Ne ber-câ zât kim mîrâhur-ı evvel iken oldı
Sa'adetle sevâhilgâh-ı ikbâle şeref-bahşâ

[526b]

Velehû

Dilîr-i arsa-i iclâl ya'nî Şehsuvârzâde
Vezîr-i ibni vezîr ve yekte-nâz-ı vâdî-i heycâ

Umûr-ı bahra enfâsı nesîm-i şart ile tevfîk
O Îsâ-demle nev oldı kapudanlık dahı ihyâ

Olunca lenger-endâz-ı mehâbet bu habbe-i sa'da
Misâl-i mevce devîr-i savb-ı sâhil oldı hep a'dâ

Yeter çîn-i cebîn ü mevce-i îmâ-yı ebrûsu
Donanmasın katar birbirine a'dâların deryâ

Bihâra hükm-i cârî bir kapudan gelmedi böyle
Sutûr-ı emr-i bahre keşti-i ikbâlidir tuğrâ

Zehî rûşen gerd-i düstûr-ı âlî-kadr-i gerdûn-câh
Sa'âdetde şerefde gevher-i hurşîd-veş yektâ

Hamîr eyler umûr-ı bahr u berri keff-i zâtında
O Âsaf-mâye bir mûra dahı virmez ta'b kat'â

Senâ-nevâyı hıred-mendân-ı devletdir o düstûrun
Devâm-ı devlet-i ikbâlinin da'îsi bî-ihsâ

Muhibb-i devleti bir bende-i dîrîne-i hâssı
Beni nazm-ı senâ-yı der-i sîyt ile eyledi gûyâ

Didi bâ-sad teşekkür-i rüzgâr idi murâd üzre
Efendimdir vezâretle kapudanlık olan ihdâ

[527a]

Velehû

Hemân inşâ-i târîh ile hengâm-ı mîr-i teri
Huzûr-ı hazret-i düstûra anı eylerim inhâ

Hidîvâ mekremet-kârâ perîşân-ı nazm ise Mâhir
Nigâh-ı iltifâtın çün süreyyâ eylesün a‘dâ

Hemîşe matla-ı hurşîd-i devlet ol dergâhın
Olup ikbâli rûz-ı efrûz vü iclâlin ebr-ârâ

Bu târîhi ile eyler izz ü câhın Mahir’â tebrik
Vezîr oldı kapudanlık Muhammed Mustafâ Paşa
(Temmet)

SONUÇ

Edebiyat tarihimizin önemli eserlerinden olan şiir mecmuaları, ortaya çıktıkları dönemlerin tarihi, toplum yapısı, eski şairlerin hususi hayatları ve yaşadıkları çevreyle olan ilişkileriyle alakalı bilgiler sunan ve devrin edebî yapısına dair somut bilgiler içeren önemli eserlerdir. 15. yüzyıldan itibaren bağımsız edebî bir tür hâline gelen bu eserler, özellikle 16. yüzyılda rağbet görerek çoğalmaya başlamıştır. Gördükleri bu ilgi sebebiyle şiir mecmualarının çok sayıda örneği ortaya konulmuş, hatta mecmua denilince çoğunlukla şiir mecmuaları akla gelmiştir. Şiir mecmuaları zamanla kendi geleneğini oluşturup mürettibinin kişisel beğenisiyle ortaya çıkan ve bunların çoğu bizzat derleyen tarafından kaleme alınmış eserlerdir.

Mürettibinin amacı doğrultusunda şekil ve muhteva özellikleri belirlenen bu eserler, içinde bulundurdukları şiir ve şairlerden hareketle sadece derleyicisinin değil, oluşturulduğu dönemin de edebî beğeni ve tercihleri hakkında bilgilere de sahiptirler. Şerh, tercüme, şiir, tasavvuf ve çeşitli ilimlerle ilgili birçok eser, mecmûalar yardımıyla toplanıp biriktirilmiş ve günümüze kadar gelebilmişlerdir. Bu eserlerin tespit ve neşri, öncelikle klasik Türk edebiyatı olmak üzere pek çok alanda tanım, tespit, tenkit ve neşir çalışmalarına fayda sağlayacakdır.

Tezimize konu olan eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351 numara ile kayıtlı şiir mecmuasıdır. 14, 15, 16, 17 ve 18. yüzyıllara ait 240 şaire ait 1984 manzum metni barındıran mecmua, bu yüzyıllarda yaşayan şairlerin şiirleriyle ilgili zengin bir malzemeye sahiptir. Tezimize konu olan bu şiir mecmuası da genel olarak dînî ve tasavvûfî şiirlerin seçilip bir araya getirildiği bir mecmuadır. Nitekim bu çalışmada mecmuanın metni öncelikli olarak günümüz alfabesine aktarılmış ve mecmuada şiirleri bulunan şairlerin ortaya çıkmamış şiirleri bu sayede tespit edilmiş ve bunların gün yüzüne çıkması sağlanmıştır.

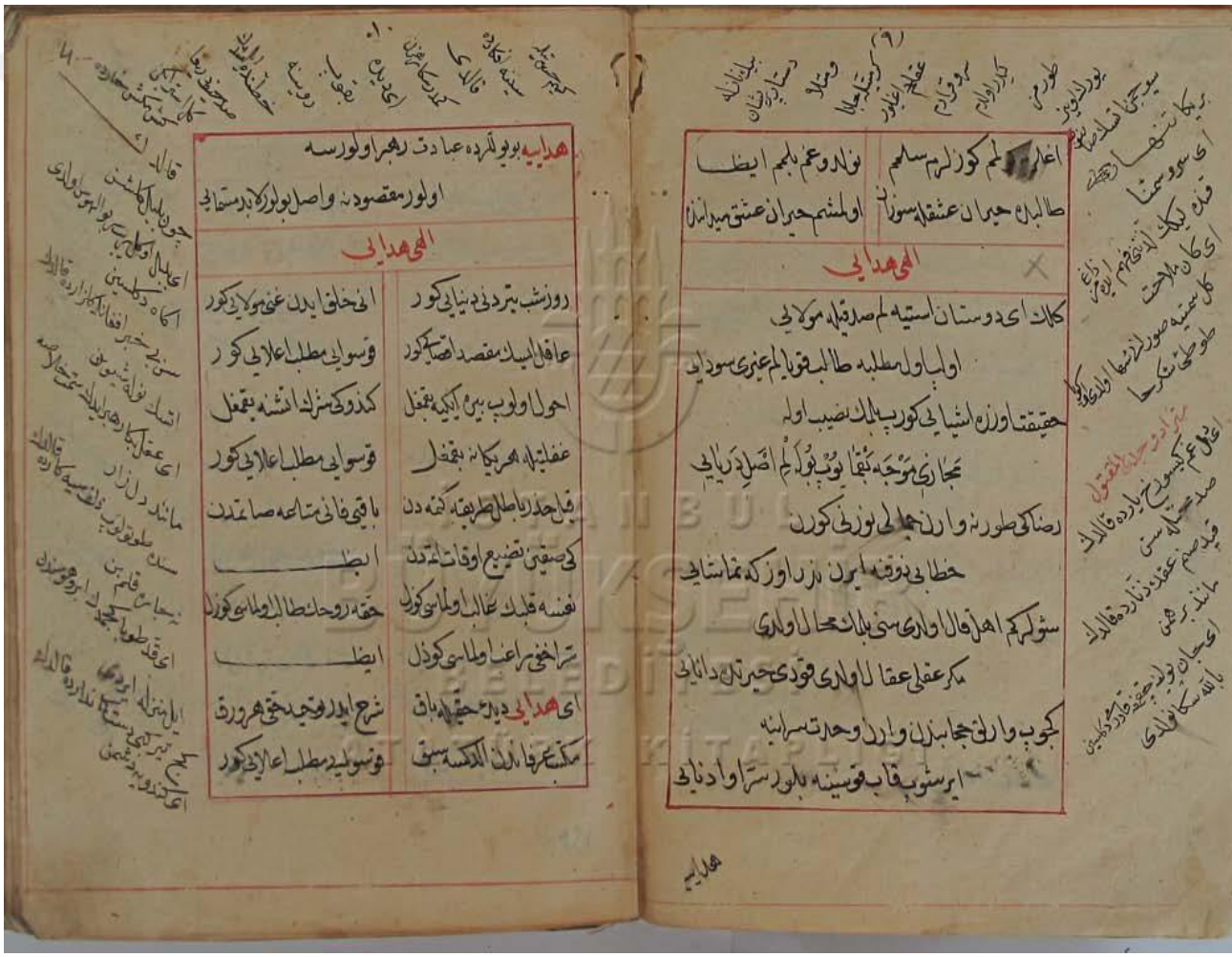
Üzerinde çalışma yaptığımız bu mecmuada çoğunlukla Aziz Mahmûd Hüdâyî, Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Eşrefoğlu Rûmî, Kaygusuz Abdal ve Kâtibî'ye ait ilâhîler daha sonra Âşık Ömer ve Gevherî başta olmak üzere Kâtibî, Meftûnî gibi âşıklara ait türkülere yer verilmiş ayrıca klasik Türk edebiyatı sahasındaki birçok şâire ait şiirlerle karşılaşılmış, bunların çok çeşitli bir muhtevadan oluştukları görülmüştür. Mecmuâda eserin orta kısımlarında 540 ve kenar kısımlarında 10 olmak üzere toplam 550 ilâhî, 27 adet semâ'i, metnin orta kısımlarında 216 ve kenar kısımlarında 100 olmak üzere toplam 316 türkü, 8 adet kaside, 270 adet gazel, 36 adet rubâ'î ve 140 adet müfred, 106 beyt, 71 şarkı, 38 kıt'a, 35 lugaz, 29 beste ve sayıları daha az olan çeşitli manzum metinler bulunmaktadır.

Mecmua üzerinde yapılan incelemeler sonucunda Aziz Mahmûd Hüdâyî'ye ait 4 adet ilâhî, Yûnus Emre'ye ait olduğu düşünülen Yûnus ismiyle yazılmış 16 adet ilâhî, Eşrefoğlu Rûmî'ye ait 1 adet şiir, Kaygusuz Abdal'a ait 1 ilâhî, Kâtibî'ye ait 16 ilâhî, 25 adet türkü; Âşık Ömer'e ait 1 semâ'i, 2 gazel, 39 adet türkü; Gevherî'ye ait 14 türkü, Meftûnî mahlasıyla yazılmış 1 ilâhî, 1 semâ'i, 11 türkü, 22 şarkı; Nâbî'ye ait 4 gazel ve Sultan Murad'a ait bir gazel tespit edilip bilim dünyasına kazandırılmıştır.

Sonuç olarak tezimizin sadece bir metin neşri değil, yapılan inceleme ve değerlendirmeler ile ortaya konulan bilgiler ışığında bu konuda araştırma yapanlara yeni ve geniş imkânlar sunan bir çalışma olabileceğini söylemek mümkündür. Mecmûaların muhtevalarının ve tertip alanlarının dikkatli tespitleri ile bunlara dair yapılan ve yapılacak olan çalışmalar için önemli bir kaynak olabileceği kanaatine varılmıştır.

EKLER

الهی هدایی

اغار لم کور ازم سلم | نوادر عم بلم ایظ
طالبان حیران عشقله سوزان | اولمشم حیران عشق میرانان

الهی هدایی

کلمات ای دوستان استیه لم صدقله مولایی
اولیا اول مطلبه طالب قویالم غیری سودایی
حقیقتا اوزه اشیایی کورپ بلمک نصیب اوله
مجازی موجه بقا یوپ بولالم اصل دریایی
رضای کی طلب ایدن اوزنی کورن
خطایی یوقه ایمن دن زراوز که تماشایی
سئوله کم اهل قال اولاری سنی بلمک محال اولاری
مکر عقلی عقال اولاری قودی حیرتله دنایی
کچوپ وارلق حجابلرن وارن وحدته سرایینه
ایرشوپ قاب قوسینه بلور سترا وادنایی

هدایه

هدایه بولمزده عبادت رهبر اولورسه
اولور مقصودنه واصل بولرکا بد ستهایی

الهی هدایی

روز شب بترد نی دنیایی کور | انی خلق ایدن غنی مولایی کور
عاقل ایسک مقصد اصلیکی کور | قوسوایی مطلب اعلایی کور
احول اولوب بین ایکیه بقمل | کذوکی سزلک اشیه بقمل
غفلتله هر یکانه بقمل | قوسوایی مطلب اعلایی کور
قیل حذر یا طالب طریقه کیمه دن | باقمی فانی متاعه صاغمدن
کی صفتین تضیع اوقات ایتمدن | ایظ
نفسه قلبک غالب اولماسی کوزل | حقه روحک طالب اولماسی کوزل
سترا خفی راغب اولماسی کوزل | ایظ
ای هدایی دیدار حقیقه باق | شرع ایدر توحید یخی هر ورق
مکتب عرفانه الکسه سبق | قوسوایی مطلب اعلایی کور

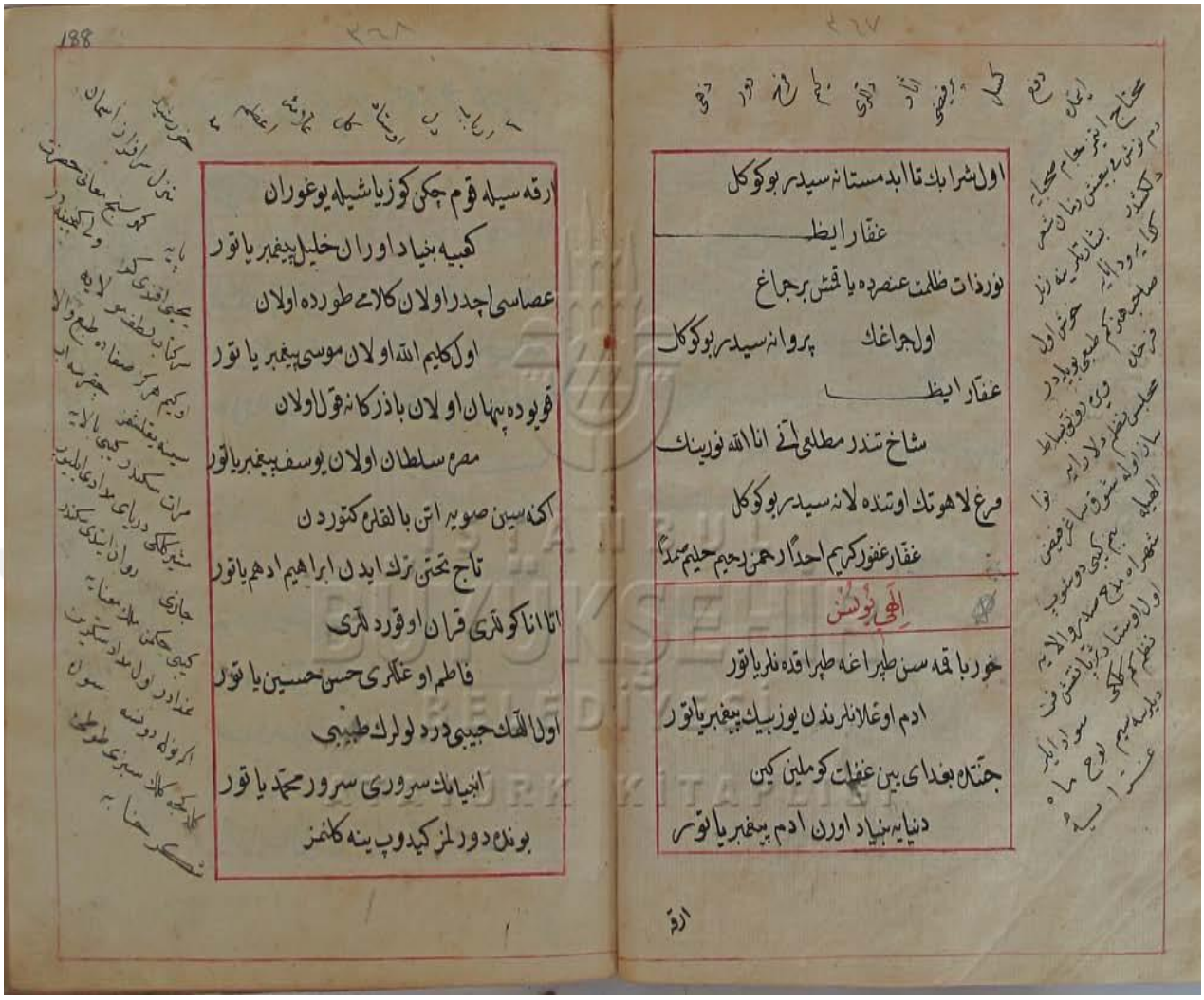

عاشقه دردی انك بدر کمز دوجهان
بلبلك مقصودی کلدر باغ بستان کرکمز
نیلسون نشسون سرای پادشاهی استمز
حور یه قلمز نظر جنات رضوان استمز
قنقی باشك کم انك سودا سی یوقدر قوانی
زاغدر اول مردار کشون شکرستان استمز
قنقی جانان کم انك دردی اودی یمز مدام
تا ابد جانسز در اول بیچاره کم جانان استمز
عشق کوکل کم عشق نوریله منور اولمدی
قالدی نفسی ظلمتنه اب حیوان استمز
دردن ارترسن ای اشرفاوغلی روی عاری قو
دردیله رسوای اولان عالمده پنهان استمز

الهی اشرفاوغلی

ذهی عاشقه معشوقه حواولدك ذهی قولفکه حق سون صنع اولدك
ذهی کوزکم کون درد ائم انی ذهی دلکم ذکر حق جوفا ولدی
ذهی کوکلکم حق عشقیله دولدك جهانك ذهری کا تریاق اولدك
ذهی نفسکم حقدن اوزکه اولدك کا رجع ایردی علی اولدك
ذهی جانکم کلدی تنها جهانه نظر قلدی فرد مطلق اولدك
ذهی تنکم دون کون قلدی طاعت وار یحیی حضرته بوزی اق
بو وار لقدن کچی ایرشدی وان یوق اولدین دعا قلکم یوق اولدك
بقا بولمق دیرسه دوارقا اول بقا یه یول تاپه وارمق اولدك
توز اولدی قالقدی یردن کتدك یاقلم شولرکم طیراق اولدك
جهانك اولدین شونلرکم اولدی اولور مسز دیرکه الیق اولدك
بو شکر تدکچ اشرف اوغلم روی که عاشقلر مشهور صوفی اولدك
الك چك فارغ اول اجلدن جهانك سکا چون بو جهان براوغراق اولدك

الهی حلاج اوغلی یضیحه

اول شرابك تا ابد مستانه سيدر بوكوكل

عفار ايظ

نور ذات ظلمت عنصر ده يا قمش برجراغ

اول جراغك پروانه سيدر بوكوكل

عفار ايظ

شاخ شذر مطلق اتى انا الله نوريناك

فرغ لاهوتك اوشده لانه سيدر بوكوكل

عفار غفور كريم احدا رحمن رحيم حليم صمدا

الهى بولسن

خوربا قمه سن طيراغه طيراقده نلر يا تور

ادم اوغلانلرندن يوز بيك پيغمبر يا تور

جنتاه بغداى بين عفلت كوملين كين

دنيايه بنياد اورن ادم پيغمبر يا تور

ارقه سيله قوم چكن كوز ياشيله يوغوران

كعبه بنيادا وران خليل پيغمبر يا تور

عصاسى اجدر اولان كلاى طورده اولان

اول كليم الله اولان موسى پيغمبر يا تور

قويوده پنهان اولان باذركانه قول اولان

مصر سلطان اولان يوسف پيغمبر يا تور

اكه سين صويراتن بالقلم كتوردن

تاج تختى ترك ايدن ابراهيم ادهم يا تور

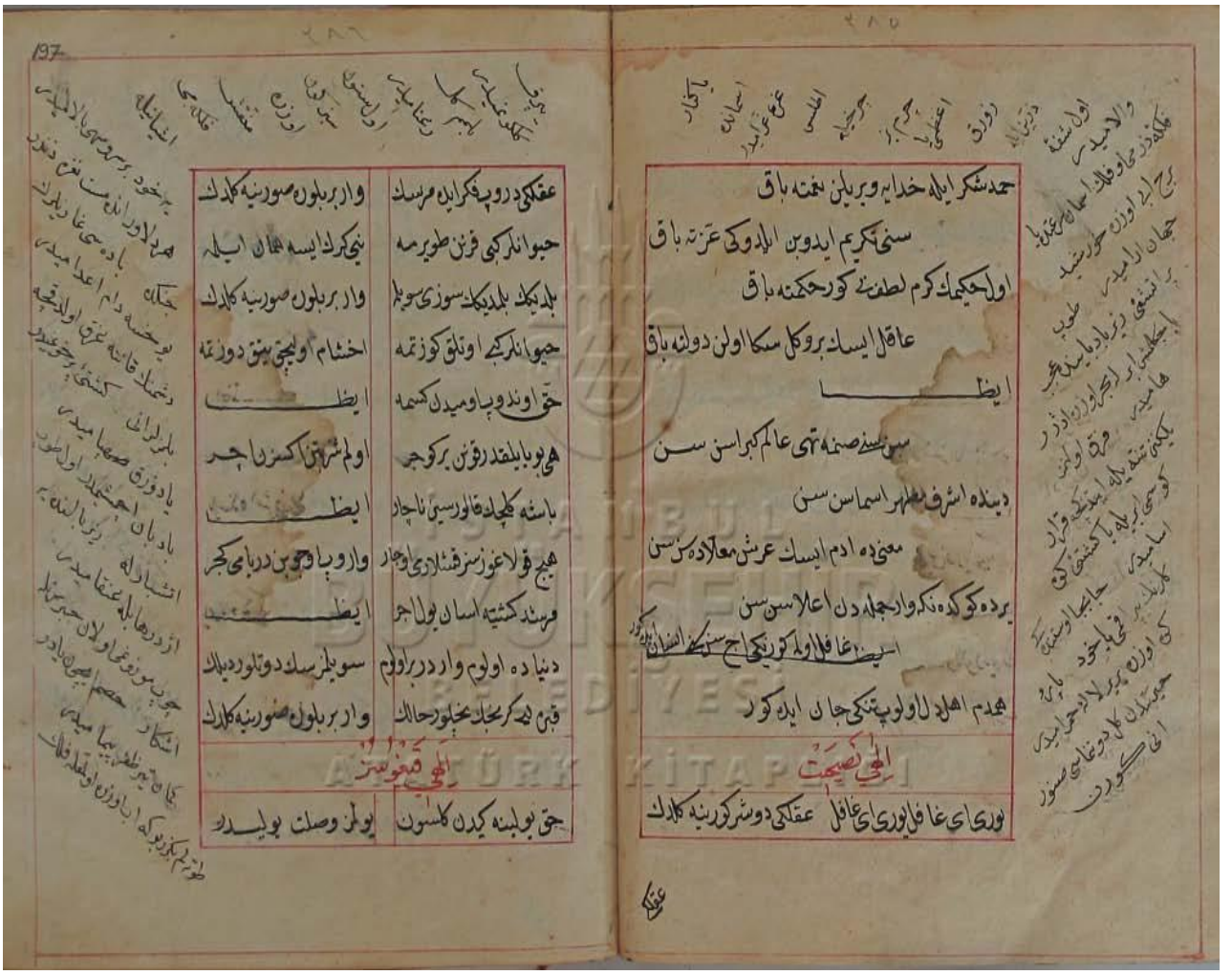
اتا اناكو للرى قران اوقورد للرى

فاطم اوغللرى حسن حسين يا تور

اولا الهك حبيبى درد لولرك طبيبى

انبيالك سرورى سرور محمد يا تور

بونلر دور لزكيدوپ بينه كلمز

حمد شکر ایله خدایه ویرلین نعمته باق
سنی تکریم ایدوبن الله وکی عزته باق
اول حکیمک کرم لطفنه کور حکمته باق
عاقل ایسه بر وکل سکا اولن دولته باق
ایضا
سن سنسه صنعه تی عالم کبر اسن سن
دینده اشرف مظهر اسما سن سن
معنی ده ادم ایسه عرش معلاده سن سن
پرده کوکده نکه وار جمله دن اعلا سن سن
ایضا غافل اولمه کور بنکی اچ سنکه انسان ایدکور
همدم اهل دل اولوپ تنکی جان ایدکور

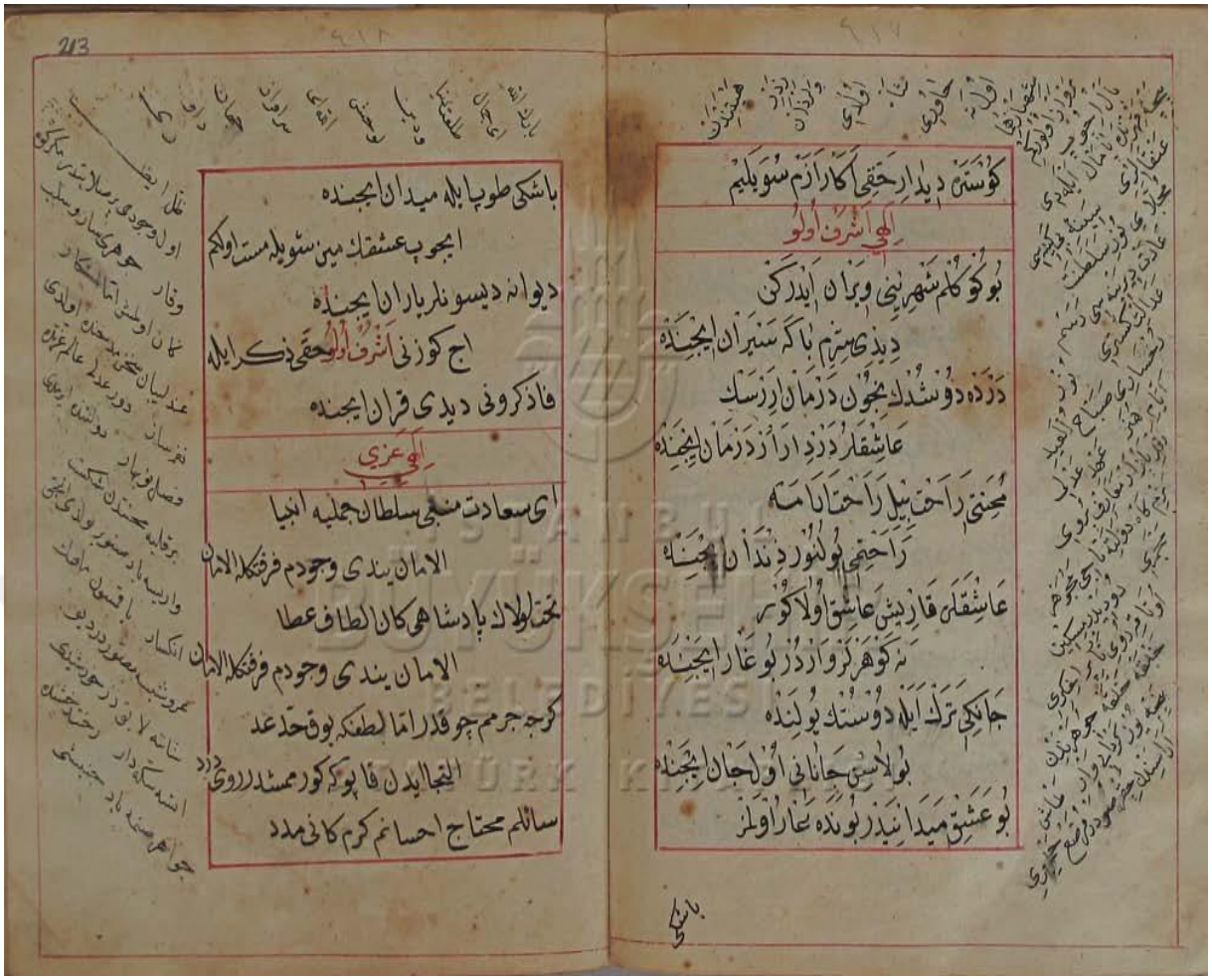
الهی نصیحت

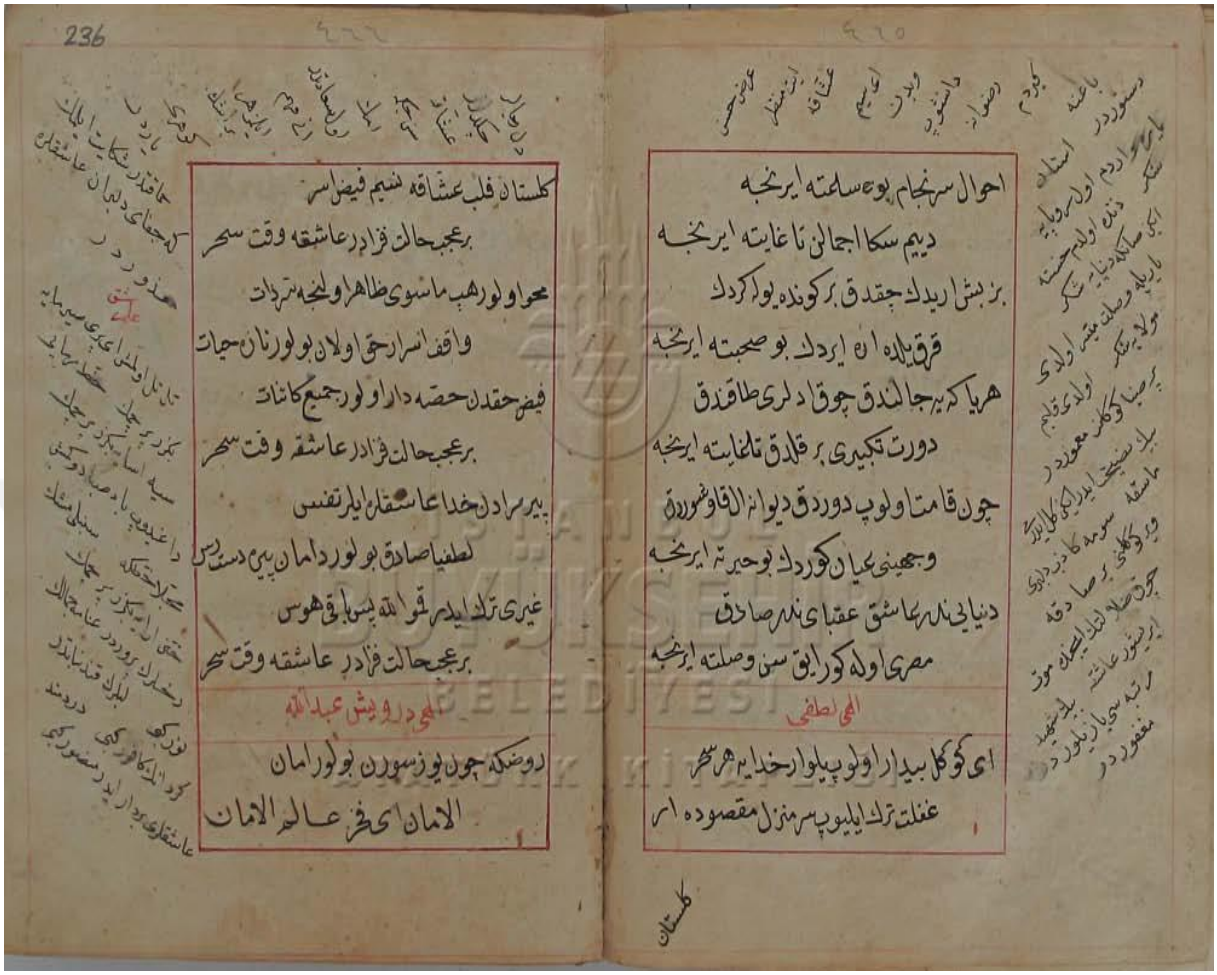
نوری ای غافل نوری ای غافل عقلکی دوشر کورینه کلدک

عقلکی دروپ فکر ایده مرسک | وار بر بلوں صورینه کلدک
حیوانلر کبی قرنی طویرمه | نیچکرک ایسه همان ایلمه
بلدیکک بلدیکک سوزی سویلم | وار بر بلوں صورینه کلدک
حیوانلر کبی اوتلق کوزتمه | اخشام اولیجق بیتو دوزتمه
حق اوندوپ اومیدن کسمه | ایضا
هی بو بایلقدر قوتن برکوجر | اولم شرتن اکسرنا چر
باشه کلجاه قالورسین ناچار | ایضا
هیچ قولاغوز سز فشلاری اوچار | وار وپاوجون دریای کجر
فرشته کشته اسان بولناجر | ایضا
دنیاده اولوم وار در اولوم | سویلرسک دوتاورد یلک
قبر ایچره کرمجک بخلورحالک | وار بر بلوں صورینه کلدک

الهی قبغوسز

حق بولنه کیدن کلسون | بولن وصلت بولسون

احوال سرانجام یوعساته ایرنجه
دیم سکا اجمالن تا غایته ایرنجه
بر بنش ایدك چقدق برکوندہ یولکردك
قرق یلده اه ایردك بو صحبته ایرنجه
هرایکه یه جالندق چوق ادلری طاقدق
دورت تکبیری بر قلدق تا نهایته ایرنجه
چون قامتاولوپ دوردق دیوانه الفاو شوردق
وجهینی عیان کوردك بوحیرته ایرنجه
دنیایی نه رهاشق عقبای نه رصادق
مصری اوله کورایق سن وصلته ایرنجه

الهی لطفی

ای کوکل بیدار اولوپ یلوار خدایه هر سحر
غفلت ترك ایلیوپ سرمنزل مقصوده ار

کلستان

کلستان قلب عشاقه نسیم فیض اسر
برعجب حالت قزادر عاشقه وقت سحر
محو اولور هپ ماسوی ظاهر اولنجه ترددات
واقف اسرار حق اولان بولور نان حیات
فیض حقدن حصه دار اولور جمیع کائنات
برعجب حالت قزادر عاشقه وقت سحر
پیر مرادن خدا عاشقلره ایلر تفسس
لطفیا صادق بولور دامان پیره دست رس
غیری ترك ایدر قوالله یسوابق هوس
برعجب حالت قزادر عاشقه وقت سحر

الهی درویش عبدالله

روضکه چون یوزسورن بولور امان
الامان ای فخر عالم الامان

DİZİN

A

Abdü'lhayyü, 28, 421, 430, 431
Acem, 12, 24, 53, 54, 161, 214, 311, 655, 793, 817, 880, 881, 940, 948, 1059
Adlî, 14, 28, 36, 99, 104, 336, 580, 923, 1104
Ağıt, 11
Âhî, 58, 101, 106, 813, 929, 930, 1102
Ahi Evran, 12
Ahmed, 12, 13, 14, 15, 35, 77, 98, 100, 101, 104, 107, 152, 163, 166, 182, 191, 374, 375, 386, 402, 404, 405, 409, 411, 452, 458, 528, 536, 548, 565, 566, 573, 602, 619, 628, 673, 674, 777, 780, 799, 826, 870, 875, 877, 919, 1023, 1024, 1064, 1068, 1072, 1075, 1103, 1106
Ahmed Fakih, 13
Ahmed Paşa, 14, 98, 104, 107, 919
Ahmed Sârbân, 15, 35
Ahmedî, 35, 98, 210, 243, 334
Ahmed-i Dâî, 14, 101, 777
Ak Şemseddîn, 28, 346
Akşemseddin, 14
Ali, 12, 97, 98, 390, 405, 472, 473, 491, 527, 662, 884, 888, 911, 913, 918, 1036, 1067, 1068, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1108
Alî, 58, 65, 68, 116, 183, 199, 232, 339, 340, 347, 348, 349, 350, 363, 378, 420, 528, 536, 608, 612, 728, 729, 756, 875, 1076
Allâh, 32, 34, 38, 41, 42, 75, 77, 82, 83
Alp Er Tunga, 11
Anadolu, 12, 13, 98, 948, 1106, 1107
Arap, 12, 97, 374, 411, 652
Arapça, 10, 11, 12, 43, 52, 97, 1102, 1103
Arslan Baba, 12
Âşık Edebiyatı, 11
Âşık Ömer, II, 23, 30, 36, 53, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 104, 111, 112, 460, 461, 462, 463, 476, 477, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 499, 502, 550, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 585, 588, 592, 596, 600, 605, 677, 728, 928, 931, 933, 935, 938, 941, 942, 943, 946, 947, 948, 949, 951, 952, 953, 954, 959, 962, 963, 964, 965, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 984, 985, 986, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1009, 1010, 1016, 1017, 1020, 1028, 1029, 1030, 1034, 1035, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1052, 1053, 1085, 1105
Âşık Paşa, 13
Âşık Yûnus, 40, 41, 222, 232, 244, 324, 367
Atebetü'l-Hakâyık, 11
Avnî, 14, 24, 115, 116
Âzerî, 15, 98
Azîz, 28, 43, 161, 301, 412, 901, 944
Aziz Mahmud Hüdâyî, VII, 15, 1086
Aziz Mahmut Hüdâyî, II, 26, 27, 30, 1085
Azrâ'il, 42, 177, 213, 359, 360, 373, 378, 380, 403, 731, 1029
Azrâîl, 33

B

Bağdâd, 40, 62, 68, 521, 532, 536, 537, 553, 604, 749, 832

Bahâî, 15
Bahâyî, 23, 754, 755, 756, 800
Bahrî, 28, 336, 337, 932, 933
Bâkî, 15, 18, 19, 98, 99, 105, 106, 107, 108, 126, 170, 221, 234, 262, 288, 292, 299, 391, 586, 613, 614, 617, 622, 623, 640, 673, 674, 735, 742, 746, 747, 754, 776, 777, 816, 818, 819, 825, 858, 859, 865, 866, 886, 974, 975, 988, 989, 1001, 1002, 1011, 1013, 1030, 1055, 1100, 1102, 1103, 1104, 1106, 1107, 1108
Bayezid, 28, 190, 1104
Bektaşi, 12, 1106
Bektaşilik, 12, 1107
Bozkurt, 11, 1104
Buhara, 11
Bursa, 11, 662, 1099, 1101

C

Cehennem, 362
Celâlî, 23, 100, 723, 724
Cem Sultan, 14
Cemâl-i Halvetî, 97, 98
Cennet, 200, 227, 228, 269, 299, 331, 352, 360, 435, 451, 469, 513, 588, 652, 932, 1002, 1063
Cevrî, 23, 99, 750, 804, 805, 842, 843, 844, 845, 854, 1100

Ç

Çoban Ata, 12

D

Dede Ömer Rûşenî, 14
derleme, I, 10
Derûnî, 28, 324, 325, 578, 699
Dervîş Alî, 28
Dervîş Osmân, 28, 231
Dîvânü Lügâti‘t-Türk, 11
Dünyâ, 42, 69, 121, 199, 231, 324, 357, 371, 377, 396, 411, 457, 538, 593, 610, 749, 779, 806, 840, 841, 866, 881, 931, 1036, 1060

E

Emir Osman Efendi, 43
Emir Sultan, 14
Emîr Sultân, 98, 409, 410, 411
Emre, II, 13, 14, 15, 32, 40, 177, 179, 1086, 1105
Emrî, 15, 99, 108, 747, 764, 915, 1025
Ergenekon, 11
Eşrefoğlu Rûmî, II, 14, 26, 27, 37, 39, 41, 42, 43, 45, 174, 175, 177, 236, 237, 357, 358, 365, 366, 370, 371, 375, 380, 382, 386, 387, 396, 433, 443, 444, 1085, 1105
Evhadüddîn-i Kirmanî, 12
Eyyûb, 96, 120, 129, 158, 209, 324, 326, 416, 424, 458, 496, 525, 561, 570, 817, 860, 873, 962, 1039, 1049

F

Fahreddîn-i Irâki, 12
Farsça, VI, 12, 13, 24, 43, 110, 1101, 1103
Fâtih, 14
Fedâyî, 53, 945
Fehîm-i Kadîm, 15, 1105
Fenâyî, 15, 28, 320
Fergana, 12
Ferhâd, 60, 125, 215, 251, 299, 359, 467, 477, 494, 518, 540, 563, 591, 596, 605, 634, 679, 807, 846, 927, 948, 970, 990, 994, 1021, 1047
Fethî, 27, 419, 426, 427
Figânî, 15, 101, 583, 584
Fuzulî, 99, 107, 108, 465, 466, 763, 860, 861, 1025, 1054, 1100, 1102

Fuzûlî, 15, 98, 104, 1025, 1101, 1103, 1107

G

Gafûrî, 26, 27, 101, 332, 409, 410, 441, 442, 451, 452, 454, 456, 458, 459, 460, 775, 776
Gaybî, 15
Germiyanlı Şeyhî, 14
Gevherî, II, 23, 53, 57, 58, 59, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 94, 95, 96, 97, 463, 464, 465, 469, 472, 473, 474, 475, 476, 478, 479, 480, 498, 499, 501, 502, 531, 549, 550, 565, 585, 590, 591, 593, 594, 595, 597, 599, 600, 656, 657, 720, 933, 934, 935, 936, 939, 940, 942, 945, 953, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 965, 966, 970, 971, 978, 979, 981, 982, 1008, 1009, 1016, 1018, 1026, 1027, 1028, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1049, 1050, 1085, 1101

H

Hacı Bayram-ı Velî, 14
Hadîkî, 58, 978
Hâfız, 23, 24, 101, 106, 234, 451, 729, 730, 815, 920, 1079
Hâkânî, 15, 101, 1022
Hâkânî Mehmed, 15
Halil Paşa, 23, 97, 904
Halk Edebiyatı, 11
Hallaçoğlu, 28
Halveti, 12
Hamdî, 27
Haşimî, 28
Hâşimî, 43, 317, 318, 344
Hayâlî, 15, 98, 100, 465, 623, 724, 740, 767, 1102
Haydârî, 58
Hayreddîn, 29, 187
Hayretî, 15, 23, 100, 105, 106, 740, 763, 766, 792, 820, 821, 917, 1100
hece vezni, 11
Herat, 11
Hızır, 64, 164, 344, 384, 402, 406, 526, 542, 548, 745
Himmet, 27, 45, 125, 279, 424, 445, 447, 455, 456, 745, 906
Hüsâmeddîn, 28, 354, 358, 359

I

II. Bayezid, 14
II. Mustafâ, II

İ

İbnü'l-Arabî, 12
İbrâhîm, 40, 65, 341, 344, 364, 418, 512, 513, 527, 528, 536
İbrâhîm Gülşenî, 15
İbrâhîm Tennûrî, 14
İlyâs, 230, 826
İslâm, I, V, 10, 11, 15, 64, 73, 153, 179, 182, 229, 283, 302, 340, 527, 590, 606, 677, 988, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1076, 1077, 1079, 1101, 1102, 1108
İsmâ'îl, 55, 693
İstanbul, III, 10, 11, 12, 15, 26, 98, 466, 518, 683, 916, 1085, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108

K

Ka'be, 46, 502
Kamaniçe, 24, 780, 781, 1073

Kara Fazlı, 15
Karahanlı, 11
Karahanlılar, 11
Kâtibi, 26, 47, 48, 55, 77, 515
Kâtibî, II, 23, 27, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 57, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 77, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547,548, 549, 661, 662, 668, 670, 1085, 1104
Kaygusuz Abdal, II, 13, 26, 27, 35, 43, 195, 1085
Kazak, 65, 528
Kâzî, 29, 415, 543
Kemal, 14, 23, 28, 29, 102, 189, 190, 745
Kemal Paşazâde, 23, 102, 745
Kemal Ümmî, 14, 28, 189, 190
Kenan, 25, 213, 815, 1100
Korkut Ata, 12
Koşma, 11
Kudsî, 23, 917, 918
Kul Abdî, 57, 606
Kul Ahmet, 57, 673
Kul Himmet, 15
Kulalı Mustafa Nüzûlî, 46
Kur'ân, 11, 239, 240, 824
Kutadgu Bilig, 11

L

Lâmi'î Çelebi, 15
Levnî, 58, 557, 1021, 1022
Lütfî, 46, 450, 816

M

Mansûr, 12, 40, 58, 344, 364, 380, 434, 454, 462, 515, 547, 571, 604, 605, 709, 943, 960, 1026, 1037, 1040
Mansûr Ata, 12
Manzum, 11, 1100, 1101
Mecmua, III, IV, 10, 17, 22, 23, 24, 26, 55, 58, 110, 1086, 1102, 1106, 1107, 1108
Mecnûnî, 58, 931
Medhî, 29, 345, 346, 753
Meftûnî, II, 26, 29, 44, 45, 53, 55, 57, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 418, 446, 648, 649, 650, 652, 655, 656, 675, 681, 682, 684, 685, 686, 691, 692, 693, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 702, 703, 706, 707, 708, 711, 713, 714, 718, 1085
Melami, 12
Melâmî, 29, 235
Memi Can, 28
Merdûd, 29, 416, 417
Merv, 11, 46
Mevlâ, 18, 41, 63, 94, 117, 118, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 132, 139, 142, 150, 154, 155, 156, 161, 165, 167, 168, 177, 194, 195, 211, 212, 217, 220, 227, 228, 231, 239, 244, 245, 247, 257, 260, 264, 265, 268, 269, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 287, 289, 291, 293, 297, 300, 301, 302, 303, 305, 308, 309, 310, 314, 315, 317, 326, 327, 329, 351, 356, 363, 364, 369, 373, 391, 410, 411, 412, 415, 427, 430, 431, 434, 435, 438, 440, 441, 448, 451, 453, 454, 456, 458, 463, 464, 465, 466, 472, 486, 513, 524, 546, 579, 586, 604, 609, 654, 728, 947, 949, 950, 953, 983, 1008, 1016, 1045, 1046, 1061, 1064, 1066, 1073, 1074, 1077, 1082
Mevlana, 12, 13, 390

Mevlana Celaleddin-i Rumî, 12
Mevlevilik, 12
Moğol, 13
Muhammed, 40, 43, 48, 58, 63, 68, 75, 77, 134, 135, 141, 152, 155, 178, 179, 180, 183, 184, 185, 188, 189, 192, 208, 209, 214, 217, 218, 228, 229, 231, 233, 234, 242, 272, 303, 324, 326, 334, 338, 339, 340, 341, 347, 349, 350, 353, 359, 360, 361, 363, 367, 368, 388, 390, 391, 392, 393, 394, 402, 403, 404, 406, 407, 411, 418, 421, 423, 437, 438, 444, 455, 461, 516, 519, 523, 536, 558, 594, 602, 605, 612, 619, 661, 663, 665, 684, 747, 780, 781, 783, 799, 875, 877, 944, 1071, 1073, 1084
Muhibbî, 14, 29, 53, 58, 667, 669, 674, 767, 828, 829, 1055, 1104
Muhyî, 43, 44, 128, 129, 379, 380, 381, 420, 421, 425, 426
Muhyiddîn, 27, 29, 47, 180, 353, 354, 362, 363, 376, 377, 378, 381
Muhyiddin Üftâde, 15
Murâd, 107, 270, 318, 472, 510, 516, 525, 528, 530, 537, 772, 894, 920, 921, 922, 923, 924, 972, 999, 1014
Murâdî, 29, 107, 924, 1015
Musa, 13, 347, 883
Mûsâ, 40, 158, 183, 225, 269, 324, 326, 344, 892
Mustafâ, 29, 46, 57, 63, 120, 134, 135, 141, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 195, 198, 217, 223, 229, 230, 231, 233, 234, 242, 249, 272, 288, 290, 303, 309, 334, 339, 340, 351, 364, 418, 431, 437, 461, 523, 552, 602, 643, 658, 663, 669, 732, 799, 1004, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1073, 1075, 1078, 1079, 1084
Mübtelâ, 47, 57, 86, 90, 111, 501, 515, 571, 719, 720, 721, 722, 725, 891, 938, 963, 964, 997, 1055, 1057
mürettip, 10

N

Nâbî, 15, 98, 99, 105, 106, 108, 505, 507, 508, 614, 737, 738, 771, 772, 773, 782, 784, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 794, 796, 798, 859, 973, 992, 993, 1002, 1021, 1059, 1101, 1104, 1108
Nâdirî, 15, 102, 898, 923, 1015
Nâilî, 15, 23, 98, 1103
Nakşî, 15, 23, 26, 27, 45, 133, 134, 156, 434, 435, 437, 442, 443, 445, 446, 730, 871
Nâzimî, 29
Nedîm, 15, 98, 1104
Nedîmî, 95
Nef'î, 15, 99, 509, 510, 655, 656, 779, 805, 820, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 980, 994
Nesîmî, 13, 14, 35, 98, 102, 215, 280, 384, 514, 545, 582, 583
nesir, 10
Neşâtî, 15, 795, 1074, 1104
Nev'î, 15, 98, 100, 108, 615, 813, 984
Nişabur, 11
Niyâzi Mısrî, II, 26, 27, 44, 45, 46, 1085
Nizâmî, 29, 102, 250, 764
Nûh, 65, 307, 384, 527, 812, 860, 1070, 1075
Nûrî, 15, 26, 27, 35, 226, 227, 234, 235, 245, 247, 252, 253, 284, 319, 320, 321, 325, 391, 392, 394, 396

O

Oğuz, 11, 13, 1015, 1103

Oğuz Kağan, 11
Orta Asya, 12
Osman, 43, 53, 116, 182, 728, 1015, 1104
Osmân, 57, 182, 199, 232, 340, 363, 405, 474, 570, 588, 606, 669, 672, 676, 955, 998, 1064, 1066, 1068, 1074, 1075, 1076

Ö

Öksüz Alî, 57
Ömer, II, 14, 23, 55, 56, 61, 62, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 78, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 104, 111, 115, 182, 199, 232, 340, 363, 405, 461, 463, 467, 471, 477, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 490, 491, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 502, 549, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 559, 560, 561, 563, 564, 567, 569, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 586, 589, 590, 592, 596, 601, 677, 728, 729, 890, 926, 929, 930, 932, 934, 936, 937, 938, 941, 942, 943, 944, 948, 949, 951, 952, 954, 959, 960, 963, 964, 965, 967, 968, 974, 975, 976, 977, 981, 1004, 1005, 1006, 1007, 1010, 1015, 1017, 1028, 1029, 1045, 1047, 1049, 1052, 1059, 1068, 1086, 1103

P

Pîrî, 28, 46, 220, 221

R

Râzî, 58, 514, 663, 752
Recâyî, 28, 733
Rûhî, 15, 23, 98, 99, 105, 107, 754, 765, 791, 830, 831, 833, 834, 835, 836, 837, 839, 840, 841, 842, 861, 869, 870, 1014, 1022, 1099, 1102
Rûhî-i Bağdâdî, 15, 791, 870
Rüstem, 60, 549, 874, 889, 921, 976, 985, 991, 1074

S

Sâbit, 15, 100, 839, 989, 993, 994, 1044
Sabrî, 99, 509, 510, 511, 512, 785, 786, 886, 887, 891, 896, 900, 903
Sabri Efendi, 23, 97, 98, 897, 901, 904, 908
Sadreddîn, 28, 359, 361
Sadreddin Konevi, 12
Sagu, 11
Sârbân, 35
Selçuklu Devleti, 13
Selîmî, 23, 459
Senâyî, 26, 27, 98, 404, 409, 411, 412, 413, 414, 415, 774
Sivas, 44, 328, 1103, 1107
Sultan Murad, 23, 674
Sultan Murâd, 29, 100, 107, 920
Sühreverdi, 12
Süleymân, 12, 15, 58, 77, 132, 139, 191, 209, 235, 268, 270, 321, 350, 379, 410, 418, 436, 512, 541, 552, 602, 619, 673, 743, 777, 780, 783, 860, 877, 903, 917, 930, 931, 932, 954, 962, 1000, 1022, 1055, 1064, 1082
Süleyman Hakîm Ata, 12
Sürmeli, 58, 466, 467

Ş

Şâir, 29
Şamanizm, 11
Şarkı, 11, 20, 23, 74
Şemseddin Sivâsî, 15, 38, 44, 355

Şemsî, 27, 39, 44, 171, 172, 328, 329, 388, 413, 425, 431, 434, 1000
Şeydâ, 29, 87, 247, 248, 931, 1008
Şeyh Abdülazîz el-Halvetî, 43
Şeyh İbrâhim, 28, 188
Şeyyad Hamza, 13
şiir, I, II, III, 10, 13, 15, 17, 22, 24, 61, 62, 73, 74, 75, 76, 77, 107, 108, 138, 161, 1085

T

Tabîb, 29, 260, 538, 807, 858, 961
Tal‘atî, 99, 738, 986, 987, 988, 989, 991, 992
Tâlibî, 28, 29, 113, 387, 388
Tamu, 139, 185, 362
Tanrı, 42, 170, 240, 371, 372, 373, 407, 497, 556, 589, 619, 672, 680, 837
Tapduk Emre, 41
Taşlıcalı Yahya, 15
Tatar, 97, 935, 1050, 1074
Tûr, 40, 129, 166, 269, 326, 857
Turâbî, 29, 393, 394
Türk dili, 11
Türkçe, 11, 13, 43, 1100, 1101, 1102
Türkü, III, IV, 11, 20, 23, 57

U

Uygur, 11

Ü

Üftâde, 27, 47, 251, 316, 317, 457, 458, 913
Ümmî Sinan, 15
Ümmîdî, 100, 792, 793, 917

V

Vahdetî, 27, 103, 347, 348, 349, 350, 746, 747, 806, 824, 826, 827
Vehhâbî, 29, 181
Veyse'l Karânî, 40

Y

Yahya, 15, 23, 30, 97, 99, 201, 418, 449, 544, 723, 891, 894, 901, 916, 1012
Yakûb, 30, 209, 326, 390, 392, 1037
Ya'kûb, 40, 129, 233, 281, 344, 366, 393, 416, 438, 478, 496, 544, 556, 561, 570, 581, 696, 697, 824, 998
Yemen, 40, 963
Yesevî, 12
Yesevîlik, 12
Yûnus Emre, II, VII, 26, 27, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 196, 199, 209, 212, 327, 362, 368, 423, 1085
Yusuf, 25, 390, 815
Yûsuf, 40, 51, 129, 134, 158, 209, 213, 225, 233, 269, 281, 344, 366, 377, 389, 393, 403, 418, 438, 478, 481, 520, 525, 529, 537, 542, 544, 545, 556, 561, 570, 581, 593, 642, 645, 697, 723, 753, 762, 777, 800, 803, 824, 890, 895, 921, 936, 944, 1014, 1019, 1042, 1043, 1051

Z

Za’îfî, 58
Zâkirî, 24, 27, 191, 192, 198, 214, 238, 239, 319
Zâtî, 15, 98, 1100, 1103
Zengî Ata, 12

KAYNAKÇA

AHMED Efendi, **Dîvân-ı Bâkî**, nşr. Ahmed Efendi, İstanbul 1276.

AHMED Muhtâr, **Mecmû'a-yı Eş'ârım**, İstanbul: Şirket-i Mürettibiye Matbaası. 1316.

AK, Coşkun: Muhibbî Divanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

AK, Coşkun, **Bağdatlı Rûhî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'ndan Seçmeler**, Gaye Kitabevi, Bursa 2000.

AK, Coşkun, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin) (2 Cilt)**, Uludağ Üni. Yay., Bursa 2001.

AKAR, Metin, **Türk Edebiyatında Manzum Mi'rac-nameler**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 804, Ankara 1987.

AKKUŞ, Metin, **Nef'i Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

AKSÜT, Sadun, **Türk Mûsikîsinin 100 Bestekârı**, İnkılap Yay., İstanbul 1992.

AKYÜZ, Kenan vd., **Fuzulî Türkçe Dîvân**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1958.

AYAN, Hüseyin, **Cevrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1981.

AYAN, Hüseyin, **Nesimi Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1990.

AYDEMİR, Yaşar, **"Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tesbitinde Mecmuaların Rolü"**, Türk Kültürü, S. 464, s.731-744., 2001.

AYDEMİR, Yaşar, **"Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü"**, Bilig, S. 19, Güz, s. 147-154, 2001.

AYDEMİR, Yaşar, **"Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler"**, Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 2/3, s.122-137., 2007.

AYDEMİR, Yaşar, **"Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar"**, Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Bildiriler, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 86-100., 2011.

AYNUR, Hatice, vd., **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa**: Osmanlı edebiyatının kırkambarı, Turkuaz Yay., İstanbul 2012.

BANARLI, Nihad Sami: **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971.

BAYRAM, Yavuz: **Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair Adlî Sultan İkinci Bayezid Han-ı Veli: Hayatı, Şahsiyeti, Şairliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Amasya Valiliği, Amasya, 2008.

BİLKAN, Ali Fuat, **Nabi Divanı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

BURSALI, Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, C. I-II-III, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1333.

CANIM, Rıdvan, **Divan Edebiyatında Türler**, Grafiker Yay., Ankara 2011.

ÇABUK, Vâhid, **İslam Ansiklopedisi İndeksi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994.

ÇAPAN, Pervin, **18. Yy. Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Elazığ 1993.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Yahyâ Bey Dîvan-Tenkitli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1977.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, Tanyeri, Mehmet Ali, **Hayretî Divanı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1981.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, Tanyeri, Mehmet Ali, **Zâtî Dîvânı**, C. 3, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1987.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Necâtî Bey Dîvânı'nın Tahlili**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Bâkî ve Divânından Örnekler**, Kitabevi Yay., İstanbul 2001.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Divanlar Arasında**, Akçağ Yay. Ankara 1998.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Yahyâ Bey Dîvânı**, İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1977.

ÇELTİK, Halil, **"Tenkitli Dîvân Neşirlerinde Nazım Şekli Problemleri"**, Turkish Studies, Volume 2/3, Summer 2007.

DEVELİ, Hayati: **Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 2**, 3F Yayınevi, İstanbul, 2006.

DEVELİ, Hayati: **Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1**, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Yayınları, Ankara 2003..

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

DİLÇİN, Cem, **Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1995.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 2005.

DİLÇİN, Cem, **Fuzûlî'nin Şiiri Üzerine İncelemeler**, Kabalcı Yay., İstanbul 2010.

ELÇİN, Şükrü, **"Cönkler ve Mecmualar Üzerine"**, Halk Edebiyatı Araştırmaları I, Ankara: Akça Yayınları, s. 11-13., 1997.

ELÇİN, Şükrü, **Gevherî Divânı**, Atatürk Kültür Merkezi Baş. Yay., Ankara 1998.

ERGİNLİ, Zafer, **Osmanlı Devletinin Kuruluşunda Türk Dervişlerinin İzleri**, Türkler, C. 9, 107-115, 2002.

ERGUN, Sadeddin Nüzhet, **Bâkî Dîvânı: Bâkî'nin Hayatı ve Şiirleri**, Bozkurt Matbaası, İstanbul, 1935.

ERGUN, Sadettin Nüzhet, **Fehîm Divanı**, İstanbul 1934.

ERGUN, Sadettin Nüzhet, **Neşâtî Divanı**, İstanbul 1933.

ERGUN, Sadettin Nüzhet, **Bâkî Hayatı ve Şiirleri**, **c.I, Dîvân**, Suhulet Kitabevi, İstanbul 1935.

ERGUN, Sadettin Nüzhet, **Kâtibî**, Suhulet Kitabevi, İstanbul 1933

ERGUN, Sadettin Nüzhet, **Türk Şairleri Antolojisi c.I, II, III., Dîvân**, İstanbul 1936-45.

ERÜNSAL, İsmail, **"Divan Neşirlerinde Karşılaşılan Güçlükler I: Güvenilir Bir Metin Te'sisi"**, Osmanlı Araştırmaları XXVII/ The Journal of Ottoman Studies XXVII, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan-III, s.17-45, 2006.

GIYNAŞ, Kamil Ali, **"Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliografyası"**, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 25, s. 245-260, 2011.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri**, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2004.

GÖLPINARLI, Abdülbâki, **Fuzûlî Dîvânı**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1961.

GÖRKAŞ, İrfan, **İslam Felsefesi Açısından Horasan Erenleri**, HBVAD, S. 15, s. 191–211, 2000.

GÜLÇİÇEK, Ali Duran, **Anadolu ve Balkanlardaki Alevi Bektaşi Dergâhları (Tekke, Zaviye ve Türbeler)**, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi, S. 16, s. 212-217, 2000.

GÜRBÜZ, Mehmet, **Kâbilî'nin "Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr" Adlı Şiir Mecmuası**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 2011.

GÜRBÜZ, Mehmet, **"Mecmualardaki Biyografik Bilgilerin Kaynakları"**, VII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Haluk İpekten Hatırasına), Antalya: 1-3 Temmuz 2011.

GÜRBÜZ, Mehmet, **"Biyografik Değer Bakımında Şiir Mecmuaları"**, Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Grafiker yayınları, s. 315-328, Ankara 2011.

GÜRBÜZ, Mehmet, **"Şiir mecmuaları üzerine bir tasnif denemesi"**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte., Turkuaz Yayınları. 2012.

GÜRBÜZ, Mehmet, **"Mecmuaların Tüketim Biçimleri Üzerine Kimi Tespitler"**, Gazi Türkiyat, Bahar 2013/12, s. 67-74, 2013

GÜRBÜZ, Mehmet, **"Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine"**, Turkish Studies, Volume 8/1, s. 315-322, 2013.

GÜZEL, Abdurrahman, Torun, Ali, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yay., Ankara 2014.

HORATA, Osman, **Nedîm-i Kadîm Dîvânçesi**, KTB Yay., Ankara 1987.

İPEKTEN, Haluk, **Nâ'ilî Divânı**, Akçağ Yay., Ankara 1990

HÜSEYİN Kazım Kadrî, Büyük Türk Lügatı, İstanbul 1943.

İPEKTEN, Haluk vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988.

İPEKTEN, Haluk, **Şair Tezkireleri**, haz. Mustafa İsen, Filiz Kılıç vd., Grafiker Yayınları, Ankara 2002.

İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yay., İstanbul 2003.

İSEN, Mustafa, **Türk Dünyasında Bir Köprü İsim: Fuzûlî, Fuzûlî Kitabı**, ed. Beşir Ayvazoğlu, Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yay., İstanbul 1996.

İSEN, Mustafa, Kılıç Filiz, Aksoyak İ. Hakkı, Eyduran Aysun, Durmuş Mustafa, **Şair Tezkireleri**, Grafiker Yay., Ankara 2009.

İSEN, Mustafa, Bilkan, Ali Fuat, Durmuş, Tuba Işınsu, **Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları**, Kapı Yay., İstanbul 2012.

KANAR, Mehmet, **Büyük Farsça Türkçe Sözlük**, Birim Yayınları, İstanbul 1998.

KARAMAN, Fikret, Karagöz İsmail, Paçacı İbrahim, vd. **Dinî Kavramlar Sözlüğü**, Yeni Şafak Kültür Armağanı, İstanbul 2009.

KARASOY, Yakup, Orhan Yavuz, **Âşık Ömer Divanı**, Konya Büyükşehir Belediyesi Yay., Konya 2015.

KARAVELİOĞLU, Murat Ali:"**On Altıncı yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi**", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enst. Doktora Tezi), İstanbul 2005.

KEMİKLİ, Bilal, **Türk İslâm Edebiyatı**, Emin Yay., Bursa 2010.

KESİK, Beyhan, **"Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler"**, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 5, S. 9, s. 115-122, 2012.

KESİK, Beyhan, **"Bir Yazmadan Hareketle Bâkî'nin Yayımlanmamış Şiirleri"**, Turkish Studies, Volume: 7/1, s. 1489-1500, Winter 2012,

KILIÇ, Atabey, **"Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler"**, 1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003), Hzl. Ahmet Günşen, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yay. Nu:1, s. 331-345, 2004.

KILIÇ, Atabey, **"Mecmûa Tasnifine Dâir"**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı , haz.Hatice Aynur vd., Turkuaz Yay., s. 77-96, 2012.

KILIÇ, Atabey, **Manzum Sözlük Mecmûası**, (Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 4026), Tuhfe-i Vehbî, Tuhfe-i Şâhidî, Sübha-i Sıbyân, Laçin Yay., Kayseri 2007.

KILIÇ, Atabey, **Nâbî'nin Münşe'ât'ı Üzerine, Şâir Nâbî**, KTB Yay., Ankara 2012.

KILIÇ, Atabey, **"Mecmû'a Tasnifine Katkı: Şehir Mecmû'aları veya Tezkire Benzeri Mecmû'alar ve Bu Kalemden Olmak Üzere Kayserili Başkâtib-zâde Râgıp Güven Bey Mecmû'aları"**, Klâsik Türk Edebiyatı Yazıları (Mecmû'a Tasnifi, Gazel Şerhi, Küçürek Hikâye, Mesnevî Şerhi Sözlüğü, Münşe'ât Mecmû'aları), Iksad Pub., 2018.

KILIÇ, Filiz, **17. yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler**, Akçağ Yay., Ankara 1998

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Edebiyat Yay., Ankara 1970.

KONCU, Hanife ve Müjgân ÇAKIR, **"Şairleri yetiştiren bir kaynak olarak mecmua"**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları. s. 117-134. 2012.

KÖKSAL, M. Fatih, **Edirneli Nazmî: Mecmaun-Nezâir (İnceleme- Tenkitli Metin)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara, 2001.

KÖKSAL, M. F., **Mecma'u'n-Neza'ir, İnceleme, Tenkitli Metin**, KB Yay., Ankara 2012.

KÖKSAL, Fatih, **"Şiir mecmualarının önemi ve 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi' (MESTAP)",** Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 409-431, 2012.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Yayına Haz. Orhan F. Köprülü, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat, **Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl**, Edebiyat Araştırmaları, TTK, Ankara 1986.

KURNAZ, Cemal, Yaşar AYDEMİR, **"Mecmualara Sorulması Gereken Sorular"**, Turkish Studies, Volume 8/1, s. 51-64, 2013.

KURU, Selim, **"Mecmuaların içine, edebiyatın dışına doğru…"**, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur ve öte. Turkuaz Yayınları, s. 17-29, 2012.

KUT, Günay, **"Mecmua"**, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi , Dergâh Yay., C. VI. İstanbul.

KÜÇÜK, Sabahattin, **Bâkî Dîvânı**, AKM Yay., Ankara 1994.

LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**-C 1, TTK Basımevi, Ankara 1984.

MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara 2009.

MERMER, Ahmet, Koç Keskin, Neslihan, **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, Akçağ Yay., Ankara 2005.

MUALLİM, Nâci, **Osmanlı Şairleri**, haz. Cemal Kurnaz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1986.

MUTÇALI, Serdar, **Arapça-Türkçe Sözlük**, Dağarcık Yayınları, İstanbul 1995.

NAZİMÂ Ali-Faik Reşad, Mükemmel Osmanlı Lügati, haz. Necat Birinci vd. Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 2002.

ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, (Haz.: Cemal Kurnaz) TDV Yay., Ankara 1992.

ÖZALP, Nazmi. **Türk Musikisi Tarihi**, MEB Yay., Ankara 2000.

ÖZBEY, Salih, **Kuran-ı Kerim: Açıklamalı ve Kelime Meali**, (Çevrimiçi), http://www.vesiletunnecat.com, 29 Mayıs, 2013.

ÖZKÖSE, Kadir, **Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında Tasavvufi Akım ve Zümrelerin Rolü**, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C.7, s. 249-279, 2003.

ÖZTOPRAK, Nihat, **Rûhî**, Timaş yay., İstanbul 2001.

ÖZTUNA, Yılmaz, **Türk Musikisi Güfteler Ansiklopedisi**, KB Yay., Ankara 1990.

PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul 1993.

PARLATIR, İsmail, **Fuzulî Türkçe Divan**, Akçağ Yay., Ankara 2014.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2004.

REDHOUSE, Sir James W., **Turkish And English Lexicon**, Çağrı Yay., İstanbul, 2001.

SARAÇ, Yekta, **Emri Divanı**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 2002.

SEVER, Mustafa, **Dîvân-ı Kaygusuz Abdâl**, Halka Yay., Ankara 2016.

STEİNGASS, **F, A Comprehensive Persian-English Dictionary**, Beirut 1998.

ŞEMSEDDÎN Sami, **Kâmûsu'l-A'lâm**, C. II-III, Mihran Mat., İstanbul 1308.

ŞEMSEDDÎN Sâmî, **Kâmûs-ı Türkî**, Alfa Yayınları, İstanbul 1998.

ŞENER, Halil İbrahim, **"Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları"**, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 3, s. 147-159, 1986.

ŞENER, H. İbrahim, Yıldız, Âlim, **Türk İslâm Edebiyatı**, Rağbet Yay., İstanbul 2016.

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, **Osmanlı Şiiri Antolojisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, Ahmet Kartal, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2004.

ŞENUÇAK, Nurcan, Sevim KARABELA, **Bektaşilik Araştırmaları II**, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi, sayı 6, s. 127-140, 1998.

SUNGUR, Necati, **Âhî Divânı**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1994.

TÂHİRÜ'L-MEVLEVÎ, **Edebiyat Lugatı**, haz. Kemâl Edip Kürkçüoğlu, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994.

TANYILDIZ, Ahmet, **"Şiir Mecmûalarının Neşri Meselesi"**, VII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu, Prof. Dr. Halûk İpekten Hâtırasına, Antalya1-3 Temmuz 2011.

TANYILDIZ, Ahmet, **"Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında"**, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C: V, s. 21, s. 224-239, 2012.

TANYILDIZ, Ahmet, **Suleymaniye Kutuphanesindeki 1211 Numaralı Na't ve Miraciyye Mecmuası**, Turkish Studies, 8/1, s. 525-547, 2013.

TANYILDIZ, Ahmet, **"Metnin Tekâmülü Açısından Fuzûlî'nin Bir Gazeline Bakış"**, Edebî Eleştiri Dergisi, C. 1, S. 1, s. 33-45, 2017.

TANYILDIZ, Ahmet, **"Nâbî Biyografisine Ek: Bir Kavramın Tashihi Vesilesiyle Nâbî'nin Hayatında Diyarbakır'ın Yeri"**, Osmanlı Edebi Metinlerinin Anlam Dünyası Uluslararası Sempozyumu, Bilecik 12-13 Mayıs 2017.

TARLAN, Ali Nihat, **Hayâlî Bey Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1945.

TARLAN, Ali Nihat, **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ulvî-Me'âlî-Nihânî-Feyzî-Katibî**, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1948.

TARLAN, Ali Nihad, **Şiir Mecmû'alarında XVI ve XVII. Asır Dîvân Şiiri: Ubeydî- Aşkî-Şem'î-İşretî**, İstanbul Üniversitesi Yay. İstanbul 1948.

TARLAN, Ali Nihat, **Zâtî Dîvânı**, C.I, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1967.

TARLAN, Ali Nihat, **Zâtî Dîvânı**, C.III, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1987.

TARLAN, Ali Nihat, **Necâtî Beg Divanı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1997.

TARLAN, Ali Nihat, **Fuzûlî Divanı Şerhi**, Akçağ Yay., Ankara 1998.

TARLAN, Ali Nihad: **"Eski Mecmualar Arasında"**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C: I, 1946, s.2, s. 122.

TARLAN, Ali Nihat, **"Eski Mecmualar Arasında"**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. 1, S. 2, s. 137, 1946.

TAŞ, Hakan, **Bâkî'nin Dîvân'da Bulunmayan Bir Gazeli ve Feyzî'nin Nazîresi**, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, S. 1, s. 181-192, 2010.

TATÇI, Mustafa, Cafer ŞEN, **"El Yazmalarına Artık Vuruyor Güneş; Ali Rıza Öge'nin Bektaşî Şiirleri ve Şairleri Antolojisi"**, 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşîlik Bilgi Şöleni Kitabı, C. 2, Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Merkezi Yayınları, s. 1309-1315, 2007.

TATÇI, Mustafa, **Eşrefoğlu Rûmî Divan**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2014.

TATÇI, Mustafa, **Yûnus Emre Divan**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2016.

TEKİN, Arslan, **Edebiyatımızda İsimler ve Terimler**, Bilge Oğuz Yay., İstanbul 2010.

TOPARLI, Recep, Çögenli M. Sadi, **Osmanlı Türkçesinde Kullanılan Arapça Farsça Edatlar, Zarflar, Deyimler ve Terimler**, Be Yayınları, Sivas 2014.

TULUM, Mertol, **17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı**, TDK Yay., Ankara, 2011.

TUMAN, Mehmet Nail, **Tuhfe-i Nâilî: Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, haz.: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Ankara 2001.

TUNÇ, Semra, **Dede Ömer Rûşenî**, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 4, Konya 1997.

ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kabalcı Yay., İstanbul 1996.

UZUN, Mustafa, **"Mecmua"**, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 28, s. 265-268, 2003.

ÜNAL, Perihan, **Âlî Dîvânı Transkripsiyon ve Edisyon Kritiği**, Türkiyat Enstitüsü, T. 480, İstanbul 1955-56.

ÜNGÖR, E.R. **Türk Musikisi Güfteler Antolojisi** (Cilt I-II). Eren Yay., İstanbul 1981.

ÜSTÜNER, Kaplan, **Divan Şiirinde Tasavvuf**, Birleşik Yayınevi, Ankara, 2007.

ÜZGÖR, Tahir, **Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi**, AKM Yay., Ankara 1991.

YAVUZ, Fikri, İsmail ÖZEN, Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, Meral Yay., İstanbul 1972.

YAZIM Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.

YENİTERZİ, Emine, **Divan Şiirinde Na't**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.

YENİTERZİ, Emine, **Türk Edebiyatında Na'tlar** (Antoloji), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1993.

YERDELEN, Cevat, **"Eski Türk Edebiyatında Türler"**, Ankara Universitesi Turkiyat Araştırmaları Enstitusu Dergisi, S. 10, s. 75-105, 1998.

YILMAZ, Ozan, **"Metin Te'sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmûd Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası"**, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S.1, s. 255-280, 2008.

YILMAZ, H. Kamil, **Aziz Mahmûd Hüdâyî Divan**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2016.

YILMAZ, Hasan Kâmil, **Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar**, Ensar Neşriyat, İstanbul 1994.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler**(Ansiklopedik Sözlük), Enderun Kitabevi, İstanbul 1992

YÖNTEM, Ali Canip, **"Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü",** Hayat Mecmuası, C 2, S. 45, s. 3-4, 1927.